การประเมินขีดความสามารถขององค์การสาธารณะ: กรณีศึกษาศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย

PUBLIC ORGANIZATIONAL CAPACITY ASSESSMENT: A CASE STUDY OF DAMRONGDHAMA CENTER OF MINISTRY OF INTERIOR

ปะการัง ชื่นจิตร

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: pagarang.ch@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินขีดความสามารถในการปฏิบัติงานขององค์การสาธารณะ โดยใช้ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยเป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินผ่านแบบสอบถามออนไลน์ โดยเก็บจากบุคลากรประจำศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยในทุกจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 428 ราย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ผลการศึกษาพบว่าศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยมีขีดความสามารถในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.78 โดยมีขีดความสามารถด้านภาพลักษณ์ และด้านค่านิยมร่วมในระดับสูงสุด ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.19 และมีขีดความสามารถในด้านกฎหมายในระดับที่ต่ำที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.49

คำสำคัญ: การประเมินขีดความสามารถ, องค์การสาธารณะ, ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย

ABSTRACT

The primary purpose of this research is to assess public organizational capacity, using Damrongdhama Center of Ministry of Interior as a case study. The data is collected by online questionnaires from Damrongdhama Center personnel 428 samples, using quantitative method. Descriptive statistic is used to analyze the data. The results showed that the capacity of Damrongdhama Center of Ministry of Interior is in the moderate level (score 2.78). Branding and values are highest among 11 dimensions (score 3.19) while legal structure is lowest with an average score of 2.49

Keywords: Capacity Assessment, Public Organization, Damrongdhama Center of Ministry of Interior

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

องค์การสาธารณะ (Public organization) เป็นหน่วยสำคัญที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการทำงานของภาครัฐ ทั้งการผลิตและส่งมอบบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน เนื่องจากองค์การสาธารณะหมายรวมถึง

หน่วยงานของรัฐบาลทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวง กรม รัฐวิสาหกิจ และท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2558) หากองค์การสาธารณะเหล่านี้มีขีดความสามารถในการดำเนินการที่ดี จะส่งผลให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดี มีคุณภาพ และปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ดังนั้น การทราบถึงขีดความสามารถขององค์การสาธารณะย่อมเป็นส่วนที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาต่อยอดในส่วนที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งปรับปรุงในส่วนที่บกพร่องได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น

สำหรับกรณีศึกษา ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย เป็นองค์การสาธารณะที่ทำหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ ให้บริการข้อมูลข่าวสาร ให้คำปรึกษา รับเรื่องปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะของประชาชน และทำหน้าที่เป็นศูนย์บริการร่วมตามมาตรา 32 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

จากรายงานผลการดำเนินงานภาพรวมทั่วประเทศ ตั้งแต่เปิดศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด พบว่า ตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2557 จนถึงข้อมูลวันที่ 25 พฤษภาคม 2560 (กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๖๐ ค) มีผู้มาขอใช้บริการให้ศูนย์ฯ ช่วยเหลือ 3,128,983 เรื่อง/คำร้อง โดยศูนย์ฯได้ดำเนินการจนแล้วเสร็จจำนวน 3,081,287 เรื่อง/คำร้อง คิดเป็น ร้อยละ 98.48 อย่างไรก็ตาม ศูนย์ฯยังคงมีเรื่องค้างอยู่จำนวน 47,696 เรื่อง/คำร้อง คิดเป็นร้อยละ 1.52 ซึ่งเป็นผลจากหลายสาเหตุ เช่น การบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานภายนอกที่ยังติดขัด การมีขีดความสามารถที่จำกัดเมื่อเทียบกับขอบเขตความรับผิดชอบ การมีทรัพยากรทางการบริหารทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ที่จำกัด เป็นต้น สิ่งเหล่าสะท้อนถึงข้อจำกัดในขีดความสามารถของศูนย์ฯ ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางให้การดำเนินการส่งมอบบริการสาธารณะไปสู่ประชาชนยังทำได้ไม่เต็มศักยภาพ

เพื่อให้ศูนย์ฯ สามารถดำเนินการได้สำเร็จลุล่วงตามภารกิจการจัดตั้งและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รวมทั้งมองเห็นจุดบกพร่องที่ต้องได้รับการปรับปรุงอย่างถูกทิศทาง ผู้วิจัยจึงสนใจจะพัฒนากรอบแนวคิดที่จะนำมาใช้ประเมินขีดความสามารถขององค์การ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นสถานะปัจจุบันของศูนย์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในเชิงยุทธศาสตร์ต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินขีดความสามารถในการปฏิบัติงานขององค์การสาธารณะ โดยใช้ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย เป็นกรณีศึกษา

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การประเมินขีดความสามารถองค์การเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยพัฒนาองค์การภาครัฐให้มุ่งไปสู่ทิศทางแห่งการเป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง เนื่องจากการประเมินขีดความสามารถองค์การจะช่วยให้ผู้บริหารและบุคลากรเห็นและเข้าใจขีดความสามารถขององค์การอย่างชัดเจน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาองค์การไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ต่อไป สำหรับการประเมินองค์การภาครัฐนั้น Drucker & Collins (2008) ได้ตั้งคำถามเบื้องต้นสำหรับการประเมินองค์การ เพื่อเตรียมความพร้อมขององค์การไปสู่อนาคตที่คาดหวังไว้ 5 ข้อ นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอีกประเด็นที่ต้องศึกษาด้วย คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงรวมเป็นข้อคำถาม 6 ข้อหลัก ได้แก่ 1) พันธกิจขององค์การคืออะไร (What is your mission?) จะแสดงถึงเจตนารมณ์ของการจัดตั้งองค์การ 2) ผู้รับบริการขององค์การคือใคร (Who is your customer?) เพื่อให้บุคลากรทุกคนทุ่มเททำงานเพื่อตอบสนองความจำเป็นและ

ความต้องการของผู้รับบริการ และเข้าใจว่าสิ่งที่ผู้รับบริการให้ความสำคัญคืออะไร 3) คุณค่าขององค์การในสายตาของผู้รับบริการคืออะไร (What does your customer value?) เป็นคำถามเพื่อสอบทานว่ากิจกรรมขององค์การตอบสนองผู้รับบริการหรือไม่ 4) ผลลัพธ์ขององค์การคืออะไร (What are your results?) เพื่อให้องค์การได้ตระหนักถึงการวัดความสำเร็จด้วยตัวชี้วัดที่ทำให้องค์การทราบผลการดำเนินงาน 5) แผนงานขององค์การคืออะไร (What is your plan?) เพื่อทราบถึงวิธีการที่องค์การจัดทำแผนงานและบรรลุพันธกิจที่ได้ตั้งไว้ และ 6) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรคือใคร (Who are your stakeholders?) เพื่อให้องค์การดำเนินงานไปในทิศทางที่ตอบผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์การ

ตารางที่ 1 สรุปความเชื่อมโยงของตัวแบบประเมินศักยภาพองค์การ

มิติขององค์การ	OCAT (2001)	HOCAI (2011)	OCAT (2013)	OCA (2016)	PMQA (2557)
งาน/ภารกิจ	- ธรรมาภิบาล (Governance) - การบริหารเชิงปฏิบัติการ (Management Practices) - ความยั่งยืน (Sustainability)	- กลยุทธ์และการวางแผน - การจัดการทั่วไป - ความยั่งยืน - การบริหารงานส่งมอบบริการและผลลัพธ์	- ความต้องการขององค์การ (Aspiration) - กลยุทธ์ขององค์การ - กระบวนการจัดการ	- การบริหารแผนงาน - การบริหารผลการดำเนินโครงการ - การจัดการองค์การและความยั่งยืน	- การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ - การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ - ผลลัพธ์การดำเนินการ
ทรัพยากรทางการเงิน	ทรัพยากรทางการเงิน (Financial Resources)	การบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ (Financial and Physical Resource Management)	การระดมทุนขององค์การ (Funding)	- การจัดการทางการเงินและระบบควบคุมภายใน - การบริหารระบบการจัดซื้อจัดจ้าง	-
บุคลากร/ผู้ปฏิบัติงาน	ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources)	การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)	ภาวะผู้นำ บุคลากรและอาสาสมัคร (Leadership, Staff and Volunteers)	ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Systems)	การนำองค์การ การมุ่งเน้นบุคลากร
ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	การส่งมอบบริการ (Service Delivery) ความสัมพันธ์กับภายนอก (External Relations)	ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกและคู่ค้า (External Relations and Partnerships)	การตลาดและการสื่อสารขององค์การ (Marketing and Communication)	-	การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
สภาพแวดล้อม/บริบท	-	การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Organizational Learning)	ค่านิยมขององค์การ (Values) การเรียนรู้และนวัตกรรมในองค์การ (Learning and Innovation) การสนับสนุน (Advocacy)	ธรรมาภิบาลและโครงสร้างทางกฎหมาย (Governance and Legal Structure)	การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้

คำถาม 6 ข้อข้างต้นเป็นคำถามที่ง่ายแต่ตอบได้ยาก การตอบคำถามเหล่านั้น องค์การจำเป็นต้องประเมินผลและตรวจสอบตนเองอย่างเที่ยงตรง คำตอบที่ได้จากการประเมินขีดความสามารถขององค์การเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่องค์การต้องนำไปดำเนินการต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในการประเมินขีดความสามารถขององค์การภาครัฐนั้น ต้องอาศัยเครื่องมือในการวัดและประเมินเพื่อให้องค์การมองเห็นศักยภาพขององค์การในประเด็นต่าง ๆ ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงเกิดความพยายามในการออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการประเมินขีดความสามารถองค์การขึ้นจำนวนมากทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย เช่น แบบประเมิน OCAT แบบประเมิน HOCAI หรือแบบประเมิน PMQA เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญจากแบบประเมินดังกล่าว โดยสาระสำคัญแสดงในตารางที่ 1

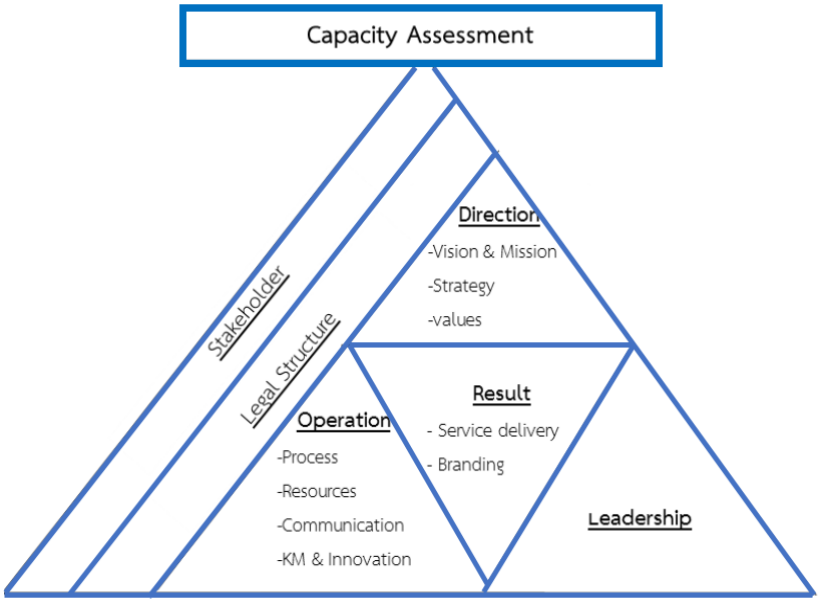

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังที่สรุปไว้เบื้องต้น เพื่อให้ครอบคลุมมิติต่างๆที่เกี่ยวข้องในการประเมินขีดความสามารถขององค์การสาธารณะ ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดรวบยอดในการประเมินขีดความสามารถขององค์การสาธารณะในด้านต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 11 ด้าน ดังแผนภาพที่ 1 นี้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อประเมินขีดความสามารถขององค์การสาธารณะในการปฏิบัติงานมิติต่าง ๆ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรประจำศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยในทุกจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 697 ราย สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 97% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 428 ราย และเพื่อสร้างความมั่นใจว่าสามารถรวบรวมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนได้อย่างครบถ้วน

ผู้วิจัยจึงเก็บตัวอย่างเกินขนาดที่เหมาะสมอีกร้อยละ 10 คิดเป็นจำนวนทั้งสิ้น 470 ราย โดยกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริงมีจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 453 ราย

4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์และประเมินระดับขีดความสามารถในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด/ทฤษฎีในเรื่องของการประเมินขีดความสามารถองค์การ (Organization Capacity Assessment – OCA) ตามที่ได้นำเสนอไว้ในกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีประเด็นในการวิเคราะห์ขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย 11 ด้าน ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขอบเขตภารกิจ และอำนาจหน้าที่ (Vision and Mission) ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายของศูนย์ดำรงธรรม ตลอดจนคุณลักษณะของวิสัยทัศน์และพันธกิจของศูนย์ดำรงธรรม

2. ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน (Strategy) ครอบคลุมประเด็นการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ทั้งแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์ คุณลักษณะ และการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการดำเนินงาน

3. กระบวนการดำเนินงาน (Process) ครอบคลุมกลไกและวิธีการดำเนินงาน ระบบงานในส่วนต่างๆ ทั้งในระดับผู้บริหารไปจนถึงระดับผู้ปฏิบัติการ รวมทั้งความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน

4. ทรัพยากร (Resource) ครอบคลุมทั้งทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรด้านแหล่งเงินทุนและงบประมาณ ทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

5. ภาวะการนำ (Leadership) ครอบคลุมคุณลักษณะ ทัศนคติ และแนวคิดในการนำองค์การของผู้บริหาร ทั้งในด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ และการใช้จิตวิทยา

6. ภาพลักษณ์ (Branding) ครอบคลุมประเด็นการรับรู้ของบุคคลภายนอกเกี่ยวกับศูนย์ดำรงธรรมและวิธีการที่ศูนย์ดำรงธรรมใช้ในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับตัวศูนย์ดำรงธรรมแก่บุคคลภายนอก

7. ค่านิยมร่วม (Shared-values) ครอบคลุมประเด็นข้อกำหนดร่วมกันของบุคลากรในศูนย์ดำรงธรรมเพื่อเป็นเครื่องกระตุ้นและโน้มน้าวให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน

8. การจัดการความรู้และนวัตกรรม (KM and Innovation) ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการความรู้รวมถึงช่องทางการเผยแพร่ความรู้ และการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความคิดสร้างสรรค์

9. การส่งมอบบริการ (Service delivery) ครอบคลุมประเด็นคุณภาพและมาตรฐานในการส่งมอบบริการในทุกภารกิจหลักของศูนย์ดำรงธรรมให้แก่ผู้รับบริการ

10. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ครอบคลุมประเด็นการทำงานและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการรับรู้ของบุคลากรศูนย์ดำรงธรรมเกี่ยวกับหน่วยงานและบุคคลเหล่านั้น

11. กฎหมาย (Legal Structure) ครอบคลุมเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจตามกฎหมายของศูนย์ดำรงธรรม ตลอดจนการดำเนินงานภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรม โดยสังเคราะห์มาจากทฤษฎี/แนวคิด ผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา จากนั้นจึงร่างแบบสอบถาม และประชุมพิจารณาข้อคำถามร่วมกันในกลุ่มนักวิชาการ ซึ่งเป็นนักวิจัย เพื่อให้มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องตาม

หลักความแม่นตรง (Validity) จากนั้นจึงตรวจสอบ ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ทั้งนี้ แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 11 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 78 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การแจกแจงข้อคำถามรายด้าน

ด้าน	จำนวนข้อคำถาม	ด้าน	จำนวนข้อคำถาม
1. ด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจ	10	7. ด้านค่านิยมร่วม	6
2. ด้านยุทธศาสตร์	9	8. ด้านการจัดการความรู้และนวัตกรรม	5
3. ด้านกระบวนการดำเนินงาน	10	9. ด้านการส่งมอบบริการ	6
4. ด้านทรัพยากร	9	10. ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	6
5. ด้านภาวะการนำ	7	11. ด้านกฎหมาย	5
6. ด้านภาพลักษณ์	5	**รวมจำนวนทั้งสิ้น (ข้อ)**	**78**

โดยข้อคำถาม ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สังกัด ตำแหน่งประเภทของระดับตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ศูนย์ดำรงธรรม

ส่วนที่ 2 การประเมินระดับขีดความสามารถในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรม 11 ด้าน จำนวนข้อคำถาม 78 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ (Vonglao,2017) ได้แก่

ไม่ทราบ คะแนนประเมิน 0 คะแนน

ควรปรับปรุงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ คะแนนประเมิน 1 คะแนน

มีขีดความสามารถในระดับพื้นฐาน คะแนนประเมิน 2 คะแนน

มีขีดความสามารถปานกลาง คะแนนประเมิน 3 คะแนน

มีขีดความสามารถสูง คะแนนประเมิน 4 คะแนน

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสำรวจความคิดเห็นจากบุคลากรประจำศูนย์ดำรงธรรมด้วยแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (online survey) โดยมีการขอความร่วมมือจากศูนย์ดำรงธรรมส่วนกลางเพื่อมีหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดตอบแบบสอบถามออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้แทนจากศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดทั้ง 76 จังหวัดทั่วประเทศ และศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย ครอบคลุมผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ประกอบด้วย

ภาคเหนือ ได้แก่ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน พะเยา พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ สุโขทัย พิจิตร และอุทัยธานี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุดรธานี และอุบลราชธานี

ภาคกลาง และภาคตะวันออก ได้แก่ ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระแก้ว สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง

ภาคใต้ ได้แก่ ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดกระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินขีดความสามารถในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยวิเคราะห์ขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรมในด้านต่าง ๆ จำนวน 11 ด้าน และแปลผลของความคิดเห็นพิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.26 - 4.00	หมายถึง	มีขีดความสามารถสูง
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.25	หมายถึง	มีขีดความสามารถปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.76 - 2.50	หมายถึง	มีขีดความสามารถพื้นฐาน
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.75	หมายถึง	ควรปรับปรุงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการประเมินขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยในทรรศนะของผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ดำรงธรรมจากทั่วประเทศตามกรอบการวิจัยที่สังเคราะห์จากแนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินขีดความสามารถองค์การ (Organization Capacity Assessment: OCA) ทั้ง 11 ด้าน มีดังต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการสำรวจจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 453 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานในศูนย์ดำรงธรรมในช่วงระยะเวลา ระหว่าง 6 เดือนถึง 1 ปี ไม่สังกัดตำแหน่งในทางราชการ โดยมีสถานะเป็นพนักงานจ้าง และลูกจ้างประจำ ปฏิบัติงานในสายงานวิเคราะห์นโยบายและแผนจำนวนมากที่สุด

5.2 ผลการประเมินขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรมในภาพรวม

ขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรมในภาพรวมสะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.78 (จากคะแนนเต็ม 4) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านภาพลักษณ์และด้านค่านิยมร่วม มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถสูงที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ที่ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.19 รองลงมาได้แก่ ด้านภาวะการนำ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.98 ด้านการส่งมอบบริการ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.95 ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.88 ด้านกระบวนการดำเนินงาน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.80 ด้านการจัดการความรู้และนวัตกรรม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.76 ด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.64 ด้านทรัพยากร คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.52 ด้านยุทธศาสตร์ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.51 และด้านกฎหมาย ซึ่งมีขีดความสามารถต่ำที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.49 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรมในภาพรวม จำแนกรายด้าน

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับขีดความสามารถ	ลำดับที่
1. ด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจ	2.64	0.91	ปานกลาง	8
2. ด้านยุทธศาสตร์	2.51	0.90	ปานกลาง	10
3. ด้านกระบวนการดำเนินงาน	2.80	0.80	ปานกลาง	6
4. ด้านทรัพยากร	2.52	0.79	ปานกลาง	9
5. ด้านภาวะการนำ	2.98	0.88	ปานกลาง	3
6. ด้านภาพลักษณ์	3.19	0.74	ปานกลาง	1
7. ด้านค่านิยมร่วม	3.19	0.80	ปานกลาง	1
8. ด้านการจัดการความรู้และนวัตกรรม	2.76	0.84	ปานกลาง	7
9. ด้านการส่งมอบบริการ	2.95	0.81	ปานกลาง	4
10. ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	2.88	0.82	ปานกลาง	5
11. ด้านกฎหมาย	2.49	0.93	พื้นฐาน	11
ขีดความสามารถในภาพรวม	**2.78**	**0.68**	**ปานกลาง**	

5.3 ผลการประเมินขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรม จำแนกตามรายด้าน

การประเมินขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรมในงานวิจัยครั้งนี้ จำแนกผลการศึกษาเป็นรายด้าน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาเชิงลึกที่จะนำไปใช้ในการยกระดับศักยภาพและขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรมในอนาคต ตลอดจนสามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในการปฏิบัติงานของศูนย์ดำรงธรรมได้อย่างรอบด้าน ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์รายด้านทั้ง 11 ด้าน มีดังต่อไปนี้

5.3.1 ด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจ

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.64 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า พันธกิจของศูนย์ดำรงธรรมช่วยให้คนภายนอกจดจำศูนย์ดำรงธรรมได้ เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.98 รองลงมา ได้แก่ วิสัยทัศน์และพันธกิจของศูนย์ดำรงธรรมถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.71 ส่วนประเด็นเรื่องวิสัยทัศน์ของศูนย์ดำรงธรรมกระตุ้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์และสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.51 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

5.3.2 ด้านยุทธศาสตร์

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านยุทธศาสตร์ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.51 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ยุทธศาสตร์ของศูนย์ดำรงธรรมตอบโจทย์นโยบายในระดับชาติ เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.69 ส่วนประเด็นด้านศูนย์ดำรงธรรมมีการเชื่อมโยงแรงจูงใจของบุคลากร (เช่น สิทธิประโยชน์ การให้รางวัลตอบแทน การลงโทษ) เข้ากับยุทธศาสตร์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.02

5.3.3 ด้านกระบวนการดำเนินงาน

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านกระบวนการดำเนินงานในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.80 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ศูนย์ดำรงธรรมมีระบบการบริหารการเงินและงบประมาณที่รัดกุม โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03 ส่วนประเด็นด้านศูนย์

ดำรงธรรมมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการงาน บุคลากรและงบประมาณภายในศูนย์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.63

5.3.4 ด้านทรัพยากร

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านทรัพยากรในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.52 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บุคลากรของศูนย์ดำรงธรรมมีคุณธรรม จริยธรรมและทัศนคติที่ดีในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.16 ส่วนประเด็นด้านศูนย์ดำรงธรรมมีอัตรากำลังที่เพียงพอ (เช่น พนักงานขับรถ พนักงานรับโทรศัพท์ ฯลฯ) ต่อการดำเนินงานตามพันธกิจของศูนย์ฯ ได้อย่างครบถ้วน พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ กล่าวคือมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.89

5.3.5 ด้านภาวะการนำ

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านภาวะการนำในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.98 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารศูนย์ดำรงธรรมมีอิทธิพลผลักดันให้การทำงานภายในศูนย์ฯ ประสบความสำเร็จ เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.1 ส่วนประเด็นด้านผู้บริหารศูนย์ดำรงธรรมใช้เวลาในการพูดคุยและถกยุทธศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.74

5.3.6 ด้านภาพลักษณ์

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านภาพลักษณ์ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.19 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ประชาชนและบุคคลภายนอกจดจำศูนย์ดำรงธรรมได้ เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.32 ส่วนประเด็นด้านประชาชนและบุคคลภายนอกรู้จักศูนย์ดำรงธรรมและรับรู้ว่าศูนย์ดำรงธรรมมีหน้าที่อย่างไร ใช้บริการได้ ณ จุดใด พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.08

5.3.7 ด้านค่านิยมร่วม

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านค่านิยมร่วมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.19 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บุคลากรในศูนย์ดำรงธรรมมีค่านิยมมุ่งเน้นการให้บริการประชาชน เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.28 ส่วนประเด็นด้าน ค่านิยม ความเชื่อ บรรทัดฐานหรือวัฒนธรรมที่ดีของศูนย์ดำรงธรรม สร้างความผูกพันให้กับบุคลากรในศูนย์ฯ พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.15

5.3.8 ด้านการจัดการความรู้และนวัตกรรม

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านการจัดการความรู้และนวัตกรรมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.76 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ศูนย์ดำรงธรรมมีการพัฒนาแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ ประสบความสำเร็จ เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.85 ส่วนประเด็นศูนย์ดำรงธรรมมีการอบรมและพัฒนาสมรรถภาพบุคลากรภายในศูนย์ฯ เป็นประจำ พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.71

5.3.9 ด้านการส่งมอบบริการ

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านการส่งมอบบริการในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.95 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ศูนย์ดำรงธรรมส่งมอบบริการที่ดี มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับแก่ผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่

3.16 ส่วนประเด็นศูนย์ดำรงธรรมมีระบบประกันคุณภาพในการดำเนินงาน มีพบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.65

5.3.10 ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.88 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ศูนย์ดำรงธรรมเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ส่วนประเด็นศูนย์ดำรงธรรมรับรู้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพันธกิจของศูนย์ฯ เป็นใครบ้าง พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.8

5.3.11 ด้านกฎหมาย

ศูนย์ดำรงธรรมมีขีดความสามารถด้านกฎหมายในระดับพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.49 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ศูนย์ดำรงธรรมดำเนินงานภายใต้ขอบเขตอำนาจที่กฎหมายให้ไว้อย่างเคร่งครัดเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยขีดความสามารถมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.11 ส่วนประเด็นกฎหมายให้อำนาจศูนย์ดำรงธรรมอย่างเพียงพอครอบคลุมพันธกิจหลักทั้งหมดของศูนย์ฯ พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในด้านนี้ กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.17

6. อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินขีดความสามารถขององค์การสาธารณะต้องพิจารณาแง่มุมต่าง ๆ ให้รอบด้าน เพื่อตอบคำถามสำคัญทั้ง 6 ประการดังที่ Drucker & Collins (2008) ได้วางแนวทางไว้ จากผลการศึกษาพบว่าศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยได้รับการประเมินในมิติต่าง ๆ อย่างครบถ้วน เช่น การตอบคำถามว่าพันธกิจขององค์การคืออะไร มีความสอดคล้องกับแบบประเมิน HOCAI (2011) และ OCAT(2013) โดยการตอบคำถามดังกล่าวได้พัฒนาเป็นข้อคำถามในด้านวิสัยทัศน์และพันธกิจ รวมทั้งด้านยุทธศาสตร์ การตอบคำถามว่าคุณค่าในสายตาของผู้รับบริการคืออะไร สะท้อนให้เห็นในข้อคำถามด้านภาพลักษณ์ หรือการตอบคำถามว่าผลลัพธ์ขององค์การคืออะไร ล้วนเห็นขีดความสามารถของศูนย์ดำรงธรรมได้จากข้อคำถามในด้านการส่งมอบบริการ เป็นต้น ดังนั้น ในการพัฒนากรอบเพื่อประเมินขีดความสามารถขององค์การสาธารณะ ซึ่งมีภารกิจครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก และเกิดผลกระทบกว้างขวาง จึงต้องมีความครอบคลุมในทุกมิติอย่างแท้จริง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยควรพัฒนาขีดความสามารถในด้านกฎหมายให้ดีขึ้นเป็นการเร่งด่วน เพื่อยกระดับการส่งมอบบริการสาธารณะให้กับประชาชน

(2) ควรมีการเชื่อมโยงแรงจูงใจเข้ากับยุทธศาสตร์ของศูนย์ดำรงธรรมให้มากขึ้น เพื่อจูงใจให้บุคลากรของศูนย์ฯปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรนำกรอบแนวคิดในการประเมินองค์การสาธารณะในงานวิจัยนี้ไปใช้ในการประเมินขีดความสามารถขององค์การสาธารณะอื่น ๆ ต่อไป

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย สำหรับทุนอุดหนุนการวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย . (2560, ก). **คำสั่งสำนักตรวจราชการและเรื่องราวร้องทุกข์ สป. ที่ 6/2560 เรื่อง มอบหมายงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง.** เอกสารอัดสำเนา

กระทรวงมหาดไทย. (2560, ข). **ประเด็นติดตามจากข้อสั่งการในการประชุมหารือข้อราชการ กระทรวงมหาดไทย 15 มีนาคม 2560.** เอกสารอัดสำเนา

กระทรวงมหาดไทย . (2560, ค). **สรุปผลการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรม (18 กรกฎาคม 2557 – 25 พฤษภาคม 2560)**. เอกสารอัดสำเนา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2557). **เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ: วิชั่น พริ้นท์ แอนด์มีเดีย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2558). **หลักการจำแนกประเภทของหน่วยงานของรัฐในกำกับของฝ่ายบริหาร**. เข้าถึงใน https://file.job.thai.com/prakad/otcc201807/otcc201807_18.pdf.

Booth, Ebrahim and Morin (2001). **Participatory Monitoring, Evaluation and Reporting: An Organisational Development Perspective for South African NGOs**. South Africa: PACT.

Catholic Relief Services (2011). **Institutional Strengthening: Building Strong Management Processes**. Baltimore : CRS.

Drucker, P. F., & Collins, J. C. (2008). **The five most important questions you will ever ask about your organization**. San Francisco: Jossey-Bass.

IPS Learning (2013).**The Strategic Execution Framework: A Proven Approach to Realizing Your Business Goals**. Retrieved from http://docs.media.bitpipe.com/io_10x/io_102267/item_465972/WP-SEF_Part1_2013.pdf

USAID (2016). **Organizational Capacity Assessment for Community-Based Organization**. Boston: John Snow, Inc

Vonglao, Paothai (2017). Application of fuzzy logic to improve the Likert scale to measure latent variables. **Kasetsart Journal of Social Sciences.** 38(3), 337-344.

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

THE STAFF PERFORMANCE EFFICIENCY OF PERSONNEL OF THE OFFICE OF THE PERMANENT SECRETARY UNDER MINISTRY OF NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT

พรชัย ศรีสมบัติ

คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

pornchai_sri@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 490 คนวิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรสำเร็จของทาโร ยามาเน่ จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 222 คน ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าหากพบว่ามีความแตกต่างกัน จะใช้การทดสอบรายคู่โดยวิธีของ LSD จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบางด้านที่แตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีมากที่สุด ส่วนอายุ 51- 60 ปี มีน้อยที่สุด การศึกษาระดับปริญญาตรี มีมากที่สุด ส่วนปริญญาเอก มีน้อยที่สุด รายได้15,001 - 20,000 บาท มากที่สุด ส่วนรายได้ 40,001-50,000 บาท มีน้อยที่สุด ระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 1 - 5 ปี มากที่สุด ส่วนระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 16 - 20 ปี มีน้อยที่สุด ประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานราชการ มีมากที่สุด ส่วนประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ ลูกจ้างประจำ มีน้อยที่สุด

ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ประสิทธิภาพด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.74) รองลงมาคือ ประสิทธิภาพด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.72) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประสิทธิภาพด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.59, S.D. = 1.22) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน, บุคลากร, สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the staff performance efficiency of the Office of the Permanent Secretary under Ministry of Natural Resources and Environment. The researcher collected data from samples of 490 personnel working within the Office of the Permanent Secretary for Natural Resources and Environment. The researcher determined the size of the sample by using Taro Yamane methodgot the sample size were 222 persons. The confidence level at 95 percent and the statistics used in the research were frequency, percentage, average, standard deviation. and one-way ANOVA and pairing tests by LSD classified by gender, age, education level, income, duration of work and the type of government officials had staff performance efficiency in some aspect tasks summarized as following;

The result of the research showed that more female than males Most of the respondents are between 31-40 years old and 51-60 years old are the least. Bachelor's degree is the highest, while PhD has the smallest. The income is 15,001-20,000 baht and the income is 40,001-50,000 baht. The duration of work is between 1 - 5 years at most, while the duration of work is between 16 - 20 years. There is the least type of government officials. Most government employees, government officials, permanent employees.

The levels of Performance level of personnel of the Office of the Permanent Secretary for Natural Resources and Environment The overall picture is in the high level ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.52). When considering each aspect, it is found that The aspect that had the highest mean was the efficiency of diligence. Was at a high level ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.74) followed by efficiency, responsibility and attention. Was at a high level ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.72) and the least average aspect was efficiency in honesty and loyalty to the organization. High level ($\overline{X}$ = 3.59, S.D. = 1.22) respectively

Keywords: Staff Performance Efficiency, Personnel, Office of the Permanent Secretary under Ministry Natural of Resources and Environment

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ได้จัดตั้งกระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้นใหม่ ให้มีอำนาจหน้าเกี่ยวกับการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากภารกิจ ที่ได้รับมอบหมายกระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน ที่จะดำเนินการให้ทรัพยากรธรรมชาติ ที่หลากหลายของประเทศ ได้อยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป รวมทั้งประชาชนได้มีการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ภายใต้คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี (พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 99 ก ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2545)

สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างภายในมาแล้ว 2 ครั้ง โดยครั้งหลังสุดเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2560ได้มีการออกกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขึ้นใหม่และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม

134 ตอนที่ 130 ก วันที่ 25 ธันวาคม 2560 ข้อ 2 ให้สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจเกี่ยวกับการเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการของกระทรวงในการพัฒนายุทธศาสตร์ และแปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนปฏิบัติงาน จัดสรรทรัพยากรและบริหารราชการทั่วไปของกระทรวง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวงรวมทั้งมีการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งถือเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) (แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี 29 ธันวาคม 2559)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพกับหน่วยงานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนา ปรับปรุงมาจากงานวิจัยของ อรสุดา ดุสิตรัตนกุล(พ.ศ.2557) งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์: ศึกษาเฉพาะกรณีของบุคลากรส่วนกลาง นำมาเป็นกรอบแนวคิดระดับประสิทธิภาพ 3 ด้าน แบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้แก่ 1. ด้านความขยันหมั่นเพียร 2. ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน 3. ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ

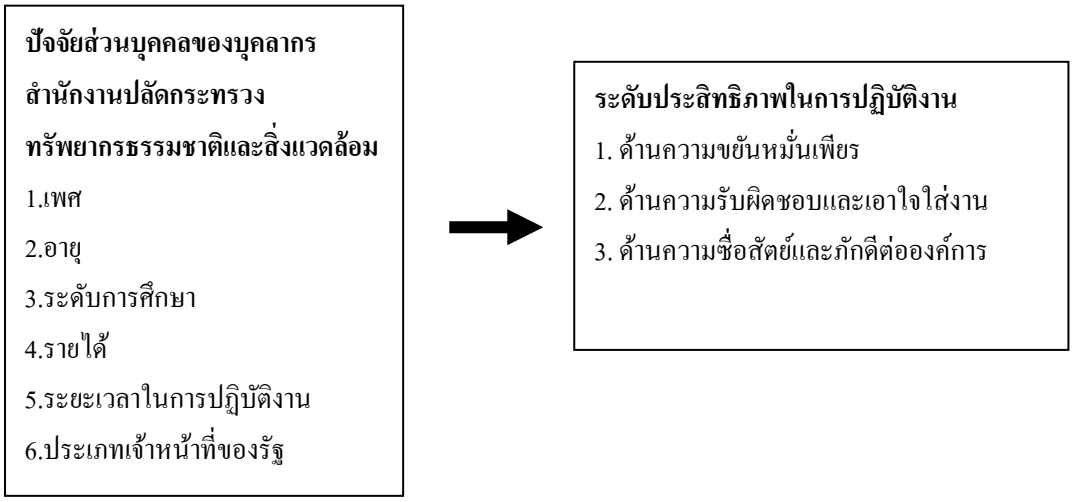

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน 1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

สมมติฐาน 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2561 – 31 มีนาคม 2562 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือน

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เฉพาะส่วนกลาง) จำนวน 490 คน และทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางเลขสุ่มของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 คน โดยมีระดับความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซ็นต์

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. รายได้ 5. ระดับการศึกษา 6. ประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ด้านความขยันหมั่นเพียร 2. ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน 3. ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับระดับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด (Close-ended) โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยมีลักษณะคำถามปลายปิดแบบมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choices Questions) และเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว (Best Answer) จำนวน 6 ข้อได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจำนวนทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ แบบสอบถามแสดงถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ใช้แบบ (Rating Scale) โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ โดยคุณภาพของเครื่องมือ คือแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรง (Validity) มากกว่า 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวมรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพฯ เพื่อขอเก็บข้อมูลไปยังสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง

2. ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 222 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100

3. ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วจึงนำไปประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

1. สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ถ้าพบว่ามีความแตกต่างกัน จะใช้การทดสอบรายคู่ โดยวิธี Least-Significant Different (LSD)

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยประชากรศาสตร์ของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีมีรายได้ 15,001 - 20,000 บาทมีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1-5 ปี และประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการ

ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประสิทธิภาพด้านความขยันหมั่นเพียร ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.69) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.68) และด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ ($\overline{X}$ = 3.59, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวม

ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	$\overline{X}$	S.D.	ระดับประสิทธิภาพ
ด้านความขยันหมั่นเพียร	4.14	0.74	มาก
ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน	4.03	0.72	มาก
ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ	3.59	1.22	มาก
รวม	**3.92**	**0.52**	**มาก**

จากตาราง 1 พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ประสิทธิภาพด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 รองลงมาคือ ประสิทธิภาพด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ประสิทธิภาพด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 ตามลำดับ

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันกับระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน จำแนกตามระดับการศึกษา

ด้านความรับผิดชอบ และเอาใจใส่งาน	$\overline{X}$	ต่ำกว่าปริญญาตรี 3.92	ปริญญาตรี 3.95	ปริญญาโท 4.19	ปริญญาเอก 4.14
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.92	-	-0.023	-0.262	-0.214
			(.876)	(.090)	(.501)
ปริญญาตรี	3.95		-	-0.239**	-0.191
				(.001)	(.507)
ปริญญาโท	4.19			-	0.048
					(.868)
ปริญญาเอก	4.14				-

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

จากตาราง 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน โดยวิธีทดสอบ LSD พบความแตกต่างอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ในระดับปริญญาตรี กับ ระดับปริญญาโท ส่วนกลุ่มการศึกษาอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

6. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดเพื่ออภิปรายผลในการวิจัย ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า เพศ อายุ รายได้ ที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพงษ์ ฉันทพัฒน์พงศ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผล ต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานสายเทคโนโลยีของธนาคารแห่งหนึ่ง พบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ รายได้ ที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05ระดับการศึกษา ที่ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ประเภทเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมยศ แย้มเผื่อน (2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานปฏิบัติการ บริษัท เอเชียน มารีนเซอร์วิสส์ (จำกัด)โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท อมรินทร์ บุ๊ค เซ็นเตอร์ จำกัด พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงานความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รินดา ขันธกรรม และจันทนา แสนสุข (2556) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันขององค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน กลุ่มภาคกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ครูวิทยาลัย อาชีวศึกษาเอกชนกลุ่มภาคกลางจำนวน 260 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความผูกพันขององค์กรมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อธิบายได้ว่าความผูกพันขององค์กรเป็นความปรารถนา และความเต็มใจของบุคลากรที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กร บุคลากรที่มีความผูกพันกับองค์กรจะมีความรู้สึกว่าการทำประโยชน์เพื่อองค์กรเป็นสิ่งที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งการที่บุคลากรคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนั้น เป็นแรงผลักดันให้ครูปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อแนวทางปรับปรุงและเพื่อพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. ด้านด้านความขยันหมั่นเพียร บุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพในการทำงานด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพ

การทำงานด้านความขยันหมั่นเพียรในการทำงานมากยิ่งขึ้น องค์การควรพิจารณาและเอาใจใส่บุคลากร เพื่อทราบถึงปัญหาของบุคลากร และทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงต่อไป

2. ด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่งาน บุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพในการทำงานด้านความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น องค์การควรพิจารณาถึงทัศนคติในการทำงาน และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร มีแนวทาง และนโยบายเพื่อแก้ไข และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานต่อไป

3. ด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ บุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีประสิทธิภาพในการทำงานด้านความซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์การ โดยรวมแล้วอยู่ในระดับมาก แต่หากจำแนกรายข้อแล้วพบว่า บุคลากรบางรายยังมีความรู้สึกเป็นเรื่องธรรมดาที่ทรัพย์สินขององค์การเสียหาย อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น องค์การควรพิจารณาถึงทัศนคติในการทำงาน และพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร เพื่อทราบถึงสาเหตุที่บุคลากรไม่รู้สึกรับผิดชอบในทรัพย์สินขององค์การเสียหาย และองค์การเองควรมีการปลูกฝังให้บุคลากรมีจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาทรัพย์สินของราชการ ควรมีการสื่อสารภายในองค์การที่ชัดเจน นอกจากผู้บังคับบัญชาจะมีหน้าที่มอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรแล้ว ควรรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรเพื่อนำมาคิด และแก้ไขปัญหาร่วมกันด้วย เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน ฉะนั้น การส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรได้ใช้ความสามารถในด้านที่ถนัด จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มที มอบหมายงานที่มีความท้าทายอยู่เสมอ การมอบหมายงานที่แปลกใหม่ และท้าทายความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากร เป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงาน ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรได้ลองทำสิ่งใหม่ ๆ และได้เรียนรู้งานนอกเหนือจากเดิมอีกด้วย ความรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน เมื่อบุคลากรทั้งองค์การเกิดความรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกันแล้ว ความทุ่มเท ความซื่อสัตย์จงรักภักดี และปรารถนาให้องค์การเจริญก้าวหน้าก็จะตามมา การบริหารงานอย่างโปร่งใส หากองค์การไม่มีความยุติธรรม และจริยธรรมที่ดีในการทำงานแล้ว อาจทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากร รู้สึกไม่ดีต่อองค์การ ไม่ให้ความเคารพ และความซื่อสัตย์อีกต่อไป ผลักดันให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรใช้เทคโนโลยีอยู่เสมอ การส่งเสริมให้บุคลากรฝึกการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในองค์การเป็นการเพิ่มความรู้ และความสามารถเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรในองค์การ และเป็นการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรกล้าคิด กล้าแสดงความสามารถในการพัฒนาองค์การต่อไปในอนาคต

จากผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร โดยผลคืออยู่ในระดับมาก ดังนั้น องค์การจำต้องรักษาระดับของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้คงอยู่ไว้ในระดับนี้ต่อไปเพื่อผลสัมฤทธิ์ขององค์การ และจะส่งผลในองค์การบรรลุเป้าหมายในภารกิจที่ตั้งไว้

8. เอกสารอ้างอิง

[1].นิ่มนวน ทองแสน. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน กลุ่มธุรกิจผลิตเครื่องสำอางในเขตจังหวัดปทุมธานี.

[2].ณัฐวัตร เป็งวันปลูก. (2560). ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการทหารประจำสังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 7.

[3].อรสุดา อุสิตรัตนกุล. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ศึกษาเฉพาะกรณีของบุคลากรส่วนกลางศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์

[4].Yamane Taro. (1970). **Statistic : An Introductory Analysis.** Tokyo : Harper International Edition.

[5].รัฐศรินทร์วังกานนท์. (2557). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนวิชาองค์การและนวัตกรรมในองค์การ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคาแหง.โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

[6]. นิภาพรรณ ผิวอ่อน. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สารนิพนธ์ รป.ม. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

[7]. กิตติยา ฐิติคุณรัตน์. (2556). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทซันไชน์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาบริหารธุรกิจ.

[8]. เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2561). ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนนทบุรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

[9]. ณัฐวรวรท ผ่องสุวรรณ์. (2559). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการส่วนกลางของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

[10]. วารุณี แก้วอินทร์. (2560). แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร บริษัทโรงพยาบาล ภัทร จำกัด สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยนอทร์กรุงเทพ.

[11]. มานะ อิ่มอุดม. (2558). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์ รป.ม. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ADMINISTRATION BASE ON GOOD GOVERNANCE PRINCIPLE OF BUENGKHOHAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, LAMLUKKA DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE

วรรณา เพ็งพวง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Email : wanna1418@gmail.com
วิยะดา วรานนท์วนิช
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Email : wiyada.wa@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ประชาชนตำบลบึงคอไห จำนวน 380 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่, ค่าเฉลี่ย, ค่าร้อยละ, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานโดยใช้การทดสอบความแตกต่าง ได้แก่ t-Test, F-Test และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพสมรส สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 , 6 หรือ ปวช. อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบึงคอไห ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.70) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห ด้านหลักคุณธรรม มากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.99, S.D. = 0.72) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบึงคอไหต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ

องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การบริหารงาน, หลักธรรมาภิบาล, องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the ways of Administration base on Good Governance Principle of Buengkhohai Subdistrict Administrative Organization, Lumlukka District, Pathumthani Province were 1) to examine the Administration base on Good Governance Principle of Buengkhohai Subdistrict Administrative Organization, Lumlukka District, Pathumthani Province and 2) to compare categorize the ways of Administration base on Good Governance Principle of Buengkhohai Subdistrict Administrative Organization, Lumlukka District, Pathumthani Province were by individual factors.

This was quantitative research, a sample of 380 cases were drawn from population were residents of Buengkhohai Subdistrict, using simple random sampling method. The data analysis used descriptive statistics by Frequency, Mean, Percentage, Standard Deviation and inferential statistics via t-Test, F-Test, Least Significant Difference (LSD).

The research revealed that the most respondents are female, age between 31-40 years old, marital status, graduated at Secondary School grade 3, 6 or vocational certificate, occupation of private company employees, the salary monthly between 10,001-15,000 bath, and there is a period of living in Buengkhohai Subdistrict since 11 years or more. The average level of Administration base on Good Governance Principle of Buengkhohai Subdistrict Administrative Organization, Lumlukka District, Pathumthani Province was at the high level ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.70), especially, in term of their moral aspect, which reaches the highest level ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.72). The results of the analysis of the mean difference it were founded that different personnel factors with sex, age, marital status, education level, occupation, salary monthly and period of living in Buengkhohai Subdistrict, opinions to Administration base on Good Governance Principle of Buengkhohai Subdistrict Administrative Organization, Lumlukka District, Pathumthani Province were not different. When considering each aspect, it is found that the people with different of education level a opinions to Administration base on Good Governance Principle of Buengkhohai Subdistrict Administrative Organization, Lumlukka District, Pathumthani Province were significantly different at the level of .05 and the people with different of occupation a opinions to Administration base on Good Governance Principle of Buengkhohai Subdistrict Administrative Organization, Lumlukka District, Pathumthani Province were significantly different at the level of .01

Keywords: Administration, Good Governance, Buengkhohai Subdistrict Administrative Organization.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

หลักธรรมาภิบาลเข้ามาในช่วงของวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยที่เรียกว่า "วิกฤตต้มยำกุ้ง" อันเนื่องมาจากความไม่พอเพียงของนักธุรกิจ นักลงทุน ความไม่โปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การแทรกแซงของนักการเมืองในกิจการธนาคารและสถาบันการเงิน ทำให้รัฐบาลไทยต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ซึ่งมีเงื่อนไขให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามนั้นคือต้องมีการปฏิรูประบบกฎหมาย และการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ โดยในปี 2542 มีการวางระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 โดยมีหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในปี พ.ศ. 2546 มีการตรา พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้วางแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือ "ธรรมาภิบาล" ไว้ให้หน่วยงานของรัฐต้องยึดถือปฏิบัติ คือ 1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน 2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ 3. มีประสิทธิภาพและมีความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น 5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ 6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ 7. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ (ปธาน สุวรรณมงคล. 2558 : 58-59) อันเป็นการครอบคลุมหลักการของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการบังคับใช้กฎหมาย จึงได้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2549 เห็นชอบวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ ศรัทธา และไว้วางใจในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐและการใช้จ่ายเงินของแผ่นดิน (อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. 2560: 1-2)

องค์การบริหารส่วนตำบลถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญยิ่งในการบริหารงานพัฒนาในระดับท้องถิ่น และเป็นองค์การที่ได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นหลักหรือเป็นแกนนำที่สำคัญในการพัฒนาที่จะแก้ไขปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับตำบล แต่ในช่วงเวลาที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหาอำนาจหน้าที่ ปัญหาการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาอำนาจอิทธิพล ปัญหาการขาดทักษะการบริหารและปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น จากปัญหาที่เกิดขึ้นมากมายทำให้มีการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว และแนวคิดหนึ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในองค์กร คือ แนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาล (สุวรรณ พิณตานนท์. 2550: 5) ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหถือได้ว่าเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในปัจจุบันพบว่ามีการร้องเรียนร้องทุกข์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหในกรณีต่าง ๆ เช่น การจัดสรรงบประมาณในการจัดทำโครงการ ความไม่เป็นธรรมในการให้บริการในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น จึงทำให้ประชาชนเกิดมุมมองในด้านลบเกี่ยวกับการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ทั้งนี้หากองค์กรนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานจะทำให้การบริหารงานเกิดการมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและสามารถลดปัญหาจากการถูกร้องเรียนจากประชาชนได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดทฤษฎี

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบสังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงกลุ่มวิชาการ กลุ่มปฏิบัติการ กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มธุรกิจให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รักสามัคคี และรวมพลังเป็นหนึ่งเดียว ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีความเข้มแข็ง และสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ โดยระเบียบดังกล่าวมุ่งหมายที่จะสร้างระบบการบริหารที่ดีในทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะภาครัฐ ซึ่งหมายถึง การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และองค์กรอิสระของรัฐที่จำเป็นต้องปรับกลไกและระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพ ยึดหลักคุณธรรม นิติธรรม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน

แนวความคิดนี้จึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของบรรดาประเทศต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ มีเสถียรภาพได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งองค์ประกอบของธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกรอบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางและวิธีปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาสังคม ฉะนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ จึงได้รวบรวมและสรุปองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักธรรมาภิบาลที่ปรากฏอยู่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 เพื่อนำมาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ในการวิจัย

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มานะ อิ่มอุดม (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลกัธรรมาภิบาลของบุคลากรของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ อายุและระดับการศึกษา ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาควรมีการฝึกอบรมเรื่องธรรมาภิบาลแก่บุคลากรทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงและเกิดการตระหนักว่าควรปฏิบัติงานหรือบริหารตามหลกัธรรมาภิบาลอยู่เสมอ ส่วนด้านหลักนิติธรรม ควรมีการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบสำคัญที่ล้ำสมัยให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ด้านหลักคุณธรรม บุคลากรทุกคนจะต้องมีความจริงใจในการบริหารตามหลกัธรรมาภิบาลและปฏิบัติตามประมวล จริยธรรม ซึ่งถือเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมของบุคลากรทุกคน ด้านหลักความโปร่งใสควรมีการสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสและเผยแพร่ขอ้มูลข่าวสารอย่ตูลอดเวลา ด้านหลักการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารมากขึ้น ด้านหลักความรับผิดชอบควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานและการประเมินผลแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนและด้านหลักความ

คุ้มค่าควรส่งเสริมให้บุคลากรได้อบรมพัฒนาตนเอง โดยการนำหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด

3.3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยนำหลักธรรมมาภิบาลหรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มาเป็นประเด็นศึกษาในด้านตัวแปรตาม และมีข้อมูลส่วนบุคคลเป็นประเด็นศึกษาในด้านตัวแปรอิสระ โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

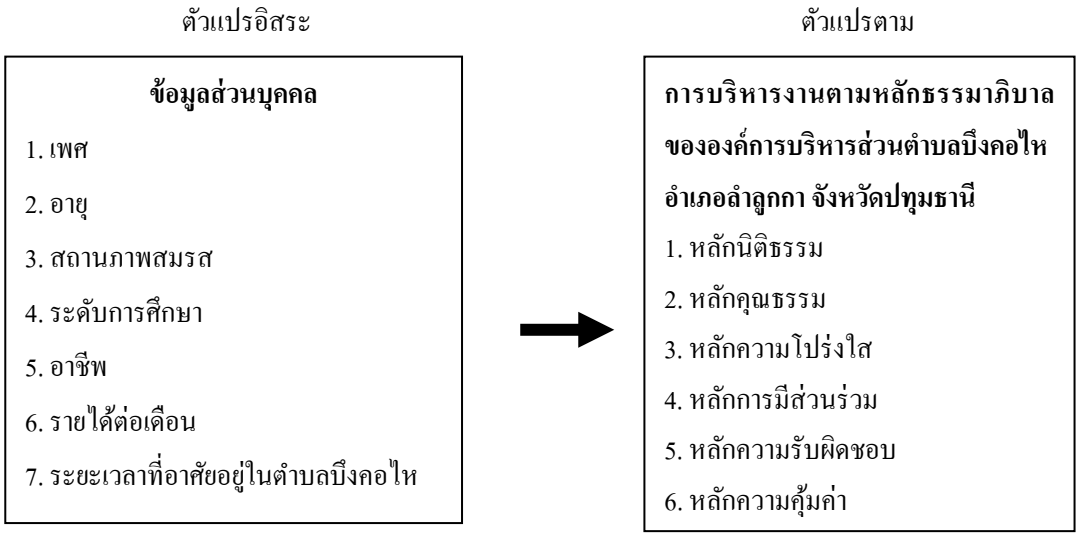

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป

2. ประชาชนตำบลบึงคอไหที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 7,611 คน และทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางเลขสุ่มของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane 1970) โดยมีระดับความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซ็นต์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร ได้แก่ 1.เพศ 2.อายุ 3.สถานภาพสมรส 4.ระดับการศึกษา 5.อาชีพ 6.รายได้ต่อเดือน และ 7.ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบึงคอไห ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่

1.หลักนิติธรรม 2.หลักคุณธรรม 3.หลักความโปร่งใส 4.หลักการมีส่วนร่วม 5.หลักความรับผิดชอบ และ 6.หลักความคุ้มค่า

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) นำมาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ซึ่งใช้แบบ Rating Scale โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ โดยคุณภาพของเครื่องมือ คือแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรง (Validity) มากกว่า 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 380 ชุด โดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชุมชน โดยที่แบบสอบถามได้รับกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์จำนวน 380 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายตัวแปรข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้สถิติความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการบรรยายการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห และใช้สถิติ t-Test และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ในการทดสอบสมมติฐาน และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ประชาชนตำบลบึงคอไห ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.70 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 29.70 สถานภาพสมรส ร้อยละ 56.10 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 , 6 หรือ ปวช. ร้อยละ 31.10 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 29.70 รายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 42.10 และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบึงคอไห ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 66.30

2. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห

ประชาชนตำบลบึงคอไห มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.70) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห ด้านหลักคุณธรรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ

อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.97, S.D. = 0.78) และน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.84, S.D. = 0.79) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ข้อที่	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	หลักนิติธรรม	3.94	0.74	มาก
2.	หลักคุณธรรม	3.99	0.72	มาก
3.	หลักความโปร่งใส	3.84	0.79	มาก
4.	หลักการมีส่วนร่วม	3.87	0.79	มาก
5.	หลักความรับผิดชอบ	3.97	0.78	มาก
6.	หลักความคุ้มค่า	3.85	0.72	มาก
รวม		3.92	0.70	มาก

3. การทดสอบสมมติฐาน

ประชาชนตำบลบึงคอไหที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือนต่างกัน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบึงคอไหต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ประชาชนตำบลบึงคอไหที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหแตกต่างกัน ปรากฏผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้ ระดับการศึกษาของประชาชนตำบลบึงคอไหที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนตำบลบึงคอไหที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหด้านหลักคุณธรรมและด้านหลักความโปร่งใสมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประชาชนตำบลบึงคอไหที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหแตกต่างกัน ปรากฏผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้ อาชีพของประชาชนตำบลบึงคอไหที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าประชาชนตำบลบึงคอไหที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหด้านหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. อภิปรายผล

ประชาชนตำบลบึงคอไหมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.92, S.D. = 0.70) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพจน์ เจริญขำ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตาม

หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีทัศนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.61) และเมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.66) มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 0.75) และหลักความคุ้มค่ามีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.70)

ประชาชนตำบลบึงคอไหที่มีข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ดังนี้ ประชาชนตำบลบึงคอไหที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพจน์ เจริญขำ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีทัศนะไม่ต่างกันทุกด้าน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ในด้านอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรเมธ ทองด้วง (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพนทอง จังหวัด ร้อยเอ็ด ที่มี อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพจน์ เจริญขำ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า โดยภาพรวมไม่ต่างกัน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีทัศนะไม่ต่างกันทุกด้าน

ในด้านสถานภาพสมรสต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทศากัญญ์ ยุภปภากร (2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ในด้านระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน ปรากฏผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ระดับการศึกษาของประชาชนตำบลบึงคอไหที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรมและด้านความโปร่งใส มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพฑูรย์ รตนิโก (ศรีวิชา) (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน ในด้านหลักความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ .01 ตามลำดับ ส่วนด้านอื่นประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุรเมธ ทองด้วง (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรือสูงกว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากกว่าบุคลากร ที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา

ในด้านอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหแตกต่างกัน ปรากฏผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้ อาชีพของประชาชนตำบลบึงคอไหที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของอิสมาแอล โตงนุแย (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกาลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลกาลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ยกเว้นด้านหลักคุณธรรมที่มีความแตกแต่งกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในด้านรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษา พบว่า

ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ในด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบึงคอไหต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของมานะ อิ่มอุดม (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 4 บุคลากรของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน และผลการทดสอบสามารถตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานไม่มีอิทธิพลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากบุคลากรของเทศบาลไม่ว่าจะมีระยะเวลาการปฏิบัติงานนานแค่ไหน ต่างก็ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อบริการประชาชนที่เป็นเป้าหมายสูงสุด

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การทำวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ในด้านที่ควรมีการปรับปรุงการบริหารงาน เพื่อนำไปสู่องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการบริหารจัดที่ดีต่อไป โดยเน้นในด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านหลักความโปร่งใส องค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไหควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี การจัดซื้อ-จัดจ้าง แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี ฯลฯ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกจากช่องทางสื่อต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น วิทยุหอกระจายเสียงหมู่บ้าน อินเตอร์เน็ต (เพจ Facebook , เว็บไซต์) และเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นพับต่าง ๆ เป็นต้น รวมถึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถติดตามตรวจสอบแผนงาน โครงการต่าง ๆ และการใช้งบประมาณในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างตรงไปตรงมา พร้อมทั้งสามารถตรวจสอบได้

1.2 ด้านหลักความคุ้มค่า การบริหารงานด้วยหลักความคุ้มค่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก องค์การบริหารส่วนตำบลควรบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วม โดยการเพิ่มความสามารถในการบริหารงานในการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่ากับต้นทุนและประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ รวมถึงจัดสรรตำแหน่งบุคลากรอย่างเหมาะสม มีความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมด้วยเพื่อขยายผลการวิจัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ควรทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้นในระดับอำเภอหรือจังหวัดที่แตกต่างกันเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

1.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยใดที่มีผลต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล

9. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เป็นอย่างสูงที่ได้สนับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้

10. เอกสารอ้างอิง

ปธาน สุวรรณมงคล, ดร. 2558. **"การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล."** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท แก่นจันทร์การพิมพ์ จำกัด.

นิภาพรรณ ผิวอ่อน. 2559. "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์." สารนิพนธ์ รป.ม. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

พระไพฑูรย์ รตนิโก (ศรีวิชา). 2556. "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี." วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภัทศากัญญ์ ษุภปภากร. 2552. "ความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลชุมเห็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์." วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

มานะ อิ่มอุดม. 2558. "การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา." สารนิพนธ์ รป.ม. สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

สุพจน์ เจริญขำ. 2554. "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร." วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรเมธ ทองด้วง. (2556). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุวรรณ พิณตานนท์. 2550. "ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล." กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. 2560. "หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560". บทความวิชาการ 2560.

อิสมาแอล โตงนุแย. 2557. “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลองค์การบริหารส่วนตำบลกาลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา.” สารนิพนธ์ รป.ม. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Yamane Taro. 1970. **“Statistic: An Introductory Analysis.”** Tokyo: Harper International Edition.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในรายงายการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน

PUBLIC PARTICIPATION IN ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT OF BUILDING CONSTRUCTION, LAND DEVELOPMENT AND COMMUNITY SERVICES

ศินารัตน์ โฆสะนันท์ชัย

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail:sinarat_som@outlook.co.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเห็น ปัญหาและอุปสรรค ต่อการดำเนินงานตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน และพัฒนาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 คน แบ่งเป็น เจ้าของโครงการและตัวแทนนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นผู้จัดรับฟังความคิดเห็น โครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน จำนวน 10 คน ผู้แทนจากหน่วยงานและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน จำนวน 2 คน

ผลการศึกษพบว่า การดำเนินงานและกระบวนการพิจารณารายงานปัจจุบันยังไม่ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่ประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Tracey Morin Dalton (2005) เรื่อง การตัดสินใจบนพื้นฐานของการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ (Decisions Based on Complete Information) การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของผู้เข้าร่วมกระบวนการ (Active Participant Involvement) ปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างผู้เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วม (Positive Participant Interactions) และการตัดสินใจที่เป็นธรรม (Fair Decision Making) อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติยังพบปัญหา คือ การให้ข้อมูลและสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเพียงรูปแบบเดียว และไม่มีการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบว่าความคิดเห็นของประชาชนถูกนำมาปรับปรุงประเมินผลกระทบในรายงานอย่างไร ข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้ คือ การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลโครงการได้อย่างสะดวกด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ใช้เทคนิคการรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และเปิดช่องทางการรายงานความก้าวหน้าของโครงการเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมที่ประสบความสำเร็จ

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate the attitude and issues toward the implementation of the public participation guidelines regards to the building projects, land allocation, and community service improvement for successful participation process achievement.

The researcher used the qualitative research methodology by conducting in-depth interviews with 12 key informants, consisting of the project owner and the representative of the juristic person who has the right to make an environmental impact assessment report, which is the housing development projects attitude collector. Land and community service with 10 key informants, and the representatives from agencies and experts in public participation in the committee of experts in considering the environmental impact assessment report for buildings, land allocation, and community service with 2 key informants.

The researcher used the qualitative research methodology by conducting in-depth interviews with 12 key informants, consisting of the project owner and the representative of the juristic person who has the right to make an environmental impact assessment report, which is the housing development projects attitude collector. Land and community service with 10 key informants, and the representatives from agencies and experts in public participation in the committee of experts in considering the environmental impact assessment report for buildings, land allocation, and community service with 2 key informants.

Keywords: public participation, environmental impact assessment, successful participation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม คือ การจำแนก และคาดการณ์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของมนุษย์จากการดำเนินโครงการ (กนกพร สว่างแจ้ง, 2547) การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เริ่มต้นจากตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 หลังยกเลิก และบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แทน ต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงออกประกาศ เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562 จำนวน 35 ประเภท ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติดังกล่าว

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีจุดเริ่มต้นจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น รัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับ ยังคงให้สิทธิในการฟ้องร้องกับรัฐ แต่ไม่ได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญปัจจุบัน

สำหรับกฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 ที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ไว้เป็นแนวทางการให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมต่อการดำเนินโครงการของรัฐ และหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการเป็นแนวทางปฏิบัติ

นับตั้งแต่มีกฎหมายรองรับ ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น เข้ามารับทราบผลการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และให้ความเห็นต่อความเพียงพอในการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549) แต่ในทางปฏิบัติยังพบความขัดแย้งระหว่างประชาชนและเจ้าของโครงการกลับเพิ่มมากขึ้น สำหรับประเภทโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนรวมของประชาชนในโครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน ที่เป็นประเภทโครงการที่รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้รับความเห็นชอบมากที่สุด ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555-2561 รวมจำนวน 2,613 โครงการจากทั้งหมด 3,646 โครงการ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2562)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาความเห็นของกลุ่มผู้ดำเนินการตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ต่อการดำเนินงานตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน

(2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน แ ละบริการชุมชน

(3) เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่ประสบความสำเร็จ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

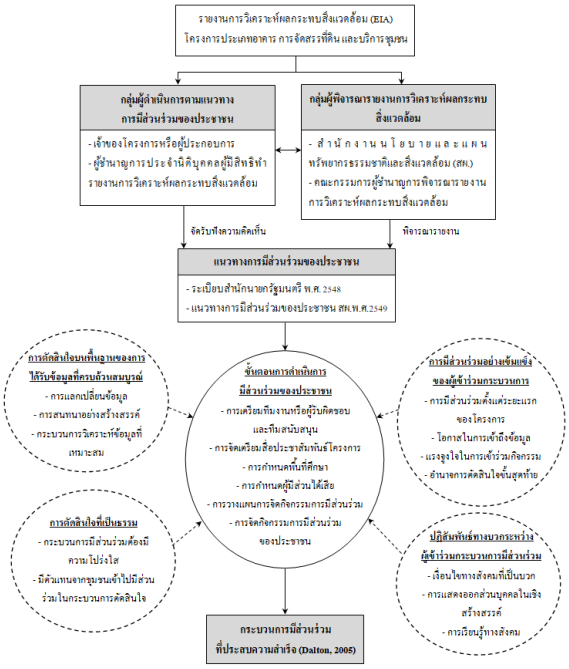

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากร

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้หลักเกณฑ์การเลือกของ Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994) เพื่อให้ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสมและสามารถตอบคำถามได้ตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดในการศึกษา คือ 12 คน ประกอบด้วย เจ้าของโครงการที่พัฒนาโครงการที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน จำนวน 4 คน ตัวแทนจากนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน ที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน ผู้แทนจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฝ่ายอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน จำนวน 1 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน จำนวน 1 คน ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 12 คน เป็นผู้ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานและพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ในประเด็นที่ต้องการจนได้ข้อมูลที่อิ่มตัวและเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ข้มูล

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วัจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบ คำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-constructed) ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ แนวคำถาม สำหรับผู้ดำเนินการตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย การดำเนินงานตามแนวทางการมส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของ

โครงการประเภทอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน ในประเด็นเรื่อง การเตรียมทีมงาน การจัดทำสื่อประชาชนสัมพันธ์ การกำหนดพื้นที่ศึกษา การกำหนดผู้มีส่วนได้เสีย การวางแผนการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วม ปัญหา และข้อเสนอแนะ ส่วนผู้พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การพิจารณารายงานตามแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนของโครงการประเภทอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน ในประเด็นเรื่อง ความสมบูรณ์และความครอบคลุมตามแนวทางการมีส่วนร่วม การนำเสนอประเด็นผลกระทบสิ่งแวดล้อม ความเพียงพอของข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมและการวิเคราะห์ข้อมูล ความสอดคล้องระหว่างข้อมูลกับการวิเคราะห์ผลกระทบ ปัญหา และข้อเสนอแนะ

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละครั้ง ผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูลมาจำแนกให้เห็นความหลากหลายและทำการจัดประเภทของข้อมูล โดยเลือกเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบแล้วว่าเชื่อถือได้มาวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสร้างข้อสรุปโดยวิธีการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสัมภาษณ์กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประสบความสำเร็จของ Tracey Morin Dalton (2005) ประกอบด้วย 1) การตัดสินใจบนพื้นฐานของการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ 2) การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของผู้เข้าร่วมกระบวนการ 3) ปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างผู้เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วม และ 4) การตัดสินใจที่เป็นธรรม เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยวิธีการวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. อธิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน ผู้วิจัยนำเสนอผลอธิปรายข้อมูลตามองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมที่ประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Tracey Morin Dalton (2005) ได้แก่ 1) การตัดสินใจบนพื้นฐานของการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ 2) การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของผู้เข้าร่วมกระบวนการ 3) ปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างผู้เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วม และ 4) การตัดสินใจที่เป็นธรรม ตามกรอบการวิจัยที่กำหนดโดยเปรียบเทียบกับผลการศึกษาว่าเป็นไปตามองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมที่ประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Tracey Morin Dalton (2005) หรือไม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

(1) การตัดสินใจบนพื้นฐานของการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน (Decisions Based on Complete Information)

Tracey Morin Dalton (2005) กล่าวว่าการตัดสินใจบนพื้นฐานที่ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ยังต้องเกิดจากกระบวนการ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การแลกเปลี่ยนข้อมูล 2) การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ และ 3) กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม

สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเจ้าของโครงการและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลที่เหมาะสมในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และเพียงพอต่อการตัดสินใจ (Dalton, 2005) ทั้งนี้ การให้ข้อมูลแก่ประชาชนล่วงหน้าก่อนจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีโอกาสศึกษารายละเอียดโครงการก่อนมาเข้าร่วมประชุม (O'Faircheallaigh, 2010) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 กำหนดให้เจ้าของโครงการต้องเผยแพร่ข้อมูลล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนเริ่มดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2548) การศึกษานี้พบว่า ตัวแทนนิติบุคคลผู้มี

สิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้ข้อมูลแก่ประชาชนล่วงหน้า 15 วัน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี 2548 ผ่านรูปแบบการสื่อสารทางเดียว ได้แก่ แผ่นพับประชาสัมพันธ์ ป้ายคัทเอาท์ ป้ายไวนิล โปสเตอร์ โดยติดไว้บริเวณพื้นที่โครงการหรือชุมชน จึงสรุปได้ว่า กระบวนการรับฟังความเห็นยังไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์เรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้เข้าร่วมกระบวนการ เนื่องจากไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของโครงการและประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชศิริ ประดิษฐ์กุล (2561) ที่พบว่า การให้ข้อมูลในกระบวนการรับฟังความเห็นจากประชาชน มักเป็นการสื่อสารทางเดียวผ่านทางผู้นำชุมชน การแจกแผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ และประกาศตามหน่วยงานราชการ

การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลแบบหลายทิศทางระหว่างผู้เข้าร่วมกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ และปรับความคิดเห็นเข้าหากันได้ (Dalton, 2005) รวมทั้งทำให้เกิดข้อเสนอแนะที่หลากหลายต่อทางเลือกโครงการ (สถาบันวิจัยสังคม ร่วมกับสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545) บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล (2548) ได้กล่าวว่าเทคนิคที่ใช้ในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์มีหลายวิธี เช่น การจัดประชุม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น การศึกษานี้พบว่า ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียจะถูกรวบรวมผ่านแบบสอบถามเป็นหลัก การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้มีส่วนได้เสียร้องขอเท่านั้น ไม่มีการสนทนาโต้ตอบกันระหว่างเจ้าของโครงการกับผู้มีส่วนได้เสีย จึงสรุปได้ว่า กระบวนการรับฟังความคิดเห็นยังไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์เรื่องการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ระหว่างผู้เข้าร่วมกระบวนการ สอดคล้องกับการศึกษาของสถาบันวิจัยสังคมร่วมกับสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2545) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในระดับของการร่วมรับข้อมูลข่าวสารเท่านั้น เนื่องจากเป็นวิธีการง่ายที่สุดของการสื่อสารระหว่างเจ้าของโครงการกับประชาชน (จุฑารัตน์ ชมพันธุ์, 2555)

สำหรับกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมนั้น Tracey Morin Dalton (2005) และกรวรรณ เวชชานุเคราะห์ และนิธิดา แสงสิงแก้ว (2556) กล่าวว่าผู้จัดรับฟังความเห็นต้องคำนึงถึงระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมกระบวนการ และเลือกใช้วิธีการมีส่วนร่วมที่หลากหลายเพื่อที่จะได้เข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวางและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความเห็นอย่างเป็นอิสระมากที่สุด การศึกษานี้พบว่า มีการให้ข้อมูลผ่านแผ่นพับประชาสัมพันธ์รูปแบบเดียวกับผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม โดยไม่คำนึกถึงระดับความรู้ของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ คนางค์ คันธมธุรพจน์ และคณะ (2561) ที่พบว่า เอกสารนำเสนอข้อมูลโครงการมักมีคำศัพท์เทคนิคที่ยากสำหรับคนทั่วไปที่จะเข้าใจ ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมไม่เข้าใจในตัวโครงการและผลกระทบจากการดำเนินโครงการ และไม่สามารถให้ความเห็นที่แท้จริงต่อโครงการได้

(2) การมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของผู้เข้าร่วมกระบวนการ (Active Participant Involvement)

การมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งของผู้เข้าร่วมกระบวนการจะเกิดขึ้นได้ต้องมี 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) การมีส่วนร่วมตั้งแต่ระยะแรกของโครงการ 2) โอกาสในการเข้าถึงข้อมูล 3) แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และ 4) อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้าย (Tracey Morin Dalton, 2005)

ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่ม มีการให้ข้อมูลกระตุ้นให้เกิดความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจ เพื่อช่วยให้มีเวลานึกถึงทางเลือกหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมและสิ่งแวดล้อม, 2562) สอดคล้องกับ Shepherd and Bowler (1997) ที่กล่าวว่า เจ้าของโครงการควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการเลือกที่ตั้งและออกแบบโครงการให้เร็วที่สุด การศึกษานี้พบว่า เจ้าของโครงการมีการเลือกที่ตั้งโครงการและมีการออกแบบไว้แล้ว โดย

ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ถึงแม้ว่า ภายหลังรับฟังความคิดเห็นเจ้าของโครงการอาจมีการปรับแบบ เพื่อลดผลกระทบต่อประชาชนจากข้อเสนอแนะที่ได้รับจากรับฟังความคิดเห็น แต่การปรับเป็นไปไม่ได้มากนักเนื่องจากข้อจำกัดที่มีการออกแบบไว้ตั้งแต่ต้น จึงสรุปได้ว่า ประชาชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมเร็วเพียงพอ เพราะเจ้าของโครงการได้ตัดสินใจเลือกที่ตั้งโครงการและออกแบบโครงการก่อนที่จะทำการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัชศิริ ประดิษฐ์กุล (2561) ที่ระบุว่า ประชาชนไม่มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นในการกำหนดทางเลือกโครงการ แต่มีส่วนร่วมเพียงกำหนดแนวทางการวิเคราะห์ผลกระทบและมาตรการให้แก่โครงการเท่านั้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chutarat C. & Suphattharachai C. (2012)

นอกจากนี้ ประชาชนต้องได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์ และเพียงพอต่อการแสดงความคิดเห็น (จุฑารัตน์ ชมพันธุ์, 2555) ลัคนา คำเจริญ และบัณฑิต เอื้ออาภรณ์ (2555) ระบุว่า การเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับประชาชน และการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลโครงการเป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2562) การศึกษาครั้งนี้พบว่า นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้ข้อมูลรายละเอียดโครงการผ่านเอกสารประชาสัมพันธ์เท่านั้น ในบางครั้งอาจมีการติดป้ายคัทเอาท์ ป้ายไวนิล ในบริเวณพื้นที่โครงการหรือชุมชนและเพียงระบุช่องทางติดต่อ แต่ไม่ได้มีกระบวนการให้ข้อมูลเชิงรุกหรือกระบวนการย่อยข้อมูลให้เข้าใจง่ายกับประชาชนก่อนกิจกรรมรับฟังความเห็น จึงสรุปได้ว่า ที่ผ่านมาผู้มีส่วนได้เสียยังสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลโครงการได้อย่างจำกัด เนื่องจากเมื่อเกิดความไม่เข้าใจในข้อมูลโครงการ จะสามารถสอบถามได้ตามช่องทางที่ถูกกำหนดไว้ในเอกสารเท่านั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริกัญญา เชาวนัย และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2561) ที่พบว่า ประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลโครงการได้ รวมทั้งข้อมูลยังขาดความชัดเจน จึงส่งผลให้ประชาชนเกิดความสับสนต่อการให้ข้อมูลของทางโครงการ

สำหรับแรงจูงใจต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมตลอดตั้งแต่ระยะแรกจนสิ้นสุดโครงการ โดยประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง (อรทัย กักผล, 2552) ซึ่งความกระตือรือร้นและความทุ่มเทของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นการสนับสนุนเชิงบวกต่อกระบวนการมีส่วนร่วม (Tracey Morin Dalton, 2005) ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า การรับฟังความเห็นโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามยังมีข้อจำกัดเนื่องจากเป็นข้อคำถามปลายปิด อีกทั้งไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนระหว่างการลงเก็บข้อมูลด้วย จึงสรุปได้ว่า ผู้เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมยังไม่มีแรงจูงใจต่อกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยา เกษารัตน์ อิศรัฏฐ์ รินไธสง และคณน ไตรจันทร์ (2558) ที่พบว่า กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการมักไม่แสดงความคิดเห็นระหว่างกระบวนการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คนางค์ คันธมธุรพจน์ และคณะ (2561) ที่พบว่า เจ้าของโครงการมักจัดกิจกรรมรับฟังความเห็นในวันเวลาที่ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงต้องทำงานและไม่สะดวกมาเข้าร่วม ทำให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการไม่เป็นตัวแทนที่แท้จริงของผู้ได้รับผลกระทบ

สำหรับการให้อำนาจแก่ประชาชนในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย การศึกษาครั้งนี้ พบว่า นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่ได้นำผลจากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มมีส่วนได้เสีย และผลจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากำหนดมาตรการลดผลกระทบ แต่มักนำเสนอมาตรการลดผลกระทบโดยทั่วๆไปสำหรับทุกโครงการ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ความเห็นของผู้เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมยังไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจขั้นสุดท้ายของโครงการ สอดคล้องกับการศึกษาของอรทัย พระทัด (2558) พบว่า

การรับฟังความคิดเห็นไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากกรุงเทพมหานครไม่ได้นำข้อเสนอของประชาชนไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Marzuki A. (2009) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในประเทศมาเลเซียอยู่ในระดับการแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบเท่านั้น

(3) ปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างผู้เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วม (Positive Participant Interactions)

ในกระบวนการมีส่วนร่วม ผู้เข้าร่วมไม่จำเป็นต้องมีความความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ในความเห็นต่าง ถ้าผู้จัดกิจกรรมมีกระบวนการจัดการที่ดี ก็จะกระตุ้นให้เกิดการรับฟังความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และหาทางออกร่วมกันได้ (Tracey Morin Dalton, 2005) ทั้งนี้ การที่จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างกันได้ต้องอาศัย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เงื่อนไขทางสังคมที่เป็นบวก 2) การแสดงออกส่วนบุคคลในเชิงสร้างสรรค์ และ 3) การเรียนรู้ทางสังคม

การเลือกสถานที่รับฟังความคิดเห็นที่เป็นกลาง และกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเงื่อนไขทางสังคมทางบวกที่ทำให้ผู้เข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกต่อกระบวนการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ยังต้องมีกระบวนการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติวิธี เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2549) กล่าวว่า หลักการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี มี 4 ประการ ได้แก่ 1) ปราศจากความรุนแรง 2) ให้ความสนใจความคิดและจิตใจของคู่ขัดแย้ง 3) การมีส่วนร่วม และ 4) ความเป็นธรรม อาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความขัดแย้งที่สำคัญ จึงจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง โดยเราต้องฟังไปด้วยในเวลาที่เราพูด และต้องโต้ตอบขณะที่เราฟัง เป็นวงจรสื่อสาร (communication loop) ที่สำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (เบอร์นาร์ด เมเยอร์ เขียน นายแพทย์บรรพต ต้นธีรวงศ์ แปล, 2553) การศึกษานี้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลจากตัวแทนนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมใช้วิธีการสำรวจโดยแบบสอบถามเป็นหลัก เจ้าของโครงการไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการรับฟังความเห็นระหว่างการสำรวจโดยแบบสอบถาม จึงไม่มีการแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้ได้รับผลกระทบและเจ้าของโครงการ จึงสรุปได้ว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วม ยังไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทางบวกที่เพียงพอ สอดคล้องกับการศึกษาของ ไชยา เกษารัตน์ อิศรัฏฐ์ รินไชสง และคณนไตรจันทร์ (2558) ที่พบว่า มุมมองการแก้ไขปัญหาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและจากประชาชนมีความแตกต่างกันก่อให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างกัน รวมถึงทัศนคติที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของริญญาภัทร์ ภูวโรจน์พิบูล และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2561) ที่พบว่าโครงการใช้วิธีการมีส่วนร่วมที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะของประชาชนในพื้นที่ ส่งผลให้ประชาชนร่วมกันคัดค้านโครงการ ทั้งนี้ การการเลือกวิธีการรับฟังความคิดเห็นก็ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย วัฒนธรรมและบรรทัดฐานท้องถิ่น ระยะเวลาการดำเนินงาน รวมทั้งประสบการณ์ของผู้จัดรับฟังความคิดเห็น (Bryson et al., 2013: Glucker et al., 2013: Luyet et al., 2012)

(4) การติดสินใจที่เป็นธรรม (Positive Participant Interactions)

Tracey Morin Dalton (2005) การตัดสินใจที่เป็นธรรมมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) กระบวนการมีส่วนร่วมต้องมีความโปร่งใส และ 2) มีตัวแทนจากชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

กระบวนการมีส่วนร่วมที่โปร่งใส คือ ผู้เข้าร่วมสามารถเห็นถึงโครงสร้างของกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและมีหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจอย่างไร เพื่อลดความสงสัยของผู้เข้าร่วม (Tracey Morin Dalton, 2005) และเปิดโอกาสให้ประชาชนรับทราบถึงกระบวนการพิจารณาและเหตุผลในการตัดสินใจด้วย (Rowe and Frewer, 2000) การศึกษานี้พบว่า ผู้ดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนจัดรับฟังความคิดเห็นตามแนวทางที่สำนักงาน

นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ไม่ได้แจ้งให้ประชาชนได้ทราบว่าความเห็นถูกนำมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างไร รวมทั้งไม่ได้แจ้งถึงความก้าวหน้าของกระบวนการพิจารณารายงาน ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มผู้พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังมีความเห็นว่าบริษัทที่ปรึกษานำข้อมูลการมีส่วนร่วมมาผนวกเป็นส่วนหนึ่งของรายงานเท่านั้น และมาตรการที่นำมาเสนอมักเป็นมาตรการทั่วไปที่กำหนดไว้สำหรับทุกโครงการ จึงสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมยังไม่เป็นไปหลักเกณฑ์เรื่องความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของสฤณี อาชวานันทกุล และคณะ (2560) ที่พบว่ารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมักจะถูกเปิดเผยต่อเมื่อโครงการได้รับอนุมัติแล้วเท่านั้น สมาชิกชุมชนที่ได้รับผลกระทบมักไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อร่างรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการต่อต้านหรือไม่ยอมรับโครงการ

สำหรับการตัดสินใจที่เป็นธรรม คือ การมีตัวแทนจากชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลายและอยู่บนความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง (Tracey Morin Dalton, 2005) อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้พบว่า ประชาชนสามารถเข้าชี้แจงข้อห่วงกังวล ข้อมูลคัดค้าน และร้องเรียนจากการพัฒนาโครงการต่อคณะกรรมการผู้พิจารณารายงานได้ แต่ไม่มีสิทธิ์ในการรับฟังการพิจารณารายงาน จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ยังไม่บรรลุหลักเกณฑ์เรื่องการตัดสินใจที่เป็นธรรม เนื่องจากขาดความโปร่งใสและประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

6. ข้อเสนอแนะ

(1) การศึกษานี้พบว่านิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีการให้ข้อมูลผ่านแผ่นพับประชาสัมพันธ์เพียงรูปแบบเดียวทำให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น จึงเสนอให้เจ้าของโครงการและนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลโครงการได้อย่างสะดวกและนำเสนอข้อมูลโครงการด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เช่น ผ่านทางเว็บไซต์หรือ Facebook ของโครงการ เพื่อให้ประชาชนสามารถให้ความเห็นที่แท้จริงต่อโครงการได้

(2) การศึกษานี้พบว่านิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมมักรับฟังความเห็นโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามเพียงรูปแบบเดียว ซึ่งการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามมีข้อจำกัดคือเป็นข้อคำถามปลายปิด ดังนั้นจึงเสนอให้นิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมใช้เทคนิคการรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย เช่น การประชุม การเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด นอกจากนี้เทคนิคที่ใช้ในการรับฟังความเห็นต้องคำนึงถึงบริบทของพื้นที่โครงการด้วย

(3) การศึกษานี้พบว่านิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่ได้แจ้งให้ประชาชนได้ทราบว่าความคิดเห็นของประชาชนถูกนำมาปรับปรุงการประเมินผลกระทบในรายงานอย่างไร จึงเสนอให้เจ้าของโครงการและนิติบุคคลผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสร้างช่องทางการรายงานความก้าวหน้าของโครงการ พร้อมทั้งเปิดเผยรายงานทั้งฉบับให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถตรวจสอบได้ว่าความคิดเห็นจากการรับฟังความเห็นของประชาชนได้ถูกนำมาวิเคราะห์ในรายงานอย่างไร

7. เอกสารอ้างอิง

กนกพร สว่างแจ้ง. (2549). **ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม EIA**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กรวรรณ เวชชานุเคราะห์ และนิธิดา แสงสิงแก้ว. (2556) . **การสื่อสารเพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พื้นที่ชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสาคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาตร์.

คนางค์ คันธมธุรพจน์, กานดา ปิยจันทร์ และสุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. (2561). ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสียต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดความรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ. **Veridian E-Journal, Silpakorn University,** 11(3), 363-381

จุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2555). การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน “The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement”. **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม,** 8(1), 123-141

ไชยา เกษารัตน์ อิศรัฏฐ์ รินไชสง และคณน ไตรจันทร์. (2558). การจัดการความขัดแย้งจากโครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือในจังหวัดสงขลาและสตูล. **วารสารปาริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ,** 28(3), 121-130

“ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” (2562, 4 มกราคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 136 ตอนพิเศษ 3ง.

“พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561” (2561, 19 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 135 ตอนที่ 27ก.

รัชศิริ ประดิษฐ์กุล และคนางค์ คันธมธุรพจน์. (2562). กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาโครงการประเภทคมนาคม. **Veridian E-Journal, Silpakorn University,** 12(2), 1046-1059

ริญญาภัทร์ ภูวิโรจน์พิบูล และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2560). การประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ ช่วงสุราษฎร์ธานี-ชุมทางหาดใหญ่-สงขลา. **การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL MINI-CONFERENCE 2018”**, 863-873.

ศิริกัญญา เชาวมัย และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กรณีศึกษาโครงการนิคมอุตสาหกรรมระยอง (บ้านค่าย) จังหวัดระยอง. **Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University,** 10(2), 71-83

สถานบันวิจัยสังคม และสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2545). **โครงการพัฒนาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2549). **แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: โรงยูโรการพิมพ์ จำกัด

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). **แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ

อรทัย ก๊กผล. (2552). **คู่คิดคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. นนทบุรี: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

อรทัย พระทัด. (2559). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ**. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Bryson, J.M., Quick, K. S., Slotterback, C. S., & Crosby, B. C. (2013). Designing Public Participation Processes. **Public Administration Review,** 73(1), 23-34

Chutarat C.&Suphattharachai C. (2012). Evaluating Public Participation in Development Project in Thailand: A Case Study of the Hin Krut Power Plant Project. **American Journal of Applied Sciences,** 9(6), 865-873

Dalton, T. (2005). Beyond Biogeography: A framework for involving the public in planning of U.S. marine protected areas. **Conservation Biology.** 19(5):1392-1401.

Gene Rowe & Lynn J. Frewer. (2000). Public Participation Methods: A Framework for Evaluation. **Science, Technology, & Human Values,** 25(1), 3-29

Glucker, A.N., Driessen, P. P., Kolhoff, A., & Runhaar, H.A. (2013). Public participation in environmental impact assessment: why, who and how?. **Environmental Impact Assessment Review,** 43, 104-111.

Luyet, V., Schlaepfer, R., Parlange, M. B., & Buttler, A. (2012). A framework to implement Stakeholder participation in environmental projects. **Journal of Environmental Management,** 111, 213-219

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาล ของศุลกากรไทย

FACTORS AFFECT AN INNOVATIVE ORGANIZATION UNDER GOOD GOVERNANCE OF THAI CUSTOMS

อภิโชติ ชมพล

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: apichotjob@gmail.com

ดร.เกียรติชัย วีระญาณนนท์

อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: kietchai.ve@gmail.com

พลตำรวจตรี ดร.สุพิศาล ภักดีนฤนาถ

อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: supisarn2497@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากรมศุลกากรสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาล เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ข้าราชการพลเรือนสามัญที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ในกรมศุลกากรที่อยู่ในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 4,731 ราย โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำนวน 357 ราย การรวบรวมข้อมูลกระทำโดยใช้แบบสอบถาม เทคนิคที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงอนุมานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ในระดับบุคคล ได้แก่ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการจัดการองค์ความรู้ และด้านทีมงานสนับสนุน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ในระดับหน่วยงาน/องค์กร ได้แก่ ด้านความสอดคล้องกับกลยุทธ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และปัจจัยที่ส่งผลต่อหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

คำสำคัญ: องค์กรนวัตกรรม หลักธรรมาภิบาล กรมศุลกากร

ABSTRACT

This article is part of the research study, “The approach of innovative organization development with good governance for the Customs department.” The purposes of this research were to analyze management factors affecting the customs department. The samples of this research are civil servants in various positions in the customs department that is in the central and regional officers in 2017. The number of population are 4,731 officers with 375 stratified

random sampling. Data were collected by using questionnaires and analyze with shown in the correlation between the independent and the dependent variables by using multiple regression analysis. The result have shown that the management factors that affect the innovative organization at the individual level are human resource knowledge management and support team, at the organizational level is strategic consistency level, and factors affecting good governance is the organizational culture statistically significant at the .01 level.

KEYWORDS: Innovative Organization, Good Governance, The Customs Department

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ผลการจัดอันดับโดยมหาวิทยาลัยคอร์เนล (Cornell University) ร่วมกับสถาบันบริหารธุรกิจนานาชาติ (INSEAD) และองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization: WIPO) จัดทำดัชนีชี้วัดความสามารถทางด้านนวัตกรรมของแต่ละประเทศ ในปี 2558 พบว่าประเทศไทยมีความสามารถด้านนวัตกรรมอยู่อันดับที่ 55 จาก 141 ประเทศ ลดลง 10 อันดับ จากปี 2557 (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2559: 7) จากสถานการณ์ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก ทำให้ประเทศต่างๆ ให้ความสนใจกับนวัตกรรม เช่นเดียวกับองค์การศุลกากรโลก (World Customs Organization: WCO) ได้ประกาศให้ปี 2559 เป็นปีของ Innovation Customs จึงทำให้ศุลกากรหลายประเทศได้พัฒนาองค์กรนำนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ (กรมศุลกากร 2560ก: 20) เช่น ศุลกากรสิงคโปร์เปิดตัวเทคโนโลยี Block Chain ระหว่างประเทศเป็นครั้งแรกของโลก (สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากร ณ กรุงบรัสเซลส์. 2561: 5) รวมทั้งคำแถลงนโยบายของรัฐบาลของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ข้อที่ 10 การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล โดยมีนโยบายด้านการปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการให้ทันสมัยโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ แก้ไขกฎระเบียบให้โปร่งใสชัดเจน (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2559: 358-359) กรมศุลกากรซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงการคลัง จึงได้จัดทำแผนปฏิรูปกรมศุลกากร ปี พ.ศ. 2559-2563 ภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน (กรมศุลกากร. 2559ก: 5-10) และได้มีการจัดทำนโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เพื่อให้การปฏิบัติราชการของกรมศุลกากรมีระบบการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (กรมศุลกากร. 2560ข: 3)

จากการวิเคราะห์สภาพกรมศุลกากรด้วย SWOT Analysis พบจุดอ่อนปัจจัยภายใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากรที่ขาดทักษะ ด้านบริหารจัดการในการใช้ดุลพินิจ ด้านอุปกรณ์ไม่เพียงพอ และด้านงบประมาณที่จำกัด ปัจจัยภายนอก 4 ด้าน ด้านเศรษฐกิจในเรื่องนโยบายภาษี ด้านสังคมในเรื่องการอำนวยความสะดวก ด้านนโยบายกฎหมายในเรื่องการบูรณาการร่วมกัน และด้านเทคโนโลยีในเรื่องความไม่พร้อมในการเชื่อมโยงของ National Single Window: NSW (กรมศุลกากร. 2558: 5-10) รวมถึงประเด็นปัญหาที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)ได้เสนอให้กรมศุลกากรปรับปรุงในประเด็นการนำเทคโนโลยีมาใช้แทนที่ในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มความสะดวกในการบริหารงาน และการบริการที่เป็นที่พอใจแก่ประชาชน (ก.พ.ร. 2559: 20) และสรุปผลการสัมมนานายด่านและผู้บริหารกรมศุลกากร 3 ปีย้อนหลัง เรื่องที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน คือการนำเทคโนโลยีเข้าช่วยเพื่อพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากร การอำนวยความสะดวกทางการค้า การปกป้องสังคม และการพัฒนาบุคลากร ภายใต้การสร้าง Big Data (กรมศุลกากร. 2559ข: 2-7; 2560ค: 2-4; 2561: 36) แล้วปัจจุบันกรมศุลกากรมีแนวทางใดให้เกิดการพัฒนาองค์กร ในด้านการบริหารจัดการองค์กรที่จะนำไปสู่องค์กรที่มีนวัตกรรม

ชั้นแนวหน้า ยกระดับองค์กรให้เป็นองค์กรนวัตกรรมที่สามารถให้บริการอย่างเป็นเลิศ สามารถตอบสนองทิศทางและนโยบายของกระทรวงการคลัง และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาล

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในเรื่อง แนวทางการพัฒนากรมศุลกากรสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2558: ออนไลน์) ทฤษฎีระดับนวัตกรรมของ ชาพิโร (2549: 24-25) ทฤษฎีระดับการพัฒนานวัตกรรม ของเสน่ห์ จุ้ยโต (2546: 37-38) แนวคิดทฤษฎีหลักธรรมาภิบาล ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2560: 16) และสกนธ์ วรัญญูวัฒนา (2560: 13-15) และมาตรฐานการบริการของศุลกากรไทย (กรมศุลกากร. มปป.: 1)

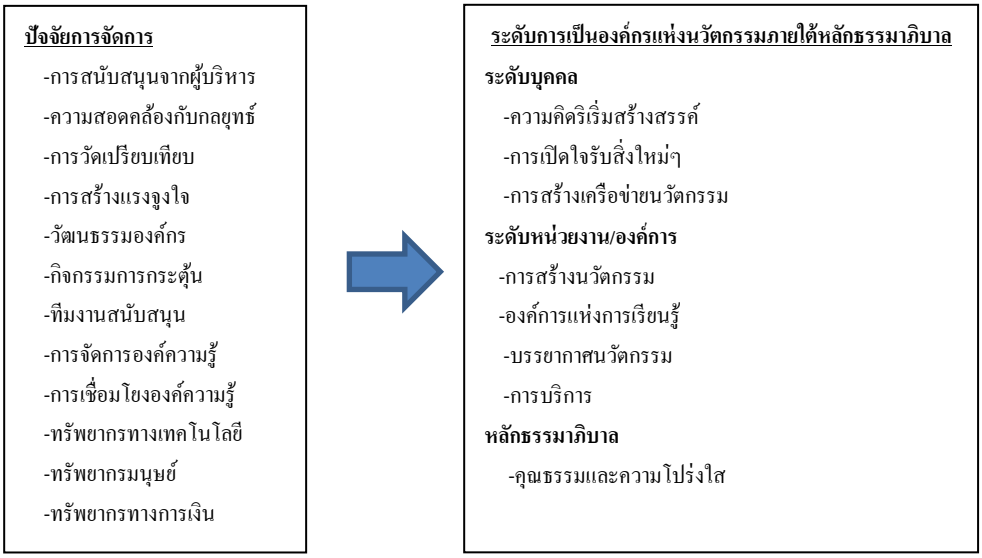

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมุติฐานการวิจัย

สมมุตฐานที่ 1 ปัจจัยการจัดการมีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมระดับบุคคล สมมุตฐานที่ 2 ปัจจัยการจัดการมีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมระดับหน่วยงาน/องค์กร และสมมุตฐานที่ 3 ปัจจัยการจัดการมีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยคือ ข้าราชการพลเรือนสามัญที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ในกรมศุลกากรที่อยู่ในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 4,731 ราย (กรมศุลกากร. 2560ง: ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการส่วน จำนวน 116 ราย 2) หัวหน้าฝ่าย จำนวน 484 ราย 3) ข้าราชการระดับชำนาญการ จำนวน

1,749 ราย 4) ข้าราชการระดับชำนาญงาน จำนวน 915 ราย 5) ข้าราชการระดับปฏิบัติการ จำนวน 910 ราย และ 6) ข้าราชการระดับปฏิบัติงาน จำนวน 557 ราย

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร จำนวน 4,731 ราย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและ มอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวน 357 ตัวอย่างทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้การเก็บตัวอย่างสำหรับการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 400 ชุด โดยใช้หลักการของความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ในการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ตัวแทนที่ดีสำหรับการศึกษา โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามลักษณะโครงสร้างของกรมศุลกากร ซึ่งแบ่งเป็น 20 สำนัก 3 กลุ่มงาน 48 ด่านศุลกากร เพื่อกำหนดสัดส่วนในการเก็บข้อมูล โดยจัดสัดส่วนจำนวนแบบสอบถามเพื่อเก็บแต่ละสำนัก/กลุ่ม/ด่าน ตามความสำคัญและความเหมาะสมที่คาดหวังว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะสามารถให้ข้อมูลที่ตรงตามความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยและเป็นความจริงมากที่สุดในการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา

5.2.1. ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (Independent variables) ปัจจัยการจัดการ ประกอบด้วย (1) การสนับสนุนจากผู้บริหาร (2) ความสอดคล้องกับกลยุทธ์ (3) การวัดเปรียบเทียบ (4) การสร้างแรงจูงใจ (5) วัฒนธรรมองค์กร (6) กิจกรรมการกระตุ้น (7) ทีมงานสนับสนุน (8) การจัดการองค์ความรู้ (9) การเชื่อมโยงองค์ความรู้ (10) ทรัพยากรทางเทคโนโลยี (11)ทรัพยากรมนุษย์ และ(12) ทรัพยากรทางการเงิน

5.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) 1) ตัวแปรในระดับบุคคล ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเปิดใจรับสิ่งใหม่ๆ และการสร้างเครือข่ายนวัตกรรม 2) ตัวแปรในระดับหน่วยงาน/องค์การ ได้แก่ การสร้างนวัตกรรม องค์การแห่งการเรียนรู้ บรรยากาศนวัตกรรม และการบริการ และตัวแปรหลักธรรมาภิบาล

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม กระทำโดยการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) กระทำโดยวิธีการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาของข้อมูลที่จะจัดเก็บ โดยวิธี Index of Item objective Congruence (IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาลงความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องดังกล่าว ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ +1 แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา 0 ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาและ -1 แน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหา หลังจากที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้พิจารณาลงความเห็นตามเกณฑ์การให้คะแนนแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนมาประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยสูตรของโรวิเนลลี และแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton. 1977: 49-60) หากมีค่า IOC ของข้อคำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.50-1.00 แสดงว่าคำถามนั้นสามารถวัดเนื้อหาได้ ตรงตามประเด็นที่ต้องการวัด ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงว่าสามารถวัดเนื้อหาได้ตรงตามประเด็น

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในด้านความน่าเชื่อมั่นหรือความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) กระทำโดยนำแบบสอบถาม มาทดสอบความเที่ยงตรงทดลองใช้ (Pre-test) ก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง นำแบบสอบถามไปใช้ทดสอบกับกลุ่มที่มีคุณลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

จำนวน 30 ชุด และนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบด้วยวิธีทางสถิติ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบรัชอัลฟ่า (Cornbrash's alpha Coefficient) ของแต่ละตัวแปรมีค่าคะแนนสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อมั่น เชื่อถือได้ ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบรัชอัลฟ่า อยู่ระหว่าง 0.85-0.98 ตัวแปรทุกตัวมีค่าเกินกว่า 0.70 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อมั่น สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตต้นสังกัดในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษา การให้ข้อมูลในแต่ละส่วนในแบบสอบถาม ตลอดจนขอความอนุเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อมูลตามความจริง ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 430 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมและได้มีการคัดกรองข้อมูลเรียบร้อยแล้วจะนำไปประมวลผลทางสถิติ ได้เลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์มาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทางสถิติ โดยวิเคราะห์ปัจจัยการจัดการ ที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อระดับการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรกระทำโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการจัดการ กับองค์การแห่งนวัตกรรม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ทดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

6. สรุปผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ ปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาลผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการจัดการมีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมระดับบุคคล

ตาราง 1 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณทดสอบปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ในระดับบุคคล

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	S.E.	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	.122	.112		1.088	.277
1. การสนับสนุนจากผู้บริหาร	.025	.038	.027	.656	.512
2. ความสอดคล้องกับกลยุทธ์	.064	.046	.064	1.403	.161
3. การวัดเปรียบเทียบ	.067	.044	.065	1.543	.124
4. การสร้างแรงจูงใจ	.014	.039	.017	.359	.720
5. วัฒนธรรมองค์กร	.230	.043	.224	5.334**	.000
6. กิจกรรมการกระตุ้น	-.014	.045	-.017	-.309	.757
7. ทีมงานสนับสนุน	-.085	.033	-.112	-2.579**	.010
8. การจัดการองค์ความรู้	.128	.037	.142	3.455**	.001
9. การเชื่อมโยงองค์ความรู้	.048	.031	.054	1.518	.130
10. ทรัพยากรทางเทคโนโลยี	.014	.030	.015	.478	.633
11. ทรัพยากรมนุษย์	.324	.042	.356	7.638**	.000
12. ทรัพยากรทางการเงิน	.154	.032	.191	4.759**	.000

หมายเหตุ: Adjusted R^2 = .795 F = 129.959, Sig. = 0.000, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่าปัจจัยการจัดการนวัตกรรมโดยรวมสามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ระดับบุคคลได้ร้อยละ 79.5 (Adjusted R^2 = .795) ในขณะที่ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านทรัพยากรทางการเงิน ด้านการจัดการองค์ความรู้ และด้านทีมงานสนับสนุน ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ระดับบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยอื่นๆ ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาล ในระดับบุคคลของกรมศุลกากรอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการจัดการมีความสัมพันธ์กับนวัตกรรมระดับหน่วยงาน/องค์กร

ตาราง 2 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณทดสอบปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ระดับหน่วยงาน/องค์กร

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	S.E.	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	.301	.120		2.500	.013
1. การสนับสนุนจากผู้บริหาร	.028	.041	.032	.692	.489
2. ความสอดคล้องกับกลยุทธ์	.123	.049	.124	2.515**	.012
3. การวัดเปรียบเทียบ	.088	.047	.087	1.898	.058
4. การสร้างแรงจูงใจ	-.001	.041	-.001	-.027	.978
5. วัฒนธรรมองค์กร	.112	.046	.111	2.427*	.016
6. กิจกรรมการกระตุ้น	.016	.049	.019	.329	.742
7. ทีมงานสนับสนุน	-.045	.035	-.060	-1.277	.202
8. การจัดการองค์ความรู้	.195	.040	.221	4.940**	.000
9. การเชื่อมโยงองค์ความรู้	.030	.034	.034	.888	.375
10. ทรัพยากรทางเทคโนโลยี	.008	.032	.008	.239	.811
11. ทรัพยากรมนุษย์	.286	.045	.320	6.310**	.000
12. ทรัพยากรทางการเงิน	.092	.035	.116	2.666**	.008

หมายเหตุ: Adjusted R^2 = .758 F = 104.897, Sig. = 0.000, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่าปัจจัยการจัดการนวัตกรรมโดยรวมสามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ระดับหน่วยงาน/องค์กรได้ร้อยละ 75.8 (Adjusted R^2 = .758) ในขณะที่ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการจัดการองค์ความรู้ ด้านความสอดคล้องกับกลยุทธ์ ด้านทรัพยากรทางการเงิน ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ระดับหน่วยงาน/องค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านวัฒนธรรมองค์กร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนปัจจัยอื่นๆ ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาล ในระดับหน่วยงาน/องค์กรของกรมศุลกากรอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการจัดการมีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล

ตาราง 3 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ทดสอบปัจจัยการจัดการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ด้านคุณธรรมและความโปร่งใส

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	S.E.	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	.935	.185		5.050	.000
1. การสนับสนุนจากผู้บริหาร	.014	.063	.015	.227	.820
2. ความสอดคล้องกับกลยุทธ์	.071	.075	.069	.948	.344
3. การวัดเปรียบเทียบ	.082	.072	.077	1.139	.255
4. การสร้างแรงจูงใจ	.086	.064	.101	1.355	.176
5. วัฒนธรรมองค์กร	.240	.071	.229	3.384**	.001
6. กิจกรรมการกระตุ้น	-.148	.075	-.172	-1.988*	.048
7. ทีมงานสนับสนุน	-.002	.054	-.003	-.038	.970
8. การจัดการองค์ความรู้	.257	.061	.278	4.223**	.000
9. การเชื่อมโยงองค์ความรู้	.050	.052	.055	.975	.330
10. ทรัพยากรทางเทคโนโลยี	.036	.049	.038	.730	.466
11. ทรัพยากรมนุษย์	.052	.070	.056	.746	.456
12. ทรัพยากรทางการเงิน	.053	.053	.064	.999	.318

หมายเหตุ: Adjusted R^2 = .471 F = 30.633, Sig. = 0.000, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่าปัจจัยการจัดการนวัตกรรมโดยรวมสามารถร่วมกันอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ด้านคุณธรรมและความโปร่งใสได้ร้อยละ 47.1 (Adjusted R^2 = .471) ในขณะที่ปัจจัยด้านการจัดการองค์ความรู้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรภายใต้หลักธรรมาภิบาล ด้านคุณธรรมและความโปร่งใส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกิจกรรมการกระตุ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนปัจจัยอื่นๆ ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของกรมศุลกากรอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. อภิปรายผล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาลของกรมศุลกากร

7.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมในระดับบุคคล คือปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านทรัพยากรทางการเงิน ด้านการจัดการองค์ความรู้ และด้านทีมงานสนับสนุน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤชา ศิริวัฒน (2556: 249) การพัฒนาบุคลากรสู่นวัตกรรมเริ่มต้นจากการกระตุ้น การให้รางวัล และวัฒนธรรมองค์กร มนตรี ทองอ่อน (2560: 105-110) ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อองค์กรนวัตกรรมคือปัจจัยด้านบุคลากรและทักษะองค์กร วรรณภา วิจิตรจรรยา (2555: 181-187) การจัดการองค์กรนวัตกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ El Gendi (2017: 244-264) ความสำเร็จขององค์กรนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 ขึ้นอยู่กับการกระตุ้นในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อนำไปสู่การสร้างผลลัพธ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ และ Fan Yuen Han (2012: 165-172) ทุนทางปัญญาหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นดีเอ็นเอขององค์กรที่ส่งผลต่อนวัตกรรม

7.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมในระดับหน่วยงาน/องค์กร คือปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการจัดการองค์ความรู้ ด้านความสอดคล้องกับกลยุทธ์ ด้านทรัพยากรทางการเงิน และด้านวัฒนธรรมองค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kerth (2013: 91-95) สิ่งที่ทำให้องค์กรที่ประสบความสำเร็จในเชิงนวัตกรรมคือ คนและวิสัยทัศน์ Demircioglu (2017: 129-130) นวัตกรรมทั้งระดับองค์กร หน่วยงานและบุคคลที่ต้องมีการจัดการความรู้แบบใหม่อย่างต่อเนื่อง Van Gorp (2012: 115-117) ความเชื่อมั่นความมีอยู่ของทรัพยากรบุคคลมีความสัมพันธ์กับระดับการสนับสนุนองค์กรในการสร้างนวัตกรรม นารินี แสงสุข (2551: 230) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสร้างนวัตกรรมองค์กรคือนโยบายและกลยุทธ์ที่สอดคล้อง และบุคลากรที่เพียงพอ ปฐพร ตวิษาประกิต (2558: 218-220) การจัดการความรู้มีอิทธิพลทางบวกต่อการจัดการนวัตกรรม อนุจิตร ชิณสาร (2557: 332-336) วัฒนธรรมองค์การส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรม Parna (2014: 274-288) ปัจจัยภายในที่สำคัญที่สุดที่สนับสนุนนวัตกรรมภาครัฐคือการดำรงอยู่ของบุคคลสำคัญ นิติ รัตนปรีชาเวช (2553:211-218) องค์การแห่งการเรียนรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อนวัตกรรมองค์การ วุฒิพงษ์ ภักดีเหลา (2554: 271-275) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมขององค์การคือวิสัยทัศน์ กลยุทธ์เป้าหมายที่สอดคล้อง โครงสร้างองค์การยืดหยุ่น การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการจัดการความรู้

7.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาลของกรมศุลกากร คือปัจจัยด้านการจัดการองค์ความรู้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้านกิจกรรมการกระตุ้น สอดคล้องกับวรชัย สิงหฤกษ์ และ ประสพชัย พสุนนท์ (2559: 67) ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการคือ ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร และค่านิยม ศรีสกุล เจริญศรีและคณะ (2559: 47) พบว่าปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลด้านธรรมาภิบาลของหน่วยงาน สอดคล้องกับนโยบายการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐของสำนักงาน ปปช. (2560: 16) สกนธ์ วรัญญูวัฒนา (2560: 13-15) ในด้านวัฒนธรรมคุณธรรมในองค์กร

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ผู้บริหารกรมศุลกากรสามารถนำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและกำหนดทิศทางในการวางนโยบายการบริหารจัดการด้านนวัตกรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การบริหารข้อมูล Big Data จากปัจจัยในการดำเนินงานด้านนวัตกรรมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อบรรลุเป้าหมายตามนโยบายของกระทรวงการคลัง

(2) หน่วยงานอื่นๆ สามารถนำผลการศึกษามาใช้ในการปรับปรุงด้านนวัตกรรมเพื่อเป็นการเปรียบเทียบด้านการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผล จากปัจจัยด้านการจัดการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมและหลักธรรมาภิบาล หน่วยงานที่มีลักษณะงานใกล้เคียงกับกรมศุลกากรสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาองค์กรเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมได้เช่นเดียวกัน และสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยงานที่เกี่ยวข้องในอนาคตต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาลได้อย่างลึกซึ้ง องค์กรควรพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาหน่วยงานให้มีความพร้อมในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานในทุกระดับ มีความพร้อมในทุกด้าน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และตามกระแสโลกอยู่ตลอดเวลา มีทีมงานวิจัยที่เกี่ยวกับด้านนวัตกรรมโดยเฉพาะ โดยไม่ขัดต่อหลักการกำดับดูแลกิจการที่ดีและหลักธรรมาภิบาล

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะผู้บริหารกรมศุลกากร ข้าราชการกรมศุลกากรทั้งส่วนกลาง และด่านศุลกากรทั่วประเทศที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

10. เอกสารอ้างอิง

กรมศุลกากร. (2558). **มาตรฐานการบริการของศุลกากรไทย** กรุงเทพฯ: สำนักบริหารกลาง กรมฯ.

_____. (2558). **การวิเคราะห์สภาพองค์กร: กรมศุลกากร**. กรุงเทพฯ: คณะทำงานย่อยเตรียมการจัดทำแผนปฏิรูปกรมศุลกากร สำนักแผนและการต่างประเทศ กรมฯ.

_____. (2559). **แผนปฏิรูปกรมศุลกากร.** กรุงเทพฯ: คณะทำงานจัดทำแผนปฏิรูปกรมศุลกากร กรมฯ.

_____. (2559ข). **ผลการสัมมนานายด่านและผู้บริหารกรมศุลกากร พ.ศ. 2559.** กรุงเทพฯ: สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล กรมฯ.

_____. (2560ก). **รายงานประจำปี กรมศุลกากร 2559. กรุงเทพฯ: ส่วนสื่อสารองค์กร สำนัก-บริหารกลาง** กรมฯ.

_____. (2560ข). **นโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดีกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560.** กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมฯ.

_____. (2560ค). **ผลการสัมมนานายด่านและผู้บริหารกรมศุลกากร พ.ศ. 2560.** กรุงเทพฯ: สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล กรมฯ.

_____. (2560ง). **การจัดโครงสร้างการแบ่งงานภายในของส่วนราชการ กรมศุลกากร.** กรุงเทพฯ: ส่วนโครงสร้าง และอัตรากำลัง สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล กรมฯ.

_____. (2561). **ผลการสัมมนานายด่านและผู้บริหารกรมศุลกากร พ.ศ. 2561.** กรุงเทพฯ: สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล กรมฯ.

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). **ศักยภาพวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศไทย 2559.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ. หน้า 7.

ชาพิโร, สตีเฟ่น เอ็ม. (2549). 24/7 สร้างสรรค์นวัตกรรม 24 ชั่วโมงตลอด 7 วัน แปลจาก 24/7 **Innovation: A Blueprint for Surviving and Thriving in An Age of Change.** โดย สาธิษฐิ์ สถิรกุล. กรุงเทพฯ: แบรด์เอจบุ๊คส์. หน้า 24-25.

นฤชา ศิริวัฒน. (2556). **รูปแบบการพัฒนาบุคลากรสู่การเป็นนวัตกร.** ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นารินี แสงสุข. (2551). **การพัฒนากระบวนการองค์กรนวัตกรรมของมหาวิทยาลัยรามคำแหง.** ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิติ รัตนปรีชาเวช. (2553). **ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจากมุมมองแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์การ.** ดุษฎีนิพนธ์ รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปฐพร ตวิษาประกิต. (2558). **อัตลักษณ์ภาวะผู้นำการจัดการความรู้การจัดการนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอแห่งประเทศไทย.** ดุษฎีนิพนธ์ บธ.ด. (บริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มนตรี ทองอ่อน. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม กรณีศึกษา สำนักพิกัดอัตราศุลกากร กรมศุลกากร.** วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สกนธ์ วรัญญูวัฒนา. (2560). **การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ. ผลการสัมมนานายด่านและผู้บริหารกรมศุลกากร ปี 2560**. กรุงเทพฯ: กรมศุลกากร.

สำนักงานที่ปรึกษาการศุลกากร ณ กรุงบรัสเซลส์. (2561). **รายงานความเคลื่อนไหว Customs Policy Monitoring Unit (CPMU)**. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2561, จาก http://brussels.customs.go.th/cont_strc_simple_with_date.php?lang=th&top_menu=menu_homepage&ini_menu=&left_menu=menu_cpmu_article&current_id=14232a32414b505f4d.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2559). **แผนปฏิรูปองค์การของกรมศุลกากร ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2562 – 2564).** กรุงเทพฯ:กองติดตามและประเมินผลการพัฒนาระบบราชการ.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2560). **การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ.** (เอกสารเพื่อการเผยแพร่). กรุงเทพฯ.

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2558). **INNOVATION SYSTEM.** สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.nia.or.th/innolinks/page.php?issue=201501&section=5.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2559, 12 กันยายน 2558 -12 กันยายน 2559). **รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ. หน้า 358-359.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2546). **การบริหารนวัตกรรมแนวใหม่.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 37-38.

ศรีสกุล เจริญศรีและคณะ. (2559, มกราคม - มิถุนายน). ธรรมาภิบาล วัฒนธรรมองค์การ กับประสิทธิผลองค์การของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ. **วารสารช่อพะยอม.** 27(1): 47.

วรรณภา วิจิตรจรรยา. (2555). **ระบบการประเมินการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เพื่อบ่งชี้ความสามารถทางนวัตกรรมขององค์กร**. ดุษฎีนิพนธ์ วท.ด. (ธุรกิจเทคโนโลยีและการจัดการนวัตกรรม) กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรชัย สิงหฤกษ์, ประสพชัย พสุนนท์. (2559, มกราคม – มิถุนายน). ปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการของชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย. **วารสารการจัดการสมัยใหม่.** 14(1): 67.

วุฒิพงษ์ ภักดีเหลา. (2554). **การศึกษาคุณลักษณะขององค์การนวัตกรรม:กรณีศึกษาองค์การที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม.** วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ) กรุงเทพ: คณะทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อนุจิตร ชิณสาร. (2557). **นวัตกรรมการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) กรุงเทพ: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Demircioglu, M. A. (2017). **Three essays on public sector innovation**. Dissertations Ph.D Public and Environmental Affairs Indiana University.

El, G. R. (2017). **The relationship between employees' perceptions of climate for innovation, organisation innovativeness, and customer experience in a major telecommunications organisation in Egypt**. Dissertation The University of Reading.

Fan, Y. H. (2012). **A study of the relationship between intellectual capital and innovation performance based on complexity theory**. Dissertations Ph.D. Department of Industrial and Systems Engineering The Hong Kong Polytechnic University.

Kerth, S. (2013). **What makes an innovatively successful organization: A phenomenological investigation of organization innovation**. Dissertation Ph.D. Organization Development Benedictine University.

Krejcie, R. V.; & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Education and Psychological Measurement.** 30(3): 607-610.

Parna, O. (2014). **Towards a systematic approach to understanding and managing innovation in the public sector: A comparative study of four EU countries**. Dissertation Science and Technology Policy Studies University of Sussex.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. **Dutch Journal of Educational Research,** 2, pp. 49-60.

Van Gorp, S. A. (2012). **Innovation in the nonprofit organizational context: Examining the strategic significance of systems trust and individual resistance to change**. Dissertation Ph.D. Educational Policy and Leadership Studies University of Iowa.

แนวทางการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่ง กรณีศึกษา: ธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า

GUIDELINES FOR IMPROVEMENT OF LOGISTICS SERVICE QUALITY IN TRANSPORTATION CASE STUDY: TRANSPORTATION SERVICE PROVIDER

ชยพล ผู้พัฒน์
นักศึกษา วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: **eraul2516@gmail.com**
วรพล วังฆนานนท์
อาจารย์ วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: **kiankmint11@gmail.com**
ศศิธร กอเจริญ
อาจารย์ วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: **sasithorn.ko@spu.ac.th**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งวัตถุประสงค์เพื่อ เสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า จากกลุ่มตัวอย่างลูกค้าของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า จำนวน 400 คน โดยมีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.936 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้ค่าสถิติ t-test, F-test และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffé

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านความไว้วางใจเชื่อถือได้ ด้านการตอบสนองที่ทันท่วงที ด้านความเชื่อมั่น ด้านความเห็นอกเห็นใจ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบการหาค่าความแตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านองค์กร พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นด้านลักษณะทางกายภาพจำแนกตามอายุผู้ใช้บริการที่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป ให้ระดับคุณภาพที่แตกต่าง จึงสรุปได้ว่าคนที่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์การทำงานนาน มุมมองด้านลักษณะทางกายภาพ มีการตรวจคุณภาพงานที่ละเอียดรอบคอบมากกว่า ผู้ให้บริการที่มีอายุน้อยกว่า 36 ปี และมีด้านความเชื่อมั่นจำแนกตาม อายุงานของผู้ใช้บริการที่มีอายุงาน 7 ปีขึ้นไป ให้ระดับคุณภาพที่แตกต่าง จึงสรุปได้ว่าผู้ใช้บริการที่มีอายุงาน 7 ปีขึ้นไป มีมุมมองด้านความเชื่อมั่น มีประสบการณ์

การสังเกต การตรวจเช็คอุปกรณ์ป้องกันความเสี่ยงรถบรรทุกที่ละเอียดรอบคอบมากกว่าผู้ใช้บริการที่มีอายุงานน้อยกว่า 7 ปี

แนวทางการพัฒนาจะต้องมีการปรับปรุงด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านความเชื่อมั่น อีกทั้งจะต้องแก้ไขปัญหาเร่งด่วน 1) ขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการบริการขนส่งด้วยรถบรรทุก จากกรมการขนส่งทางบก (Q-Mark) 2) จัดทำคู่มือมือมาตรฐานคุณภาพในการให้บริการด้านขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการด้านขนส่ง

ABSTRACT

The purpose of this research was to Propose guidelines for the improvement of the quality of the logistics service of the freight service providers. From a sample of 400 customers in the business of freight service providers by accidental sampling. The tool used to collect data was a questionnaire. With confidence value 0.936. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation. And compare the differences by using t-test, F-test, and test the differences in pairs by Scheffé method.

The research found that The quality of the transportation logistics service provided by the freight forwarder business Physical Trustworthy In a timely response Confidence Compassion The quality is at a high level. And when comparing the differences between personal factors and organizational factors, there are no differences Except physical aspects classified by age Users aged 36 years and over have different quality levels. Therefore, it can be concluded that people aged 36 years and over have long working experience Physical aspects There is a more careful quality inspection work. Service providers younger than 36 years and with confidence classified by The service life of the service users who are 7 years of age or older have different quality levels. Therefore, it can be concluded that the service users aged 7 years and above have a view of confidence Experienced in observation The inspection of truck risk prevention devices is more thorough than those who have less than 7 years of service.

Development guidelines must be improved in terms of physical characteristics. And the confidence side And must solve urgent problems. 1) Request for quality standards for transportation services by truck. From the Department of Land Transport (Q-Mark). 2) Prepare a manual for quality standards in the transportation service of the carrier business.

Keywords: Quality Of Transportation Services

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันธุรกิจการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่ง เป็นการบริการที่อำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้าจากจุดต้นทางไปจนถึงจุดปลายทางให้กับลูกค้า และสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังและต้องการมากที่สุดคือคุณภาพการส่งมอบสินค้า ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพด้านลักษณะทางกายภาพ อาทิ มีการแต่งกายของพนักงานส่งมอบสินค้าที่เหมาะสม มีจำนวนพนักงานบริการตามความเหมาะสม มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสม มีรถขน

สินค้าที่เหมาะสม มีการดูแลควบคุมจัดการเอกสารได้ถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบของลูกค้า คุณภาพด้านความไว้วางใจและเชื่อถือได้ อาทิ พนักงานจัดส่งสินค้าปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของลูกค้า การขนส่งสินค้า ตรงตามระยะเวลาที่กำหนดของลูกค้า มีการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการขนส่งสินค้า พนักงานขนส่งสินค้า มีความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดปัญหากับรถขนสินค้า คุณภาพด้านการตอบสนองที่ทันท่วงที อาทิ มีความรวดเร็วในการขนส่งสินค้า สามารถจัดส่งได้ตรงตามเวลา มีรถรองรับในกรณีที่ต้องการรถเร่งด่วน มีการติดต่อยืนยันการรับและส่งสินค้า มีขั้นตอนการตรวจนับจำนวนคุณภาพของสภาพสินค้าก่อนและหลังส่งสินค้า คุณภาพด้านความเชื่อมั่น อาทิ พนักงานมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการขนส่งสินค้า พนักงานมีทักษะและปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดส่งสินค้า การปฏิบัติงานเป็นไประเบียบ โปร่งใส ยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน มีการป้องกันสินค้าอย่างถูกต้องเป็นระเบียบ คุณภาพด้านความเห็นอกเห็นใจ อาทิ พนักงานมีการให้คำแนะนำปรึกษากรณีจัดเรียงสินค้า ให้ความร่วมมือช่วยแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีการติดต่อลูกค้าติดต่อลูกค้าทันที เพื่อแจ้งให้ทราบในกรณีที่เกิดเหตุสุดวิสัยไม่สามารถจัดส่งหรือขนส่งสินค้าได้ทันกำหนด รถขนส่งสามารถรอคอยในกรณีที่ลูกค้ายังไม่พร้อมรับหรือจัดส่งสินค้า และในช่วงเทศกาลวันหยุดมีพนักงานขนส่งและรถขนส่งพร้อมส่งทันทีที่ลูกค้าต้องการ ด้วยเหตุดังกล่าวเป็นสิ่งที่ต้องตอบสนองลูกค้าด้วยคุณภาพค่อนข้างสูง เพื่อเป็นการรักษาฐานลูกค้าเก่าและการบอกต่อเพื่อสร้างฐานลูกค้าใหม่ด้วยคุณภาพในการให้บริการโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง ผู้ประกอบการด้านการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งจึงจำเป็นต้องเร่งศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งอย่างเข้มข้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า

(2) เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพการให้บริการขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้าตาม ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านองค์กร

(3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

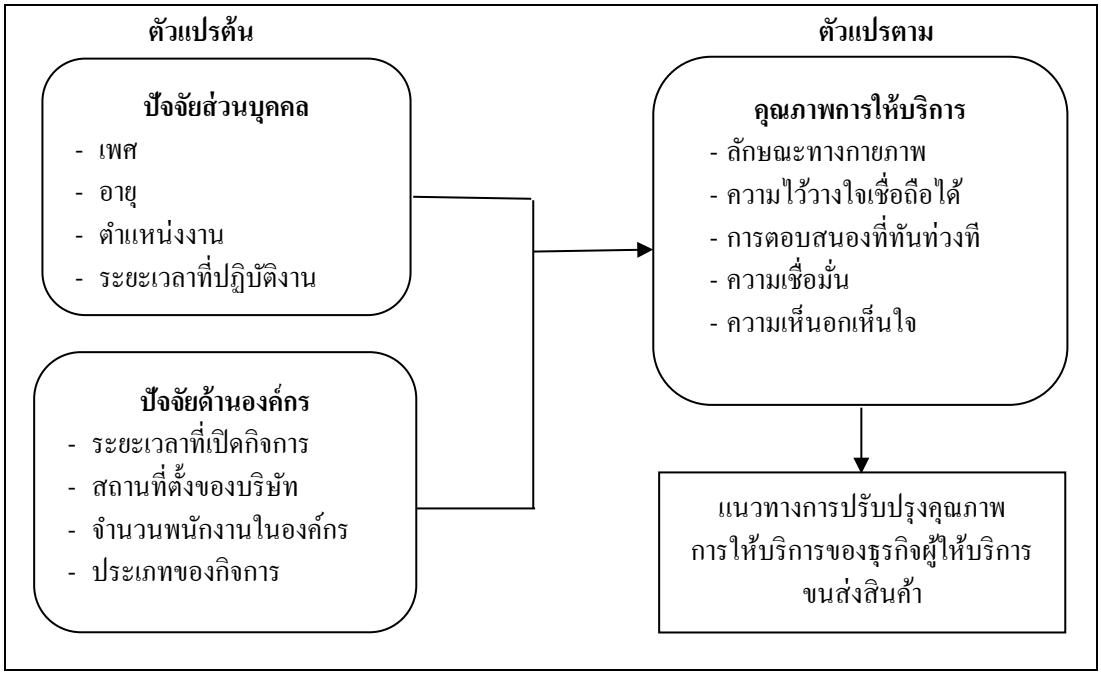

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ตำแหน่งงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

2. ปัจจัยด้านองค์กร ระยะเวลาที่เปิดกิจการ สถานที่ตั้งของบริษัท จำนวนพนักงานในองค์กร ประเภทของกิจการ

ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

1. คุณภาพการให้บริการ ลักษณะทางกายภาพ ความไว้วางใจเชื่อถือได้ การตอบสนองที่ทันท่วงที ความเชื่อมั่น ความเห็นอกเห็นใจ

2. แนวทางการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการของธุรกิจผู้ให้บริการ ขนส่งสินค้า

4. สมมุติฐานการวิจัย

H1: ระดับคุณภาพการให้บริการขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ตามปัจจัยส่วนบุคคลมีความแตกต่างกัน

H2: ระดับคุณภาพการให้บริการขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ตามปัจจัยด้านองค์กร มีความแตกต่างกัน

5. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 SERVQUAL Model

ได้รับความนิยมในการนำมาใช้เพื่อศึกษาในธุรกิจอุตสาหกรรมบริการอย่างกว้างขวาง ซึ่งองค์การต้องการทำความเข้าใจต่อการรับรู้ของกลุ่มผู้รับบริการเป้าหมายตามความต้องการในบริการที่เขาต้องการ และเป็นเทคนิคที่ให้วิธีการวัดคุณภาพในการให้บริการขององค์การ SERVQUAL ที่ปรับปรุงใหม่ประกอบด้วย 5 มิติหลัก (Zeithaml, Parasuraman and Berry, 1990: 28; Lovelock, 1996: 464-466) ดังนี้

มิติที่ 1 ความเป็นรูปธรรมของบริการ (tangibility)

หมายถึง ลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อันได้แก่ สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ เอกสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและสัญลักษณ์ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าได้รับการดูแล ห่วงใย และความตั้งใจจากผู้ให้บริการ บริการที่ถูกนำเสนอออกมาเป็นรูปธรรมจะทำให้ผู้รับบริการรับรู้ถึงการให้บริการนั้นๆ ได้ชัดเจนขึ้น

มิติที่ 2 ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (reliability)

หมายถึง ความสามารถในการให้บริการให้ตรงกับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้รับบริการ บริการที่ให้ทุกครั้งจะต้องมีความถูกต้อง เหมาะสม และได้ผลออกมาเช่นเดิมในทุกจุดของบริการ ความสม่ำเสมอนี้จะทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าบริการที่ได้รับนั้นมีความน่าเชื่อถือ สามารถให้ความไว้วางใจได้

มิติที่ 3 การตอบสนองต่อลูกค้า (responsiveness)

หมายถึง ความพร้อมและความเต็มใจที่จะให้บริการ โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที ผู้รับบริการสามารถเข้ารับบริการได้ง่าย และได้รับความสะดวกจากการใช้บริการ รวมทั้งจะต้องกระจายการให้บริการไปอย่างทั่วถึง รวดเร็ว

มิติที่ 4 การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (assurance)

หมายถึง ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ ผู้ให้บริการจะต้องแสดงถึงทักษะความรู้ความสามารถในการให้บริการและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการด้วยความสุภาพ นุ่มนวล มีกริยามารยาทที่ดี ใช้การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและให้ความมั่นใจว่าผู้รับบริการจะได้รับบริการที่ดีที่สุด

มิติที่ 5 การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (empathy)

หมายถึง ความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการที่แตกต่างของผู้รับบริการแต่ละคน

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร แหลมไพศาล และคณะ (2557) คุณภาพการให้บริการขนส่งกรณีศึกษา ของ บริษัท สยามนิสทรานส์ จำกัด ผลการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความเชื่อถือได้ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการตอบสนอง ด้านความมั่นใจได้ และด้านความเห็นอกเห็นใจมีระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับดี

พิชญดา ดอนสมจิตร และ คณะ (2556) การวัดคุณภาพบริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ประเทศกัมพูชาเปรียบเทียบกับประเทศไทยด้วยเครื่องมือวัดคุณภาพSERVQUAL ผลการศึกษาพบว่าปัจจุบันคุณภาพบริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ประเทศกัมพูชาและประเทศไทยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ใน 5 มิติ โดยภาพรวมผู้ให้บริการโลจิสติกส์ประเทศกัมพูชามีคุณภาพบริการระดับปานกลาง และประเทศไทยมีคุณภาพบริการสูงประเด็นที่ผู้ประกอบการโลจิสติกส์ประเทศไทยควรพัฒนาคือ ด้านการดูแลเอาใจใส่

วรชนก เต็งวงษ์วัฒนะ (2559) คุณภาพการให้บริการ การตระหนักถึงราคา ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการบอกต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชนภายในประเทศไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองความต้องการ ด้านการให้ความมั่นใจและการตระหนักถึงราคาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชน ปัจจัยคุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปประธรรม ด้านความเข้าใจรับรู้ความต้องการ ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการบอกต่อ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งของพัสดุบริษัทเอกชนภายในประเทศไทย

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ในจังหวัดนครราชสีมา จากการคำนวณด้วยตารางการสุ่มของ Yamane จำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้ มีค่าเท่ากับ 385 คน ผู้วิจัยจะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 400 คน

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่แบบสอบถาม ซึ่งพัฒนาตามตัวแปรในกรอบแนวคิด โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของเนื้อหา จากนั้นจึงทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อหาสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค ได้ผลค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.936 แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

1. แบบสอบถามส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบ
2. แบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งกรณีศึกษาธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า

6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่ง กรณีศึกษาธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามตามทำเลที่ตั้งของกลุ่มลูกค้าและ Supplier ของลูกค้าที่อยู่กระจายตัวทั่วประเทศไทย โดยวิธีแบบบังเอิญ จำนวน 400 ชุด โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบด้วยตนเอง จากนั้นตรวจสอบความถูกต้อง ลงรหัสและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ ตามวิธีทางสถิติ

6.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลใช้การแจกแจงความถี่และคำนวนค่าความถี่และค่าร้อยละ (Frequency and Percentage)
2. การพัฒนาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งกรณีศึกษาธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ใช้การแจกแจงความถี่และคำนวณค่าความถี่และค่าร้อยละ และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่ง ของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านองค์กร โดยใช้ค่าสถิติ t-test, F-test และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffé

7. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถามประเมินคุณภาพการให้บริการในการขนส่งอยู่ระดับ ดีมาก และสามารถนำด้านในการประเมินการบริการขนส่งมาจัดลำดับได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถามประเมินคุณภาพการให้บริการในการขนส่ง

ด้านในประเมินการบริการขนส่ง	คะแนนระดับคุณภาพ	จัดลำดับ
1. ด้านความเชื่อมั่น	4.07	1
2. ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.06	2
3. ด้านการตอบสนองที่ทันท่วงที	4.00	3
4. ด้านความไว้วางใจเชื่อถือได้	3.97	4
5. ด้านความเห็นอกเห็นใจ	3.90	5
ภาพรวม	**4.00**	**คุณภาพมาก**

และเมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ ด้านขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ด้านลักษณะทางกายภาพจำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ อายุต่ำกว่า 25 ปี มีค่าเฉลี่ยมากกว่าอายุ 36 ปีขึ้นไป และอายุ 25 - 35 ปีมีค่าเฉลี่ยมากกว่าอายุ 36 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบรายคู่ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ ด้านขนส่ง ด้านลักษณะทางกายภาพจำแนกตามอายุ

อายุ	$\overline{X}$	ต่ำกว่า 25 ปี	อายุ 25 - 35 ปี	อายุ 36 ปีขึ้นไป
		4.24	**4.36**	**3.66**
ต่ำกว่า 25 ปี	4.24	-	0.43	0.00*
อายุ 25 - 35 ปี	4.36		-	0.00*
อายุ 36 ปีขึ้นไป	3.66			-

และเมื่อทำ การเปรียบเทียบรายคู่ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ด้านความเชื่อมั่น จำแนกตามอายุงาน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ น้อยกว่า 3 ปีมีค่าเฉลี่ยมากกว่าอายุ 7 ปีขึ้นไป และอายุ 4 - 6 ปีมีค่าเฉลี่ยมากกว่าอายุ 7 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบรายคู่ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ ด้านขนส่ง ด้านลักษณะทางกายภาพจำแนกตามอายุงาน

อายุงาน	$\overline{X}$	น้อยกว่า 3 ปี	4 - 6 ปี	7 ปีขึ้นไป
		4.54	4.26	4.36
น้อยกว่า 3 ปี	4.54	-	0.43	0.00*
4 - 6 ปี	4.26		-	0.00*
7 ปีขึ้นไป	4.36			-

8. อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งกรณีศึกษาธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้าด้านลักษณะทางกายภาพความไว้วางใจเชื่อถือได้ การตอบสนองที่ทันท่วงที ความเชื่อมั่น ความเห็นอกเห็นใจ ทุกด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับสุภาพร แหลมไพศาล (2557) ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการขนส่งกรณีศึกษาของบริษัท สยามนิสทรานส์ จำกัด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความเชื่อถือได้ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการตอบสนอง ด้านความมั่นใจได้ และด้านความเห็นอกเห็นใจมีระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับดี

ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่ง ของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มอายุ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างฝ่ายที่สังกัด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างกลุ่มกลุ่มอายุงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ พิชญดา ดอนสมจิตร (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การวัดคุณภาพบริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ประเทศกัมพูชาเปรียบเทียบกับประเทศไทยด้วยเครื่องมือวัดคุณภาพ SERVQUAL ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ปัจจุบันคุณภาพบริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ประเทศกัมพูชาและประเทศไทยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ใน 5 มิติ ได้แก่ รูปลักษณ์ทางกายภาพ ความน่าเชื่อถือของการให้บริการ การตอบสนองของผู้ใช้บริการ การสร้างความมั่นใจในบริการและการดูแลเอาใจใส่ โดยภาพรวมผู้ให้บริการโลจิสติกส์ประเทศกัมพูชามีคุณภาพบริการระดับปานกลาง และประเทศไทยมีคุณภาพบริการสูงประเด็นที่ผู้ประกอบการโลจิสติกส์ประเทศไทยควรพัฒนาคือ ด้านการดูแลเอาใจใส่และพบว่าการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยองค์การกับคุณภาพการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่ง ของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้าระยะเวลาที่เปิดดำเนินกิจการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สถานที่ตั้งของบริษัท ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวนพนักงานในองค์กร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประเภทของกิจการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ วรชนก เต็งวงษ์วัฒนะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการ การตระหนักถึงราคา ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการบอกต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชนภายในประเทศไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครพบว่าปัจจัยคุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองความต้องการ ด้านการให้ความมั่นใจและการตระหนักถึงราคาส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชน ปัจจัย

คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปประธรรม ด้านความเข้าใจรับรู้ความต้องการ ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการบอกต่อ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งของพัสดุบริษัทเอกชนภายในประเทศไทย

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะการพัฒนาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพ

1. ควรจัดทำข้อมูลและประวัติการใช้บริการเพื่อทราบถึงความต้องการอื่น ๆ นอก Flow ของการทำงานปกติที่มีให้บริการลูกค้า

2. ควรมีการประเมินระดับความพึงพอใจของลูกค้าในช่วง 3-6 เดือนแล้วนำผลมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีช่องทางรับข้อเสนอแนะและบุคคลภายนอก อย่างอื่นนอกเหนือจากเบอร์ Call Center และมีการบันทึกข้อมูลเก็บรักษาอย่างดีเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. ควรมีการประชุมร่วมกับลูกค้าเพื่อทราบความต้องการของลูกค้าเป็นประจำเช่น ทุก 6 เดือน ทุกไตรมาส

ประเด็นที่ 2 ภาพรวมของคุณภาพในการให้บริการโลจิสติกส์ด้านขนส่งของธุรกิจผู้ให้บริการขนส่งสินค้า ทำการศึกษาพบว่าด้านลักษณะทางกายภาพที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่พร้อมสำหรับการให้บริการขนส่งสินค้าที่เหมาะสม

9.2 ข้อเสนอแนะการพัฒนาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพ

1. ควรมีนโยบายด้านการดำเนินงานด้านขนส่งที่ชัดเจน

2. ควรมีคู่มือปฏิบัติงานขนส่ง

3. ควรมีการจัดส่ง Audit เข้าตรวจรถบรรทุกขณะรับงานว่ามีการจัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือพร้อมที่จะให้บริการขนส่งครบถ้วนตามคู่มือปฏิบัติงานขนส่ง

10. เอกสารอ้างอิง

พิชญดา ดอนสมจิตรและคณะ. (2556). **การวัดคุณภาพบริการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ประเทศกัมพูชาเปรียบเทียบกับประเทศไทยด้วยเครื่องมือวัดคุณภาพ SERVQUAL.** ภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. กรุงเทพ ฯ.

วรชนก เต็งวงษ์วัฒนะ. (2558). **คุณภาพการให้บริการ การตระหนักถึงราคา ภาพลักษณ์ตราสินค้าและการบอกต่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของบริษัทเอกชนภายในประเทศไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุภาพร แหลมไพศาล. (2556). **คุณภาพการให้บริการขนส่งกรณีศึกษาของบริษัท สยามนิสทรานส์** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัยเซาธ์อีสท์. กรุงเทพฯ.

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันด้านทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก[1]

ANALYSIS OF THE CURRENT ISSUES OF DIGITAL LITERACY OF THE AVIATION AND LOGISTIC LABOR FORCE IN EASTERN ECONOMIC CORRIDOR

สริยาภา คันธวัลย์
นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และนวัตกรรม
คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
E-mail: sariyapa.k@gmail.com
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ
ที่ปรึกษา รองคณบดีฝ่ายวิชาการ
คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
E-mail: kullatip@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า แรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกขาดทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญ ได้แก่ 1) ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 2) การขาดแคลนแรงงานเฉพาะทาง และความคาดหวังในการทำงาน และ 3) ข้อจำกัดของการทำงานด้านอากาศยาน

คำสำคัญ: ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แรงงาน อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์

---

[1]บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ABSTRACT

This research was a qualitative research aimed to analyze the current issues of digital literacy of the aviation and logistic labor force in Eastern Economic Corridor by using documentary research and in-depth interviews as tools and presented by descriptive analysis.

The research found that the problems of digital literacy of the aviation and logistic labor force in Eastern Economic Corridor were divided into 3 points; 1) the understanding of digital literacy of the aviation and logistic labor force in Eastern Economic Corridor 2) the limited of specialized labor and expectations for work and 3) the limitation of aircraft operations

Keywords: Digital Literacy, Labor Force, Aviation and Logistic

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันในยุคโลกาภิวัฒน์ ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลให้สังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ทำให้ทุกอย่างเชื่อมโยงกันได้อย่างง่ายดาย ในกาลนี้ ประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว รัฐบาลจึงได้กำหนดกลไลในการขับเคลื่อนประเทศภายใต้นโยบาย ประเทศไทย 4.0 อ้างอิงจากร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ฉบับเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มิถุนายน 2561 เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่งคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มีการจัดทำโดยคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล หลังจากการได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางแล้ว โดยมีภารกิจในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางในการพัฒนาประเทศให้เจริญยิ่งขึ้น เพื่อสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และรุนแรงในศตวรรษที่ 21

โครงการที่โดดเด่นและเป็นอุตสาหกรรมหลักในระยะแรกของโครงการนี้ ได้แก่ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่หากแต่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมพื้นฐานซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ EEC เนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ การพัฒนาและต่อยอดศักยภาพในอุตสาหกรรมนี้จะช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี มีการคาดการณ์ว่าอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์จะเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตได้อย่างรวดเร็วที่สุดในกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ สำหรับการพัฒนาท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาและเมืองการบินภาคตะวันออก (Eastern Airport City) ซึ่งเปิดเป็นโครงการที่ให้ภาคเอกชนเข้าร่วมลงทุนในการพัฒนาสนามบิน และกิจกรรมต่อเนื่องต่าง ๆ อันได้แก่ การก่อสร้างพร้อมให้บริการและบำรุงรักษา อาคารผู้โดยสาร และศูนย์ธุรกิจการค้า ธุรกิจขนส่งสินค้าทางอากาศและโลจิสติกส์ ธุรกิจซ่อมเครื่องบิน ศูนย์ฝึกอบรมบุคลากรการบิน และกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมอากาศยาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสนามบินนานาชาติหลักแห่งที่ 3 ของประเทศ และเป็น Aviation Hub ที่สำคัญในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong sub regional-GMS) รูปแบบการให้เอกชนร่วมลงทุนยังอยู่ระหว่างการศึกษา (กองทัพเรือ, 2562)

กลุ่มคนสำคัญที่จะเป็นแรงในการขับเคลื่อนโครงการนี้ให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้นั้นคือกลุ่มวัยแรงงาน กล่าวคือ หากแรงงานมีความรู้และทักษะสูงย่อมส่งผลต่อการยกระดับผลิตภาพของประเทศ ซึ่งจะส่งผล

ต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่อไป โดยความหมายของแรงงานตามคำอธิบายของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2561) นั้นมีคำที่เกี่ยวข้องหลายคำ สองคำที่สำคัญได้แก่ กำลังคน (man power) คือ ผู้ที่กำลังทำงาน กำลังหางานทำ และบุคคลที่ยังไม่ได้ทำงานแต่บางครั้งก็จะออกหางานทำเพื่อสร้างรายได้เสริม และกำลังแรงงาน (labor force) คือ คนงาน หรือผู้ใช้แรงในการทำงาน โดยจะต้องมีความสามารถการทำงานเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ กระทรวงแรงงาน (2561) ได้แบ่งแรงงานออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) แรงงานฝีมือ (Skilled Labor) หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติ มีความชำนาญงานในสายอาชีพ สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานด้วยตนเองได้ 2) แรงงานกึ่งฝีมือ (Semi-skilled Labor) หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติ แต่มีความชำนาญบางส่วนของงานในสายอาชีพ 3) แรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labor) หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยใช้กำลังกาย ไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญงานในสายอาชีพ หากแต่ได้รับคำแนะนำถึงจะสามารถทำงานได้ โดยในแผนแม่บทด้านแรงงาน (พ.ศ.2560-2564) ได้มุ่งเป้าไปที่แรงงานกึ่งฝีมือที่เป็นแรงงานหลักของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลางค่อนข้างสูง รวมถึงอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ ต้องการแรงงานกึ่งฝีมือเป็นจำนวนมากที่จะส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ การพัฒนาแรงงานกึ่งฝีมือให้มีทักษะและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต เป้าหมายที่สำคัญของกระทรวงแรงงานคือการยกระดับแรงงานกึ่งฝีมือให้เป็นแรงงานฝีมือทั้งระบบ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561) ที่กล่าวถึงการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และแนวโน้มการแย่งชิงแรงงานที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีในตลาดแรงงานที่สูงขึ้น

อนึ่ง การเป็นแรงงานในอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ในปัจจุบันนั้นจะต้องรู้ดิจิทัลในระดับหนึ่ง เนื่องจากการระบบการทำงานได้เปลี่ยนไปอยู่ในระบบดิจิทัลทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นตารางงานหรือรายละเอียดในการทำงานเบื้องต้น ซึ่งทุกภาคส่วนจะต้องสามารถเข้าระบบได้ อีกทั้งสวัสดิการต่าง ๆ ของแต่ละคนก็จะสามารถตรวจสอบได้ผ่านระบบออนไลน์เช่นกัน เห็นได้ชัดจากการปรับตัวของสายการบินที่มีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาปรับใช้ในองค์กรเพื่อขับเคลื่อนธุรกิจให้เติบโต และเรียนรู้ไปกับพฤติกรรมของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป จากรายงานของ IFS (2017) ที่กล่าวถึงการปรับตัวของธุรกิจการบินนั้นมีความก้าวหน้าในด้านการใช้ประโยชน์จากการแปรรูปองค์กรสู่ระบบดิจิทัลมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น ๆ โดยมีการเพิ่มระบบอัตโนมัติมากขึ้นในอุตสาหกรรมนี้เพื่อรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น จากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ทำให้หน่วยงานประหยัดค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นจากความเสียหายในระหว่างการทำงาน โดยเทคโนโลยีจะมาช่วยในการคาดคะเนความเป็นไปได้อย่างแม่นยำมากขึ้น หากแต่เทคโนโลยีนั้นยังไม่สามารถที่จะดำเนินการได้เองทั้งหมด ผู้ควบคุมอุปกรณ์ดังกล่าวจึงต้องมีทักษะทางด้านดิจิทัลเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในยุคศตวรรษที่ 21 ได้ การหาค้นคว้าหาความรู้หรือข้อมูลที่ทันสมัยสำหรับเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องค้นคว้าผ่านระบบออนไลน์ ดังนั้นทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับแรงงานกลุ่มนี้

ด้วยเหตุนี้ โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจะเข้ามาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก โดยมีใจความสำคัญที่ว่า จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ในเขตพื้นที่ดังกล่าว เนื่องจากแรงงานเป็นกลุ่มคนที่สำคัญในการที่จะขับเคลื่อนกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นได้ไม่ต่างจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ถึงแม้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลนั้นจะมีให้เห็น

มากขึ้นในสังคมไทย แต่การศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นในด้านของเยาวชนเสียมากกว่า การศึกษาในกลุ่มคนเหล่านี้ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงเห็นช่องทางในการศึกษาที่สอดรับกับนโยบายของรัฐบาลและเพื่อให้งานวิจัยนี้ได้เป็นประโยชน์กับการพัฒนานโยบายดังกล่าวต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

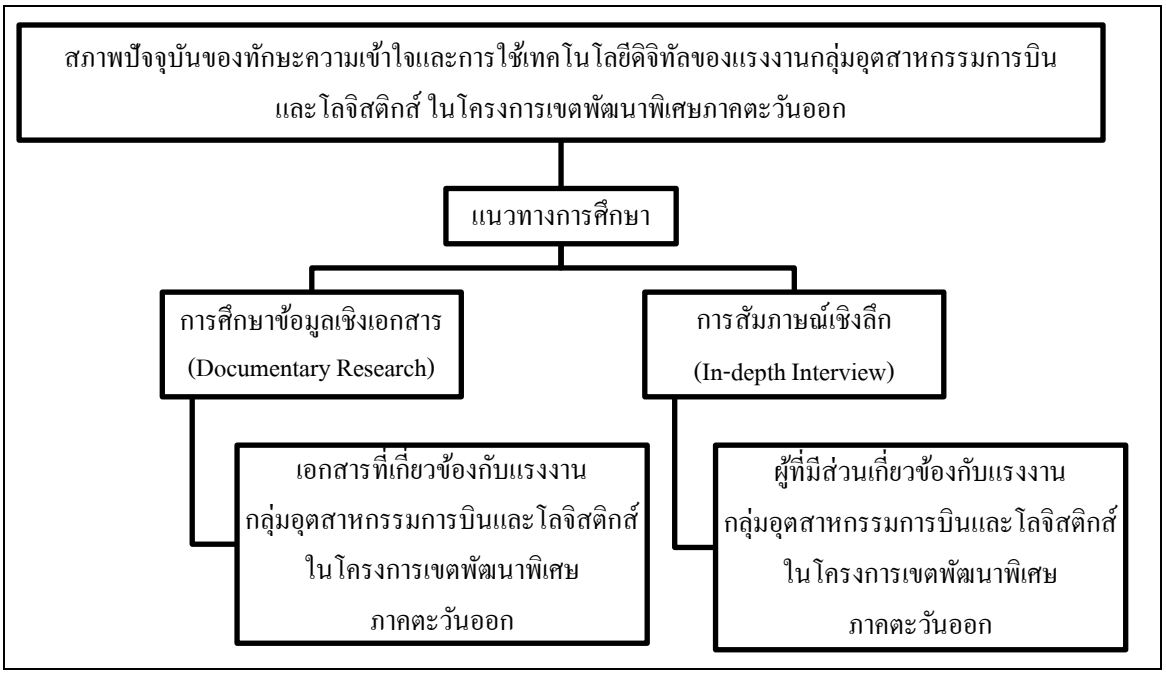

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ แรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 4,618 คน (กระทรวงแรงงาน, 2560)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาตัวแทนจากแรงงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา ประกอบด้วยอาชีพข้าราชการ 3 คน พนักงานเอกชน 1 คน และพนักงานทุนหมุนเวียน 1 คน ที่ดำรงตำแหน่งระดับพนักงานปฏิบัติการไปจนถึงผู้บริหารระดับสูง รวม 5 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structural Interviews) โดยมีการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า และใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ที่ไม่ชี้นำคำตอบ ประเด็นคำถามมีความยืดหยุ่น ซึ่งเอื้อต่อผู้วิจัยในการปรับคำถามได้ตามสถานการณ์ในขณะที่สัมภาษณ์

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่เลือกไว้ โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และขออนุญาตบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ รวมถึงมีการจดบันทึกประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2562

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกและการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งจากหน่วยงานราชการและเอกชน แล้วทำการถอดคำสนทนาที่ได้บันทึกเสียงไว้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลด้วยการจำแนกประเด็น เปรียบเทียบ และตีความข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า แรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกขาดทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญ ได้แก่

1. ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ปัญหาที่พบ คือ แรงงานยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการปรับเปลี่ยนวิถีในการทำงานจากเดิมที่ใช้เอกสารมาเป็นระบบดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุเฉลี่ยของคนทำงานอยู่ที่ 50+ ที่ไม่มีแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ ทักษะ เพิ่มเติม เพราะไม่มีแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาตนเอง การพัฒนาทางทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นไปได้ยาก รวมไปถึงการที่องค์กรบางแห่งไม่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างกว้างขวาง หากแต่ยังคงความยุ่งยากในการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต ยังคงเลือกใช้อินทราเน็ตที่เป็นเครือข่ายภายในเนื่องจากกลัวการรั่วไหลของข้อมูลภายในองค์กร ส่งผลให้การพัฒนาทักษะของแรงงานเป็นไปได้ช้า

2. การขาดแคลนแรงงานเฉพาะทาง และความคาดหวังในการทำงาน

การขาดแคลนกำลังคนเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้การพัฒนากำลังคนในส่วนของทักษะดิจิทัลเป็นไปได้ช้า เนื่องจากไม่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การบริหารจัดการคนจึงมีการดึงตัวจากกองทัพมาเสริม ซึ่งทางกองทัพเองได้คำนึงถึงการบริหารจัดการที่ไม่คล่องตัว แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากไม่มีผู้เชี่ยวชาญที่จะคอยกำกับดูแลการใช้งานเทคโนโลยีนั้น ๆ อย่างเฉพาะทาง หัวหน้างานที่ถูกมอบหมายหน้าที่จากทางกองทัพจึงทำได้เพียงสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานได้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ตามที่ผู้นั้นสนใจ นอกจากนี้ ปัญหาที่พบจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน คือ หัวหน้างานมีความคาดหวังในระดับความสามารถของผู้ปฏิบัติงานมากกว่าที่ควรจะเป็น แต่ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำตามความคาดหวังของหัวหน้างานได้ โดยเฉพาะเรื่องทักษะทางด้านภาษาที่เป็นสิ่งสำคัญในการทำงานด้านอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์

3. ข้อจำกัดของการทำงานด้านอากาศยาน

ข้อจำกัดเกี่ยวกับการทำงานทางด้านการบิน ที่จะต้องได้มาตรฐานในระดับสากลในหลายภาคส่วน ส่งผลให้การจะปรับตัวขององค์กรต่าง ๆ เป็นไปได้ยาก เนื่องจากการจะปรับเปลี่ยนในแต่ละครั้งต้องคำนึงถึงหลายภาคส่วน ทำให้ไม่มีความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนใด ๆ หากเป็นองค์กรใหญ่ ที่ประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลาย มีความเป็นไปได้ยากในการจะขับเคลื่อนนโยบายในแต่ละครั้ง ทั้งนี้นอกจากผู้ปฏิบัติงานแล้ว ระบบการทำงานเองก็เช่นกัน

6. อภิปรายผล

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของแรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

แรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่แตกต่างกัน โดยมีการแบ่งระดับออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ ได้แก่ การใช้ (Use), เข้าใจ (Understand), การสร้าง (create) และเข้าถึง (Access) เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital Literacy) จากการนำนิยามของสำนักการคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (2548) และ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2560) จึงสรุปได้ว่า ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital Literacy) คือ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เครื่องมือสื่อสาร และเครือข่ายการสื่อสาร ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกันในองค์กรเพื่อพัฒนากระบวนการทำงานให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยแรงงานส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมดังกล่าวมีความสามารถในการใช้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของเดชา และคณะ (2559) ที่กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีในการทำงานมีเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างเท่านั้น ยังคงขาดความหลากหลายในการใช้งานด้านอื่นๆ ในขณะที่ความเข้าใจในสารที่ผู้ส่งต้องการจะสื่อนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิชัย (2561) ที่กล่าวถึงการสร้างความเข้าใจให้พนักงานในองค์กรที่ควรจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การสร้างข้อมูลเพื่อการสื่อสารยังอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับกัญญารัตน์ (2555) เนื่องจากแรงงานยังไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับมาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก ส่วนการเข้าถึงอยู่ในระดับสูง เนื่องจากในปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลถูกลง ทำให้คนสามารถเข้าถึงอุปกรณ์ดังกล่าวได้อย่างง่ายดาย รวมไปถึงมีการยอมรับอุปกรณ์ดังกล่าวในการใช้ปฏิบัติงานในที่ทำงาน สอดคล้องกับ Bresnahan and Yin (2017) ที่กล่าวว่า การเจริญเติบโตของเทคโนโลยีส่งผลต่อการนำอุปกรณ์เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในที่ทำงาน ซึ่งสิ่งนี้เองเป็นเบื้องหลังของความสำเร็จในการปฏิบัติงานในยุคดิจิทัล

2. การขาดแคลนแรงงานเฉพาะทาง และความคาดหวังในการทำงาน

ทักษะภาษาและเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญอันดับต้น ๆ ของการปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ด้วยการขาดแคลนแรงงานเฉพาะทาง และความคาดหวังในการปฏิบัติงานของหัวหน้างานเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน สอดคล้องกับประจิมและเสกสรรค์ (2560) ที่พบว่า การที่บุคลากรมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในภาษาและเทคโนโลยีที่ดี มีส่วนทำให้การด้านการเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ

Venkatesh และคณะ (2003, อ้างในกมลรัฐ อินทรทัศน์, 2557) ที่กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจที่จะใช้หรือนำเทคโนโลยีไปใช้ (behavioral intention) และการใช้งานเทคโนโลยี (use behavior) แบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความคาดหวังต่อการปฏิบัติงาน (performance expectancy) ความคาดหวังเกี่ยวกับความพยายามที่จะใช้นวัตกรรมนั้น ๆ (effort expectancy) อิทธิพลจากสังคม (social influence) และเงื่อนไขเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (facilitating condition) ซึ่งในส่วนของการอำนวยความสะดวกของหน่วยงาน พบว่า องค์กรยังไม่มีการอำนวยความสะดวกในด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตให้กับแรงงานเท่าที่ควร จึงเป็นประเด็นสำคัญของการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากความขาดหวังในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. ข้อจำกัดของการทำงานด้านอากาศยาน

ข้อจำกัดเกี่ยวกับการทำงานทางด้านการบิน ที่ขึ้นอยู่กับหลายองค์กร ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถปรับตัวได้อย่างทันทีทันใด ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับประสงค์ (2558) กล่าวว่า การมีกฎระเบียบจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาเรื่องช่องว่างในการทำงานของแรงงานแต่ละระดับขององค์กร ซึ่งเกี่ยวโยงไปถึงสภาพความคล่องตัวในการดำเนินงานในองค์กรนั้น ๆ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรมีการสร้างความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติงานในโครงการฯ ด้วยการพัฒนากระบวนการสื่อสารให้มีความชัดเจน ครอบคลุม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในทิศทางเดียวกันกับนโยบายของโครงการฯ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยยังไม่ครอบคลุมรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของแรงงานกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงปริมาณประกอบ

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์สำหรับทุนสนับสนุนการวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

กัญญารัตน์ ธีระธนชัยกุล. (2555). *การพัฒนาแบบจำลองการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.

กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2557). *เอกสารประกอบการสอนระดับบัณฑิตศึกษาชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์ และทฤษฎีการสื่อสาร*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กระทรวงแรงงาน. (2560). *แผนแม่บทด้านแรงงาน (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.

กองทัพเรือ. (2562). *รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ครั้งที่ 1*. เข้าถึงวันที่ 1 กันยายน 2562 จาก http://www.ehia-utprw2.com/images/content/7pdf/new1/Summary%20Report%20of%20Public%20Opinion%20No1.pdf.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564.* กรุงเทพฯ: สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

เดชา วงศ์ปัสสะ และคณะ. (2559). แนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการจัดการความรู้ กรณีศึกษาคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 6(2), 105-113.

ประจิม แสงงาม และเสกสรรค์ สุทธิสงค์. (2560). ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานควบคุมจราจรทางอากาศเพื่อความมีประสิทธิผล ณ ท่าอากาศยานนานาชาติดอนเมือง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*, 11(1), 125-130.

ประสงค์ ติยะปัญจนิตย์. (2558). *การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ: กรณีศึกษาบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)* (การค้นคว้าอิสระ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สิทธิชัย ศรีเจริญประมง. (2561). แนงทางการออกแบบบริการของท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภาสู่ความเป็นเลิศ. *WMS Journal of Management Walailak University*, 7(1), 55-70.

สำนักการคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์. (2548). *การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (MIL) ในยุคดิจิตอล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.

สำนักงานบริหารงานวิจัยและนวัตกรรมพระจอมเกล้าลาดกระบัง. (2561). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของการท่าอากาศยานอู่ตะเภา ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2560 – 2562) (ฉบับสมบูรณ์)*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). *แรงงาน*. เข้าถึงวันที่ 19 กรกฎาคม 2561 จาก https://www.royin.go.th/?knowledges=แรงงาน/.

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ร่างยุทธศาสตร์ชาติ (ฉบับเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล. (2560). *ประเทศไทยในบริบทไทยแลนด์ ๔.๐ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

Bresnahan, T. and Yin, P. (2017). Adoption of New Information and Communications Technologies in the Workplace Today. *Innovation Policy and the Economy*, 17(1), 95-124.

IFS. (2017). *The route to perspective on digital change*. Retrieved July 14, 2018, from http://www.ifsworld.com/corp/sitedore/media-library/assets/2017/06/21/ifs-digital-change-survey/.

ความปลอดภัยในการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะ โดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)

SAFETY OF PUBLIC SERVICE ARRANGEMENTS IN THE FORM OF PUBLIC BUSES BY THE BANGKOK MASS TRANSIT AUTHORITY (BMTA)

นายเกริกเกียรติ ทิพย์ชัย

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

E-mail: tonkroekkiat@gmail.com

บทคัดย่อ

ในปัจจุบัน นอกจากการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะที่จัดทำโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) แล้ว องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ยังได้ให้บริษัทเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเดินรถโดยสารสาธารณะ เพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนที่มีความต้องการใช้รถโดยสารสาธารณะมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน แม้รัฐได้มอบให้เอกชนจัดทำบริการสาธารณะแทน เอกชนจะได้รับมอบเพียงภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะจากรัฐเท่านั้น ดังนั้น ภารกิจหลักในการจัดทำบริการสาธารณะจึงยังเป็นของรัฐ เอกชนจึงต้องจัดทำบริการสาธารณะให้เกิดความปลอดภัยและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนผู้รับบริการสาธารณะ ดังเช่นบริการสาธารณะที่รัฐจัดทำเองด้วย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับภารกิจพื้นฐานของรัฐ หลักการพื้นฐานในการจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะ คำพิพากษาศาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในการให้บริการเดินรถโดยสาร ว่ามีความปลอดภัยในการใช้บริการสาธารณะมากเพียงใด บริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน หรือไม่ อย่างไร โดยในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ข่าวสาร ข้อมูลออนไลน์ที่สืบค้นจากทางอินเตอร์เน็ต แนวคำพิพากษาของศาล และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะ

จากการศึกษาพบว่า การจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารทั้งที่รัฐจัดทำเองหรือที่จัดทำโดยบริษัทเอกชนนั้น ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะไม่ได้รับความปลอดภัยเท่าที่ควร เนื่องจากเกิดอุบัติเหตุทำให้ผู้โดยสารได้รับอันตรายแก่กายและชีวิตบ่อยครั้ง ดังนั้น จึงต้องมีหน่วยงานอิสระเข้ามามีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการจัดทำบริการสาธารณะดังกล่าวให้มีเกิดความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น และหน่วยงานที่ต้องดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาเรื่องร้องเรียนโดยการตรากฎหมายบังคับใช้เป็นการเฉพาะไว้

คำสำคัญ : บริการสาธารณะ,รถโดยสารสาธารณะ,ความปลอดภัย

ABSTRACT

At present, in addition to providing public transportation services in the public sector by the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA), the Bangkok Mass Transit Authority (BMTA) has also engaged private companies. In public transport To provide sufficient public transportation services To the needs of people who are increasingly demanding public transport today Although the state has given the private sector to provide public services instead The private sector will receive only the mission of providing public services from the state. Therefore, the main mission of the public service is still state. The private sector therefore has to provide public services to be safe and respond to the needs of people who receive public services. Such as public services that the state produces by themselves. The objective of this research is to study basic government tasks. Basic principles of public service preparation Examination of public service arrangements in the category of public buses Court verdicts and relevant laws In order to analyze the problems of the bus service How safe it is to use public services Do public services meet the needs of today's people? In this study Studied and researched from books Academic articles, theses, news, online information searched on the internet Guideline of the court judgment And laws related to the preparation of public services in the type of public bus

According to studies, it has been found that Public bus service arrangements, either by the state itself or those provided by private companies Public service recipients are not as secure as they should be. Because of the frequent accidents causing passengers to be physically and life-threatening, therefore, independent agencies must have the authority to inspect the said public service to be safer. And agencies that need to investigate and consider complaints by enforcing specific laws.

Keywords : Public service, Public transport, Safety

บทนำ

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภค สังกัดกระทรวงคมนาคม จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ พุทธศักราช 2519 (ก่อตั้งเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2519) มีภาระหน้าที่ในการจัดบริการรถโดยสารประจำทางวิ่งรับส่งประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี นครปฐม ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการ จัดรถวิ่งบริการในเส้นทางต่าง ๆ รวม 456 เส้นทาง มีจำนวนรถทั้งสิ้น 13,461 คัน (ณ 31 มีนาคม 2562)**1** การเดินรถรถร่วมบริการของบริษัทเอกชนที่ร่วมให้บริการรถโดยสารสาธารณะโดยทำสัญญากับองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ จึงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ตามระเบียบองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ ว่าด้วยการบริหารจัดการและกำกับดูแลรถโดยสารเอกชนร่วมบริการ พ.ศ. 2550

ดังนั้น เมื่อการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะ รัฐได้มอบให้เอกชนจัดทำบริการสาธารณะแทน การจัดทำบริการสาธารณะโดยเอกชนนั้นเป็นการรับมอบเพียงภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะจากรัฐเท่านั้น ไม่ได้มีอำนาจอื่นใด จึงเป็นเพียงการจัดทำบริการสาธารณะแทนรัฐ โดยที่ภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะยังเป็นของรัฐ เอกชนจึงต้องจัดทำบริการสาธารณะให้ตอบสนองต่อความต้องการของ

[1] ค้นวันที่ 14 ตุลาคม 2562 จาก http://www.bmta.co.th/th/services

ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะดังเช่นบริการสาธารณะที่รัฐจัดทำเองด้วย ดังนั้น การจัดทำบริการสาธารณะทั้งโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) จัดทำเอง หรือจัดทำโดยบริษัทเอกชน ยังพบปัญหา ดังนี้

1) ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะไม่ได้รับความปลอดภัยในการใช้บริการสาธารณะประเภทรถโดยสาร เนื่องจากได้รับอุบัติเหตุได้รับความเสียหายทั้งทางกายและชีวิต โดยพนักงานขับรถมีส่วนที่กระทำความผิดขึ้น

2) มีการร้องเรียนองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานขับรถหรือเจ้าหน้าที่ประจำรถ จำนวนมาก แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการใดๆ ตามที่ร้องเรียนหรือหากมีการดำเนินการก็เป็นส่วนน้อย และแม้จะมีการตอบข้อร้องเรียนไปแล้ว ก็ไม่ได้เป็นการแจ้งว่าองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้ดำเนินการตามที่มีการร้องเรียนหรือไม่ อย่างไร

1.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาภารกิจพื้นฐานของรัฐและหลักการพื้นฐานในการจัดทำบริการสาธารณะ

2) เพื่อศึกษาความปลอดภัยในการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศ

3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาความปลอดภัยในการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะในประเทศไทยและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา

2. ภารกิจพื้นฐานของรัฐ

ภารกิจพื้นฐานของรัฐสามารถแบ่งประเภทภารกิจพื้นฐานของรัฐออกได้เป็น 2 ด้าน คือ ภารกิจของรัฐด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองกับภารกิจด้านการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อการสนองความต้องการของประชาชน

1) ภารกิจของรัฐด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

ภารกิจของรัฐด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หมายถึง กระบวนการแทรกแซงของฝ่ายปกครองซึ่งพยายามที่จะทำให้กิจกรรมของเอกชนดำเนินไปตามกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้[2] โดยสภาพเป็นกิจการในหน้าที่ของรัฐที่จัดทำขึ้นเพื่อสนองประโยชน์ของประชาชนผู้ใช้บริการอันมีลักษณะเป็นการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้มีขึ้นภายในชุมชนและความปลอดภัยจากการประทุษร้ายจากภายนอก โดยต้องอาศัยอำนาจพิเศษตามกฎหมายมหาชนและบริการสาธารณะ จึงเป็นกิจการที่รัฐทำให้เปล่า โดยประชาชนไม่ต้องเสียค่าตอบแทนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น บริการสาธารณะประเภทนี้ รัฐจึงไม่อาจมอบหมายให้องค์การใดหรือเอกชนใดดำเนินการแทนได้ เพราะเป็นภารกิจขั้นต่ำที่สุดของรัฐ[3] และเป็นกิจการที่ต้องอาศัยงบประมาณและวิธีการในการดำเนินการระดับสูง[4] ความปลอดภัยมั่นคงนี้มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ความมั่นคงปลอดภัยในชุมชนและความมั่นคงปลอดภัยจากการประทุษร้ายอันมีแหล่งที่มาจากภายนอกประเทศ

---

[2] สุรพล นิติไกรพจน์ และคณะ, **รายงานการวิจัย เรื่องหลักกฎหมายปกครองฝรั่งเศส** (รายงานการวิจัยเสนอต่อ สำนักงานศาลปกครอง, 2545), หน้า 427.

[3] สมชาย อาจองค์, **การควบคุมกำกับดูแลองค์การมหาชนอิสระ: ศึกษากรณีพระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534), หน้า 25-26.

[4] นันทวัฒน์ บรมานันท์, กฎหมายปกครอง (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552), หน้า 339.

2) ภารกิจของรัฐด้านการจัดทำบริการสาธารณะ

เมื่อสังคมเจริญขึ้น มีประชากรในสังคมมากขึ้นและหลากหลายขึ้น ส่งผลให้รัฐต้องขยายขอบเขตภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะให้กว้างขวางและทั่วถึงกับประชาชน รัฐจึงต้องเปลี่ยนจากภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยและดูแลรักษาความปลอดภัยมาเป็นภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะ 5 เช่น การจัดระบบการศึกษา การรักษาพยาบาล การจัดทำสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่าง ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น[6]

3) หลักการพื้นฐานในการจัดทำบริการสาธารณะ

บริการสาธารณะนั้นไม่ว่าจะเป็นประเภทใดหรือจัดทำโดยผู้ใดย่อมต้องอยู่ภายใต้หลักการพื้นฐาน 3 ประการ คือ หลักความต่อเนื่องของบริการสาธารณะ หลักการปรับเปลี่ยนได้ของบริการสาธารณะ และหลักความเสมอภาค

1) หลักความต่อเนื่องสม่ำเสมอของบริการสาธารณะ

บริการสาธารณะเป็นกิจการที่จำเป็นอย่างยิ่งแก่ประชาชน บริการสาธารณะนั้น จึงต้องจัดทำให้มีความต่อเนื่องโดยไม่มีการสะดุดหยุดลง เนื่องจากประชาชนมีความต้องการรับบริการสาธารณะอยู่ตลอดเวลา ถ้าบริการสาธารณะต้องหยุดชะงักไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ประชาชนย่อมได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหาย เช่น บริการสาธารณะที่ให้บริการไฟฟ้า ประปาหรือการขนส่งมวลชนหยุดชะงัก ย่อมจะก่อความเดือดร้อนและความเสียหายแก่ประชาชนอย่างมาก ด้วยเหตุนี้บริการสาธารณะต้องจัดทำให้สม่ำเสมอกันและเป็น และหน่วยงานของรัฐก็มีอำนาจทางกฎหมายในการจัดการหรือดำเนินการใดๆ ให้บริการสาธารณะสามารถดำเนินการตามปกติต่อไปได้

2) หลักการอ่อนตัวปรับเปลี่ยนได้ของบริการสาธารณะ

หลักการอ่อนตัวปรับเปลี่ยนได้ของบริการสาธารณะ หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะให้ทันกับความต้องการของประชาชนผู้รับบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อให้บริการสาธารณะที่จัดทำมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และมีข้อคิดเห็นในคำวินิจฉัยของศาลปกครองว่า โดยสภาพของการจัดทำบริการสาธารณะทั่ว ๆ ไปที่มีวัตถุในการสนองความต้องการของประชาชน เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป บริการสาธารณะนั้นก็น่าจะได้รับการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของประชาชนไปด้วย7

3) หลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคนี้ยังได้ขยายขอบเขตมาสู่การเข้ารับบริการสาธารณะของประชาชนด้วย โดยหลักความเสมอภาคนี้ บังคับฝ่ายปกครองว่าต้องให้บริการต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน ยังหมายความรวมถึงความเสมอภาคที่จะได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นราคาค่าบริการหรือ

---

[5] สุรพล นิติไกรพจน์, สัญญาทางปกครอง (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), หน้า 1-2.

[6] สุรพล นิติไกรพจน์, **ความเป็นไปได้และแนวทางในการตรากฎหมายจัดตั้งองค์การมหาชน** (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2543), หน้า 21.

[7] Gilles J. GUGLIELMI, **Introduction au droit des services publics** (Paris: L.G.D.J., 1994), p. 49 อ้างถึงใน นันทวัฒน์ บรมานันท์, **หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะ**, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2560), หน้า 50 - 51.

การบริการ ความเสมอภาคในการเข้าเป็นคู่สัญญาของรัฐ เช่น สัญญาจ้างก่อสร้างกับทางราชการ หรือการประกวดราคา เป็นต้น[8]

4. ความปลอดภัยในการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะในประเทศไทยและต่างประเทศ

1) ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษมีกลไกการกำกับดูแลมาตรฐานด้านความปลอดภัย คือ ผู้ประกอบการต้องได้รับใบอนุญาตสำหรับการประกอบการรถโดยสารสาธารณะ (Public Service Vehicle Operator's License) โดยที่ Public Service Vehicle (PSV) หมายถึงรถโดยสารที่ ขนาดมากกว่า 9 ที่นั่ง และรับจ้างขนส่งผู้โดยสาร (เรียกรับค่าโดยสาร) ทั้งประจำทางและไม่ประจำทาง สำหรับในกรณีที่ต้องการให้บริการเส้นทางประจำทาง ต้องขออนุญาตเดินรถกับหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ในการได้รับใบอนุญาตนั้น ผู้ประกอบการต้องแสดงถึงความสามารถในการประกอบการ อันได้แก่ การมีชื่อเสียงที่ดี การมีสถานะทางการเงินที่ดี (เพียงพอที่จะดำเนินธุรกิจด้านการขนส่งผู้โดยสารได้) การมีสถานที่และอุปกรณ์ที่ดีเพียงพอ เช่น อู่ซ่อมรถ สถานที่จอดรถ สถานที่บำรุงรักษารถ และมีความสามารถที่จะทำให้พนักงานทุกคน เคารพในกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ได้ โดยในการกำกับดูแลความปลอดภัย Vehicle & Operator Services Agency (VOSA) เป็นหน่วยงาน หลักในการกำกับดูแล โดยทาง VOSA ได้มีการใช้ Operator Compliance Risk Scores (OCRS) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ตรวจสอบของ VOSA ได้วิเคราะห์ว่าผู้ประกอบการรายใดมีแนวโน้มที่จะละเมิดกฎระเบียบ ด้านความปลอดภัย เมื่อมีการตรวจสอบบริเวณข้างทางหลวง (Roadside Inspection) ซึ่งถ้าเป็นผู้ประกอบการ ที่มีแนวโน้มด้านการละเมิดกฎระเบียบด้านความปลอดภัยต่ำ ผู้ตรวจสอบอาจเรียกตรวจน้อยตามเกณฑ์กำหนด ในขณะที่ผู้ประกอบการที่มีแนวโน้มด้านการละเมิดกฎระเบียบด้านความปลอดภัยสูง จะมีการเรียกตรวจในความถี่ที่สูงกว่า โดยมีการตรวจสอบประจำปี (Annual Test) การตรวจสอบข้างทาง (Roadside Check) ตรวจสอบสถานที่บำรุงรักษาของผู้ประกอบการ (Operator's premise) และมีระบบ Operator Compliance Risk Score (OCRS)ในการวัดความเสี่ยงของผู้ประกอบการ เพื่อใช้ในการเรียกตรวจผู้ประกอบการ 9

2) ประเทศสิงคโปร์

ในประเทศสิงคโปร์มีสำนักงานการขนส่งทางบกสิงคโปร์ (Land Transport Authority: LTA) ได้รับการรับรอง จาก OpenGov ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนแผนงาน "Smart Mobility 2030" ของประเทศ มีสถานะเป็นองค์กรอิสระตามกฎหมาย (Statutory Board) ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงคมนาคม ก่อตั้งขึ้นในปี 2538[10] โดยสำนักงานการขนส่งทางบกสิงคโปร์ (Land Transport Authority: LTA) มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะ ดังนี้

---

[8] นันทวัฒน์ บรมานันท์, **หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะ**, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2560), หน้า 44 - 46.

[9] ณรงค์ ป้อมหลักทอง และคณะ, **โครงการมาตรฐานด้านความปลอดภัยของรถในระบบรถโดยสารประจำทาง : การกำหนดมาตรฐานการบังคับใช้และการตรวจสอบ** (รายงานวิจัยเสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2555), หน้า 54.

[10] ข้าราชการในโครงการ นปร. รุ่นที่ 10, **สรุปสาระสำคัญ เรื่อง หน่วยงานภาครัฐสิงคโปร์ที่ได้รับการรับรองจาก OpenGov Recognition of Excellence ประจำปี 2561,** 2561 หน้า 44 – 45.

(1) เสริมสร้างระบบการขนส่งทางบกที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน (LTA มีสถานะเป็นองค์กรอิสระตามกฎหมาย (Statutory Board) มีสำนักงาน 3 แห่งครอบคลุมภารกิจเชิงพื้นที่ขนาดเล็ก ตลอดจนมีสายการบังคับบัญชาน้อยลำดับขั้น จึงมีความยืดหยุ่นในการดำเนินงานสูง

(2) ระบบการให้บริการ/ศูนย์รับคำขออนุญาต แบบเบ็ดเสร็จในจุดเดียว ระบบออนไลน์ และ แอปพลิเคชันสำหรับอุปกรณ์เคลื่อนที่ (LTA พัฒนา ระบบ “One.Motoring” เพื่อเป็นช่องทางหลักในการ ให้บริการผู้ขับขี่แบบเบ็ดเสร็จ และพัฒนาแอปพลิเคชัน “MyTransport.SG” เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ระบบ การขนส่งสาธารณะแบบครบวงจร)

(3) การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานอย่างเต็ม ประสิทธิภาพ (LTA ใช้เทคโนโลยีเพื่อระบบการขนส่ง แบบอัจฉริยะ เช่น ใช้ระบบ Green Link Determining (GLIDE) System เพื่อควบคุมสัญญาณไฟจราจรให้สอดคล้องกับสภาพการจราจร ระบบ Parking Guidance System (PGS) เพื่อให้ข้อมูล จำนวนที่จอดรถตามเวลาจริง และระบบ Your Speed Sign ซึ่งเป็นแผ่นป้ายแสดงความเร็วในการขับ ขี่ตามเวลาจริง เป็นต้น)

(4) พัฒนาขีดสมรรถนะของบุคลากรด้วยหลักสูตร ที่หลากหลายและเฉพาะด้านโดยให้ความสำคัญกับ การให้โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพแก่บุคลากร เช่น การ จัดสรรทุนการศึกษา การฝึกอบรม การรับรองวิทยฐานะ สาขาวิชาชีพ ตลอดจนการพัฒนาเชิงเทคนิคเฉพาะด้าน เป็นต้น[11]

3) ประเทศไทย

ในประเทศไทยมีการตรวจสอบ การจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะ ดังนี้

(1) การร้องเรียน

การร้องเรียนทางออนไลน์เป็นช่องทางที่สะดวกที่สุดสำหรับประชาชนผู้รับบริการสาธารณะในการตรวจสอบการให้บริการสาธารณะของรัฐ สามารถร้องเรียนได้โดยตรง[12] และในปัจจุบันมีเว็ปไซต์ที่รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการรถโดยสารสาธารณะทุกประเภท[13] โดยขอยกตัวอย่างการร้องเรียน ดังนี้

ผู้โดยสารพิการรายหนึ่งร้องเรียนองค์การจนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.) ว่าตนเป็นผู้พิการที่โดยสารรถประจำทางของรัฐไปทำงานทุกวัน แต่เนื่องจากร่างกายไม่แข็งแรงพอที่จะเบียดคนที่ร่างกายปกติขึ้นรถได้ ทำให้พื้นที่ที่มีไว้สำหรับคนพิการไม่ได้มีไว้สำหรับคนพิการเท่าไหร่นัก ทำให้ตนต้องยืนบนรถโดยสารเป็นเวลานานและแทบทุกวัน จึงอยากสอบถามว่าองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ สามารถดำเนินการล็อคที่นั่งไว้หนึ่งที่เพื่อรองรับผู้พิการได้หรือไม่ อย่างไร

โดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.) ได้ตอบข้อร้องเรียนดังกล่าวว่า เรียนผู้ใช้บริการ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ รับทราบเรื่องแล้ว และส่งข้อเสนอความคิดเห็นดังกล่าวให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาต่อไป ขอขอบคุณที่ใช้บริการ

(2) การควบคุม กำกับดูแลการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะตามกฎหมาย

ในการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.)จำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายให้อำนาจและกำหนดเกี่ยวกับการควบคุม กำกับดูแลการเดินรถของเอกชนไว้ โดยมี ข้อ 41,42,44 และ 45 ของระเบียบองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ ว่าด้วยการบริหารจัดการและกำกับดูแล

[11] *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 45 – 47.

[12] ค้นวันที่ 14 ตุลาคม 2562 จาก http://www.bmta.co.th/th/forum/20

[13] ค้นวันที่ 14 ตุลาคม 2562 จาก http://ins.dlt.go.th/cmpweb/

รถโดยสารเอกชนร่วมบริการ พ.ศ. 2550 กำหนดให้อำนาจไว้ในระเบียบองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ว่าด้วยการบริหารจัดการและควบคุม กำกับดูแลรถโดยสารเอกชนร่วมบริการ พ.ศ. 2550 ดังนี้

1) บทลงโทษในกรณีฝ่าฝืนมาตรฐานในการให้บริการที่ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติ

(1) กรณีฝ่าฝืนเกี่ยวกับการประกอบการขนส่ง ปรับตั้งแต่ 200-1,000 บาท และพักการเดินรถจนกว่าจะแก้ไขดำเนินการให้ถูกต้องจึงอนุญาตให้เดินรถได้

(2) กรณีฝ่าฝืนเกี่ยวกับการประกอบการขนส่ง ปรับตั้งแต่ 500-2,000 บาท

(3) กรณีฝ่าฝืนเกี่ยวกับรถ ปรับตั้งแต่ 500-2,000 บาท และพักการเดินรถ จนกว่าจะแก้ไขดำเนินการให้ถูกต้องจึงอนุญาตให้เดินรถได้

(4) กรณีฝ่าฝืนเกี่ยวกับผู้ประจำรถ ปรับตั้งแต่ 500-2,000 บาท และงดปฏิบัติหน้าที่ จนกว่าจะแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องตามระเบียบ

(5) กรณีฝ่าฝืนเกี่ยวกับการประกอบการขนส่ง ปรับตั้งแต่ 200-1,000 บาท

2) ผู้มีอำนาจสอบสวนและสั่งลงโทษ

ผู้มีอำนาจสอบสวนและสั่งลงโทษให้เป็นไปตามคำสั่งที่องค์การมอบหมาย

3) การลงโทษผู้ประกอบการและผู้กระทำผิด

การลงโทษผู้ประกอบการและผู้กระทำผิด มีดังนี้

(1) เลิกสัญญาและถอนรถ

(2) พักการเดินรถ

(3) ปรับ

(4) งดปฏิบัติหน้าที่ผู้ประจำรถ

(5) ทำทัณฑ์บน

5. คำพิพากษาและเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะ

1) คำพิพากษาศาลฎีกา

ในคดีเรื่องหนึ่ง เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2555 ที่ศาลแพ่ง ถ.รัชดาภิเษก ศาลอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา ได้ใจความโดยสรุปว่า ศาลพิเคราะห์แล้ว เห็นว่า จำเลยที่ 1 เป็นพนักงานขับรถโดยสารสาธารณะสาย 207 วิ่งระหว่างรามคำแหง-หัวหมาก ถึง รามคำแหง-บางนา จำเลยที่ 1 ยอมรับในคดีอาญาว่า กระทำโดยประมาทจริง ศาลอาญาลงโทษจำคุก 1 ปี 6 เดือน คดีถึงที่สุดแล้ว คดีแพ่งจึงจำต้องอาศัยข้อเท็จจริงส่วนอาญา ฟังว่า ในคดีแพ่งจำเลยกระทำโดยประมาทด้วย เห็นว่า จำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์หรือไม่ เห็นว่า นายทวิม จำเลยขับรถโดยสารสาธารณะ อันเป็นยานพาหนะเดินเครื่องจักรกลตามกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 437 ย่อมต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายกลับปล่อยปละไม่ปิดประตูรถโดยสารสาธารณะ จำเลยที่ 2, 4, 6 เป็นนายจ้างต้องร่วมรับผิดในการกระทำของลูกจ้าง และแม้พยานจำเลยอ้างว่าผู้เสียหายมีส่วนผิด ก้าวเท้าพลาดตกไปเองก็ตาม แต่ศาลเห็นประตูรถโดยสารสาธารณะเป็นสิ่งป้องกันมิให้เกิดอันตราย เมื่อรู้ว่าประตูเสียกลับไม่ซ่อมแซม และไม่ปิดประตูรถ ทำให้ผู้ตายพลัดตกไปตาย จึงเป็นความประมาทของจำเลยที่ 1 และจำเลยอื่น ๆ ทุกคน ต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดด้วย ซึ่งเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าปลงศพ ค่าขาดไร้อุปการะ เป็นเวลา 20 ปี ซึ่งเป็นค่าสินไหมทดแทน

ศาลฎีกาพิพากษาว่า จำเลยที่ 1, 2, 4, 5, 6 ต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมทั้งสิ้น 9,856,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันละเมิด และให้ออกหมายบังคับคดี คำบังคับคดี ไปยึดทรัพย์จำเลย มาชำระหนี้แก่โจทก์ต่อไป[14]

2) คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด

คดีนี้ศาลปกครองสูงสุด มีคำพิพากษาว่า องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ละเลยการปฏิบัติหน้าที่กรณีปล่อยให้รถยนต์โดยสารประจำทาง (ขสมก.) หรือรถร่วมบริการเอกชน ออกวิ่งโดยปล่อยมลพิษจากไอเสีย (ควันดำ) เกินค่ามาตรฐาน และสั่งให้ (ขสมก.) ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย โดยไม่ให้รถยนต์โดยสารประจำทาง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ (ขสมก.) ก่อให้เกิดมลพิษควันดำอีกโดยให้รายงานผลการตรวจวัดควันดำของรถยนต์โดยสารของ (ขสมก.) และรถร่วมบริการเอกชนต่อศาลทุก 3 เดือนเป็นเวลา 1 ปี และให้กรมควบคุมมลพิษกำหนดแผนปฏิบัติการในการควบคุม กำกับดูแล ติดตาม ควบคุมเพื่อมิให้ (ขสมก.) ปล่อยรถยนต์โดยสาร และรถร่วมบริการของเอกชน ออกวิ่งโดยปล่อยควันดำเกินมาตรฐาน และรายงานผลการปฏิบัติการตามแผนดังกล่าวต่อศาลทุก 3 เดือนเป็นเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา รวมถึงให้กรมควบคุมมวลพิษ พิจารณาดำเนินการตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกาศให้รถยนต์โดยสารของ (ขสมก.) และรถร่วมบริการของเอกชนต้องถูกควบคุมการปล่อยอากาศเสีย[15]

3) เหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น

เมื่อวันเสาร์ที่ 17 สิงหาคม 2562 เหตุเกิดบนถนนฝั่งตรงข้ามวัดภูเขาทอง รถโดยสารสาธารณะสาย 8 ป้ายทะเบียน 12-4149 ขับรถน่ากลัวมาก ขับเร็วและปาดไปมา บีบแตรไล่รถที่ขวางหรือจอดติดไฟแดงข้างหน้า เร่งความเร็วเข้าโค้งทุกโค้ง และจอดส่งผู้โดยสารนอกป้าย เป็นเหตุให้ทำผู้โดยสารคนหนึ่งที่กำลังลุกจากที่นั่งเพื่อจะลงป้ายขณะรถโดยสารคันนี้ ที่กำลังขับจี้ไล่แซงรถคันหน้าอย่างรวดเร็วแต่ไม่พ้นช่องทางรถคันหน้า คนขับจึงเบรกอย่างแรง ทำให้ผู้โดยสารคนดังกล่าวถูกเหวี่ยงจนมือหลุดจากเสาที่จับ และล้มหลังฟาดอย่างแรง ถึงขนาดนั่งนิ่งไปพักใหญ่ ทุกคนบนรถกำลังตกใจ[16]

7. สรุปผลการวิจัย

จากคำพิพากษาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนั้น ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะไม่ได้รับความปลอดภัยในการใช้รถโดยสารสาธารณะได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาหลายประการ เช่น พนักงานขับรถขับรถด้วยความหวาดเสียว ขับรถเร็วเกินกำหนด จอดรับผู้โดยสารไม่ตรงป้าย และปล่อยให้รถโดยสารออกวิ่งโดยปล่อยมลพิษจากไอเสีย (ควันดำ) เกินค่ามาตรฐาน จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายและชีวิตกับประชาชนผู้รับบริการสาธารณะ โดยประเทศไทยติดอันดับต้นๆ ของโลกที่เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนมากที่สุด โดยมีอุบัติเหตุทางถนนที่เกิดขึ้นในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2560 มีจำนวนการเกิดอุบัติเหตุรวม 18,729 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.79 ของจำนวนอุบัติเหตุทั้งประเทศ มีผู้เสียชีวิต 2,769 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.66 ของผู้เสียชีวิตทั้งประเทศโดยมีผู้บาดเจ็บ 17,156 คน[17] ซึ่งส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นนั้นก็มาจาก

---

[14] ค้นวันที่ 14 ตุลาคม 2562 https://www.dailynews.co.th/crime/021033

[15] คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 11-14/2557

[16] ค้นวันที่ 14 ตุลาคม 2562 จาก https://news.thaipbs.or.th/content/283069

[17] สำนักนโยบายและแผนการขนส่งจราจร สำนักแผนความปลอดภัย กลุ่มพัฒนาความปลอดภัย กระทรวงคมนาคม, **รายงานวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนน ของกระทรวงคมนาคม พ.ศ. 2560**, หน้า 7.

การใช้บริการรถโดยสารสาธารณะนั่นเอง การจัดทำบริการสาธารณะเช่นนี้จึงไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่ต้องการได้รับความปลอดภัยในการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ และแม้จะมีระเบียบองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ ว่าด้วยการบริหารจัดการและกำกับดูแลรถโดยสารเอกชนร่วมบริการ พ.ศ. 2550 กำหนดไว้ก็ตาม ก็ไม่ได้มีผลทำให้การจัดทำบริการสาธารณะดีขึ้น เนื่องจากหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่มีความจริงจังกับการดำเนินการลงโทษผู้ให้บริการสาธารณะที่กระทำความผิด

โดยในประเทศอังกฤษมีกระบวนการในการควบคุม กำกับดูแลให้การจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารที่มีความปลอดภัยมากกว่าประเทศไทยเนื่องจากมีหน่วยงาน Vehicle & Operator Services Agency (VOSA) เป็นหน่วยงาน หลักในการกำกับดูแล โดยทาง VOSA ได้มีการใช้ Operator Compliance Risk Scores (OCRS) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ตรวจสอบของ VOSA ได้วิเคราะห์ว่าผู้ประกอบการรายใด มีแนวโน้มที่จะละเมิดกฎระเบียบ ด้านความปลอดภัย โดยมีการตรวจสอบประจำปี (Annual Test) การตรวจสอบข้างทาง (ตรวจสอบสถานที่บำรุงรักษาของผู้ประกอบการ และมีระบบ Operator Compliance Risk Score (OCRS) ในการวัดความเสี่ยงของผู้ประกอบการ เพื่อใช้ในการเรียกตรวจผู้ประกอบการ โดยมีบทลงโทษทางกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ขับขี่และผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์จากการปฏิบัติตามวิธีขับรถที่ไม่ปลอดภัย โดยการถูกตัดคะแนนในการขับรถหากสะสม 12 คะแนนขึ้นไปในระยะเวลาสามปีจะต้องถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับรถ หากเป็นกรณีที่มีความผิดร้ายแรง เช่น การขับขี่ที่เป็นอันตรายหรือเมาแล้วขับ ศาลสามารถเพิกถอนใบอนุญาตขับรถโดยทันที 18 ส่วนในประเทศสิงคโปร์มีสำนักงานการขนส่งทางบกสิงคโปร์ (Land Transport Authority: LTA) ได้รับการรับรอง จาก OpenGov ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงคมนาคมมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะ ซึ่งต่างกับประเทศไทยที่มีองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.) มีอำนาจในการควบคุม กำกับดูแล ตามระเบียบองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ ว่าด้วยการบริหารจัดการและกำกับดูแลรถโดยสารเอกชนร่วมบริการ พ.ศ. 2550 แต่ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายในการตรวจสอบหรือควบคุม กำกับดูแลการให้บริการรถโดยสารสาธารณะอย่างจริงจัง หากมีการดำเนินการก็มีเพียงบางกรณีเท่านั้น เนื่องจากไม่ใช่การควบคุมกำกับดูแลโดยหน่วยงานที่มีอำนาจอิสระในการดำเนินการ ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุในการให้บริการสาธารณะประเภทรถโดยสารจึงเกิดขึ้นบ่อยครั้งในปัจจุบัน การจัดทำบริการสาธารณะจึงไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

ส่วนปัญหาการร้องเรียนการจัดทำบริการสาธารณะประเภทรถโดยสารสาธารณะไม่ว่าจะจัดทำโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) หรือบริษัทเอกชน นั้น ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะได้ร้องเรียนออนไลน์ผ่านทางอินเทอร์เน็ตเข้ามาจำนวนมาก องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้ตอบข้อร้องเรียนโดยชี้แจงให้ผู้ร้องเรียนรับทราบทุกครั้ง แต่การตอบข้อร้องเรียนดังกล่าวโดยส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นการชี้แจงว่าองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.) ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อร้องเรียนแต่อย่างใด โดยมักชี้แจงว่าได้ส่งข้อเสนอความคิดเห็นดังกล่าว ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาต่อไป ดังนั้นการตรวจสอบหรือแนะนำในการให้บริการสาธารณะโดยประชาชนผู้รับบริการสาธารณะนั้น จึงไม่ถูกนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้การจัดทำบริการสาธารณะมีความปลอดภัยหรือได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกฎหมายไม่มีกำหนดหน้าที่และความรับผิดของหน่วยงานที่รับผิดชอบว่ามีหน้าที่หรือระยะเวลาในการพิจารณาหรือดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนอย่างไรบ้าง

[18] ค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2562 จาก https://www.nidirect.gov.uk/articles/penalties

การพิจารณาเรื่องร้องเรียนในประเทศสิงคโปร์นั้น สำนักงานการขนส่งทางบกสิงคโปร์ (Land Transport Authority: LTA) มีระบบการให้บริการ/ศูนย์รับคำขออนุญาต แบบเบ็ดเสร็จในจุดเดียว ระบบออนไลน์ และแอปพลิเคชันสำหรับอุปกรณ์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้กับการพิจารณาตรวจสอบเรื่องร้องเรียนให้บริการอย่างรวดเร็ว ต่างกับประเทศไทยที่ใช้เทคโนโลยีในการพิจารณาตรวจสอบอย่างไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องใช้เจ้าหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนซึ่งใช้เวลาในการดำเนินการพอสมควร

8. ข้อเสนอแนะ

ให้มีหน่วยงานที่เป็นกลาง โดยอาจจัดตั้งในรูปแบบคณะกรรมการ ขึ้นตรงต่อกระทรวงคมนาคม มีอำนาจเด็ดขาดในการตรวจสอบและควบคุม กำกับดูแลการจัดทำบริการสาธารณะประเภทการคมนาคมขนส่งให้มีความปลอดภัยต่อประชาชนผู้ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะมากที่สุด โดยยกเลิกระเบียบองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ ว่าด้วยการบริหารจัดการและกำกับดูแลรถโดยสารเอกชนร่วมบริการ พ.ศ. 2550 และตราพระราชบัญญัติการควบคุมกำกับดูแลการเดินรถโดยสารสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุม กำกับดูแลการเดินรถ มีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ จำนวน 7 คน มาจากบุคคลดังต่อไปนี้

(1) รัฐมนตรีกระทรวงคมนาคมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานคณะกรรมการ

(2) ปลัดกระทรวงคมนาคม เป็นกรรมการ

(3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวน 3 คน เป็นกรรมการ

(4) ตัวแทนจากภาคเอกชนเจ้าของบริษัทเดินรถจำนวน เป็นกรรมการ

(5) ผู้อำนวยการองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการควบคุม กำกับดูแลการเดินรถ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการให้บริการเดินรถโดยสารสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

(1) มีอำนาหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุม และติดตามอย่างใกล้ชิด ในการเดินรถโดยสารสาธารณะของหน่วยงานรัฐและบริษัทเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ทุกกรณี

(2) บังคับบัญชาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ตรวจสอบและพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการเดินรถโดยสารสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง

(3) ออกกฎหมายภายในเพื่อกำหนดมาตรการในการควบคุม กำกับดูแลให้การเดินรถโดยสารสาธารณะมีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

(4) ประสานคดีไปยังศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมหากประชาชนได้รับความเสียหายจากการเดินรถโดยสารสาธารณะ

9. เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

นันทวัฒน์ บรมานันท์, **กฎหมายปกครอง**, กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552

นันทวัฒน์ บรมานันท์, **หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะ**, พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2560

Gilles J. GUGLIELMI, Introduction au droit des services publics (Paris: L.G.D.J., 1994), p. 49 อ้างถึงใน นันทวัฒน์ บรมานันท์, **หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะ**, พิมพ์ครั้งที่ 5 , กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2560

สุรพล นิติไกรพจน์, **ความเป็นไปได้และแนวทางในการตรากฎหมายจัดตั้งองค์การมหาชน** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2543

สุรพล นิติไกรพจน์, **สัญญาทางปกครอง**, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555

วิทยานิพนธ์

สมชาย อาจองค์, การควบคุมกำกับดูแลองค์การมหาชนอิสระ: ศึกษากรณีพระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534

งานวิจัย

ณรงค์ ป้อมหลักทอง และคณะ, **โครงการมาตรฐานด้านความปลอดภัยของรถในระบบรถโดยสารประจำทาง : การกำหนดมาตรฐานการบังคับใช้และการตรวจสอบ**, รายงานวิจัยเสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2555

ข้าราชการในโครงการ นปร. รุ่นที่ 10, **สรุปสาระสำคัญ เรื่อง หน่วยงานภาครัฐสิงคโปร์ที่ได้รับการรับรองจาก OpenGov Recognition of Excellence ประจำปี 2561**, 2561

สุรพล นิติไกรพจน์ และคณะ, **รายงานการวิจัย เรื่องหลักกฎหมายปกครองฝรั่งเศส,** รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานศาลปกครอง, 2545

สำนักนโยบายและแผนการขนส่งจราจร สำนักแผนความปลอดภัย กลุ่มพัฒนาความปลอดภัย กระทรวงคมนาคม, **รายงานวิเคราะห์สถานการณ์อุบัติเหตุทางถนน ของกระทรวงคมนาคม** พ.ศ. 2560, 2560

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 11-14/2557

เว็ปไซต์

http://www.bmta.co.th/th/services

http://www.bmta.co.th/th/forum/20

http://ins.dlt.go.th/cmpweb/

https://www.dailynews.co.th/crime/021033

https://news.thaipbs.or.th/content/283069

การศึกษาหลักการบินพื้นฐานสำหรับความปลอดภัยการบิน

STUDY OF BASIC FLIGHT PRINCIPLES FOR FLIGHT SAFETY

ธนากร เอี่ยมปาน

วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: thanakorn.ei@spu.ac.th

บทคัดย่อ

มนุษย์มีการทดลองการบินซึ่งในช่วงแรกไม่ประสบความสำเร็จและมีการบาดเจ็บเสียชีวิต ในเวลาต่อมามีนักวิทยาศาสตร์ได้คิดค้นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบินขึ้น ในปี ค.ศ.1773 เซอร์ จอร์จ เคย์เลย์ แห่งอังกฤษผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาของอากาศพลศาสตร์สมัยใหม่ และได้เผยแพร่ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับแรงที่มากระทำต่อปีกโดยที่ปีกไม่ต้องเคลื่อนไหวเหมือนอย่างนก ซึ่งต่อมากิจการด้านการบินได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมการบินขนาดใหญ่และเกี่ยวข้องกับคนมากมาย จากสถิติของการเกิดอากาศยานอุบัติเหตุพบว่าสาเหตุของการเกิดอากาศยานอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับปัจจัยมนุษย์ และมีบางครั้งอากาศยานอุบัติเหตุเกิดจากนักบินขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ดังนั้นความปลอดภัยทางการบินจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจหลักการบินพื้นฐานสำหรับความปลอดภัยในการบิน

คำสำคัญ : หลักการบินพื้นฐาน , ความปลอดภัยการบิน

ABSTRACT

Humans had a flight test, which in the initial period was unsuccessful and with fatal injuries. Later, scientists have invented the theory related to aviation. In 1773, Sir George Kayley of England regarded as the father of modern aerodynamics and published the basic theory of the force acting on the wings that the wings do not have to move like a bird. Later, the aviation business developed into a large aviation industry and involved many people. From the statistics of aircraft accidents, it is found that the causes of aircraft accidents are mainly related to human factors and there are sometimes aircraft accidents caused by pilots lacking proper knowledge and understanding. Therefore, aviation safety is very important. This article is intended to study and understand the basic aviation principles for flight safety.

Keywords: Basic flight principles, Flight safety

1. บทนำ

มนุษย์มีการทดลองต่าง ๆ เพื่อที่จะบินได้เหมือนนก โดยเริ่มต้นด้วยการนำขนนกมาติดตามตัวและแขนแล้วกระโดดลงมาจากที่สูง ปรากฏว่าได้มีการบาดเจ็บล้มตาย ซึ่งต่อมามนุษย์พยายามคิดค้นโดยการใช้ปีกจำลองแต่ยังคงใช้กล้ามเนื้อจากแขนขยับปีกซึ่งก็ไม่สำเร็จ จนในที่สุดนักปรัชญาชาวกรีกที่มีชื่อเสียง คือ อริสโตเติ้ล ได้

ข้อสรุปว่า อากาศมีมวล มีน้ำหนักและถือว่าเป็นของไหล ในยุคต่อๆ มานักปรัชญานักฟิสิกส์ เช่น กาลิเลโอ ปาสคาล และโรเจอร์ เบคอน ได้ทำการค้นคว้าทดสอบและให้คำจำกัดความของอากาศว่าเป็นก๊าซสามารถอัดตัวได้ และความกดดันของอากาศจะลดลงเมื่อระยะสูงเพิ่มขึ้น และด้วยกฎของ อาร์คีเมดีส ในเรื่องมวล น้ำหนักและการแทนที่ ในปี ค.ศ.1773 เซอร์ จอร์จ เคย์เลย์ แห่งอังกฤษผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาของอากาศพลศาสตร์สมัยใหม่ในยุคนั้นได้พยายามเผยแพร่ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับ แรงที่มากระทำต่อปีก โดยที่ปีกไม่ต้องเคลื่อนไหวหรือขยับขึ้นลงเหมือนอย่างนก โดยเห็นถึงความสำคัญของมุมที่ปีกกระทำกับทิศทางของกระแสลมหรือทิศทางการเคลื่อนที่ ซึ่งเรียกว่า มุมปะทะ ตลอดจนการทำให้มีส่วนโค้งมนที่ผิวปีกด้านบน ซึ่งมีผลในการเพิ่มของแรงยกให้กับปีกโค้งมนได้ดีกว่าปีกแบบแผ่นเรียบๆ คล้ายแผ่นกระดาษ และได้สร้างเครื่องร่อนต้นแบบที่มีปีก ลำตัวและหาง (พูนลาภ เอี่ยมเจริญ , 2550) ซึ่งต่อมากิจการด้านการบินได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมการบินขนาดใหญ่และเกี่ยวข้องกับคนมากมาย จากสถิติของการเกิดอากาศยานอุบัติเหตุจำนวน 75 ครั้ง พบว่ามีสาเหตุหลักของการเกิดอากาศยานอุบัติเหตุมากกว่า 70.0% เกี่ยวข้องกับปัจจัยมนุษย์ (นักบิน) (Department of Transport and Bureau of Air Safety Investigation, 2019) การปฏิบัติการบินนั้นนักบินต้องควบคุมบังคับเครื่องบินให้เครื่องบินอยู่ในสถานะที่ถูกต้องหรือกรณีเครื่องบินมีปัญหานั้นนักบินต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติการบินเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินและสามารถนำเครื่องบินกลับมาลงสนามบินด้วยความปลอดภัย เช่น เหตุการณ์ แอร์ฟรานซ์ เที่ยวบินที่ 447 (Aviation Safety Network , 2019) ใช้เครื่องบินแอร์บัส เอ 330-203 ออกจากท่าอากาศยาน Rio de Janeiro ประเทศบราซิล สู่ท่าอากาศยานนานาชาติ Charles de Gaulle กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อเครื่องบินอยู่เหนือมหาสมุทรแอตแลนติกในประเทศบราซิลและเครื่องบินได้หายไปจากจอเรดาร์ ผลการสอบสวนสรุปว่า เที่ยวบินนี้ประสบปัญหาด้านสภาพอากาศ โดยเที่ยวบินนี้ไม่ได้หลีกเลี่ยงการบินผ่านฝนฟ้าคะนองโดยไม่ทราบเหตุผล ท่อปิโต (Pitot tubes) ซึ่งมีหน้าที่วัดความเร็วอากาศของเครื่องบิน (Air speed) มีน้ำแข็งเกาะจึงทำให้ท่อปิโตอุดตันและไม่สามารถวัดความเร็วอากาศของเครื่องบินได้ ซึ่งระบบคอมพิวเตอร์สูญเสียความสามารถในการคำนวณความเร็วของเครื่องบิน ต่อมาระบบคอมพิวเตอร์ได้แจ้งเตือนว่าระบบการบินอัตโนมัติ (Auto pilot) และระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติของเครื่องยนต์ (Auto-thrust) ถูกยกเลิกการทำงาน นักบินปฏิบัติการบินแทนระบบการบินอัตโนมัติ (Manual Fly) และควบคุมเครื่องยนต์ด้วยตนเอง (Manual thrust) แต่ไม่ทราบเหตุผลนักบินได้ดึงคันบังคับเข้าหาตัวซึ่งทำให้เครื่องบินเชิดหัวขึ้นและเพิ่มระดับความสูงขึ้นไปจากเดิม จนกระทั่งเครื่องบินมีความเร็วต่ำกว่าความเร็วต่ำสุดที่เครื่องบินสามารถบินได้ ในที่สุดเครื่องบินมีอาการร่วงหล่น (Stall) และนักบินไม่สามารถแก้ไขได้ จนกระทั่งเครื่องบินกระทบพื้นน้ำมหาสมุทรแอตแลนติกทำให้ทุกคนบนเครื่องบินเสียชีวิตหมด จากเหตุการณ์นี้อากาศยานอุบัติเหตุเกิดจากการที่นักบินขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบินพื้นฐาน ดังนั้นความปลอดภัยทางการบินจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติการบินและนักบินต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการบินพื้นฐาน

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจหลักการบินพื้นฐานสำหรับความปลอดภัยในการบิน

3. หลักการบินพื้นฐาน

ทฤษฎีการบินนั้นเริ่มต้นมาจากวัตถุเคลื่อนที่ไปในอากาศแล้วเกิดแรงต่างๆ และนักวิทยาศาสตร์ได้คิดค้นคุณสมบัติสมบัติของการไหลต่างๆ เช่น ความดัน ความเร็ว ความหนาแน่น เป็นต้น

เครื่องบิน คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นใช้เป็นพาหนะสำหรับการเดินทางทางอากาศ

บรรยากาศ คือ มวลของอากาศที่ห่อหุ้มโลก มีลักษณะเป็นส่วนผสมของกาซชนิดต่างๆที่ไม่มีปฏิกริยาต่อกัน โดยที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยกาซไนโตรเจนถึง 78 เปอร์เซนต์ ออกซิเจน 20 เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่เหลือจะเป็นคาร์บอนไดออกไซด์ กาซเฉื่อยและไอน้ำ

อากาศพลศาสตร์ (Aerodynamics) คือ การศึกษาการเคลื่อนที่ของเครื่องบินผ่านมวลอากาศทำให้เกิดแรงกระทำต่อเครื่องบิน

3.1 กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน

เซอร์ ไอแซค นิวตัน ได้ตั้งกฎการเคลื่อนที่ไว้ 3 กฎ (พูนลาภ เอี่ยมเจริญ , 2550) ดังนี้

1.กฎความเฉื่อย (Law of Inertia) เป็นกฎข้อที่ 1 หรือเรียกว่า กฎการสมดุล (Law of Equilibrium) กล่าวว่า "วัตถุที่อยู่นิ่งจะคงอยู่นิ่งต่อไป และวัตถุที่เคลื่อนที่อยู่ด้วยความเร็วค่าหนึ่ง ก็จะคงเคลื่อนที่ต่อไปในแนวเส้นตรงด้วยความเร็วนั้น จนกว่าจะมีแรงไร้สมดุลมากระทำ" ซึ่งหมายความว่าอัตราเร่งในขณะนั้นเท่ากับศูนย์ หรือวัตถุจะอยู่ในสภาพสมดุลได้ ผลรวมของแรงทั้งในทางดิ่งและทางระดับต้องเท่ากับศูนย์ ตลอดจนผลรวมของโมเมนต์รอบจุดศูนย์ถ่วงจะต้องเท่ากับศูนย์ ซึ่งสภาพการบินตรงบินระดับของเครื่องบินด้วยความเร็วคงที่จะเป็นไปตามกฎข้อนี้

2.กฎความเร่ง (Law of Acceleration) เป็นกฎข้อที่ 2 นี้ กล่าวว่า "ความเร่งจะเป็นปฏิภาคโดยตรงกับแรงไร้สมดุล และเป็นปฏิภาคกลับกับมวลโดยมีทิศทางเดียวกันกับแรงไร้สมดุล" วัตถุจะเปลี่ยนแปลงไปจากกฎข้อที่ 1 ก็ต่อเมื่อมีแรงมากระทำต่อวัตถุ จะทำให้วัตถุมีความเร็วเพิ่มขึ้น ความเร่งจะมีค่าเป็นบวก และมีทิศทางเดียวกับแรงนั้น ถ้าวัตถุมีความเร็วช้าลง ความเร่งจะมีค่าเป็นลบหรือมีทิศทางตรงข้ามกับการเคลื่อนที่เดิม แต่ยังคงมีทิศทางเดียวกับแรงที่มากระทำต่อวัตถุ การบินของเครื่องบินแบบมีความเร่ง เช่น การเร่งเพื่อบินไต่ การวิ่งขึ้น จะเป็นไปตามกฎข้อนี้

3.กฎแรงปฏิกริยา (Law of Reaction) คือกฎข้อที่ 3 กล่าวไว้ว่า "ทุกๆ แรงกริยา (Action) จะมีแรงปฏิกริยา (Reaction) ขนาดเท่ากันแต่ในทิศทางตรงกันข้าม" กฎข้อนี้จะอธิบายถึงหลักการขับเคลื่อนของเครื่องบินโดยเฉพาะการขับเคลื่อนของเครื่องยนต์ไอพ่น (Jet Engine) ซึ่งเป็นไปตามกฎข้อที่ 3 โดยแรงปฏิกริยา (Thrust) ที่ทำให้เครื่องบินบินไปข้างหน้า เกิดจากการทำให้อากาศมีความเร่งไหลผ่านเครื่องยนต์ออกไปข้างหลัง (แรงกริยา)

3.2 สมการเบอร์นูลี่ (Bernoulli's Equation)

สมการที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความดันกับความเร็ว ณ จุดๆหนึ่งของการไหล เมื่อเทียบกับการไหล ณ จุดอีกจุดหนึ่ง โดยมีพื้นฐานมาจากกฎการทรงพลังงานหรือกฎการอนุรักษ์พลังงาน (Conservation of Energy) กล่าวว่า พลังงานไม่มีการสูญหายแต่สามารถเปลี่ยนรูปได้ ดังนั้นพลังงานเบ็ดเสร็จของกระแสอากาศจะประกอบด้วย พลังงานศักย์ (Potential Energy) และพลังงานจลน์ (Kinetic Energy) ไม่ว่าตำแหน่งใดมีค่าคงที่ โดยเมื่อพลังงานศักย์เปรียบได้กับความดันสถิต พลังงานจลน์เปรียบได้กับความดันพลวัต และพลังงานเบ็ดเสร็จเปรียบได้กับความดันเบ็ดเสร็จ

ดังนั้นสมการการไหลต่อเนื่อง คือ ความดันเบ็ดเสร็จ = ความดันสถิต + ความดันพลวัต

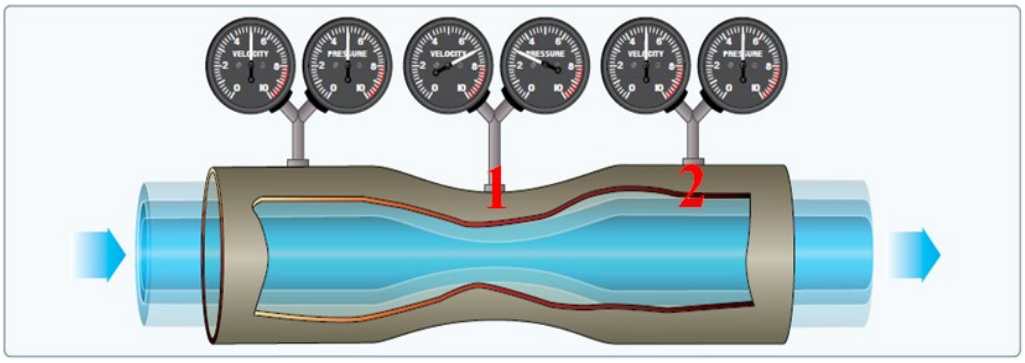

รูปที่ 1 การไหลในท่อเวนจูรี (FAA , 2016)

เมื่อพิจารณาการไหลในท่อเวนจูรี (Venturi Tube) ที่มีลักษณะเป็นท่อตีบถ่างและใช้สมการการไหลต่อเนื่องมาอธิบาย พบว่า การไหลผ่านจุดที่ 1 ด้วยหน้าตัด A_1 ซึ่งเป็นตำแหน่งท่อตีบ ความเร็วจะเพิ่มขึ้นจนสูงสุดที่ V_1 และเมื่อการไหลต่อไปยังจุดที่ 2 ด้วยหน้าตัด A_2 ซึ่งเป็นการไหลออกสู่ท่อถ่าง ความเร็วจะลดลงกลายเป็นความเร็ว V_2

ดังนั้นการไหลของกระแสในท่อเวนจูรี จะพบว่าเมื่อเป็นการไหลสู่ท่อตีบ เส้นกระแสจะถูกบีบให้ชิดกันที่สุดที่คอคอดซึ่งเป็นการไหลด้วยความเร็วสูงขึ้น และเมื่อความเร็ว ณ ตำแหน่งที่ 1 เพิ่มขึ้นจะทำให้ความดันพลวัตต้องสูงขึ้น และเมื่อความดันเบ็ดเสร็จมีค่าคงที่แสดงว่าความดันสถิตต้องลดลง การเปลี่ยนแปลงของความเร็วและความดัน ณ ตำแหน่งที่ 2 จะมีลักษณะตรงกันข้าม เนื่องจากเป็นการไหลออกสู่ท่อที่มีพื้นที่หน้าตัดเพิ่มขึ้น (ท่อถ่าง)

3.3 โครงสร้างของเครื่องบิน

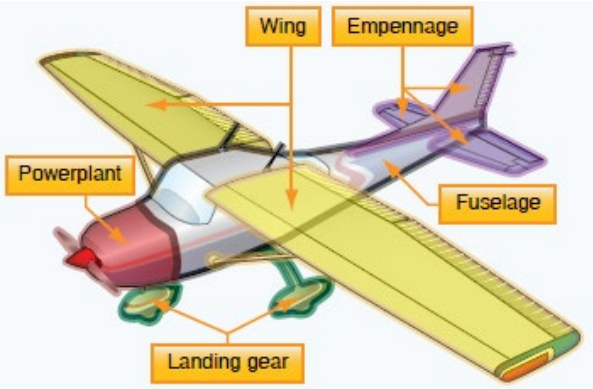

รูปที่ 2 โครงสร้างของเครื่องบิน (FAA , 2016)

โครงสร้างของเครื่องบินในปัจจุบันจะแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การออกแบบของเครื่องบิน ซึ่งในยุคแรกจะทำจากไม้ที่มีพื้นผิวปีกเป็นผ้า และต่อมามีการพัฒนาเป็นโลหะ ในยุคปัจจุบันมีการนำวัสดุคอมโพสิตมาใช้งาน โครงสร้างของเครื่องบินทั่วไปมีส่วนประกอบหลักๆ ดังนี้

1. ลำตัว (Fuselage) คือ โครงสร้างหลักของเครื่องบินและเป็นที่ติดตั้งโครงสร้างส่วนอื่น เช่น ปีก ชุดแพนหาง ห้องนักบิน ที่นั่ง และที่ใส่สัมภาระในเครื่องบิน หรือห้องผู้โดยสาร

2. ปีก (Wing) คือ โครงสร้างที่ทำให้เกิดแรงยก เป็นที่ติดตั้งพื้นบังคับบินต่างๆ และถังเชื้อเพลิง ปีกเครื่องบินนั้นจะติดตั้งหลายแบบ เช่น ปีกอยู่ด้านบนของตัวเครื่องบิน ปีกติดตั้งอยู่กลางลำตัว หรือปีกติดตั้งอยู่ใต้ลำตัวเครื่อง ซึ่งขึ้นอยู่กับการออกแบบเครื่องบิน และปีกจะติดตั้ง Ailerons เพื่อบังคับให้เครื่องบินเลี้ยวไปในทิศทางที่ต้องการ

3. ชุดแพนหาง (Empennage) คือ โครงสร้างที่ทำให้เครื่องบินมีเสถียรภาพด้านทิศทางขณะบิน และเป็นที่ติดตั้ง Vertical Stabilizer และ Horizontal Stabilizer ทั้งสองชุดนี้จะช่วยให้สามารถบังคับเครื่องบินให้บินในทิศทางที่ต้องการ โดย (1) ส่วนของ vertical stabilizer จะเป็นที่ติดตั้งของ Rudder ใช้ในการบังคับให้เครื่องบินเลี้ยวไปในทิศทางซ้ายหรือขวา (2) ส่วนของ horizontal stabilizer จะเป็นที่ติดตั้งของ Elevator ใช้ในการควบคุมเครื่องบินให้ไต่หรือร่อนไปในความสูงที่ต้องการได้

4. ชุดฐานล้อ (Landing Gear) คือ โครงสร้างรับน้ำหนักของเครื่องบินขณะขึ้นลงสนามบิน และขับเคลื่อนหรือจอดที่พื้น โดยชุดฐานล้อ ประกอบด้วย ชุดฐานล้อหลัก จะติดตั้งด้านข้างของลำตัวเครื่องบิน และชุดฐานล้อหัว อยู่ด้านหน้าของเครื่องบินและล้อหัวนี้จะใช้ในการเลี้ยวไปยังทิศทางที่ต้องการ

5. เครื่องยนต์ (Power Plant) คือ ชุดเครื่องยนต์ที่จะทำให้เกิดแรงฉุดหรือแรงขับเพื่อให้เครื่องบินเคลื่อนที่ไปข้างหน้า โดยเครื่องยนต์นั้นมีทั้งเครื่องยนต์ใบพัด หรือเครื่องบินเจ็ต

3.4 ลักษณะของปีกเครื่องบิน

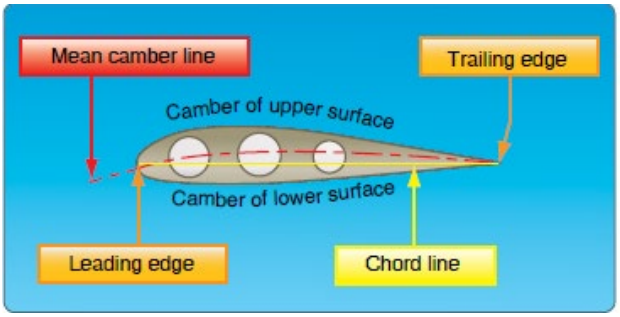

รูปที่ 3 ลักษณะของปีกเครื่องบินแบบไม่สมมาตร (FAA , 2016)

ลักษณะของปีกเครื่องบิน ประกอบด้วย

1. ชายปีกหน้า (Leading edge) คือ ขอบหน้าของปีกเครื่องบิน

2. ชายปีกหลัง (Trailing edge) คือ ขอบหลังของปีกเครื่องบิน

3. เส้นชยา (Chord line) คือ เส้นตรงที่ลากเชื่อมระหว่างชายปีกหน้าและชายปีกหลังของปีกเครื่องบิน

4. เส้นกลางความโก่ง (Mean Camber line) คือ เส้นที่ลากแบ่งครึ่งกลางระหว่างผิวบนและผิวล่างของปีกเครื่องบิน

5. ค่าความโก่งตัว (camber) คือระยะห่างที่มากที่สุดระหว่างเส้นชยากับเส้นกลางความโก่ง โดยค่าความโก่งตัวนี้จะแบ่งลักษณะของปีกเครื่องบินเป็น 2 แบบ คือ (1) ปีกเครื่องบินแบบสมมาตร คือ เส้นชยากับเส้นกลางความโก่งจะเป็นเส้นเดียวกัน (2) ปีกเครื่องบินแบบไม่สมมาตร คือ เส้นชยากับเส้นกลางความโก่งจะไม่เป็นเส้นเดียวกัน หรือมีค่าความโก่งตัว ดังรูปที่ 3

3.5 แรงที่กระทำต่อเครื่องบินขณะบินในอากาศ

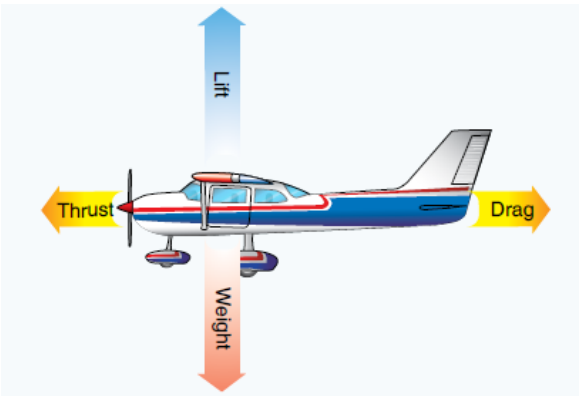

รูปที่ 4 แรงที่กระทำต่อเครื่องบิน (FAA , 2016)

แรงที่กระทำต่อเครื่องบินในขณะที่เครื่องบินกำลังบินในอากาศ ประกอบด้วยแรง 4 แรง คือ

1. แรงยก (Lift) คือ แรงเกิดขึ้นจากความแตกต่างของความกดอากาศที่เกิดขึ้นที่พื้นผิวด้านบนของปีกเครื่องบินกับความกดอากาศที่เกิดขึ้นที่พื้นผิวด้านล่างของปีกเครื่องบิน หรือแรงที่กระทำบนพื้นผิวด้านบนของปีกเครื่องบินน้อยกว่าแรงที่กระทำที่พื้นผิวของปีกด้านล่างของเครื่องบินในขณะที่เครื่องบินเคลื่อนที่ผ่านอากาศ อธิบายตามหลักของเบอร์นูลี่ แรงยกที่เกิดขึ้นเมื่อกระแสอากาศไหลผ่านผิวด้านบนของปีกเครื่องบิน โดยผิวด้านบนของปีกเครื่องบินมีระยะทางที่กระแสอากาศต้องเดินทางมากกว่าผิวด้านล่างของปีกเครื่องบิน จึงทำให้กระแสอากาศต้องไหลผ่านผิวปีกด้านบนของเครื่องบินด้วยความเร็วมากกว่าความเร็วด้านล่างของผิวปีกเครื่องบิน จึงทำให้เกิดความดันอากาศด้านบนของผิวปีกเครื่องบินต่ำกว่าความดันด้านล่างของปีกเครื่องบิน ดังนั้น ความแตกต่างของความดันอากาศบนผิวปีกเครื่องบินด้านบนและด้านล่างจึงทำให้เกิดแรงยก

สมการแรงยกของเครื่องบิน คือ

$$L = \frac{1}{2} \rho V^2 S C_L$$

โดย ρ = ความหนาแน่นของอากาศ , V = ความเร็วของเครื่องบิน

S = พื้นที่ผิวของปีกเครื่องบิน , C_L = สัมประสิทธิ์ของแรงยก

2 .แรงต้าน (Drag) คือ แรงที่ทำให้เครื่องบินไม่เกิดการเคลื่อนที่ หรือทำให้เครื่องบินที่เคลื่อนที่อยู่มีการเคลื่อนที่ช้าลง โดยแรงนี้มีทิศตรงข้ามและขนานกับการเคลื่อนที่ของเครื่องบิน เ

3. น้ำหนัก (Weight) คือ แรงดึงดูดของโลกที่กระทำต่อมวลของเครื่องบิน โดยผ่านที่จุดศูนย์กลางของเครื่องบิน

4. แรงขับเคลื่อน (Thrust) คือ แรงที่กระทำต่อเครื่องบินเพื่อให้เครื่องบินเคลื่อนที่ไปข้างหน้า

3.6 ภาวะร่วงหล่น (STALL)

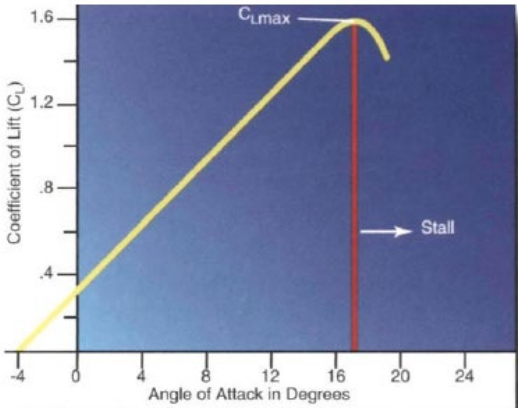

รูปที่ 5 การเกิดแรงยกของปีกไม่สมมาตร (Jepperson , 2004)

มุมปะทะ (Angle of Attack) คือ มุมระหว่างเส้นชยา (chord line) ของปีกเครื่องบินกับทิศทางสัมพันธ์ของลม (relative wind)

จากรูปที่ 5 การเกิดแรงยกของปีกไม่สมมาตร ที่มุมปะทะศูนย์องศา เครื่องบินมีแรงยกเกิดขึ้น เมื่อเครื่องบินมีมุมปะทะสูงขึ้นจะทำให้เกิดแรงยกเพิ่มขึ้นตามมุมปะทะที่เพิ่มขึ้น จนกระทั่งเครื่องบินบินถึงมุมปะทะวิกฤต (ประมาณ 17 องศา) ที่จุดนี้ความแตกต่างระหว่างความดันที่ผิวปีกด้านบนกับด้านล่างมีค่ามากที่สุดจะทำให้เครื่องบินมีแรงยกมากที่สุด แต่เมื่อเครื่องบินยังคงเพิ่มมุมปะทะเกินมุมปะทะวิกฤตไป แล้วการไหลแยกตัวของอากาศจะเคลื่อนไปอยู่ที่ชายปีกหน้า ทำให้ความแตกต่างระหว่างความดันที่ผิวปีกด้านบนกับด้านล่างของเครื่องบินจะลดลงอย่างมาก ทำให้แรงยกลดลงอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันแรงต้านกลับเพิ่มขึ้นจากเดิมมาก จะทำให้เครื่องบินอยู่ในภาวะร่วงหล่น (STALL)

3.7 แนวทางการแก้ไขเมื่อเครื่องบินอยู่ในภาวะร่วงหล่น (STALL)

จากสมการแรงยกของเครื่องบิน คือ $L = \frac{1}{2} \rho V^2 S C_L$ เมื่อเครื่องบินบินด้วยมุมปะทะ(AOA) เกินมุมปะทะวิกฤตของเครื่องบินจะทำให้เครื่องบินมีการสูญเสียแรงยกอย่างรวดเร็วมีอาการร่วงหล่น ดังนั้นแนวทางการแก้ไขภาวะร่วงหล่น (STALL) ของเครื่องบิน คือ การทำให้เครื่องบินมีแรงยกเพิ่มขึ้นและหยุดภาวะการเกิดการร่วงหล่น (STALL) และเครื่องบินต้องบินอยู่ในความสูงที่ไม่ต่ำมาก จากคู่มือการแก้ไขการเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินของเครื่องบิน Boeing 737-800 (Boeing , 2019) ให้นักบินปฏิบัติเมื่อเครื่องบินอยู่ในภาวะร่วงหล่น (STALL) ดังนี้

1. Hold the control column firmly
2. Disconnect autopilot and autothrottle
3. Smoothly apply nose down elevator
4. Roll in the shortest direction to wing level
5. Advance thrust levers as need.

เมื่อเครื่องบินอยู่ในภาวะร่วงหล่น (STALL) จากการที่เครื่องบินมีมุมปะทะเกินมุมปะทะวิกฤตไปแล้ว ทำให้แรงยกลดลงอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันแรงต้านกลับเพิ่มขึ้นจากเดิมมาก นักบินต้องแก้ไขการบินโดย (1) นักบินปฏิบัติการบินแทนระบบการบินอัตโนมัติ (Manual Fly) และควบคุมเครื่องยนต์ด้วยตนเอง (Manual thrust) (2) นักบินบังคับแพนหางระดับ (Elevator) ในการลดมุมปะทะ (Angle of Attack) ให้มุมปะทะปัจจุบันน้อย

กว่ามุมปะทะวิกฤตของเครื่องบินเพื่อลดการไหลแตกตัวของกระแสอากาศบนปีกเครื่องบินและทำให้เครื่องบินมีแรงยกเพิ่มขึ้น (3) นักบินทำการบินปีกระดับเพื่อให้เกิดแรงยกเพิ่มขึ้นและลดการสูญเสียความสูงของเครื่องบิน (4) นักบินเพิ่มกำลังของเครื่องยนต์เครื่องบินเป็นการเพิ่มความเร็วให้มากกว่าความเร็วร่วงหล่น (STALL) โดยเป็นการเพิ่มแรงยกให้เครื่องบิน

3.8 กรณีศึกษาอากาศยานอุบัติเหตุเครื่องบิน B-52

รูปที่ 6 การบินของ B-52 (This day in aviation , 2019)

เหตุการณ์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน ค.ศ.1994 น.ท.บัด ฮอลแลนด์ เป็นนักบินมีหน้าที่รับผิดชอบในการแสดงการบินของเครื่องบินแบบ B-52 ในงานแอร์โชว์ประจำปี และเครื่องบินตกกระแทกพื้นคร่าชีวิตทุกคนบนเครื่องบิน (This day in aviation , 2019)

จากการสืบสวนพบว่า น.ท.บัด ฮอลแลนด์ ระหว่างการแสดงการบินได้ฝ่าฝืนคำสั่งเทคนิคการบินของเครื่องบิน โดยการใช้มุมเอียงปีกและมุมปะทะเกินขีดจำกัดของเครื่องบิน และยังคงบินด้วยความสูงต่ำกว่าที่กำหนดไว้ จึงทำให้เครื่องบินอยู่ในภาวะร่วงหล่น (STALL) จากการที่เครื่องบินมีมุมปะทะเกินมุมปะทะวิกฤตไปแล้วนั้นจะทำให้แรงยกลดลงอย่างรวดเร็ว และนักบินไม่สามารถแก้อาการร่วงหล่นของเครื่องบินได้ทันเนื่องจากมีความสูงน้อย จากเหตุการณ์นี้สาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุ คือ นักบินไม่เข้าใจหลักการบินและไม่ปฏิบัติการบินตามคู่มือการบิน

4. สรุป

การปฏิบัติภารกิจทางการบินสำเร็จโดยไม่มีการสูญเสียทรัพย์สินและชีวิตของผู้เกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของนักบิน โดย James Reason (1997) นำเสนอการป้องกันอุบัติเหตุขององค์กรเชิงรุกในรูปแบบที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะมุ่งประเด็นไปสู่การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (UNSAFE ACTS) ของผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ปฏิบัติงานมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น ดังนั้นนักบินควรศึกษาและเข้าใจหลักการบินเบื้องต้น คู่มือสมรรถนะของเครื่องบิน และต้องปฏิบัติการบินให้เครื่องบินอยู่ในท่าทางการบินที่ถูกต้อง

5. ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารองค์กรการบินต้องมีเป้าหมายด้านความปลอดภัยทางการบิน โดยการจัดการเรียนทบทวนความรู้ให้นักบินในเรื่องหลักการบินพื้นฐาน และนักบินต้องฝึกปฏิบัติการแก้ไขเมื่อเครื่องบินอยู่ในภาวะร่วงหล่น (STALL)

6. เอกสารอ้างอิง

พูนลาภ เอี่ยมเจริญ. 2550. *วิศวกรรมการบิน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองทัพอากาศ.

Aviation Safety Network. 2019. *Air France Flight 447* [Online]. Retrieved September 1, 2019, from: https://aviation-safety.net/database/record.php?id=20090601-0

Boeing. 2018. *Commercial Market Outlook 2018-2037* [Online]. Retrieved September 1, 2019, from: http://www.boeing.com/commercial/market/commercial-market-outlook

Boeing. 2019. *Quick Reference Handbook*. The Boeing Company, Seattle Washington.

Department of Transport and Bureau of Air Safety Investigation. 2019. *Human Factors in Fatal Aircraft Accidents* [Online]. Retrieved September 1, 2019, from: https://www.atsb.gov.au/media/28363/sir199604_001.pdf

FAA. 2016. *Pilot's handbook of Aeronautical Knowledge*. United States Department of Transportation, Federal Aviation Administration, Oklahoma City.

This day in aviation. 2019. *24 JUNE 1994*. [Online]. Retrieved September 1, 2019, from: https://www.thisdayinaviation.com/tag/bud-holland/

Jepperson. 2004. *Private Pilot Handbook*. Inverness Drive East: Englewood Canada.

Reason, J. 1997. *Managing the Risks of Organizational Accidents*. Aldershot, U.K.: Ashgate.

การรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบิน

PERCEPTION OF AIRLINES PASSENGERS ON RISK OF TERRORISM

ดร. วราภรณ์ เต็มแก้ว

ผู้อำนวยการกองวิชาบริการการบิน สถาบันการบินพลเรือน รักษาการรองผู้ว่าการ ฝ่ายวิชาการ

E-mail: waraporntung@gmail.com

ดร. อภิรดา นามแสง

อาจารย์ประจำกองวิชาอิเล็กทรอนิคการบิน สถาบันการบินพลเรือน

E-mail: jaapirada747@gmail.com

ดร. ธัญญรัตน์ คำเพราะ

อาจารย์ประจำกองวิชาบริการการบิน สถาบันการบินพลเรือน

E-mail: thanyarat_b@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบิน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย และความปลอดภัยของผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบิน 2) ศึกษาระดับการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย และความปลอดภัยของผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบิน 3) นำเสนอข้อเสนอแนะการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย และความปลอดภัยของการใช้บริการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบิน ณ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ปี 2562 จำนวน 400 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายและความปลอดภัยของการใช้บริการสายการบิน ประกอบด้วย 6 รายการ ได้แก่ ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว ความเสี่ยงด้านจิตใจ ความเสี่ยงด้านเวลา และความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านสังคม 2) การรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินในภาพรวมมีระดับการรับรู้มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 โดยเมื่อผู้โดยสารเดินผ่านเครื่องตรวจจับโลหะ และมีสัญญาณแจ้งเตือน ผู้โดยสารยินดีให้เจ้าหน้าที่ของท่าอากาศยานทำการตรวจค้นด้วยมืออีกครั้งจนกว่าจะไม่มีสัญญาณแจ้งเตือน อยู่ในระดับการรับรู้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 สำหรับการตัดสินใจในการเลือกใช้สายการบินของผู้โดยสาร อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 โดยการเลือกสายการบินที่มีเส้นทางการบินตรงตามวัตถุประสงค์การเดินมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมา คือ เลือกสายการบินที่มีสถิติด้านความปลอดภัยสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 3) ข้อเสนอแนะการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย คือ ให้มีการนำเสนอข้อมูลผ่านช่องทาง Website ของสายการบินและท่าอากาศยาน นอกจากนี้ควรเพิ่มช่องทางการนำเสนอสื่อให้มีความหลากหลายสะดวกต่อการรับข้อมูลของแต่ละช่วงวัย และควรออกแบบสื่ออย่างสร้างสรรค์น่าสนใจ มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการตระหนักการรับรู้ความเสี่ยงจากหน่วยงานด้านการบินที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนควรมีการสื่อสารที่ดีเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้ผู้โดยสารได้ข้อมูลถูกต้องครบถ้วน

คำสำคัญ ความเสี่ยงการก่อการร้าย การตระหนักการรับรู้ความเสี่ยง ความปลอดภัยด้านการบิน

ABSTRACT

The purposes of this research were to determine 1) the components of perceived risk awareness of terrorism and the safety of using airline service 2) the level of perceived risk awareness of terrorism and the safety of using airline service 3) the suggestions for channels to recognize terrorism risks and the safety of using airline service. The sample of this research were 400 passengers who used airline service at Suvarnabhumi airport in 2019. The data was collected by questionnaire and analyzed by percentage, frequencies and standard deviation.

The result of this study found that 1) the components of perceived risk awareness of terrorism and the safety of using airline service which analyzed by literature review were 6 components that are finance, social, time, transport, criminal and safety. 2) the level of perceived risk awareness of terrorism and the safety of using airline service was at the high level ($\overline{X}$ = 4.01). The highest level was alarm warning when passengers walking through scanner machine ($\overline{X}$ = 4.72). Those passengers are requested to scan until there is no alarm warning. The passengers' decision to choose the airline ($\overline{X}$ = 4.19) found that the most direct flight objectives ($\overline{X}$ = 4.52) and choosing airlines with high safety statistics ($\overline{X}$ = 4.34). 3) the suggestions to recognize terrorism risks and the safety of using airline service that the highest of channel of risk awareness of terrorism of airline service was airport and airline's website. In addition, the media were creative media design, varieties media channel to be suitable for different age, activities promoting security awareness from related aviation organizations and all staffs giving correct and complete information to passengers.

Keywords: Risk of terrorism, Security awareness, Aviation safety

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ธุรกิจสายการบินจะได้มีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ผู้บริโภคสามารถมีทางเลือกใช้บริการอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบ และสายการบินต้นทุนต่ำซึ่งกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในขณะนี้ จากการคาดการณ์ของสมาคมขนส่งทางอากาศ (The International Air Transport Association; IATA) ได้พยากรณ์ความต้องการเดินทางทางอากาศตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2014 จนถึง ค.ศ. 2034 ว่าจะมีจำนวนผู้เดินทางทางอากาศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.8 ต่อปี และมีจำนวน 7 พันล้านคนเมื่อถึง ปี ค.ศ. 2034 สอดคล้องกับการพยากรณ์การรับมอบเครื่องบินของ บริษัท โบอิ้ง ของประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี ค.ศ.2015-2034 ว่าจะมีการรับมอบเครื่องบินทุกรุ่นที่บริษัทฯ ผลิตเป็นจำนวนทั้งสิ้น 38,050 ลำ จาก 7 ภูมิภาคทั่วโลก และยังสอดคล้องกับการพยากรณ์การรับมอบเครื่องบินของ บริษัท แอร์บัส ของประเทศฝรั่งเศสว่าจะมีการรับมอบเครื่องบินทุกรุ่นที่บริษัทฯ เป็นผู้ผลิตเป็นจำนวนทั้งสิ้น 32,585 ลำ จาก 7 ภูมิภาคทั่วโลก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015-2034

แต่เนื่องด้วย สถานการณ์ปัจจุบันมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายเป็นจำนวนมากในหลายประเทศทั่วโลก จากข่าวสารที่ทุกสำนักข่าวได้นำเสนอแสดงถึงความรุนแรงในหลากหลายรูปแบบ ทำให้ผู้คนทั่วโลกต่างตื่นตระหนก และเพิ่มระวังภัยให้กับตนเอง และบุคคลในครอบครัวดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางทางอากาศ จึงมีการออกกฎระเบียบเคร่งครัด และบังคับใช้กับผู้โดยสารทุกคน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางทางอากาศ ให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ และทรัพย์สินขององค์กร และผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งความปลอดภัยยังเป็นมาตรการสำคัญต่อการควบคุมความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เพื่อ

ไม่ให้เป็นอันตรายต่อผู้เดินทางทางอากาศอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วนั้น อีกทั้งมาตรการความปลอดภัย และชื่อเสียงของสายการบินยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการตัดสินใจในการใช้บริการของผู้โดยสารอีกส่วนใหญ่อีกด้วย

จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่กลุ่มอัลกออิดะฮ์ จี้อากาศยานโดยสาร 4 ลำ เพื่อใช้โจมตีแบบพลีชีพที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในวันที่ 11 เดือน กันยายน พ.ศ. 2544 นั้น เหตุการณ์นี้ส่งผลให้ผู้โดยสารบนเครื่องบินทั้ง 4 ลำ เสียชีวิตทั้งหมด และมีผู้บาดเจ็บ และเสียชีวิตจำนวนมากจากอาคารที่เครื่องบินพุ่งชน (วินาศกรรม 11 กันยายน พ.ศ. 2544, www, 2557) รวมถึงเหตุการณ์เครื่องบินของสายการบินมาเลเซีย แอร์ไลน์ เที่ยวบินที่ MH17 เดินทางจากกรุงอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ไปยังกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 17 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ถูกขีปนาวุธจากกองกำลังที่สู้รบบนภาคพื้นระหว่างชายแดนยูเครน และรัสเซียยิงตก ส่งผลให้ผู้โดยสารจำนวน 283 ราย และลูกเรืออีก 15 รายเสียชีวิตทั้งหมด (มาเลเซียแอร์ไลน์ เที่ยวบิน17, www, 2557) นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์การจี้อากาศยานโดยสารของสายการบินอียิปต์ แอร์เมื่อวันที่ 29 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559 หลังจากทำการบินขึ้นจากเมืองอเล็กซานเดรีย ประเทศอียิปต์ ผู้ก่อเหตุได้บังคับให้นักบินเปลี่ยนเส้นทางการบินไปยังประเทศไซปรัส ซึ่งเหตุการณ์นี้ไม่ใช่เหตุการณ์ก่อการร้ายเพราะผู้ก่อเหตุไม่ได้มาจากกลุ่มติดอาวุธใด ๆ จึงไม่มีผู้ใดได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต (ไทยรัฐ, www, 2559)

สำหรับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นสนามบินที่มีอัตราการขยายตัวของผู้โดยสารเป็นอันดับ 1 ของเอเชีย จากสถิติการเดินทางของผู้โดยสาร ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2561 มีจำนวน 62,814,644 คน (บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) รายงานประจำปี, 2561) ดังนั้นสายการบินต่าง ๆ จำเป็นต้องตระหนักถึงการให้บริการแก่ผู้โดยสาร โดยคำนึงถึงมาตรฐานความปลอดภัย รวมทั้งตะหนักรู้ถึงความเสี่ยงในการก่อการร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นได้เสมอ

ความปลอดภัยจึงเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันการก่อการร้าย เพื่อไม่ให้ผู้ก่อการร้ายแฝงตัวเข้ามาทำการใด ๆ อันจะเป็นอันตรายต่อผู้เดินทางทางอากาศ และทรัพย์สินได้ ดังที่ พงศักดิ์ ฮงประยูร (2558) กล่าวว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ต่างก็มีการจัดตั้งองค์การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเป็นการเฉพาะ ทำหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานทั่วทั้งประเทศแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อมอบอำนาจและรองรับการปฏิบัติการขององค์การดังกล่าวไว้อย่างชัดแจ้ง ส่วนประเทศสิงคโปร์การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งประเทศสิงคโปร์ โดยมีการจัดตั้งกองตำรวจท่าอากาศยานขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานแต่เพียงอย่างเดียวเช่นกัน ในขณะที่การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานของประเทศไทยมิได้อยู่ในรูปแบบขององค์การเดี่ยวในการทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน แต่กลับอยู่ในรูปแบบของฝ่ายหรือหน่วยงานภายในองค์การ ที่ทำหน้าที่บริหารกิจการท่าอากาศยาน ตลอดจนทั้งรูปแบบการบริหารจัดการท่าอากาศยานของประเทศไทยในแต่ละแห่งต่างก็มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการได้อย่างเอกเทศ จึงทำให้การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานของประเทศไทยไม่เป็นเอกภาพรัดกุมและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สำหรับประเทศไทย สำนักงานการบินพลเรือน แห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการจัดทำ และปรับปรุงแผนรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือนแห่งชาติ (National Civil Aviation Security Programme; NCASP) ให้ทันสมัย และได้มาตรฐานตามข้อตกลงขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ ที่ระบุไว้ในภาคผนวกที่ 17 ว่าด้วยเรื่อง มาตรการรักษาความปลอดภัยและพร้อมทั้งได้นำส่งแผนรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือนแห่งชาติที่จัดทำขึ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและบังคับใช้ ให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านมาตรการรักษาความปลอดภัย และลดระดับของภัยคุกคามที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นและอาจส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อการรักษาความปลอดภัยการบินพลเรือน

ประเทศไทย แม้ไม่ได้ประสบปัญหาการก่อการร้ายอย่างรุนแรงชัดเจน แต่แนวโน้มการก่อการร้าย เช่น การใช้กำลัง หรือภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากการใช้กำลัง ซึ่งมุ่งเน้นสร้างอิทธิพลกดดันต่อรัฐบาล หรือขู่เข็ญต่อสาธารณะ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสาธารณะ ซึ่งการใช้กำลังหรือภัยคุกคามดังกล่าวถูกดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการแพร่หลายหรือให้เป็นที่ยอมรับในเหตุปัจจัยทางการเมือง ศาสนา และลัทธิความคิด และการกระทำนั้นเกี่ยวข้องกับความรุนแรงอย่างยิ่งต่อบุคคล เกี่ยวข้องกับการทำลายล้างที่รุนแรงต่อทรัพย์สิน ทำให้ชีวิตของบุคคลตกอยู่ในอันตรายเพิ่มมากขึ้นในหลายพื้นที่ของโลก ซึ่งประเทศไทยเป็นที่ตั้งของผลประโยชน์จากประเทศต่าง ๆ และอาจเป็นปัจจัยดึงดูดที่ทำให้ไทยตกอยู่ในความเสี่ยงจากการก่อการร้ายได้เช่นกัน ดังนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมถึงองค์กรต่างประเทศ ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังในทุกภาคส่วน ในการวางมาตรการรับมือต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น มุ่งเน้นการเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบกลุ่มบุคคลที่มีแนวคิดรุนแรง สกัดกั้นการเข้าถึงอาวุธและวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบระเบิด เป็นต้น อุตสาหกรรมการบินในปัจจุบัน นับได้ว่ามีความสำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจยุคใหม่ เนื่องจากการขนส่งทางอากาศเป็นระบบที่การขนส่งที่มีความรวดเร็วและเชื่อถือได้ โดยเน้นการปฏิบัติการด้านการบินบนพื้นฐาน “มาตรฐานความปลอดภัย” เป็นหลัก รัฐบาลได้ประกาศให้หน่วยงานด้านการบินเตรียมความพร้อมและวางแผนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายการบินที่เชื่อมโยงกับต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศในการเชื่อมต่อเที่ยวกับต่างประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการบิน รวมทั้งแนวโน้มการเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายทั่วโลกมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงของการก่อการร้าย และความปลอดภัยของสายการบินของผู้โดยสารสายการบินต่าง ๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาวางแผนเชิงป้องกันสำหรับความปลอดภัยในการใช้บริการสายการบินของประเทศไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย และความปลอดภัยของผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบิน

2. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย และความปลอดภัยของผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบิน

3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย และความปลอดภัยของการใช้บริการสายการบิน

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง การรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย ของการใช้บริการสายการบิน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูล และค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยง การก่อการร้าย การบริหารจัดการสายการบิน แผนรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือนแห่งชาติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากบทความด้านวิชาการ 2) การสร้างและหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือด้วยการหาดัชนีความสอดคล้องข้อคำถาม IOC จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ปรับแก้ตาม

คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปทดสอบกลับกลุ่มตัวอย่างภาคสนาม จำนวน 30 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าเชื่อมั่นแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) 3) นำแบบสอบสอบฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปผลตามวัตถุประสงค์การศึกษาและนำไปอภิปรายผลพิจารณาความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ประชากรในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบิน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 จำนวน 107,823,927 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบิน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 ทำการคำนวณเพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสมการของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 400 คน สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย และความปลอดภัยของการใช้บริการสายการบิน ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎี พบว่า องค์ประกอบการรับรู้ความเสี่ยงประกอบด้วย 6 รายการ ได้แก่

1) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย (Security risk) เป็นความเสี่ยงที่ผู้บริโภคจะต้องเผชิญกับความสูญเสียทางการเงิน เช่น การโดนละเมิดข้อมูลความลับทางการเงิน หมายเลขบัตรเครดิต หรือรหัสผ่านในการใช้งานบัตรเครดิต ทั้งนี้ระดับของการรับรู้จะขึ้นอยู่กับนโยบายในการรักษาความปลอดภัยที่เจ้าของธุรกิจหรือบริการเลือกใช้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วความคาดหวังของผู้บริโภคในด้านการรักษาความปลอดภัยจะต้องเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการทำธุรกรรม ตั้งแต่การเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าให้เป็นความลับ ขั้นตอนการชำระเงินและข้อมูลทางการเงินต่าง ๆ หรือการส่งต่อข้อมูลของลูกค้าผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้น การรับรู้ความเสี่ยงในด้านนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับการเลือกใช้เทคโนโลยีในการรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัยเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้ามากที่สุด ปัจจุบันสายการบินได้นำมาใช้ในการให้บริการด้านธุรกรรมการสั่งซื้อตั๋วโดยสารผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น

2) ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว (Privacy risk) เป็นความเสี่ยงที่ผู้โดยสารจะได้รับความเสียหายจากการละเมิดความเป็นส่วนตัว เช่น การนำข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นความลับไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นสายการบินที่ให้บริการการทำธุรกรรมผ่านระบบออนไลน์ต้องมีระบบการตรวจสอบและป้องกันข้อมูลของผู้โดยสาร เช่น หมายเลขบัตรประชาชน หมายเลขบัตรเครดิต หมายเลขพาสปอร์ต เป็นต้น

3) ความเสี่ยงด้านเวลา (Time Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่แน่นอนของช่วงเวลาที่ซื้อ เช่น การเปลี่ยนแปลงเที่ยวบินโดยสาร หรือการเปลี่ยนแปลงที่นั่งผู้โดยสาร เป็นต้น ซึ่งถ้าต้องใช้เวลานานก็จะมีผลต่อค่าใช้จ่ายอีกด้วย

4) ความเสี่ยงด้านจิตใจ (Psychological Risk) เป็นความเสี่ยงที่สะท้อนจากความสนใจของลูกค้าในการซื้อหรือใช้สินค้าและบริการว่าเหมาะสมกับตนหรือไม่ เช่น การได้รับการบริการจากสายการบินตามวัย เพศ หรือประเภทสมาชิกของสายการบิน

5) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการแปรผันตามระดับราคาสินค้า เช่น โดยจะเพิ่มขึ้นถ้าสินค้าเสนอขายในราคาสูง อาจทำให้เกิดปัญหาด้านการเงินตามมา จะทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่ายไป สำหรับความเสี่ยงด้านการเงินต่อการใช้บริการสายการบิน เช่น การซื้อตั๋วเครื่องบินให้เหมาะสมกับระดับหรือประเภทของลูกค้า เช่น ลูกค้าประเภท VIP ซึ่งเป็นลูกค้าประจำจะมีการประกันราคาค่าโดยสาร และมีรายการส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาล

6) ความเสี่ยงด้านสังคม (Social Risk) ความเป็นไปได้ที่จะมีสิ่งกระทบจุดยืนในสังคมหรือเป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคม ทั้งจากการซื้อ ใช้ หรือทิ้งสินค้านั้น ซึ่งเป็นความเสี่ยงเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของคนรอบข้างของลูกค้า

วัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาระดับการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย และความปลอดภัยของผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบิน สรุปได้ดังนี้

การรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ตามลำดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 เมื่อกลุ่มตัวอย่างเดินผ่านเครื่องตรวจจับโลหะ ถ้าสัญญาณแจ้งเตือน (ต้องสงสัย) กลุ่มตัวอย่างยินดีให้เจ้าหน้าที่ของท่าอากาศยานทำการตรวจค้นด้วยมืออีกครั้ง จนกว่าจะไม่มีสัญญาณแจ้งเตือน ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.53) อันดับที่ 2 การตรวจสัมภาระติดตัว และบุคคล โดยผ่านเครื่อง X-RAY ณ จุด X-RAY ของท่าอากาศยานเป็นมาตรการในการป้องกันและรักษาความปลอดภัย กลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือทุกครั้ง ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.54) และ อันดับที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเต็มใจที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อกำหนดต่าง ๆ ที่ท่าอากาศยานฯ หรือสายการบินกำหนด เพื่อความปลอดภัยจากการก่อการร้ายตลอดการเดินทางด้วยอากาศยาน ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.64) สำหรับระดับการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างเคยรับฝากโหลดสัมภาระลงใต้ท้องเครื่องบินจากผู้โดยสารคนอื่นที่กลุ่มตัวอย่างไม่รู้จัก ($\bar{X}$ = 1.87, S.D. = 1.28) ตามลำดับ

สำหรับทัศนคติการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินโดยภาพรวมอยู่ในระดับการรับรู้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยตามลำดับรวม 3 ลำดับแรก คือ กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกยินดีที่ผู้เกี่ยวข้องหรือสายการบินได้ให้ความสำคัญและแจ้งข้อมูลก่อนผู้โดยสารเดินทางด้วยสายการบินอยู่ในระดับการรับรู้มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.65) อันดับที่ 2 คือ กลุ่มตัวอย่างตระหนัก และเห็นความสำคัญว่าการปฏิบัติตามกฎระเบียบจะทำให้การเดินทางด้วยอากาศยานมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.69) อันดับที่ 3 คือ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ท่าอากาศยานฯ ควรทำสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อออนไลน์ให้ผู้โดยสารหรือประชาชนทั่วไปเข้าใจกฎระเบียบได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.71) สำหรับทัศนคติที่มีระดับน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างตระหนักและเห็นความสำคัญเรื่องความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินทั้งผู้ปฏิบัติงานด้านการบินและผู้โดยสาร ($\bar{X}$ = 4.45, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

นอกจากนี้ การตัดสินใจในการเลือกใช้สายการบินของผู้โดยสารอยู่ในระดับการรับรู้มาก $\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเลือกสายการบินที่มีเส้นทางการบินตรงตามวัตถุประสงค์การเดินเป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.74) อันดับที่ 2 คือ กลุ่มตัวอย่างเลือกสายการบินที่มีสถิติด้านความปลอดภัยสูงเป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.84)

อันดับที่ 3 คือ กลุ่มตัวอย่างเลือกสายการบินที่มีมาตรฐานและมีชื่อเสียงทั่วโลกเป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.82) และทัศนคติของการเลือกใช้บริการที่น้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างเลือกสายการบินตามตารางบินที่มีความถี่สูงกว่า ($\bar{X}$ = 3.88, S.D. = 0.93) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 นำเสนอข้อเสนอแนะช่องทางการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้าย และความปลอดภัยของการใช้บริการ สรุปได้ดังต่อไปนี้

สำหรับผลวิจัยด้านช่องทางการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินโดยภาพรวมอยู่ในระดับการรับรู้ปานกลาง โดยการรับรู้ด้านช่องทางระดับมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินผ่านช่องทาง Website ของสายการบินและท่าอากาศยาน ($\bar{X}$ = 3.29, S.D. = 1.23) รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยาน ($\bar{X}$ = 3.27, S.D. = 1.24) และการรับรู้ที่น้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินผ่านการบอกเล่าของคนรู้จัก ($\bar{X}$ = 3.22, S.D. = 1.26) ตามลำดับ

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างได้นำเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อและช่องทางการนำเสนอความเสี่ยงการก่อการร้ายและความปลอดภัยของการใช้บริการ สรุปได้ดังนี้

1. สื่อ ควรมีการออกแบบสื่อให้มีความสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเห็นถึงประโยชน์ของเนื้อหาที่ถ่ายทอด หรือนำไปปฏิบัติต่อ รวมทั้งเนื้อหาของสื่อ ควร กระชับ ได้ใจความ และตอกย้ำความสำคัญของความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการก่อการร้าย เช่น การทำสื่อสั้น ๆ ว่าทำไมเหตุใดจึงมีข้อจำกัดการนำแบตเตอรี่สำรอง (Power bank, Power pack) ขึ้นบนอากาศยานลักษณะเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงในการก่อการร้ายเป็นต้น

2. ช่องทางการนำเสนอเนื้อหาควรมีความหลากหลาย สะดวกต่อการรับข้อมูลของแต่ละช่วงวัย ยกตัวอย่างเช่น สื่อสังคม เช่น Facebook, Instagram, Line, Youtube เป็นต้น หรือ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ของสนามบิน

3. การสร้างความตระหนักรับรู้ เรื่อง ความปลอดภัย ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ จากหน่วยงานด้านการบินที่เกี่ยวข้อง ให้แก่บุคคลทั่วไปเข้าใจ และส่งเสริมความร่วมมือหากพบสิ่งปกติ เช่น กำหนดให้มีวันแห่งการรณรงค์ด้านความปลอดภัยด้านการบิน เพื่อให้ประชาชนตระหนักและรับรู้ถึงความปลอดภัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการต่อต้านก่อการร้าย อันจะส่งผลต่อชีวิต และทรัพย์สิน ภาพรวมของเศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นจากนานาชาติและความมั่นคงของประเทศชาติ

4. พนักงานและเจ้าหน้าที่ของสายการบิน ควรใส่ใจเรื่องการให้ข้อมูลความปลอดภัยให้กับผู้โดยสารด้วยความเต็มใจ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนควรมีการสื่อสารที่ดี และเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้ผู้โดยสารได้ข้อมูลถูกต้องครบถ้วน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบิน ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

การรับรู้ความเสี่ยงส่งผลต่อการรับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ผู้โดยสารรู้ความหมาย และแรงจูงใจ ในการก่อการร้ายอยู่ในระดับมาก จึงทำให้

ผลการวิจัยในประเด็นการให้ความร่วมมือในมาตรการป้องกันของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานและเจ้าหน้าที่สายการเป็นไปเป็นในทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อกลุ่มตัวอย่างเดินผ่านเครื่องตรวจจับโลหะ ถ้าสัญญาณแจ้งเตือน (ต้องสงสัย) กลุ่มตัวอย่างยินดีให้เจ้าหน้าที่ของท่าอากาศยานทำการตรวจค้นด้วยมืออีกครั้ง จนกว่าจะไม่มีสัญญาณแจ้งเตือน และรับรู้การตรวจสัมภาระติดตัว และบุคคล โดยผ่านเครื่อง X-RAY ณ จุด X-RAY ของท่าอากาศยาน เป็นมาตรการในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยของหน่วยงาน มาตรการดังกล่าวเป็นการป้องกันและรักษาความปลอดภัย ซึ่งอยู่ขั้นตอนกระบวนการป้องกันความเสี่ยงเหตุการณ์ที่เกิดเฉพาะหน้า สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการความเสี่ยง ของ สำนักงานประกันคุณภาพ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2554) กล่าวว่า ความเสี่ยง คือ ความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และส่งผลทำให้เกิดความเสียหายหรือความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น การประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยง เป็นการนำความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยงแต่ละปัจจัยที่ระบุไว้ มาประเมินโอกาส (Likelihood) ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงต่าง ๆ และประเมินระดับความรุนแรงหรือมูลค่าความเสียหาย (Impact) จากความเสี่ยง เพื่อให้เห็นถึงระดับของเสี่ยงที่แตกต่างกัน ทำให้สามารถกำหนดการควบคุมความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานสามารถวางแผนและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างถูกต้อง ภายใต้งบประมาณ กำลังคน หรือเวลาที่มีจำกัดได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ การบริหารความเสี่ยง (คู่มือบริหารความเสี่ยงองค์การของกองทุนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน, 2557) กล่าวว่า การกำหนดให้มีการประเมินความเสี่ยงซ้ำเพื่อดูว่าความเสี่ยงใดอยู่ในระดับที่ยอมรับได้แล้ว หรือมีความเสี่ยงใหม่เพิ่มขึ้นมาอีกหรือไม่ โดยอาจจะกำหนดเป็นแผนดำเนินงานรวมทั้งปี การจัดทำระบบบริหารความเสี่ยง จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการตรวจสอบและติดตามเป็นระยะ ๆ จึงจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ดังนั้น มาตรการในการป้องกันการตรวจสัมภาระติดตัว จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งในการควบคุมความเสี่ยง สอดคล้องกับแผนรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือนแห่งชาติ (2561) กล่าวว่า ในการดูแลและรักษาความปลอดภัยของผู้โดยสาร ลูกเรือ เจ้าหน้าที่ภาคพื้นและสาธารณชนในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการบินพลเรือน จากการกระทำอันเป็นการแทรกแซงโดยมิชอบด้วยกฎหมายอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องของการบินพลเรือนและสิ่งอำนวยความสะดวกของการบินพลเรือนต้องปราศจากการคุกคาม ซึ่งปัจจุบันอาชญากรรมมีรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องวางมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปกป้องผู้โดยสาร ลูกเรือในแต่ละเที่ยวบิน เจ้าหน้าที่ภาคพื้น สาธารณชนและสิ่งอำนวยความสะดวกของการบินพลเรือนเพื่อเป็นการต่อต้านการกระทำอันเป็นการแทรกแซงโดยมิชอบด้วยกฎหมายที่ได้กระทำความผิดบนภาคพื้นและขณะปฏิบัติการบิน มาตรการเหล่านี้ต้องมีการเตรียมเพื่อที่จะเผชิญกับการก่อการร้ายในระดับต่าง ๆ อาทิเช่น บทที่ 7 มาตรการการรักษาความปลอดภัยเชิงป้องกันสนามบิน อากาศยาน การบินทั่วไปและบริเวณ ติดตั้งเครื่องช่วยการเดินอากาศ และบทที่ 8 การควบคุมการรักษาความปลอดภัยของบุคคลและสิ่งของที่ขึ้นบนอากาศยาน นอกจากนี้พงศักดิ์ ฮงประยูร (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือน ศึกษาองค์การที่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในท่าอากาศยาน จากการศึกษาพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ต่างก็มีการจัดตั้งองค์การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานเป็นการเฉพาะ ทำหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานทั่วทั้งประเทศแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อมอบอำนาจและรองรับการปฏิบัติการขององค์การดังกล่าวไว้อย่างชัดแจ้ง ส่วนประเทศสิงคโปร์การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งประเทศสิงคโปร์ โดยมีการจัดตั้งกองตำรวจท่าอากาศยานขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานแต่เพียงอย่างเดียวเช่นกัน ในขณะที่

การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานของประเทศไทยมิได้อยู่ในรูปแบบขององค์การเดี่ยวในการทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยท่าอากาศยาน แต่กลับอยู่ในรูปแบบของฝ่ายหรือหน่วยงานภายในองค์การ ที่ทำหน้าที่บริหารกิจการท่าอากาศยาน ตลอดจนทั้งรูปแบบการบริหารจัดการท่าอากาศยานของประเทศไทยในแต่ละแห่งต่างก็มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการได้อย่างเอกเทศ จึงทำให้การรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานของประเทศไทยไม่เป็นเอกภาพรัดกุมและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ในกรณีที่ ผู้โดยสารรับฝากสัมภาระลงใต้ท้องเครื่องบินจากผู้โดยสารคนอื่นที่กลุ่มตัวอย่างไม่รู้จักนั้น พบว่ายังมีผู้โดยสารบางส่วนมีการรับฝากของจากผู้โดยสารอื่นที่ไม่รู้จักนั้น ประเด็นนี้มีความสำคัญยิ่ง หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการประชาสัมพันธ์หรือสื่อสารให้ผู้โดยสารรับรู้ข้อมูลว่าเป็นความเสี่ยงที่มีผลต่อภัยคุกคามการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินในอนาคตอันใกล้ได้ สอดคล้องกับคู่มือบริหารความเสี่ยงองค์การของกองทุนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน (2557) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารความเสี่ยง คือ การสื่อสารที่มีประสิทธิผล ซึ่งการสื่อสารที่ดีนับเป็นการถ่ายทอดเผยแพร่ และให้ข้อมูลที่ชัดเจนที่สามารถทาให้กระบวนการบริหารความเสี่ยงเกิดประสิทธิผลขึ้น และยังส่งผลให้มีการจัดการปัจจัยเสี่ยงได้ตรงตามประเด็นของปัจจัยเสี่ยงที่ต้องการให้มีการแก้ไข การชี้แจง ทำความเข้าใจ ให้ข้อมูลแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงความสำคัญของการบริหารความเสี่ยง ดังนั้นการสื่อสารจึงนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินการกระบวนการบริหารความเสี่ยงผ่านช่องทางการสื่อสารหลายทาง เช่น การส่งข้อความทางอีเมล์ และสื่อสังคม เช่น Facebook เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของเอกสารที่มีการเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ หนังสือเวียน ข่าวสารของหน่วยงาน รูปแบบของการประชุมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยด้านปัจจัยช่องทางการรับรู้มากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ความเสี่ยงการก่อการร้ายของการใช้บริการสายการบินผ่านช่องทาง Website ของ สายการบินและท่าอากาศยานมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นราทิพย์ ณ ระนอง (2557) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ความเสี่ยงและความตั้งใจใช้บริการธนาคารผ่านแอพพลิเคชั่นบนโทรศัพท์มือถือของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคมีการรับรู้ความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลางไปจนถึงระดับสูง โดยผู้บริโภคจะให้ความสำคัญกับการรับรู้ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว การรับรู้ความเสี่ยงด้านการเงิน และการรับรู้ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยตามลำดับ

นอกจากนี้ การบริหารความเสี่ยงต้องใช้คำที่มีความเข้าใจแบบเดียวกัน เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน เมื่อมีการสื่อสารแล้วบุคลากรต้องเข้าใจที่ตรงกัน จึงจะทำให้การบริหารความเสี่ยงที่เกิดขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อาทิ ใช้คำง่าย ๆ ที่สั้น และกระชับ ที่ทำให้ทุกคนที่อ่านวัตถุประสงค์ แล้วมีความเข้าใจได้ว่าวัตถุประสงค์ประเด็นนี้ต้องการให้ดำเนินการเพื่ออะไร สอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการออกแบบสื่อให้มีความสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเห็นถึงประโยชน์ของข้อมูลที่นำเสนอ หรือนำไปปฏิบัติต่อ รวมทั้งเนื้อหาของสื่อ ควรกะทัดรัด ได้ใจความและตอกย้ำอันตรายของความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดการก่อการร้าย เช่น การทำสื่อสั้น ๆ ว่าเหตุใด จึงต้องมีข้อจำกัดการนำแบตเตอรี่สำรอง (Power bank, Power pack) ขึ้นอากาศยาน เป็นต้น หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำวิดีโอแบบสั้นในประเด็นความเสี่ยงของการก่อการร้าย และผลที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และส่งผลต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความตระหนัก และให้ความร่วมมือในมาตรการความปลอดภัยต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐ ประกาศใช้เป็นกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา ชัยรัตนาวรรณ (2557) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเสี่ยง: ปัจจัยสำคัญ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการบริหารความเสี่ยงในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า การบริหารความเสี่ยงนับเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินงานที่ถือว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดี

ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญโดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงภายในสถาบันและหน่วยงานภายในทุกส่วนที่มีการดำเนินการบริหารความเสี่ยง ซึ่งผลการวิจัยด้านปัจจัยทัศนคติการรับรู้ความเสี่ยงของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความรู้สึกยินดีที่ผู้เกี่ยวข้องหรือสายการบินได้ให้ความสำคัญและแจ้งข้อมูลก่อนผู้โดยสารเดินทางด้วยสายการบินและตระหนัก พร้อมให้ความสำคัญการปฏิบัติตามกฎระเบียบจะทำให้การเดินทางด้วยอากาศยานมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

ด้านทัศนคติของการเลือกใช้บริการสายการบิน สรุป ได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกใช้บริการสายการบินที่มีเส้นทางการบินตรงตามวัตถุประสงค์การเดินทางเป็นสำคัญ รองลงมา คือ เลือกสายการบินที่มีสถิติด้านความปลอดภัยสูงเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ Adeloye, D. และ Brown, L. (2018) ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการก่อการร้ายและการรับรู้ความเสี่ยงของนักท่องเที่ยวภายในประเทศและการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวถึงแม้จะรับรู้ถึงความเสี่ยงในการเดินทางท่องเที่ยว แต่เนื่องจากมีกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงบริการรักษาความปลอดภัย รวมทั้งสื่อได้ทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์และสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ตลอดเวลา ทำให้ท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่น ที่มีต่อการรับรู้ความเสี่ยงในการเดินทางเป็นหน้าที่ของสื่อที่จะสร้างการรับรู้ นอกจากนี้ กุลวดี ตระการพูลทรัพย์ (2557) ทำการวิจัย เรื่อง การรับรู้ความเสี่ยงและภาพลักษณ์ของประเทศไทย: ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ก่อนและหลังเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับการรับรู้ความเสี่ยงของประเทศไทย และเมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวทำให้ได้สัมผัสถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยที่มิได้มีความเสี่ยงเรื่องการก่อการร้าย ทำให้สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการเดินทางของผู้โดยสารมีเป้าหมายในการเดินทางด้วยสายการบิน

6. ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะทั่วไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกฎหมาย เช่น สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ควรออกแบบสื่อและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนที่เดินทางด้วยสายการบิน อย่างเท่าเทียมกัน เช่น การงดใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ระหว่างเครื่องบินขึ้นและลง เงื่อนไขการรับวัตถุอันตรายขึ้นเครื่องบิน น้ำหนักและจำนวนของการถือสัมภาระขึ้นเครื่องบิน เป็นต้น

2. ภาครัฐและสถาบันการศึกษา ควรร่วมมือในการส่งเสริมกิจกรรมให้ประชาชน และเยาวชนตระหนักถึงความปลอดภัย โดยการบรรจุในหลักสูตรการศึกษา หรือมีการฝึกอบรมต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการตื่นตัวและเตรียมความพร้อมเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย และการก่อการร้าย

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันการบินพลเรือน

เอกสารอ้างอิง

กองทุนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน. **คู่มือบริหารความเสี่ยงองค์การของกองทุนเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 11 ม.ค. 2562. จาก http://www.enconfund.go.th/pdf/km-1.pdf

กุลวดี ตระการพูลทรัพย์. 2557. **การรับรู้ความเสี่ยงและภาพลักษณ์ของประเทศไทย: ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ก่อนและหลังเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ศิลป ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการท่องเที่ยว วิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการ, มหาวิทยาลัยรังสิต.

ขนิษฐา ชัยรัตนาวรรณ. 2557. **ความเสี่ยง: ปัจจัยสำคัญ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการบริหารความเสี่ยงในสถาบันอุดมศึกษาไทย.** ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิจัยและประเมินทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไทยรัฐออนไลน์. **ช็อก!! เครื่องบินโดยสาร อียิปต์ แอร์ โดนจี้กลางอากาศ ไปลงจอดที่ไซปรัส.** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ม.ค. 2562 จาก https://www.thairath.co.th/content/597921. 2559.

นราทิพย์ ณ ระนอง. 2557. **การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ความเสี่ยง และความตั้งใจใช้บริการธนาคารผ่านแอพพลิเคชั่นบนโทรศัพท์มือถือของผู้บริโภค.** วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). Traffic Report 2015. Air Transport Information and slot coordination division corporate strategy department, 2015.

ฝ่ายแผนงาน สำนักงานมหาวิทยาลัย. **คู่มือบริหารความเสี่ยงมหาวิทยาลัยทักษิณ สิงหาคม 2555.** มหาวิทยาลัยทักษิณ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 11 ม.ค. 2562. จาก https://bit.ly/2qlhOww

พงษ์ศักดิ์ ฮงประยูร. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือน : ศึกษาองค์การที่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในท่าอากาศยาน. **วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ** ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 มิถุนายน-กันยายน, 2558.

สำนักงานประกันคุณภาพ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. **การบริหารความเสี่ยง.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา https://bit.ly/2JO1X0a. สืบค้นเมื่อ วันที่ 7 มกราคม 2552.

สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย. แผนรักษาความปลอดภัยในการบินพลเรือนแห่งชาติ (NCASP) ฉบับแก้ไขครั้งที่ 1 พ.ศ. 2561. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2562. จาก https://www.caat.or.th.

Adeloye, D. and Brown, L., 2018. Terrorism and domestic tourist risk perceptions. **Journal of Tourism and Cultural Change**, 16 (3), 217 - 233. Bournemouth University.

ความรู้ความเข้าใจกฎจราจรและพฤติกรรมการขับขี่ ภายใต้มาตรการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน "10 รสขม" ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

KNOWLEDGE TOWARDS TRAFFIC RULES AND DRIVING BEHAVIOR UNDER "10 ROJKHOM" ROAD ACCIDENT PREVENTIVE MEASURES IN MUANG DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE

ดร.วรรณพร จันโทภาส

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

E-mail: wannju@kku.ac.th

ดร.สุกัญญา เรืองสุวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

E-mail: sukrua@kku.ac.th

ยุภาพร ตงประสิทธิ์

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

E-mail: yupato@kku.ac.th

นางสาวธัญญารัตน์ แสนวา

E-mail: yongthanyarads@gmail.com

นักศึกษา สาขาวิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจกฎจราจรและพฤติกรรมการขับขี่ตามมาตรการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน 10 รสขม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ประชากรคือผู้ขับขี่ยานพาหนะประเภทรถจักรยานยนต์ และรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน ที่ใช้ถนนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ทำการสุ่มตัวอย่างจำนวน 357 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งออกเป็นชั้นภูมิ โดยแบ่งออกเป็นผู้ขับขี่ยานพาหนะประเภทรถจักรยานยนต์ จำนวน 276 คน และผู้ขับขี่ยานพาหนะประเภทรถยนต์ จำนวน 81 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.783 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสำคัญ-ประสิทธิภาพ (Importance-Performance Analysis : IPA)

ผลการวิจัย พบว่า มาตรการที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วนในกลุ่มผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ เนื่องจากผู้ขับขี่ปฏิบัติผิดกฎจราจร และยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎจราจร ได้แก่ มาตรการโทรศัพท์ขณะขับขี่ ส่วนมาตรการที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด เนื่องจากผู้ขับขี่ปฏิบัติผิดกฎจราจร แม้ว่าจะมีความรู้ความเข้าใจในกฎจราจร ได้แก่ มาตรการขับรถย้อนศร มาตรการไม่มีใบขับขี่ และมาตรการไม่สวมหมวกนิรภัย ส่วนในกลุ่มผู้ขับขี่รถยนต์ พบว่า มาตรการ

ที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน คือ มาตรการไม่คาดเข็มขัดนิรภัย และมาตรการโทรศัพท์ขณะขับขี่ ส่วนมาตรการที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด ได้แก่ มาตรการขับรถย้อนศร และมาตรการไม่มีใบขับขี่

คำสำคัญ: พฤติกรรมการขับขี่ อุบัติเหตุ มาตรการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the level of knowledge of traffic rules and driving behavior based on 10 Rojkhom road accident preventive measures in urban area, Khon Kaen Province. The population was motorcycle drivers and car (not more than 7 Passengers) drivers in Muang district, Khon Kaen province. The sample group selected consists of 357 drivers using stratified sampling technique, 276 motorcycle drivers and 81 car (not more than 7 Passengers) drivers. A Questionnaire was a tool for collecting the data. Its reliability was 0.783. Data were analyzed by descriptive statistics using average and percentage, and Importance-Performance Analysis (IPA).

The results revealed that the traffic rule of using a mobile phone while driving required immediate improvement for motorcycle drivers, because traffic violations and a lack of traffic rule knowledge were existed. Meanwhile, the traffic rules of driving against the flow of traffic, no driver's license and driving without a helmet were close monitoring, because drivers had knowledge of traffic rules but traffic violations were occurred. For car drivers, driving without a seat belt and using a mobile phone while driving required immediate improvement while the close monitoring measures were driving against the flow of traffic and no driver's license.

Keywords: Driving behavior, Accidents, Road accident preventive measures

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

อุบัติเหตุเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ อุบัติเหตุอาจร้ายแรงไปจนถึงการเสียชีวิต เมื่อปี พ.ศ. 2560 องค์การอนามัยโลกได้จัดให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่เกิดอุบัติเหตุทางถนนมากเป็นอันดับที่ 2 ของโลก โดยประมาณการว่ามีผู้เสียชีวิตมากกว่า 2 หมื่นคนต่อปี (กรุงเทพธุรกิจ, 2560) ซึ่งสถิติการเกิดอุบัติเหตุยังคงไม่ลดลงจนถึงปัจจุบัน หน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุมและเฝ้าระวังการเกิดอุบัติเหตุจึงต้องมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมอย่างเคร่งครัด โดยศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ร่วมกับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายได้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง เคร่งครัด และต่อเนื่อง เพื่อป้องกันและลดการเกิดอุบัติเหตุทางถนนที่เกิดจากพฤติกรรมของผู้ขับขี่ยานพาหนะที่เรียกว่า มาตรการ 10 รสขม ประกอบด้วย 1ร. 2ส(ศ). 3ข. 4ม ดังนี้ 1) ความเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด (ร.) 2) ขับรถย้อนศร (ศ.) 3) ฝ่าฝืนสัญญาณจราจร (ส.) 4) ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย (ข.) 5) ไม่มีใบขับขี่ (ข.) 6) แซงในที่คับขัน (ข.) 7) เมาสุรา (ม.) 8) ไม่สวมหมวกนิรภัย (ม.) 9) มอเตอร์ไซค์ไม่ปลอดภัย (ดัดแปลง/แต่งรถ) (ม.) และ 10) ใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับรถ (ม.)

ปัจจุบันจังหวัดขอนแก่น มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ มีประชากรหนาแน่นเพิ่มขึ้น และมีการขยับขยายช่องทางการสัญจรการคมนาคมในเขตเมือง ทำให้มีผู้ใช้รถใช้ถนนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2561 พบว่า จำนวนอุบัติเหตุในจังหวัดขอนแก่นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองมีการ

เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดเมื่อเทียบกับอำเภออื่น ๆ และจากสถิติส่วนใหญ่เกิดกับรถจักรยานยนต์และรถยนต์นั่งส่วนบุคคล (บริษัท กลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด, 2561) อุบัติเหตุเป็นเรื่องใกล้ตัวทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน สาเหตุที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ อาจจะเกิดขึ้นได้จากหลากหลายสาเหตุรวมไปถึงพฤติกรรมของผู้ขับขี่เอง ความรู้ความเข้าใจในกฎจราจรถือเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจกฎจราจรและพฤติกรรมการขับขี่ของผู้ใช้รถใช้ถนนเพื่อใช้เป็นข้อมูลวางแผนการแก้ปัญหาจึงเป็นสิ่งจำเป็น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความรู้ความเข้าใจในกฎจราจรกับพฤติกรรมการขับขี่ยานพาหนะตามมาตรการ 10 รสขม ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์ความสำคัญ-ประสิทธิภาพ (Importance-Performance Analysis : IPA) เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจกฎจราจรของผู้ขับขี่ตามมาตรการ 10 รสขม และทำการประเมินผลและวัดผลจากความถี่ของพฤติกรรมในการปฏิบัติผิดกฎจราจรภายใต้มาตรการ 10 รสขม ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานตำรวจภูธร จังหวัดขอนแก่น ทำให้ทราบว่ามาตรการใดเป็นมาตรการที่หน่วยงานดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว มาตรการใดเป็นมาตรการที่ควรรักษามาตรฐานไว้ มาตรการที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด และมาตรการใดที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการลดจำนวนอุบัติเหตุ จำนวนการบาดเจ็บ และการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจกฎจราจรและพฤติกรรมการขับขี่ ตามมาตรการป้องกันอุบัติเหตุทางถนน 10 รสขม ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

มาตรการ 1ร. 2ส(ศ). 3ข. 4ม. หรือเรียกสั้น ๆ ว่า มาตรการ 10 รสขม เป็นมาตรการการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ซึ่งศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนได้กำหนดมาตรการนี้ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุบนถนนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคน ถนน ยานพาหนะ และสิ่งแวดล้อม ให้เหลือจำนวนอุบัติเหตุน้อยที่สุด ซึ่งในแต่ละเดือนได้มีการรายงานผลอุบัติเหตุที่มีสาเหตุเกิดจากมาตรการ 10 รสขมนี้และเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความบกพร่องทางกฎหมายเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ (วิจิตร บุญยะโหตระ, 2536) และจากทฤษฎีรูปแบบนิเวศวิทยา (The Ecological Model) เชื่อว่า การเกิดอุบัติเหตุเกิดจากทั้งปัจจัยภายในคือปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยภายนอกคือสิ่งแวดล้อม ที่เป็นสาเหตุร่วมกัน โดยความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการขับขี่ ถือเป็นปัจจัยร่วมทำให้เกิดอุบัติเหตุ (มนัส ยอดคำ, 2548) นอกจากนี้ กาญจน์กรอง สุอังคะ (2559) ทำการศึกษาพฤติกรรมการขับขี่ของวัยรุ่นต่อความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ พบว่า ผู้ขับขี่มีทัศนคติการไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรที่จะส่งผลให้ผู้ขับขี่มีพฤติกรรมการขับขี่ที่เบนไปทางลบ (Negative Deviations of Driving Behavior) เป็นการขับขี่ที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายหรือกฎระเบียบ ทำให้เป็นอันตรายซึ่งมีความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุ

ในงานวิจัยนี้ได้นำเทคนิคการวิเคราะห์ IPA มาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์จากมุมมองที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญและสิ่งที่ผู้บริโภคได้รับจากผลิตภัณฑ์ ซึ่งการประเมินด้านการบริการมักจะสำรวจเพียงด้านเดียวเท่านั้นคือการวัดระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค แต่อีกหนึ่งตัวชี้วัดที่สำคัญคือผลประโยชน์ของผู้บริโภค จึงได้นำคะแนนระดับความพึงพอใจและการให้ความสำคัญมาพิจารณาร่วมกัน (Wong et al., 2011) เพื่อวัดผลหรือประเมินการยอมรับในตัวสินค้าของผู้บริโภค ซึ่งคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ทำการประเมินด้วยผลคะแนนระดับมาตราส่วน (Rating Scale) สามารถนำไปจัดวางบน

กราฟสองมิติ (Martilla and James, 1977 อ้างใน ณชพัฒน์ ศิรวัฒนามงคล, 2558) โดยผู้วิจัยมีแนวคิดว่า การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจตามมาตรการ 10 รสขม เป็นการวิเคราะห์ความสำคัญ (Importance) ที่สะท้อนการให้ความสำคัญในด้านความรู้ความเข้าใจในกฎจราจรของผู้ขับขี่ ส่วนพฤติกรรมการขับขี่ตามมาตรการ 10 รสขม จะเป็นการประเมินผลและวัดผลจากความถี่ในการปฏิบัติผิดกฎจราจรที่เกิดขึ้นภายใต้มาตรการ 10 รสขม (Performance) จากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานด้านมาตรการ 10 รสขม จังหวัดขอนแก่น และการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถแสดงกรอบแนวคิดดัง**รูปที่ 1**

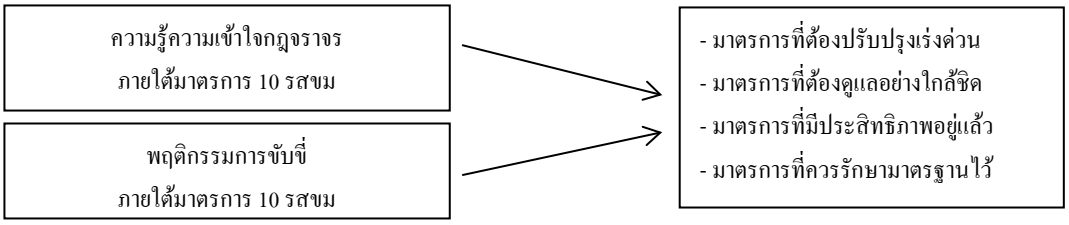

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แผนแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการขับขี่ตามมาตรการ 10 รสขม ของผู้ขับขี่ยานพาหนะประเภทรถจักรยานยนต์ และรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยกำหนดขนาดประชากรจากจำนวนผู้จดทะเบียนรถในปี พ.ศ. 2561 คิดเป็น 5,011 คนต่อเดือน ซึ่งการรายงานระดับรายเดือนเป็นการรายงานอุบัติเหตุในระดับย่อยที่สุดของหน่วยงานตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น ในที่นี้แบ่งออกเป็นผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์จำนวน 3,881 คน และผู้ขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคลไม่เกิน 7 ที่นั่ง จำนวน 1,130 คน (กรมการขนส่งทางบก, 2561) โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างใช้วิธีของ Krejcie & Morgan ได้ขนาดตัวอย่าง 357 คน และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิแบบมีระบบ (Stratified Systematic Sampling) ตามประเภทของยานพาหนะ คือ รถจักรยานยนต์และรถยนต์ และกระจายขนาดตัวอย่างแบบแบ่งเป็นสัดส่วน (Proportional Allocation) ทำให้ได้ผู้ขับขี่ที่เป็นตัวอย่างประเภทรถจักรยานยนต์ 276 คน และประเภทรถยนต์ 81 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

กำหนดตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎจราจร และตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรมการขับขี่ของผู้ขับขี่ภายใต้มาตรการ 10 รสขม รวมจำนวน 35 รายการ แสดงรายละเอียดดัง**ตารางที่ 1**

ตารางที่ 1 รายการข้อถามตามมาตรการ 10 รสขม

มาตรการที่ 1 ความเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด - บริเวณถนนมิตรภาพหน้ามหาวิทยาลัยขอนแก่นกำหนดอัตราเร็วไว้ไม่เกิน 80 กม. /ชม. - ในเขตชนบทไม่มีการจำกัดความเร็ว - เขตบริเวณชุมชนกำหนดอัตราเร็วไว้ไม่เกิน 30 กม./ชม. เช่น ในโรงเรียน หรือ มหาวิทยาลัย - เขตในเมืองกำหนดอัตราเร็วไว้ไม่เกิน 90 กม./ชม.	**มาตรการที่ 6** แซงในที่คับขัน - ถ้ารถคันข้างหน้าขับช้า เราไม่ควรรีบแซงขึ้นไปปาดหน้า - ถ้ามีรถขับอยู่ทั้ง 2 เลนแต่เราสามารถขับแซงแทรกกลางไปได้ถ้ามีช่องว่างพอและอยู่ในระยะที่ คิดว่าไปได้ - เมื่อถึงบริเวณทางโค้ง ควรชะลอรถและไม่ควรเร่งความเร็วเพื่อจะขับแซงรถคันข้างหน้า - กรณีขับขี่ช้าควรชิดซ้ายเพื่อให้รถคันที่ขับขี่เร็วกว่าแซงเลนขวาได้
มาตรการที่ 2 ขับรถย้อนศร - ขับรถย้อนศรในระยะทางใกล้ ๆ ได้ ถือเป็นเรื่องไม่ผิดกฎหมาย - ขับรถย้อนศรได้เมื่อถนนโล่ง - หากถูกจับข้อหาขับรถย้อนศร จะถูกปรับไม่เกิน 500 บาท	**มาตรการที่ 7** เมาสุรา - ผู้ขับขี่เมาสุราถ้าปริมาณแอลกอฮอล์มีถึง 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ กับผู้ขับขี่ที่อายุยังไม่ถึง 20 ปี - ผู้ขับขี่เมาสุราถ้าปริมาณแอลกอฮอล์มีถึง 100 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ กับผู้ขับขี่ที่อายุมากกว่า 20 ปี - หากถูกจับกุมข้อหาเมาสุราแล้วขับจะต้องถูกขังคุกทันที
มาตรการที่ 3 ฝ่าฝืนสัญญาณจราจร - ถ้าสัญญาณไฟจราจรเป็นสีเหลือง ต้องเร่งความเร็วเพื่อให้ผ่านแยกนั้นก่อนที่สัญญาณไฟ จะเป็นสีแดง - ถ้าอยู่ในช่วงยามวิกาลหรือถนนโล่งจะสามารถขับฝ่าไฟแดงไปได้ - หากจอดรถหลังเส้นขาวบริเวณแยกไฟแดงถือว่าผิดกฎหมาย - ถ้าท่านขับรถฝ่าไฟแดงหรือจอดรถเลยเส้นสีขาวบริเวณแยกไฟแดงจะถูกปรับไม่เกิน 1,000 บาท	**มาตรการที่ 8** ไม่สวมหมวกนิรภัย - ผู้ขับขี่ต้องสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งที่ขับขี่ - ผู้ซ้อนท้ายไม่จำเป็นต้องสวมหมวกนิรภัย - หากถูกจับกุมข้อหาไม่สวมหมวกนิรภัย จะถูกปรับไม่เกิน 500 บาท
มาตรการที่ 4 ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย - คนขับต้องรัดเข็มขัดนิรภัยทุกครั้งเมื่อขับขี่ยานพาหนะ - ผู้โดยสารที่นั่งอยู่ในห้องโดยสารไม่จำเป็นต้องรัดเข็มขัดนิรภัย - หากถูกจับข้อหาไม่คาดเข็มขัดนิรภัยจะถูกปรับในอัตรา 100 – 500 บาท	**มาตรการที่ 9** มอเตอร์ไซค์ไม่ปลอดภัย (ดัดแปลง/แต่งรถ) - ไฟเบรคต้องเป็นสีแดงหรือสีน้ำเงินเท่านั้น - ท่อไอเสียของยานพาหนะต้องดังไม่เกิน 95 เดซิเบล -โหลดโช๊ครถลงต่ำได้ แต่อยู่ในระยะที่ปลอดภัยกับพื้นถนน - หากถูกจับข้อหาท่อแต่งเสียงดัง จะถูกปรับไม่เกิน 1,000 บาท
มาตรการที่ 5 ไม่มีใบขับขี่ - ต้องพกใบขับขี่ทุกครั้งขณะขับขี่ยานพาหนะ - สามารถทำใบขับขี่ได้เมื่ออายุ 15 ปีบริบูรณ์ - สามารถทำใบขับขี่ได้เมื่ออายุ 18 ปีบริบูรณ์	**มาตรการที่ 10** ใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับรถ - ถ้ามีสายเรียกเข้าระหว่างที่กำลังขับขี่ยานพาหนะ สามารถรับสายเพื่อคุยโทรศัพท์ ชักครู่ได้ - เมื่ออยู่ระหว่างติดไฟแดง สามารถเล่นโทรศัพท์เพื่อฆ่าเวลารอสัญญาณไฟเขียวได้ - หากรถติดหรือชะลอตัวสามารถคุยโทรศัพท์ได้ - หากถูกจับข้อหาคุยโทรศัพท์ขณะขับขี่จะถูกปรับในอัตรากำหนด 400 – 1,000 บาท

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งเกิดจากการรวบรวม/ทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมของผู้ขับขี่ตามมาตรการ 10 รสขม ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการขับขี่

ส่วนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการ 10 รสขม เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งเป็นข้อถามที่ให้เลือกตอบแบบถูก/ผิด ตามรายการในแต่ละมาตรการ รวม 35 รายการ โดยขั้นการวิเคราะห์จะ

แปลงค่าคะแนน ของผู้ขับขี่ออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ คะแนนระดับ 5 หมายถึง ผู้ขับขี่ตอบคำถามในมาตรการนั้น ๆ ผิดทุกข้อ (มีความรู้ความเข้าใจน้อยมาก) คะแนนระดับ 4 หมายถึง ผู้ขับขี่ตอบคำถามในมาตรการนั้น ๆ ถูกอย่างน้อย 1 ข้อแต่ไม่เกิน 25% จากจำนวนข้อถามทั้งหมดในมาตรการนั้น ๆ (มีความรู้ความเข้าใจน้อย), คะแนนระดับ 3 หมายถึง ตอบถูก 25.1-50% (มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง), คะแนนระดับ 2 หมายถึง ตอบถูก 50.1-75% (มีความรู้ความเข้าใจมาก) และคะแนนระดับ 1 หมายถึง ตอบถูกเกิน 75% (มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการขับขี่ เป็นการวัดระดับความถี่ในการทำผิดกฎหมายจราจรตามมาตรการ 10 รสขม โดยกำหนดระดับคะแนนแบบลิเคิร์ท ให้ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา คะแนนระดับ 5 หมายถึง ปฏิบัติผิดกฎจราจรเป็นประจำ (ปฏิบัติผิดกฎจราจรโดยเฉลี่ย 7 วันต่อสัปดาห์) จนถึงคะแนนระดับ 1 หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติผิดกฎจราจร

ผลจากการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ พบว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.783

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ในช่วงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 31 มีนาคม พ.ศ. 2562 จากนั้นทำการบันทึกผลและประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS เวอร์ชั่น 19

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวนและร้อยละ เพื่อใช้ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ IPA โดยพิจารณาระดับคะแนนความรู้ความเข้าใจ (Importance) กับพฤติกรรมการขับขี่ (Performance) ตามมาตรการ 10 รสขม และแปลค่าผลลัพธ์เป็น 4 คุณลักษณะได้แก่

Quadrant 1 (Q1) มาตรการที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด เนื่องจากผู้ขับขี่มีความรู้ความเข้าใจในกฎจราจร แต่ยังปฏิบัติผิดกฎจราจรบ่อยครั้ง

Quadrant 2 (Q2) มาตรการที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเร่งด่วนหรือเพ่งเล็งเป็นพิเศษ เนื่องจากผู้ขับขี่ปฏิบัติผิดกฎจราจรบ่อยครั้ง และยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎจราจร

Quadrant 3 (Q3) มาตรการที่มีประสิทธิภาพสูง ควรให้ความสำคัญและควรรักษาเอาไว้ เนื่องจากผู้ขับขี่มีความรู้ความเข้าใจในกฎจราจร และปฏิบัติผิดกฎจราจรน้อยครั้ง

Quadrant 4 (Q4) มาตรการที่ควรรักษามาตรฐานเอาไว้ แต่ยังต้องเสริมความรู้ทางกฎจราจร เนื่องจากผู้ขับขี่ปฏิบัติผิดกฎจราจรน้อยครั้ง แม้ผลการปฏิบัติดีแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎจราจร

ผลลัพธ์ 4 คุณลักษณะในการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ IPA แสดงดัง**รูปที่ 2**

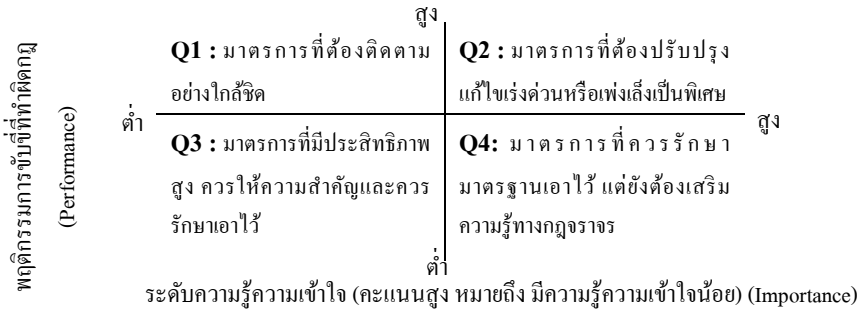

รูปที่ 2 ผลลัพธ์ 4 คุณลักษณะในการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมของผู้ขับขี่ตามมาตรการ 10 รสขม

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ขับขี่ ประสบการณ์การขับขี่และพฤติกรรมการขับขี่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ขับขี่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 84.59 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 15.41 ส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 86.55 รองลงมาคือธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 5.04 พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 3.36 และพ่อบ้าน/แม่บ้าน/เกษียณอายุ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 93.28 มัธยมปลาย คิดเป็นร้อยละ 6.16 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.56 โดยผู้ขับขี่ที่ใช้ยานพาหนะประเภทรถจักรยานยนต์ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ขับขี่ในช่วงอายุน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 94.9 ช่วงอายุ 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.98 และช่วงอายุมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.08 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ยานพาหนะประเภทรถยนต์ส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ขับขี่ในช่วงอายุน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 69.14 รองลงมาคือช่วงอายุมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.22 และช่วงอายุ 5 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.64

5.2 ผลการวิเคราะห์ IPA ของความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการขับขี่

ผลการวิจัย ระดับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการขับขี่แสดงรายละเอียดดัง**ตารางที่ 2**

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการขับขี่จำแนกตามประเภทยานพาหนะ

มาตรการ 10 รสขม	รถจักรยานยนต์				รถยนต์			
	ความรู้ความเข้าใจ		พฤติกรรมการขับขี่		ความรู้ความเข้าใจ		พฤติกรรมการขับขี่	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
มาตรการที่ 1	**1.7283**	0.7202	1.0163	0.0720	**1.7037**	0.7817	1.0247	0.0848
มาตรการที่ 2	1.0254	0.1575	**1.1208**	0.2911	1.0000	0.0000	**1.1070**	0.2518
มาตรการที่ 3	1.0072	0.0850	1.0553	0.2064	1.0125	0.1118	1.0741	0.2665
มาตรการที่ 4	*-เฉพาะรถยนต์-*				1.0247	0.1561	**2.5720**	0.3584
มาตรการที่ 5	1.0000	0.0000	**1.1389**	0.3883	1.0000	0.0000	**1.0905**	0.3292
มาตรการที่ 6	**1.0655**	0.2621	1.0263	0.1022	**1.1000**	0.3019	1.0370	0.1431
มาตรการที่ 7	1.0362	0.1872	1.0109	0.0717	1.0247	0.1561	1.0453	0.1370
มาตรการที่ 8	1.0326	0.1779	**2.1002**	0.3114	-เฉพาะรถจักรยานยนต์-			

มาตรการ 10 รสขม	รถจักรยานยนต์				รถยนต์			
	ความรู้ความเข้าใจ		พฤติกรรมการขับขี่		ความรู้ความเข้าใจ		พฤติกรรมการขับขี่	
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD
มาตรการที่ 9	1.0435	0.2043	1.0072	0.0517	-เฉพาะรถจักรยานยนต์-			
มาตรการที่ 10	**1.1120**	0.3276	1.0888	0.2084	**1.0370**	0.1900	1.0772	0.2002

จาก**ตารางที่ 2** พบว่า มาตรการที่ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์มีความรู้ความเข้าใจน้อย 3 อันดับแรก คือ มาตรการที่ 1 รองลงมาคือ มาตรการที่ 10 และมาตรการที่ 6 (ค่าเฉลี่ย = 1.7283, 1.1120 และ 1.0655 ตามลำดับ) และพฤติกรรมที่ทำผิดกฎ 3 อันดับแรก คือ คือ มาตรการที่ 8 รองลงมาคือ มาตรการที่ 5 และมาตรการที่ 2 (ค่าเฉลี่ย = 2.1002, 1.1389, และ 1.1208 ตามลำดับ) ส่วนมาตรการที่ผู้ขับขี่รถยนต์มีความรู้ความเข้าใจน้อย 3 อันดับแรก คือ มาตรการที่ 1 รองลงมาคือ มาตรการที่ 6 และมาตรการที่ 10 (ค่าเฉลี่ย = 1.7037, 1.1000 และ 1.0370 ตามลำดับ) และพฤติกรรมที่ทำผิดกฎ 3 อันดับแรก คือ คือ มาตรการที่ 4 มาตรการที่ 2 และมาตรการที่ 5 (ค่าเฉลี่ย = 2.5720, 1.1070 และ 1.0905 ตามลำดับ)

รถจักรยานยนต์ : ผลการวิเคราะห์ IPA พบว่า มาตรการ (ม.) ที่มีประสิทธิภาพดีอยู่แล้วและควรรักษาไว้ ได้แก่ มาตรการฝ่าฝืนสัญญาณจราจร มาตรการที่ควรรักษามาตรฐานเอาไว้ แต่ยังต้องเสริมความรู้ทางกฎจราจร ได้แก่ มาตรการขับเร็วเกินกำหนด มาตรการแซงในที่คับขัน มาตรการเมาสุรา และมาตรการมอเตอร์ไซค์ดัดแปลง/แต่งรถ ส่วนมาตรการที่ควรติดตามอย่างใกล้ชิด ได้แก่ มาตรการขับรถย้อนศร มาตรการไม่มีใบขับขี่ และมาตรการไม่สวมหมวกนิรภัย และมาตรการที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน คือ มาตรการใช้โทรศัพท์ขณะขับรถ แสดงดัง**รูปที่ 3**

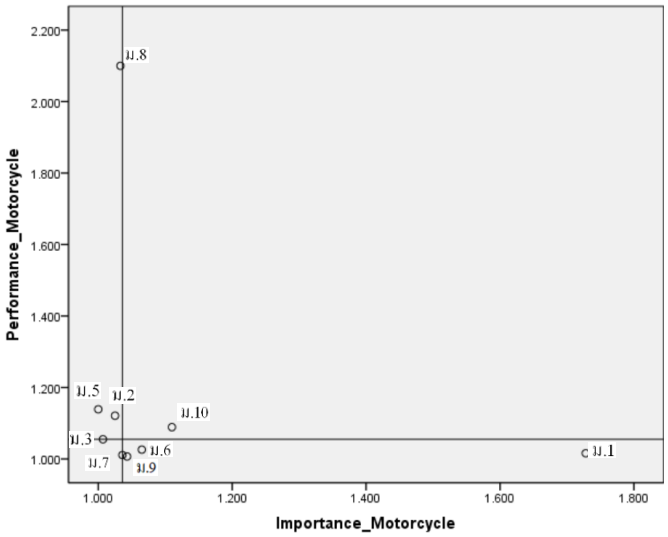

รูปที่ 3 กราฟ IPA วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการขับขี่ของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์

รถยนต์ : ผลการวิเคราะห์ IPA พบว่า มาตรการที่มีประสิทธิภาพดีอยู่แล้วและควรรักษาไว้ ได้แก่ มาตรการฝ่าฝืนไฟจราจร มาตรการที่ควรรักษามาตรฐานเอาไว้ แต่ยังต้องเสริมความรู้ทางกฎจราจร ได้แก่ มาตรการขับเร็วเกินกำหนด มาตรการแซงในที่คับขัน และมาตรการเมาสุรา ส่วนมาตรการที่ควรติดตามอย่าง

ใกล้ชิด ได้แก่ มาตรการขับรถย้อนศร และมาตรการไม่มีใบขับขี่ และมาตรการที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วน คือ มาตรการไม่คาดเข็มขัดนิรภัย และมาตรการใช้โทรศัพท์ขณะขับรถ แสดงดัง**รูปที่ 4**

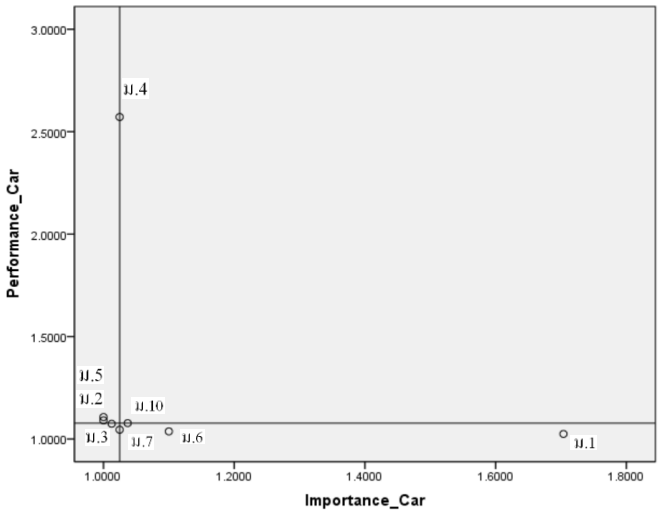

รูปที่ 4 กราฟ IPA วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการขับขี่ของผู้ขับขี่รถยนต์

จากผลการวิจัย สามารถสรุปมาตรการ 4 ลักษณะ จำแนกตามประเภทของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์และผู้ขับขี่รถยนต์ ได้ดัง**ตารางที่ 3 และตารางที่ 4** ตามลำดับ

ตารางที่ 3 มาตรการ 4 ลักษณะของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์

มาตรการที่มีประสิทธิภาพสูง ควรให้ความสำคัญและควรรักษาเอาไว้	**มาตรการที่ควรรักษามาตรฐานเอาไว้ แต่ยังต้องเสริมความรู้ทางกฎจราจร**	**มาตรการที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด**	**มาตรการที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเร่งด่วนหรือเพ่งเล็งเป็นพิเศษ**
มาตรการที่ 3 ฝ่าฝืนสัญญาณจราจร	มาตรการที่ 1 ขับเร็วเกินกำหนด มาตรการที่ 6 แซงในที่คับขัน มาตรการที่ 7 เมาสุรา มาตรการที่ 9 มอเตอร์ไซค์ดัดแปลง/แต่งรถ	มาตรการที่ 2 ขับรถย้อนศร มาตรการที่ 5 ไม่มีใบขับขี่ มาตรการที่ 8 ไม่สวมหมวกนิรภัย	มาตรการที่ 10 ใช้โทรศัพท์ขณะขับรถ

ตารางที่ 4 มาตรการ 4 ลักษณะของผู้ขับขี่รถยนต์

มาตรการที่มีประสิทธิภาพสูง ควรให้ความสำคัญและควรรักษาเอาไว้	**มาตรการที่ควรรักษามาตรฐานเอาไว้ แต่ยังต้องเสริมความรู้ทางกฎจราจร**	**มาตรการที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด**	**มาตรการที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเร่งด่วนหรือเพ่งเล็งเป็นพิเศษ**
มาตรการที่ 3 ฝ่าฝืนสัญญาณจราจร	มาตรการที่ 1 ขับเร็วเกินกำหนด มาตรการที่ 6 แซงในที่คับขัน มาตรการที่ 7 เมาสุรา	มาตรการที่ 2 ขับรถย้อนศร มาตรการที่ 5 ไม่มีใบขับขี่	มาตรการที่ 4 ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย มาตรการที่ 10 ใช้โทรศัพท์ขณะขับรถ

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สรุปได้ว่า มาตรการที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วนทั้งในประเภทรถจักรยานยนต์และรถยนต์ ได้แก่ มาตรการโทรศัพท์ขณะขับขี่ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติจำนวนอุบัติเหตุและการจับกุม ปี พ.ศ. 2561 ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นพบว่ามีจำนวนอุบัติเหตุน้อยมาก (งานป้องกันปราบปรามและจราจร, 2561) แสดงให้เห็นว่าถึงแม้การโทรศัพท์ขณะขับขี่จะไม่ใช่สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ แต่ผลจาก IPA พบว่าผู้ขับขี่ได้แสดงพฤติกรรมกระทำผิดค่อนข้างบ่อย และมีความรู้เกี่ยวกฎหมายข้อนี้น้อย และงานวิจัยของกาญจน์กรอง สุอังคะ (2559) ได้กล่าวว่า หากผู้ขับขี่ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรโดยโทรศัพท์ขณะขับขี่จะทำให้เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูง ดังนั้น หน่วยงานตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จึงยังคงต้องเพ่งเล็งมาตรการนี้ที่ถือเป็นการเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับมาตรการที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด ได้แก่ มาตรการขับรถย้อนศร ไม่มีใบขับขี่ และไม่สวมหมวกนิรภัยซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในอันดับต้น ๆ ของอำเภอเมืองขอนแก่น (งานป้องกันปราบปรามและจราจร, 2561) ส่วนอีกหนึ่งมาตรการที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วนของผู้ขับขี่รถยนต์ ได้แก่ มาตรการไม่คาดเข็มขัดนิรภัย ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการขับขี่สอดคล้องกับสถิติจำนวนอุบัติเหตุ ปี พ.ศ. 2561 ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นที่เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมากว่า 3 เท่า (งานป้องกันปราบปรามและจราจร, 2561) และงานวิจัยของนิรันดร์ เพชรัตน์ (2559) ที่รายงานว่าปัจจัยที่มีผลต่อการลดพฤติกรรมเสี่ยงของการลดจำนวนการเสียชีวิตมากที่สุดคือ มาตรการไม่คาดเข็มขัดนิรภัย ดังนั้น หน่วยงานตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น จึงควรเพ่งเล็งมาตรการนี้ที่ถือเป็นการเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุเช่นกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

หน่วยงานตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ ไปใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายการลดจำนวนอุบัติเหตุ และลดจำนวนการบาดเจ็บ และการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาที่มีรูปแบบของการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ควรมีการขยายผลการทำงานไปถึงระดับอำเภอต่าง ๆ โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีบทบาทในการดำเนินงานและการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ เพื่อให้สามารถจัดการแนวทางเฝ้าระวังและลดจำนวนอุบัติเหตุในพื้นที่นั้น ๆ ได้

8. เอกสารอ้างอิง

กรมการขนส่งทางบก. 2561. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2561, จาก https://web.dlt.go.th/statistics/

กรุงเทพธุรกิจ. 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2561, จาก https://www.bangkokbiznews.com /news/detail/785684

กาญจน์กรอง สุอังคะ. 2559. “การศึกษาพฤติกรรมการขับขี่ของวัยรุ่นที่มีผลต่อความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถจักรยานยนต์”. รายงานการวิจัย สาขาวิชาวิศวกรรมขนส่ง สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

งานป้องกันปราบปรามและจราจร. 2561. “สถิติจำนวนอุบัติเหตุ จำแนกตามสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”. ตำรวจภูธรจังหวัดขอนแก่น.

ณชพัฒน์ ศิรวัฒนามงคล. 2558. “ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมการตลาดบริการของร้านอาหารแพศรีวิชัย อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิรันดร์ เพชรัตน์. 2559. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการขับขี่ยานพาหนะย้อนศร.** กรุงเทพฯ : บีพีเค พริ้นติ้ง.

บริษัท กลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2561, จาก http://www.thairsc.com/p77/index/40.

มนัส ยอดคำ. 2548. **การควบคุมอุบัติภัยและการส่งเสริมความปลอดภัย.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

วิจิตร บุญยะโหตระ. 2536. **อุบัติภัย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

Wong, M. S., Nishimoto H. and Philip G. 2011. The Use of Importance Performance Analysis (IPA) in Evaluating Japan's E-government Services. **Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research.** 6(2): 17-30.

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน คลังปิโตรเลียม ภาคตะวันออก

FACTORS AFFECTING KNOWLEDGE MANAGEMENT, SAFETY AT WORK OF EMPLOYEES,EASTERN PETROLEUM TERMINAL

สิบเอกธีระศักดิ์ พิชัยสวัสดิ์

นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: Theerasak.pic@northbkk.ac.th

รศ.ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต

อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: Sowanee.si@northbkk.ac.th

ผศ. ดร.ปัญญา ธีระวิทยเลิศ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: Panya.te@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน คลังปิโตรเลียม ภาคตะวันออก มี วัตถุประสงค์หลักถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เข้ารับการอบรมให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ตามประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน 2) พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงาน 3) ศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัย ของพนักงาน

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบที่ประชากรอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ (Cluster) ประกอบด้วยกลุ่ม พนักงาน และผู้บริหารที่ปฏิบัติงานภายใต้โครงสร้างของฝ่ายคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออกประกอบด้วยพนักงาน จำนวน 200 คน , กลุ่มพนักงาน BSA จำนวน 100 คน และกลุ่มของพนักงานของบริษัทผู้รับเหมาที่เข้ามารับการอบรมเป็นประจำทุกวันอังคารและวันพฤหัส จำนวน 400 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 700 คนโดยใช้เครื่องมือเป็น แบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอนได้แก่ 1) ปัจจัยด้าน บุคคลเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) 2) พฤติกรรมในการทำงานของผู้ตอบ แบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับความถี่ของพฤติกรรมในการทำงาน ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 3) ปัจจัยด้านเครื่องจักร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Check list) 4) ปัจจัย ด้านสภาพแวดล้อม ในการทำงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) 5) ข้อเสนอแนะทั่วไปเกี่ยวกับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน คลังปิโตรเลียม ภาคตะวันออก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Opened) ให้เขียนตอบแสดง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าพิสัย (Range) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งตอนนี้อยู่ในขั้นการวางแผนที่จะทำการไปส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บผลมาวิเคราะห์ต่อไป

คำสำคัญ : การจัดการความรู้เพื่อนำพาพัฒนาองค์กร

ABSTRACT

This research is the study of factors affecting the knowledge management safety employee. Eastern Petroleum Terminal is intended primarily factors affecting knowledge management, safety at work of its employees. To improve the quality of the participants according to the spirit of the law. According to the Department of Labor Protection and Welfare. Ministry of Labour The specific objectives are 1) to study the present approach to knowledge management and safety at work of employees, 2) development of knowledge management. Created safety to employees 3) study the appropriate form of knowledge management, security staff

Method Researchers use the notation (Cluster Sampling) The sampling of the population, as well as groups (Cluster) consists of a group of employees and managers who work under the structure of the Petroleum eastern employs 200 people. BSA group employs 100 people and a group of employees of contractors who come to training every Tuesday and Thursday. Raises the total number of 400 700 people using a questionnaire is divided into 5 episodes include 1) the individual's questions about the data. Characteristics of the respondents of the questionnaire is a checklist (Check list) 2) Working behavior of respondents to a question about the frequency of the behavior in the workplace. The nature of the query An estimation (Rating Scale) 3) factors on the machine. The nature of the query is CHECKLIST (Check list) 4) environmental factors in the performance characteristics of a questionnaire checklist (Check list) 5) general feedback about. Factors affecting knowledge management, safety at work of its employees. Eastern Petroleum Terminal appearance of an open-ended questionnaire (Opened) to write the show. Comments and suggestions are more statistics used statistics include percentage (Percentage) Value Range (Range) Average (Mean), standard deviation (Standard Deviation) which is now in the planning stage to make the pass. questionnaire to gather further analysis.

Keywords: Knowledge management leads to organizational development.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การบริหารงานความปลอดภัย เป็นระบบที่ป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน (อุบัติเหตุ) โดยวิธีลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับบุคคล หรือทรัพย์สิน เพื่อปรับปรุงแก้ไขจุดที่มีความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน รวมทั้งมีการวางเป้าหมาย มีการเฝ้าระวังในการลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติที่ไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงการที่พนักงาน ลูกจ้าง ลูกค้าหรือผู้เกี่ยวข้องทั้ง

ภายในและภายนอกที่เข้ามาใช้บริการไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือไม่ยอมรับกติกาที่หน่วยงานประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติฯ

การตรวจสอบและการดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์ การรณรงค์ในกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยให้เกิดขึ้นแก่พนักงานและลูกค้าทั้งภายใน/ภายนอก จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สถานประกอบการต้องให้ความสำคัญ

โดยที่การปฏิบัติงานภายในพื้นที่คลังน้ำมันศรีราชานั้นอาจก่อให้เกิดอันตราย รวมถึงการเกิดอุบัติเหตุบาดเจ็บ พิการ เสียชีวิต และการเกิดโรคซึ่งเกี่ยวเนื่องจากการทำงานของผู้ใช้แรงงาน ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงทำให้เกิดการเสียหายแก่ทรัพย์สิน ความสูญเสียเนื่องจากการเกิดอุบัติเหตุเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาในระบบอุตสาหกรรม เพราะทำให้เกิดผลเสียมากมาย

ความปลอดภัยในการทำงาน จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ และเน้นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการแสดงศักยภาพของประเทศในประชาคมโลก รวมไปถึงการดูแลพนักงานในสถานประกอบกิจการต่าง ๆ ในการกำกับดูแลของกระทรวงแรงงาน โดยมีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเป็นผู้ดูแลและมีการควบคุม เพื่อให้การบริหารจัดการ ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การดูแลพนักงานเพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ในขณะการปฏิบัติงาน จึงต้องมี เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการควบคุมดูแลตลอดเวลา ซึ่งเป็นประโยชน์ นำไปสู่ความปลอดภัยของพนักงานทุกคน เนื่องด้วยในสภาวะปัจจุบัน พบว่าปัญหาเรื่องอาชีวอนามัยและ ความปลอดภัยในการทำงานในธุรกิจและองค์กรต่าง ๆ มีมาก ทำให้ผู้บริหารในธุรกิจและองค์กร ต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานของรัฐหันมาให้ความสำคัญกันมากขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าปัญหาทางด้าน อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานนั้น ส่งผลกระทบทั้งทางร่างกายและทรัพย์สินของ องค์กร รวมไปถึงการแข่งขันทางการค้า โดยจะส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่องค์กร ธุรกิจซึ่งจะกล่าวได้ 2 ประการด้วยกันคือ

1. ผลกระทบทางตรง สภาพแวดล้อมหรือสภาพความไม่ปลอดภัยในการทำงานย่อมนำมาซึ่งความเสี่ยงจากความสูญเสีย จากอุบัติภัยที่เกิดขึ้น โดยความสูญเสียเนื่องจากอุบัติภัยจะ ประกอบไปด้วยความสูญเสียทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยความสูญเสียทางตรงได้แก่ ความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของบุคคลในองค์กร เช่น การบาดเจ็บ พิการ ทุพพลภาพ หรือ เสียชีวิต ความสูญเสียทรัพยากรทางการเงินขององค์กร เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าทดแทน ค่าชดเชย ที่หน่วยงานอาจจะต้องจ่ายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย ความสูญเสียที่เกิดขึ้นทรัพยากรทางวัตถุ เช่น วัสดุ สิ่งของชำรุดเสียหายค่าซ่อมแซมหรือจัดหาวัสดุสิ่งของมาทดแทน และความสูญเสียทางอ้อม ได้แก่ ความสูญเสียเวลาการทำงานทั้งของผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ผู้ปฏิบัติงานอื่น หัวหน้างาน ผู้ควบคุมงานหรือผู้บังคับบัญชา สูญเสียค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสูงขึ้น สูญเสียค่าจ้างเงินเดือนและ ค่าสวัสดิการให้ผู้บาดเจ็บโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน การสูญเสียรายได้หรือผลงานเนื่องจาก กระบวนการผลิตหยุดชะงักไป ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือขององค์กร รวมทั้งขวัญและกำลังใจของ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร

2. ผลกระทบทางอ้อม ความไม่ปลอดภัยในการทำงานส่งผลกระทบต่อการแข่งขันของธุรกิจในตลาดโลก เนื่องจากปัจจุบันสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจการค้าของโลกมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและเป็นไปในแนวทางเสรีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดรูปแบบการค้าไร้พรมแดนทำให้ธุรกิจ ต่าง ๆ ต้องมีการแข่งขันกันมากขึ้น ทำให้ในปัจจุบันเรื่องอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการ ทำงาน ได้กลายเป็นเครื่องมือและมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ การแข่งขันของธุรกิจไทยในตลาดโลก (สุรชัย ตรัยศิลานันท์, 2552)

การเรียนรู้ การเตรียมพร้อม การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นวิธีการที่ทำให้ธุรกิจทุกระดับ ไม่ว่าธุรกิจนั้นจะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ล้วนมีความจำเป็นจะต้องมีการประเมินสถานการณ์ เพื่อปรับกลยุทธ์ของธุรกิจ ทำให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ การยอมรับของผู้บริโภค และการเติบโตอย่างยั่งยืน ปัจจุบันเกือบทุกองค์การหรือทุกธุรกิจ มีความจำเป็นที่ต้องมีการจัดหลักสูตรด้านความปลอดภัยที่เป็นมาตรฐานสากล ตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.2554 มาตรา 16 ให้นายจ้างจัดให้ผู้บริหาร หัวหน้างาน และลูกจ้างทุกคน ได้รับการฝึกอบรมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้บริหารจัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานได้อย่างปลอดภัย ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการฝึกอบรมผู้บริหาร หัวหน้างาน และลูกจ้างด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (พรบ.ความปลอดภัยฯ, 2554) ที่กำหนดหลักสูตรในการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้พนักงานทั่วไปและพนักงานเข้าทำงานใหม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่กฎหมายกำหนดไว้ 2) เพื่อให้นายจ้างได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 และ 3) เพื่อให้พนักงานที่เข้าทำงานใหม่มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

คลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด(มหาชน) เป็นสถานประกอบการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมด้านพลังงานของชาติที่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจไทย โดยเป็นคลังที่มีการเก็บสำรองน้ำมันทุกชนิดและก๊าซแอลพีจี ที่มากที่สุดของประเทศ ตามนโนยบายของกรมธุรกิจพลังงานกำหนดให้ โดยมีระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งในปี พ.ศ. 2559-2561 ที่ผ่านมา คลังปิโตรเลียมภาคตะวันออกมีการประสบอุบัติเหตุเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2559 พนักงานมีการประสบอุบัติเหตุถึงขั้นหยุดงาน จำนวน 2 เรื่อง มีผลทำให้ผลประเมิน (KPI) ได้ระดับ 1 เนื่องจากไม่ผ่านเป้าหมายในเรื่อง (LOSS TIME ACCIDENT) โดย ปตท.กำหนดเป้าหมายไว้ว่าห้ามหยุดงานเกิน 1 วัน จึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัย เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เข้ารับการอบรมให้สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้ารับการอบรมไปใช้ควบคู่กับการเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงในการทำงานตามแต่ละพื้นที่ซึ่งล้วนมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสถานที่ อีกทั้งต้องการควบคุมและลดความเสี่ยงต่างๆในการที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุต่างๆที่ส่งผลให้หน่วยงานได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินรวมไปถึงอุบัติเหตุต่างๆที่เกิดขึ้นแล้วทำให้ส่งผลต่อพนักงานต้องถึงขั้นหยุดงาน จะไม่ให้เกิดขึ้นอีกหรือเกิดขึ้นแล้วมีแนวโน้มไปในทางที่ลดลงไปจากปีก่อน ๆ จะดีที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน สำหรับพนักงาน ลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดที่เข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ คลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ภายใต้พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 เพื่อให้สถานประกอบการ ในกลุ่มอุตสาหกรรมขนส่งปิโตรเลียมน้ำมันและก๊าซแอลพีจี , กลุ่มบริษัทในกลุ่ม ปตท. นำไปอบรมให้ความรู้แก่พนักงาน ลูกจ้าง และผู้เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน คลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) เพื่อพัฒนา

คุณภาพของผู้เข้ารับการอบรมให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ตามประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อ

(1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)

(2) พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)

(3) ศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัย ของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

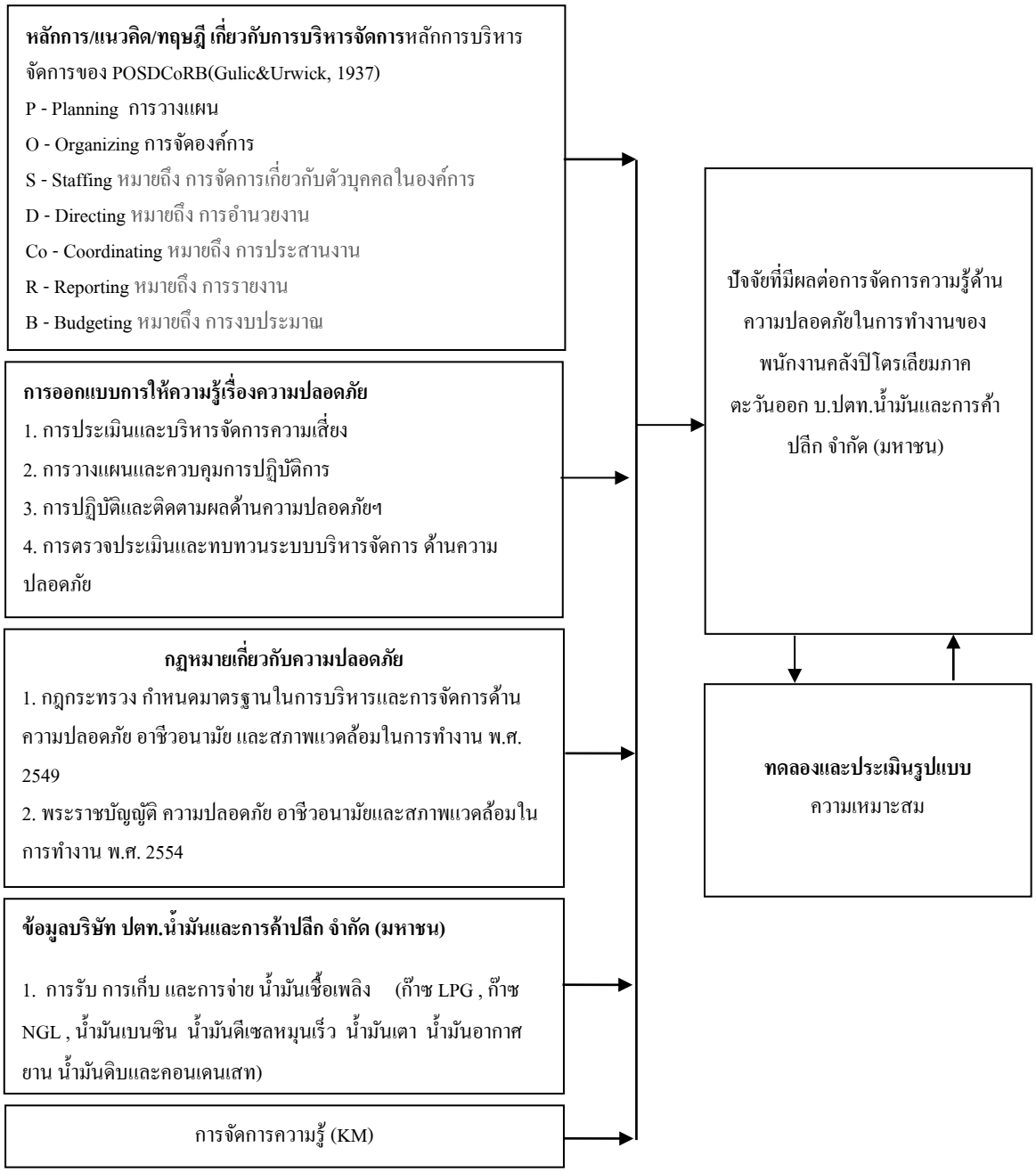

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เข้ารับการอบรมให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ตามประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงพัฒนา (Developmental Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ มีทั้งเชิงปริมาณและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)และผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 200 คน พนักงาน BSA จำนวน 100 คน และพนักงานของบริษัทผู้รับเหมาที่เข้ามารับการอบรมเป็นประจำทุกวันอังคารและวันพฤหัส จำนวน 400 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 700 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)และผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง , พนักงาน BSA , และพนักงานของบริษัทผู้รับเหมาที่เข้ามารับการอบรมเป็นประจำทุกวันอังคารและวันพฤหัสที่ คลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) จำนวน 248 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610) โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด ประกอบด้วย 1.1) สร้างแบบสัมภาษณ์ตามองค์ประกอบที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)1.2)นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอประธานคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและถ้อยคำความครอบคลุมของเนื้อหาและถ้อยภาษา และ1.3) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ประกอบด้วย

2.1) นำผลการศึกษาตามขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) มาสรุปเป็นข้อมูลสำหรับยกร่างเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)

2.2) นำร่างของรูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)ที่ผู้วิจัยได้ยกร่างแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม พิจารณาความสอดคล้อง ความครอบคลุมของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย นิยามศัพท์ ความเหมาะสมทางด้านภาษา และให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้ 2.2.1 ผู้บริหารระดับสูงที่สามารถกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัย จำนวน 1 ท่าน 2.2.2 ผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นนักวิชาการหรือผู้บริหาร ไม่น้อยกว่า 2 ปีมีงานวิจัย ตำรา บทความ หรือเป็นวิทยากร จำนวน 2 ท่าน 2.2.3 ผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท ผู้วิจัยได้นำเสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อขอความเห็นจากประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จำนวน 2 ท่าน 2.3) ปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) และ2.4) ทำการตรวจสอบความเหมะสม และความถูกต้องของร่างรูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) โดยการใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัย ของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)ในขั้นตอนนี้เป็นการทดลองการนำไปใช้ดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ที่พัฒนาขึ้นโดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ทราบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้หรือไม่เพียงใดในการสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาแบบสอบถามความเหมะสมและความเป็นไปได้ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 3.1) ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน 3.2) นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดขององค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ของพนักงาน3.3) กำหนดโครงสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับความต้องการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ของพนักงาน 3.4) ร่างแบบสอบถาม โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ตอน คือ **ตอนที่ 1** ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบสำรวจรายการ (Check List) **ตอนที่ 2** แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ของพนักงานได้แก่ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความสอดคล้อง และด้านความเป็นประโยชน์ จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าน้ำหนักตามเกณฑ์ 5 ระดับดังนี้ 5 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด 4 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับมาก3 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับปานกลาง 2 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อย และ1 หมายถึง มีความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด และ**ตอนที่ 3** แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ของพนักงาน 3.5) นำแบบสอบถามที่ร่างขึ้นเสนอต่อกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข 3.6) นำร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเป็นรายข้อ แล้วพิจารณาเลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป จึงจะ ถือว่ามีความเที่ยงตรงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนำไปสร้างเป็นข้อคำถาม (บุญชม ศรีสะอาด. 2547: 84) และ3.7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ดำเนินการดังนี้ 1. ผู้วิจัยขออนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยวิธีสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) และ2. ประสานนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลาที่นัดหมาย

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีกจำกัด(มหาชน) ดำเนินการดังนี้ 1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารและพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบแบบสอบถาม โดยจัดส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างผ่านหน่วยงานต้นสังกัด และ2. นำแบบสอบถามไปรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าแจกแจงความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

2. วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การประเมินตามแนวคิดของ เบสท์ (Best. 1990: 185-190) เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

4.21-5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) มากที่สุด

3.41-4.20 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) มาก

2.61-3.40 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ปานกลาง

1.81-2.60 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) น้อย

1.00-1.80 หมายถึง ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) น้อยที่สุด

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษาปัจจัยการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ประเด็นที่ 1 ศึกษาสภาพ

ปัจจุบันและแนวทางการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ประเด็นที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ประเด็นที่ 3 ศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัย ของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน)

6. อภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์ข้อ 1เพื่อศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บ.ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก ในภาพรวมมีความเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยควรให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ ควรเริ่มตั้งแต่การแสวงหาความรู้ การเข้าถึงข้อมูลและการจัดการระบบความรู้ให้ได้มาตรฐานตามที่องค์การกำหนดไว้ โดยต้องมีการสนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกิดการยอมรับความคิดเห็นร่วมกัน มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับบุคลากรเพิ่มมากขึ้นในการพัฒนา ฝึกอบรม หรือการศึกษาดูงานนอกสถานที่และมีการส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ภายในองค์การที่ทันสมัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากร เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจในเรียนรู้และพัฒนาตนเองต่อไปได้ ส่งผลทำให้องค์การมีบุคลากรที่ดีมีความรู้ความสามารถ มีทัศนคติดีที่ต่อองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับ วิเชียร ฤกษ์พัฒนกิจ(2551) พบว่า มีการจัดการความรู้อย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ขององค์การ ยังมีขีดความสามารถด้านโครงสร้างการจัดการความรู้และกระบวนการความรู้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ทุนทางปัญญาขององค์การในด้านทุนมนุษย์และทุนทางโครงสร้างปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมในรายงานประจำปีซึ่งชี้ให้เห็นว่าองค์การที่มีกิจกรรมและกระบวนการจัดการความรู้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องปัญหาของการบริหารองค์ความรู้นั้นคือ การโน้มน้าวให้พนักงานยินยอม ที่จะแบ่งปันความรู้ของตนเองกับผู้อื่น โดยการสร้างโอกาส และให้รางวัลที่เหมาะสมกับพนักงานสำหรับผู้ที่ให้ความรู้แก่องค์การ การสนับสนุนให้เกิดการแบ่งปันความรู้จะช่วยให้องค์การสามารถอยู่รอดและมีความสามารถในการแข่งขัน

2. วัตถุประสงค์ข้อ 2เพื่อพัฒนาและศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ ที่สร้างความปลอดภัยให้กับพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ศึกษาการเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ผลการศึกษาพบว่า พนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก ในภาพรวมมีความเห็นในทิศทางเดียวกัน โดยควรให้ความสำคัญกับการจัดการคุณภาพชีวิตในการทำงานควรเริ่มตั้งแต่ ผลตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม มีความปลอดภัยในการทำงานสูงสุด การพัฒนาบุคลิกภาพในการทำงาน และความมั่นคงและความก้าวหน้า ซึ่งต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีการต่างๆไม่ว่าจะเป็น การมอบหมายงาน การเลื่อนตำแหน่งงาน การให้รางวัลตอบแทนหากทำงานได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด การมีสวัสดิการและมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีย่อมทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีให้บุคลากรภายในองค์การได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เกษศิรินทร์ ไชยสงคราม (2553) พบว่า องค์การทั้งสองกลุ่มมีการจัดการคุณภาพชีวิตการทำงานที่สอดคล้องกับค่านิยามและองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานในบริบทของแต่ละกลุ่ม โดยมีความแตกต่างของการจัดการคุณภาพชีวิตการทำงานใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้คือ (1) ปัจจัยสำคัญในการนำแนวคิดคุณภาพชีวิตการทำงานมาใช้ในองค์การ (2) รูปแบบการ

จัดการคุณภาพชีวิตการทำงาน และแนวทางการดำเนินงาน (3) การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานและการจัดการคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน

3. วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัย ของพนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออก บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) ในภาพรวมมีความเห็นในทิศทางเดียวกันพบว่า ควรนำรูปแบบที่พนักงานคลังปิโตรเลียมภาคตะวันออกร่วมให้ความคิดเห็นต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านความปลอดภัยที่ดีนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดกับองค์การ ควรให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการทำงาน ควรเริ่มตั้งแต่ คุณภาพในการทำงาน ปริมาณงาน เวลาในการปฏิบัติงาน มีความน่าไว้วางใจ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยองค์การควรให้วางแผนในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ปรับทัศนคติให้ไปในทิศทางเดียวกัน สามารถจูงใจให้บุคลากรอุทิศตนให้กับองค์การ และมีตัวชี้วัดผลเป็น KPI ในการประเมินประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้ทุกคนตื่นตัวที่จะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับอิทธิพล ดีพร้อม (2554) พบว่าควรให้ความสำคัญที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมทั้ง ด้านความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติส่วนบุคคล ด้านปริมาณงานและคุณภาพของการดำเนินงาน ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน และด้านผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาด้านการจัดการความรู้ พบว่า

1.1 องค์การควรจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเอื้อประโยชน์ต่อบุคลากรที่พร้อมจะพัฒนาองค์ความรู้ให้กับตนเองได้มีศักยภาพ เปิดโอกาสในความก้าวหน้าของตำแหน่งหน้าที่และความมั่นคงในการทำงานของตนเองได้

1.2 องค์การควรจะต้องจัดกิจกรรมระหว่างปฏิบัติงานด้วยเนื่องจากหากระหว่างปฏิบัติงานอยู่แล้วเกิดปัญหาก็สามารถให้หัวหน้าหรือส่วนงานที่จัดกิจกรรมได้สอนงานหรือให้คำปรึกษาได้ เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ไขปัญหาระหว่างงานได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นการเพิ่มแหล่งในการเรียนรู้อย่างอัตโนมัติ

2. จากผลการศึกษาด้านการจัดการคุณภาพชีวิตในการทำงาน พบว่า

2.1 องค์การควรจะต้องปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรมีความจงรักภักดีต่อองค์การ สามารถอุทิศตนเพื่อองค์การได้ และมีความซื่อสัตย์ต่อองค์การ จึงทำให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์การ

2.2 องค์การควรมีกิจกรรมต่างๆสอดแทรกกระบวนการทำงานหรือการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ เพื่อเป็นการจูงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน เกิดความรักและความผูกพันเปรียบเสมือนองค์การเป็นบ้านหลังที่สองของบุคลากร

3. จากผลการศึกษาด้านประสิทธิภาพในการทำงาน พบว่า

3.1 องค์การควรสร้างความท้าทายในการทำงานให้มีระดับความยากง่ายของงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาตัวบุคลากรเองและทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อองค์การสูงสุดได้ และการทำงานควรมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม เน้นการมีส่วนร่วม แบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกัน และถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคลากรอื่นๆได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จ และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรนำรูปแบบการจัดการความรู้ที่ออกแบบพัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่อยู่ในระดับหัวหน้างานในหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่สถานประกอบการ เช่น หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

(2) ควรทำการพัฒนาหลักสูตรนี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่ไม่ใช่หัวหน้างาน เช่น ลูกจ้างทั่วไปและลูกจ้างที่เข้าทำงานใหม่ ลูกจ้างที่นิยามตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทางาน พ.ศ. 2554 เป็นต้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากผู้มีพระคุณหลายท่านจากมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพในการให้คำแนะนำ และรศ.ดร.เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และผศ.ดร. ปัญญา ธีระวิทยเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจนทำให้ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจ และความทุ่มเทของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

9. เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549. (2549). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 123, ตอนที่ 65ก (21 มิถุนายน): 4 – 20.

กฤษกร ดวงสว่าง. (2558). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของบริษัท ปตท.จำกัด(มหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

เกษศิรินทร์ไชยสงคราม. (2553). การจัดการคุณภาพชีวิตการทำงานในบริษัทที่ได้รับรางวัลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทางด้านผลการดำเนินงานยอดเยี่ยมประจำปี2551 และบริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการบริหารจัดการคุณภาพชีวิตการทำงานจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2547). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

วิเชียร ฤกษ์พัฒนกิจ. (2551). การจัดการความรู้ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกระบวนการสู่การพัฒนาทุนทางปัญญา(ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต).กรุงเทพฯ**:** มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อิทธิพล ดีพร้อม. (2554). รูปแบบในการสื่อสารที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน กรณีศึกษาพนักงานองค์การภาครัฐและเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ**:**มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Dubrin, A.T. (1981). Human relation: A job oriented approachVerginia: Reston.

Gibson, James L. and others. (1988). **Organization** (6thed.). Texas: Business.

Louis, K.S. (1998). Effect of teacher quality of work life in secondaryschoolson commitment and sense of efficacy. **School effectiveness and School Improvement**, 9(1), 1-27.

ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรมการเล่น และผลกระทบจากการเล่นเกมอีสปอร์ตของเกมเมอร์ไทย[1]

FACTORS INFLUENCING COMMUNICATION, SOCIAL INTERACTION, PLAYING BEHAVIOR AND THE IMPACT OF ESPORTS GAME ON THAI GAMER

ณัฏฐพงษ์ สายพิณ

นักศึกษาปริญญาเอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์และนวัตกรรม

คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

E-mail: realdimos@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรัชญ์ ครุจิต

ที่ปรึกษา รองคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา

คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

E-mail: warat.k@nida.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรมการเล่น และผลกระทบจากการเล่นเกมอีสปอร์ตของเกมเมอร์ไทย ใช้วิธีการสำรวจโดยอาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เล่นเกมอีสปอร์ตประเภทโมบ้าในประเทศไทย จำนวน 400 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน, การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว สำหรับทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม, การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่, การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเกมเมอร์ คือ ลักษณะทางประชากรของเกมเมอร์ที่แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งของการสื่อสารแตกต่างกัน, เกมเมอร์ที่มีลักษณะทางจิตวิทยาแตกต่างกันมีความบ่อยครั้งของการสื่อสารโดยภาพรวมแตกต่างกัน, เกมเมอร์ที่มีเพศแตกต่างกันมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน 2) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นเกม คือ ความบ่อยครั้งของการสื่อสารของเกมเมอร์โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเล่นเกม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเกมเมอร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเล่นเกม 3) พฤติกรรมการเล่นเกมของเกมเมอร์มีความสัมพันธ์ทางบวก

[1] บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง การสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรมการเล่น และผลกระทบจากการเล่นเกมอีสปอร์ตของเกมเมอร์ไทย

กับผลกระทบเชิงบวกจากการเล่นเกม, พฤติกรรมการเล่นเกมของเกมเมอร์ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบเชิงลบจากการเล่นเกม

คำสำคัญ: การสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พฤติกรรมการเล่น ผลกระทบ เกม อีสปอร์ต

ABSTRACT

This study was a quantitative research which was conducted with the objective factors influencing communication, social interaction, playing behavior and the impact of eSports on Thai gamer through demographic characteristics, communication, social interaction, playing behavior and the impact of playing esports games. This research was employed questionnaire survey methods. The instruments used were questionnaire. The data were collected in the purposive sampling consisted of 400 gamers in Thailand who played MOBA esports games. The descriptive statistics used in this research comprised of frequency, percentage and mean. The inferential statistics comprised of t-test, one-way ANOVA, pos hoc test using Least Significant Difference (LSD) with the statistical significance at the 0.05 level.

The results of the research revealed that 1) factors influencing communication and social interaction: The demographic characteristics overview with different types of communication. The psychological characteristics of gamers with different types of the frequency of gamers' communication overview and the overall demographic characteristics were significantly different social interactions. 2)factors influencing playing behavior: A positive relationship between the frequency of gamers' communication overview and playing behavior. A positive relationship between the frequency of gamers' communication overview and playing behavior. 3) A positive relationship between playing behavior of gamers and the positive impact of eSports game, while did not have relationship between playing behavior of gamers and the negative impact of eSports game.

Keywords: Communication, Social Interaction, Playing Behavior, Impact, eSports, Game

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สถานการณ์ของอีสปอร์ตในไทยเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปี พ.ศ.2560 การกีฬาแห่งประเทศไทยรับรองเป็นหนึ่งในชนิดกีฬา อีสปอร์ตมีฐานแฟนคลับในช่วงอายุ 10-30 ปี ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มลูกค้าในอนาคต มีการคาดการณ์อัตราการเติบโตของผู้ชมอีสปอร์ตในประเทศไทยจากปี พ.ศ.2560-2564 จะเพิ่มขึ้นราว 30% และมูลค่าตลาดไม่น้อยกว่า 30,000 ล้านบาท (the standard, 2560; SM Magazine, 2561) อันจะส่งผลต่อเกมเมอร์ไทยซึ่งยังเป็นเด็กและเยาวชน เกมเมอร์ที่เล่นและติดตามการแข่งขันเกมอีสปอร์ตผ่านชุมชนออนไลน์จะได้รับความสนุกสนานจากข้อมูล ข่าวสาร เทคนิคการเล่น การถ่ายทอดสดการแข่งขัน ตลอดจนค่านิยมต่างๆ อย่างไรก็ตามอีสปอร์ตนั้นสามารถสร้างค่านิยมและส่งผลเชิงบวกและผลเชิงลบแก่เด็กและเยาวชนได้เช่นกัน กรมสุขภาพจิตระบุว่าสิ่งที่กังวลจากความเข้าใจผิดคิดว่าการแข่งขันเกมประเภทโมบ้า (MOBA) มีอันตรายต่อสมองที่บริเวณสมองส่วนหน้าของเด็กและวัยรุ่น มีผลต่อการควบคุมความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมโดยตรง ในขณะที่สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ระบุว่าหากเด็กใช้เวลาหมกมุ่นอย่างมากกับการเล่นเกมนั่นคือสัญญาณว่า

กำลังเกิดปัญหาติดเกม (บีบีซีไทย; ไทยทริบูน, 2560) นอกจากนี้มาตรการต่างๆ ของทางภาครัฐในการบริหารจัดการอีสปอร์ตนั้นยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ เกมเมอร์ไทยจึงเป็นกลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในอีสปอร์ตทั้งในเกมอีสปอร์ตและนอกเกมอีสปอร์ต เนื่องจากเป็นพื้นที่สาธารณะในการสื่อสารประเด็นต่างๆ และประกอบไปด้วยผู้คนที่แตกต่างกัน การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีผลต่อการเข้าใจพฤติกรรมของเกมเมอร์ มีการสร้างสัญลักษณ์ซึ่งมีความเฉพาะตัวที่ใช้ในการสื่อสารความหมายระหว่างกัน ตลอดจนองค์ประกอบที่ทำให้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงก่อให้เกิดการกระทำที่มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อความคิด หรือการกระทำของบุคคลในเกมอีสปอร์ตที่เป็นต้นแบบ ยิ่งเกมเมอร์เลือกที่จะสนใจบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นต้นแบบในเกมอีสปอร์ตมากเท่าใด ยิ่งทำให้มีโอกาสกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกมเมอร์ซึ่งจะส่งผลกระทบไม่ทางใดก็ทางหนึ่งมากขึ้นเท่านั้น (ศุภสรา นิ่มครุฑ, 2560) โดยในที่นี้ระบุการศึกษาไปที่ผู้เล่นเกมอีสปอร์ตประเภทโมบ้าว่าเป็นเช่นไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทของผู้เล่นเกมอีสปอร์ตในสถานภาพต่างๆ และวัฒนธรรมของเกมเมอร์อีสปอร์ตได้มากขึ้น

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

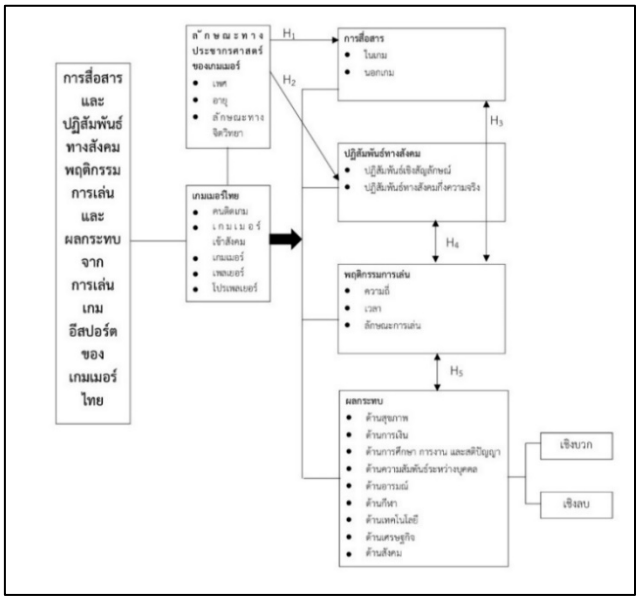

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเกมเมอร์

2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นเกม

3) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเล่นเกมอีสปอร์ต

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 แบบแผนการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การสำรวจ อาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้เล่นเกมอีสปอร์ตในประเทศไทย ที่เล่นเกม ฝึกซ้อมชมสตรีมมิ่ง ติดตามการแข่งขันหรือ

เข้ากลุ่มชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ต จำนวน 25,000,000 คน (กรุงเทพธุรกิจ, 3 มกราคม 2561) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เล่นเกมอีสปอร์ตประเภทโมบ้า ที่เล่นเกม ฝึกซ้อม ชมสตรีมมิ่ง ติดตามการแข่งขันหรือเข้ากลุ่มชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ต ไม่จำกัดเพศและอายุ โดยมีระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ซึ่งได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543) จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างไว้ที่จำนวน 400 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยการสุ่มแบบง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก และการสุ่มแบบเจาะจง

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

มีดังนี้ 1) ตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะทางประชากร, ความบ่อยครั้งของการสื่อสารในเกมอีสปอร์ต, ความบ่อยครั้งของการสื่อสารในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ต, ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพฤติกรรมการเล่น 2) ตัวแปรตาม 2 ตัวแปร ได้แก่ ผลกระทบเชิงบวกจากการเล่นเกม และผลกระทบเชิงลบจากการเล่นเกม

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC จากจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 129 ข้อ มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ทุกข้อ ถือว่าคัดเลือกไว้ใช้ได้ จากนั้นนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) (1984) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้เล่นเกมอีสปอร์ตประเภทโมบ้าที่เล่นเกม ฝึกซ้อม ชมสตรีมมิ่ง ติดตามการแข่งขัน แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงที่กำหนดไว้ จำนวน 50 คน ในงาน Thailand Game Show 2018 ณ รอยัล พารากอน ฮอลล์ สยามพารากอน เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2561 โดยรวมทั้งแบบสอบถามเท่ากับ 0.967 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นที่ดี

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วง เดือนตุลาคม พ.ศ.2561 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2562 รวมทั้งสิ้น 7 เดือน

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการลงรหัสแล้วประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS เพื่อคำนวณค่าสถิติและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test, One - way ANOVA, LSD และ Pearson Product Moment Correlation Coefficient เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปร อิสระและตัวแปรตามในสมมติฐานของการวิจัย โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 ลักษณะทางประชากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-24 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด มีเกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.51-3.00 เป็นนักศึกษา มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางจิตวิทยาของเกมเมอร์ โดยใช้เกณฑ์การจำแนกประเภทของบุคลิกภาพของเกมเมอร์ตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงวิเคราะห์ของคาร์ล จี จุง (Carl G. Jung's Analytical Psychology) 3 ประเภท ได้แก่ 1) บุคลิกภาพแบบเก็บตัว (introvert) ที่มีลักษณะชอบคิด สังเกตผู้คนแบบเงียบๆ ไม่ชอบเข้าสังคม 2) บุคลิกภาพแบบเปิดเผย (extrovert) ที่มีลักษณะชอบเข้าสังคม แสดงความคิดเห็น และ 3) บุคลิกภาพแบบกลางๆ (ambivert) ที่มีลักษณะก้ำกึ่งระหว่างบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแบบเปิดเผยนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบกลางๆ มากที่สุด รองลงมา มีบุคลิกภาพแบบเปิดเผย และมีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวน้อยที่สุด

6.2 พฤติกรรมการเล่นเกมอีสปอร์ต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเล่นเกมอีสปอร์ต 3 ปีขึ้นไป ประเภทเกมอีสปอร์ตที่เคยเล่นมากที่สุด คือ เกมโมบ้า เกมที่เล่นเป็นประจำคือ ROV ใช้สมาร์ทโฟนเป็น

อุปกรณ์ในการเล่น ความถี่ในการเล่นคือ ทุกวัน วันละหลายครั้ง เล่นเป็นงานอดิเรกจากการแบ่งเวลาในชีวิตประจำวัน ใช้เวลาในการเล่น 1-3 ชั่วโมง เล่นช่วงเวลา 20.01-24.00 น. ในการเล่นเกมไม่เคยเติมหรือไม่เคยเสียค่าใช้จ่าย เหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเล่นเกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ ความสนุกสนานของเกม สองในสามของกลุ่มตัวอย่างไม่เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมเข่งขันทัวร์นาเมนต์/ลีกเกมอีสปอร์ต และเหตุผลที่ทำให้หนึ่งในสามของกลุ่มตัวอย่างเคยเข้าแข่งขันทัวร์นาเมนต์หรือลีกเกมอีสปอร์ต คือ หาประสบการณ์จริงในการแข่งขัน

6.3 การสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ต ลักษณะทางประชากรโดยภาพรวมที่แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งของการสื่อสารแตกต่างกัน โดยเพศ อายุ ลักษณะทางจิตวิทยาที่แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งของการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตแตกต่างกัน ส่วนลักษณะประชากรด้านอายุที่แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งของสื่อสารในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตไม่แตกต่างกัน สื่อที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้จักเกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ เกมออนไลน์ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเล่นเกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ ความสวยงามของภาพภายในเกม มุมมองการรับรู้เกี่ยวกับอีสปอร์ต คือ อีสปอร์ตเป็นการแข่งขันวิดีโอเกม

ความบ่อยครั้งของการสื่อสาร ความบ่อยครั้งของการสื่อสารของเกมเมอร์โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเล่นเกม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า **1) การสื่อสารในเกมอีสปอร์ต** ระดับความบ่อยครั้งในการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ เปิดลำโพงฟังผู้เล่นอื่นระหว่างเล่นเกม เหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสาร คือ ต้องการข้อมูลที่เป็นประโยชน์และได้รู้จักผู้คนมากขึ้น ในขณะที่เหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสาร คือ ไม่ต้องการแสดงตัวตน **2) การสื่อสารนอกเกมอีสปอร์ต** ชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตที่กลุ่มตัวอย่างเคยเข้าชมหรือเป็นสมาชิกมากที่สุด คือ Facebook ระดับบ่อยความครั้งในการสื่อสารในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ ดูการแคสเกม เหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสาร คือ ได้รู้จักผู้คนมากขึ้น ในขณะที่เหตุผลที่ทำให้ไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสาร คือ ไม่ต้องการแสดงตัวตน

6.4 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเกี่ยวกับเกมอีสปอร์ต ลักษณะทางประชากรโดยภาพรวมที่แตกต่างกันมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเกมเมอร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเล่นเกม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และระดับความคิดเห็นต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเกี่ยวกับเกมอีสปอร์ตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหมายความว่า เกมเมอร์ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากก็จะมีพฤติกรรมการเล่นเกมมากด้วย ประเด็นที่มีผลมากที่สุด คือ เกมอีสปอร์ตคือหนึ่งในเกมที่ชอบมากที่สุด รองลงมา คือ มีความรู้สึกตื่นเต้นดีใจเมื่อมีตัวละคร ฮีโร่ สกิน ไอเท็ม หรืออีเวนต์ใหม่ๆ ออกมาจากผู้ให้บริการเกมอีสปอร์ต และมีความต้องการสนับสนุนบุคคลที่ชื่นชอบด้วยการโดเนท หรือบริจาคเงินน้อยที่สุด

6.5 ผลกระทบจากการเล่นเกมอีสปอร์ต พฤติกรรมการเล่นเกมของเกมเมอร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลกระทบเชิงบวกจากการเล่นเกม และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ ระดับความคิดเห็นต่อภาพรวมผลกระทบเชิงบวกจากการเล่นเกมอีสปอร์ตอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านและรายข้อ พบว่า ด้านและข้อที่มีผลกระทบเชิงบวกจากการเล่นเกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ ด้านอารมณ์ (สนุกสนาน ผ่อนคลาย) รองลงมา คือ ด้านการศึกษา การงาน และสติปัญญา (พัฒนาความคิดเชิงกลยุทธ์), ด้านเทคโนโลยี (มีการพัฒนาระบบเกมและเซิร์ฟเวอร์อย่างสม่ำเสมอ), ด้านสังคม (สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ใหม่), ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (สร้างความสามัคคีและการทำงานเป็นทีม), ด้านเศรษฐกิจ (สร้างโอกาสทางอาชีพที่เกิดขึ้นจากเกมอีสปอร์ต), ด้านกีฬา (กฎ กติกา ระเบียบ มาตรฐานการแข่งขันอีสปอร์ตมีความเป็นสากล), ด้านการเงิน (มีรายได้จากการขายอุปกรณ์, ไอดี, ไอเทม) และด้านสุขภาพ (เสริมสร้างประสาทสัมผัสทางสายตา) ตามลำดับ

ในขณะที่พฤติกรรมการเล่นเกมของเกมเมอร์ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบเชิงลบจากการเล่นเกม ระดับความคิดเห็นภาพต่อรวมผลกระทบเชิงลบจากการเล่นเกมอีสปอร์ตอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านและรายข้อ พบว่า ด้านและข้อที่มีผลกระทบเชิงลบจากการเล่นเกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ ด้านสุขภาพ (อาการปวดตา ปวดหัว ปวดกล้ามเนื้อ) รองลงมา คือ ด้านสังคม (ก่อให้เกิดปัญหาการติดเกม), ด้านการศึกษา การงาน และสติปัญญา (ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเล่นเกมอีสปอร์ต), ด้านอารมณ์ (โมโห หัวร้อน หงุดหงิดง่าย), ด้านเศรษฐกิจ (ผลประโยชน์แอบแฝงทางธุรกิจของสปอนเซอร์ผู้สนับสนุนกิจกรรมอีสปอร์ต), ด้านเทคโนโลยี (การปลอมแปลงข้อมูลส่วนบุคคลในการเล่นเกม), ด้านกีฬา (กีฬารูปแบบเดิมๆ ได้รับความนิยมน้อยลง และมีการล้มเกมการโยนเกม), ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ถูกเยาะเย้ยถากถาง ต่อว่าด่าทอ จากผู้อื่น) และด้านการเงิน (ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่หมดไปกับการเล่นเกมอีสปอร์ต) ตามลำดับ

7. อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเกมเมอร์ ลักษณะทางประชากรของเกมเมอร์ที่แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งของการสื่อสารแตกต่างกัน จากงานวิจัยพบว่าเกมเมอร์ที่มีเพศแตกต่างกันมีความบ่อยครั้งของการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตแตกต่างกัน โดยที่เกมเมอร์เพศชายจะมีความบ่อยครั้งของการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตมากกว่าเกมเมอร์เพศหญิงสอดคล้องกับการศึกษาของกุลจิรา ฤกษ์ศิริรัตน์ (2560) ที่พบความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านเพศกับความภักดีอิเล็กทรอนิกส์ต่อเกมอาโอวีที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของศัลยาภา นวรัตน์ และ โมไนยพล รณเวช (2561) ที่พบว่า ผู้ชมที่มีเพศ อายุ แตกต่างกันจะมีความถี่ในการเปิดรับและระยะเวลาในการเปิดชมรายการถ่ายทอดการแข่งขันอีสปอร์ตแตกต่างกัน

เกมเมอร์ที่มีลักษณะทางจิตวิทยาแตกต่างกันมีความบ่อยครั้งของการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตแตกต่างกัน โดยผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ พบว่า เกมเมอร์ที่มีลักษณะทางจิตวิทยาบุคลิกภาพแบบเปิดเผย มีความบ่อยครั้งของการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตมากกว่าแบบกลางๆ และแบบเก็บตัว ซึ่งข้อค้นพบของงานวิจัยพบว่า การเปิดลำโพงฟังผู้เล่นอื่นระหว่างเล่นเกมมีระดับความบ่อยครั้งในการสื่อสารมากที่สุด โดยเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ ได้รู้จักผู้คนมากขึ้นเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษา Kircaburun, Alhabash, Tosuntas and Griffiths (2018) ที่พบว่าคนที่มีบุคลิกภาพแบบเปิดเผยมักใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อรักษาความสัมพันธ์และจัดการข้อมูลและเรื่องราวต่างๆ นอกจากนี้ในงานวิจัยยังพบว่า เหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ ไม่ต้องการแสดงตัวตน อันเป็นลักษณะทางจิตวิทยาบุคลิกภาพของคนที่มีโลกส่วนตัวสูงซึ่งมักจะไม่แชร์ เซลฟี่ หรือตั้งสเตตัสมาก เพื่อหลีกเลี่ยงการได้รับคอมเมนต์ด้านลบ แต่ใช้เวลาทั้งหมดในส่องดูคนอื่นและหลีกเลี่ยงการติดต่อพูดคุย เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาและการติดต่อสื่อสาร ในขณะที่ผลการวิจัยพบว่าเกมเมอร์ที่มีอายุแตกต่างกันมีความบ่อยครั้งของสื่อสารในเกมอีสปอร์ตไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของอดิสรณ์ อันสงคราม (2556) ที่พบว่าอายุที่แตกต่างกันมีการใช้งานโซเชียลมีเดียไม่แตกต่างกัน

เกมเมอร์ที่มีเพศแตกต่างกันมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน โดยเกมเมอร์เพศชายมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเกมเมอร์เพศหญิง และเกมเมอร์อายุ 16-20 ปี มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเกมเมอร์อายุน้อยกว่า 15 ปี สอดคล้องกับการศึกษาของปริญชาติ จรุงจิตรประชารมย์ (2553) ที่พบว่า ระดับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

กึ่งความจริงมีความแตกต่างกันตามอายุของกลุ่มแฟนคลับ นอกจากนี้ในผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ยังพบว่าเกมเมอร์ที่มีลักษณะทางจิตวิทยาบุคลิกภาพแบบเปิดเผย มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเกมเมอร์ที่มีลักษณะทางจิตวิทยาบุคลิกภาพแบบเก็บตัว ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกภาพตามทฤษฎีจิตวิทยาเชิงวิเคราะห์ของ Carl G. Jung (1939) ที่ระบุว่าบุคลิกภาพแบบเปิดเผย เป็นคนที่ชอบทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ชอบการสังสรรค์ เข้าสังคมกับคนผู้อื่น ในขณะที่บุคลิกภาพแบบเก็บตัว จะมีลักษณะตรงกันข้าม

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นเกม มากที่สุดคือ ความสวยงามของภาพภายในเกม สอดคล้องกับ พงษ์เพ็ชร์ สัติภากรณ์ และ กรกฎ เหมสถาปัตย์ (2553) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเลือกเล่นเกมออนไลน์ในประเทศไทย พบว่า ความสวยงามและความสมจริง เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เล่นเลือกเล่นเกม ในขณะที่ความบ่อยครั้งของการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตของเกมเมอร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเล่นเกม ซึ่งหมายความว่า ความบ่อยครั้งของการสื่อสารของเกมเมอร์มากก็จะมีพฤติกรรมการเล่นเกมมากด้วย สอดคล้องกับภคภร ลุ่มเพชรมงคล (2559) ที่พบว่าปัจจัยการติดต่อกับผู้อื่นในเกมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อความตั้งใจในการเล่นเกมผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่พบว่าระดับความบ่อยครั้งในการสื่อสารในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตมากที่สุด คือ ดูการแคสเกม ยังสอดคล้องกับการศึกษาเหตุผลในการเข้าชมอีสปอร์ตในอินเทอร์เน็ตของ Sjöblom and Hamari (2017) ที่พบว่าการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเกมอีสปอร์ต มีความถี่ในการดูอีสปอร์ตในเชิงบวก และสตรีมมิ่งวิดีโอเกมกลายเป็นรูปแบบใหม่ของสื่อใหม่ในอินเทอร์เน็ต และสอดคล้องกับการศึกษาของอภิวรรณ ศิรินันทนา (2559) ที่พบว่าการสื่อสารในเกมเกี่ยวข้องกับสังคมที่อยู่บนอินเทอร์เน็ตที่สร้างชีวิตเสมือนจริงของผู้เล่นเกม มีการสื่อสารของคนที่เล่มเกมด้วยกันโดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความสนใจร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ McLuhan ที่สนใจรูปแบบของสื่อว่า “เพียงแค่ตัวสื่อก็เป็นสารแล้ว” (medium is the message) เพียงแค่การเปลี่ยนตัวสื่อเท่านั้น ก็จะสร้างผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับประสบการณ์ของมนุษย์แล้ว (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) ซึ่งการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตของเกมเมอร์นั้นจัดอยู่ในบริบทเครือข่ายและชุมชนออนไลน์ในโลกยุคดิจิทัล ความบ่อยครั้งของการสื่อสารในเกมอีสปอร์ตและในชุมชนออนไลน์เกมอีสปอร์ตของเกมเมอร์มากก็จะมีพฤติกรรมการเล่นเกมมากด้วยเช่นกัน

ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเกมเมอร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเล่นเกม ซึ่งหมายความว่าเกมเมอร์ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากก็จะมีพฤติกรรมการเล่นเกมมากด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชิณสินธุ์ คลังทอง (2561) ที่พบว่าสภาพของชุมชนเสมือนขึ้นอยู่กับลักษณะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นเกมออนไลน์ ข้อค้นพบของงานวิจัยพบว่า มุมมองการรับรู้เกี่ยวกับอีสปอร์ตมากที่สุด คือ อีสปอร์ตเป็นการแข่งขันวิดีโอเกม ซึ่งสอดคล้องกับ ธาม เชื้อสถาปนศิริ (2561) ที่มีการเสนอให้ใช้คำนิยามความหมายของอีสปอร์ตว่า เป็นกิจกรรมการแข่งขันวิดีโอเกมที่กระทำผ่านคอมพิวเตอร์ เครือข่าย เน็ตเวิร์ค การสื่อสารผ่านระบบใดก็ตามที่ผู้เล่นระดับจริงจังมืออาชีพ เข้าร่วมเพื่อเงินรางวัล ของรางวัล หรือความรู้สึกทางจิต ซึ่งอาจมีการถ่ายทอดสดให้คนดู และมีสปอนเซอร์สนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่จัดงานหรือในโลกอินเทอร์เน็ตก็ตาม

ผลกระทบจากการเล่นเกมอีสปอร์ต พฤติกรรมการเล่นเกมของเกมเมอร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลกระทบเชิงบวกจากการเล่นเกม ซึ่งหมายความว่า เกมเมอร์ที่มีพฤติกรรมการเล่นเกมมากก็จะมีผลกระทบเชิงบวกจากการเล่นเกมมากด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของชญานิกา ศรีวิชัย (2557) ที่พบว่าการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพ และผลกระทบเชิงบวกด้านที่มีผลมากที่สุด คือ ด้านอารมณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของวราภรณ์ ลิ้มเปรมวัฒนา และกันตภณ ธรรมวัฒนา (2560) ที่พบว่า

ผลกระทบทางด้านบวกในด้านอารมณ์และความรู้สึก ทำให้ความรู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียด สนุกสนานเพลิดเพลินทั้งนี้พบว่าพฤติกรรมการเล่นเกมของเกมเมอร์ไม่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบเชิงลบจากการเล่นเกม และภาพรวมผลกระทบเชิงลบจากการเล่นเกมอีสปอร์ตของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีผลมากที่สุด คือ ด้านสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของกฤตนัย แซ่อึ้ง และคณะ (2559) ที่พบว่าผลกระทบจากการเล่นเกมออนไลน์ด้านสุขภาพร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาเกี่ยวกับสายตา อาการปวดตา สายตาสั้น ร่างกายไม่แข็งแรง มีเวลาพักผ่อนน้อยลง รับประทานอาหารไม่เป็นเวลา และปวดหลังเมื่อนั่งเล่นเกมนานๆ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) จากงานวิจัย พบว่าการเล่นเกมส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และเกิดปัญหาการติดเกม ดังนั้น นักวิชาการและบุคลากรทางการแพทย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรสร้างความรู้ ความเข้าใจความเข้าใจ และรู้เท่าทันเกมอีสปอร์ต เนื่องจากคนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าอีสปอร์ตช่วยลดปัญหาเด็กติดเกมน้อยที่สุด

(2) นักการตลาดหรือผู้ให้บริการเกมควรมุ่งเน้นความสวยงามของภาพในเกมเป็นสำคัญ เนื่องจากปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเล่นเกมอีสปอร์ตมากที่สุด ควรมีกราฟิกที่มีความละเอียด และมีความสมจริง

(3) นักพัฒนาเกมควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารในเกมให้มีระบบการสื่อสารด้วยเสียงพูดด้วยนอกจากการสื่อสารด้วยการแชท เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเกมเมอร์เปิดลำโพงเพื่อฟังเสียงผู้เล่นอื่นระหว่างเล่นเกม

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณซึ่งผลการศึกษาอาจไม่ครอบคลุมในประเด็นรายละเอียดต่างๆ ที่สำคัญ เช่น วิธีคิด แนวทางการจัดการ ป้องกัน การแก้ปัญหาและมาตรการรองรับที่จำเป็นเกี่ยวกับเกมอีสปอร์ต ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมด้วย

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยแม่โจ้สำหรับทุนสนับสนุนการศึกษา และขอขอบคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์สำหรับทุนสนับสนุนการวิจัย

10. เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (15 กันยายน 2561). ***แกะรอย 'อีสปอร์ต' ส่องโอกาสทำเงินธุรกิจไทย***. สืบค้นจาก https://www.ban gkokbiznews.com/news/detail/787223

กฤตนัย แซ่อึ้ง และคณะ. (2559). ***การศึกษาพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา***. รายงานวิจัยคณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

กาญจนา แก้วเทพ. (2541). **การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุลจิรา ฤกษ์ศิริรัตน์. (2560). ***ปัจจัยที่มีผลในการสร้างความภักดีอิเล็กทรอนิกส์ต่อเกมอาโอวี***. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชญานิกา ศรีวิชัย. (2557). พฤติกรรมสุขภาพเด็กวัยรุ่นตอนต้นที่ติดเกมคอมพิวเตอร์: ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน. ***วารสารพยาบาลตำรวจ*** ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2557, หน้า 1-15.

ชิณสินธุ์ คลังทอง. (2561). การบริหารจัดการชุมชนเสมือนในสื่อเกมออนไลน์. ***วารสารสุทธิปริทัศน์*** ปีที่ 31 ฉบับที่ 98 เมษายน-มิถุนายน 2560, หน้า 46-59.

ไทยทริบูน. (13 กันยายน 2560). ***สถิติเด็กติดเกมพุ่ง 1.5 เท่า อายุต่ำสุดแค่ 5 ขวบ เสี่ยง'สมาธิสั้น-ดื้อต่อต้าน'.*** สืบค้นจาก http://thaitribune.org/contents/detail/304?content_id = 27634&rand= 14 95424247

ธาม เชื้อสถาปนศิริ. (2561). ***ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานรัฐบาล เอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องต่อมาตรการในการ กำกับดูแล ป้องกัน เด็กและเยาวชน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันเล่นวิดีโอเกม/เกมออนไลน์เพื่อแข่งขันชิงเงิน รางวัล (e-Sports) อย่างปลอดภัยและรู้เท่าทัน***. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, สมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กเยาวชน (สสดย.)

บีบีซีไทย. (19 กันยายน 2560). ***ผู้ใหญ่ก็ติดเกมได้: ตลาดเกมมือถืออาเซียนโตสูงสุดในโลก***. สืบค้นจาก http://www.bbc.com/thai/thailand-40565506

ปริญชาติ จรุงจิตรประชารมย์. (2553). ***การสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริง และการเรียนรู้ค่านิยมส่งเสริมสังคมจากภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นชุดมาสค์ไรเดอร์ของกลุ่มแฟนคลับ***. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงษ์เพ็ชร์ สัติภากรณ์ และ กรกฎ เหมสถาปัตย์. (2553). **พฤติกรรมการเลือกเล่นเกมออนไลน์ในประเทศไทย**. สารนิพนธ์, สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.

ภคภร ลุ่มเพชรมงคล. (2559). ***ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเล่นเกมด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคในเขตสาทร คลองเตย และบางรัก กรุงเทพมหานคร***. การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วราภรณ์ ลิ้มเปรมวัฒนา และ กันตภณ ธรรมวัฒนา. (2560). พฤติกรรมในการเล่นเกมกระดานและองค์ประกอบของปัจจัยทางด้านผลกระทบจากการเล่นเกมของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. ***วารสารวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*** ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560), หน้า 107-132.

วิเชียร เกตุสิงห์. (2543). ***สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย***. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

ศัลยาภา นวรัตน์ และ โมไนยพล รณเวช. (2561). ความคาดหวัง การเปิดรับ และความพึงพอใจต่อรายการถ่ายทอดการแข่งขันอีสปอร์ต. ***วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิด้า*** ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2561), หน้า 46-60.

ศุภิสรา นิ่มครุฑ. (2560). กระบวนการสื่อสาร การสร้างเครือข่ายและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงของแฟนคลับเกาหลีผ่านสื่อทวิตเตอร์ กรณีศึกษา ศิลปินวงทงบังชินกิ. ***วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*** ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 เดือนเมษายน-กรกฎาคม 2560, หน้า 658-670.

อดิสรณ์ อันสงคราม. (2556). ผลกระทบจากการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2559). การสื่อสารของกลุ่มผู้เล่นเกมออนไลน์ในยุคดิจิทัล. ***วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*** ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2559, หน้า 56-65.

Jung, Carl G. (1939). ***The Integration of the Personality.*** New York, NY.: Ferrar & Rinehart.

Kircaburun, K., Alhabash, S., Tosuntaş, Ş. B., & Griffiths, M. D. (Accepted/In press). (2018). Uses and Gratifications of Problematic Social Media Use Among University Students: a Simultaneous Examination of the Big Five of Personality Traits, Social Media Platforms, and Social Media Use Motives. ***International Journal of Mental Health and Addiction*****,** 1-23.

Sjöblom, M., & Hamari, J. (2017). Why do people watch others play video games? An empirical study on the motivations of Twitch users. Computers in Human Behavior, 75, 985-996. doi: https://doi.org/10.1016/ j.chb.2016.10.019

SM Magazine. (29 สิงหาคม 2561). **eSports ใน Asian Games 2018 พลังคนดูมหาศาล ตลาดเกมโตกระฉูด**. สืบค้นจาก https://www.smmagonline.com/2018/08/29/esports-%E0%B9%83%E0%B8%99-asian games-2018-พลังคนดูมหาศาล-ตลา/

The Standard. (29 ธันวาคม 2560). ***Game On! ปี 2018 E-Sport มาแรง วงการกีฬาจะใช้เทคโนโลยีเจาะตลาดคนรุ่นใหม่***. สืบค้นจาก http://www.thestandard.co/game-on-2018-e-sport/

ศึกษาความวิตกกังวลชีวิตหลังวัยเกษียณเพื่อออกแบบหนังสั้น

STUDY ANXIETY AFTER RETIREMENT TO DESIGN A SHORT FILM

ณัฐศักดิ์ พลศรี

โครงการร่วมบริหารหลักสูตรมีเดียฯ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: nuthasak.Pol@kmutt.ac.th

บทคัดย่อ

จากการศึกษาวิจัยความวิตกกังวลชีวิตหลังวัยเกษียณเพื่อนำมาหาแนวโน้มความวิตกกังวลและนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบการเล่าเรื่องในหนังสั้น โดยทำการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ศึกษาและสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความวิตกกังวลเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นเกี่ยวกับความวิตกกังวลนั้นมาจากพื้นฐานการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน แต่มีบางเหตุการณ์ที่ความวิตกกังวลเหล่านั้นไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นจุดร่วมที่ทุกคนยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ จึงเกิดแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยได้นำประเด็นดังกล่าวมาใช้ในการออกแบบภาพยนตร์ ด้วยการถ่ายทอดประเด็นตัวอย่างผสมผสานกับแนวโน้มความวิตกกังวลให้เป็นรูปธรรม เพื่อสื่อให้เห็นถึงการรับมือจากเหตุการณ์และเข้าใจถึงภาวะความเป็นอยู่เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยหลังเกษียณมากขึ้น

คำสำคัญ : หนังสั้น / แนวโน้มความวิตกกังวล / หลังวัยเกษียณ

Abstract

The purpose of the anxiety study of post-retirement life was to find anxiety trends and bring inspiration in the design of storytelling in short films. By collecting data from the study area and interviewing the sample group, and experts about anxiety when entering the elderly. The researcher found that the issue of anxiety comes from a different living foundation but there are some events that those anxieties cannot be avoided. Therefore, it is inspiring the researcher to use such issues in film design, by conveying the sample issues combined with concrete anxiety trends to convey the response from the incident, and understand the living conditions when entering the retirement age.

Keywords : after retirement/ anxiety trend / short film1.

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยนิยามของ “สังคมผู้สูงอายุ” ตามหลักการสากลองค์การสหประชาชาติ ระบุไว้ว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในสัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หรือ Aging Society และจะเป็น “สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ”

หรือ “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 และสิ่งที่ท้าทายของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทย คือ การก้าวเข้าเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ในอีกเพียง 1 ปีข้างหน้านี้ คือในปี 2563 นี้ประเทศไทยจะมีประชากรสูงวัย จำนวน 12.6 ล้านคนจากจำนวนประชาชนรวม 66.0 ล้านคนและคิดเป็น 19.1% ของประชากรรวม (ดร.อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร,2560) ประกอบกับการ "เกษียณ" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีความหมายว่า "สิ้นไป" ซึ่งใช้เกี่ยวกับการกำหนดอายุ เช่น เกษียณอายุราชการ ก็จะหมายถึงการสิ้นกำหนดเวลารับราชการหรือการทำงาน

โดยส่วนใหญ่แล้วประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียรวมถึงประเทศไทย มักถือกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ต้องเกษียณอายุพ้นจากสภาพการทำงานเพื่อให้ร่างกายได้พักผ่อนจากการตรากตรำซึ่งสังคมชีวิตหลังวัยเกษียณเป็นช่วงที่ต้องปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลง โดยมนุษย์เราโดยธรรมชาติมักจะกลัวกับการเปลี่ยนแปลงปฏิเสธและไม่สามารถยอมรับได้ง่ายนักโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญซึ่งเป็นจุดที่ทำให้ชีวิตพลิกผันหรือหักเหและสามารถทำให้ชีวิตเราเปลี่ยนไปหรือที่เรียกกันว่าจุดเปลี่ยนของชีวิต (Turning Point of Life) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาต่อพบว่าผลกระทบที่เกิดในช่วงของการเกษียณอายุนั้นสามารถที่จะแบ่งออกได้เป็น

ผลกระทบด้านร่างกาย ผู้เกษียณอายุต้องประสบกับปัญหาความเสื่อม ความชราภาพ ความถดถอยของร่างกายและของอวัยวะต่างๆ เช่น ระบบต่างๆร่างกายเสื่อมลง กระดูก สายตา หูตึง ผิวหนังเหี่ยวย่น โดยทฤษฎีเกี่ยวกับความสูงอายุด้านชีววิทยา ได้แก่ ทฤษฎีทำลายตนเอง (Autoimmunity Theory) และทฤษฎีระบบภูมิคุ้มกัน (Immune System Theory) กล่าวว่า เมื่ออายุมากขึ้นระบบในร่างกายจะสร้างภูมิคุ้มกันน้อยลงและในขณะเดียวกันนั้นก็จะสร้างภูมิคุ้มกันชนิดทำลายตัวเองมากขึ้น ส่งผลให้ร่างกายแต่ก่อนนั้นต่อสู้กับเชื้อโรคได้ดีกลับทำให้ไม่ได้ประสิทธิผล สิ่งที่ตามมาคือร่างกายอ่อนแอส่งผลให้ร่างกายเจ็บป่วยได้ง่าย และรุนแรงกว่า ยิ่งหากผู้เกษียณอายุขาด

ความรู้ในด้านการดูแลสุขภาพ ขาดการวางแผน ขาดการเตรียมความพร้อมทั้งทางกายและจิตใจ ก็จะยิ่งทำให้สุขภาพเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งโรคที่พบได้บ่อยนั้นคือ โรคมะเร็ง ความดันโลหิตสูง ข้อเสื่อม

ผลกระทบด้านจิตใจ โดยการเกษียณอายุก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันต่อกิจวัตรประจำวัน ผู้เกษียณอายุต้องละทิ้งบทบาททางสังคมที่เคยปฏิบัติมาอย่างยาวนาน สูญเสียตำแหน่งหน้าที่ อำนาจและเกียรติยศ ในขณะเดียวกัน การเกษียณอายุนั้นทำให้ผู้เกษียณถูกตีตราว่าเป็นผู้สูงอายุ เป็นคนชราที่ถูกมองว่าไร้ความสามารถหรือความสามารถถดถอยลง นอกจากนี้ ในวัยนี้ผู้สูงอายุยังต้องเผชิญกับสภาวะการสูญเสียบุคคลใกล้ชิด เช่น การเสียชีวิตของคู่สมรส เพื่อนและญาติวัยเดียวกัน การสูญเสียบุคคลที่เคยดูแลมาตั้งแต่เด็กๆลูกหลานไปจากครอบครัว เนื่องจากในวัยนี้ลูกๆ ของตนนั้นต่างก็เติบโตและมักที่จะแยกย้ายกันไปมีครอบครัวและแยกย้ายไปอยู่กันเองเป็นส่วนตัวต่างหาก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ที่เคยมีมาอย่างยาวนั้นถูกลดถอยลง ต่างคนต่างอยู่ การติดต่อสัมพันธ์หรือมีกิจกรรมที่เคยได้ทำร่วมกันนั้นจะมีปริมาณที่ลดลงกว่าแต่ก่อน หากผู้เกษียณอายุนั้นไม่สามารถปรับตัวต่อสภาพเช่นนี้ได้ จะเกิดความรู้สึกว่าตนเองนั้นเป็นคนที่ไร้คุณค่า ไม่มีความหมายสำหรับใครๆ เป็นการนำไปสู่การมีอารมณ์หงุดหงิด ฉุนเฉียว ซึมเศร้า หวาดระแวง ท้อแท้ผิดหวัง โดดเดี่ยว ขาดความพึงพอใจต่อสภาพชีวิตในปัจจุบันจนอาจถึงกับฆ่าตัวตายได้ (ประภาศรี มานิตย์, 2542, น. 11)

ผลกระทบด้านสังคม การเกษียณอายุเป็นการถอนบทบาททางสังคมภายนอก ทำให้ผู้เกษียณมีสังคมที่จำเป็นต้องอยู่แต่ภายในบ้าน น้อยคนที่จะเข้าไปมีบทบาททางสังคมเนื่องจากความคิดที่ว่าการเกษียณคือการพักผ่อน ช่วงเวลาที่ต้องการให้รางวัลชีวิตตนเองนั้น อาจทำให้ขาดการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงานน้อยลง จุดนี้เองที่ทำให้บทบาททางสังคมของผู้ที่เกษียณอายุนั้นลดลง อำนาจ หน้าที่ต่างๆ ที่เคยมีเมื่อสมัยที่ยังคงทำงาน

อยู่ก็หมดไป ส่งผลให้ผู้เกษียณเกิดความรู้สึกว่าตนเองหมดคุณค่า ขาดคนเคารพยกย่องนับถือเหมือนอย่างที่เคยได้รู้สึกเหงาและว้าเหว่ซึ่งหากไม่มีบทบาทใหม่มาทดแทนสิ่งที่เป็นอยู่นี้ จะก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจของผู้ที่เกษียณได้

ผลกระทบด้านการเงิน เมื่อผู้เกษียณอายุนั้นไม่ได้ทำงาน รายได้ที่เคยได้ตามปกตินั้นก็จะลดน้อยลงในช่วงนี้ ถ้าภาระรับผิดชอบของผู้เกษียณเสร็จสิ้นไปแล้วก็จะไม่เป็นปัญหามากนักเพราะค่าใช้จ่ายโดยทั่วไปจะลดลง เนื่องจากส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่กับบ้าน ไม่ได้ออกไปทำงานอย่างที่เคยเป็นแต่อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายที่เคยเสียไปน้อยอย่างเรื่องของการดูแลสุขภาพนั้นกลับเพิ่มมากขึ้นเพราะสุขภาพของผู้เกษียณนั้นแย่ลงทุกวัน ทำให้ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จะมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ไปตามอายุ (ทยณฐชวนไชยสิทธิ์, 2555)

ผลกระทบจากการเกษียณอายุนอกจากจะทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ สังคมและการเงินตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เกษียณอายุแล้วปัญหาดังกล่าวยังส่งผลกระทบไปถึงครอบครัวและสังคมอีกด้วย ด้านครอบครัวต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุที่สุขภาพร่างกายเสื่อมลงสภาพจิตใจเปลี่ยนแปลงไปอาจเกิดปัญหาการปรับตัวระหว่างผู้เกษียณอายุกับบุตรหลาน ซึ่งส่งผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัวได้ ส่วนด้านสังคมรัฐต้องรับภาระดูแลผู้สูงอายุที่ไม่สามารถดูแลตัวเองหรือครอบครัวไม่สามารถดูแลได้ ซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สิ่งสำคัญที่สุดที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเหล่านี้ก็คือตัวผู้ที่จะเกษียณอายุเอง ที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อจะใช้ชีวิตภายหลังเกษียณอย่างเหมาะสมไว้ล่วงหน้า (บรรลุ ศิริพานิช, 2551: 3-4 ; ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545: 573)

ดังนั้นแล้ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการวางแผนสำหรับการเกษียณอายุที่เหมาะสมกับความสามารถทางการเงิน เพื่อความสุขในชีวิตหลังวัยเกษียณ สำหรับงานวิจัยนี้จะเน้นการนำแนวโน้มความวิตกกังวลเกี่ยวกับชีวิตหลังวัยเกษียณของกลุ่มบุคลากรที่มีอายุ 20ปีขึ้นไปที่กำลังประกอบอาชีพ โดยนำแนวโน้มความวิตกกังวลเหล่านั้นมาสร้างเป็นคาแรคเตอร์ให้กับตัวแสดง เพื่อใช้ในการออกแบบและสร้างสรรค์สื่อภาพเคลื่อนไหว และสอดแทรกการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่ชีวิตหลังวัยเกษียณ โดยสื่อภาพเคลื่อนไหวจะสื่อเข้าไปมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทางทั้งช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Face book, Line อีกทั้งสื่อภาพเคลื่อนไหวในรูปแบบภาพยนตร์สั้น ความยาวไม่เกิน15 นาที มีระยะเวลาที่กระชับ เหมาะกับพฤติกรรมการรับสื่อของกลุ่มวัยทำงานช่วงอายุ45 ปีขึ้นไป โดยสื่อจะให้ความตระหนักเพื่อเพิ่มองค์ความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อมถึงการเตรียมตัวเข้าสู่ชีวิตหลังวัยเกษีย

2. วัตถุประสงค์ของโครงงาน

วัตถุประสงค์ด้านวิชาการ

1. เพื่อศึกษาแนวโน้มของความวิตกกังวลชีวิตหลังวัยเกษียณ
2. เพื่อทำความเข้าใจและหาแนวทางการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับความวิตกกังวลชีวิตหลังวัยเกษียณ
3. เพื่อศึกษาการออกแบบและสร้างสรรค์สื่อหนังสั้นเกี่ยวกับความวิตกกังวลชีวิตหลังวัยเกษียณให้เกิดการตระหนักเรื่องชีวิตหลังวัยเกษียณ และการให้แนวทางเรื่องการวางแผนชีวิตก่อนวัยเกษียณ

วัตถุประสงค์ด้านการออกแบบสร้างสรรค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการการผลิตสื่อภาพเคลื่อนไหวเกี่ยวกับความวิตกกังวลของชีวิตหลังวัยเกษียณ
2. เพื่อให้ได้สื่อที่มีความเหมาะสมเกี่ยวกับความวิตกกังวลชีวิตหลังวัยเกษียณ
3. เพื่อประเมินคุณภาพการออกแบบและสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์สั้นเกี่ยวกับความวิตกกังวลชีวิตหลังวัยเกษียณ

3. วิธีดำเนินการ

วิธีการดำเนินการศึกษาความวิตกกังวลชีวิตหลังวัยเกษียณเพื่อออกแบบหนังสั้นชิ้นนี้ได้สร้างขึ้นโดยศึกษาแนวโน้มความวิตกกังวลเกี่ยวกับชีวิตหลังวัยเกษียณ เพื่อนำมาเป็นประเด็นหลักในการออกแบบและสร้างสรรค์ ตัวละครและเล่าเรื่อง โดยเนื้อหาแนวคิดมาจากการสัมภาษณ์กลุ่มคนก่อนวัยเกษียณ เพื่อหาแนวร่วมการแสดงพฤติกรรมของตัวละครและผู้ชม เป็นตัวช่วยในการที่กลุ่มเป้าหมายจะเข้าใจตัวละครและเหตุการณ์จำลองที่ถ่ายทอดเป็นเรื่องราว ในหนังสั้นของผู้วิจัยได้อย่างสมบูรณ์ผ่านชิ้นงานจำนวน 1 ชิ้นความยาวไม่เกิน 15 นาทีแบบไฟล์วิดีโอ (.mp4) ระบบ HD (Hidefintion) ชื่อเรื่อง วันนี้ยังไม่สาย หญิงวัย 60ปี ชื่อ จิต เธอต้องการใช้ชีวิตหลังเกษียณอย่าง เรียบง่ายในตัวชนบทที่เต็มไปด้วยธรรมชาติ แต่เธอสูญเสียสามีกะทันหัน ทำให้ลูกชาย ก้อง อาชีพนักธุรกิจและลูกสะใภ้ยาอาชีพพนักงานบริษัท นำเธอเข้ามาอยู่ในเมือง เนื่องจากปูมหลังที่เธอผิดหวังกับลูกชายที่ไม่ยอมรับข้าราชการทำให้เธอไม่ถูกกับลูกชายและลูกสะใภ้ แต่ทั้ง 2 คน ก็พยายามรักและดูแลเธอ และวางแผนครอบครัวให้ดีที่สุด ส่วนตัวเธอเองก็ต้องเป็นผู้ใหญ่ที่ต้องเข้าใจ ยอมรับและรู้จักปรับตัว เพื่อให้เห็นว่าสิ่งสุดท้ายที่จะอยู่กับเราไปตลอดคือครอบครัว ซึ่งทุกขั้นตอนของการดำเนินงานจะแบ่งออกเป็น 5 ส่วนตามรูปแบบการทำงานของภาพยนตร์ คือ

1. ขั้นตอนแนวความคิด (The idea)
2. ขั้นตอนก่อนการถ่ายทำ (Pre-Production)
3. ขั้นตอนการถ่ายทำ (Production)
4. ขั้นตอนการทำงานหลังถ่ายทำ (Post-Production)
5. ขั้นตอนการนำเสนอผลงาน (Presentation)

รูปที่ 1 ภาพแสดงภาพสื่อประชาสัมพันธ์หนังสั้นเรื่อง “วันนี้ยังไม่สาย”

4. สรุปผล

ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านบทภาพยนตร์ บทของหนังเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อนมาก แต่เนื้อเรื่องยืดเยื้อไปหน่อย ควรเล่าเรื่องให้สั้น และกระชับมากขึ้นกว่าเดิม จากการประเมินคุณภาพพบว่า ด้านที่มีคุณภาพมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหา อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ด้านคุณภาพของภาพและเสียง อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ด้านการออกแบบหนังสั้น อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00

ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวด้านออกแบบภาพยนตร์ เรื่องมีเนื้อหาที่ดี แต่การประติดประต่อเรื่องยังขาดความต่อเนื่องและไม่ถึงที่สุดในบางฉากควรศึกษาเรื่ององค์ประกอบและด้านโครงสร้างภาพยนตร์ให้มากขึ้นระวังเรื่องแสง และ เสียงรบกวน จากการประเมินคุณภาพพบว่า ด้านที่มีคุณภาพมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหา อยู่ในเกณฑ์ ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ด้านการออกแบบหนังสั้น อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ด้านคุณภาพของภาพและเสียง อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.00

ผลการประเมินจากกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย มีการเลือกใช้สถานที่ได้ดี แต่มีการใช้สถานที่ในการถ่ายทำน้อยเกินไป บางช็อตดูยืดเกินไป บางช็อตก็ตัดเร็วเกินไปเสียงบรรยากาศควรปรับลดให้เบาลง จากการประเมินคุณภาพพบว่า ด้านที่มีคุณภาพมากที่สุด คือ ด้านคุณภาพของภาพและเสียงอยู่ในเกณฑ์ ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ด้านเนื้อหา อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ด้านการออกแบบหนังสั้น อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40

จากการศึกษาพบว่า ทุกข้อมีระดับค่าเฉลี่ยเกิน 3.00 ซึ่งตรงกับระดับความคิดเห็นจริงมากที่สุด กล่าวโดยรวมตามระดับคะแนนจากมากไปน้อยได้ว่า การเตรียมพร้อมก่อนเกษียณนั้นทำให้เราสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะตามมา และยังเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีผลต่ออนาคต เป็นการหาแนวโน้มของความวิตกกังวล การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ชีวิตหลังวัยเกษียณ ด้านร่างกาย เป็นเรื่องสำคัญอันดับ 1 และด้านการเงิน, จิตใจ, และสังคม รองลงมาตามลำดับ ในส่วนของการให้ข้อมูล ที่ไม่ใช่ตัวเลขพบว่า ทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์กัน โดยที่ถ้าหากด้านใดด้านหนึ่งถูกกระทบ ก็ จะส่งผลต่อด้านอื่นๆตามมา ผู้ทำแบบประเมินหลายคนที่กรอกข้อมูลเรื่อง ความเจ็บป่วย ลงในหัวข้อด้านการเงิน ซึ่งนั่นก็คือ ความเจ็บป่วยก่อให้เกิดค่ารักษาพยาบาล และความเจ็บป่วยยังส่งผลต่อสภาพจิตใจของตนเอง และยังส่งผลกระทบต่อด้านสังคมตามมา โดยข้อมูลในส่วนที่ไม่ใช่ตัวเลข พบความวิตกกังวลทางด้านการร่างกาย ได้แก่ โรคที่ไม่คาดคิด โรคติดเตียง โรคมะเร็ง ความวิตกกังวลทางด้านเงิน ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล ค่าครองชีพ ค่าใช้จ่าย ค่าเลี้ยงดูบุตร ความวิตกกังวลทางด้านจิตใจได้แก่ ความเหงา การสูญเสียบุคคลใกล้ชิด และความวิตกกังวลทางด้านสังคม

5. ข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสั้นโดยศึกษาแนวโน้มความวิตกกังวลเกี่ยวกับชีวิตหลังวัยเกษียณ โดยถ่ายทอดออกมาผ่านเรื่องราวและตัวละครสมมติที่พยายามแทรกความรู้เข้าไปให้ผู้ชมได้ติดตาม และเล็งเห็นความสำคัญ สิ่งที่ได้จากหนังสั้นเรื่องนี้คือ อย่ามัวแต่มุ่งหวังหรือมองถึงอนาคตมากเกินไป บางครั้งเรามุ่งแต่จะหวังต้องการ จนเกิดเป็นความวิตกกังวลจนทำให้เราลืมชีวิตประจำวันของเราไป ปัจจุบันไม่ใช่อดีตของอนาคตเสมอไป ปัจจุบันสามารถเป็นอนาคตของอนาคตได้เช่นกัน นั่นก็คือสิ่งที่เราทำอยู่ทุกวันๆ มันส่งผลถึงอนาคต การทำจิตใจสงบ การออมเงิน การกินอาหารที่มีประโยชน์ การออกกำลังกาย รวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้กับครอบครัวเพียงเท่านี้คุณก็สามารถวางแผนอนาคตได้แบบไม่เครียดจนเกินไป หนังสั้นเรื่อง วันนี้ยังไม่สาย ที่เล่าเรื่องผ่านความเรียบง่าย ให้ผู้ชมเข้าใจว่า จริงๆแล้วชีวิตคนเรามันเรียบง่ายแบบนี้ ถ้าเราต้องการให้มันเรียบง่าย ข้อเสนอแนะใน

เรื่องข้อมูล เนื่องจากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้กำหนดหาไอเดียในการดำเนินเรื่อง และการออกแบบตัวละคร เป็นกลุ่มประชากรอยู่ในสถานที่ทำงานแห่งเดียวกัน ทำให้การเกาะกลุ่มของข้อมูลไม่มีความแตกต่างมากนัก การหากลุ่มประชากรควรใช้ขอบเขตที่กว้างกว่านี้เพื่อความแตกต่างของข้อมูล

6. กิตติกรรมประกาศ

โครงงานสร้างสรรค์เรื่อง ศึกษาความวิตกกังวลชีวิตหลังวัยเกษียณเพื่อออกแบบหนังสั้น ขอขอบคุณทุกบุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจให้หนังสั้นเรื่องนี้และเกี่ยวข้อง ที่คอยให้ข้อมูลจนได้แรงบันดาลใจโดยให้ความร่วมมือในการทำแบบสัมภาษณ์ข้อมูลโดยไม่ปฏิเสธการให้ข้อมูล เป็นข้อมูลสำคัญกับผลงานชิ้นนี้ ขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำที่ดี เพื่อนำไปพัฒนาผลงานให้ออกมาสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และสละเวลาในการให้คำปรึกษาอยู่เสมอ รวมทั้งการประเมินคุณภาพและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเป็นอย่างดี และขอขอบคุณผู้อยู่เบื้องหลังทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือในการถ่ายทำ และผู้ให้ยืมอุปกรณ์ถ่ายทำ ทั้งผู้ที่คอยให้กำลังใจตลอดมา ประโยชน์ทุกประการที่เกิดขึ้นกับโครงงานสร้างสรรค์ในครั้งนี้ เป็นผลมาจากการได้รับความอนุเคราะห์และความเอื้อเฟื้อทุกอย่าง ความกรุณาของทุกท่านที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยโครงงานสร้างสรรค์มีความรู้สึกปลาบปลื้มและซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

7. เอกสารอ้างอิง

เขมิกา จินดาวงศ์ (2551) **การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ของอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล** สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แข มังกรวงษ์ (2553) **รายงานวิจัยแนวทางการศึกษาและพัฒนาทฤษฎีการลำดับภาพในภาพยนตร์** คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

จันนิภา เจตสมมา (2542) **เอกสารการสอนชุดวิชาสร้างสรรค์ และการผลิตภาพยนตร์เบื้องต้น.** เอกสารการสอนชุดวิชา Introduction to creative film making สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย (2548) **ทฤษฎีภาพยนตร์พื้นฐาน ทฤษฎีภาพยนตร์ แนวรูปแบบนิยม 1 และ 2** ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ทฤษฎีและการวิจารณ์ภาพยนตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ฉัตรจงกล ตุลยนิยกะ.(2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวหลังเกษียณของผู้สูงอายุในจังหวัดพัทลุง.**วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ทยณฐ ชวนไชยสิทธิ์ (2555) **รูปแบบการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุของครูโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี** สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช:นนทบุรี.

บรรลุ ศิริพานิช (2551) คู่มือผู้สูงอายุ: ฉบับเตรียมตัวก่อนสูงอายุ (เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุการงาน). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน

ประภาศรี มานิตย์ (2542) **การปรับตัวหลังเกษียณของบุคลากรสายอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่,** วิทยานิพนธ์ (พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ)) – มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, น. 68-74.

รัชญา จันทะรัง (2554) **การบริหารการสื่อสารตราสินค้าบนแฟนเพจของเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลนเฟซบุ๊ค กรณีศึกษา GTH** คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมควร กวียะ. (2544). เอกสารการสอน การสื่อสารมวลชน : **บทบาทหน้าที่ เสรีภาพและความรับผิดชอบ**.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล. (2550). สุขภาพคนไทย 2005: **หอมกลิ่นลาดวน เตรียมพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุ.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

สนิท แย้มเกษรและคณะ . (2559**)."คู่มือออบรมการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต; Short Film.**"สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

สุรสีห์ ประสิทธิ์รัตน์.(2558).**ชีวิตหลังเกษียณของข้าราชการครู.**วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แสนคานึง ตรีฤกษ์ฤทธิ์. (2557). “คุณภาพชีวิตและการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของ ข้าราชการครูจังหวัดชลบุรี.” **วารสารเกษตรศาสตร์**(สังคม)

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย.** พิมพ์ครั้งที่ 8. ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Physical Description 638 หน้า : ภาพประกอบ ; 27 ซม.

อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร.(2560). **ผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุ ของประเทศไทย.** กรุงเทพธุรกิจ หนังสือพิมพ์ออนไลน์ 1 มิถุนายน 2560.

พอดแคสต์ : สื่อเสียงทางเลือกใหม่

PODCAST : THE NEW CHOICE OF AUDIO CONTENT

นับทอง ทองใบ

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Nubthong.th@spu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพอดแคสต์ สื่อเสียงรูปแบบใหม่ในด้าน เนื้อหา รูปแบบ วิธีนำเสนอ รวมทั้งวิเคราะห์อัตลักษณ์เฉพาะตัวของพอดแคสต์ที่เข้าถึงคนเจเนอเรชันใหม่ โดยมีกรอบการวิเคราะห์ตามแนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ โดยพบว่าเนื้อหาของพอดแคสต์ในประเทศไทยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทเน้นการสร้างเนื้อหารายการชัดเจน ประเภทเน้นผู้จัดรายการมีชื่อเสียง และประเภทผู้จัดเป็นกลุ่มองค์กร และกลุ่มสื่อเน้นสร้างคอนเทนต์หลากหลายให้เลือก ส่วนผู้จัดพอดแคสต์ควรมีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นนักเล่าเรื่อง และสามารถคัดสรรเนื้อหาที่น่าสนใจมาถ่ายทอดผ่านการพูดได้ ด้านอัตลักษณ์ของพอดแคสต์คือเป็นสื่อผสมข้ามสายพันธุ์ โดยเป็นทั้งสื่อเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ซึ่งลักษณะของพอดแคสต์ที่ได้รับความนิยมมักมีเนื้อหาแปลกใหม่ เจาะกลุ่มเฉพาะ ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้พอดแคสต์เติบโตอย่างต่อเนื่องเพราะเข้ากับพฤติกรรมของคน Gen Y และ Z ที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีและมักเปิดรับสื่อมากกว่า 1 สื่อไปพร้อมกัน และลักษณะของสื่อเสียงที่ไม่ต้องอาศัยสมาธิและความต่อเนื่องในการฟังจึงเอื้อให้ฟังไปพร้อมกับทำกิจกรรมอื่นควบคู่ได้แบบทุกที่ทุกเวลา

คำสำคัญ : พอดแคสต์ สื่อเสียง สื่อใหม่

ABSTRACT

The object of this article is to present the Podcast, the new form of audio media. The format, contents, presentation and analysis the identity of Podcast are able to be approachable to the new generations. The conceptual framework is “New Media”. The study found that there are 3 formats of Podcast in Thailand as follows, 1. To emphasize the contents by the specific-knowledge of professional Podcaster in each content. 2. To emphasize the well-known Podcaster. 3. The Podcaster on behalf of each Organization or Publisher creating the variety contents. The Podcaster should be the specialist, storyteller and curator. And the identity of Podcast is Hybrid media that mixed audio media, publisher and online media. The most popular podcasts mostly hold the fresh contents targeting to “Niche”. Moreover, the Podcast has continually grown because it easily accessible to the behavior of new Generation such as Gen Y and Z which are familiar with technology and welcome more than one media in the same time. The nature of voice media doesn't need the continual attention from the audiences. Therefore, Podcast can go together with the audiences anywhere anytime.

Keywords: Podcast, Audio Content, New Media

1. บทนำ

เมื่อนึกถึงสื่อเสียง เรามักนึกถึงการฟังเพลงผ่านรายการวิทยุทางคลื่นเอฟเอ็ม สื่อที่แวดวงสื่อมวลชนต่างส่ายหน้าถอดใจกับการหาสปอนเซอร์โฆษณาเพื่อความอยู่รอด หลายเสียงคาดการณ์กันว่า “วิทยุตายแล้ว” นั่นเพราะไม่มีคนฟังเพลงผ่านคลื่นวิทยุแบบเก่าอีกต่อไป เพราะในยุคนี้การฟังเพลงผ่านทางออนไลน์ และแอปพลิเคชัน ทำได้อย่างง่ายดาย แต่แท้จริงแล้วสื่อเสียงในปัจจุบันไม่ได้ตายแล้วอย่างที่ทุกคนคิด เมื่อพอดแคสต์ (Podcast) เป็นสื่อเสียงรูปแบบใหม่ ที่มียอดการใช้สื่อเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาที่เริ่มมีปรากฏการณ์การฟังสื่อชนิดนี้เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ซึ่งหน่วยงานวิจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีอย่าง The Interactive Advertising Bureau หรือ IAB ได้ศึกษาแนวโน้มรายได้ของผู้ผลิตพอดแคสต์ในสหรัฐอเมริกา พบว่าในปี 2018 มีเม็ดเงินในการโฆษณาสื่อพอดแคสต์ถึง 314 ล้านเหรียญ สูงกว่าที่คาดการณ์ไว้เกือบ 100 ล้านเหรียญ และคาดว่าสิ้นปี 2019 จะมีค่าโฆษณาสูงถึง 659 ล้านเหรียญ หรือเติบโตถึง 111 เปอร์เซ็นต์ (“2019 Podcast Ad Revenue Study”, 2562) ขณะเดียวกันจำนวนรายการพอดแคสต์ทั่วโลกจากการสำรวจเดือนมิถุนายน 2562 พบว่ามีมากถึงกว่า 750,000 รายการ (Winn, 2019) เช่นเดียวกับในประเทศไทยที่พบว่าในระยะ 2 ปีหลังมานี้ นับตั้งแต่สปอติฟาย (Spotify) ผู้ให้บริการสตรีมเพลงดิจิทัล และพอดแคสต์ เปิดตัว ทำให้มีผู้ฟังเข้าถึงพอดแคสต์ได้ง่ายขึ้น ผู้ผลิตพอดแคสต์จึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และแม้ยังไม่มีหน่วยงานรวบรวมจำนวนพอดแคสต์ หรือศึกษา วิจัยอย่างเป็นทางการ แต่จากการรวมตัวกันของผู้ผลิตพอดแคสต์ในงาน Podcast 2019 I creator Meet up ครั้งที่ 2 เมื่อเดือนพฤษภาคม 2562 พบว่าจำนวนพอดแคสต์ไทยทั้งหมดอยู่ที่ประมาณ 60 ช่องพอดแคสต์ และจำแนกเป็นรายการย่อยได้ราว 200 รายการ อีกทั้งยังเริ่มมีกลุ่มองค์กร และแบรนด์ต่างๆ เริ่มผลิตรายการพอดแคสต์ของตัวเองเป็นเครื่องมือการตลาดที่สำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ (Marisa, 2562)

แม้พอดแคสต์ยังเป็นสื่อใหม่ในบ้านเรา แต่มีแนวโน้มเติบโตมากขึ้นดังที่กล่าวมาแล้ว บทความชิ้นนี้จึงต้องการนำเสนอข้อมูลของพอดแคสต์ สื่อเสียงรูปแบบใหม่ ในด้านคอนเทนต์ (Content) รูปแบบ และวิธีนำเสนอของสื่อชนิดนี้ ไปจนถึงการวิเคราะห์หาอัตลักษณ์เฉพาะตัวของพอดแคสต์ที่เข้าถึงคนในยุคปัจจุบัน โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้ผลิตสื่อเสียงในรูปแบบคลื่นวิทยุแบบเก่าได้เห็นแนวทางของสื่อเสียงรูปแบบใหม่ และสามารถนำไปสร้างสรรค์ พัฒนาคุณภาพสื่อเสียงในบ้านเราต่อไป

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อนำเสนอลักษณะคอนเทนต์ รูปแบบและวิธีการนำเสนอ ของพอดแคสต์ในประเทศไทย

(2) เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุ ความสำคัญ และอัตลักษณ์ของสื่อพอดแคสต์ในประเทศไทย

3. พอดแคสต์ : ที่มา คอนเทนต์ รูปแบบ และวิธีนำเสนอ

ที่มาของพอดแคสต์ในประเทศไทย

คำว่า Podcast เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการเปิดตัวไอพ็อด (iPod) เครื่องเล่นเพลงแบบพกพาขนาดเล็กซึ่งสามารถบรรจุเพลงได้จำนวนมากของบริษัทแอปเปิลในปี 2001 เมื่อ iPod ออกมาปรับเปลี่ยนวิถีการฟังเพลงและสื่อเสียงให้ไม่มีข้อจำกัดในด้านปริมาณและเวลาในการเข้าถึง ไอพ็อดจึงเป็นเหมือนจักรวาลแห่งเสียงที่ทำให้เกิดคอนเทนต์เสียงหลายรูปแบบไม่ต่างไปจากคอนเทนต์ในรูปแบบวิดีโอ จนทำให้เกิดคำว่า Podcast ที่ถูกเอ่ยถึงครั้งแรกผ่านบทความในหนังสือพิมพ์ The Guardian เมื่อปี 2004 โดยคอลัมนิสต์ชื่อ Ben Hammersley นำเอาคำว่า

iPod และ Broadcasting (การเผยแพร่หรือการกระจายเสียง) มารวมกันเป็น "Podcast" (Geoghagan&Klass, 2005:5) โดยผู้ที่จัดรายการพอดแคสต์ถูกเรียกว่าพอดแคสเตอร์ (Podcaster)

Rainsbury & McDonell (2006,) ให้คำนิยามของพอดแคสต์ว่าเป็น เสียงที่สามารถดาวน์โหลดได้ หรือไฟล์วิดีโอที่บรรจุไว้ในอุปกรณ์พกพา และสามารถฟังในเวลาว่าง ซึ่งหากขยายความให้มากขึ้น พอดแคสต์คือสื่อเสียง (Audio Content) รูปแบบใหม่ ที่มีคอนเทนต์หลากหลายประเภท ทั้งรายการสนทนา บทวิเคราะห์ สัมภาษณ์ ธุรกิจ ปรัชญา ฯลฯ โดยผู้ฟังไม่ต้องฟังผ่านคลื่นวิทยุ แต่เป็น Internet Radio On-Demand ที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่ต้องมีอุปกรณ์ตัวกลางในการเข้าถึง เช่นโทรศัพท์ หรือคอมพิวเตอร์ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ และสามารถเลือกฟังช่องพอดแคสต์ที่อาจมีรายการย่อยหลายรายการในหนึ่งช่องหรือรายการเดียวผ่านแอปพลิเคชันได้หลายแพลตฟอร์ม เช่น แอปเปิล พอดแคสต์ (Apple Podcasts) ซาวนด์คลาวด์ (SoundCloud) Spotify แถมยังสามารถดาวน์โหลดเก็บมาฟังโดยไม่ต้องใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตได้อีกด้วย

จุดเริ่มต้นของพอดแคสต์ในประเทศไทยอาจแบ่งเป็น 2 ช่วงหลักโดยสรุปได้ดังนี้ (ชนินทร เพ็ญสูตร, 2561: 272-283)

1. ช่วงพอดแคสต์แบบมือสมัครเล่นโดยผู้จัดอิสระ (พ.ศ.2549-2558)

พอดแคสต์รายการแรกของไทยเกิดขึ้นในปี 2549 จากความชื่นชอบส่วนบุคคลและมองว่าสื่อนี้เป็นเพียงงานอดิเรก โดยภาสกร หงส์หยก วิศวกรที่ใช้เวลาว่างมาจัดรายการ **ช่างคุย (Changkui)** เป็นรูปแบบรายการเชิงพูดคุย (Talk) มีนายช่างมานั่งพูดคุยเรื่องเทคโนโลยี ซึ่งผู้ฟังในระยะแรกยังจำกัดอยู่ในวงของกลุ่มคนที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ โดยเฉพาะกลุ่มกี๊ก (Geek) หรือกลุ่มที่สนใจถึงขั้นลุ่มหลงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและรู้เรื่องนั้นเป็นอย่างดี โดยมักฟังผ่านแอปพลิเคชันแอปเปิล พอดแคสต์ทางโทรศัพท์ไอโฟน จากนั้นในช่วงปี 2555-2558 พอดแคสต์ได้เริ่มมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งรายการที่ปลุกกระแสให้คนไทยเริ่มหันมาสนใจพอดแคสต์ก็คือ **วิทย์แคสต์ (Witcast)** ที่มีแนวคิดนำเรื่องวิทยาศาสตร์ที่คนส่วนใหญ่มองว่าเข้าใจยาก มาให้ความรู้ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและติดตลก ผ่านผู้จัดรายการ 3 คน คือแทนไท ประเสริฐกุล อดีตนักศึกษาปริญญาเอก คณะวิทยาศาสตร์ อาจวรงค์ จันทมาศ อดีตเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ และอาบัน สามัญชน นักเขียน

2. ช่วงพอดแคสต์แบบมืออาชีพโดยผู้จัดเป็นกลุ่มองค์กรสื่อ (พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน)

จุดเปลี่ยนที่ทำให้วงการพอดแคสต์ไทยเริ่มมีผู้สนใจผลิตรายการแบบมืออาชีพเกิดขึ้นเมื่อปี 2559 เมื่อเดอะโมเมนตัม (The Momentum) สำนักข่าวออนไลน์ที่เกิดจากกลุ่มผู้ผลิตนิตยสารอะเดย์ (a day) ได้เริ่มผลิตพอดแคสต์อย่างจริงจัง มีตารางการออกอากาศอย่างต่อเนื่องทุกสัปดาห์ และยังพัฒนาคุณภาพในการอัดรายการในห้องอัดเสียง การใช้เครื่องมือตัดต่อที่ทันสมัย และใช้ผู้จัดรายการเป็นผู้มีชื่อเสียงในสังคม เช่น วงศ์ทะนง ชัยณรงค์ สิงห์ ผู้ก่อตั้งนิตยสารอะเดย์ โดยมีรายการย่อยในเครือ 5 รายการ และแม้ปัจจุบันรายการในเครือเดอะโมเมนตัมได้ยกเลิกการออกอากาศไปแล้ว แต่ก็นับเป็นจุดเปลี่ยนให้พอดแคสต์เริ่มเป็นที่รู้จักในกลุ่มคนเจเนอเรชันใหม่

แต่ผู้ที่ทำให้วงการพอดแคสต์ไทยเริ่มเผยแพร่ในวงกว้างคือสำนักข่าวออนไลน์ เดอะ สแตนดาร์ด (THE STANDARD) ซึ่งผลิตช่องพอดแคสต์มีจำนวนรายการย่อยถึง 17 รายการ และมียอดการเข้าฟังนับตั้งแต่ออกอากาศครั้งแรกเมื่อเดือนสิงหาคม 2560 ถึงวันที่ 24 เมษายน 2562 รวมสูงถึง 20.4 ล้านครั้ง (ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2562) โดยแนวทางการสร้างสรรค์รายการของ THE STANDARD เน้นคอนเทนต์หลากหลาย รอบด้าน และการให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของผู้จัดรายการ จึงนับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกิดรายการพอดแคสต์ไทยที่มีคุณภาพตามมาอย่างรวดเร็ว

รูปแบบ และคอนเทนต์ของพอดแคสต์

จากงานวิจัยพอดแคสต์ สื่อทางเลือกใหม่ :กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสหรัฐอเมริกาและไทย ของ ชนินทร เพ็ญสูตร (2561) และจากการสำรวจข้อมูลพอดแคสต์ที่เผยแพร่ในปัจจุบันจำนวน 60 ช่อง (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2562) พบว่าคอนเทนต์รายการพอดแคสต์ในเมืองไทยอาจแบ่งตามเนื้อหา ได้ 3 กลุ่มหลัก คือ

1. **กลุ่มเน้นคอนเทนต์เฉพาะ** กลุ่มนี้ยกให้คอนเทนต์เป็นตัวเอก มีธีม (Theme) รายการชัดเจน เสนอเรื่องราวเฉพาะเจาะจงคนกลุ่มเล็ก โดยผู้จัดมีความเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) รู้จริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น **Seek Out** รายการพูดคุยปรัชญา จากเรื่องราวของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดย ปิยณัฐ ปฐมวงษ์ นักวิชาการด้านปรัชญา **Readery** พอดแคสต์แนะนำหนังสือสำหรับคนรักหนังสือที่ไม่มีเวลาอ่านหนังสือ ซึ่งไม่ใช่แค่การวิจารณ์แบบผิวเผินตามสื่อออนไลน์ทั่วไป แต่วิเคราะห์ในแง่มุมของคอหนังสือจาก 2 ผู้ก่อตั้งร้านหนังสือออนไลน์

2. **กลุ่มเน้นพอดแคสเตอร์** เป็นรายการที่คอนเทนต์ไม่ได้มีคอนเทนต์แบบเจาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งชัดเจน แต่อาศัยผู้จัดที่เป็นคนมีชื่อเสียงในสังคมอยู่แล้ว มีความรู้หลายด้านจนสามารถหยิบประเด็น กระแสรอบข้างมาถ่ายทอดคอนเทนต์ที่หลากหลาย (Variety) และทันสมัยได้ เช่น **Omnivore** ที่มีผู้จัดเป็นนักคิด นักเขียน ขวัญใจคนเจน Y อย่าง โตมร ศุขปรีชา และทีปกร วุฒิพิทยามงคล ผู้ก่อตั้งสำนักข่าวออนไลน์ The Matter ซึ่งหยิบหัวข้อที่กำลังเป็นเทรนด์ในโลกมาพูดถึงในแง่มุมต่างๆ หรือ **Mission to the Moon** ที่มีผู้จัดเป็น CEO ผู้พลิกฟื้นแบรนด์เครื่องสำอางศรีจันทร์อย่าง รวิศ หาญอุตสาหะ และนักเขียนหนังสือติดอันดับขายดีหลายเรื่อง ได้นำเสนอคอนเทนต์ที่แม้จะไม่ชัดเจนไปเรื่องเดียว เพราะมีทั้งการตลาด การพัฒนาตัวเอง หรือกระทั่งการออกกำลังกาย แต่ด้วยความเป็นนักเขียนที่ถ่ายทอดได้สนุก แถมมีความรู้รอบด้าน จึงทำให้เป็นรายการที่ติดอันดับคนฟังมากเป็นอันดับต้นๆ โดยมีจำนวนตอนที่ผลิตมากถึง 570 ตอน (ข้อมูลจากแอปพลิเคชัน Spotify ณ วันที่ 26 ตุลาคม 2562)

3. **กลุ่มองค์กร และกลุ่มสื่อ มีคอนเทนต์หลากหลายให้เลือก**

พอดแคสต์ที่ได้รับการกล่าวถึงค่อนข้างมาก และสามารถผลิตได้อย่างต่อเนื่อง มาจากกลุ่มที่จัดทำโดยกลุ่มสื่อประเภทสำนักข่าวออนไลน์ เพราะกลุ่มนี้จะมีชื่อพอดแคสต์เปรียบเหมือนชื่อช่อง (Channel) แบบรายการโทรทัศน์ หรือช่องยูทูบที่มีคอนเทนต์กว้างครอบคลุมหลายด้านให้เลือก โดยมีรายการย่อยๆ ที่มีธีมรายการเฉพาะและเป็นธีมที่ไม่หลุดจากแนวคิดหลัก (concept) หรือจุดยืนของช่อง เช่นช่อง THE STANDARD มีรายการย่อย 17 รายการที่ให้ความรู้แตกต่างกัน เช่น **Step Life** เจาะลึกเทคนิคเรื่องการวิ่ง **เทยเท่** นำเสนอเรื่องราวน่าทึ่งของคนข้ามเพศในแง่มุมที่คนส่วนใหญ่ไม่รู้ **I hate my Job ที่**เจาะกลุ่มมนุษย์ออฟฟิศโดยพูดคุยสารพันปัญหาดราม่า (drama) ในที่ทำงาน หรือช่อง **Infinity Podcast** ก็มีรายการย่อยเช่น **Indie India** ที่เจาะลึกทุกเรื่องเกี่ยวกับประเทศอินเดีย หรือ **คนติด Cook** วาไรตี้เกี่ยวอาหารที่เล่าโดยอดีตโปรแกรมเมอร์ผู้ผันตัวมาเป็นกุ๊กในโรงแรม

ส่วนรูปแบบการนำเสนอรายการพอดแคสต์ที่พบมากที่สุด (ปวรรัตน์ ระเวง และพนม คลี่ฉายา (2561: 65) คือรายการพูดคุยหรือสนทนา ร้อยละ 42.31 รองลงมาคือรายการสัมภาษณ์ ร้อยละ 22.12 และอันดับ 3 คือการดำเนินรายการเดี่ยวร้อยละ 12.60 แต่ไม่ว่าพอดแคสต์จะมีรูปแบบ และคอนเทนต์อย่างไร พอดแคสเตอร์คือสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวย่อมเปรียบเหมือนแม่เหล็ก ดึงดูดคนฟังได้ในระยะยาว ซึ่งลักษณะของพอดแคสเตอร์ที่มีผู้ฟังจำนวนมาก จากการรวบรวมข้อมูลรายการพอดแคสต์ไทยที่ได้รับความนิยมจาก spotify podcast chart เดือนกรกฎาคม 2562 (“10 อันดับพอดแคสต์ไทย ที่คนฟังมากที่สุด”, 2562) พบว่ามีลักษณะร่วมดังนี้

คุณสมบัติของพอดแคสต์เตอร์ที่ได้รับความนิยม

1. พอดแคสเตอร์ : ผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) แม้ยูทูบเบอร์ (Youtber) กับพอดแคสเตอร์จะมีลักษณะเป็นผู้ทรงอิทธิพลต่อผู้รับสาร (Influencer) เหมือนกัน แต่ความแตกต่างคือ ที่มา (Background) ของพอดแคสเตอร์มักไม่ใช่คนธรรมดา สามัญ ที่เป็นตัวแทนของคนทั่วไป หรือคนที่พูดเก่งและเน้นความบันเทิง แต่ต้องเป็นผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ และยิ่งมีชื่อเสียงในโลกออนไลน์ เป็นบล็อกเกอร์ที่มีฐานผู้ติดตามอยู่แล้ว ก็ยิ่งเสริมให้พอดแคสต์ได้รับความนิยมไปด้วย เช่นรายการ **บันทึกนึกขึ้นได้** รายการแนวเยียวยาจิตใจ (Healing) ที่พูดคุยเกี่ยวกับปัญหาระหว่างความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง และให้มุมมองในการเข้าใจผู้อื่น และตัวเองมากขึ้น โดยมีพอดแคสเตอร์อย่างปฐวี ธุระพันธ์ ซึ่งเป็นเจ้าของเพจดังชื่อเดียวกับรายการที่มีผู้ติดตามราว 530,000 คนอยู่แล้ว ทำให้รายการติดอันดับคนฟังมากที่สุด 10 อันดับแรกอย่างสม่ำเสมอ

2. พอดแคสเตอร์ : นักเล่าเรื่อง (Storyteller) สามารถถ่ายทอดเรื่องยากให้กลายเป็นเรื่องง่าย โดยสร้างอารมณ์ร่วมจากผู้ฟังผ่านองค์ประกอบของเรื่องราว (Story) ที่มีตัวละคร ปมปัญหา การดิ้นรนแก้ปัญหา และจุดพลิกผันที่นำไปสู่บทสรุป เหมือนเช่น จักรพงษ์ เมษพันธุ์ พอดแคสเตอร์รายการ **The Money Case** โค้ชด้านการเงินที่นำเรื่องราวจากประสบการณ์จริงของผู้คนที่เขาเคยให้คำแนะนำแก้ปัญหาด้านการเงิน เช่น ในตอนที่ 87 “อภินิหารเงินเดือน 17 บาท กับเต้าฮวยนมสด” ก็หยิบเอาเรื่องมรสุมปัญหาการเงินของผู้ช่วยพยาบาลที่เหลือเงินเดือนใช้จ่ายเพียงเดือนละ 17 บาทและถึงขั้นต้องกินข้าวเหลือจากผู้ป่วยเพื่อประทังชีวิตแต่สามารถดิ้นรนปลดหนี้ได้จากการเริ่มขายเต้าฮวยนมสดในที่ทำงาน

3. พอดแคสเตอร์ : นักคัดสรรประเด็น (Curator) พอดแคสเตอร์ที่รู้จักสรุป เลือกจับประเด็น คัดกรองคอนเทนต์ที่น่าสนใจหรือแง่มุมที่แปลกใหม่ แตกต่างจากคนอื่นๆ มาเป็นหัวข้อในการเล่าเรื่อง ย่อมทำให้มีผู้ติดตาม เช่น รายการ **The Secret Sauce** ที่พอดแคสเตอร์อย่างเคน นครินทร์ ชวนผู้ก่อตั้งแบรนด์มาพูดคุย เล่าเรื่องราวก่อนประสบความสำเร็จ ก็มีการคัดสรรประเด็น หรือหัวข้อที่ดึงดูดคนฟัง เช่น “เทคนิคบริหารเวลาแบบเข้ากระท่อมของบิล เกตส์” หรือ ”สุริยา หีบศพ’ กิจการที่ไม่ได้หากินกับคนตาย แต่เน้นขายการบริการ”

4. พอดแคสเตอร์ : นักจัดรายการ (Host)

ไม่ใช่ผู้รู้ทุกคนจะสามารถจัดรายการได้ เพราะพอดแคสเตอร์ยังต้องการวิธีสื่อสารด้วยเสียงพูด ดังนั้นอักขระการออกเสียงจึงต้องชัดเจน น้ำเสียงน่าฟัง รู้จักใช้ภาษาและ มีอารมณ์ขัน แตกต่างจากการจัดรายการเพลงตามกระแสในวิทยุที่ดีเจมักเน้นน้ำเสียงสูงต่ำ เล่นคำให้หวือหวาตลอดเวลา เพราะพอดแคสเตอร์จะเน้นภาษาพูดแบบเพื่อนคุยกัน ที่อาจมีคำหยาบคายบ้าง เพราะการใช้ภาษาเหล่านั้นแสดงความใกล้ชิดกับกลุ่มเป้าหมาย และสร้างความรู้สึกเป็นคนกลุ่มเดียวกัน เช่น รายการที่ให้ความรู้เรื่องศัพท์ภาษาอังกฤษอย่าง **คำนี้ดี** ซึ่งพอดแคสเตอร์อย่างภูมิชาย บุญสินสุข มีอักขระที่ชัดเจน น้ำเสียงและจังหวะการพูดน่าฟัง และมักมีคำศัพท์ และภาษาพูดที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่อยู่เสมอ ซึ่งก็เป็นส่วนเสริมช่วยให้รายการติดอันดับคนฟัง 10 อันดับแรกมาโดยตลอด

นอกเหนือจากคอนเทนต์ และตัวพอดแคสเตอร์แล้ว ยังมีองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับวิธีนำเสนอที่ส่งผลต่อการรับฟังพอดแคสต์เช่นกัน นั่นคือ

1. **การออกแบบภาพและข้อความผ่านหน้าจอผู้ใช้พอดแคสต์** นับเป็นปราการสำคัญด่านแรกที่ช่วยดึงดูดความสนใจให้คนเลือกกดคลิกเข้าฟังรายการเช่นเดียวกับสื่อออนไลน์ ดังนั้นผู้ผลิตจึงต้องออกแบบกราฟิกทั้งโลโก้ช่อง ภาพปก (Cover) รายการหรือปกแต่ละตอน และใช้ภาษาเขียนที่เหมือนภาษาพูด สั้น กระชับเพื่อตั้งชื่อรายการและพาดหัวชื่อตอน เพื่อตอกย้ำภาพลักษณ์ (Image Focused) และสะท้อนตัวตนของรายการ โดยพอดแคสต์ที่มีแนวทางการออกแบบภาพและใช้ภาษาเขียนได้อย่างน่าดึงดูดก็คือ ช่อง THE STANDARD ที่เชี่ยวชาญ

2. การนำเสนอคอนเทนต์สิ่งพิมพ์ออนไลน์อยู่แล้ว

ภาพที่ 1 การออกแบบภาพ ตัวอักษร และชื่อตอนของพอดแคสต์ THE STANDARD
(“THE STANDARD PODCAST”, 2019) ที่มา: https://thestandard.co/podcast/

3. **ความสม่ำเสมอ และต่อเนื่องในการเผยแพร่** ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญของผู้ผลิตคอนเทนต์ทุกรูปแบบ เหมือนเช่น รายการ Mission to the Moon ที่ออกอากาศเฉลี่ยทุกวัน หรือช่อง The Standard ก็มีคอนเทนต์ใหม่จากช่องรายการย่อยหมุนเวียนเผยแพร่อยู่ทุกวันเช่นกัน

อัตลักษณ์พอดแคสต์: สื่อผสมขวัญใจกลุ่ม Niche

จากรูปแบบ คอนเทนต์ และวิธีนำเสนอของพอดแคสต์ข้างต้นทำให้แบรนด์ต่างๆ ที่มีเป้าหมายเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่เริ่มหันมาสนใจผลิตพอดแคสต์มากขึ้น เพราะด้วยธรรมชาติของสื่อที่มีอัตลักษณ์ (Identity) เฉพาะตัว และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้รับสารเจเนอเรชัน Y และ Z ซึ่งมีความเป็นผู้รับสารที่สนใจเรื่องบันเทิง (สมสุข หินวิมานและคณะ, 2558) โดยอาจสรุปอัตลักษณ์ของพอดแคสต์ตามแนวคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว, 2561: 141-164) ได้ดังนี้

1. สื่อลูกผสม (Hybrid) 3 สายพันธุ์ : สื่อเสียง+สิ่งพิมพ์+ออนไลน์

ในขณะที่การฟังเพลงหรือรายการตามคลื่นวิทยุแบบเก่าจัดเป็นสื่อเสียงอย่างเดียว แต่พอดแคสต์มีธรรมชาติของสื่อ 3 ชนิดรวมเข้าไว้ด้วยกัน คือโดยแม้รูปแบบจะเป็นสื่อวิทยุ ที่มีผู้จัดใช้เสียงเป็นตัวถ่ายทอดเรื่องราว แต่ตัวคอนเทนต์ของพอดแคสต์เองกลับมีลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ให้ความลึกของข้อมูล แบบหนังสือพิมพ์ หรือคอลัมน์ในนิตยสาร และสื่อที่ 3 คือสื่อออนไลน์ เพราะการรับฟังพอดแคสต์ที่ต้องเข้าผ่านอุปกรณ์ตัวกลางที่มีหน้าจอ เช่นโทรศัพท์ ซึ่งช่วยให้รับฟังได้ทั้งฟังแบบออนไลน์ และออฟไลน์โดยดาวน์โหลดมาเก็บฟังในอุปกรณ์

ความเป็นสื่อลูกผสมที่หลอมรวมเอาข้อเด่นของทั้งสื่อเสียง สิ่งพิมพ์ และออนไลน์เข้าไว้ด้วยกันจึงทำให้พอดแคสต์มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว และดึงดูดใจคนเจเนอเรชันใหม่ที่มีพฤติกรรมขี้เกียจอ่านข้อความยาวๆ เพราะคุ้นชินกับการอ่านข้อความขนาดสั้น การฟังเสียงคนมาถ่ายทอดเรื่องราวยาวๆ ให้ฟังแทนการอ่านด้วยตัวเองจึงทำให้พอดแคสต์เป็นสื่อทางเลือกใหม่ที่สอดคล้องกับลักษณะของคนเจเนอเรชัน Y และ Z ได้เป็นอย่างดี ซึ่งอัตลักษณ์เฉพาะตัวของพอดแคสต์อาจสรุปให้เห็นภาพชัดขึ้นโดยเปรียบเทียบกับสื่ออื่นดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการเปรียบเทียบสื่อเพื่อแสดงอัตลักษณ์ของพอดแคสต์

หัวข้อ	สื่อวิทยุ	สื่อออนไลน์	สื่อสิ่งพิมพ์ (นิตยสาร)	พอดแคสต์
รูปแบบ/วัตถุประสงค์	- สื่อเสียง เน้นรายการเพลง - รูปแบบการพูดให้ข้อมูลสลับเปิดเพลง ให้ความบันเทิงเป็นหลัก	- สื่อสารด้วยภาพนิ่ง วิดีโอ และตัวอักษร - มีทั้งให้ความบันเทิงเป็นหลัก (ยูทูบ) และให้ความรู้ (เว็บไซต์ แฟนเพจ)	- สื่อตัวอักษร/ข้อความและภาพนิ่ง - ให้รายละเอียดได้มาก ทั้งความรู้ และความบันเทิง	- เน้นรายการสนทนา - ให้ความรู้ ข้อคิด นำความบันเทิง
คอนเทนต์	- เน้นคนกลุ่มใหญ่ (Mass) - คอนเทนต์ไม่ชัดเจน เรื่องวาไรตี้ ให้กำลังใจ - คอนเทนต์ไม่คงทน เพราะคนนิยมฟังสด ไม่นิยมฟังย้อนหลัง	- เน้นทั้งคนกลุ่มใหญ่ (ยูทูบ) และกลุ่มย่อย - มีทั้งคอนเทนต์เฉพาะและคอนเทนต์วาไรตี้ - คอนเทนต์ส่วนใหญ่อิงกระแส	- เน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง - มีคอนเทนต์เฉพาะ - คอนเทนต์ไม่จำเป็นต้องอิงกระแสไม่ล้าสมัย (Evergreen Content)	- เรื่อง“เล็กแต่ลึก” (Niche) - มีทั้งคอนเทนต์เฉพาะและคอนเทนต์วาไรตี้ - คอนเทนต์เก็บไว้ฟังเมื่อไหร่ก็ได้ - ไม่จำเป็นต้องอิงกระแสไม่ล้าสมัย
ผู้จัดรายการ/ผู้นำเสนอสาร	- เน้นอักขระ น้ำเสียง ลีลา ไม่เน้นความเป็นผู้รู้ลึก - ใช้ภาษาทางการมากกว่า - ไม่มีลักษณะของ Influencer	- เน้นคาแร็คเตอร์ รูปลักษณ์ และลีลาการพูด (ยูทูบ) - ใช้ภาษาเป็นกันเองแบบเพื่อนคอเดียวกัน - เป็น Influencer หลายระดับ	- เน้นความเป็นผู้เชี่ยวชาญ - ระดับภาษาทางการกว่าสื่อเสียง - ไม่มีลักษณะของ Influencer	- เน้นความเป็นผู้เชี่ยวชาญ และเป็นนักเล่าเรื่อง - ใช้ภาษาเป็นกันเองแบบเพื่อนคอเดียวกัน - เป็น Micro-Influencer
กลุ่มผู้ฟัง/วิธีฟัง	ผู้ฟังแบบตั้งรับ (Passive) ไม่เจาะจงเนื้อหา	- ในแฟนเพจ เน้นผู้ฟังแบบแสวงหา (Active) - ในยูทูบ เน้นผู้ฟังแบบตั้งรับ	ผู้ฟังแบบแสวงหาเจาะจงเฉพาะด้าน	ผู้ฟังแบบแสวงหาเจาะจงเฉพาะด้าน

2. ง่ายกว่านี้มีอีกไหม?

ความง่ายของพอดแคสต์ที่ช่วยให้สื่อชนิดนี้เติบโต ในที่นี้มีความหมาย 3 ประการ

2.1 เข้าถึงง่าย เพราะฟังได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และเข้าถึงทางตรงได้จากแอปพลิเคชันเพียงคลิกเดียว อีกทั้งหลายช่องพอดแคสต์ก็เผยแพร่ผ่านยูทูบ ศูนย์รวมวิดีโอคอนเทนต์ยอดฮิตควบคู่ไปอีกทางหนึ่งด้วย

2.2 หาโอกาสฟังง่าย เพราะพอดแคสต์ไม่ใช่สื่อที่เร้าอารมณ์จนทำให้เกิดอาการหยุดดูไม่ได้ (binge watching) เหมือนซีรีส์ หรือเกม และไม่ต้องใช้สมาธิในการรับสารการอ่านข้อความแบบเว็บไซต์หรือ

แฟนเพจ ดังนั้นเมื่อไม่จำเป็นต้องมีสมาธิในการรับสื่ออย่างต่อเนื่อง นึกอยากฟังเมื่อไหร่ก็ต่อติดได้เสมอ พอดแคสต์จึงเป็นแพลตฟอร์มที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้เวลาหน้าจอของคนเจนใหม่ ช่วยให้สามารถหยิบขึ้นมาฟังได้แบบง่ายดาย ทุกที่ ทุกเวลา แม้จะทำงานอื่นที่ต้องใช้สมาธิควบคู่ไปด้วยตาม ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมการฟังพอดแคสต์ของคนอเมริกันที่พบว่าคนนิยมฟังพอดแคสต์โดยทำกิจกรรมอื่นไปด้วย โดยอันดับ 1 คือการฟังพร้อมกับการทำงานบ้าน และทำครัวถึงร้อยละ 90 อันดับ 2 คือฟังขณะขับรถร้อยละ 64 ในขณะที่มีคนฟังพอดแคสต์พร้อมกับการทำงานในที่ทำงานไปด้วยถึงร้อยละ 37 (Watson, 2019)

2.3 ผลิตง่าย ในมุมของผู้ผลิต การสร้างสรรค์สื่อเสียงย่อมทำได้ง่ายกว่าสื่อภาพเคลื่อนไหว เพราะต้นทุนต่ำ ไม่ต้องห่วงงบประมาณในการถ่ายทำและตัดต่อ ไม่ต้องเสียเวลาในการคิดเตรียมภาพหรือทีมงาน ขอแค่มีแนวคิดและคอนเทนต์ที่สดใหม่ ยิ่งปัจจุบันโทรศัพท์มีคุณภาพมากพอสำหรับอัดเสียงและใช้ซอฟแวร์ตัดต่อเสียงเบ็ดเสร็จได้ในทันที ดังนั้นคนคนเดียวก็สามารถเป็นพอดแคสเตอร์ได้ และความง่ายในการผลิตก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีผู้หันมาสร้างสรรค์พอดแคสต์มากขึ้น และเกิดคอนเทนต์ที่หลากหลายตามมา

3. คอนเทนต์สำหรับกลุ่มนิช (Niche) : ผู้บริโภคที่นักการตลาดชื่นชอบ

สาเหตุที่พอดแคสต์เติบโตและกลายเป็นสื่อที่แบรนด์ต่างๆ สนใจ เพราะผู้ฟังในปัจจุบันมีลักษณะของผู้ใช้สื่อแบบ ตามใจฉัน (Customization) ไม่ชอบของโหล และขอเลือกเอง (Active Audience) เรียกว่าเป็นผู้แสวงหาหรือเลือกข้อมูลโดยเสรี (Active Seeker) (Tapscott, 2011) ดังนั้นคนฟังพอดแคสต์จึงเป็นผู้ฟังเฉพาะกลุ่มหรือ นิช ที่กระตือรือร้นเสาะแสวงหาข้อมูลข่าวสารแบบมีที่นี่ทีเดียว (Exclusive Content) คอนเทนต์ในพอดแคสต์จึงมีลักษณะเป็นเรื่องที่สนองความชอบของคนกลุ่มเล็กแต่ (ให้ข้อมูลเชิง) ลึก ซึ่งตรงกับลักษณะของคนในยุคหลัง-หลังสมัยใหม่ (Post-Postmodernism) ที่ชอบเรื่องเล่าเล็กๆ (Micronarratives) ที่มีความหลากหลายจากทั่วทุกภาคส่วน (ปรีดา อัครจันทโชติ, 2560) เช่น **เต็กตีบวก** รายการสนทนาภาษาสิ่งก่อสร้าง ว่าด้วยเรื่องสถาปัตยกรรม หรือ **Nerd Loyalty** รายการที่ผู้จัดเรียกตัวเองว่าเด็กเนิร์ดและนำเรื่องวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวันมาแปลงเป็นบทสนทนาด้วยภาษาแบบเนิร์ดๆ

กลุ่มคนฟังแบบนิชที่สนใจเรื่องเดียวกันและมีความเป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มนี่เองที่เป็นเป้าหมายของการตลาดทางตรง (Direct Marketing) ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เพราะด้วยลักษณะเป็นกลุ่มที่มีความจงรักภักดีต่อแบรนด์สูง (Brand Loyalty) โดยจากรายงานของ NiemanLab (อ้างถึงใน Nutnon, 2018) พบว่าหลังจากทดสอบกับผู้ฟังพอดแคสต์ กว่า 300,000 ราย ปรากฏว่ามีผู้ฟังถึงร้อยละ 63 ที่ซื้อสินค้าตามที่พอดแคสเตอร์บอก ซึ่งถือว่าสูงกว่ารูปแบบของการโฆษณาอื่นๆ มาก เพราะนอกจากความจงรักภักดี ที่เชื่อถือในตัวพอดแคสเตอร์แล้ว ยังเป็นเพราะรูปแบบรายการที่ส่วนใหญ่เป็นรายการเชิงสนทนา หรือพูดคุย ทำให้โฆษณาแฝงผ่านบทสนทนาได้อย่างแนบเนียน โดยไม่ต้องมีการแบ่งแยกช่วงโฆษณาเหมือนสื่อวิดีโออีกด้วย

4. สรุป

พอดแคสต์ คือสื่อทางเลือกใหม่ที่แม้จะปรากฏในรูปสื่อเสียง เป็น Audio Content แต่ด้วยลักษณะการผสมผสาน ข้ามสายพันธุ์จนเป็นสื่อที่มีการหลอมรวม (Media Convergence) ของสื่อ 3 ชนิดทั้งวิทยุ สิ่งพิมพ์ และออนไลน์ เข้าด้วยกันจนทำให้รับฟังรายการได้อย่างง่ายดายแบบทุกที่ทุกเวลาแม้ยามทำงานที่ต้องใช้สมาธิ จึงตอบโจทย์วิถีชีวิตของคนในปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกสมบูรณ์ทุกด้านตามแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อใหม่ (อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว, 2561: 141) และแม้จำนวนผู้ฟังพอดแคสต์จะไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับสื่อออนไลน์อย่างยูทูบ แต่ด้วยความเป็นคอนเทนต์ “เล็กแต่ลึก” กลุ่มผู้ฟังเป็นผู้ช่างเสาะแสวงหาเรื่องราวที่ตนเองชื่นชอบ และ

มักเป็นกลุ่มคนมีฐานะและมีการศึกษา จึงทำให้พอดแคสต์เป็นสื่อที่มาแรงในสายตานักการตลาดที่ปัจจุบันเน้นทำการตลาดโดยตรงไปยังกลุ่มเป้าหมายที่มีความจงรักภักดีต่อแบรนด์สูง แต่การจะพัฒนาช่องพอดแคสต์ให้เติบโตเชิงธุรกิจในประเทศไทยยังไม่เป็นรูปธรรมนัก หากอาศัยโฆษณาแฝงในรายการอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ พอดแคสเตอร์เองควรอาศัยความจงรักภักดีของกลุ่มผู้ฟังที่แม้จะมีขนาดเล็กให้เป็นประโยชน์ เพราะความเป็น Micro-Influencer ทำให้มีศักยภาพในการต่อยอดจากสื่อออนไลน์ ไปสู่สื่ออื่นๆ โดยเฉพาะสื่อออนกราวนด์ (On ground) เช่น การจัดกิจกรรมขายคอร์สอบรม การจัดกิจกรรมเสวนา หรือจัดทอล์กโชว์ ซึ่งเป็นแนวทางหารายได้เสริมซึ่งกลายเป็นรายได้เป็นกอบเป็นกำของผู้ผลิตพอดแคสต์ในสหรัฐอเมริกา (ชนินทร เพ็ญสูตร, 2561: 285)

สิ่งสำคัญเหนืออื่นใดที่จะช่วยให้พอดแคสต์อยู่ได้อย่างยั่งยืน ไม่ใช่เพียงแค่การให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรม ขายคอร์สต่อยอดออกไปเท่านั้น แต่อยู่ที่การใส่ใจคอนเทนต์ด้วยการเป็นนักคัดสรร (Curator) เรื่องเล่าที่สดใหม่ สร้างสรรค์ และแตกต่าง การให้ความสำคัญกับผลตอบรับของกลุ่มผู้ฟังมาพัฒนารายการอยู่เสมอ รวมทั้งการรู้จักประสานความร่วมมือ (Collaboration) กับผู้ผลิตพอดแคสต์รายอื่น อันเป็นลักษณะของคนเจนใหม่ในปัจจุบัน (Tapscott, 2011)

ในวันนี้พอดแคสต์อาจเป็นสื่อเสียงในแพลตฟอร์มใหม่ที่กำลังมาแรง แต่โลกแห่งเทคโนโลยีที่หมุนเร็ว พฤติกรรมผู้บริโภคและผู้รับสารย่อมเปลี่ยนผันเร็วเช่นเดียวกัน ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าพอดแคสต์อาจล้มหายตายจากไป หากพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ว่าจะอย่างไร พื้นฐานของสื่อเสียง ย่อมไม่มีวันตาย ผู้ผลิตสื่อจึงต้องรู้จักสังเกต และก้าวให้ทันวิถีของผู้รับสาร เพื่อหันมาปรับแต่งคอนเทนต์ในมือให้เป็นเหมือนน้ำที่พร้อมไหลตามภาชนะ (ช่องทาง/แพลตฟอร์ม) ใหม่ๆ ได้ตลอดเวลา

5. ข้อเสนอแนะ

1. ในประเทศไทยยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับพอดแคสต์ค่อนข้างน้อย และยังไม่มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจำนวนช่องพอดแคสต์ อย่างเป็นทางการ ทำให้แนวทางการวิเคราะห์เป็นไปได้ยาก ดังนั้นหากมีการวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับจำนวนพอดแคสต์ และมีการแยกประเภท รูปแบบ และเนื้อหาออกมาอย่างเป็นรูปธรรมจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาสื่อพอดแคสต์อย่างมาก

2. อาจมีการศึกษาเจาะเฉพาะแนวทางการผลิตพอดแคสต์ของ THE STANDARD ที่มีรายการติดอันดับผู้ฟังมากที่สุด 10 อันดับแรกมากกว่าครึ่ง ทั้งในแง่ความเป็นมืออาชีพด้านการผลิต ทีมผลิต การเลือกพอดแคส-เตอร์ การเลือกคอนเทนต์ ไปจนถึงกลยุทธ์การโฆษณาและหารายได้

3. ความอิสระเสรีในการผลิตคอนเทนต์ของพอดแคสต์ จึงควรมีการศึกษาผลกระทบด้านลบในแง่การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ภาษา และการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวเรื่องเพศ และความรุนแรงด้วยเช่นกัน

6. เอกสารอ้างอิง

ชนินทร เพ็ญสูตร (2561) “พอดแคสต์ สื่อทางเลือกใหม่: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสหรัฐอเมริกาและไทย” **วารสารวิชาการ กสทช.** 2561(3) : 272-289.

ปณชัย อารีเพิ่มพร. (2562). “แบรนด์ควรเรียนรู้อะไรจากการเติบโตของพอดแคสต์ แพลตฟอร์มที่ร้อนแรงที่สุดเวลานี้” สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2562, จาก https://thestandard.co/benefits-of-podcasting-for-brands/

ปรีดา อัครจันทโชติ. (2560). “โพสต์ โพสต์โมเดิร์นนิสม์กับการสื่อสารในศตวรรษที่ 21” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562, จาก https://scn.ncath.org/articles/post-postmodernism-and-communication-in-the-21th-century/

ปวรรัตน์ ระเวง และพนม คลี่ฉายา. (2561). “การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลของผู้ฟังรายการพอดแคสต์”. **วารสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** 36 (3): 59-76.

สมสุข หินวิมาน ... [และคนอื่น ๆ]. (2558). **ธุรกิจสื่อสารมวลชน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

“2019 Podcast Ad Revenue Study.” (2562) . สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2562, จาก https://www.iab.com/insights/third-annual-podcast-ad-revenue-study-by-iab-and-pwc-reports-significant-growth/

“10 อันดับพอดแคสต์ไทย ที่คนฟังมากที่สุด.” (2562). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2562, จาก https://www.blockdit.com/articles/5d395e9569db8f1299e8a293

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2561). **สื่อศาสตร์ Mediumology หลักการ แนวคิด นวัตกรรม**. กรุงเทพฯ: นาคร.

Geoghegan, M.W., & Klass, D. (2005). **Podcast Solution**. Apress.

Marisa M. (2562). “สรุปภาพรวม Podcast 2019 I creator Meet up ครั้งที่ 2.” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2562, จาก https://www.rainmaker.in.th/podcast-2019-icreator-meetup/

Nutnon. (2018). “4 เหตุผลที่ Publisher ควรหันมาเริ่มทำ Podcast” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2562, จาก https://www.rainmaker.in.th/4-reason-consider-podcasting/

Rainsbury, J.W., McDonell,S.M. (2006). **“Podcasts: an educational revolution in the making?”** Journal of the royal society of medicine 99(9): 481–482.

Tapscott, D. (2011). “The Eight Net Gen Norms” in Bauerlein, M. (editor). **The Digital Divide**. NY: the Penguin Group.

“THE STANDARD PODCAST.” (2019). สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562, จาก https://thestandard.co/podcast/

Watson, A. (2019). “Leading locations for listening to podcasts in the United States as of February 2019” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2562, จาก https://www.statista.com/statistics/610789/podcast-listening-location/

Winn, R. (2018). “ 2019 Podcast Stats & Facts (New Research From June 2019)” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562, จาก https://www.podcastinsights.com/podcast-statistics/

กระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์

PARASOCIAL RELATIONSHIP DEVELOPMENT WITH DISNEY CHARACTERS

นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์

สาขาศิลปะการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: nilobon.vo@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการสำรวจทางออนไลน์แบบตัดขวาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงระหว่างตัวการ์ตูนดิสนีย์กับผู้รับสื่อ มีกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย คือ ผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 513 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา, T-test, F-test, Pearson Correlation และสถิติถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ที่มีอายุแตกต่างกันจะมีพัฒนาการ PSR แตกต่างกันที่ระดับนัยยะสำคัญ .05 (p<.05) 2) ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์แบบ PSR มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการ PSR ที่ระดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ระดับ .01 3) พัฒนาการ PSR กับตัวการ์ตูนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์ แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์อย่างมีนัยยะสำคัญที่ระดับ 0.1

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, สังคมกึ่งความจริง, ตัวการ์ตูน, ดิสนีย์

ABSTRACT

This Quantitative Research is aimed to explore Parasocial Relationship Development between Disney character as media persona with media consumers by using Cross-sectional Online Survey, 513 Census responded in result. Statistics used for data analysis were Descriptive, T-Test, F-Test, Pearson Correlation and Linear Regression.

The results of this research revealed that 1) Media Viewers who differed in age had significant PSR development. 2) Continuum of Social-Parasocial Encounters significantly influenced PSR development. 3) PSR development negatively influenced the affective to visit Disney land but positively influenced Tourist Behavior.

Keywords: Relationship, Parasocial, Cartoon, Disney

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สื่อบันเทิงเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารมวลชนทั้งในเชิงเนื้อหาและโครงสร้าง (Blakley, 2001) ดิสนีย์ (Disney) เป็นแบรนด์ธุรกิจด้านสื่อบันเทิงที่ได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพสูงและมีคุณค่าต่อสถาบันครอบครัว (Tavin และ Anderson, 2003) ตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ในแต่ละปีมีประชาชนทั่วโลกมากกว่าร้อยกว่าล้านคนได้ดูภาพยนตร์การ์ตูนดิสนีย์ทั้งทางโรงภาพยนตร์และอุปกรณ์กรณ์เล่นแผ่นซีดีในครัวเรือน ได้ชมรายการของดิสนีย์ทางโทรทัศน์ ฟังเพลงของดิสนีย์ทางเครื่องเล่นแผ่นเสียง และมาเที่ยวสวนสนุกดิสนีย์แลนด์ (Eisner, 1995) และจวบจนทุกวันนี้ สวนสนุกของวอลท์ ดิสนีย์ (Walt Disney) ยังคงเป็นสวนสนุกที่มียอดผู้มาท่องเที่ยวอันดับหนึ่งของโลก (Rubin, 2018) แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวสวนสนุกดิสนีย์แลนด์นี้มาจากความสัมพันธ์ที่ดีของกลุ่มคนที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อแบรนด์ดิสนีย์ เนื่องจากทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์ของแบรนด์จะดึงดูดให้ลูกค้าเข้ามามีส่วนร่วมในพฤติกรรมเชิงเศรษฐศาสตร์ Haedrich (1993) Schramm และ Hartmann (2008) อธิบายว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม (Behavior) การบริโภคนั้นมาจากปัจจัยด้านการจดจำรับรู้ (Cognitive) และ ความรู้สึกรักใคร่ชอบพอ (Affective) ดังนั้นความเปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์จึงส่งผลต่อการรับรู้และความชื่นชอบต่อตัวการ์ตูน และเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เพิ่มพูนความสัมพันธ์ระหว่างผู้เปิดรับสื่อและตัวการ์ตูนให้เหนียวแน่นยิ่งขึ้น

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ในยุคปัจจุบันมีแนวคิดที่พัฒนาในบริบทใหม่คือ สังคมกึ่งความจริง (Parasocial) ซึ่งเป็นโลกเสมือนที่สร้างขึ้นคู่ขนานกับโลกแห่งความจริงและทำให้ผู้ที่อยู่ในความสัมพันธ์นั้นรู้สึกเหมือนเข้าไปมีส่วนร่วมในโลกเสมือนด้วยกันกับตัวละครหรือบุคคลในสื่อนั้น (McQuail และคณะ, 1972) จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้เปิดรับสื่อกับบุคคลในสื่อของ Horton และ Wohl (1956) เรียกความสัมพันธ์รูปแบบนี้ว่า Parasocial Interaction (PSI) หรือ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริง เป็นกระบวนการหลอมรวมเข้ากันกับมิติของกิจกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความจริง ซึ่งต่อมามีการพัฒนาแนวความคิดนี้จนสามารถแยกรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงได้ในหลากหลายมิติ และมิติที่สร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงผ่านกาลเวลาที่ยาวนาน ถูกเรียกว่า “Parasocial Relationship” ซึ่งตามทัศนะของ Perse และ Rubin (1989) กับ Rubin และ McHugh (1987) มีความเห็นว่าการเกิด PSI ที่เป็นวัฏจักรหลายๆครั้งจะนำมาสู่การสร้าง PSR ของผู้รับสื่อ และนำไปสู่ทัศนคติในเชิงบวกต่อแบรนด์และสินค้าที่เกี่ยวข้องกับดารา นักแสดงที่อยู่ในสื่อนั้น (Chung และ Cho, 2014)

จากการศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริง (PSR) ของ Giles (2002) พบว่าองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่สำคัญในความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงก็คือ ความต่อเนื่องของการติดต่อและสร้างความสัมพันธ์ทั้งในโลกเสมือนและโลกแห่งความจริง (Continuum of Social-Parasocial Encounters) ซึ่งหากจำแนกประเภทของบุคคลในสื่อตามนิยามของ Giles จะจำแนกได้ 3 ประเภทคือ ประเภทที่ 1) First-order ถูกนิยามโดย Cohen (1999) ว่าคือบุคคลที่สามารถสื่อสารกับผู้ชมได้โดยตรง เช่น นักข่าว, ผู้ดำเนินรายการ หรือจากสื่อโซเชียลมีเดียตามความหมายของ Rubin (2016) เช่น Beauty Blogger, Net Idol ประเภทที่ 2) Second-order คือกลุ่มที่เป็นตัวละครที่ใช้มนุษย์เป็นผู้แสดง (Actor) เช่น ตัวละครในภาพยนตร์ นักแสดงในละครเวที หรือ นักแสดงละครโทรทัศน์ ซึ่งผู้ชมไม่สามารถปฏิสัมพันธ์ได้กับตัวละครได้ สามารถปฏิสัมพันธ์ได้กับเพียงนักแสดง (Actor) ซึ่งเป็นตัวแทนของตัวละครเท่านั้น และประเภทที่ 3 Third-order เป็นกลุ่มของการปฏิสัมพันธ์กับตัวการ์ตูนหรือกลุ่มบุคคลในสื่อที่มีลักษณะเหนือจินตนาการ (Cartoon/ Fantasy Figure) ซึ่งเป็นสร้างสังคมกึ่งความจริงแบบโดยแท้ (Purely Parasocial) คือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่มีโอกาสได้พบเจอตัวจริงหรือตัวแทนในลักษณะของการเผชิญหน้า (Face-

to-face) Giles นำเสนอกระบวนการสนับสนุนการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การพูดคุยระหว่างกลุ่มคนที่ชื่นชอบตัวการ์ตูน (Discuss figure with others) 2) การเลียนแบบลักษณะของตัวการ์ตูน (Imitative Behavior/Wishful Identification) 3) มีความสัมฤทธิ์ผลในการติดต่อสื่อสารกับตัวการ์ตูนที่ชื่นชอบแบบเผชิญหน้า (Contact/Encounter)

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนและเป็นการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากร ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการตูนดิสนีย์และพฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์

(2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความต่อเนื่องของความสัมพันธ์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์

(3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์และพฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

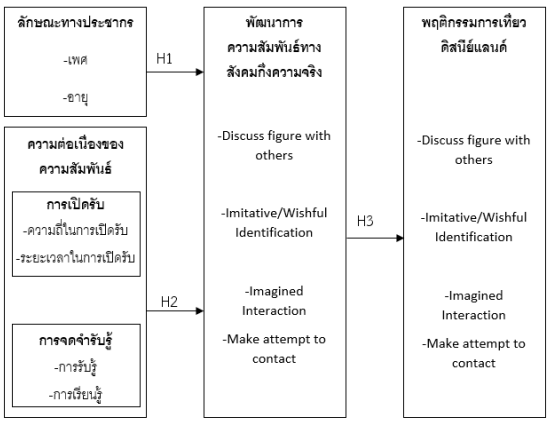

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการสำรวจทางออนไลน์แบบตัดขวาง หรือ Cross-sectional Online Survey เพื่อสังเกตตัวแปรต้น (Exposure) และตัวแปรตาม (Outcome) ณ ห้วงเวลาหนึ่งของผู้เข้าร่วมในกระบวนการศึกษา (Panis, 2014) มีขอบเขตการศึกษาจากแบบสอบถามที่เป็นภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงอนุมานว่าแหล่งข้อมูลในการสำรวจครั้งคือประชากรไทยที่ความชื่นชอบการ์ตูนดิสนีย์ โดยต้องมีอายุ 18 ปี ขึ้นไปเพื่อให้เป็นไปตามการทบทวนวรรณกรรมว่าการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงนั้นเหมาะที่จะศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นเป็นต้นไปซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจและการเลือกเปิดรับด้วยตัวเอง

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

จากสถิติผู้มาเที่ยวดิสนีย์แลนด์ในปี 2017 ที่ผ่านมาทางองค์กรสวนสนุกแห่งชาติ (Themed Entertainment Association) รายงานว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวกว่า 150 ล้านคนต่อปี (Disneynews, 2019) ตามวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนประชากรจากสูตรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% คือจำนวน 400 คน ในงานวิจัยนี้สามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งสิ้น 513 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้นำตัวแปรมากำหนดนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือวิจัยให้สามารถตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดังนี้

1. **ลักษณะทางประชากร** หมายถึง เพศและอายุ ของผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์

2. **พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริง** หมายถึง ลำดับขั้นตอนของการเกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้เปิดรับสื่อกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ที่ชื่นชอบ มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพัฒนาการในความสัมพันธ์ 3 รูปแบบคือ 1) การลอกเลียนแบบพฤติกรรมของตัวการ์ตูน 2) การพูดคุยเรื่องตัวการ์ตูนที่ชอบกับผู้อื่น 3) ความพยายามในการเผชิญหน้ากับตัวการ์ตูนที่ชอบ คือความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์

3. **ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์** หมายถึง ความสม่ำเสมอในการเปิดรับสื่อตัวการ์ตูนดิสนีย์ โดยวิเคราะห์เป็นความถี่รายสัปดาห์ ระยะเวลาในแต่ละครั้งที่เปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์ การจดจำและเรียนรู้เกี่ยวกับการ์ตูนดิสนีย์

4. **พฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์** หมายถึง ความต้องการในการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์และกิจกรรมที่ผู้มีความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงต้องการทำเมื่อได้ไปดิสนีย์แลนด์โดยอ้างอิงจากพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงและกิจกรรมที่ทางสวนสนุกจัดขึ้นให้นักท่องเที่ยวได้ปฏิสัมพันธ์กับตัวการ์ตูน

5. **ตัวการ์ตูนดิสนีย์** หมายถึง ตัวการ์ตูนในลิขสิทธิ์ของ Waltz Disney Motion Pictures Group, Inc. ทั้งหมด โดยไม่จำกัดเฉพาะตัวการ์ตูนยอดนิยม

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ ได้ทบทวนการใช้มาตราวัดที่เหมาะสมที่สุดคือมาตรวัดของ Schramm และ Hartmann มีค่า Cronbach Alpha ส่วนใหญ่ในแต่ละประเด็นมากกว่า 0.76

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) เนื่องจากเป็นช่องทางที่สะดวก ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายสำหรับนักวิจัย (Berinsky, Huber และ Lenz, 2012; Mason และ Suri, 2012; Paolacci, Chandler และ Ipeirotis, 2010) โดยให้ผู้ตอบเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตัวเอง (Self-administered) และส่งกลับมายัง Application Google Form หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตัวเลขอธิบายแนวทาง ทัศนคติ และความคิดเห็นของประชากรโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากร (Creswell, 2014) เพื่อสามารถอนุมานข้อค้นพบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างไปสู่ประชากรได้ (Zhao, 2016) ระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสมในครั้งนี้ จึงเป็นการใช้สถิติวิเคราะห์เพื่อหาค่าสหสัมพันธ์

(Correlational-designed Survey) ระหว่างตัวแปรดังกล่าว และการเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้สถิติ T-test, F-test และมีการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรโดยใช้สถิติถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression)

5. สรุปผลการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้โปรแกรมทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

5.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1 ลักษณะทางประชากร

<u>ด้านเพศ</u> พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้ามาตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 513 คน เป็นเพศหญิง 342 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 เพศชาย 171 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 <u>ด้านอายุ</u> พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-28 ปี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมาคือช่วงอายุ 29-39 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 ช่วงอายุ 40-50 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ช่วงอายุ 51-61 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2 ช่วงอายุ 62-72 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 <u>ด้านการจัดอันดับความนิยมของตัวการ์ตูนดิสนีย์</u> พบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 513 คน ตัวการ์ตูนที่เป็นที่นิยมมากเป็นอันดับ 1 คือ Mickey Mouse มีจำนวนผู้ที่ชื่นชอบ 147 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 รองลงมาคือ Winnie the Pooh จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และอันดับที่ 3 คือ Donald Duck จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 <u>ด้านเหตุผลที่ชื่นชอบตัวการ์ตูนดิสนีย์</u> พบว่า เหตุผลที่ชื่นชอบตัวการ์ตูนดิสนีย์อันดับแรก คือ รูปร่างหน้าและบุคลิกลักษณะ โดยมีผู้ตอบจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 รองลงมาคือ เหตุผลของความน่าสนใจในตัวผลงานและคุณภาพผลงาน จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 <u>ด้านช่องทางการเปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์</u> พบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์จากทางสื่อออนไลน์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.232 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือภาพยนตร์ มีค่าเฉลี่ย 3.674 อยู่ในระดับมาก

5.1.2 ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริง

<u>ด้านค่าเฉลี่ยความถี่ในการเปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์</u> พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความถี่ในการเปิดรับสื่อออนไลน์มากที่สุดคือ 2.920 หมายถึง มีการเปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์ 2-3 วันต่อสัปดาห์ <u>ด้านค่าเฉลี่ยระยะเวลาในการเปิดรับสื่อการตูนดิสนีย์</u> พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อมากที่สุดจากออนไลน์ คือ 2.674 หมายถึง มีการเปิดรับมากกว่า 1 ชั่วโมงแต่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงครึ่งต่อวัน รองลงมาคือโทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ย 2.456 หมายถึง มีการเปิดรับมากกว่า 1 ชั่วโมงแต่น้อยกว่า 1 ชั่วโมงครึ่งต่อวัน <u>ด้านการรับรู้เกี่ยวกับการ์ตูนดิสนีย์</u> พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการรับรู้ช่องทางหลากหลายในการนำเสนอสื่อการ์ตูนดิสนีย์ 3.604 อยู่ในระดับมาก ผลงานของการ์ตูนดิสนีย์มีค่าเฉลี่ย 3.326 อยู่ในระดับปานกลาง ความทุ่มเทในการผลิตผลงานการ์ตูนดิสนีย์มีค่าเฉลี่ย 3.290 อยู่ในระดับปานกลาง ข่าวคราวความเคลื่อนไหวของการ์ตูนดิสนีย์มีค่าเฉลี่ย 3.162 อยู่ในระดับปานกลาง กระบวนการพัฒนาผลงานการ์ตูนดิสนีย์มีค่าเฉลี่ย 3.160 อยู่ในระดับปานกลาง <u>ด้านการเรียนรู้จากสื่อการ์ตูนดิสนีย์</u> พบว่าผลการวิเคราะห์จากตาราง 4.1.9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้จากการ์ตูนดิสนีย์มากที่สุดคือ เรื่องความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ได้ค่าเฉลี่ย 4.160 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือเรื่องมิตรภาพและความสามัคคี ได้ค่าเฉลี่ย 4.154 อยู่ในระดับมาก และอันดับที่ 3 คือ ได้เรียนรู้เรื่องการมุ่งมั่นที่จะทำตามความฝัน ได้ค่าเฉลี่ย 4.146 อยู่ในระดับมาก

5.1.3 พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการตูนดิสนีย์

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการความสัมพันธ์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพูดคุยเกี่ยวกับการ์ตูนดิสนีย์ที่ชื่นชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.304 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือการจินตนาการว่าตัวเองมีบุคลิกลักษณะเหมือนตัวการ์ตูนที่ท่านชื่นชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.088 อยู่ในระดับปานกลาง

5.1.4 พฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์ ผลการวิจัยพบว่าจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 513 คน มีจำนวน 217 คน หรือร้อยละ 42.3 เลือกการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์โดยการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์ อีกจำนวน 296 คน หรือร้อยละ 57.7 เลือกทำกิจกรรมอื่นๆนอกเหนือจากการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์ ด้านพฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการท่องเที่ยวดิสนีย์มากที่สุดในด้านการถ่ายรูปกับตัวการ์ตูนที่ชื่นชอบ ได้ค่าเฉลี่ย 4.066 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการชมการแสดงของตัวการ์ตูนที่ท่านชื่นชอบได้ค่าเฉลี่ย 4.058 อยู่ในระดับมาก

5.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างจะมีพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า

สมมติฐานที่ 1.1 : ปฏิเสธสมมติฐาน

ผู้ที่มีเพศที่แตกต่างกันจะมีพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์**ไม่**แตกต่างกันที่ระดับนัยยะสำคัญ .05 (p<.05)

สมมติฐานที่ 1.2 : ยอมรับสมมติฐาน

ผู้ที่มีอายุที่แตกต่างกันจะมีพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์**แตกต่าง**กันที่ระดับนัยยะสำคัญ .05 (p<.05)

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ ผลการศึกษาพบว่า

ตารางที่ 1. ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์

ประเด็นในการศึกษา	ผลของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
2.1 ความถี่ในการเปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์	.639**	.000	ปานกลาง
2.2 ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์	.627**	.000	ปานกลาง
2.3 การรับรู้เกี่ยวกับการ์ตูนดิสนีย์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์	.505**	.000	ปานกลาง
2.4 การเรียนรู้เกี่ยวกับการ์ตูนดิสนีย์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์	.331**	.000	ปานกลาง

** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ระดับ .01

สรุปว่า **ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2** ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 3 พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์ ผลการศึกษาพบว่า

ตารางที่ 2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์กับความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์

ประเด็นในการศึกษา	ผลของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
3.1 พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์กับความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์	-.187**	.000	ต่ำมาก
3.2 พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์กับความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์	.547**	.000	ต่ำมาก

** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ระดับ .01

ตารางที่ 3. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายระหว่างพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์กับความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P
	B	Std. Error	Standardized Coefficients		
(ค่าคงที่)	.688	.065		10.560	.000
พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์	-.090	.021	-.187	-4.312	.000
R = .187/ Adjust R^2 = .033 / F = 18.593, p = .000					

สรุปว่า **ยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3** พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์ โดยพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์ แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์อย่างมีนัยยะสำคัญที่ระดับ .01

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 ความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูน

ผลการศึกษาพบว่า การเปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์ซึ่งประกอบด้วยความถี่ในการเปิดรับสื่อและระยะเวลาในการเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ โดยช่องทางที่มีความถี่และระยะเวลาในการเปิดรับมากที่สุดคือ สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook, Instagram, Youtube ฯลฯ ซึ่งมีการนำสื่อการ์ตูนดิสนีย์ในรูปแบบของภาพยนตร์ ภาพยนตร์สั้น เพลง โฆษณาต่างๆ ซึ่งมีความสะดวก (Convenience) และรวดเร็วในการเข้าถึง ทำให้ผู้ชมสามารถปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนได้บ่อยครั้งและใช้เวลาอยู่กับสื่อออนไลน์ได้ยาวนานกว่าสื่อช่องทางอื่น เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวการ์ตูนดิสนียได้อย่างกว้างไกล เป็นต้นว่าYoutube เมื่อมีการเปิดคลิปการ์ตูนดิสนีย์ในครั้งแรกจะมีการแนะนำคลิปที่เกี่ยวข้องกับดิสนีย์ในโอกาสต่อไป ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากพฤติกรรมผู้บริโภคที่ทำให้สื่อประเภทนี้สามารถนำเสนอข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้เปิดรับสื่อได้อย่างลุ่มลึกกว่าสื่อประเภทอื่น

ในด้านการจดจำรับรู้ (Cognitive) ประกอบด้วย การรับรู้และการเรียนรู้พบว่า ผู้ชมมีการรับรู้เรื่องช่องทางที่หลากหลายในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์มากที่สุด เนื่องจากดิสนีย์เป็นองค์กรที่มีความเป็นสากลและมีชื่อเสียงไปทั่วโลก ผู้คนจึงสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ได้จากทั้งทางสื่อและสินค้าบริการต่างๆ เช่น รายการโทรทัศน์ของดิสนีย์, ภาพยนตร์การ์ตูนดิสนีย์, ร้านค้าดิสนีย์ (Disney Store), ดิสนีย์แลนด์ (Disneyland), การแสดงโชว์ของดิสนีย์และละครเวทีของดิสนีย์ เช่น Disney on Ice หรือ ละครเวทีของดิสนีย์ในบรอดเวย์ อาทิ Frozen, The little mermaid ที่มีการแปลเป็นภาษาต่างๆและตระเวนแสดงไปทั่วโลก ซึ่งในส่วนของการเรียนรู้เกี่ยวกับการ์ตูนดิสนีย์พบว่า การ์ตูนดิสนีย์มักให้ข้อคิดเรื่องความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มิตรภาพและความสามัคคี และ การมุ่งมั่นจะทำตามความฝัน เป็น 3 อันดับแรกที่ผู้ชมเรียนรู้มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าแก่นเรื่องของการ์ตูนดิสนีย์มักจะมีข้อคิดที่ผู้ชมสามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และสิ่งที่เรียนรู้จากการ์ตูนยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์อีกด้วย

6.2 พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์จะมีการแสดงพฤติกรรมการพูดคุยเกี่ยวกับการ์ตูนที่ชอบมากที่สุด ตามทัศนะของ Giles (2002) พัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงในลักษณะของการพูดคุยเกี่ยวกับการ์ตูนที่ชื่นชอบนั้นจำนำไปสู่การเปิดรับสื่อการ์ตูนดิสนีย์อีกครั้ง ซึ่งจะทำให้เกิดวัฏจักรของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์และพัฒนาเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ สิ่งเหล่านี้เมื่อหลอมรวมกับการจดจำรับรู้จะกลายเป็นความต่อเนื่องของความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ นอกจากนี้ การพูดคุยเกี่ยวกับการ์ตูนดิสนีย์ยังมีความสัมพันธ์ต่อความต้องการในการเผชิญหน้ากับตัวการ์ตูนที่ชื่นชอบในลักษณะของการจินตนาการว่าได้พบปะพูดคุย หรือความพยายามในการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์เพื่อพบปะกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ที่ชื่นชอบ

ตามลำดับขั้นของพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ของ Giles นั้น ความพยายามในการพบปะกับตัวการ์ตูนที่ชื่นชอบต้องผ่านการจินตนาการว่าได้พบปะพูดคุย ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการจินตนาการว่าได้พบปะและพูดคุย อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น จึงเป็นไปได้ว่าอาจจะส่งผลต่อความพยายามในการพบปะกับตัวการ์ตูน ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง พฤติกรรมการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์ ในขณะที่พัฒนาการด้านการลอกเลียนแบบตัวการ์ตูนที่ชอบ (Imitative/Wishful Identification) ซึ่งประกอบด้วย

การจินตนาการว่ามีความสามารถ/บุคลิกลักษณะเหมือนตัวการ์ตูน หรือ จินตนาการว่าเป็นตัวการ์ตูนที่ชื่นชอบของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งส่งผลต่อความพยายามในการเผชิญหน้ากับตัวการ์ตูนที่ชื่นชอบ

6.3 พฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์มีเพียงร้อยละ 42.3 แต่เป็นที่น่าสนใจว่าพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงมีความสัมพันธ์กับความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์ในเชิงลบ ซึ่งอาจมาจากระดับของพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงในด้านการจินตนาการว่าได้พบปะและพูดคุย (Imagined Interaction), การลอกเลียนแบบตัวการ์ตูนที่ชอบ (Imitative/Wishful Identification) และการพบปะพูดคุยกับพูดอื่นเกี่ยวกับตัวการ์ตูนที่ชอบ (Discuss figure with others) มีน้อย ทำให้เกิดความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์มาก หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ในระดับน้อย จะมีการตัดสินใจไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์ได้สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับของความเข้มข้นในพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ อย่างไรก็ตามตัวแปรในเรื่องนี้ควรมีการศึกษาในอนาคตอย่างละเอียดถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความผกผันเช่นนี้

ในด้านพฤติกรรมการเที่ยวดิสนีย์แลนด์พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงกับตัวการ์ตูนดิสนีย์ แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงที่ระหว่างผู้ชมกับบุคคลในสื่อ (Media Figure) ในโลกเสมือน มีรูปแบบของพัฒนาการคล้ายคลึงกับความสัมพันธ์ในโลกแห่งความจริงที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมกับบุคคลในสื่อ จึงสรุปได้ว่า พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโลกเสมือนกับโลกแห่งความจริงมีลักษณะเหมือนกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ผู้ผลิตสื่อการ์ตูนดิสนีย์สามารถวางแผนการใช้สื่อทางการตลาดเพื่อสร้างการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริง (Parasocial Interaction) กับผู้ชม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อออนไลน์ การผลิตสื่อการ์ตูนดิสนีย์ในอนาคต ควรคำนึงถึงรูปร่างหน้าตาบุคลิกลักษณะของตัวการ์ตูนเป็นหลัก เนื่องจากมีผลต่อความชื่นชอบของผู้บริโภค

(2) การกระตุ้นให้เกิดการซ้ำของการเปิดรับสื่อการ์ตูนมีปัจจัยที่ควรคำนึงถึงคือพัฒนาการความสัมพันธ์ทางสังคมกึ่งความจริงทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ การกระตุ้นให้เกิดการสนทนาระหว่างบุคคล, การกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการลอกเลียนแบบตัวการ์ตูน และการกระตุ้นในเกิดจินตนาการนการเผชิญหน้ากับตัวการ์ตูน จะทำให้เกิดวงจรของความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับตราสินค้า เป็นการช่วยสร้างความจงรักภักดีให้กับตราสินค้าและยืดอายุของกลุ่มลูกค้ากับองค์กรได้อีกวิธีหนึ่ง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิจัยในลักษณะของการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนั้นในครั้งต่อไปควรดำเนินการวิจัยในลักษณะของการผสมผสานงานวิจัยเชิงสำรวจกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) หรือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

(2) ในงานวิจัยนี้ มีขอบเขตการศึกษาเป็นเฉพาะประชากรไทย ดังนั้นหากมีงานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาในลักษณะของประชากรที่แตกต่างจากในครั้งนี้ เช่น ในกลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน หรือ ศึกษาเฉพาะกลุ่มอายุ เช่น กลุ่มวัยรุ่น, กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น

(3) งานวิจัยครั้งนี้ใช้ขอบเขตการศึกษาภาพรวมของตัวการ์ตูนดิสนีย์ทั้งหมด มิได้เจาะจงศึกษาเฉพาะตัวละครใดตัวละครหนึ่งว่ามีอิทธิพลต่อความต้องการไปเที่ยวดิสนีย์แลนด์อย่างมีนัยยะสำคัญหรือไม่ ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงอาจศึกษาเฉพาะเจาะจงกับตัวการ์ตูนยอดนิยมของดิสนีย์ เป็นต้น

8. เอกสารอ้างอิง

ภาษาอังกฤษ

Berinsky, A., Huber, G., & Lenz, G. (2012). Evaluating Online Labor Markets for Experimental Research: Amazon.com's Mechanical Turk. *Political Analysis,* 20 (3), 351-368. doi:10.1093/pan/mpr057.

Blakley, J. (2001). Entertainment Goes Global: Mass Culture in a Transforming World. Available at www.learncenter.org/pdf/EntGlobal/pdf.

Chung, S., & Cho, H. (2014). Parasocial relationship via reality TV and social media: its implications for celebrity endorsement. In Proceedings of the 2014 ACM international conference on Interactive experiences for TV and online video, 47-54. ACM.

Creswell, J. W. (2014). A concise introduction to mixed methods research. California: *Sage Publications*.

Cohen, J. (2003). Parasocial breakups: Measuring individual differences in responses to the dissolution of parasocial relationships. *Mass Communication & Society*, 6(2), 191-202.

Disneynews. (2019). available online: https://disneynews.us/disney-parks-attendance. (accessed on 25 July 2018)

Eisner, M. (1995). Planetized Entertainment. *New Perspectives Quarterly*, 12(8).

Giles, D. C. (2002). Parasocial interaction: A review of the literature and a model for future research. *Media psychology*, 4(3), 279-305.

Gleich, U. (1996). Sind Fernsehpersonen die 'Freunde' des Zuschauers? Ein Vergleichzwischen parasozialen und realen sozialen Beziehungen [Are media figures 'friends' of the viewers? A comparison between parasocial and real social relationships]. In: Vorderer P (ed.) Fernsehen als 'Beziehungskiste': Parasoziale Beziehungen und Interaktionen mit TV-Personen. *Opladen: Westdeutscher Verlag*, 113–144.

Haedrich, G. (1993). Images and Strategies coroperate and marketing planning. *Journal of Public Relations Research*, 5(2), 83-93.

Horton, D., Wohl. R. R. (1956). Mass Communication and Parasocial Interaction. *Psychiatry,* 19, 215-229.

Mason, W., & Suri, S. (2012). Conducting behavioral research on Amazon's mechanical Turk. *Behavior Research Methods, 44*(1), 1-23. http://dx.doi.org/10.3758/s13428-011-0124-6

McQuail, D., Blumler, J. G., & Brown, J. R. (1972). The television audience: A revised perspective. *Media studies: A reader*, 271- 284.

Panis, K., Van den Bulck, H. (2014). In the footsteps of Bob and Angelina: Celebrities' diverse societal engagement and its ability to attract media coverage. *Communications*. The European J ournal of Communication Research 39 (1), 23-42.

Paolacci, G., Chandler, J., & Ipeirotis, P. G. (2010). Running experiments on Amazon Mechanical Turk. *Judgment and Decision Making, 5*(5), 411-419.

Perse, E, M., Rubin, R, B. (1989). Attribution in social and parasocial relationships. *Communication Research* 16(1), 59-77.

Rubin, M. (2016). The Perceived Awareness of the Research Hypothesis Scale: Assessing the influence of demand characteristics. *Figshare*. doi:10.6084/m9.figshare.4315778.

Rubin, J. (2018). TEA/AECOM 2017 Theme Index and Museum Index. *Themed Entertainment Association and Economics at AECOM*, May 23. Available online: http://teaconnect.org/images/files/TEA_268_653730_18-517.pdf (accessed on 21 July 2018).

Schramm, H. & Hartmann, Tilo. (2008). The PSI-Process Scales.A new measure to assess the intensity and breadth of parasocial processes. *Communications*, 33, 385-401.

Tavin, K, M., Anderson, D. (2003). Teaching (Popular) Visual Culture: Deconstructing Disney in the Elementary Art Classroom. *Art Education*, 56(3), 22-35.

Zhao, L. (2016). Parasocial relationships with transgender characters and attitudes toward transgender individuals. Dissertations - ALL. 553. http://surface.syr.edu/etd/553.

การใช้ศิลปะการแสดงสำหรับผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล

PERFORMING ARTS FOR INFLUENCER

นางสาวบุณฑริกา มั่งคั่ง

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: boontarika.ma@spu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง การใช้ศิลปะการแสดงสำหรับผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียลนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศาสตร์ด้านศิลปะการแสดงที่นำเข้ามาประยุกต์ใช้กับอาชีพผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล (Influencer) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังสามารถเป็นแนวทางให้ผู้ที่กำลังสนใจที่จะประกอบอาชีพนี้สามารถนำไปใช้ได้ในอนาคตได้อีกด้วย โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล (Influencer) ที่กำลังได้รับความนิยมและเป็นอาชีพที่คนรุ่นใหม่มีความใฝ่ฝันที่จะเป็นอย่างมาก แต่บางคนยังไม่รู้จะเริ่มต้นอาชีพนี้อย่างไร ผู้เขียนจึงเห็นว่าศาสตร์ด้านศิลปะการแสดงน่าจะสามารถช่วยให้ผู้ที่สนใจในอาชีพนี้สามารถทำอาชีพนี้ได้อย่างจริงๆ

โดยสิ่งที่ผู้เขียนตระหนักถึงมีความสำคัญสำหรับอาชีพนี้คือ การค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองให้พบ และการสื่อสารที่สามารถทำให้ผู้ชมเชื่อ ตลอดจนซื้อสินค้าตามได้ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงได้นำหลักการศิลปะการแสดงที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้ได้ตามที่อาชีพนี้ต้องการ นั่นก็คือการวิเคราะห์ตัวละคร โดยมี 4 หัวข้อคือ 1.รูปลักษณ์ภายนอก 2.สถานะทางสังคม 3.จิตวิทยา 4.คุณธรรม ซึ่งเมื่อผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์ออกมาแล้วจึงเห็นว่าหลักการนี้มีส่วนสำคัญที่จะให้คนที่จะเป็นผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล (Influencer) สามารถค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ อีกทั้งยังมีอีก 1 หลักการที่จะสามารถทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นก็คือ หลักการแสดงนั่นเอง ที่เมื่อผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชีย (Influencer) เข้าใจตนเองแล้ว ก็ต้องเข้าใจความต้องการ (Objective) ของตนเองด้วยว่าต้องการจะสื่อสารอะไรให้ใคร และต้องการให้เขาทำอะไรต่อจากนั้น โดยผ่านการแสดงออก (Express) จากภายในสู่ภายนอกเพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมและทำตามนั่นเอง โดยทั้ง 2 หลักการนี้ถ้าผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล (Influencer) เข้าใจก็จะสามารถทำให้การสื่อสารในอาชีพของตนเองนั้นประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

คำสำคัญ: ผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล, ศิลปะการแสดง, ละครประยุกต์

ABSTRACT

Academic Article Performing Arts for Influencer Occupations The objective is to study the art of performing arts that is applied to the influencer profession to maximize benefits. It can also be a guideline for those who are interested in this career to be able to apply in the future as well. This study focuses on the influencer career that is gaining popularity. And is a career that the new generation has a great ambition to. But some people still don't know how to start this career The author realizes that the science of performing arts should really help those who are interested in this career to do this profession.

With what the author sees as important for this profession is finding your own identity And the communication that can make the audience believe As well as able to buy products as according to. For this reason, the author has applied the principles of performing arts that can be applied to meet this profession.That is the characterization, with 4 topics: 1. Appearance 2. Social status 3. Psychology 4. Morality. Once the author has analyzed it, it is seen that this principle has an important part in allowing the influencer to find his identity. There is also another principle that can make communication effective, that is, the act of acting. When an influencer understands himself. Also need to understand one's own objective (who wants to communicate with others) And what would he like to do next? By expressing (Express) from the inside to the outside for the audience to feel engaged and follow it. These two principles, if influenced by an influencer, will be able to make communication in their own career to be ultimately successful.

Keywords: Influencer, Performing Arts, Applied Theatre

บทนำ

อาชีพผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล หรือ Influencer นับว่าเข้ามามีบทบาทสำคัญด้านการตลาด และการขายสินค้าในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ต่างจากอดีตที่เมื่อผู้ผลิตต้องการโฆษณาขายสินค้า 1 ชิ้น บุคคลที่สามารถเป็นผู้นำเสนอสินค้า (Presenter) นั้นๆผ่านสื่อต่างๆเพื่อดึงดูดให้ประชาชนเข้ามาซื้อสินค้าโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 99 จะเป็นอาชีพศิลปินดาราเท่านั้น Tangsiri (2562) กล่าวว่า Influencer เริ่มเป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมจากแบรนด์และเอเจนซี่ต่างๆ เมื่อปี 2560 เพราะมันเป็นการเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างใกล้ชิด และดูเป็นกันเองกว่าการใช้สื่อโฆษณาแบบอื่น จึงไม่แปลกที่ Influencer ที่มีผู้ติดตามจำนวนมากจะมีรายได้สูง และทำให้คนรุ่นใหม่สนใจประกอบอาชีพนี้กันมากขึ้น ผ่านความสนุก และไม่ได้มีอะไรกำหนดกฎเกณฑ์

เมื่ออาชีพผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล (Influencer) กลายเป็นอาชีพที่คนรุ่นใหม่ในปัจจุบันใฝ่ฝันจะเป็น จึงทำให้เกิดการแข่งขันสูงขึ้นเพื่อที่จะให้ตนเองเป็นที่รู้จักอย่างรวดเร็ว โดยการสร้างตัวตน สร้างเรื่องราวให้ประชาชนรู้สึกเชื่อและคล้อยตาม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบุคลิกตัวตนบางอย่างขึ้นมาให้เป็นที่จดจำ หรือการทำเนื้อหาที่แปลกใหม่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Beauty Influencer หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงบนโลกโซเชียลด้านความงาม ที่มีการแข่งขันกันสูงมาก และมีคนที่พยายามจะก้าวเข้ามาในจุดที่มีตัวตนเพื่อให้ตนเองเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น แต่นั่นก็ไม่ได้หมายถึงว่าทุกคนจะประสบความสำเร็จเหมือนกันหมด เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วผู้เขียนจึงเล็งเห็นว่าสิ่งสำคัญของการทำให้ตนเองเป็นที่รู้จัก และสามารถสื่อสารเข้าถึงผู้ชมได้อย่างกว้างขวางได้นั้น สิ่งหนึ่งที่สำคัญนั่นก็คือการนำศาสตร์ของศิลปะการแสดงเข้ามาประยุกต์ใช้นั่นเอง

ศิลปะการแสดงถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกๆที่ผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล (Influencer) ต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้ผลงานของตนเองนั้นสามารถเข้าถึงหรือทำให้ผู้ชมจดจำ จนนำไปสู่การซื้อสินค้าตามที่ตัว ผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล (Influencer) ได้แนะนำไป หลักการของศิลปะการแสดงคือ ตัวละครจะเชื่อในสิ่งที่ทำและส่งผลให้ผู้ชมเกิดความเชื่อตาม เช่นเดียวกับอาชีพผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล (Influencer) ที่ตนเองต้องเชื่อในสิ่งที่ตนเองจะบอกคนอื่นก่อน แล้วจึงส่งผลให้ผู้ชมเชื่อและเกิดการทำตาม อีกทั้งยังเชื่อมโยงไปถึงการวิเคราะห์ตัวละคร ตัวละครต้องรู้ว่าตนเองเป็นใครกำลังสื่อสารกับใคร มีความต้องการให้บุคคลที่กำลังฟังเราอยู่นั้นทำอะไร โดยการแสดงต้องใช้ความจริงใจเป็นหลักไม่เสแสร้งและแกล้งทำ เพราะยิ่งจะทำให้ผู้ชมรู้สึกและสัมผัสได้ถึง

ความไม่จริงของการสื่อสารนั้น บทความวิชาการเรื่องนี้จึงต้องการศึกษาแนวทางของศิลปะการแสดงสำหรับอาชีพ Influencer เพื่อให้เห็นถึงความประโยชน์ของศิลปะการแสดงสำหรับสายงานอาชีพนี้ อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงศิลปะการแสดงที่สามารถประยุกต์ใช้ในอาชีพ Influencer ได้โดยไม่จำเป็นว่าการแสดงต้องมีไว้เพื่อแสดงละครเท่านั้นแต่กลับสามารถนำมาใช้ในอาชีพนี้ได้เช่นกัน

วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาค้นคว้าหาแนวทางของศิลปะการแสดงที่สามารถนำไปใช้ได้กับอาชีพผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล (Influencer)

(2) เพื่อเป็นแนวทางให้กับบุคคลที่ต้องการประกอบอาชีพ Influencer ในอนาคต

ความหมายของ Influencer และ การแสดง

Influencer คือ บุคคลที่มีชื่อเสียงบนโลกโซเชียล หรือเป็นผู้มีอิทธิพลที่ทุกคนรู้จักกันอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็น เน็ตไอดอล นักรีวิวผลิตภัณฑ์ หรือเพจต่างๆ ที่มีคนติดตามเป็นจำนวนมหาศาล รวมไปถึงดารานักแสดง ก็ให้ความสนใจมาทำอาชีพนี้กันมากมาย โดยลักษณะของการทำงานเป็น Influencer คือการนำเอาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ต้องการโฆษณา มารีวิว โพสต์ แชร์ หรือแม้แต่ขายพื้นที่โฆษณาบนเพจ หรือเว็บไซต์ของ Influencer ท่านนั้น โดยบุคคลเหล่านี้มีสิทธิ์ในการเลือกสินค้า และทดลองใช้จริง เพื่อให้ได้ทราบถึงประสิทธิภาพของสินค้านั้นๆ ว่าเห็นผลจริงหรือไม่ หากไม่ดีจริง หรือไม่ถูกใจ ก็ไม่สามารถให้เขาเหล่านั้นขายได้ ซึ่งราคาค่าตัวจะแปรผันตามชื่อเสียง และยอดวิวยอดไลค์ที่เพิ่มสูงขึ้น นั่นหมายความว่า ถ้าคุณมีชื่อเสียง ก็จะมีผู้ว่าจ้างจ้างงานมากขึ้น ซึ่งถ้ายิ่งผลิตภัณฑ์นั้นเกี่ยวกับใบหน้าความงาม หรือผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงต่ออาชีพ ราคาก็จะเพิ่มสูงมากขึ้น

ในปัจจุบันมีการแบ่งผู้ติดตาม หรือ Follower เป็น 4 ประเภทคือ Mass หรือผู้ที่มีผู้ติดตามมากกว่า 1 ล้านคน, Macro หรือผู้ที่มีผู้ติดตาม 1-9.9 แสนคน, Micro หรือผู้ที่มีผู้ติดตาม 10,000-99,999 คน และ Mini หรือผู้ที่มีผู้ติดตาม 1,000-9,999 คน

สร้างความ "เชื่อ" ในแบบที่ตัวเองถนัด อย่างไรก็ตามเพื่อให้ความเป็นตัวเองนั้นแสดงผลออกมาได้ดีที่สุด Influencer ที่ดีก็ควรจะทำให้ผู้บริโภคสามารถ "เชื่อ" ในสิ่งที่ตัวเองเป็นได้เช่นเดียวกัน โดยถ้ามุ่งไปที่ผู้บริโภคกลุ่ม Generation X จะพบว่าพวกเขาให้ความสำคัญกับสาระความรู้ และความคิดสร้างสรรค์เป็นอันดับแรก ส่วน Generation Y จะให้ความสำคัญกับสาระความรู้เช่นเดียวกัน แต่จะเน้นที่ความเป็นตัวของตัวเองของ Influencer คนนั้นๆ เช่นกัน ดังนั้นการวางแผนสร้างตัวเองให้เป็น Influencer ก็ต้องดูให้ดีว่าตัวเองถนัดเนื้อหาแบบใด และเป็นที่ต้องการของแบรนด์สินค้าประเภทใด เนื่องจากคน Generation X นั้นค่อนข้างเชื่อใน Influencer ที่มีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ในทางกลับกันคน Generation Y กลับชื่นชอบ Influencer ที่มีความถนัดเฉพาะด้าน เช่นการเงิน, อาหาร หรืออื่นๆ รวมถึงมีชื่อเสียงเฉพาะกลุ่มนั้นๆ มากกว่า แสดงให้เห็นความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

การแสดงคืออะไร

ตรีดาว อภัยวงศ์ (2550: 90-91) เสนอว่ามีผู้พยายามให้คำนิยามเกี่ยวกับความหมายของการแสดงไว้มากมาย ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

1. การแสดงคือการพยายามไม่แสดงอะไร แต่เน้นที่การกระทำ (Acting is Doing) จึงมีนักการละครและครูสอนการแสดงหลายคน ให้คำนิยามของการแสดงว่าเป็นการกระทำ และให้นักแสดงค้นหาเป้าหมายของตัวละคร หรือความต้องการของตัวละคร objective เพื่อให้สนใจที่จะกระทำตามความต้องการของตัวละครมากกว่าความพยายามที่จะแสดงอะไร

2. การแสดงคือการไม่แสดงเป็นตัวละคร แต่เป็นตัวละครนั้นเอง กล่าวคือ การไม่พยายามแสดงความเป็นตัวละครใดๆออกมา แต่ให้เชื่อว่าเราเป็นตัวละครนั้น ซึ่งเกิดขึ้นจากการศึกษา วิเคราะห์การกระทำ และการฝึกฝนทักษะการแสดงเพื่อถ่ายทอดความเป็นตัวละครนั้นๆออกมา

3. การแสดงคือการแสดงออก (To Express) กล่าวคือให้นึกเสียว่า การแสดงเป็นการนำความรู้สึกที่มีข้างในแสดงออกมาให้ประจักษ์ภายนอก ให้เกิดความรู้สึกร่วมระหว่างผู้แสดงกับผู้แสดง และแสดงกับผู้ชม (สดใส พันธุมโกมล 2537: 19 อ้างในตรีดาว อภัยวงศ์ เรื่องเดิม)

4. การแสดงคือการเล่นสมมติ (นพมาส ศิริกายะ แปล 2525: 191) หมายถึงการแสดงของนักแสดงในโลกสมมติของละครที่ได้รับการฝึกฝนทักษะต่างๆ เพื่อให้สามารถจำบทพูด สร้างบุคลิกของตัวละครที่สอดคล้องกลมกลืนกับนักแสดงคนอื่นๆ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของตัวละครตามการกำกับการแสดงของผู้กำกับการแสดง และยังตระหนักถึงปฏิกิริยาตอบสนองของผู้ชมที่แปรเปลี่ยนไปเรื่อยๆโดยไม่รู้ล่วงหน้า ทั้งยังไม่ปล่อยให้ผู้ชมรู้ว่าเขาเองก็รู้อยู่แก่ใจว่ามีผู้ชมกำลังจ้องดูและมีปฏิกิริยาสนองต่อการแสดงของพวกเขาอยู่

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมีผู้พยายามให้คำนิยามกับความหมายของคำว่า การแสดง มากมายเพียงใด การจะตัดสินว่านักแสดงคนไหนแสดงได้ดีนั้นก็เป็นเรื่องที่ไม่อาจสรุปกันได้ชัดเจน เนื่องจากการแสดง เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมเกินกว่าที่จะพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าการแสดงของนักแสดงคนไหนยอดเยี่ยม หรือดีเลิศ เพราะการแสดงมีเรื่องของความรู้สึกส่วนตัว ทัศนคติ รสนิยม และอารมณ์ของผู้ชมในขณะที่ชมการแสดงเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นการจะตัดสินว่าการแสดงของใครยอดเยี่ยมนั้นคงต้องใช้เกณฑ์ตัดสินว่าใครสามารถถ่ายทอดศิลปะการแสดงออกมาได้ดีเยี่ยมจนสามารถโน้มน้าวให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมได้สำเร็จ

ละครประยุกต์ หรือ Applied Theatre

คำว่า “ละครประยุกต์” กลายเป็นคำศัพท์เกิดใหม่และเริ่มมีนักวิชาการด้านศิลปะการละครใช้คำคำนี้เพิ่มมากขึ้น ผู้ที่ผลักดันและพยายามสร้างคำนิยาม คำจำกัดความ และพยายามสร้างพื้นที่ในทางวิชาการสำหรับ Applied Theatre หรือแปลเป็นไทยว่าแบบตรงตัว ก็คือ “ละครประยุกต์” ผู้สร้างศัพท์และนิยามศัพท์คำนี้ขึ้นมาได้แก่ ดร.ฟิลิป เทเลอร์ มีการใช้คำว่า “ละครประยุกต์” เพิ่มมากขึ้น และบางครั้งคำนี้ครอบคลุมลักษณะของละครนอกกรอบ หรือละครที่ไม่เป็นตามแบบฉบับ ที่จริงแล้ว ละครประยุกต์น่าจะเป็นเพียงวิธีการของการนำละครไปใช้ในกิจการ กิจกรรมที่แตกต่างไปจากละครตามแบบฉบับ และอาจเป็นคำที่รวมพวก รวมกลุ่มกิจกรรมละครที่มีจุดมุ่งหมายที่หลากหลาย และรูปแบบที่แตกต่างเหล่านี้ไว้ในลิ้นชักเดียวกัน

Helen Nicholson ได้กล่าวถึงความหมายของ *ละครประยุกต์หรือ **Applied Theatre*** เอาไว้ว่าเป็นคำศัพท์ที่จัดหมวดหมู่เรื่องของการนำศิลปะการละครไปประยุกต์ใช้ เพื่อจุดประสงค์อื่นๆอันนอกเหนือไปจากการให้ความบันเทิงเพียงอย่างเดียว แม้จะเป็นคำศัพท์ที่ใหม่แต่ก็ครอบคลุมถึงวิธีการนำศิลปะการละครไปใช้นอกกรอบละครตามแบบฉบับ ละครประยุกต์จึงเป็นที่นิยมแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ และมักถูกนำไปใช้เพื่อการพัฒนาบุคคลชุมนุมและสังคมในแต่ละด้านยกตัวอย่างเช่น การนำละครไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนา ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงเรียน ละครในคุก ละครเพื่อการรณรงค์สุขภาพ ละครบำบัดด้านจิตวิทยา และละครเพื่อการศึกษา เป็นต้น

โดยผู้เขียนได้นำหลักการการแสดง และละครประยุกต์ดังกล่าวเข้ามาเพื่อศึกษาและหาแนวทางที่จะเชื่อมโยงให้ศิลปะการแสดงสามารถเป็นประโยชน์และถูกนำไปใช้ในอาชีพนี้ได้

การใช้หลักการแสดงเข้าไปประยุกต์ใช้ในอาชีพ Influencer

ด้วยอาชีพ Influencer ที่มีการแข่งขันการสูง นอกจากต้องมีเนื้อหาที่น่าสนใจในแต่ละครั้งที่ต้องการทำการโฆษณารีวิวสินค้าแล้วนั้น การต้องรู้จักตัวเอง รู้จักความถนัดของตัวเอง หาเอกลักษณ์ของตนเองให้พบก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่ผู้เขียนมีความเห็นว่าสมควรนำหลักการของศิลปะการแสดงเข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกับอาชีพนี้และหลักการนี้ก็คือ การวิเคราะห์ตัวละคร โดยการวิเคราะห์ตัวละครมีดังนี้

นพมาส แววหงส์ (2550: 11) อธิบายว่าเราสามารถวิเคราะห์ตัวละครได้โดยพิจารณาลักษณะของตัวละครจากด้านต่างๆดังนี้

1. รูปลักษณ์ภายนอก ซึ่งหมายถึงรูปร่างหน้าตา เพศ อายุ ความสูงต่ำดำขาว กิริยาอาการ

2. สถานะทางสังคม ซึ่งหมายถึงอาชีพ ฐานะ ความเชื่อทางศาสนา ความเกี่ยวพันในครอบครัว และสังคมแวดล้อม

3. จิตวิทยา ซึ่งรวมถึงภูมิหลังที่มีส่วนกำหนดนิสัยใจคอ ทัศนคติ ความปรารถนาในส่วนลึก ความชอบความเกลียด

4. คุณธรรม ซึ่งหมายถึงสำนึก และความละอายต่อบาป ความยุติธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

ถึงแม้ว่าหลักการวิเคราะห์ตัวละครนั้นจะเน้นไปที่การวิเคราะห์บทบาทใหม่ที่นักแสดงจะต้องสวมบทบาทนั้น แต่เมื่อพิจารณาหลักการทั้ง 4 ข้อด้านบนแล้ว ผู้เขียนเล็งเห็นว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำมาใช้กับอาชีพ Influencer ได้เช่นกัน โดยผู้เขียนขอเน้นไปที่อาชีพ Beauty Influencer เพราะบุคคลที่สนใจจะเข้าสู่อาชีพ Beauty Influencer มีความจำเป็นมากที่ต้องวิเคราะห์ตัวเองก่อนเพื่อที่จะหาเอกลักษณ์เฉพาะตัวและไม่ซ้ำกับคนอื่น โดยเริ่มตั้งแต่ข้อแรกคือ คุณต้องเข้าใจรูปลักษณ์ภายนอกของตนเองก่อนว่าจุดขายของตนเองอยู่ตรงไหน เรามีรูปร่างหน้าตาอย่างไร หน้ารูปไข่ หน้ากลม สูง เตี้ย ผิวขาว หรือผิวดำ เพื่อที่เป็นจุดเริ่มต้นที่คุณจะได้สามารถดึงกลุ่มเป้าหมายที่มีรูปลักษณ์ภายนอกที่มีลักษณะเดียวกันหรือคล้ายกันกับคุณ เช่น เราเป็นคนหน้าเหลี่ยมและมีผิวสีเข้ม ถ้าคุณวิเคราะห์ตัวคุณเองได้อย่างเข้าใจแล้ว คุณก็จะดึงดูดคนที่มีรูปหน้าและสีผิวเดียวกับคุณให้เขามาเชื่อและให้ความสนใจกับคุณได้เป็นอย่างมาก

ข้อที่ 2 ถือได้ว่ามีความสำคัญมาก เพราะถ้ามีบุคคลใดให้ความสนใจที่จะเริ่มต้นประกอบอาชีพนี้ สิ่งสำคัญที่มักถูกตั้งคำถามอย่างสม่ำเสมอนั่นก็คือ เรามีฐานะเป็นอย่างไร จริงอยู่ว่าถ้าคุณเริ่มประกอบอาชีพนี้ไปได้สักระยะหนึ่งอาจจะมีสินค้าต่างๆส่งของเหล่านั้นมาให้คุณได้ลองใช้ แต่ก็นั่นอาจจะต้องหมายถึงคุณมีชื่อเสียงหรือมียอดติดตามจนคนจำได้แล้วในระดับหนึ่ง แต่ในช่วงระยะเวลาแรกๆที่คุณสนใจที่จะเริ่มทำอาชีพนี้นั้น คงต้องยอมรับเลยว่าเงินก็เป็นปัจจัยสำคัญ เพราะคุณจำเป็นต้องใช้เงินจับจ่ายเพื่อซื้อของมาลองใช้ลองผิดลองถูกก่อนในขั้นต้น ดังนั้นการวิเคราะห์อาชีพและฐานะของตนเองนั้นจึงเป็นอีกสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นอาชีพนี้ และอีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญคือ ความเกี่ยวพันในครอบครัว เพราะในประเทศไทยต้องยอมรับว่าเรื่องสายสัมพันธ์เป็นสิ่งที่สำคัญ ถ้าคุณอยู่ในตระกูลที่มีชื่อเสียง หรือมีพี่น้องที่เป็นที่รู้จักในวงสังคมอยู่แล้ว นั่นยิ่งจะทำให้คุณเป็นที่รู้จักได้เร็วมากยิ่งขึ้น แต่ต้องไม่ลืมว่าคุณเองก็ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในงานด้านนั้นๆเช่นกัน และเมื่อคุณมีทั้ง 2 สิ่งที่กล่าวไปแล้วนั้นก็จะทำให้คุณประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ได้

ข้อที่ 3 จิตวิทยา ข้อนี้จะกล่าวถึงการเติบโตจนกลายมาเป็นลักษณะนิสัยที่เราเป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งทางด้านทัศนคติ ความเกลียด ความชอบ ในข้อนี้จึงมีความสำคัญอีกข้อหนึ่ง เพราะอาชีพนี้ต้องการความเป็นตัวของตนเองสูง ดังนั้นผู้ที่ประกอบอาชีพนี้จึงต้องรู้จักนิสัยของตนเอง ว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร รู้ว่าจุดเด่นในส่วนไหนที่สามารถนำออกมาใช้ได้ โดยเฉพาะจุดที่เราวิเคราะห์แล้วว่าเป็นจุดที่มีเสน่ห์ดึงดูดและทำให้ผู้ชมสนใจและชื่นชอบได้

ข้อที่ 4 เป็นข้อที่ผู้ที่จะประกอบอาชีพต้องตระหนักและคำนึงเป็นอย่างมาก เพราะการทำงานในสายอาชีพนี้นั้นคือการสร้างความน่าเชื่อถือในตัวคุณให้เกิดขึ้น และถ้าวันหนึ่งเมื่อมีคนติดตามคุณและเชื่อคุณแล้ว นั่นหมายถึงว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่คุณพูดหรือแนะนำ ประชาชนเหล่านั้นกำลังจะทำการเลียนแบบหรือใช้ผลิตภัณฑ์ตัวเดียวกับคุณ ดังนั้นข้อคุณธรรมนี้จึงมีความจำเป็นมากต่ออาชีพนี้

หลังจากที่คุณได้ทำการวิเคราะห์ตัวละครแล้ว ต่อไปก็คือการใช้หลักการของการแสดง ดั่งที่อาจารย์ตรีดาว (2550: 90-91) กล่าวว่าการแสดงคือการพยายามไม่แสดงอะไร แต่เน้นที่การกระทำ (Acting is Doing) เพราะเมื่อเราพยายามแสดงอะไรที่ไม่ใช่ตัวตนของเรา เราอาจจะอยู่ในสายงานนี้ไม่ได้เป็นระยะเวลานาน เพราะเราต้องพยายามปิดบังสิ่งที่เป็นตัวเราจริงๆอยู่ตลอดเวลา ยิ่งคู่แข่งของเรามีความเป็นตัวตนของตัวเองและมีเอกลักษณ์มากเท่าไหร่ เรายิ่งต้องหาตัวตนของตนเองให้เจอและแสดงความเป็นตัวตนของตัวเองออกมาอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด หลังจากนั้นให้เน้นที่การกระทำ คือการที่เราเข้าใจในความต้องการ (Objective) ของสิ่งที่เรากำลังทำอยู่ เช่นเรากำลังจะรีวิวสินค้าใหม่ และมีความต้องการให้ลูกค้าเชื่อเราถึงความพิเศษของสินค้าและมีความคิดที่จะซื้อสินค้า ก็ให้ Beauty Influencer ทำความรู้จักและลองใช้กับสินค้าชิ้นนั้นจนเชื่อแล้วว่าสินค้าชิ้นนี้มีความความพิเศษอย่างไร หลังจากนั้นจึงแสดงออกมา (Express) จากภายในออกมาสู่ภายนอก เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมและมีความต้องการที่จะซื้อสินค้าที่เราได้ทำการรีวิวไปนั่นเอง

ผู้เขียนขอวิเคราะห์ด้านการแสดงของ Beauty Influencer จำนวน2 คน ที่มียอดผู้ติดตามใน เวบไซด์ YouTube มากกว่า 1แสนคน ว่าพวกเขาได้นำหลักการแสดงเข้าไปใช้ให้มีความน่าสนใจอย่างไรบ้าง

1. คุณสวรินทร์ ศรีบุญมา หรือมีชื่อใน YouTube ว่า ***Soundtiss*** และมีผู้ติดตามจำนวน 649,000 คน คุณสวรินทร์ มีคาแรคเตอร์ที่น่ารักสดใส ยิ้มแย้ม แฝงด้วยความตลกเล็กน้อย เสียงดังฟังชัด ในทุกคลิปวีดีโอ จะสังเกตเห็นได้เลยว่าคุณสวรินทร์ จะทักทายด้วยรอยยิ้ม และเสียงที่สดใสก่อนเริ่มการรีวิวทุกครั้ง อีกทั้งการรีวิวของคุณสวรินทร์ นั้น เธอจะใช้ความเป็นวัยรุ่นวัยใสเน้นย้ำเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวัยเดียวกันได้ง่าย และนี่คือส่วนที่เธอได้ทำการวิเคราะห์ตัวเองมาเป็นอย่างดี เมื่อถึงการต้องรีวิวสินค้าที่ใช้คุณสวรินทร์ จะมีการเน้นย้ำของเสียงและการแสดงออกทางสีหน้าอย่างชัดเจนว่าสิ่งไหนที่เธอรู้สึกว่าใช้แล้วดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่ผู้ชมสามารถรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของการถ่ายทอดจากเธอได้ จึงไม่น่าแปลกใจที่เธอผู้ติดตามเกือบหนึ่งล้านคน

2. คุณธนพร พลโกษฐ หรือมีชื่อใน YouTube ว่า ***Mossster*** และมีผู้ติดตามจำนวน 309,000 คน คุณธนพรจะมีความเป็นผู้หญิงสูง มีความอ่อนหวาน แต่แอบแฝงความห้าวอยู่ในตัว มีการแสดงออกของคาแรคเตอร์ที่ดูมีความเพ้อฝัน และแสดงออกที่หน้าตาอย่างชัดเจน โดยคุณธนพรเคยให้สัมภาษณ์ว่าเธอเป็นคนที่แสดงออกทางสีหน้าและท่าทางที่ชัดเจน และมีความ Dramatic สูง ซึ่งนี่เองคือสิ่งที่เธอได้วิเคราะห์และรู้จักตนเองเป็นอย่างดี จนทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความเป็นผู้หญิงได้เป็นอย่างดี

สรุป

ศิลปะการแสดงไม่ได้มีเป้าหมายไว้เพียงเพื่อให้นักแสดงสามารถเล่นละครได้เท่านั้น แต่ยังนำเข้ามาประยุกต์ใช้หรือเอื้อประโยชน์ให้กับวิชาชีพอีกหลากหลายอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการค้นหาตนเอง และเป็นอาชีพที่ต้องการสื่อสารกับบุคลอื่นๆ เฉกเช่น อาชีพผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล หรือ Influencer ที่เมื่อผู้เขียนได้ลองศึกษาหาแนวทางของศิลปะการแสดงแล้วนั้น จึงได้เห็นส่วนสำคัญ และเห็นความจำเป็นเป็นอย่างมากที่สามารถนำมาใช้ได้ในอาชีพนี้ ทั้งเรื่องของการวิเคราะห์ตัวละคร และการหาความต้องการของตัวละคร ดังนั้นผู้ที่สนใจที่จะประกอบอาชีพนี้ถ้าได้นำหลักการของศิลปะการแสดงเข้าไปใช้ร่วมก็น่าจะสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ได้อย่างไม่ยากเลยทีเดียว

ข้อเสนอแนะ

แท้จริงแล้วหลักการของศิลปะการละครและศิลปะการแสดงมิได้มีเพียงแค่ การวิเคราะห์ตัวละคร และการหาความต้องการเท่านั้น เพราะยังมีหลักการของการวิเคราะห์บท การหาแก่นของสิ่งที่ต้องการจะสื่อสาร รวมไปถึงการใช้เสียงต่างๆอีกด้วย ดังนั้นถ้าบุคคลที่ต้องประกอบอาชีพผู้มีอิทธิพลบนโลกโซเชียล หรือ Influencer มีความสนใจที่จะนำหลักการด้านศิลปะการแสดงมาใช้ส่งเสริมอาชีพนี้อย่างจริงจัง ก็สามารถเรียนรู้เพิ่มจากหลักการอื่นดังที่กล่าวไว้ข้างต้นได้ อีกทั้งในอนาคตข้างหน้าอาจจะมีการออกแบบแบบฝึกหัดทางด้านการแสดงเพื่อไว้พัฒนาสำหรับอาชีพนี้ก็เป็นได้

รายการอ้างอิง

กรมวิชาการ. 2524. ***ศิลปะการละครเบื้องต้น 1-2 ตอนที่ 1.*** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

นพมาส แววหงส์. 2550. บรรณาธิการ. ***ปริทัศน์ศิลปการละคร***. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรรัตน์ ดำรุง. ***เอกสารประกอบการสอน –การประยุกต์ใช้ละคร เพื่อการพัฒนา***

ว่าคืออะไร. (ออนไลน์). แหล่งข้อมูล : https://www.linkedin.com.(28 สิงหาคม 2558)

Chackaphan Srichantup. (2558). 5อาชีพเกิดใหม่ในยุคสังคมโซเชียลนั้นมีอาชีพอะไรบ้าง แล้วแต่ละอาชีพคุณรู้ไหม

Tangsiri. (2562). อยากเป็น Influencerที่หาเงินได้ “ชอบ-เชื่อ-ช้อป”คือกลยุทธ์หลักที่จูงใจให้แบรนด์มาจ้าง. (ออนไลน์). แหล่งข้อมูล : https://brandinside.asia.(9 มกราคม 2562)

การเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อออนไลน์ช่องยูทูบของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า : กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

MEDIA ONLINE CONTENT EXPOSURE ON YOUTUBE CHANNELS OF PARENT'S GENERATION ALPHA : A CASE STUDY OF LABORATORY SCHOOL OF NAKHON SI THAMMARAT RAJABHAT UNIVERSITY

ปาณท รัตนวงศ์แข

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Panot.ra@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า และ 2) ศึกษาพฤติกรรมการเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อออนไลน์ช่องยูทูบของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองเด็กวัยอัลฟ่าที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นบริบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (อายุระหว่าง 2 – 9 ปี) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 23 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 220 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 158 คน อยู่ในระดับดี การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการศึกษาพบว่า เด็กช่วงวัยอัลฟ่าส่วนใหญ่เริ่มใช้งานช่องยูทูบครั้งแรกในช่วงอายุระหว่าง 3 ปี 1 วัน – 4 ปี (ร้อยละ 31.01) สถานที่ในการใช้งานฯ คือ ที่บ้าน (ร้อยละ 96.89) โดยใช้โทรศัพท์เป็นอุปกรณ์หลัก (ร้อยละ 70.89) ส่วนใหญ่กำหนดให้เด็กใช้ครั้งละ 31 – 60 นาที (ร้อยละ 41.77) ในช่วงเวลา 16.00 – 20.00 น. (ร้อยละ 62.66) มีความถี่ที่อนุญาตวันละ 1 ครั้ง (ร้อยละ 34.81) ส่วนใหญ่เด็กใช้คนเดียวบ่อยครั้ง (ร้อยละ 31.01) และพบว่า เด็กส่วนใหญ่คือผู้เลือกช่องเองด้วยความตั้งใจทุกครั้ง (ร้อยละ 40.51) เด็กชอบช่องประเภทการ์ตูน/นิทาน สูงสุดเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 72.15) เหตุผลที่ผู้ปกครองเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อช่องยูทูบที่ได้รับเลือกสูงสุด คือ เนื้อหาด้านข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับเด็ก (ร้อยละ 63.92) และความคาดหวังแรกที่ผู้ปกครองต้องการสูงที่สุดหลังจากที่เด็กได้ใช้งานช่องยูทูบ คือ เด็กได้รับรู้ข่าวสาร/ความรู้รอบตัว (ร้อยละ 46.20)

คำสำคัญ: การเลือกเปิดรับเนื้อหา สื่อออนไลน์ ยูทูบ เด็กช่วงวัยอัลฟ่า

ABSTRACT

This research was an survey research. The objective was to study the use of online media on YouTube among Alpha children. And to study the behavior of choosing to receive online media content from YouTube for parents of children in the Alpha age The samples were parents of Alpha-aged children who were studying at the level of caregiver to grade 3 (aged between 2-9 years) semester 1, academic year 2562, Demonstration school Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, a total of 220 classes. Data were collected by simply random sampling. There

were 158 respondents in a good level. The data were analyzed by using Frequency, Percentage, mean and standard deviation. The study found the Most Alpha teenager first use the YouTube channel between the age of 3 years 1day-4years(30.01%)The place of use was at home (96.89%) using telephone was the main device (70.89)., most require children to use 31-60 minutes (41.77%) per time during 16.00-20.00hrs.(62.66%),with frequency allowed one a day (34.81%) most of the Children use it alone often (31.01%) and found that Children Most of them choose the channel themselves with the intention of every time (40.51%). Children like the cartoon/story channel type. The highest ranking (72.15%), the reason that parents choose to receive the content that was useful for children (63.92%) and the first expectation the parents want. The highest after the children use YouTube channel was that the children get news/knowledge around them (46.20%)

Keywords: Content Exposure, Media Online, YouTube, Generation Alpha

1. บทนำ

การลงทุนที่คุ้มค่าและยั่งยืนที่สุดคือการลงทุนเพื่อพัฒนามนุษย์ในช่วง 8 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุด ได้ถูกกำหนดให้อยู่ในกลุ่มคนช่วงวัยอัลฟ่า หรือ Generation Alpha คือ กลุ่มประชากรเด็กที่เกิดหลังจากปี ค.ศ. 2010 หรือปี พ.ศ. 2553 หากนับถึงช่วงเวลาปัจจุบันจะหมายถึงผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 9 ปี ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ มอนเทสเซอรี่นักวิชาการด้านเด็กปฐมวัยผู้มีชื่อเสียงของโลกได้กล่าวว่า เด็กเปรียบเสมือนฟองน้ำที่พร้อมจะดูดซับเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว และเด็กพร้อมจะเลียนแบบพฤติกรรมทุกอย่างจากสื่อต่างๆ ที่แวดล้อมรอบตัวของพวกเขา (Asha and Dale, 2012) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของในโลกปัจจุบันจึงสำคัญต่อการเรียนรู้ของเยาวชนผู้เป็นพลเมืองดิจิตอลที่กำลังได้รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กช่วงวัยแอลฟ่าโดยตรง สอดคล้องกับ สุริยเดว ทรีปาตี (2560) ที่ได้ให้นิยามเด็กช่วงวัยอัลฟ่านี้ว่าเป็น “The IPad Generation” เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่ใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนรู้ ท่านให้เหตุผลว่า สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมกลางอากาศที่ไร้พรมแดน เด็กใช้ชีวิตอยู่กับการใช้สื่อเทคโนโลยีมากกว่าการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับพ่อแม่ดังเช่นเด็กในยุคก่อนหน้านี้ เนื่องจากเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนส่งผลต่อวิธีการเลี้ยงดูที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะพ่อแม่มักหยิบยื่นเครื่องมือสื่อสารเพื่อให้ลูกอยู่ในพื้นที่ที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ใช้สื่อเพื่อการฆ่าเวลาไม่ใช่เพื่อสร้างเวลา ส่งผลให้เด็กมีทักษะในการสื่อสารที่ลดน้อยลง เด็กปฐมวัยพูดช้า ขาดการมีปฏิสัมพันธ์และการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื่องจากพ่อแม่พูดคุยกับลูกน้อยลง เด็กเกิดการลองผิดลองถูกด้วยตนเองน้อยลง เปลี่ยนจากการเล่นของเล่นเสมือนจริงมาใช้เครื่องมือสื่อสารซึ่งเป็นของเล่นที่กำลังสร้างโลกแห่งการเรียนรู้ที่ปิดกั้นจินตนาการขั้นสูงของเด็ก

เด็กในช่วงวัยอัลฟ่ามีความสามารถในการพิจารณาเพื่อยับยั้งความคิดได้น้อยกว่าทุกช่วงวัย เนื่องจากเป็นวัยที่ขาดประสบการณ์และยังรู้เท่าไม่ถึงกาล คือยังไม่ถึงเวลาที่พวกเขาจะสามารถป้องกันตนเองจากสื่อต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน จึงยังคงเป็นช่วงวัยที่ควรได้รับการดูแล สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเมื่อยามที่เขาต้องการ โดยเฉพาะจากผู้ใหญ่ที่มีความรัก ความเข้าใจ และความปรารถนาดีที่จะคอยส่งเสริมสนับสนุนอย่างใกล้ชิด เพราะโลกในปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง สอดคล้องกับ งานวิจัยของลักษมี คงลาภและคณะ (2561) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำ Fact Sheet ‘ความฉลาดทางดิจิตอล’ (Digital Intelligence: DQ) และการศึกษาการรังแกกันบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่น ซึ่งเน้นย้ำและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมความฉลาดทางดิจิตอลเพื่อป้องกันการตก

เป็นเหยื่อของสื่อ โดยเฉพาะในยุคที่ให้ความสำคัญด้านการตลาดมากกว่าจรรยาบรรณอันดีในการประกอบอาชีพ เด็กทุกคนจึงมีโอกาสที่จะตกเป็นเหงื่อของมิจฉาชีพ ดังนั้นพ่อแม่จึงควรสร้างกระบวนการการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็ก เพื่อพัฒนาความสามารถทางสมองและจิตใจที่จะควบคุมความคิด อารมณ์ และแสดงออกถึงการกระทำที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กบรรลุถึงเป้าหมายที่พวกเขาต้องการได้อย่างแท้จริงซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในศตวรรษที่ 21 (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2561)

ผู้ปกครองที่ทำหน้าที่ในการดูแลเด็กช่วงวัยอัลฟ่าคือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการเลือกเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ให้กับบุตรหลานอย่างรู้เท่าทัน ผู้ใหญ่จึงควรเริ่มต้นจากการเป็นผู้เลือกและร่วมหาแนวทางที่ดีในการเลือกสื่อที่เหมาะสมสำหรับเด็กเพื่อเป็นการติดอาวุธทางปัญญาให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์อย่างชาญฉลาด พัฒนาความสามารถในการแยกแยะให้แก่เด็กเพื่อให้เขาสามารถตัดสินใจเลือกได้ว่าสิ่งใดดี มีความเหมาะสม และควรรู้วิธีในการปฏิเสธสื่อออนไลน์ที่ไม่ดี ไม่มีความเหมาะสม จึงเห็นสมควรยิ่งที่ควรมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเด็กช่วงวัยอัลฟ่าด้านพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ช่องยูทูบซึ่งเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมสูงสุดของคนทุกเพศทุกวัย เป็นสื่อที่รวบรวมโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือนให้เข้ามาอยู่ด้วยกันบนพื้นที่เครือข่ายที่คนทั่วโลกพร้อมใช้งานตลอดเวลา สอดคล้องกับ Susan Fourtané (2018) ที่ได้กล่าวว่า ภายในปี พ.ศ. 2568 เด็กช่วงวัยอัลฟ่าจะกลายเป็นพลเมืองที่มีความสำคัญของโลก เพียงแต่ตอนนี้พวกเขายังขาดการรู้เท่าทันในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ ดังนั้นการเตรียมสื่อที่เหมาะสมเพื่อให้พร้อมรับกับการเรียนรู้จะช่วยให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการเข้าใช้งานช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่าสามารถศึกษาข้อมูลได้โดยการสอบถามจากผู้ปกครองเนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถให้ข้อมูลได้ดีนัก ผู้วิจัยจึงออกแบบแบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า และเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อช่องยูทูบของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นสถานศึกษาที่ให้ความสนใจในการพัฒนาทักษะการใช้สื่อออนไลน์อย่างรู้เท่าทัน ของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า รวมทั้งมีการพัฒนานักศึกษาครูเพื่อให้เป็นผู้ออกแบบเนื้อหาสื่อออนไลน์ที่สอดรับกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จึงเห็นสมควรที่จะเลือกศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนี้ เพื่อจะสร้างความร่วมมือทางวิชาการในการพัฒนาการออกแบบเนื้อหาสื่อออนไลน์ให้ตรงตามความต้องการของเด็กและการเลือกเปิดรับสื่อของผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กช่วงวัยอัลฟ่าอย่างรู้เท่าทันต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อออนไลน์ช่องยูทูบของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า

3. ระเบียบการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามผู้ปกครอง เพื่อให้ข้อมูล มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงกำหนดระเบียบวิธีวิจัยและขอบเขตของการศึกษางานวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.) ประชากร

ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นบริบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (อายุระหว่าง 2 – 9 ปี) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 23 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 527 คน

2.) กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นบริบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (อายุระหว่าง 2 – 9 ปี) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 23 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 220 คน (จากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง Krejcie และ Morgan (1978, อ้างถึงใน วรรณี แกมเกตุ, 2551: 287) ใช้หลักการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับ จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 71.81 ของกลุ่มตัวอย่างจริง (เป็นอัตราการตอบกลับแบบสอบถามอยู่ในระดับที่ถือว่าดี (good) (Babbie, 2007: 262 อ้างถึงใน วรรณี แกมเกตุ, 2551: 242)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามพฤติกรรมการเลือกเปิดรับเนื้อหาช่องยูทูบของผู้ปกครองและเด็กช่วงวัยอัลฟ่า โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ส่วนที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า ประกอบด้วย

ส่วนย่อย 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ/งานประจำของผู้ปกครองของเด็ก รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครองหลัก มีลักษณะแบบเลือกข้อ 1 ข้อ (Check list)

ส่วนย่อย 1.2 ข้อมูลด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับเด็ก สถานภาพของบิดามาดาของเด็ก มีลักษณะแบบเลือกข้อ 1 ข้อ (Check list) และระยะเวลาที่ใช้ร่วมกันกับเด็ก มีลักษณะเป็นคำถามแบบเขียนคำตอบสั้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ประกอบด้วย เพศ อายุ มีลักษณะเป็นแบบเลือกข้อ (Check list) จำนวนพี่น้อง (ร่วมบิดามารดาเดียวกัน) และลำดับการเกิด มีลักษณะเป็นคำถามแบบเขียนคำตอบสั้น

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ช่องยูทูบของเด็กฯ ประกอบด้วย ช่วงอายุที่เด็กเริ่มใช้งานช่องยูทูบครั้งแรก สถานที่ในการใช้งาน การเลือกอุปกรณ์ในการใช้งาน ระยะเวลาที่กำหนดให้เด็กใช้งานในแต่ละครั้ง ช่วงเวลาที่อนุญาต ความถี่ที่อนุญาตให้เด็กเข้าใช้งาน การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในระหว่างที่ใช้งาน ผู้ที่มีบทบาทในการเลือกช่องให้เด็กใช้งาน มีลักษณะแบบเลือกข้อ 1 ข้อ (Check list)

ส่วนที่ 4 การเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อออนไลน์ช่องยูทูบของผู้ปกครองฯ ประกอบด้วย ประเภทรายการช่องยูทูบที่เด็กช่วงวัยอัลฟ่าชอบใช้งาน การเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อช่องยูทูบของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า (เลือกได้ 3 ลำดับ) และความคาดหวังของผู้ปกครองในการใช้งานช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า มีลักษณะแบบเลือกข้อได้มากกว่า 1 ข้อ (Check list)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงสำรวจในครั้งนี้ใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษาในการสุ่มแจกผู้ปกครองและขอรับแบบสอบถามคืนตามจำนวนโควต้าที่

กำหนดต่อหนึ่งห้องเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า และเพื่อศึกษาการเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อออนไลน์ช่องยูทูบของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า จำนวน 158 คน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 104 คน (คิดเป็นร้อยละ 65.82) และจากการสอบถามพบว่า ผู้ปกครองมีช่วงเวลาที่ใช้ร่วมกับเด็กในวันปกติเฉลี่ย คือ 10.69 ชั่วโมงต่อวัน และมีช่วงเวลาที่ใช้ร่วมกับเด็กในวันหยุดเฉลี่ย 18.91 ชั่วโมงต่อวัน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้ปกครองกับเด็กช่วงวัยอัลฟ่าใช้ร่วมกันต่อวัน (ชั่วโมง)

วัน	N	Minimum	Maximum	Mean	Std
ระยะเวลาที่ใช้ร่วมกันในวันปกติ	158	0	24	10.69	5.37
ระยะเวลาที่ใช้ร่วมกันในวันหยุด	158	1	24	18.91	7.23

2. ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า จำนวน 158 คน

ผลการศึกษาพบว่า เด็กช่วงวัยอัลฟ่าส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 101 คน (คิดเป็นร้อยละ 63.92) มีอายุระหว่าง 5 ปี 1 วัน – 6 ปี มากที่สุด จำนวน 42 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.58) เด็กส่วนใหญ่มีจำนวนพี่น้อง จำนวน 2 คน (ร่วมบิดามารดาเดียวกัน นับรวมจำนวนเด็กด้วย) จำนวน 75 คน (คิดเป็นร้อยละ 47.47) และส่วนใหญ่เป็นบุตรคนแรก จำนวน 97 คน (คิดเป็นร้อยละ 61.39)

3. พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า

ผลการศึกษาพบว่า เด็กส่วนใหญ่เริ่มใช้งานช่องยูทูบครั้งแรกช่วงอายุ 3 ปี 1 วัน – 4 ปี จำนวน 49 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.01) รองลงมาคือ อายุ 2 ปี 1 วัน – 3 ปี จำนวน 43 คน (คิดเป็นร้อยละ 27.22) สถานที่ในการใช้งานฯ ของเด็กส่วนใหญ่คือ ที่บ้าน จำนวน 153 คน (คิดเป็นร้อยละ 96.89) รองลงมาคือ ที่โรงเรียน จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 1.27) โดยใช้โทรศัพท์เป็นอุปกรณ์หลักในการใช้งานฯ จำนวน 112 คน (คิดเป็นร้อยละ 70.89) รองลงมาคือ แท็บเล็ต จำนวน 22 คน (คิดเป็นร้อยละ 13.92) ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีการกำหนดให้เด็กใช้งานช่องยูทูบ ครั้งละ 31 – 60 นาที จำนวน 66 คน (คิดเป็นร้อยละ 41.77) รองลงมาคือ ครั้งละน้อยกว่า 30 นาที จำนวน 58 คน (คิดเป็นร้อยละ 36.71)

ช่วงเวลาที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่อนุญาตให้เด็กใช้งานฯ คือ 16.00 – 20.00 น. จำนวน 99 คน (คิดเป็นร้อยละ 62.66) รองลงมาคือ 12.01 – 16.00 น. จำนวน 33 คน (คิดเป็นร้อยละ 20.89) มีความถี่ที่อนุญาตให้เด็กเข้าใช้งานฯ วันละ 1 ครั้ง จำนวน 55 คน (คิดเป็นร้อยละ 34.81) รองลงมาคือ วันละ 2-3 ครั้ง จำนวน 43 คน (คิดเป็นร้อยละ 27.22) และพบว่าเด็กส่วนใหญ่ใช้งานฯ คนเดียวบ่อยครั้ง จำนวน 49 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.01) รองลงมาคือ เด็กใช้งานร่วมกับผู้ปกครองเมื่อเด็กต้องการ จำนวน 47 คน (คิดเป็นร้อยละ 37.34) เด็กคือผู้เลือกช่องยูทูบเอง

ด้วยความตั้งใจทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 64 คน (คิดเป็นร้อยละ 40.51) รองลงมาคือ ผู้ปกครองเลือกช่องให้บางครั้ง จำนวน 59 คน (คิดเป็นร้อยละ 37.34) ดังแสดงในรูปที่ 1 และรูปที่ 2

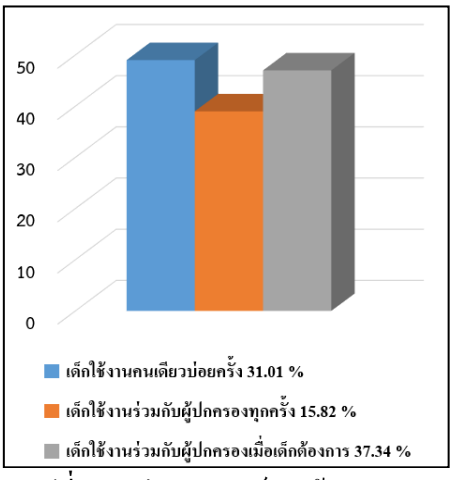

รูปที่ 1 การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับเด็กในระหว่างที่เด็กเข้าใช้งานช่องยูทูบ

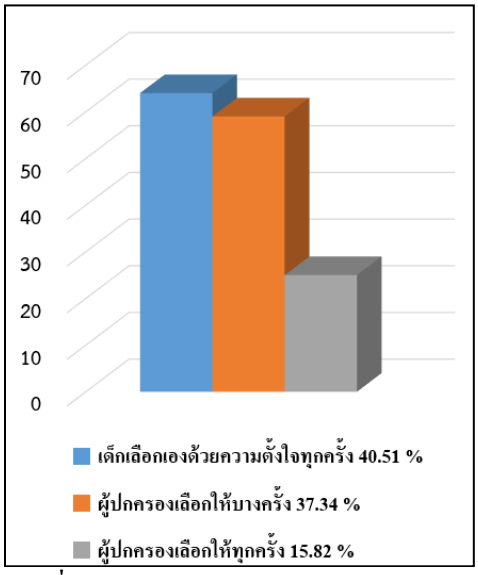

รูปที่ 2 บทบาทในการเลือกช่องยูทูบของเด็ก

4. พฤติกรรมการเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อออนไลน์ช่องยูทูบ

4.1 ประเภทรายการช่องยูทูบที่เด็กช่วงวัยอัลฟ่าชอบใช้งาน

ผลการศึกษาพบว่า เด็กช่วงวัยอัลฟ่าส่วนใหญ่ชอบรับชมช่องยูทูบประเภทการ์ตูน/นิทานสูงที่สุดอันดับแรก จำนวน 114 คน (คิดเป็นร้อยละ 72.15) รองลงมาคือ ประเภทดนตรี/เพลง/มิวสิควีดีโอ จำนวน 16 คน (คิดเป็นร้อยละ 10.13) และลำดับที่สาม คือ ประเภทแนะนำสินค้า/ของใช้/ของเล่น จำนวน 13 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.23) ดังแสดงในรูปที่ 3

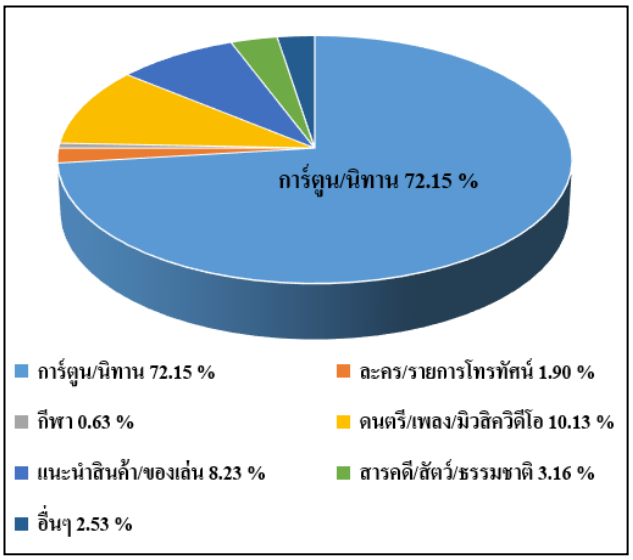

รูปที่ 3 อัตราส่วนร้อยละประเภทรายการช่องยูทูบที่เด็กช่วงวัยอัลฟ่าชอบใช้งานมากที่สุด

4.2 การเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อช่องยูทูบของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า

ผลการศึกษาพบว่า เหตุผลแรกที่ผู้ปกครองจะเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อช่องยูทูบที่ได้รับเลือกสูงสุด คือ เนื้อหาด้านข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับเด็ก จำนวน 101 คน (คิดเป็นร้อยละ 63.92) รองลงมา คือ เนื้อหาด้านความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ จำนวน 24 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.19) และเหตุผลลำดับที่สามที่ผู้ปกครองเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อช่องยูทูบคือ เนื้อหาด้านภาพประกอบมีความชัดเจน จำนวน 13 คน (คิดเป็นร้อยละ 8.23) ดังแสดงในรูปที่ 4

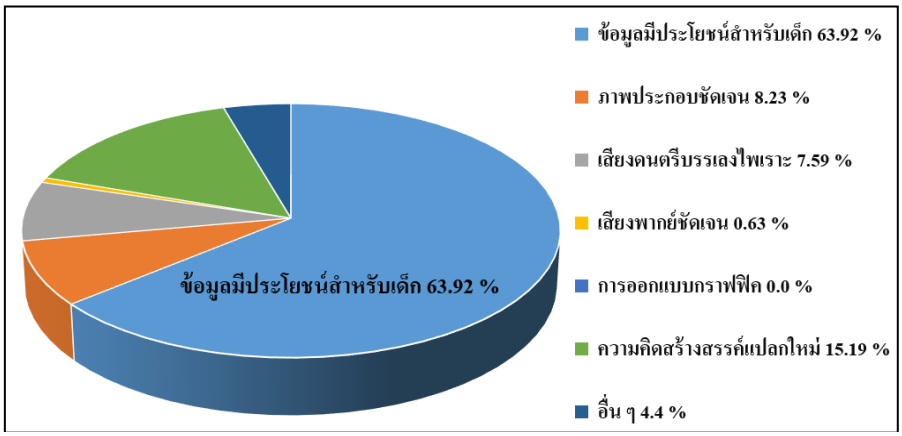

รูปที่ 4 อัตราส่วนร้อยละเหตุผลการเลือกเปิดรับสื่อช่องยูทูบของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า

4.3 ความคาดหวังของผู้ปกครองในการใช้งานช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า

ผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังแรกที่ผู้ปกครองให้ความคาดหวังสูงที่สุดหลังจากที่เด็กได้ใช้งานช่องยูทูบ คือ เด็กได้รับรู้ข่าวสาร/ความรู้รอบตัว จำนวน 73 คน (คิดเป็นร้อยละ 46.20) รองลงมา คือ เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน จำนวน 50 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.65) และความคาดหวังลำดับที่สาม คือ เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 24 คน (คิดเป็นร้อยละ 15.19) ดังแสดงในรูปที่ 5

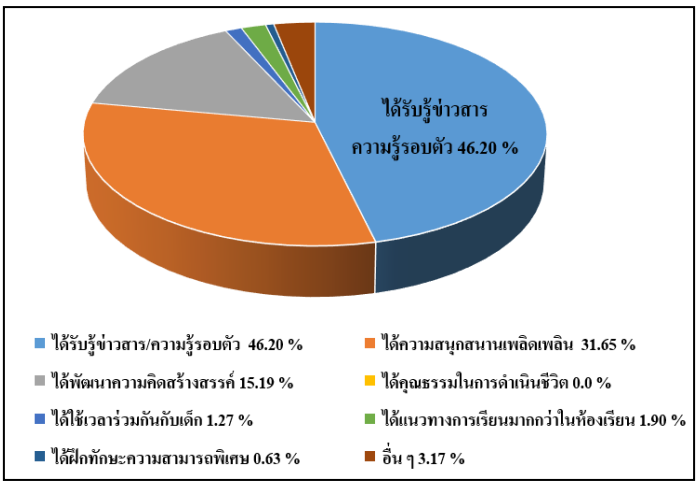

รูปที่ 5 อัตราส่วนร้อยละความคาดหวังที่ผู้ปกครองต้องการให้เด็กได้รับเมื่อเข้าใช้งานช่องยูทูบ

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. เด็กช่วงวัยอัลฟ่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ช่องยูทูบครั้งแรกช่วงอายุ 3 ปี 1 วัน – 4 ปี โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการกำหนดให้ใช้วันละ 1 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ชั่วโมง ซึ่งเป็นจำนวนครั้งและระยะเวลาที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับการนำเสนอของ Craig Timberg and Rachel Siegel (2019) ที่ได้เผยแพร่ข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (WHO) ที่ได้สร้างคู่มือสำหรับพ่อแม่เพื่อใช้ในการดูแลเด็กที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการใช้เวลาอยู่กับหน้าจอของเด็กที่มีอายุระหว่าง 2-4 ปี ว่า ไม่ควรใช้เวลาในการเข้าถึงสื่อออนไลน์หรือสื่อดิจิตอลจากหน้าจอเกิน 1 ชั่วโมงต่อวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษณี กังวารจิตต์ (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สื่อออนไลน์มีกระบวนการการทำงานที่ซับซ้อนและยากต่อการควบคุม การฝึกให้เด็กมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อจึงนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพื่อเป็นภูมิรู้ที่เสริมสร้างเยาวชนให้เป็นผู้รับสารที่มีความเท่าทัน มีวิจารณญาณในการเปิดรับและเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างเหมาะสม

2. พฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่า พบว่า ส่วนใหญ่เด็กใช้สื่อออนไลน์ช่องยูทูบคนเดียวบ่อยครั้งและมีผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำในช่วงเวลาที่เด็กต้องการเนื่องจากช่วงวัยที่ยังไม่เหมาะสมที่จะเริ่มต้นการใช้สื่อออนไลน์ด้วยตนเอง สอดคล้องกับที่รักษ์ทรัพย์ แสนสำแดง และคณะ (2560) ที่ได้กล่าวว่า เด็กยุคปัจจุบันสามารถแสวงความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างง่ายดาย โดยไม่มีข้อจำกัดทั้งเรื่องเวลาและสถานที่จึงควรได้รับการดูแลแนะนำจากผู้ใหญ่อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามยังพบว่า เด็กส่วนใหญ่คือผู้เลือกช่องรายการยูทูบเองด้วยความตั้งใจทุกครั้ง เป็นการแสดงออกตามวัยด้านความมั่นใจและการต้องการอิสระในตนเองในช่วงเวลาที่ไม่เน้นความถูกต้อง ทั้งนี้การเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้เวลาในการใช้สื่อออนไลน์ด้วยตนเองตามลำพังนั้นควรให้ความระมัดระวังเพราะเด็กยังไม่สามารถแยกแยะเนื้อหาที่เหมาะสมได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ สุริยเดว ทรีปาตี (2560) ที่ได้ให้ความสำคัญในบทบาทของผู้ปกครองที่ควรชี้แนะให้เด็กคิดวิเคราะห์ในขณะที่กำลังรับชมสื่อ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเด็ก เช่น การชวนเด็กเล่าเรื่องโดยการพูดคุยซักถามและชี้ชวนให้เด็กดูสิ่งต่างๆ และเล่าถึงสิ่งต่างๆ ที่เด็กได้เรียนรู้ในขณะนั้น

3. การเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อออนไลน์ช่องยูทูบของผู้ปกครองเด็กช่วงวัยอัลฟ่า พบว่า เหตุผลที่ผู้ปกครองเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อช่องยูทูบให้แก่เด็กช่วงวัยอัลฟ่า คือ เนื้อหาด้านข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับเด็ก รองลงมาคือเนื้อหาด้านความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ และเนื้อหาด้านภาพประกอบมีความชัดเจน สอดคล้องกับความคาดหวังที่ผู้ปกครองต้องการสูงที่สุดหลังจากที่เด็กได้ใช้งานช่องยูทูบ คือ เด็กได้รับรู้ข่าวสาร/ความรู้รอบตัว เนื่องจากการเลือกผลิตสื่อสำหรับเด็กนั้นควรมีเนื้อหาที่มีความหมายและมีคุณค่าต่อเด็ก เมื่อเด็กได้เสพสื่อชนิดนั้นแล้วเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีภาพประกอบที่ชัดเจนง่ายต่อการทำความเข้าใจ สอดคล้องกับ Ralph Smith (1985 อ้างถึงใน กมลา ลำพูน และนิฤมล สุวรรณศรี, 2559) ที่ได้อธิบายถึงแก่นแท้ของความพอใจที่เกิดขึ้นกับเด็กว่า ไม่ใช่เพียงภาวะของความรู้สึกดีหรือสนุกสนานแต่ว่าเป็นความปลอดภัยที่ขับมาจากประสบการณ์ที่ละเอียดอ่อนและมีองค์ประกอบทางศิลปะสร้างสรรค์ที่หลากหลายและโดดเด่น เป็นการรับรู้ของเด็กถึงคุณค่าจากสื่อชนิดนั้น ด้วยวิธีการตีความหมายจากสัญลักษณ์อย่างอิสระ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาตนเองด้านสติปัญญาในส่วนของการคิดจินตนาการอย่างสูงสุดและเมื่อเด็กเกิดความสุขจากเรียนรู้เด็กก็จะสามารถเข้าใจถึงเนื้อหาที่สื่อต้องการนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อออนไลน์ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงการเลือกสื่อยูทูบที่เหมาะสม และเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเลือกใช้สื่อสำหรับเด็กช่วงวัยอัลฟ่า

2. ควรมีการจัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสร้างความตระหนักในการใช้สื่อออนไลน์อย่างรู้เท่าทัน

7. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยนี้ศึกษาในมุมมองของการเลือกเปิดรับเนื้อหาช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่าเท่านั้น ฉะนั้นการวิจัยในอนาคตควรศึกษาการเปิดรับสื่อออนไลน์ประเภทอื่นๆ ว่ามีประเด็นการเลือกเปิดรับเนื้อหาของผู้ปกครองแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร เพื่อใช้ในการออกแบบสื่อออนไลน์ที่ตรงตามความต้องการสำหรับเด็กช่วงวัยอัลฟ่า

2. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (exploratory) ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการออกแบบเนื้อหาช่องยูทูบที่เหมาะสมสำหรับเด็กช่วงวัยอัลฟ่าโดยการดำเนินการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตสื่อออนไลน์ที่มีแนวทางตรงตามความต้องการของผู้ปกครองและสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กช่วงวัยอัลฟ่าได้อย่างเหมาะสม

3. การศึกษาข้อมูลด้านการเลือกเปิดรับเนื้อหาสื่อออนไลน์ช่องยูทูบของเด็กช่วงวัยอัลฟ่าควรมีการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อออนไลน์ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาสื่อออนไลน์ที่มีความสร้างสรรค์เหมาะสำหรับเด็กช่วงวัยอัลฟ่าให้เป็นสื่อต้นแบบ

8. เอกสารอ้างอิง

กมลา ลำพูน และนิฤมล สุวรรณศรี. (2559). **เอกสารประกอบการเรียน สุนทรียศึกษากับการพัฒนาทักษะทางอารมณ์.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2561). **เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สายธุรกิจโรงพิมพ์.

รักษ์ทรัพย์ แสนสำแดง และคณะ. (2560). **สื่อยุคใหม่: อาหารเสริมสำหรับเด็กปฐมวัย.** วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 14(64), 9-13.

ลักษมี คงลาภ และคณะ. (2561). **การจัดทำ Fact Sheet 'ความฉลาดทางดิจิตอล' (Digital Intelligence: DQ) และการศึกษาการรังแกกันบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่น.** สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ประเทศไทย. (2561). **แนะแนววิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามสมรรถนะเพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

วรรณี แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริยเดว ทรีปาตี. (2560). **เลี้ยงลูกยุคเจนอัลฟ่า Gen Alpha.** สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2562, จาก https://th.theasianparent.com/.

อุษณี กังวารจิตต์. (2559). **การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน.** วารสารรัฏฐาภิรักษ์ วิทยาลัยป้องกันราชาอาณาจักร, 58(3), 79-92.

Asha, L. S., and Dale, C. F. (2012). First grade teacher behaviors and children's prosocial actions in classrooms. **Early education and development**. 23(5): 623-639.

Craig Timberg and Rachel Siegel. (2019). **World health officials take a hard line on screen time for kids. Will busy parents comply?** . Retrieved 1 October 2019, from https://www.washingtonpost.com/business/2019/.

Susan Fourtané. (2018). **Generation Alpha: The Children of the Millennial.** Retrieved 10 October 2019, from https://interestingengineering.com/generation-alpha-the-children-of-the-millennial.

คุณค่าของนักเต้นมืออาชีพ

THE VALUE OF A PROFESSIONAL DANCER

พิชญาภา วิศิษฎ์ศิลป์

สาขาศิลปะการแสดง คณะนิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: phitchayapha.wi@spu.ac.th

บทคัดย่อ

นักเต้นมืออาชีพ คือ บุคคลที่ใช้ทักษะความสามารถทางการเต้น ไม่ว่าจะเป็นการเต้นรูปแบบต่าง ๆ ใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง และได้รับค่าตอบแทน รวมไปถึงการมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อผู้ร่วมอาชีพ โดยแบ่งนักเต้นออกเป็น 2 ประเภท คือ นักเต้นที่อยู่ในสังกัด (Dancer Company) และนักเต้นอิสระ (Dancer Freelance) โดยทั้งสองประเภทได้รับค่าตอบแทนในการทำงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงกับว่าจ้างหรือเจ้าของกิจการ โดยนักเต้นทั้งสองประเภทจะต้องมีความรักและชื่นชอบในการเต้น เพราะจะต้องเสียสละเวลาและต้องหมั่นฝึกฝน โดยคุณสมบัติของนักเต้นมืออาชีพที่ควรมี คือ หมั่นฝึกฝนทักษะการเต้นอย่างสม่ำเสมอ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน มีความกระตือรือร้นในการหาความรู้ใหม่ๆ และเพิ่มเติมทักษะการเต้นในรูปแบบต่างๆ อยู่สม่ำเสมอ มีวินัยกับตัวเองและมีความสุภาพต่อการทำงาน รวมไปถึงความสามารถในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารด้วยคำพูดและการสื่อสารทางด้านร่างกาย มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมไปถึงการมีจรรยาบรรณในอาชีพของตัวเอง และคุณค่าของนักเต้นมืออาชีพ จะต้องขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนและการวางตัวตนของนักเต้น ต้องให้เกียรติอาชีพตัวเองไม่ว่าจะก่อนแสดงหรือหลังแสดง ไม่ควรละเลย ความรู้ความสามารถของตัวเอง และต้อง มีความรู้ความเข้าใจการงานการแสดงในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงการเต้นได้ และสิ่งสำคัญจะต้องมีทัศนคติที่ดี มีวินัยต่อเพื่อน ร่วมงานและเพื่อนร่วมวงการ

คำสำคัญ : นักเต้นมืออาชีพ, คุณสมบัติของนักเต้นมืออาชีพ,คุณค่าของนักเต้นมืออาชีพ

ABSTRACT

Professional dancers are people who use their medical skills, regardless of the dance styles they use in their careers and receive compensation, including discipline and responsibility for their colleagues. By divided dancers into 2 types. The dancers under the agency (Dancer Company) and independent dancers (Dancer Freelance), both of which are paid for their work. Depending on the agreement, whether hiring or business owners, both dancers must have love and love to dance. Because they have to sacrifice time and have to keep practicing which the qualifications of professional dancers that should have is to keep practicing dancing skills regularly.Responsible for work there is an enthusiasm for finding new knowledge. And constantly increasing dancing skills in various styles.Have discipline with oneself and be polite to work Including communication ability whether with word communication and physical communication have morality and virtue Including having a professional

ethics in his own career And the value of professional dancers.Must be based on the performance and behavior of the dancer. You must honor your career, whether before or after your performance. Should not neglect one's own knowledge and ability and must have knowledge and understanding in various forms of show. Including the creation of dance performances and the important thing is to have a good attitude have discipline to work and join the industry.

Keywords: professional dancers, qualifications of professional dancers, values of professional dancers

1. บทนำ

อาชีพต่างๆ ในโลกมีมากมาย หลากหลายอาชีพ ซึ่งบุคคลสามารถจะเลือกประกอบ อาชีพได้ตามความถนัด ความต้องการ ความชอบ และความสนใจ คำว่าอาชีพ คือกิจกรรมหรือการทำงานที่สามารถสร้างรายได้ โดยอาศัยทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญ วิธีการต่างๆ รวมไปถึงอุปกรณ์และเครื่องมือที่แตกต่างกันออกไป อาชีพจึงถูกแบบออกเป็น สองลักษณะ คือ อาชีพอิสระ และอาชีพรับจ้าง โดยการประกอบอาชีพที่มีผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตัวเอง หรือเป็นกลุ่ม เช่น ขายอาหาร ขายของชำ ซ่อมรถจักรยานยนต์ ฯลฯ จะเรียกว่า “อาชีพอิสระ” ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้ ความสามารถในเรื่อง การบริหาร การจัดการ เช่น การตลาด ทำเลที่ตั้ง เงินทุน การตรวจสอบ และประเมินผล เป็นต้นอีกด้วย ส่วนอาชีพรับจ้างจะมีเป็นของกิจการ โดยตัวเองเป็นผู้รับจ้างทำงานให้และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง ซึ่งจะประกอบด้วย “นายจ้าง" หรือผู้ว่าจ้าง บุคคลฝ่ายหลังเรียกว่า "ลูกจ้าง" หรือผู้รับจ้าง มีค่าตอบแทนที่ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายให้แก่ ผู้รับจ้างเรียกว่า "ค่าจ้าง" และไม่ว่าจะเป็นอาชีพประเภทใด จะเป็นอาชีพอิสระ หรืออาชีพรับจ้าง ถ้าหากเป็นอาชีพที่สุจริตย่อมจะทำให้ เกิดรายได้มาสู่ตนเอง และครอบครัว ถ้าบุคคลผู้นั้นมีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน ตลอดจน มีความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ จะทำให้มองเห็นโอกาสในการเข้าสู่อาชีพ และพัฒนา อาชีพใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ

ในวงการสายงานบันเทิง หรือการจัดการตลาดเชิงกิจกรรมที่หลายคนมักเรียกติดว่า ว่า อีเว้นท์ (Event) ซึ่งกิจกรรม ที่จัดขึ้นมักมีการแสดงหรือมีนักแสดงเข้ามามีส่วนร่วม โดยสุชาญวุฒิ กิ่งแก้ว (ม.ป.ป.) ได้อธิบายประเภทของการตลาดเชิงกิจกรรม (Event) ไว้ดังนี้

1. Special Event กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ที่องค์กรจัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีโดยอาศัยเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มประชาชนเป้าหมาย ด้วยการเผยแพร่ข่าวสาร กิจการ ผลงาน ความก้าวหน้าขององค์กร ในรูปแบบการสร้างองค์ความรู้ควบคู่กับความบันเทิง

2. Event Marketing การจัดกิจกรรมการแสดงต่างๆ ที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นความสนใจของลูกค้าเป้าหมาย หรือกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการซื้อ และถือเป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้บริโภครู้จักสินค้า ชื่นชมพอใจในสินค้า โดยอาศัยสื่อประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินงาน

การตลาดเชิงกิจกรรม คือเครื่องมือทางการตลาดในรูปแบบกิจกรรมที่แต่ละผลิตภัณฑ์จะคิดขึ้นมาเพื่อดึงดูดลูกค้าเป้าหมายให้มาพบกับสินค้า และบริษัทสามารถสร้างยอดขาย ณ บริเวณจัดงานได้ทันที การทำกิจกรรมมีหลากหลายรูปแบบ อาทิ การจัดประกวด การจัดการแข่งขัน การจัดฉลอง การทำแรลลี่ การสัมมนา เป็นต้น (เกรียงไกร กาญจนะโภคิน,2550)

ในการตลาดเชิงกิจกรรมหรืองานอีเว้นท์จะต้องมีการจัดแสดงไม่ว่าจะเป็นการแสดงดนตรี งานเปิดตัวสินค้าหรืองานมอเตอร์โชว์ งานคอนเสริต์ของศิลปินและต่าง ๆ มากมาย เพื่อเป็นการโปรโมทตัวศิลปิน นักแสดง

หรือสินค้า รวมไปถึงการคืนกำไรให้กับผู้บริโภค หรือการจัดงานการแสดงเพื่อให้ความรู้กับผู้ที่สนใจ ในวงการบันเทิงการจัดกิจกรรมต่างๆ นี้ จะต้องมีบริษัทและองค์กรในการจัดหานักแสดงและในการแสดง นักแสดงหรือนักเต้นจึงเกิดขึ้น

สกัณฑ์ วิแก้วมรกต และวีรุทัย ชินารักษ์ (2546) ได้กล่าวไว้ว่า " สังคมไทยในปัจจุบันมีการละเล่นดนตรีกับการเต้นรำเป็นของคู่กัน เมื่อมีการเล่นดนตรี การเต้นรำก็เกิดตามมา การเต้นประกอบดนตรีทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ฉะนั้นการเต้นแต่ละรูปแบบก็คือการเต้นตามจังหวะดนตรีแต่ละสไตล์"

โดยการแสดงอาจถูกเรียกว่าเป็น นาฏยศิลป์ (Dance) ซึ่งมาจากคำที่ประกอบกันระหว่างคำว่า 'นาฏย-' ซึ่งมีกล่าวไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตย-สถาน พ.ศ. 2542 ว่า เกี่ยวกับการฟ้อนรำ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 : 576) และ 'ศิลปะ-' 'ศิลป์' 'ศิลปะ' หมายถึง ฝีมือ หรือ การทำให้วิจิตรพิศดาร (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 : 1101) เมื่อรวมคำว่านาฏยศิลป์แล้วจะหมายถึงการทำการฟ้อนรำให้วิจิตรพิสดาร นาฏยศิลป์สามารถทำหน้าที่ได้หลายอย่าง การทำหน้าที่ในการเล่าเรื่องราวโดยตรงซึ่งอาจจะถ่ายทอดออกมาในการเล่าเรื่องราวโดยตรงซึ่งอาจจะถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของระบำบัลเลต์ที่มีเรื่องราว บางทีนาฏยศิลป์อาจให้ทำหน้าที่อธิบายบรรยายหรือพรรณนาโดยใช้ลีลาท่าทาง เช่น ระบำสลับฉากละคร นาฏยศิลป์เป็นการแสดงลีลาที่ถ่ายทอดออกจากอารมณ์ ความรู้สึกภายในเช่นเดียว กับการเต้นรำแบบอัฟริกัน และนอกจากนี้นาฏยศิลป์ยังใช้เพื่อการแสดงในรูปแบบของการแสดง (Pattern) เช่น การแสดงในพิธีเปิดปิดการแข่งกีฬาหรือการสวนสนามของทหาร

และอาจจะกล่าวได้ว่าในการตลาดธุรกิจบันเทิง ที่มีมากมายหลากหลายรูปแบบนั้น เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้บริโภครวมไปถึงการคืนกำไรให้แก่สังคม ดังนั้นการจัดกิจกรรมต่างๆ จึงมีการแสดงงานนาฏยศิลป์ หรือการแสดงของศิลปินรวมไปถึงสื่อธุรกิจบันเทิงออนไลน์และหนึ่งในองค์ประกอบของการแสดงนั้นต้องมีนักแสดงหรือนักเต้นเป็นส่วนประกอบ จึงทำให้มีอาชีพนักเต้นเกิดขึ้น โดยอาชีพนักเต้นเป็นการทำงานที่ถูกจัดเป็นอาชีพอิสระ โดยมีผู้จ้างและผู้ที่ได้รับค่าตอบแทน โดยบางครั้งอาจมีสังกัดหรือไม่มีสังกัดก็ได้ และในความรับผิดชอบจากการทำงานที่นักเต้นมี ความมีระเบียบบวินัย ตรงต่อเวลา การที่นักเต้นได้ใช้ทักษะความสามารถเฉพาะตนอย่างเต็มที่ และรวมไปถึงการทำงานที่ได้รับรายได้จากการทำงาน เราจึงเรียกนักเต้นเหล่า นี้ว่า "นักเต้นมืออาชีพ"

ดังนั้นผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญของคุณค่านักเต้นและคุณสมบัติของนักเต้นมืออาชีพ จึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเต้น นักเต้นมืออาชีพ นักเต้นอิสระ ครูสอนเต้น กลุ่มคนที่ทำงานในวงการเต้นและบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ในการเต้น โดยใช้วิธีลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่รวบรวมเกี่ยวกับความหมายของนักเต้นมืออาชีพ คุณสมบัติของนักเต้นมืออาชีพ และคุณค่าของนักเต้นมืออาชีพ โดยจัดทำเป็นบท ความให้กับผู้ที่สนใจและให้กับนักเต้นได้นำไปปฏิบัติและพัฒนาตนเอง รวมไปถึงให้เห็นถึงคุณค่าของการเต้น การทำงานและอาชีพของตนเอง

2. วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของนักเต้นมืออาชีพ และคุณสมบัติของนักเต้นมืออาชีพ

3. ความหมายนักเต้นมืออาชีพ

นักเต้น หรือ นักเต้นรำ (Dancer) หมายถึง นักเต้นหรือกลุ่มของนักเต้นที่เต้นรำพร้อมกับศิลปิน หรือเต้นรำเป็นฉากหลังในการแสดงทางดนตรีอย่างคอนเสิร์ต มิวสิกวิดีโอ หรืองานทางการตลาดเชิงกิจกรรม (event) โดยนักเต้นจะมีหน้าที่เป็นนักแสดงประกอบเพื่อเสริมให้การแสดงหรืองานต่าง ๆ มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยนักเต้นจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะการเต้นที่หลากหลาย สามารถเต้นได้หลายรูปแบบ ต้องมีความยืดหยุ่นร่างกาย รวมไปถึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับการแสดงนั้น ๆ อีกด้วย จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ได้มีประสบการณ์ในการทำงานวงการเต้น ไม่น้อยกว่า 10 ปีได้ให้นิยามความหมายของนักเต้นมืออาชีพ ดังนี้

หม่อมหลวงปรียพรรณ ศรีธวัช (2562) ได้ให้ความหมายของนักเต้นมืออาชีพ ไว้ว่า "คนทุกคนที่ประกอบอาชีพที่เต้นแล้วมีรายได้ มีวัถุตประสงค์ในการทำงานเด่นชัด ไม่สุกเอาเผากิน โดยนักเต้นมืออาชีพ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ Dancer company หรือ นักเต้นมืออาชีพที่ฝึกฝนตัวเองอยู่ในสถาบันการเต้น หรือ company โดยนักเต้น ใช้เวลา วันละ 4-6 ชั่วโมงในการฝึกฝน ด้วยการทำคลาสและอบอุ่นร่างกาย หลังจากฝึกฝนจะเป็นการฝึกซ้อมการแสดง และ freelance dancer หรือนักเต้นอิสระ คือ นักเต้นที่รับงานในธุรกิจบันเทิงเพื่อเลี้ยงตัวเอง เพื่อให้มีรายได้ ซึ่งปัจจุบัน มีเยอะ โดยนักเต้นประเภทนี้ จะต้องมีความต่อเนื่องในการฝึกซ้อม และฝึกฝนอยู่ตลอดเวลา "

นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์ (2562) ผู้ที่มีความสามารถในการแสดงที่หลากหลาย ได้กล่าวไว้ว่า "ผู้ที่มีประสบการณ์การเต้นโดยศึกษาอย่างเป็นระบบ สร้างรายได้จากการเต้นโดยมีระยะเวลาในการทำงานในระดับหนึ่ง เห็นคุณค่าในการเต้น และเคารพการเต้นเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง"

ดร.วิทวัส กรมณีโรจน์ (2562) อาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยทางนาฏศิลป์ ได้กล่าวไว้ว่า "นักเต้นที่มีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถทางด้านการเต้น รวมถึงมีระเบียบ วินัย และควมรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น"

ธัชชา โกศลประภา (2562) สอนเต้นที่มีประสบการณ์ทางงานแสดงการงานสอนรวบไปถึงเป็นนักออกแบบท่าเต้น ได้ให้นิยามไว้ว่า "ผู้ที่มีคุณสมบัติของความเป็นมืออาชีพทางการเต้น และประกอบอาชีพทางการเต้นหาเลี้ยงชีวิต"

คมพัชญ์ จิรพลอยมณี (2562) นักเต้นอิสระและครูสอนเต้น กล่าวให้ความหมายของนักเต้นมืออาชีพไว้ว่า "บุคคล ผู้มีความสามารถ ควบคุมการเคลื่อนไหว ของร่างกายให้ เกิดสุนทรียทาอความงามในการแสดงต่างๆ เพื่อสร้างรายได้ โดยมีความรับผิดชอบ และไม่บกพร่องในภาระ ที่ได้รับมอบหมาย ต่อตนเอง และ ผู้ร่วมแสดงคนอื่นได้"

ชานุกฤต เธียรกัลยา (2562) ครูสอนเต้นและอดีตนักเต้นอิสระที่ทำงานในวงการการเต้นมากกว่า10ปี ได้ให้ความหมายของนิยามนักเต้นมืออาชีพว่า " คือ ผู้ที่มีทักษะความสามารถทางการเคลื่อนไหวอารมณ์ จิตใจและร่างกายประกอบเสียงเพลง รวมทั้งเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยพื้นฐานทักษะทางการเต้นที่เป็นที่ยอมรับ สามารถประกอบอาชีพสุจริต เหมาะสม ไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคมและกฎหมาย รวมทั้งสามารถดำรงชีพได้ในสายงานเต้นและที่เกี่ยวข้อง"

และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและจากประสบการณ์ของผู้ศึกษาได้ทำงานในวงการเต้นมามากกว่า 10 ปี ได้นิยามความหมายของคำว่านักเต้นมืออาชีพว่า "บุคคลที่ใช้ทักษะความสามารถทางการเต้น ไม่ว่าจะเป็นการเต้นรูปแบบต่าง ๆ ผู้ที่สามารถใช้ร่างกายเคลื่อนไหวได้เป็ฯอย่างดี และในการเต้นใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวเอง และได้รับค่าตอบแทน รวมไปถึงการมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อผู้ร่วมอาชีพ แบ่งนักเต้นออกเป็น 2 ประเภท คือ นักเต้นในสังกัด และนักเต้นอิสระ โดยทั้งสองประเภทจะต้องได้รับการฝึกฝน

ฝึกซ้อมการเต้นอย่างเป็นประจำ และจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับร่างกายของตัวเองอยู่เสมอ การมีระเบียบวินัยในการดูแลตัวเอง ไม่สุกเอาเผากิน ไม่ทำงานแบบขอไปที และการทำงานของนักเต้นเหล่านี้จะได้รับค่าตอบแทนในการทำงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงกับว่าว่าจ้างหรือเจ้าของกิจการ ”

4. คุณสมบัติของนักเต้นมืออาชีพ

อาชีพนักเต้นเป็นอีกอาชีพที่ต้องอาศัยความมีระเบียบวินัย เพราะต้องการที่จะเต้นได้จะต้องมีความอดทนในการฝึกฝน ฝึกปฏิบัติ ฝึกซ้อมด้วยตัวเอง ต้องทำร่างกายให้แข็งแรงและมีความยืดหยุ่นอยู่ตลอดเวลา รวมไปถึงต้องหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมในทักษะการเต้นรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นนักเต้นทุกคนจะต้องมีคุณสมบัติในการรักที่จะเต้น และพร้อมจะเสียสละความเป็นตัวตนให้กับสิ่งที่รัก นอกจากนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติของนักเต้นมืออาชีพไว้ดังนี้

ธนกร สรรย์วราภิภู (2558) ได้กล่าวไว้ว่า “นักเต้นหรือนักสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์จำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกฝนในการเข้าใจการเคลื่อนไหวชิ้นส่วนของร่างกายทุก ๆ ส่วนให้ได้เสียก่อนที่จะ นำเครื่องมือต่างๆ เข้ามาประยุกต์ใช้และกลุ่มตัวอย่างจำเป็นต้องตอบคำถามกับตนเองให้ได้ว่าอะไรคือการเคลื่อนไหวที่นอกเหนือจากการเคลื่อนไหวในขณะที่ร่างกายเคลื่อนไหว”

นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์ (2562) กล่าวว่า มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้นในการเรียนรู้ศาสตร์การเต้นใหม่ๆ สามารถทำงานกับผู้คนในหลากหลายระดับได้ดี มีทักษะ การสื่อสารที่ดี มีความสุภาพและรู้มารยาทในการทำงานการเต้น”

อนุรักษ์ งามตา (2562) กล่าวไว้ว่า “หมั่นฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา และรู้หน้าที่ของตนเองว่าควรต้องทำอะไรโดยที่ไม่จำเป็นต้องมีบุคคลใดมาบอก การหมั่นฝึกซ้อมให้ร่างกายของตนเองมีความสามารถที่คงที่ จะทำให้เราสามารถหยิบใช้ร่าง กายของเราได้โดยอัตโนมัติ นี่คือข้อดีของการหมั่นฝึกซ้อมให้ตนเองมีกำลังอย่างต่อเนื่อง”

ดร.วิทวัส กรมณีโรจน์ (2562) “นักเต้นมืออาชีพ จะต้องมีคุณสมบัติทางด้านทักษะ ความสามารถ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีคุณธรรมและจริยธรรมอันพึงประสงค์ทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น”

ฐพัทธ์ ปู่พุก (2562) นักเต้นอิสระที่ผันตัวไปเป็นครูสอนเต้นในสตูดิโอ ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักเต้นมืออาชีพไว้ว่า

1. มีทักษะการเคลื่อนไหวในรูปแบบที่ตนเองถนัดที่ ดี
2. มีการพัฒนาศักยภาพ ทางด้านการเต้นอยู่สม่ำเสมอ
3. มีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดี ในการทำงานร่วมกับคนหมู่มาก
4. มีความรับผิดชอบกติกา ต่างๆ ในการทำงาน

ธัชชา โกศลประภา (2562) กล่าวว่า "มีทักษะที่ถูกต้อง มีวินัยกับตัวเองและคนอื่น มีประสบการณ์ และความรู้ที่แท้จริง สามารถถ่ายทอดหรือ แสดง การเต้นผ่านร่างกายและความรู้สึกของตัวเองได้ดี ทำให้ผู้ที่ได้รับชมเกิดความรู้สึก หรือความบันเทิงได้”

สรุปได้ว่า คุณสมบัติของนักเต้นมืออาชีพควรมีดังต่อไปนี้

1. หมั่นฝึกฝนทักษะการเต้นอย่างสม่ำเสมอ
2. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน
3. มีความกระตือรือร้นในการหาความรู้ใหม่ๆ และเพิ่มเติมทักษะการเต้นในรูปแบบต่าง ๆ อยู่สม่ำเสมอ

4. มีวินัยกับตัวเองและมีความสุภาพต่อการทำงาน

5. มีความสามารถในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารด้วยคำพูดและการสื่อสารทางด้านร่างกาย

6. มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมไปถึงการมีจรรยาบรรณในอาชีพของตัวเอง

5. คุณค่าของนักเต้นมืออาชีพ

จากบทสัมภาษณ์ของหม่อมหลวงปรียพรรณ ศรีธวัช กล่าวว่า คุณค่าของนักเต้นที่ควรมี ได้แก่

1. ความตรงต่อเวลา ในการนัดหมาย ควรมาก่อนเวลา

2. มีวินัยในการดูแลตัวเอง ในความรับผิดชอบ ดูแลสุขภาพของตัวเอง

3. เพิ่มทักษะการเต้นและหาเทคนิคใหม่ๆให้กับตัวเอง

4. มีมุมมองเป็นบวก เพราะบางครั้งเราต้องเจอกับสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เรากดดัน เราจะต้องมีมุมมองความคิดที่

5. เป็นบวกเพื่อผ่านปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ไปได้

6. ความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมอาชีพ และกับผู้จ้างงาน

กีรติ ตั้งถาวาร (2562) กล่าวว่า “นักเต้นที่เต้นได้ดีในทุก ๆ ส'ไตล์ ทักษะดี วินัยดี ใฝ่รู้ วางตัวดี ไม่ดูถูกอาชีพตัวเอง อย่าทิ้งมาตราฐานที่ตัวเอง สร้างไว้”

นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์ (2562) กล่าวว่า "เป็นผู้สร้างศิลปะการเคลื่อนไหว และสร้างสุนทรียะเพื่อสะท้อนสังคมในมิติต่างๆผ่านร่าง กายและจังหวะ”

ดร.วิทวัส กรมณีโรจน์ กล่าวว่า “คุณค่านักเต้นมืออาชีพ ขึ้นอยู่กับการครองตนของนักเต้น ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด เหตุการณ์หรือสถานการณ์ใด ก็จะสามารถครองตนได้อยู่เสมอ ด้วยประสบการณ์และความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของตนเอง อีกทั้งการดำรงอยู่ในสังคมนักเต้นจะต้องมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมวงการอีกด้วย”

ธัชชา โกศลประภา (2562) ได้กล่าว คือผู้สื่อสาร หรือ ผู้ให้ความบันเทิงสามารถทำให้ผู้ที่ได้รับสาร หรือผู้ชม เกิดความรู้สึก เกิดความบันเทิง หรือแม้กระทั่งได้รับแนวคิดต่างๆได้

ชานุกฤต เธียรกัลยา (2562) กล่าวว่า “การสร้างสรรค์ผลงานที่สื่อความหมายผ่านลีลาท่าทาง การเคลื่อนไหว อารมณ์ ความรู้สึกประกอบเสียงเพลง เพื่อให้ผู้ชมและผู้เกี่ยวข้องเกิดความประทับใจ”

อาจสรุปได้ว่า คุณค่าของนักเต้นมืออาชีพ จะต้องขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนและการวางตัวตนของนักเต้น ต้องให้เกียรติอาชีพตัวเองไม่ว่าจะก่อนแสดงหรือหลังแสดง ไม่ควรละเลยความรู้ความสามารถของตัวเอง ต้องหมั่นเพิ่มเติมทักษะการเต้นอยู่เสมอๆ ต้องมีความรู้ความเข้าใจการงานการแสดงในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงการเต้นได้ และสิ่งสำคัญจะต้องมีทัศนคติที่ดี มีวินัยต่อเพื่อร่วมงานและเพื่อร่วมวงการ

6. ทัศนคติที่มีต่อวงการเต้นในปัจจุบัน

สิ่งสำคัญงานวงการเต้นปัจจุบันคือการทำงานร่วมกับผู้อื่น การรู้จักการวางตัวและการไม่เอารัดเอาเปรียบใยอาชีพของตนจะทำให้ตัวนักเต้นเองมีความคิดที่ดีต่อวงการเต้น และสามารถส่งต่อความรู้ไปยังรุ่นน้องหรือเยาวชนรุ่นหลังได้อีกด้วย มีการเต้นหลายหลากมากขึ้นการทำงานเต้นได้รับการยอมรับมากขึ้น แต่ก็ไม่ใช่อาชีพที่พึ่งแค่ความสามารถอย่างเดียว ต้องมีรูปร่างหน้าตาที่เหมาะสมต่องานด้วย แต่ด้วยที่ปัจจุบันการเต้นมีความ

พัฒนาอยู่ตลอดเวลา นักเต้นใหม่ๆ ที่มีความสามารถเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวถึงวงการเต้นในปัจจุบันไว้ว่า

นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์ กล่าวว่า "ค่อนข้างแคบและยังคงแคบอยู่ ปัจจุบันไม่ได้เล็งเห็นความสามารถเป็นหลัก เล็งเห็นในเรื่องของหน้าตา และบุคลิกภายนอกเป็นหลักซึ่งเราก็ไม่สามารถละเลยสิ่งเหล่านี้ได้เช่นกัน แต่น่าเสียดายที่บุคคลที่ไม่ได้จบทางด้านการเต้นก็สามารถทำงานทางด้านนี้ได้โดยปราศจากความสามารถที่แท้จริง มิฉะนั้นแล้ว บุคคลที่จบทางด้านการเต้นมาจริงๆจะแตกต่างกับบุคคลเหล้านี้"

ดร.วิทวัส กรมณีโรจน์ กล่าวว่า"ในปัจจุบันวงการเต้นมีการแข่งขันสูงขึ้น เนื่องจากเด็กยุคใหม่มากฝีมือมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงนักเต้นที่มากประสบการณ์ และนักแต้นอาวุโสก็ยังคงมีจำนวนมากเช่นกัน ทำให้การหางาน เกิดสภาวะที่น่าเป็นห่วง รวมไปถึงอาชีพครูสอนเต้น ที่มีมากขึ้นตามลำดับ หากแต่โรงเรียน หรือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมอาชีพนักเต้นกลับน้อยลงอย่างน่าเป็นห่วง"

ธัชชา โกศลประภา กล่าวว่า "มีคนมองการเต้นเป็นแฟชั่น หรือมองว่าการเต้นเป็นเรื่องง่าย สบาย หากินง่าย แค่ขยับตัวเป็นก็ถือว่าเป็นนักเต้นได้ แต่ขาดความรู้ที่แท้จริง ขาดทักษะและพื้นฐานการเต้นที่ถูกต้อง กลุ่มคนเหล่านี้กำลังดูถูกการเต้น ดูถูกนักเต้น และสิ่งที่แปลกคือคนในวงการเต้นก็ปล่อยให้บุคคลเหล่านี้ย่ำยีทัศนคติของสังคมที่มีต่อนักเต้น จึงไม่แปลกที่งานเต้น หรือนักเต้นจะถูกลดค่าตัว หรือแม้แต่ถูกมองอย่างลดคุณค่าจากสังคม นอกจากนั้นการเต้นถูกมองเป็นเทรนด์ ของ Lifestyle โดยเฉพาะ Social Network ที่เข้ามามีผลกับนักเต้น หรือผู้ประกอบอาชีพหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเต้นมากจนเกินพอดี มากกว่าการเป็น Platform นำเสนอผลงาน แต่เป็นการ Show off บางอย่าง หรือบอกคุณค่าของตัวเอง โดยมองข้ามความสุข ความรู้ หรือคุณค่าที่เกิด ณ ขณะที่ได้เต้น ได้แสดงไป"

คมพัชญ์ จิรพลอยมณี กล่าวว่า

1.วงการ เต้น ไทยในปัจจุบัน เป็น วงการแบบระบบอุปถัมภ์ หมายถึง จำเป็นต้องมีการพึ่งโอกาสต่างๆ จากบุคคลใกล้ ชิด นักเต้น ไทย จึง ละเลยใ นการฝึกฝนและพัฒนาศักยภาพ ทางด้านการเต้นให้สูงขึ้น แตกต่างจากในต่าง ประเทศ ที่เป็นระบบแข่งขัน

2. การผลิตผลงาน การเต้นในไทยส่วนใหญ่เป็นการผลิต แบบมี Referent ทำให้ ผลงานที่เป็น Masterpiece การแสดงที่เกิดขึ้นในประเทศไทย มีน้อย

3. ธุรกิจ วงการเต้นไทย ไม่ได้ให้ ค่าราคากับ ความสามารถนักเต้นหรือรูปแบบการเต้นในแบบต่างๆ แต่ให้ ค่าความสำคัญกับองค์ประกอบอื่นๆ มากกว่า เช่น เครื่องแต่ง กาย หรือ บุคคลิคหน้าตา

4. วงการเต้นประเทศ อาจจะเป็น วงการที่ ไม่ค่อยได้รับ การสนับสนุน จากองค์กรภาครัฐ ทำให้การผลักดันนักเต้นไทยสู่เวทีโลกจึงเป็นเรื่องยาก วงการเต้นไทยถึงจะมีการพัฒนาตัวเองขึ้นมาเรื่อยๆ แต่ เป็นการผลักดันตัวเองจากคนกลุ่มเล็กๆ

7. สรุป

ในสายงานของนักเต้นหรือนักแสดง การรู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบต่องานของตนเองจะถือได้ว่ามีคุณสมบัติของความเป็นมืออาชีพแล้ว แต่นอกเหนือคุณสมบัติที่ดีการรับผิดชอบต่อสังคมหรือเพื่อนร่วมงานในสายงานเดียวกันก็จะทำให้การเคราพและการส่งต่อความรู้ความสามารถและรักษามาตราฐานของงานได้เป็นอย่างดี จึงมีความสอดคล้องในเรื่องของภาพลักษณ์ที่ถูกนำเสนอออกไป ตามที่ดวงสมร จักรพันธ์ (2549: 37) ได้กล่าวถึง

ภาพลักษณ์ไว้ว่า “ภาพที่เกิดขึ้นในใจของคนเรา ซึ่งอาจจะเป็นภาพที่มีต่อสิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิตก็ได้ ภาพลักษณ์มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ภาพที่เกิดขึ้นอาจจะไม่ใช่ความจริงเสมอไปขึ้นอยู่กับการตีความของแต่ละคน”

8. ข้อเสนอแนะ

อาชีพนักเต้นเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่ต้องอาศัยความอดทนและความพยายามในการเรียนรู้ในการฝึกซ้อมฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นหากคนที่ไม่ได้ชื่นชอบหรือมีความรักในงานนี้จะทำให้ไม่สามารถอยู่กับการเต้นนี้ได้ เพราะอาชีพนักเต้นจัดเป็นการสื่อสารและการถ่ายทอดอารมณ์ให้กับผู้ชม

9. เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร กาญจนะโภคิน . (2550). Live Branding : The New Definition of Event Marketing bangkokbizweek. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2561,จาก http://regelearning.payap.ac.th/docu/th/203/content/news.htm

เกษม พิพัฒน์เสรีธรรม. (2551). **กิจกรรมพิเศษ (Event Marketing).** สืบค้นวันที่ 2 ตุลาคม 2562, จาก http://202.183.190.2/FTPiWebAdmin/knw_pworld/image_content/64/Customer1.pdf

ชานุกฤต เธียรกัลยา (2562, 14 กันยายน) สัมภาษณ์โดยพิชญาภา วิศิษฎ์ศิลป์ ที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ฐพัทธ์ ปู่พุก (2562, 14 กันยายน) สัมภาษณ์โดยพิชญาภา วิศิษฎ์ศิลป์ ที่สตูดิโอสอนเต้น Tripleone Studio

ธนกร สรรย์วราภิภู (2558, 29 ธันวาคม) สัมภาษณ์โดยพิชญาภา วิศิษฎ์ศิลป์ ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ อ้างอิงใน กระบวนการออกแบบท่าเต้นเพื่อสร้างภาพลักษณ์ศิลปิน

ธัชชา โกศลประภา. (2562, 1 ตุลาคม) สัมภาษณ์โดยพิชญาภา วิศิษฎ์ศิลป์ ที่สตูดิโอสอนเต้น

นราพงษ์ จรัสศรี. (2559). **ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก.** โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพ

นิโลบล วงศ์ภัทรนนท์. (2562, 5 ตุลาคม) สัมภาษณ์โดยพิชญาภา วิศิษฎ์ศิลป์ ที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มปช. การประกอบอาชีพ https://sites.google.com/site/karprakxbxachiph/ สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2562,

วิทวัส กรมณีโรจน์. (2562, 4 ตุลาคม) สัมภาษณ์โดยพิชญาภา วิศิษฎ์ศิลป์ ที่ห้างสรรพสินค้าลาดพร้าว

สกัณฑ์ วิแก้วมรกต, วีรุทัย ชินารักษ์. (2545). **On The Stage ชีวิตการทำงานของคนเวที Dancer.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Editor 1999.

สุชาญวุฒิ กิ่งแก้ว. (มปป.). เอกสารประกอบการสอน วิชา Faa202 การบริหารงานธุรกิจศิลปะการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

หม่อมหลวงปรียพรรณ ศรีธวัช (2562, 12 ตุลาคม) สัมภาษณ์โดยพิชญาภา วิศิษฎ์ศิลป์ ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางการออกแบบสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เรื่อง สุขอนามัย ในการใช้รถโดยสารประจำทาง

A STUDY OF ADVERTISING AND PUBLIC RELATION MEDIA DESIGN FOR SANITATION PROMOTION IN BUS PUBLIC TRANSPORTATION

ระลึก อินเสมียน

โครงการร่วมบริหารหลักสูตรมีเดียฯ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: raluek.ins@kmutt.ac.th

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางการออกแบบสื่อโฆษณาและสื่อโมชั่นกราฟิกเกี่ยวกับสุขอนามัยบนรถโดยสารประจำทาง โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการสร้างสื่อทางการแพทย์นั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ประการ คือ ประการแรกเนื้อหา ที่นำมาใช้จะต้องถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่มีการดัดแปลง ประการที่สองด้านการออกแบบจะต้องมีรูปแบบโครงสร้าง และความสวยงาม โดยออกแบบให้เข้าใจง่าย น่าสนใจ และใช้งานได้จริง ซึ่งผลการประเมินผลงานการออกแบบสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์เรื่องสุขอนามัยในการใช้รถโดยสารประจำทางนั้นได้จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผลปรากฏว่าคุณภาพเนื้อหานั้นมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ ดี และคุณภาพด้านการออกแบบนั้นอยู่ในเกณฑ์ ดี และการประเมินคุณภาพด้านความพึงพอใจด้านความเหมาะสมของเนื้อหา และด้านความเหมาะสมของสื่อจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา จำนวน 100 คน ผลปรากฏว่าความพึงพอใจด้านความเหมาะสมของเนื้อหานั้นอยู่ในเกณฑ์ ดี และความพึงพอใจด้านความเหมาะสมของสื่อนั้นอยู่ในเกณฑ์ ดี

คำสำคัญ: สื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ รถโดยสารประจำทางปรับอากาศ สุขอนามัย

ABSTRACT

The objective of this research was to analyze the guidelines for designing advertising and public relation media about sanitation on buses. There are two things that must be mentioned in creating media. First, the content used must be correct complete and no modification. Second, the design aspect must have a structural and beauty which easy to understand, interesting and practical. The evaluation of the advertising and public relations design of sanitary in using buses is from content experts and design expert, the results show that the quality of content is of good and quality of design is good. And assessment of satisfaction, suitability of content and suitability of the media from 100 of sample group, the results show that the satisfaction with the suitability of the content is good and the satisfaction with the suitability of the media is good.

Keywords: Advertise and public relations media, Air conditioned bus, Sanitation, Contagious diseases

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ได้ทำการสำรวจ ข้อมูล พบว่าในชีวิตประจำวันของผู้คนในเมืองส่วนใหญ่ใช้เวลา 1 ใน 4 ของวันไปกับเดินทางจากสถิติจำนวนผู้โดยสารที่ใช้บริการรถเมล์ขสมก.ต่อวันเท่ากับ 1,022,589 คน แบ่งออกเป็นรถปรับอากาศ 532,309 คน รถธรรมดา 490,280 คน ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า รถโดยสารประจำทางเป็นทางเลือกหนึ่งที่คนส่วนมากเลือกใช้ เพราะประหยัดค่าใช้จ่าย สะดวกสบาย ไม่ต้องหาที่จอดรถ แน่นอนว่าการเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางถือเป็นเรื่องดี แต่ ก็มีคำเตือนจากแพทย์ออกมาว่า แหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคอย่างดีก็คือ "บนรถโดยสารประจำทาง" หรือ "รถเมล์" ผู้โดยสารควรดูแลและพร้อมรับมือกับโรคภัยที่อาจตามมา ซึ่งเป็นต้นตอของโรคหลากหลายชนิดเพราะมีเชื้อโรคต่างๆ ทั้งเชื้อราและแบคทีเรียที่เกาะอยู่ตามเบาะ หรือราวจับ ผู้โดยสารส่วนมากต่างคิดว่าเหตุผลที่รถโดยสารสกปรกนั้นเกิดขึ้นจากสภาพรถ การไม่ดูแลรักษาความสะอาดของพนักงานขับรถและกระเป๋ารถเมล์ แต่ไม่มีใครนึกถึงเหตุผลหนึ่งที่ทำให้รถโดยสารประจำทางซึ่งเป็นของสาธารณะนั้นสกปรก นั่นก็คือ พฤติกรรมของผู้โดยสารนั่นเอง สังเกตได้จาก เศษตั๋ว เศษขยะ หรืออาหารที่นำมารับประทานบนรถแล้วทิ้งขยะไว้ ตามซอกต่างๆของรถ บางคนอาจจะตั้งใจทิ้งไว้หรือบางคนอาจจะเพียงแค่ลืม แต่สุดท้ายขยะก็อยู่บนรถโดยสารอยู่ดี ซึ่งขยะเหล่านี้เป็นต้นเหตุก่อให้เกิดโรคตามมา นอกจากเชื้อโรคที่เกิดจากขยะซึ่งเราสามารถมองเห็นได้แล้ว ยังมีการแพร่กระจายเชื้อต่างๆระหว่างผู้โดยสารรถเมล์ ยกตัวอย่างเช่น การไอจาม การสัมผัสราวจับ เบาะนั่ง กระจก ฝุ่นต่างๆภายในรถ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดโรคต่างๆตามมา เช่น โรคปอด โรคอุจจาระร่วง โรควัณโรค โรคไข้หวัด 2009 ซึ่งเป็นที่พูดถึงอย่างมากในช่วงพ.ศ.2552 ยิ่งถ้าเป็นรถโดยสารปรับอากาศยิ่งควรระวัง เพราะเป็นสถานที่อากาศถ่ายเทจำกัดเป็นเวลานาน สามารถแพร่และทำให้เกิดการติดต่อโรคไปสู่คนวงกว้างได้ เป็นต้น แม้การใช้ชีวิตกับการเดินทางโดยรถสาธารณะของคนเมืองอาจหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่สามารถปกป้องตัวเองได้ ด้วยการรักษาความสะอาดให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัย และไม่ทำให้ตนเองเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ก่อให้เกิดเชื้อโรคต่างๆ เพราะ สาเหตุสำคัญของโรคที่เกิดบนรถโดยสารประจำทางไม่ว่ามลพิษอากาศ หรือการทิ้งขยะบนรถประจำทาง ล้วนเกิดจาก "คน" เพื่อป้องกันไม่ให้โรคระบาด รถประจำทางไม่กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ให้ชีวิตเป็นอันตรายการจะดูแลป้องกัน ก็ต้อง "คน" นั่นเองที่ลงมือร่วมแรงร่วมใจช่วยกัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจในการออกแบบสื่อเพื่อรณรงค์ให้ผู้โดยสารเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัยที่ดีของผู้ที่โดยสารรถประจำทาง โดยเป็นสื่อประเภทสื่อสิ่งพิมพ์และโมชั่นกราฟิก เนื่องจากสื่อที่พบตามรถประจำทางนั้น สภาพเก่า ชำรุด ไม่น่าสนใจ และที่สำคัญสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด ส่วนโมชั่นกราฟิกจะทำหน้าที่อธิบายข้อมูลทั้งหมดที่ไม่สามารถบอกในสื่อโฆษณาได้เนื่องจากในปัจจุบันผู้คนต่างติดโซเชียลออนไลน์ สังเกตจากเมื่อผู้โดยสารบางส่วนเมื่อขึ้นไปบนรถประจำทาง หากไม่มีอะไรทำก็จะหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นเพื่อฆ่าเวลาระหว่างเดินทาง ซึ่งสื่อทั้งสองชนิดมีคิวอาร์โค้ดเพื่อเชื่อมโยงกัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสุขอนามัยในการใช้รถโดยสารประจำทาง
2.ศึกษาการออกแบบสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสุขอนามัยในการใช้รถโดยสารประจำทาง
3. ศึกษาการออกแบบสื่อโมชั่นกราฟิกเกี่ยวกับสุขอนามัยในการใช้รถโดยสารประจำทาง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคคลที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 18 - 25 ปี จำนวน 100 คน โดยแบ่งออกเป็นประเมินสื่อโฆษณา 50 คน และประเมินสื่อโมชั่นกราฟิก 50 คน

2. กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักการโฆษณาและประชาสัมพันธ์
2. หลักการออกแบบสิ่งพิมพ์
3. หลักการออกแบบโมชั่นกราฟิก
4. ทฤษฎีการออกแบบเรขศิลป์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- สื่อโฆษณา
- สื่อโมชั่นกราฟิก
- แบบประเมินด้านเนื้อหา สำหรับผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาด้านโรคติดต่อ
- แบบประเมินด้านเทคนิค สำหรับผู้เชี่ยวชาญเทคนิคด้านภาพประกอบ
- แบบประเมินด้านเทคนิค สำหรับผู้เชี่ยวชาญเทคนิคด้านสื่อโฆษณา
- แบบประเมินด้านเทคนิค สำหรับผู้เชี่ยวชาญเทคนิคด้านโมชั่นกราฟิก
- แบบประเมินความพึงพอใจ สำหรับกลุ่มเป้าหมาย

4. วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนที่ 1 รวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสุขอนามัยบนรถโดยสารประจำทาง “จากกลุ่มเป้าหมาย” การหาข้อมูลจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เกี่ยวข้องกับ โรคติดต่อ โฆษณา การออกแบบกราฟิก และการออกแบบโมชั่นกราฟิก

พฤติกรรมของผู้โดยสารรถโดยสารประจำทางที่ส่งผลต่อสุขอนามัยในการใช้รถโดยสารประจำทาง

จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Shadowing ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลแบบสังเกตการณ์โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัวทั้งหมด 34 คน พบว่าผู้โดยสารส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ดังนี้ จับราวที่จับบริเวณเบาะ จับราวด้านบน จับราวตอนขึ้น/ลง จับเสาตรงกลาง จึงสามารถสรุปว่าบริเวณต่างๆที่กล่าวมานั้นเป็นจุดที่สามารถแพร่เชื้อโรคจากผู้โดยสารคนหนึ่งไปยังหลายๆคนได้ นอกจากนี้ยังมีพฤติเฉพาะบุคคลหลายๆอย่าง เช่น ล้วง แคะ แกะ เกาบริเวณฟัน, ตา,จมูก และเท้า มือลูบหน้า ใช้มือหยิบจับอาหารโดยที่ไม่ล้างมือก่อน และที่สำคัญคือมีผู้โดยสารบางท่านที่จามแล้วไม่มีการปิดปากหรือป้องกันใดๆ

จากพฤติกรรมของผู้โดยสารที่ได้เก็บข้อมูล สามารถวิเคราะห์ได้ว่า พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดสุขอนามัยที่ไม่ดีมี 2 ทางคือ ทางการสัมผัส และทางการหายใจ

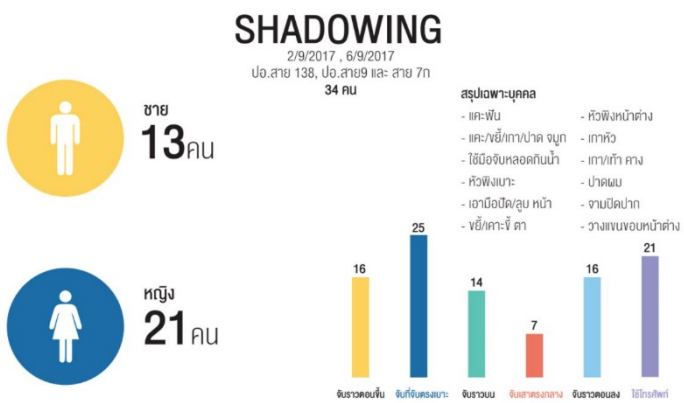

รูปที่ 1 ภาพแสดงผลการเก็บข้อมูลโดยเทคนิค Shadowing

รูปที่ 2 ภาพแสดงการลงพื้นที่เก็บข้อมูลรถเมล์ ปอ.140

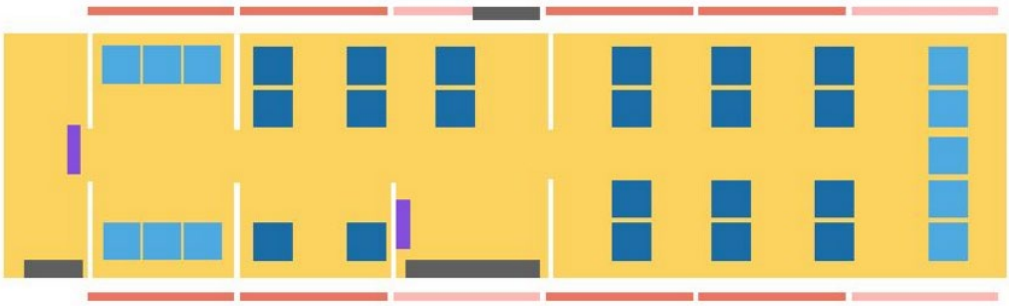

รูปที่ 3 ภาพแผงผังภายในรถเมล์ ปอ.140

ส่วนที่ 2 รวบรวมข้อมูลโดยจากผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลด้านเอกสารเกี่ยวกับโรค ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายในการใช้รถโดยสารประจำทางและในประเทศไทยมีสถิติการเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคเหล่านี้สูง ซึ่งข้อมูลของโรคทั้ง 4 มีดังนี้

1. วัณโรค

- เกิดจาก เชื้อ *Mycobacterium Tuberculosis*
- อาการสำคัญ คือ ไอเรื้อรังเกิน 3 เดือน มีไข้ต่ำ อ่อนเพลีย น้ำหนักลด
- ติดต่อทางการหายใจรับละอองเสมหะขนาดเล็กๆเข้าไป ซึ่งมาจากการไอ จาม หรือพูด

2. ไข้หวัดใหญ่

- เกิดจาก เชื้อ *Influenza viruses*
- อาการที่สำคัญ คือ มีน้ำมูก ไอ เจ็บคอ มีไข้ ปวดกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย
- ติดต่อทาง การไอจามของผู้ป่วย เชื้อที่อยู่ในละอองอากาศเข้าสู่จมูกจากการหายใจ หรือสัมผัสกับเยื่อตา หรือเยื่อเมือกช่องปาก และจากสัมผัสเชื้อโดยตรง เช่น จากมือสัมผัสเชื้อแล้วมือเช็ดปาก หรือขยี้ตา

3. อหิวาตกโรค

- เกิดจาก เชื้อ *Vibrio cholera*
- อาการสำคัญ : ถ่ายเป็นน้ำ มีสีเหมือนน้ำซาวข้าว มีกลิ่นเหมือนคาวปลา ถ้ารุนแรงอาจช็อคได้เนื่องจากขาดเกลือแร่
- ติดต่อจากการรับประทานอาหารและน้ำที่มีอุจาระของผู้ป่วยปนเปื้อนอยู่ และยังพบเชื้อได้ในอาหารทะเลโดยเฉพาะหอยในแพลงตอน/Plankton (สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กมากที่อาศัยอยู่ในน้ำ) และในสาหร่าย

4. มะเร็งปอด

- เกิดจากฝุ่น PM 2.5 (เป็นฝุ่นละอองขนาดเล็กที่สามารถเข้าสู่ร่างกายได้โดยตรง)
- อาการ : ไอ จาม มีน้ำมูก เจ็บคอ ถ้าได้รับฝุ่นในปริมาณมากอาจเป็นปอดอักเสบได้
- เชื้อโรคสามารถเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจส่วนล่างหรือถุงลมในปอด

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ จากการศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายขณะใช้บริการรถโดยสารประจำทางพบว่า สายตาของกลุ่มเป้าหมายที่นั่งเก้าอี้จะมองไป 2 ตำแหน่ง คือเบาะหลังคนข้างหน้า และมองกระจกหน้าต่าง ส่วนสายตาของกลุ่มเป้าหมายที่ยืนจะมองไปยังส่วนบนของกระจกหน้าต่าง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำสื่อเพื่อติดตั้งทั้งหมด 2 ตำแหน่ง นั่นก็คือ หลังเบาะนั่งและกระจกส่วนบนของหน้าต่าง

จากการให้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคได้ความว่า การออกแบบสื่อโฆษณาที่ดีควรมีทั้งการให้ข้อมูลและวิธีแก้ไข โดยข้อความและภาษาที่ใช้บนสื่อโฆษณาควรครบถ้วน เข้าใจง่าย กระชับ และดึงดูดความสนใจ ขนาดของข้อความควรเรียงลำดับความสำคัญจากใหญ่ไปเล็กให้ดี ในด้านของภาพประกอบ ควรเข้าใจง่ายไม่ยุ่งยาก การรับสื่อของคนไทยนั้นไม่สามารถที่จะตีความหมายได้ทุกคนหากมีอะไรซับซ้อนยุ่งยาก อีกทั้งบนรถโดยสารประจำทางมีผู้คนมากหมายหลายช่วงอายุ หลากหลายการศึกษาจึงยากที่จะสื่อสารให้ทุกคนเข้าใจหากใช้ภาพประกอบที่ซับซ้อน แต่ที่สำคัญที่สุดในการออกแบบภาพประกอบนั้นคือต้องทั้งดึงดูดความสนใจและสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อให้ได้ เรื่องของโทนสีนั้น ควรเป็นสีที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ทุกผลงานการออกแบบควรมีสีที่เหมือนกัน เนื่องจากเป็นการสร้างบรรยากาศโดยรอบเพื่อบังคับให้กลุ่มเป้าหมายสนใจมองไปที่ตัวสื่อ และสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้สื่อโฆษณาออกมาน่าสนใจนั้นก็คือ การรวม

ข้อความและภาพประกอบเข้าด้วยกันควรมีการจัดองค์ประกอบของภาพให้สมดุล ส่วนเรื่องขนาดของสื่อโฆษณานั้นหากต้องการให้กลุ่มเป้าหมายสนใจควรมีขนาดใหญ่ แต่ต้องอยู่ในขอบเขตขนาดของบริเวณที่สื่อจะไปติดตั้ง

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบสื่อโมชั่นกราฟิก จากการศึกษาถึงความเหมาะสมของสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการให้ความรู้และความเข้าใจ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมาย และได้นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการออกแบบ โดยการกำหนดโครงเรื่อง แนวคิดหลัก กำหนดอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นภาพรวมของงาน และได้ทำการเริ่มเขียนบท หลังจากนั้นได้นำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบโดยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดความยาวของสื่อโมชั่นกราฟิกให้เหมาะสม การเขียนบท การเล่าเรื่องเป็นลำดับ การแสดงของภาพที่สามารถสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย และนำข้อมูลที่ค้นคว้าไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเพื่อปรับข้อมูลให้สั้นลงเพื่อที่จะทำให้ การนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อโมชั่นกราฟิกไม่น่าเบื่อจนเกินไป สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น และในด้านการให้เสียงในสื่อโมชั่นกราฟิก เน้นเสียงที่ฟังแล้วรู้สึกสนุก สามารถดึงดูดความสนใจได้ประกอบกับเสียงดนตรีบรรเลงเป็นพื้นหลังกับเสียงประกอบที่ใช้เชื่อมโยงตามการเคลื่อนไหวของตัวกราฟิกต่างๆ ทำให้ดูน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 5 การออกแบบสื่อ

รูปที่ 4 แสดงสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อ Motion Graphic

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำการประเมินคุณภาพของสื่อโฆษณา และสื่อโมชั่นกราฟิก เกี่ยวกับโรคติดต่อในรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ โดยผู้เชี่ยวชาญ และการตอบแบบประเมินของกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำค่าของคะแนนที่ได้จากแบบประเมินคุณภาพความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญมาทำการหาค่าเฉลี่ยในแต่ละหัวข้อ และหลังจากนั้นก็หาค่าเฉลี่ยรวมในแต่ละด้าน

2. นำค่าเฉลี่ยของแต่ละหัวข้อ มาประเมินกับเกณฑ์วัดผลที่ได้ตั้งขึ้นมา เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพความเหมาะสม

3. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละข้อเพื่มนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ โดยค่าที่หาได้หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่ามีการกระจายข้อมูลน้อย นั่นคือ ข้อมูลเชื่อถือได้แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีการกระจายข้อมูลมาก นั่นคือ ข้อมูลไม่เป็นไปในทางเดียวกัน ไม่ควรใช้ในการวิเคราะห์

4. นำค่าเฉลี่ยของแต่ละข้อมารวมแล้วหาค่าเฉลี่ยอีกครั้งหนึ่ง เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพและความเหมาะสมของสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ และสื่อโมชั่นกราฟิกให้ความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อในรถโดยสารประจำทาง แล้วนำผลของทั้ง 2 แบบมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับคะแนนที่ตั้งขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

5. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาที่มีต่อการออกแบบสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสุขอนามัยในการใช้รถโดยสารประจำทาง

ด้านสื่อสิ่งพิมพ์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ความเหมาะสมของเนื้อหา			
1.1 สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย	4	0	ดี
1.2 ปริมาณเนื้อหาที่นำเสนอมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ช่วงอายุ 18-25 ปี)	4.3	0.57	ดี
1.3 เนื้อหาที่นำเสนอมีความน่าสนใจ	5	0	ดีมาก
2. ความถูกต้องและครบถ้วน			
2.1 ความถูกต้องของเนื้อหา	4.3	0.57	ดี
2.2 ความครบถ้วนของเนื้อหา	3.6	0.57	ดี
2. ภาษาที่ใช้			
3.1 มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง	4.3	0.57	ดี
3.2 มีการใช้ภาษาที่น่าสนใจ	4.3	0.28	ดี
คะแนนรวม	4.26	0.28	ดี

ด้านสื่อโมชั่นกราฟิก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ความเหมาะสมของเนื้อหา			
1.1 สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย	4.6	0	ดีมาก
1.2 ปริมาณเนื้อหาที่นำเสนอมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ช่วงอายุ 18-25 ปี)	4.6	0.57	ดีมาก
1.3 เนื้อหาที่นำเสนอมีความน่าสนใจ	5	0	ดีมาก
2. ความถูกต้องและครบถ้วน			
2.1 ความถูกต้องของเนื้อหา	4.6	0.57	ดีมาก
2.2 ความครบถ้วนของเนื้อหา	4	0	ดี
3. ภาษาที่ใช้			
3.1 มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง	4.6	0.57	ดีมาก
3.2 มีการใช้ภาษาที่น่าสนใจ	4.3	0.57	ดี
คะแนนรวม	4.53	0.30	ดีมาก

1. จากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสุขอนามัยและพฤติกรรมการรับรู้ของผู้ใช้บริการรถโดยสาร ประจำทาง พบว่า การที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายสนใจรับสื่อโฆษณานั้น องค์ประกอบทุกอย่างต้องน่าสนใจและแปลกใหม่ไม่ว่าจะเป็น ข้อความที่ปรากฏ สี ลักษณะ ภาพประกอบที่เข้าใจง่าย ทั้งหมดนี้ต้องถูกนำมาจัดองค์ประกอบที่สมดุลเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ส่วนในสื่อโมชั่นกราฟิกนั้นนอกจากเรื่องของเนื้อหาข้อมูล ลักษณะตัวละคร การตัดทอนภาพเพื่อนำมาใช้เป็นภาพประกอบแล้วนั้น ยังต้องคำนึงถึง เสียงพากย์ เสียงประกอบ ทำนองบรรเลง และความลื่นไหลของงาน จะนำให้เกิดความน่าสนใจในงาน และสามารถสื่อสารข้อมูลให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาเรื่องของการออกแบบภาพประกอบที่ใช้ในการทำสื่อโฆษณานั้น ผู้วิจัยได้ดึงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของเชื้อโรคและจุลชีพที่ทำให้เกิดโรคมาออกแบบให้เป็นคาแรคเตอร์หลักประจำแต่ละโรคนั้นซึ่งใช้ทั้งในตัวสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์และสื่อโมชั่นกราฟิก โดยทางสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์ เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของสื่อโฆษณาคือต้องการดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธี Digital Painting เพื่อให้ภาพประกอบมีมิติ ไม่เรียบแบน ส่วนสื่อโมชั่นกราฟิกนั้น เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของสื่อคือต้องบอกข้อมูลทั้งหมดให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แนวคิด Flat Design มาใช้ เพื่อให้ภาพเข้าใจง่าย

3. จากการศึกษาเรื่องทฤษฎีสี ผู้วิจัยพบว่า การทำพื้นหลังให้เป็น Gradient นั้น จะทำให้งานดูมีมิติและโดดเด่นขึ้น ผู้วิจัยจึงนำไปใช้ทั้งในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์และสื่อโมชั่นกราฟิก โดยในสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์จะใช้สีแดงและน้ำเงิน ซึ่งสีแดงให้ความรู้สึกกระตุ้น ตื่นเต้น สำคัญ และอันตราย ส่วนสีน้ำเงินให้ความรู้สึกถึงความสงบสุขุม หนักแน่น และเคร่งขรึม และอีกหนึ่งสีที่ได้จากการไล่สีระหว่างแดงไปน้ำเงินคือสีม่วง ซึ่งให้ความรู้สึกมีเสน่ห์ น่าติดตาม เร้นลับและมีอำนาจ ส่วนในสื่อโมชั่นกราฟิกนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้สีคู่ตรงข้ามกับวัตถุหลักในแต่ละฉากเพื่อภาพรวมออกมาโดดเด่นและน่าสนใจ

4. จากการศึกษาเรื่องการออกแบบโลโก้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการตัดทอนภาพเข้ามาใช้ เพื่อลดรายละเอียดต่างๆที่ไม่จำเป็นอีกทั้งยังทำให้เข้าใจง่ายไม่ว่าโลโก้จะถูกย่อหรือขยายขนาดก็ตาม

5. จากการศึกษาหลักการออกแบบโฆษณา สิ่งสำคัญนั่นก็คือ ข้อความที่ปรากฏบนโฆษณา ผู้วิจัยใช้การตั้งคำถามว่า รู้หรือไม่? แน่ใจหรอ? เป็นข้อความรองเพื่อดึงดูดความสนใจกลุ่มเป้าหมาย แล้วตามด้วยการบอกสถิติของแต่ละโรคหรือพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับคนไทย ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่นั้นมีความสนใจเรื่องสถิติที่ไม่สามารถรู้ได้ทั่วไปหากไม่ค้นคว้า เพื่อเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงใส่แหล่งอ้างอิงของสถิตินั้นๆที่กล่าวขึ้นมาอีกด้วย และการออกแบบสื่อโฆษณาที่ดีนอกจากบอกข้อมูลแล้ว ยังสมควรบอกวิธีแก้ไขให้กลุ่มเป้าหมายด้วย ผู้วิจัยจึงออกแบบให้ข้อความหลักของโฆษณาเป็นวิธีป้องกัน โดยข้อความทั้งหมดที่ปรากฏบนสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์นั้นผู้วิจัยใช้เทคนิคการเล่นคำ คำคล้องจอง และมีการเรียงคำใหม่แต่ความหมายเหมือนเดิมเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ

6. จากการศึกษาการออกแบบโมชั่นกราฟิกนั้น เนื้อหาทั้งหมดต้องถูกจัดลำดับความสำคัญให้ดี เนื้อหาต้องสั้น กระชับ และต้องครบถ้วน การเล่าเนื้อหาจะมีการแทรกการให้ข้อมูลเป็นลำดับๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการสื่อ การเรียงลำดับหลักๆจะมี 3 ขั้นตอน คือ สาเหตุ, ปัญหา, วิธีป้องกัน สิ่งเหล่านี้สามารถที่จะเรียงสลับกันได้ขึ้นอยู่กับเทคนิคการเล่าเรื่องของผู้เล่า ในสื่อโมชั่นกราฟิกจะต้องมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการเคลื่อนไหวที่มีความลื่นไหล เพื่อที่จะไม่ทำให้สื่อดูแล้วน่าเบื่อ หรือขาดตอน ในส่วนของการใช้ไทป์เฟซจะต้องเลือกให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย อ่านง่าย เห็นชัด และเข้ากับการออกแบบกราฟิกอื่นๆอีกด้วย และการให้เสียงในสื่อโมชั่นกราฟิกจะต้องใช้เสียงที่เข้ากับอารมณ์ของตัวงาน ไม่ว่าจะเป็นเสียงประกอบพื้นหลังหรือเสียงเอฟเฟคก็ตาม เพื่อให้งานดูเป็นหนึ่งเดียวกัน

7. จากการสำรวจความพึงพอใจพบว่าหลังจากที่กลุ่มเป้าหมายได้ชมสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์ พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความชื่นชอบ สนใจในตัวสื่อ และตระหนักถึงการรักษาสุขอนามัยมากขึ้น ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าสื่อโฆษณาสิ่งพิมพ์สามารถเข้าถึงผู้ใช้รถโดยสารประจำทางได้เป็นอย่างดี

8. จากการสำรวจความพึงพอใจพบว่าหลังจากที่กลุ่มเป้าหมายได้ชมสื่อโมชั่นกราฟิก พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความชื่นชอบ และมีความเข้าใจในข้อมูลเกี่ยวกับความร้ายแรงและการป้องกันเชื้อเหล่านี้

6. อภิปรายผล

1. อภิปรายผลจากการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา การศึกษาสุขอนามัยในการใช้รถโดยสารประจำทางเพื่อออกแบบสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ด้านเนื้อหาของโรคติดต่อ มีความเหมาะสมและมีความน่าสนใจสอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน มีการออกแบบให้สามารถอ่าน มีสีสันที่ดึงดูดน่าสนใจ และสามารถสรุปเนื้อหาให้ทำความเข้าใจได้ง่าย

2. อภิปรายผลจากการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบจากผลการประเมินคุณภาพของผลงานการศึกษาสุขอนามัยในการใช้รถโดยสารประจำทางเพื่อออกแบบสื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ด้านการออกแบบนั้น มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้งานและสื่อสารได้ตรงตามเป้าหมาย ทำให้ผู้พบเห็นสามารถเข้าใจถึงเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

จากผลการศึกษาที่ได้กล่าวมาข้างต้นพบว่า ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาโดย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาโรคระบาดและสาธารณสุข ผลจากการประเมินคุณด้านการออกแบบโดย ผู้เชี่ยวชาญด้านโฆษณา, กราฟิก, โมชั่นกราฟิก และผลประเมินคุณภาพด้านความพึงพอใจโดยกลุ่มเป้าหมาย เมื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาเปรียบเทียบตามเกณฑ์ในบทที่ 3 แล้วอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การทำสื่อโมชั่นกราฟิกเนื้อหาทั้งหมดต้องถูกจัดลำดับความสำคัญให้ดี เนื้อหาต้องสั้น กระชับ และต้องครบถ้วน การเล่าเนื้อหาจะมีการแทรกการให้ข้อมูลเป็นลำดับๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการสื่อการเรียงลำดับหลักๆจะมี 3 ขั้นตอน คือ สาเหตุ, ปัญหา, วิธีป้องกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อการออกแบบนั้นควรขยายกลุ่มที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางในการออกแบบที่แตกต่าง และเพื่อได้ข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ในการออกแบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้รถโดยสารประจำทาง

8. เอกสารอ้างอิง

Boobpha Kalapatna, GotoKnow [Online], Available:https://www.gotoknow.org/posts/408302 [9 ธันวาคม 2560]

กัณฐีณีนาฎ มีชั้นช่วง, โรงพยาบาลค่ายสุรนารี [Online], Available: http://www.fsh.mi.th/km/wp-content/uploads/2014/06/140626_02.pdf [22 เมษายน 2561]

วีระเดช สุวรรณลักษณ์, หาหมอ [Online], Available: http:// haamor.com/th/%E0%B8%%B1%E0%B8%93%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84/ [9 ธันวาคม 2560]

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ และคณะ, หาหมอ [Online], Available: http://haamor.com/th/ [9 ธันวาคม 2560]

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ และคณะ, หาหมอ [Online], Available: http:// haamor.com/th/%E0%B8%AD%E0%B8%AB%E0%B8%B4%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84/ [9 ธันวาคม 2560]

ศิวพันธุ์ ชูอินทร์, 2556, **มลพิษทางอากาศ,** ครั้งที่ 1, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วนิดา จีนศาสตร์, 2551, **มลพิษทางอากาศ และการจัดการคุณภาพอากาศ,** ครั้งที่ 1, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กลวิธีในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนในระดับปริญญาตรี

STRATEGIES FOR USING FACEBOOK TO ENHANCE BACHELOR'S DEGREE TEACHING

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัฐสภา แก่นแก้ว

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: rattasapa.ka@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ผู้สอนสามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้โดยผนวกเอาเฟซบุ๊กเข้าไปใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนการสอน ออกแบบระบบการเรียนการสอน และ พัฒนากลวิธีในการใช้เฟซบุ๊กเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน หรือแม้แต่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการเรียนรู้แบบร่วมกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เฟซบุ๊กสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ได้ทั้งในชั้นเรียน และ นอกชั้นเรียน ซึ่งบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและรวบรวมกลวิธีในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี และ 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบและใช้งานกลุ่มเฟซบุ๊กเพื่อเป็นเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี อันประกอบไปด้วย 2 หัวข้อหลัก ได้แก่ 1) กลวิธีในการสร้างบัญชีเฟซบุ๊กเพื่อใช้งานในการสอน และ 2) กลวิธีในการใช้คุณสมบัติต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอน ได้แก่ การบรรจุหรือเชิญผู้เรียนเข้ากลุ่มเฟซบุ๊กสำหรับการเรียนการสอน การประกาศข้อมูลด้วยภาพการแจกจ่ายแฟ้มข้อมูลเอกสาร กลวิธีการประกาศคะแนน การใช้อีเวนท์เพื่อเตือนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม เทคนิคการอัพโหลดภาพนิ่ง เทคนิคการอัพโหลดภาพเคลื่อนไหว การใช้เฟซบุ๊กไลฟ์เพื่อการอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ การใช้ข้อมูลจากการใช้งานกลุ่มสังคมการเรียนรู้ และการใช้งานคุณสมบัติของหน่วยการเรียนรู้ของกลุ่มเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนในระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: กลวิธี เฟซบุ๊ก การออกแบบระบบการเรียนการสอน การสอนในระดับปริญญาตรี

ABSTRACT

A present bachelor’s degree level teaching. The Instructor can be design learning process and use learning technology by integrating Facebook as an important tools to enhance teaching and learning, Instructional design system of teaching and develop many kind of strategies to using Facebook as an interactive media for communicating between instructor and learner, students and instructor or even promoting cooperative learning or collaborative learning among students and students. It’s able to enhance learning processes both in the classroom and outside of the classroom.

The purpose of this study 1) To study and gather knowledge of using Facebook to enhance bachelor's degree teaching 2) To be analyze a guideline for design and used Facebook group as a learning technology to enhance bachelor's degree teaching in 2 main topics 1) Strategies for creating a Facebook account to use for teaching and 2) Strategies for using various features of Facebook to support teaching such as inviting students to join Facebook group, using visual information for announcements, distributing files and documents, score announcement, using events to remind students to participate in-class and out-class activities, photo uploading technique, video uploading technique, using Facebook LIVE to explain various topics, using Facebook group insights and qualification of units in social learning group to enhance bachelor's degree teaching. Facebook can help instructor to manage active learning to be more effective.

Keywords: Strategies, Facebook, Instructional design system, Bachelor's degree teaching

บทนำ

ในปัจจุบัน กระแสข่าวสารข้อมูลและการเรียนรู้ ความก้าวหน้าของการสื่อสารโทรคมนาคม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การแสวงหา และการกระจายข่าวสารข้อมูล รวมทั้งการเรียนรู้มีความสะดวกและรวดเร็วในหลายรูปแบบ จากประชากรทั้งหมดราว 70 ล้านคนในประเทศไทย มีจำนวนราว 50 ล้านคนเป็นผู้ใช้เฟซบุ๊ก ในจำนวนนี้เป็นเพศชายและหญิงในจำนวนที่เท่าๆ กัน ซึ่งช่วงอายุที่นิยมมากที่สุดในหมู่ผู้ใช้อยู่ระหว่าง 25 และ 34 ปี โดยในปี ค.ศ.2019 เฟซบุ๊กมีการใช้งานในประเทศไทยสูงที่สุดเมื่อเทียบสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ (Thossaporn Phanpinit and Watcharaporn Kansirisin ,2019)

นักศึกษาในระดับปริญญาตรีใช้งานสมาร์ทโฟนอย่างแพร่หลาย และแทบทุกคนใช้งานเฟซบุ๊กเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่าผู้สอนหลายท่านอาจมองว่าเฟซบุ๊กเป็นวิกฤติ ที่ดึงความสนใจของผู้เรียนจากการเรียน หากแต่อาจารย์มืออาชีพผู้ที่มีความพยายามในการพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส สามารถออกแบบและใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ด้วยการผนวกเอาเฟซบุ๊กเข้าไปเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาให้ตอบสนองการเรียนรู้เชิงรุก อีกทั้งยังสามารถดึงการจดจ่อต่อโลกออนไลน์ของนักศึกษา นำไปสู่กิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น โดยใช้ช่องทางการสื่อสารเดิมที่ผู้เรียนคุ้นเคย

หากผู้สอนสามารถใช้กลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group)ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อสื่อสารกับผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีการในการออกแบบการใช้งานระบบอย่างมีชั้นเชิง มีกลวิธีในการพลิกแพลงโดยอาศัยความรู้ความชำนาญในการใช้งาน กลุ่มเฟซบุ๊กก็จะไม่เป็นเพียงแหล่งข้อมูลอิเลกทรอนิกส์ที่ผู้เรียนจะเข้ามาอ่านข้อความที่อาจารย์ "ประกาศ" ตามแนวทางการเรียนรู้แบบตั้งรับ (Passive Learning) ในแบบดั้งเดิม แต่เฟซบุ๊กจะปรับเปลี่ยนกลายเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์ (Interactive Media) เพื่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน หรือแม้แต่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบร่วมกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) อันสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน (In Class) และนอกชั้นเรียน (Out Class) ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้

วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาและรวบรวมกลวิธีในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี

(2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการออกแบบและใช้งานกลุ่มเฟซบุ๊กเพื่อเป็นเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี

การใช้เฟซบุ๊กเพื่อการศึกษา

เฟซบุ๊กเริ่มเปิดดำเนินการใช้งานในปี 2004 ในฐานะของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เปิดให้ทุกมหาวิทยาลัยและผู้เรียนในระดับโรงเรียนใช้งาน เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของสื่อสังคมออนไลน์นอกเหนือจากมายสเปซ (MySpace) ที่มีผู้ใช้นับล้านคนในขณะนั้น แต่เมื่อเวลาผ่านไป ผู้ใช้เฟซบุ๊กมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อย่างมีนัยสำคัญ (Ouf, S., Nasr, M. and Helmy,2010)

เฟซบุ๊กไม่ได้เป็นเพียงหนึ่งในเว็บไซต์เครือข่ายสังคมที่โด่งดังที่สุด แต่เป็นเว็บไซต์ที่มีชื่อเสียงที่สุดอันดับสองของโลก และอยู่ในอันดับที่เก้าในบรรดาเครื่องมือการเรียนรู้ 100 อันดับแรกในปี ค.ศ. 2013 โดยจำนวนการใช้งานผู้ใช้เฟซบุ๊กในเดือนเมษายน 2018 มีจำนวนสูงขึ้นในราว 2.2 พันล้านคน จากการเข้าถึงอย่างกว้างขวางการในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันนี้มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาเฟซบุ๊กมาใช้งานเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา การใช้เฟซบุ๊กอย่างแพร่หลายในผู้เรียนระดับปริญญาตรี และการถูกกล่าวถึงจากคณาจารย์และสถาบันที่มีความสนใจที่จะพัฒนาการใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ได้กลายเป็นหัวข้อสำคัญในการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สอนที่สังกัดสถาบันการศึกษาซึ่งสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยี (Siikanen, M., Baltakys, K., Kanniainen, J., Vatrapu, R., Mukkamala, R. and Hussain, A., 2018.)

Yan, J. (2011) ได้ศึกษาพบว่า ประชากรทั่วโลกกว่า 80 ล้านคนที่จัดว่าเป็นกลุ่มมิลเลนเนียล (Millennials) หรืออาจเรียกว่า Generation Y มากกว่าครึ่งหนึ่งจะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ซึ่งผู้สอนในมหาวิทยาลัยต้องทำงานหนักขึ้นกว่าเดิม เพื่อดึงดูดและรักษาผู้เรียนเหล่านี้ ที่มักถูกเรียกว่า “ชาวพื้นเมืองดิจิทัล (Digital Natives)” ไว้ ผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีถูกเลี้ยงและเติบโตขึ้นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และมักจะหันไปใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความคุ้นเคยเมื่อต้องการค้นหาข้อมูล ซึ่งเฟซบุ๊กเป็น "เว็บไซต์บ้าน (Home Site)" ที่นักศึกษาจำนวนมากเข้าใช้งานเป็นจำนวนหลายครั้งตลอดทั้งวัน

การใช้เทคโนโลยีของเฟซบุ๊ก สามารถผนวกรวมเข้ากับวิธีการเรียนรู้ที่ทันสมัยเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน วิธีนี้มีผลในเชิงบวกต่อความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับผู้สอนและผู้สอนสามารถเพิ่มกิจกรรมที่มุ่งเน้นความร่วมมือในห้องเรียน และนอกห้องเรียนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตัวอย่างเช่น การใช้กลุ่มเฟซบุ๊กที่สร้างขึ้นเพื่อสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งเฟซบุ๊กที่นำมาใช้ในการสอนนี้ สามารถยกระดับทักษะของนักเรียนในการเขียนการอ่านการฟังและการสนทนาให้ดีขึ้น โดยผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับการมอบหมายให้เขียนประโยคสรุปจากการรับชมวีดิทัศน์ที่บรรจุในเฟซบุ๊ก จากนั้นให้คอมเมนต์แบ่งปันแนวคิดกับเพื่อน ๆ โดยให้และอ่านงานเขียนของกันและกัน (Ouf, S., Nasr, M. and Helmy,2010)

กลวิธีใหม่ที่สร้างขึ้นเช่นนี้ มีความสะดวกและง่ายต่อการสื่อสารระหว่างผู้สอนและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างเพื่อนที่เป็นผู้เรียนด้วยกัน เมื่อผู้เรียนแบ่งปันงานของตนเองบนสื่อสังคมออนไลน์ ยิ่งไปกว่านั้นผู้สอนยังสามารถเพิ่มวีดิทัศน์ รูปภาพหรือแผนที่ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำความเข้าใจ

แนวคิดที่ซับซ้อนนอกเหนือไปจากการสอนในชั้นเรียน และผู้เรียนสามารถสร้างกลุ่มสนทนาด้วยกันเพื่ออภิปรายในเรื่องดังกล่าวได้อีกด้วย (Navarro, C.X., Molina, A.I., Redondo, M.A. and Juárez-Ramírez, R., 2016)

เฟซบุ๊กได้นำเสนอศักยภาพที่ยิ่งใหญ่สำหรับผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ดูแลระบบให้สามารถใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มของเฟซบุ๊กในการปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้เพื่อให้มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีผลการศึกษาที่ดีขึ้น ด้วยการสร้างกลุ่มพิเศษที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษา (Social study group) และเชิญผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น รวมทั้งเผยแพร่และแลกเปลี่ยนลิงค์ไปยังเว็บไซต์หน้าต่าง ๆ แบ่งปันวีดิทัศน์ รูปภาพ บทความ และเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้สอนต้องการสอน นับได้ว่าเป็นเรื่องที่คุ้นเคยของผู้สอนและผู้เรียนที่จะนำเอาเฟซบุ๊กมาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากผู้เรียนรู้จักการใช้งานฟังก์ชันของเฟซบุ๊กอยู่แล้ว (Bicen, H. and Uzunboylu, H., 2013)

อย่างไรก็ตาม ผู้สอนจำเป็นที่ต้องเตรียมการด้านต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้เฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมในการศึกษา เฟซบุ๊กสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันได้ง่ายขึ้น โดยการใช้เฟซบุ๊กในวิธีการใหม่จะนำมาใช้ในการพัฒนาสังคมและการรับรู้ทางวัฒนธรรมได้อีกด้วย (Michalik, P., Stofa, J. and Zolotova, I., 2014) อย่างไรก็ตาม การที่ผู้สอนจะใช้เฟซบุ๊กเพื่อการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียนนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาข้อพิจารณาเฉพาะบางประการด้วย ตัวอย่างเช่น การทำความเข้าใจในคุณลักษณะเฉพาะของสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลส่วนบุคคล และการรู้เท่าทันการใช้สื่อดิจิทัล (Helser, S., 2011)

ทั้งนี้ จุดแข็งที่มีการใช้เฟซบุ๊กเพื่อการศึกษาอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ที่ไม่จำกัดเวลาหรือสถานที่ ใช้งานง่าย ไม่มีค่าใช้จ่าย สามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและกระตือรือร้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี

กลวิธีในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรี

การใช้เฟซบุ๊กเพื่อการศึกษา มีการใช้งานหลากหลายรูปแบบทั่วโลก โดยกลวิธีในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อส่งเสริมการสอนระดับปริญญาตรีในบทความนี้ นำเสนอกลวิธีในการพลิกแพลง โดยอาศัยความรู้ความชำนาญในการใช้งานเฟซบุ๊กจากประสบการณ์และการทดลองใช้งานของผู้เขียนเป็นเวลา 8 ปี นับตั้งแต่ปี ค.ศ.2011 – คศ.2019 โดยรวบรวมตั้งแต่กลวิธีต่าง ๆ นับตั้งแต่การสร้างบัญชีเฟซบุ๊กขึ้นเพื่อใช้งานในการสอน ตลอดจนกลวิธีในการใช้คุณสมบัติ (Feature) ต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 กลวิธีในการสร้างบัญชีเฟซบุ๊กขึ้นเพื่อใช้งานในการสอน

การสร้างเฟซบุ๊กเพื่อใช้งานในภารกิจการสอน มีกลวิธีหลัก ดังนี้

4.1.1 การเลือกใช้เฟซบุ๊ก 2 บัญชี เพื่อแยกระหว่างเฟซบุ๊กที่ใช้งานด้านวิชาการและเฟซบุ๊กที่ใช้งานส่วนตัว

การตั้งชื่อบัญชี (Account) เฟซบุ๊กเป็นชื่อจริงของผู้สอนมีความสำคัญมาก ในกรณีที่ประสบปัญหาการใช้งานเฟซบุ๊กในเรื่องใด การยืนยันตัวตน ของเจ้าของบัญชีเฟซบุ๊กด้วยบัตรประจำตัวประชาชน หรือพาสปอร์ต ที่มีชื่อนามสกุลจริง ตรงกับชื่อบัญชี สามารถแสดงตนได้ชัดเจนมากกว่า ดังนั้น ผู้สอน ควรที่จะใช้ชื่อนามสกุลจริง ซึ่งเป็นความสะดวกต่อการค้นหา (Search) ของผู้เรียน

ในกรณีที่ผู้สอนต้องการความเป็นส่วนตัวสูงมาก ต้องการที่จะแยกเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ออกจากกัน ผู้สอนอาจมีกลวิธีในการพลิกแพลง สร้างเฟซบุ๊ก เป็น 2 บัญชี (Account) แยกจากกัน ด้วยการตั้งชื่อบัญชี

เฟซบุ๊กแยกกันระหว่างเฟซบุ๊กที่ใช้ในภารกิจงานสอน และเฟซบุ๊กส่วนตัว โดยใช้บัญชีหนึ่งเป็นชื่อและนามสกุลภาษาไทย อีกบัญชีหนึ่ง เป็นชื่อนามสกุลภาษาอังกฤษ

ผู้สอนสามารถเลือกได้ว่าบัญชีเฟซบุ๊กที่เป็นชื่อภาษาอังกฤษ จะใช้เฉพาะภารกิจเรื่องงานที่ติดต่อกับนักศึกษา เพื่อนอาจารย์ รวมไปถึงแบ่งปันในเรื่องของงานวิชาการ รวมทั้งข่าวสารที่เป็นสาระประโยชน์ต่าง ๆ โดยโพสต์ด้วยการกำหนดค่าเป็นสาธารณะ (Public) ส่วนบัญชีที่เป็นชื่อภาษาไทยนั้นใช้เฉพาะเรื่องส่วนตัว เช่น การทานอาหาร การท่องเที่ยว หรือ การใช้ชีวิตกับญาติพี่น้อง เลือกโพสต์ให้เห็นในแบบเพื่อน (Friend) เท่านั้น โดยผู้สอนควรใช้รูปแสดงตน (Profile) ให้มีลักษณะที่แตกต่างกัน

ผู้สอนที่เป็นเจ้าของบัญชี สามารถกำหนดเองได้ว่า บัญชีเฟซบุ๊กของผู้ใดจะมาเป็นเพื่อน (Friend) บ้าง สำหรับบัญชีที่ใช้งานส่วนตัว สามารถเลือกรับเฉพาะเพื่อน ญาติ และผู้ที่สนิทสนมจริง ๆ เท่านั้นในขณะที่บัญชีที่ใช้ในการทำงานในด้านวิชาการ สามารถเปิดรับศิษย์และผู้ร่วมงานมาเป็นเพื่อนได้

การมีเลือกใช้เฟซบุ๊ก 2 บัญชี เพื่อแยกระหว่างงานด้านวิชาการและ เฟซบุ๊กที่ใช้งานส่วนตัว มีข้อดีคือ สามารถแยกเนื้อหาสาระและชีวิตส่วนตัวออกจากกัน และไม่ได้ยุ่งยากในการบริหารจัดการมากนัก ถ้าเลือกใช้ช่องทางการผูกบัญชีกับอุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น บัญชีที่ใช้ในงาน ใช้กับเครื่อง PC หรือ Mac ที่เป็น Desktop ส่วน บัญชีที่ใช้ในเรื่องส่วนตัว ใช้กับสมาร์ทโฟนหรือแทบเล็ตเท่านั้น การโพสต์เรื่องต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีกลวิธีในการพลิกสลับบัญชีใช้งานได้โดยการใช้แอพลิเคชั่นเฟซบุ๊กบนสมาร์ทโฟนกับงานด้านการสอนและใช้เวบเบราเซอร์ เช่น Safari หรือ Firefox ในบัญชีของเรื่องส่วนตัว เมื่อเวลาต้องการโพสต์ข้อความหรือเนื้อหาใด ๆ จะได้ไม่ผิดพลาดสลับบัญชีก็สามารถแยกกันได้อย่างชัดเจน

ทั้งนี้ นอกจากชื่อบัญชีเฟซบุ๊กภาษาไทยและภาษาอังกฤษแล้ว การแยกภาพแสดงตนของทั้ง 2 บัญชีออกเป็น 2 ภาพ โดยใช้ภาพที่เป็นทางการหรือกึ่งทางการกับ Account ที่ใช้ในงานการศึกษา ในขณะที่ใช้ภาพแต่งกายชุดลำลอง สำหรับบัญชีส่วนตัว รวมทั้งการเลือกภาพปก (Cover) ที่แตกต่างกัน ก็จะสามารถช่วยให้เลือกใช้งานได้ง่ายขึ้น

4.1.2 การเลือกใช้เฟซบุ๊กบัญชีเดียวทั้งในงานด้านวิชาการ และใช้งานส่วนตัว

ผู้สอนที่เป็น “ตัวจริงตลอดเวลา” และเป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตอุทิศให้แก่ศิษย์มักเลือกใช้ เฟซบุ๊กบัญชีเดียวทั้งในงานด้านวิชาการ และใช้งานส่วนตัว

การใช้เฟซบุ๊กบัญชีเดียวนั้น สามารถเลือกกำหนดค่าได้ว่า จะใช้บัญชีเป็นชื่อภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ แต่โดยมากหากติดต่อสื่อสารกับเพื่อนต่างชาติ หรือทำงานในระดับนานาชาติ ควรใช้ชื่อบัญชีเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อความสะดวกในการค้นหา

เป็นที่ทราบกันดีว่า นโยบายของเฟซบุ๊กอนุญาตให้มีเพื่อนได้เพียง 5,000 Account เท่านั้น หากผู้สอนเป็นผู้มีชื่อเสียงมาก สามารถเลือกทำ Page เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารได้อีกช่องทางหนึ่ง แต่ก็ต้องใช้เวลาในการดูแล Page นั้นด้วย

ทั้งนี้ การเลือกใช้เฟซบุ๊กบัญชีเดียว ทั้งงานด้านวิชาการ และใช้งานส่วนตัว สำหรับผู้สอนที่ไม่ต้องการดูแล Page แยกต่างหาก คือ ไม่จำเป็นต้องรับ Friend จำนวนมาก แต่เปิดโอกาสให้มีคน “ติดตาม” และเลือกค่าความเป็นส่วนตัว (Privacy) ของการโพสต์ในแต่ละเรื่อง ให้เป็นสาธารณะ (Public) ในเรื่องงาน ในขณะที่เลือกโพสต์ให้เห็นเฉพาะเพื่อน (Friend) เฉพาะญาติ (Family) ในเรื่องส่วนตัว หรือ อาจใช้กลวิธีในการเลือกซ่อนโพสต์บางโพสต์สำหรับ Friend บางคนก็ได้ เพียงตั้งค่ากำหนดในการโพสต์เท่านั้น

4.2 กลวิธีในการใช้คุณสมบัติ (Feature) ต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอน

เทคนิคและกลวิธีในการสร้างใช้คุณสมบัติ (Feature) ต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอนนั้นมีจำนวนมาก ซึ่งเทคนิคและกลวิธีในการใช้คุณสมบัติ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอนที่สำคัญ ดังนี้

4.2.1 การบรรจุหรือเชิญผู้เรียนเข้ากลุ่มเฟซบุ๊กสำหรับการเรียนการสอน

การบรรจุหรือเชิญผู้เรียนเข้ากลุ่มเฟซบุ๊กนั้น ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่า จะมีเลือกใช้เทคนิคและกลวิธีการใด เช่น เทคนิคการใช้ QR Code (Quick Response Code) ผู้สอนสามารถจัดสร้างกลุ่มเฟซบุ๊กขึ้น แล้วใช้ Website ที่ให้บริการจัดทำ QR Code เช่น Unitag เพื่อสร้าง QR Code และ นำภาพของ QR Code ไปบรรจุใน PowerPoint ที่ใช้สำหรับแนะนำรายละเอียดรายวิชาซึ่งผู้สอนใช้ในสอนในสัปดาห์แรกของการสอน และ มอบหมายให้ผู้เรียนในชั้นเรียน ใช้สมาร์ทโฟนในการเชื่อมโยงไปส่งคำขอเข้ากลุ่มในขณะที่จัดสอน ซึ่งวิธีการดังกล่าวมีข้อดีคือสามารถรับผู้เรียนเข้าสู่กลุ่มเรียนได้อย่างรวดเร็วในเวลาอันสั้น

นอกจากนี้ ยังมีกลวิธีในการใช้งาน Link เพื่อเชื่อมโยงไปยังกลุ่มเรียนได้ เช่น เมื่อผู้สอนสร้างกลุ่มเฟซบุ๊กขึ้นใช้งาน ระบบมักจะสร้าง URL ขึ้น ซึ่งหากวาง Link นั้น ในเอกสารอิเลกทรอนิกส์ใด ๆ ก็ตาม ผู้เรียนก็สามารถ Click ตาม Link ไปส่งคำขอเข้า กลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม หากบรรจุ Link ใน PowerPoint อาจเป็นการยากที่ผู้เรียนจะจดจำตัวอักษรทั้งหมด ซึ่งผู้สอนสามารถใช้เทคนิคในการทำ URL ให้สั้น โดยการใช้ URL Shortener เช่น การใช้งาน Website Bitly โดยผู้สอนสามารถเปลี่ยนแปลงการใช้ชื่อให้สั้นลงซึ่งง่ายต่อการพิมพ์มากกว่า ในกรณีที่ผู้เรียนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ต้องพิมพ์ตัวอักษร

4.2.2 การประกาศข้อมูลด้วยภาพ

การจัดทำ Cover ของกลุ่มเฟซบุ๊ก ก็สามารถเลือกเป็นภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา โดยระบุชื่อรายวิชาไว้บน Cover ก็จะทำให้เข้าใจได้ง่ายว่า ผู้เรียนใช้งานกลุ่มเรียนใดอยู่ นอกจากนี้ประกาศข้อมูลต่างๆ ด้วยการใช้ภาพ หรืออินโฟกราฟิก เป็นสิ่งที่เรียกความสนใจจากผู้เรียนได้ดีกว่าการประกาศเป็นตัวอักษร จุดเด่นของการประกาศด้วยภาพ คือ ผู้เรียนสามารถมองเห็นประกาศทุกบรรทัด บนพื้นที่แบบเดียวกัน โดยไม่แปรเปลี่ยนไปตามขนาดจอแสดงผลของโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผู้เรียนยังสามารถบันทึกภาพไว้เป็นข้อมูล และ/หรือ ส่งต่อภาพดังกล่าวผ่านทาง Facebook Messenger หรือ Line Application ส่งต่อไปยังเพื่อนๆ ได้

4.2.3 การแจกจ่ายไฟล์ (File) ข้อมูลเอกสาร

ผู้สอนสามารถแจกจ่ายไฟล์ (File) ข้อมูลเอกสารประเภทต่างๆ ให้กับผู้เรียนได้ โดยการUpload File ที่มีขนาดและประเภทของไฟล์ (File) ข้อมูลเอกสารตามข้อกำหนดของเฟซบุ๊กที่อนุญาตให้ Upload ขึ้นไปฝากไว้ได้ ทั้งนี้การค้นหาข้อมูลเอกสารที่ Upload ไว้ ผู้สอนและผู้เรียนสามารถ Click เลือกที่ TAB Files ซึ่งกลุ่มเฟซบุ๊กสามารถรวบรวม File ทั้งหมดที่ผู้สอน Upload ไว้ เรียงตามลำดับเวลา

4.2.4 เทคนิคการประกาศคะแนน

ในการประกาศคะแนนนั้น ผู้สอนสามารถทำได้ด้วยวิธีการพื้นฐาน เช่นการพิมพ์รายชื่อของผู้เรียนและคะแนนที่ได้ขึ้นเป็นโพสต์ แต่กลวิธีสำคัญ คือประกาศคะแนนด้วยการ Upload ไฟล์เอกสาร Excel ขึ้นเป็น File ในกลุ่มเฟซบุ๊ก ซึ่งผู้เรียนที่ใช้สมาร์ทโฟนสามารถเลือกดู File Excel ผ่านทาง Excel Online ซึ่งผนวกอยู่ในระบบปฏิบัติการต่าง ๆ ทั้ง iOS และ Android ที่มี Facebook Application สามารถเปิดชมได้ โดยไม่ต้องใช้ Application อื่น

4.2.5 การใช้ Event เพื่อเตือนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้สอนสามารถใช้ Event เพื่อเตือนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนได้ กลวิธีการเลือกใช้ Event เป็นการผลักดัน (Push) คำเตือน ไปยังผู้เรียนในช่วงเวลาที่เหมาะสม ทั้งการเตือนให้เข้ากลุ่มเรียนเพื่อติดตามประกาศข้อมูลข่าวสาร การเตือนให้รับชม Facebook LIVE หรือการเตือนให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีกลวิธีที่สำคัญ คือการส่ง Event ในเวลาค่ำ (20.00 น. -22.00 น.) ซึ่งผู้เรียนในระดับปริญญาตรีมักใช้งานเฟซบุ๊กในเวลาดังกล่าว ซึ่งจะสามารถได้ผลตอบกลับที่รวดเร็วขึ้น

4.2.6 เทคนิคการ Upload ภาพนิ่ง (Photo)

หากผู้สอนต้องการ Upload ภาพขึ้นใน Post จำนวน 1 Post ควรใช้กลวิธีในการเลือกจำนวนภาพสูงสุด ไม่เกิน 5 ภาพ ต่อ 1 โพสต์ เพื่อให้แสดงผลเป็น Thumbnail ได้ครบทุกภาพ อย่างไรก็ตาม การโพสต์ ภาพเพียงภาพเดียว ต่อ 1 โพสต์ มักทำให้ผู้สอนเห็นภาพนั้นได้ชัดเจนที่สุด ผู้สอนจึงควรพิจารณาว่า ภาพแบบใดควรโพสต์เพียงภาพเดียว ภาพแบบใดควรโพสต์เป็นกลุ่ม กลุ่มละไม่เกิน 5 ภาพ หรือ กลุ่มของภาพแบบใดควรจัดทำเป็นอัลบัม (Album) เพื่อที่จะรวบรวมหมวดของภาพไว้ให้อยู่ในพื้นที่เดียวกัน

ผู้สอนควรคำนึงเกี่ยวกับการแสดงผลของภาพที่ Upload ด้วย หากเป็นภาพที่มีความละเอียดสูงมากเกินไป ระบบของเฟซบุ๊กจะบีบอัดภาพให้มีขนาดเล็กลง ซึ่งหากต้องการให้ผู้เรียนรับชมภาพขนาดใหญ่ที่มีความละเอียดสูง ควรใช้กลวิธีในการบรรจุภาพนั้นใน Google Drive และวางเป็น Link ให้ผู้เรียน Download จะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกว่า

4.2.7 เทคนิคการ Upload ภาพเคลื่อนไหว (Video)

การ Upload ภาพเคลื่อนไหว (Video) โดยตรงขึ้น Facebook นั้น สามารถทำได้ หากภาพเคลื่อนไหวนั้นมีความยาวและปริมาณไม่มากนัก เนื่องจากจะสิ้นเปลืองจำนวนข้อมูล (Data) ที่ใช้งาน ทั้งของผู้ที่ Upload และผู้ที่รับชม นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงลิขสิทธิ์ต่างๆ ที่อาจมีอยู่ด้วย

4.2.8 เทคนิคการใช้ Facebook LIVE เพื่อการอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ

การใช้งาน Facebook LIVE ในปัจจุบันสามารถทำได้ง่าย ประโยชน์ที่เกิดขึ้นคือ ผู้สอนสามารถที่จะอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ โดยผู้เรียนสามารถเห็นหน้าผู้สอนไปด้วย หรือ เห็นเนื้อหาหรือสภาพบางอย่างได้จากภาพเคลื่อนไหวจากการแพร่ภาพสดในลักษณะของการนัดหมายล่วงหน้าแบบประสานเวลา (Synchronous) ในขณะที่ผู้สอนสามารถเลือกบันทึก Clip วีดิทัศน์ที่ได้ LIVE ไป ให้ผู้เรียนติดตามชมภายหลัง ในลักษณะไม่ประสานเวลา (Asynchronous) ก็ได้ ซึ่งช่วงเวลาที่เหมาะที่จะใช้งาน Facebook LIVE ในบริบทของไทย ส่วนใหญ่มักดำเนินการในเวลาค่ำ เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่มักใช้ Wifi ในที่พักอาศัย ในการรับชม Facebook LIVE ด้วยการชมสด ได้สะดวกกว่าเวลากลางวัน และผู้เรียนบางคน จะไม่สะดวกรับชม LIVE ในเวลากลางวัน เนื่องจากความสิ้นเปลืองของปริมาณข้อมูล ที่ต้องใช้จากการใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้เรียนที่มักมีจำนวนจำกัด

อย่างไรก็ตาม การใช้ Facebook LIVE นั้น เป็นลักษณะของการพูด “สด” ซึ่งผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในการพูด บอกเล่า หรือบรรยาย จะดำเนินการได้ไม่ยากนัก หากเป็นผู้สอนที่เป็นผู้สอนใหม่อาจไม่คุ้นเคยกับการพูดต่อหน้ากล้องสำหรับการเผยแพร่ภาพสด จำเป็นต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า นอกจากนี้การมอบหมายงานให้ผู้เรียนใช้ Facebook LIVE ในกลุ่มเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกันและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ก็เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่สามารถดำเนินการได้

ข้อควรระวังในการใช้งาน Facebook LIVE คือ เรื่องของการระมัดระวังความสุภาพของภาษาที่ใช้ อีกทั้งต้องระมัดระวังในเรื่องของเสียงดนตรีที่เป็นพื้นหลัง (Background) เนื่องจากหากเป็นเพลงหรือดนตรีที่มีลิขสิทธิ์ ระบบการตรวจจับของ Facebook อาจตัดระบบเสียง หรือ Lock การใช้งาน Account Facebook ของผู้ใช้งานได้

4.2.9 การใช้ข้อมูลจาก Group Insights

เฟซบุ๊กเพิ่มคุณสมบัติ (Feature) ใหม่ สำหรับแอดมินที่จะช่วยจัดการกลุ่มได้ดีขึ้นซึ่งเรียกว่า "Group Insights" ที่สามารถแสดงผลตามเวลาจริง (Real-time) ได้ทั้งการมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์ (Engagement) และการจัดการสมาชิก การตอบรับคำขอของสมาชิกใหม่ โดยมีการกรองข้อมูลของผู้ใช้ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ และสถานที่ ซึ่งจะทำให้ผู้ดูแลกลุ่มตัดสินใจได้ง่ายขึ้น

ส่วนในเรื่องความปลอดภัยสำหรับกลุ่มเรียน เฟซบุ๊กได้บรรจุคุณสมบัติ การจัดการสมาชิกที่โพสต์คอนเทนต์ที่ไม่ปลอดภัย (Removed member clean-up) รวมถึงการคอมเมนท์ และรับคนอื่นๆ เข้ากลุ่ม โดยสามารถทำได้ในขั้นตอนเดียว และ ระบบการตั้งเวลาโพสต์คอนเทนต์ในกรุ๊ป (Scheduled posts) ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดการเนื้อหาในกลุ่มได้ง่ายขึ้น

4.2.10 การใช้งานกลุ่มสังคมการเรียนรู้ และการใช้งานคุณสมบัติหน่วยการเรียนรู้ (Units)

เมื่อผู้สอนเลือกประเภทให้กลุ่มของเฟซบุ๊กที่สร้างขึ้น เป็นกลุ่มสังคมการเรียนรู้ (Social Learning Group) ผู้สอนจะสามารถใช้งานกลุ่มเฟซบุ๊กนี้ในลักษณะของเทคโนโลยีที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการเรียนรู้แบบร่วมกัน บนพื้นที่ของกลุ่มเฟซบุ๊ก สามารถทำได้ในลักษณะประสานเวลา (Synchronous) และ ไม่ประสานเวลา (Asynchronous)

คุณสมบัติ Units ที่มีมาให้ในกลุ่มสังคมการเรียนรู้ (Social Learning Group) ผู้สอนจะสามารถสร้างหัวข้อการเรียนรู้หรือสร้างหลักสูตร (Create an agenda or curriculum) จัดวางโพสต์ในลำดับที่ผู้สอนต้องการ (Put posts in your own order) ติดตามความสมบูรณ์ของโพสต์ (Track completion of posts) และ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ (Help people learn new things) ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวนี้ มีในกลุ่มประเภทสังคมการเรียนรู้เท่านั้น

สรุป

การสอนในระดับปริญญาตรี ผู้สอนสามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ โดยผนวกเอาเฟซบุ๊กเข้าไปใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนการสอน ออกแบบระบบการเรียนการสอน และ พัฒนากลวิธีในการใช้เฟซบุ๊กเป็นสื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน หรือแม้แต่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการเรียนรู้แบบร่วมกันระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง เฟซบุ๊กสามารถช่วยจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถส่งเสริมการบวนการเรียนรู้ได้ทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน

กลวิธีในการใช้คุณสมบัติต่าง ๆ ของเฟซบุ๊กเพื่อการสนับสนุนการสอน ได้แก่ การบรรจุหรือเชิญผู้เรียนเข้ากลุ่มเฟซบุ๊กสำหรับการเรียนการสอน การประกาศข้อมูลด้วยภาพการแจกจ่ายไฟล์ข้อมูลเอกสาร การประกาศคะแนน การใช้อีเวนท์เพื่อเตือนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเทคนิคการอัพโหลดภาพนิ่ง เทคนิคการอัพโหลดภาพเคลื่อนไหว เทคนิคการใช้เฟซบุ๊กไลฟ์เพื่อการอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ การใช้ข้อมูลจากการใช้งานกลุ่มสังคมการเรียนรู้ และการใช้งานคุณสมบัติของหน่วยการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่อาจารย์มืออาชีพควรศึกษา

เพื่อที่จะใช้เฟซบุ๊กในลักษณะที่เป็น "เครื่องมือ" ทางเทคโนโลยีการศึกษาที่สามารถส่งเสริมการสอนในระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

กลวิธีต่าง ๆ ในการใช้งานเฟซบุ๊กเพื่อการศึกษา สัมพันธ์กันกับบริบทของแต่ละสาขาวิชา ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชาเป็นสำคัญ นอกจากนี้ บริบทที่แตกต่างกันไป และคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียนในแต่ละสาขา รวมทั้งผู้เรียนที่มีจิตลักษณะที่แตกต่างกันไป ก็อาจมีความแตกต่างกันในเรื่องของการใช้งานเฟซบุ๊ก ซึ่งผู้สอนต้องพิจารณาบริบทต่าง ๆ ประกอบกันในการเลือกในงานเฟซบุ๊กเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

Bicen, H. and Uzunboylu, H., (2013). **The Use of Social Networking Sites in Education: A Case Study of Facebook.** J. UCS, 19(5), pp.658-671. https://www.postplanner.com/blog/wtf-grow-followers-wrong-social-platform/

Helser, S., (2011). **An interdisciplinary approach to address identity theft education**. In Technology and Society (ISTAS), 2011 IEEE International Symposium on (pp. 1-8). IEEE.

Michalik, P., Stofa, J. and Zolotova, I., (2014). **Concept definition for Big Data architecture in the education system.** In Applied Machine Intelligence and Informatics (SAMI), 2014 IEEE 12th International Symposium on (pp. 331-334). IEEE.

Navarro, C.X., Molina, A.I., Redondo, M.A. and Juárez-Ramírez, R., (2016). **Framework to evaluate m-learning systems: A technological and pedagogical approach.** IEEE Re-vista Iberoamericana de Tecnologias del Aprendizaje, 11(1), pp.33-40.

Ouf, S., Nasr, M. and Helmy, Y., (2010) **An enhanced e-learning ecosystem based on an integration between cloud computing and Web2.0**. In Signal Processing and InformationTechnology (ISSPIT), 2010 IEEE International Symposium on (pp. 48-55). IEEE.

Siikanen, M., Baltakys, K., Kanniainen, J., Vatrapu, R., Mukkamala, R. and Hussain, A. (2018). **Facebook drives behavior of passive households in stock markets**. Finance Research Letters. https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/

Thossaporn Phanpinit and Watcharaporn Kansirisin (2019).**Social Media Trends 2019: Part 1 – Facebook in Thailand**. (Online) https://lexiconthai.com/blog/social-media-trends-2019-facebook-in-thailand/

Yan, J. (2011). **Social media in branding: Fulfilling a need.** Journal of Brand Management, 18(9), 688–696.

ความคิดเห็นต่อการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย

THE OPINIONS OF BROADCASTER TRAINING COURSES AND BROADCASTER LICENSE LAW ENFORCEMENT

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณี งามขจรกุลกิจ
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: wannee.ng@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ข้ารับการอบรม และบุคลากรด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เกี่ยวกับการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศฯ และการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) แบบเชิงปริมาณและแบบเชิงคุณภาพ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณอาศัยแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 400 คน และแบบวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group interview) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของหน่วยงานจัดอบรม บุคลากรผู้ทำหน้าที่ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ จำนวน 23 คน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าหลักสูตรผู้ประกาศเป็นหลักสูตรที่ดี มีประโยชน์ช่วยส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ ช่วยให้มีความรู้และความเข้าใจในวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนหลายด้านเพิ่มขึ้น ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและหน้าที่การงาน รวมทั้งได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการเรียนรู้เทคนิคสื่อสารให้สำเร็จ การอ่านออกเสียงและอักขระอย่างถูกต้องตามมาตรฐานการใช้ภาษาไทย

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับประเด็นการผลักดันให้มีการกำหนดข้อบังคับบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศ ให้เข้ารับการอบรมและผ่านการทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศ และกำหนดให้บัตรผู้ประกาศฯ มีผลบังคับใช้ด้านกฎหมาย โดยเสนอให้ กสทช.ออกมาตรการหรือประกาศบังคับให้องค์กร สถานี ต้องส่งเสริมบุคลากรของตนเองเข้าอบรมหลักสูตรผู้ประกาศ และประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้เห็นประโยชน์ของการเข้าอบรม นอกจากนี้ยังเสนอให้ กสทช. ขอความร่วมมือโดยการส่งหนังสือไปที่สถานี ให้ควบคุมดูแลบุคลากรของหน่วยงาน/สถานี ต้องมีบัตรผู้ประกาศ และให้สถานีออกกฎระเบียบและบทลงโทษกับบุคลากรด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของตนเอง

คำสำคัญ: ความคิดเห็น , ผู้ประกาศ, บัตรผู้ประกาศ, กิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

ABSTRACT

The purposes of this study were to find out the opinions of broadcaster training courses and broadcaster license law enforcement. The research methodology was mixed methods research as quantitative and qualitative method. Questionnaire was a method of 400 samples data collection from broadcaster training course participants. The qualitative research method was focus group interview and 23 broadcaster project management units and broadcaster were interviewees.

Results showed: (1) The majority of the respondents said that the broadcaster training courses were very good and improved broadcaster potential, knowledge and more comprehension of mass communication. Learned to adapt knowledge for everyday life and working. Including had the new experience with learning the techniques for communicating successfully. Read and pronounced Thai words correct and standardized.

(2) They mostly agreed that the NBTC should use law enforcement like any system by which some announcers act in an organized manner. Also the broadcasting organizations and owners be forced to support employees taking broadcaster training courses and using public relations to inform about the benefit of training. Besides, most of the respondents suggested NBTC send the official letter to broadcasting organizations and owners take care of broadcasters to have license and follow the law.

Keywords: Opinion, Broadcaster, Broadcaster License, Broadcasting

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีการสื่อสาร การเกิดแพลตฟอร์มใหม่ ๆของสื่อดิจิทัลที่เข้าถึงผู้รับสารทุกวัยได้ง่ายและรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อวงการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ อีกทั้งปัจจุบันผู้ที่ทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ประกาศข่าวหรือสื่อมวลชนเท่านั้น เป็นยุคที่สื่อมีลักษณะ Personal Broadcast ใครๆก็เป็นผู้ประกาศ หรือพิธีกรได้ในหลากหลายแพลตฟอร์มโดยเฉพาะในโลกออนไลน์ ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์สื่อด้านมาตรฐานการพูด อ่าน ออกเสียงภาษาไทย และการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามอักขรวิธีที่ปรากฏเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของจริยธรรม จรรยาบรรณ ความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานการทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เพื่อเป็นกรอบแนวปฏิบัติการเข้าสู่วิชาชีพการเป็นผู้ประกาศฯ ที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) เป็นองค์กรที่มีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ให้มีคุณภาพมาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการ กสทช. เรื่อง การอบรมและทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2556 (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์, 2558: 86-93) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ ใช้เสรีภาพบนความรับผิดชอบ รวมถึงเปิดกว้างให้ทุกวิชาชีพสามารถเข้าถึงวิชาชีพสื่อสารมวลชน และนำความรู้ ประสบการณ์ ที่ได้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ในหน้าที่การงาน

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมายังพบว่ากลุ่มผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่าการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ผู้ประกาศ พิธีกร และผู้ดำเนินรายการ ต้องมีบัตรผู้ประกาศ ทำให้ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องยังมองไม่เห็นและไม่ให้ความสำคัญในการส่งบุคลากรของตนเข้ารับการอบรมเท่าที่ควร อีกทั้งยังเป็นเรื่องใหม่จึงอาจทำให้บุคคลทั่วไปขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

ดังนั้น การศึกษาความคิดเห็นของผู้ข้ารับการอบรม หน่วยงานจัดอบรม และบุคลากรด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เกี่ยวกับการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศฯ และการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย จึงมีความสำคัญต่อการได้รับรู้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในส่วนของการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เพื่อนำข้อคิดเห็นมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรผู้ประกาศฯให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนาผู้ประกาศฯ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศฯมีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย เพื่อใช้เป็นแนวทางพิจารณาในการกำหนดเป็นข้อบังคับให้บุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชนต้องเข้ารับการอบรมและผ่านการทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศเพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐานเดียวกัน

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรม หน่วยงานจัดอบรมหลักสูตรผู้ประกาศฯ และบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่มีต่อการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศฯ ตามประกาศ กสทช.

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายและแนวทางดำเนินการบังคับใช้ พร้อมทั้งการกำหนดบทลงโทษในกรณีกระทำผิดด้านจรรยาบรรณ จริยธรรม ของบุคลากรที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับแนวโน้มโลกด้านสื่อสารมวลชน ทำให้เห็นการสื่อสารที่เปลี่ยนไปเนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร ก่อเกิดสื่อใหม่ (New Media) คือสื่อดิจิทัลที่มีความหลากหลายของสื่อในตัวเอง และมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ เพื่อใช้ในการส่งข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายทั้งเฉพาะบุคคลและเครือข่าย เป็นสื่อที่มีการหลอมรวม (Media Convergence) จากสื่อเก่าที่มีคุณสมบัติและหน้าที่เฉพาะด้านของแต่ละสื่อได้ถูกนำมาหลอมรวมกัน เพื่อสะดวกต่อการใช้ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนต่อการเข้าใจสาร เสริมความเข้าใจในตัวสารในรูปแบบของภาพ เสียง ข้อความ แอนนิเมชั่น และอื่นๆ ได้ภายในสื่อเดียว สื่อกับผู้ใช้มีปฏิสัมพันธ์กัน (Interactivity) เป็นการสื่อสารจากหน่วยเดียว บุคคลเดียว กระจายสารไปสู่กลุ่มหมู่มาก (One-to-Many) แต่สื่อใหม่นั้นผู้ส่งสารไม่จำเป็นต้องเป็นผู้สื่อสารระดับมืออาชีพที่มีอำนาจและสิทธิในการส่งสารแบบนักสื่อสารมวลชน แต่เป็นบุคคลธรรมดาทั่วไปเท่านั้น หรือสื่อสารกระจายสารจากกลุ่มคนไปยังกลุ่มอื่น (Many-to-Many) ที่เรียกว่าระบบเครือข่าย (อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว, 2556: 67-71)

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้ยิ่งมองเห็นสถานการณ์ที่ตรงกับความจริงที่ว่า ใครๆก็เป็นสื่อได้ กล่าวคือ การเกิดปรากฏการณ์ที่ผู้รับสารทุกคนสามารถสร้างเนื้อหาได้ (User-generated content- UGC) ซึ่งการที่ผู้รับสารสามารถเปลี่ยนสถานะมาเป็นผู้ส่งสารได้นั้น อาจจะก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตาม เช่น การขาดบรรณาธิการซึ่ง

ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตู (Gate-keeper) ที่คอยตกแต่งต้นฉบับ ปรับภาษาเขียนให้สละสลวย ตรวจแก้ไขคำผิด รวมทั้งกลั่นกรอง ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา จึงส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานของการทำหน้าที่ในบทบาทของสื่อ (กาญจนา แก้วเทพ, 2556: 41) ดังนั้น จึงต้องกลับมาให้ความสำคัญการทำหน้าที่ของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ผู้ประกาศ" ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ซึ่งก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการใช้สื่อดิจิทัลในการทำหน้าที่ด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้น ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศ ในงานวิจัยของ สุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย (2562: 181) เรื่อง สมรรถนะของผู้ประกาศในสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ที่มีการศึกษาสมรรถนะของผู้ประกาศในสื่อวิทยุและโทรทัศน์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน คือ ผู้ประกาศในสื่อวิทยุกระจายเสียง ผู้ประกาศในสื่อวิทยุโทรทัศน์ และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะของผู้ประกาศในสื่อวิทยุและโทรทัศน์คือความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงานผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในฐานะผู้ประกาศ โดยบุคคลนั้นต้องมีความรู้ (Knowledge) 3 ประเด็นคือ 1) ความรู้เบื้องต้นด้านการสื่อสาร ได้แก่ กระบวนการสื่อสาร การถ่ายทอดสาร การนำเสนอเนื้อหา 2) ความรู้ด้านจรรยาบรรณและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหา และ 3) ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ได้แก่ เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี และต้องมีทักษะ (Skills) 2 เรื่องคือ 1) ทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย ได้แก่ การออกเสียงสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ได้อย่างถูกต้อง การออกเสียง ร ล คำควบกล้ำ การอ่านออกเสียงพระนามของพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ได้อย่างถูกต้อง และการอ่านคำเฉพาะได้ถูกต้อง และ 2) ทักษะการปรากฏตัวในสื่อ ได้แก่ บุคลิกภาพ การแต่งกาย การแต่งหน้า และการใช้อวัจนภาษาให้สอดคล้องกับวัจนภาษา

อีกทั้งมีผลวิจัยเรื่องดัชนีชี้วัดความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศไทย ของสุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย ชเนตตี ทินนาม และ ต่อตระกูล อุบลวัตร (2559: 12) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศไทย ในทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 11 ท่าน ได้แก่ ผู้ประกาศในสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ และนักวิชาการ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากนั้นหาฉันทามติจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อสาร มวลชน 17 ท่าน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) 2 ครั้ง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ (Indicator) ความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศไทย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ดัชนีชี้วัดความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศไทย แบ่งออกเป็น 5 ด้าน 43 ดัชนีชี้วัด ดังนี้ ด้านทักษะการใช้ภาษา มี 9 ดัชนีชี้วัด ด้านความรู้และทักษะที่เกี่ยวกับงาน มี 11 ดัชนีชี้วัด ด้านบุคลิกภาพ มี 12 ดัชนีชี้วัด ด้านคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน มี 7 ดัชนีชี้วัด ด้านเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการทำงาน มี 4 ดัชนีชี้วัด ทั้งนี้ พบว่าดัชนีชี้วัดความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศไทยที่มีระดับความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในระดับสูงมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 ดัชนี ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.88 จากคะแนนเต็ม 5.00 เท่ากัน 2 ดัชนี คือ 1) ความสามารถในการอ่านภาษาไทยได้อย่างแตกฉาน และ 2) สามารถออกเสียงควบกล้ำได้ ส่วนค่าเฉลี่ยสูงที่รองลงมา คือ 4.82 จากคะแนนเต็ม 5.00 เท่ากัน 3 ดัชนี คือ 1) สามารถออกเสียงวรรณยุกต์ได้ถูกต้อง 2) สามารถอ่าน ตีความ และจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่นำเสนอได้อย่างถูกต้องในระยะเวลาอันสั้น และ 3) มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีไหวพริบดี กล้าตัดสินใจกับเหตุการณ์เฉพาะหน้า

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย จึงสามารถนำมากำหนดกรอบแนวประเด็นวิจัยเรื่องความคิดเห็นต่อการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประเด็นการจัดอบรมหลักสูตรผู้ประกาศฯ แบ่งประเด็นย่อยดังนี้

1.1 ความคิดเห็นต่อการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

1.1.1 ด้านเนื้อหาหลักสูตรอบรม

- ความทันสมัยของเนื้อหาต้องมีการปรับปรุงในประเด็นใด
- การแบ่งหมวดหมู่เนื้อหา ความครอบคลุมหรือไม่
- เนื้อหามีความซ้ำซ้อนหรือไม่ อย่างไร หรือควรเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้าง

1.1.2 ด้านรูปแบบการจัดอบรม

- รูปแบบ และระยะเวลาการจัดอบรม 3 ระดับ มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร
- ระยะเวลาในแต่ละหัวข้อการจัดอบรม เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
- จำนวนเงิน/ค่าอบรม เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
- หน่วยจัดอบรม (สถานที่จัดอบรม เพียงพอ การจัดการของหน่วยจัดอบรมเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร)
- คุณสมบัติของวิทยากรที่อบรม เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

1.2 แนวทางพัฒนา/ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรการจัดอบรมผู้ประกาศฯ

1.2.1 จากงานวิจัยเรื่องดัชนีชี้วัดวิชาชีพผู้ประกาศ ของสุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย ชเนตตี ทินนาม และต่อตระกูล อุบลวัตร (2559) เน้นความสำคัญเรื่องการใช้ภาษา ควรมีการเพิ่มหมวดเรื่องการใช้ทักษะภาษาไทยควรเพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไร

1.2.2 จากผลวิจัยดัชนีชี้วัดวิชาชีพผู้ประกาศชี้ให้เห็นความสำคัญของหัวข้อด้านบุคลิกภาพของผู้ประกาศ และเทคโนโลยีในการทำงาน ควรมีการเพิ่มเนื้อหาในประเด็นดังกล่าวหรือไม่อย่างไร (จากเดิมมีหัวข้อดังกล่าวอยู่ในหมวดวิชาการพัฒนาทักษะด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ระดับกลางและสูง แต่จำนวนชั่วโมง ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับหมวดกฎหมาย และจริยธรรม)

1.2.3 ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ วิธีการในการทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศฯ หรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 2 ประเด็นด้านการผลักดันให้มีการกำหนดข้อบังคับบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศ ให้เข้ารับการอบรมและผ่านการทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศ โดยการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศฯมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมาย

2.1 ในยุคที่สื่อมีลักษณะ Personal Broadcast ใครๆก็เป็นผู้ประกาศ หรือพิธีกรได้ในหลากหลายแพลตฟอร์มโดยเฉพาะในโลกออนไลน์ มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์เรื่องความรู้ความสามารถของผู้ประกาศ และทักษะเรื่องการใช้ภาษาอย่างถูกต้องเหมาะสมของ Youtuber หรือ Influencer เกิดขึ้นจำนวนมาก ดังนั้น การผลักดันให้มีการจัดอบรมและการเข้ารับการทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศออกมาในรูปกฎหมาย เพื่อกำกับดูแลคุณภาพและคุณสมบัติของวิชาชีพผู้ประกาศให้มีมาตรฐานไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

2.2 หากเห็นด้วยในข้อ 2.1 จะมีข้อเสนอแนะเรื่องแนวทางการผลักดันอย่างไร และในรูปแบบใด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Method Research) ใช้เทคนิควิธีการแบบเชิงปริมาณและแบบเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์จากหน่วยจัดอบรมที่มีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือกับ กสทช. โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศฯ ของหน่วยงานจัดอบรมหลังการลงนามกับ กสทช. ในช่วงปี พ.ศ. 2561-2562

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสอบถามความคิดเห็นผู้เข้ารับการอบรม ลักษณะคำถามมีทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยถามเกี่ยวกับวิทยากร การฝึกปฏิบัติ ห้องปฏิบัติการ ความพร้อมของการจัดอบรม ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับหลังการอบรม ภาพรวมทุกด้านของการอบรม และความคิดเห็นที่มีต่อการกำกับดูแลวิชาชีพผู้ประกาศ และการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมาย ทั้งหลักสูตรระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง

2. วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นหน่วยงานจัดอบรม บุคลากรผู้ทำหน้าที่ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากรายชื่อหน่วยงานจัดอบรมที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ให้จัดการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และ บุคลากรผู้ทำหน้าที่ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ที่ตอบรับการเชิญยินดีเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม รวมจำนวน 23 คน

ในการศึกษาความคิดเห็นของหน่วยงานจัดอบรม บุคลากรผู้ทำหน้าที่ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) เป็นการสนทนาด้วยการเชิญผู้ร่วมสนทนามารวมเป็นกลุ่มอย่างเจาะจงตามคุณสมบัติที่นักวิจัยกำหนด ในที่นี้คือ กลุ่มตัวอย่างจากหน่วยงานจัดอบรม ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาแสดงความรู้สึกนึกคิดในประเด็นที่นักวิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ความคิดเห็นที่ได้จากการสนทนาอาจจะหลากหลายขึ้นอยู่กับมุมมองและประสบการณ์ของ แต่ละบุคคล มีการอภิปรายในประเด็นต่างๆตามความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนา

การดำเนินการสนทนากลุ่ม กำหนดจำนวนผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเป็น 2 ห้องๆละ 11 และ 12 คน โดยกำหนดคุณลักษณะของกลุ่มในแต่ละห้องให้มีการผสมผสานทั้งที่เป็นตัวแทนหน่วยงานจัดอบรม ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ซึ่งทั้ง 2 ห้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้สังเกตการณ์ ทำหน้าที่สังเกตและจดบันทึกการสนทนาของแต่ละกลุ่ม โดยดำเนินการตามแนวประเด็นในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ส่วนที่ 1 ประเด็นด้านการปรับปรุงหลักสูตรการจัดอบรมหลักสูตรผู้ประกาศฯ และส่วนที่ 2 ประเด็นด้านการผลักดันให้มีการกำหนดข้อบังคับบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศต้องเข้ารับการอบรมและผ่านการทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศ โดยการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมาย ซึ่งประเด็นทั้ง 2 ส่วนดังกล่าวนี้นำมาใช้ในการสร้างแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. ท่านมีความคิดเห็นต่อการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศฯตามประกาศ กสทช. อย่างไรบ้างในเรื่องของความสำคัญ และประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของบุคลากรที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

2. ท่านคิดว่าหลักสูตรการอบรมและการทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศฯ ที่ทำอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างไร บ้างควรมีการพัฒนา ปรับปรุงในเรื่องใดบ้าง

3. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายกับบุคลากรที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

4. แนวทางดำเนินการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศฯ มีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายควรทำอย่างไรบ้าง

5. การกำหนดบทลงโทษในกรณีกระทำผิดด้านจรรยาบรรณ จริยธรรม ของบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ควรมีบทลงโทษตามระดับน้อยไปมากอย่างไรบ้าง

ในการศึกษาความคิดเห็นที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของหน่วยงานจัดอบรม ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน นำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในรูปแบบความเรียง และสรุปความคิดเห็นพร้อมข้อเสนอแนะ เพื่อการนำผลดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางพัฒนา ปรับปรุง ให้โครงการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของ กสทช. มีประสิทธิภาพตรงตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ให้ข้อเสนอแนะไว้

5. สรุปผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้รับการอบรมที่มีต่อวิทยากร การฝึกปฏิบัติ ห้องปฏิบัติการ ความพร้อมของการจัดอบรม ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับหลังการอบรม จำแนกตามระดับหลักสูตรการเข้าอบรม

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้รับการอบรมทั้งหมด จำแนกตามระดับการอบรม

	ระดับความพึงพอใจที่มีต่อ					
	วิทยากร	การฝึกปฏิบัติ	ห้องปฏิบัติการ	ความพร้อมของการจัดอบรม	ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับหลังการอบรม	ภาพรวมทุกด้าน
ระดับต้น	4.61	4.55	4.49	4.35	4.44	4.61
ระดับกลาง	4.60	4.56	4.44	4.33	4.45	4.60
ระดับสูง	4.55	4.58	4.52	4.27	4.41	4.55

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้รับการอบรมทั้งหมด จำแนกตามระดับการอบรมของหลักสูตรทุกระดับ มีภาพรวมความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรระดับต้นและระดับกลางให้คะแนนความพึงพอใจสูงสุดต่อวิทยากร โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และ 4.60 ส่วนผู้เข้ารับการอบรมในหลักสูตรระดับสูงให้คะแนนความพึงพอใจสูงสุดต่อการฝึกปฏิบัติ ด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมาย

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D
1. ผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์จัดเป็นอาชีพที่ต้องมีใบประกอบวิชาชีพเช่นเดียวกับวิศวกร สถาปนิก แพทย์/พยาบาล ทนายความ วิชาชีพบัญชี วิชาชีพครู	4.67	0.55
2. บัตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ควรกำหนดให้มีผลบังคับใช้เป็นใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ผู้ที่ไม่มีบัตรจะไม่สามารถประกอบวิชาชีพ ผู้ประกาศฯ	4.55	0.62
3. ควรกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายกับบุคลากรที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ และผู้ใช้สื่อบริการชุมชน ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์	4.58	0.59
4. การกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ทางกฎหมายกับผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ถือว่าเป็นการลิดรอนเสรีภาพการสื่อสาร	2.33	1.31
5. ผู้ที่ไม่มีบัตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์สามารถประกอบอาชีพเป็นผู้ประกาศ พิธีกร ผู้ดำเนินรายการ ได้เท่าเทียมกับผู้ที่มีบัตรผู้ประกาศฯ	2.54	1.31
6. การกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายกับบุคลากรที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศฯ มีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการประกอบวิชาชีพด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์	4.50	0.55
7. การกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายกับบุคลากรที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศฯ สามารถกำกับดูแลมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนี้	4.49	0.58
8. การกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายกับบุคลากรที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศฯ ทำให้การประกอบอาชีพนี้มีความยากลำบากกว่าเดิม	2.43	1.24
9. การกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายกับบุคลากรที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศฯ ทำให้เกิดมาตรฐานในการคัดเลือกคนที่มีคุณภาพและคุณธรรมเข้าสู่วงการสื่อสารมวลชน	4.54	0.58
10. การกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายทำให้เกิดความตระหนักและความระมัดระวังในการทำหน้าที่ผู้ประกาศฯ	4.56	0.57

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้รับการอบรมแสดงความคิดเห็นต่อการกำกับดูแลวิชาชีพผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมาย ในระดับที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นที่เห็นด้วยและมองว่าเป็นเรื่องที่สำคัญจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลวิชาชีพผู้ประกาศ รวมทั้งการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมาย เนื่องจากบัตรผู้ประกาศเป็นสิ่งที่รับรองคุณภาพ ความมีมาตรฐานเดียวกัน ว่ามีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร อาชีพผู้ประกาศมี

ความสำคัญในเรื่องความถูกต้องของการใช้ภาษาและการอนุรักษ์ภาษาไทย บัตรผู้ประกาศจึงมีคุณค่า มีความศักดิ์สิทธิ์ โดยผู้รับการอบรมให้เหตุผลว่า

1. เป็นการรับรองมาตรฐานวิชาชีพ คุณภาพของนักวิชาชีพ ถ้าทำผิดเป็นถูกทุกวัน ต่อไปจะเป็นผิดทุกวัน ถ้าผู้ประกาศยังสื่อความหมายผิด ๆ เยาวชนจะเข้าใจผิดเพิ่มไปเรื่อยๆ

2. บัตรผู้ประกาศเป็นใบอนุญาตสื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ เป็นอาชีพที่มีมาตรฐาน ใบประกอบวิชาชีพ มิฉะนั้นใครๆ ก็ทำเลียนแบบได้ และความสำคัญของบัตรลดลง จึงต้องการให้มีความศักดิ์สิทธิ์ให้สิทธิ์ผู้ได้รับบัตรผู้ประกาศ

3. สื่อต้องระมัดระวังมากขึ้น ถ้ามีการบังคับคนจะเรียนรู้และจริงจังมากขึ้นในแนวทางเดียวกัน หากไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ทำให้คนได้บัตรระมัดระวังและปกป้องคนแอบอ้าง จะทำให้มีแต่ผู้ที่อยู่ในอาชีพนี้จริงเป็นตัวจริง

4. พิธีกรส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่มีคุณภาพมากพอ มี DJ ใช้คำพูด ภาษาที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลต่อคนฟัง มีข้อมูลบิดเบือนนำคำพูดที่ฟังมาไปใช้ผิด ๆ การทำให้ผู้ผ่านการอบรมและมีบัตรที่ถูกต้อง มีคุณค่า มีบัตรผู้ประกาศ คือ นักวิชาชีพ จะทำให้จำแนกได้ว่าคนใดมีคุณภาพ ทุกคนจึงจำเป็นต้องผ่านการอบรม ได้รับบัตรผู้ประกาศ ทำให้มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นสิ่งที่ได้ผ่านมาตรฐานการอบรมแล้ว

5. ควรมีการกำหนดบัตรผู้ประกาศ เพื่อใช้เป็นมาตรฐานของสื่อ และช่วยยกระดับให้กับประชาชนโดยวงกว้าง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้คนในวงการมีการเปลี่ยนแปลงและยอมรับ เป็นสิ่งที่บ่งบอกความสำเร็จของอาชีพผู้ประกาศ

6. การมีผลบังคับทางกฎหมายเป็นการสร้างมาตรฐานให้กับผู้ประกาศ เป็นใบเบิกทางของความเป็นมืออาชีพ เหมือนเป็นสิ่งประกันมาตรฐานคุณภาพ และเป็นความภาคภูมิใจ จึงควรมีใบประกาศวิชาชีพรองรับ เหมือนใบขับขี่ บ่งบอกความเป็นมืออาชีพ เพราะมีหน่วยงาน มีการรันตีจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ การสอบบัตรผู้ประกาศคือการคัดกรอง บุคคลคุณภาพในวิชาชีพผู้ประกาศ จัดเป็นผู้ประกาศที่ได้การรับรอง

6. อภิปรายผล

ผลวิจัยที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างสะท้อนความคิดเห็นในประเด็นภาพรวมของการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศ ทั้งในส่วนวิทยากร การฝึกปฏิบัติ ห้องปฏิบัติการ ความพร้อมของหน่วยงานจัดอบรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าอบรมหลักสูตรผู้ประกาศ โดยเป็นหลักสูตรที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถได้เพิ่มเติมความรู้ เพิ่มประสิทธิภาพ คุณภาพในการทำงาน ได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้เรียนรู้การใช้เสียง การออกเสียงอักขระถูกต้อง สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเอง พัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งขยายผลต่อยอดให้ผู้ไม่ได้เข้ามารับการอบรมต่อไป และในส่วนความคิดเห็นต่อการผลักดันให้มีการกำหนดข้อบังคับบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ทำหน้าที่ผู้ประกาศ ให้เข้ารับการอบรมและผ่านการทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศ โดยการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศฯ มีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายนั้น ส่วนใหญ่เห็นด้วยและเสนอให้ กสทช.ออกมาตรการหรือประกาศบังคับให้องค์กร สถานี ต้องส่งบุคลากรของตนเองเข้าอบรมในหลักสูตร กสทช.ควรแจ้งให้คนที่ยังไม่อบรมมาอบรมเป็นหลัก และทำการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้เห็นประโยชน์ของการเข้าอบรม นอกจากนี้ยังเสนอให้ กสทช. ขอความร่วมมือโดยการส่งหนังสือไปที่สถานี ให้ควบคุมดูแลบุคลากรของหน่วยงาน/สถานี ต้องมีบัตรผู้ประกาศ หรือ กสทช.มีอำนาจ แต่ไม่มีกำลังคนในการกำกับดูแล ก็ให้สถานีออกกฎระเบียบและบทลงโทษกับบุคลากรด้านวิทยุ-โทรทัศน์ของตนเอง ส่วนการบังคับใช้และบทลงโทษนั้น ในกรณีกระทำผิดให้ลงโทษด้วยการยึดบัตรผู้ประกาศ และการพักการทำหน้าที่

จะเห็นว่า ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องการทำหน้าที่ผู้ประกาศที่ต้องมีคุณภาพและมาตรฐานของการทำหน้าที่ในบทบาทสื่อ มีการตรวจความถูกต้อง การสร้างความน่าเชื่อถือเหมือนกับผู้เฝ้าประตู (Gate-keeper) ก่อนที่ข่าวสารจะไหลออกไปสู่ผู้รับสาร และเรื่องสมรรถนะของผู้ประกาศในสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่ต้องมีความรู้ (Knowledge) ด้านการสื่อสาร ด้านจรรยาบรรณและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหา ด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร รวมทั้งต้องมีทักษะ (Skills) การอ่านออกเสียงภาษาไทยอย่างถูกต้องตามอักขรวิธี บุคลิกภาพดี แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย ชเนตตี ทินนาม และต่อตระกูล อุบลวัตร

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. นำผลวิจัยที่ได้รับในส่วนของการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ไปใช้ปรับปรุงกระบวนการดำเนินการและเนื้อหาหลักสูตรผู้ประกาศให้ตรงกับความต้องการที่กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่แสดงความเห็นโดยเฉพาะเรื่องของมาตรฐานความรู้และทักษะการใช้ภาษา เพื่อทำให้หลักสูตรอบรม ผู้ประกาศมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดให้บัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายซึ่งปรากฏในงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า บุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ มีความต้องการใบประกอบวิชาชีพและให้มีการบังคับใช้ทางกฎหมาย ดังนั้น กสทช.เป็นองค์กรหลักที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแล และพัฒนาบุคลากรด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ควรขับเคลื่อนบัตรผู้ประกาศให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมายให้เป็นจริง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยเกี่ยวกับกระบวนการและแนวทางการพัฒนาบัตรผู้ประกาศมีผลบังคับใช้ด้านกฎหมายเช่นเดียวกับใบประกอบวิชาชีพต่างๆ

2. วิจัยเกี่ยวกับหลักการกำกับดูแลและพัฒนาผู้ประกาศในสื่อออนไลน์

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม และสำนักกำกับผังและเนื้อหารายการ และพัฒนาผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ กสทช. สำหรับทุนสนับสนุนและความอนุเคราะห์ต่างๆ

9. เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. 2556. **คู่มือสื่อใหม่ศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์. 2558. **คู่มืออบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับปรับปรุง).** กรุงเทพมหานคร: ส เจริญ การพิมพ์.

สุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย ชเนตตี ทินนาม และ ต่อตระกูล อุบลวัตร. 2559. **ดัชนีชี้วัดความเป็นวิชาชีพของผู้ประกาศไทย.** วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ฉบับที่ 11 พิเศษ ปีพ.ศ.2559

สุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย. 2562. สมรรถนะของผู้ประกาศในสื่อวิทยุและโทรทัศน์. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.** ฉบับที่ 1 ปีที่ 13 (มกราคม-มิถุนายน 2562)

อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. 2556. **ตำราอบรมหลักสูตรมู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ระดับสูง.** กรุงเทพมหานคร: ส เจริญ การพิมพ์.

"Radio and Television Announcer Career." สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ม.ค.2562, จาก www.mymajors.com

กลยุทธ์การตลาดและการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร

MARKETING STRATEGIES AND SOCIAL MEDIA COMMUNICATION AFFECTING THE DECISION TO SELECT COFFEE SHOP OF WORKING GROUP IN BANGKOK

ศรัณญา ซื่อตรง

นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: anns1505@gmail.com

ดร.ธนชาติ จันทร์เวโรจน์

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Tanachart.ju@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “กลยุทธ์การตลาดและการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ 2) พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค 3) กลยุทธ์ทางการตลาดของร้านกาแฟ 4) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ 5) การตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มคนทำงานที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงในเขตพื้นที่ที่มีผู้ประกอบการร้านกาแฟจำนวน 8 เขต ด้วยวิธีการสุ่ม ได้แก่ เขตลาดพร้าว เขตวัฒนา เขตราชเทวี เขตปทุมวัน เขตดินแดง เขตบางเขน เขตจตุจักร และเขตบางรัก การวิเคราะห์หาคำตอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ การแสดงค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้การทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สถานภาพโสด มีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,001 – 45,000 บาท โดยพฤติกรรมการซื้อ ประเภทของกาแฟที่นิยมบริโภคมากที่สุด คือกาแฟสด ช่วงเวลาบริโภคกาแฟมากที่สุด คือช่วงบ่าย สิ่งที่ได้รับจากการบริโภคกาแฟ คือลดอาการง่วงนอนเพิ่มความสดชื่น ประเภทของเครื่องดื่มในร้านกาแฟที่เลือกซื้อมากที่สุด คือชากาแฟ ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มจำพวก ชา กาแฟ ช็อคโกแลต คือ 1 ครั้ง/สัปดาห์ ความถี่ของการดื่มจำพวก น้ำผลไม้ สมูทตี้ คือ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ โดยจะซื้อด้วยตนเอง และจ่ายเป็นเงินสด สถานที่การใช้บริการร้านกาแฟส่วนใหญ่ คือปั๊มน้ำมัน การเข้าใช้บริการร้านกาแฟส่วนใหญ่ คือ Starbucks การเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเลือกเข้าร้านกาแฟมากที่สุด คือ Facebook ด้านกลยุทธ์ทางการตลาด พบว่า พนักงานขายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับที่ 1 และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า Facebook มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับที่ 1

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การตลาด, การสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์, การตัดสินใจ, ร้านกาแฟ

ABSTRACT

This paper examines "Marketing strategies and social media communication affecting the decision to select coffee shop of working group in Bangkok" with the objectives being to study 1) demographic factors, 2) purchasing behavior of consumers, 3) marketing strategies of cafés, 4) online social media usage and 5) decisions to visit cafés of working population in Bangkok. This paper includes a quantitative research with a representative sample of 400 people, at age 21 – 30 years. The quantitative research involves questionnaires to randomly collect data specifically within 8 areas, which are, Ladprao, Wattana, Ratchathewi, Pathumwan, Dindaeng, Bangkaen, Chatujak and Bangrak. A package program is used to generate descriptive statistics, frequencies, percentages, average figures and standard deviations, to test hypothesis by multiple linear regression.

The paper reveals that most sample group are mainly single female, with a bachelor degree, working in private businesses, with average salary of 35,001 – 45,000 Baht. Most commonly chosen type of coffee is fresh coffee and consumers mostly intake coffee during afternoon. Drowsiness reduction and revitalization are the main benefit while most purchased drink from cafés are coffee and tea. The frequency for consuming coffee, tea and chocolate drinks is 1 time/ week while that of fruit juice and smoothies is 2-3 times/ week. Customers normally purchases by themselves using cash. The most frequently visited cafés are in petrol stations. Most frequently visited café is Starbucks while café that utilizes social media most is Facebook. Marketing strategy reveals that sales staff is the most important factor while online social media reveals that Facebook is.

Keywords: Marketing, Strategy, Social Media Communication, Decision, Coffee Shop

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันธุรกิจร้านกาแฟ เป็นธุรกิจที่มีอัตราการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยการจัดตั้งธุรกิจในปี 2561 มีจำนวน 57 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.71 เมื่อเทียบกับปี 2560 ธุรกิจที่ดำเนินกิจการอยู่ จำนวน 258 ราย มูลค่าทุน 3,675.43 ล้านบาท รายได้ของธุรกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยร้อยละ 2.83 ต่อปี โดยในปี 2560 มีรายได้รวม 28,824 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2559 คิดเป็นร้อยละ 4.85 ที่มา: h ttps://www.dbd.go.th. ส่วนประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลธุรกิจ, กองข้อมูลธุรกิจ, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, **บทวิเคราะห์ธุรกิจกาแฟ เดือนมกราคม 2562**, [ออนไลน์]. สำหรับแนวโน้มมูลค่าทางการตลาดของธุรกิจร้านกาแฟปี พ.ศ. 2559 มีมูลค่าทางการตลาด 19,160 พันล้านดอลล่าสหรัฐ ปัจจุบันปี พ.ศ. 2562 มีมูลค่าการตลาด 25,860 พันล้านดอลล่าสหรัฐ โดยคาดว่าในปี พ.ศ. 2564 จะมีมูลค่าการตลาดที่เพิ่มสูงขึ้นถึง 30,950 พันล้านดอลล่าสหรัฐ ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, **การพยากรณ์แนวโน้มมูลค่าตลาดของอุตสาหกรรมกาแฟไทย,** 2562 จึงทำให้มีคนสนใจเข้ามาทำธุรกิจนี้เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดสภาวะการแข่งขันที่มีความรุนแรงสูงขึ้น ทั้งนี้การทำกลยุทธ์การตลาดไม่ว่าจะเป็นร้านกาแฟระดับล่าง ระดับกลาง หรือระดับพรีเมียม ผู้ประกอบการต้องหากลยุทธ์ต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และต้องตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง ที่มา: ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, **หลักการบริหารธุรกิจร้านกาแฟ ข้อมูลวิจัย เดือนตุลาคม 2561,** [ออนไลน์] https://kasikornbank.com. ซึ่งร้านกาแฟจะต้องทำการตลาดที่สามารถดึงดูดลูกค้าได้มากกว่าร้านอื่นๆ เช่น ที่ทำเล การเดินทางมาใช้บริการได้สะดวก ภายในร้านตกแต่งบรรยากาศให้ลูกค้ารู้สึกผ่อนคลายมี WIFI ให้บริการ มีการตั้งราคาขายที่สมน้ำสมเนื้อกับคุณภาพที่ลูกค้า

ได้รับ รวมไปถึงการให้บริการของพนักงานที่สุภาพ ยิ้มแย้ม เป็นกันเอง เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการได้ตรงใจลูกค้า และเมื่อลูกค้าเกิดความประทับใจ ลูกค้าก็สามารถช่วยโปรโมทร้านโดยการเขียนรีวิวในสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยถ้อยคำที่ดี มีความชื่นชม มีการกด Like กด Share ทำให้ต่อสู้กับคู่แข่งขันในธุรกิจประเภทเดียวกันได้ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของผู้บริโภคส่วนใหญ่มาจากการอ่านรีวิวบนสื่อสังคมออนไลน์ และได้เห็นรูปภาพบรรยากาศของร้าน ทำให้มีส่วนในการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของผู้บริโภค ที่มา: พิมพ์ศิริ ไทยสม, **การศึกษาปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านกาแฟ A ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**, การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 2554. ดังนั้นร้านกาแฟแต่ละร้านจะต้องกระตุ้นการตัดสินใจซื้อและเพิ่มยอดขายให้กับร้าน โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook, Line@, Instagram, YouTube, Website, Twitter เพื่อเป็นการกระตุ้นการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของผู้บริโภคในปัจจุบัน และทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบธุรกิจร้านกาแฟ ได้ประเมินแนวทางการจัดการธุรกิจโดยการออกแบบผลิตภัณฑ์ การบริการ และวางกลยุทธ์การตลาดให้ตอบสนองความต้องการเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ผู้บริโภคต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร

2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร

3) เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร

4) เพื่อศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร

5) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

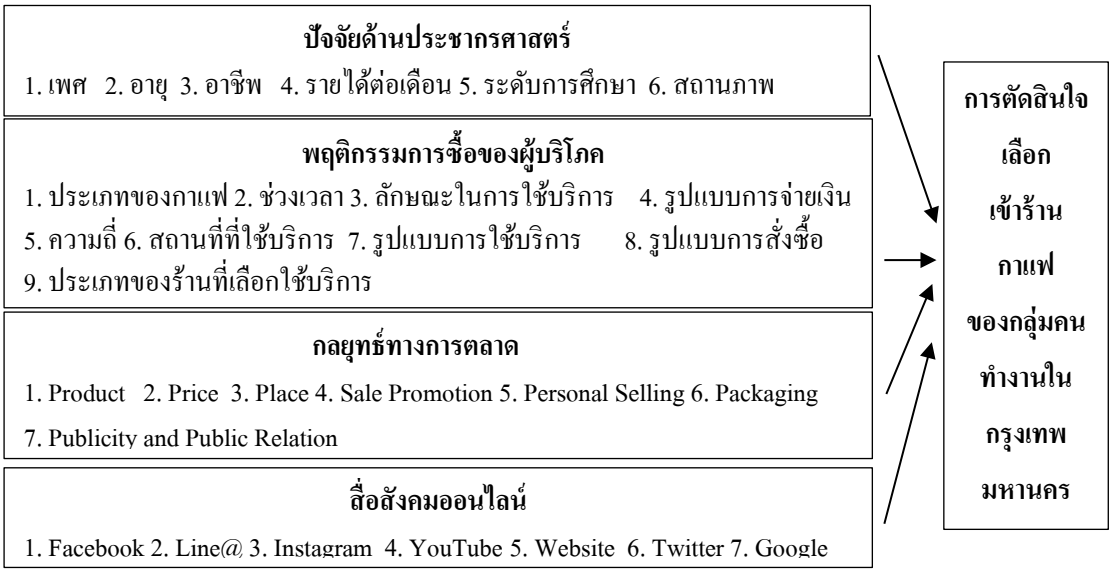

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้วิธีการสำรวจ (Survey research) โดยใช้เครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานครที่ดื่มกาแฟจากร้านกาแฟ Starbucks, ร้าน Café Amazon, ร้าน True coffee, ร้าน Coffee world, ร้าน Coffee today, ร้านกาแฟ Chao doi, ร้านกาแฟดอยช้าง, ร้านกาแฟอินทนิลคอฟฟี่ และร้านกาแฟ Black canyon ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน โดยใช้สูตรการคำนวณกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ได้กำหนดสัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.5 ค่าระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ 0.05 คำนวณโดยใช้สูตร $n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน โดยสำรองความผิดพลาดจากการเก็บข้อมูล 15 ตัวอย่าง รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลได้จากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยใช้สถิติ 1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เป็นสถิติวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนแบบสอบถาม เป็นคำถามปลายปิดโดยให้เลือกตอบ และประเมินค่าในลักษณะ Likert scale โดยวิเคราะห์ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ตารางแสดงค่าร้อยละ (Percentage) ตารางการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และตารางค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. หรือ Standard Deviation) 2. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) เป็นการทดสอบสมมติฐานมีนัยที่ระดับ 0.5 โดยใช้การทดสอบค่าสถิติในการวิเคราะห์ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2560.78-98) สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน สมมติฐานที่ 3 การใช้กลยุทธ์ทางการตลาดของร้านกาแฟที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน สมมติฐานที่ 4 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ของร้านกาแฟที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปประเด็นและนำมาอภิปรายผลสนับสนุนในแต่ละสมมติฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ : ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 52.75 มีอายุระหว่าง 21-30 ปีร้อยละ 49.25 มีสถานภาพโสดร้อยละ 82.25 มีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีร้อยละ 73.25 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 54.25 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,001 – 45,000 บาทร้อยละ 37.75

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อ : พฤติกรรมการซื้อของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานครที่ตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า ประเภทของกาแฟที่นิยมบริโภคมากที่สุดคือกาแฟสดร้อยละ 58.25 ช่วงเวลาบริโภคกาแฟมากที่สุดคือช่วงบ่ายร้อยละ 40.75 สิ่งที่ได้รับจากการบริโภคกาแฟคือลดอาการง่วงนอนเพิ่มความสดชื่นร้อยละ 32.75 ประเภทของเครื่องดื่มในร้านกาแฟที่เลือกซื้อมากที่สุดคือชา กาแฟ ร้อยละ 47.75 มีความถี่ของการดื่มจำพวก ชา กาแฟ ช็อคโกแลตคือ 1 ครั้ง/สัปดาห์ร้อยละ 53.5 ความถี่ของการดื่มจำพวก น้ำผลไม้ สมูทตี้คือ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ร้อยละ 48 ลักษณะการซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟคือซื้อ

ด้วยตนเอง ร้อยละ 58.5 วิธีการจ่ายเงินซื้อเครื่องดื่มคือจ่ายเงินสดร้อยละ 52.75 เลือกประเภทของสถานที่ที่เข้าใช้บริการร้านกาแฟคือปั๊มน้ำมันร้อยละ 30.5 ประเภทของร้านที่เลือกเข้าใช้บริการร้านกาแฟคือร้านกาแฟ Starbucks ร้อยละ 28.75 ประเภทของร้านที่เลือกเข้าใช้บริการร้านกาแฟผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุดคือ Facebook ร้อยละ 27.5

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาด

กลยุทธ์ทางการตลาดโดยภาพรวม	**ค่าเฉลี่ย** ($\bar{x}$)	**ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)**	**ระดับความสำคัญ**
ด้านพนักงานขาย	4.48	0.60	มากที่สุด
ด้านผลิตภัณฑ์	4.42	0.59	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.27	0.57	มาก
ด้านราคา	4.18	0.56	มาก
ด้านช่องทางการจำหน่าย/สถานที่	4.14	0.55	มาก
ด้านการให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์	3.91	0.52	มาก
ด้านบรรจุภัณฑ์	3.83	0.51	มาก
รวม	**4.18**	**0.56**	**มาก**

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดด้านพนักงานขาย มีค่าเฉลี่ย 4.48 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยที่ 4.42 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านบรรจุภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยที่ 3.83 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

กลยุทธ์ทางการตลาดโดยภาพรวม	**ค่าเฉลี่ย** ($\bar{x}$)	**ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)**	**ระดับความสำคัญ**
Facebook	4.35	0.51	มาก
YouTube	4.07	0.54	มาก
Instagram	4.02	0.53	มาก
Line@	4.01	0.53	มาก
Twitter	3.79	0.50	มาก
Website	3.56	0.47	ปานกลาง
Google	3.25	0.43	ปานกลาง
รวม	**3.86**	**0.50**	**มาก**

ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ทางด้าน Facebook มีค่าเฉลี่ย 4.35 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ Youtube มีค่าเฉลี่ยที่ 4.07 อยู่ในระดับมาก และ Google มีค่าเฉลี่ยที่ 3.25 อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 3 สมมติฐานที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
เพศ		✓
อายุ		✓
สถานภาพ		✓
ระดับการศึกษาสูงสุด	✓	
อาชีพ	✓	
รายได้ต่อเดือน	✓	

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า ระดับการศึกษาสูงสุด, อาชีพ, รายได้ต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ประเภทของกาแฟที่นิยมบริโภคมากที่สุด	✓	
ช่วงเวลาบริโภคกาแฟมากที่สุด	✓	
สิ่งที่ได้รับจากการบริโภคกาแฟ		✓
ประเภทของเครื่องดื่มในร้านกาแฟที่เลือกซื้อมากที่สุด		✓
ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มจำพวก ชา กาแฟ ช็อคโกแลตต่อสัปดาห์		✓
ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มจำพวก น้ำผลไม้ สมูทตี้		✓
ลักษณะการซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟ	✓	
วิธีการจ่ายเงินซื้อเครื่องดื่ม		✓
ประเภทของสถานที่ที่เข้าใช้บริการ	✓	
ประเภทของร้านที่เลือก เข้าใช้บริการ	✓	
ประเภทของร้านที่เลือกเข้าใช้บริการผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด	✓	

ผลการทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 2 พบว่า ประเภทของกาแฟที่นิยมบริโภคมากที่สุด, ช่วงเวลาบริโภคกาแฟมากที่สุด, ลักษณะการซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟ, ประเภทของสถานที่ที่เข้าใช้บริการ, ประเภทของร้านที่เลือกเข้าใช้บริการ, ประเภทของร้านที่เลือกเข้าใช้บริการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 สมมติฐานที่ 3 การใช้กลยุทธ์ทางการตลาดของร้านกาแฟที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

กลยุทธ์ทางการตลาดของร้านกาแฟ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
ด้าน ผลิตภัณฑ์	✓	
ด้าน ราคา		✓
ด้านช่องทางการจำหน่าย/สถานที่	✓	
ด้าน การส่งเสริมการตลาด		✓
ด้านพนักงานขาย	✓	
ด้านบรรจุภัณฑ์		✓
ด้านการให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์		✓

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่า ด้าน ผลิตภัณฑ์, ช่องทางการจำหน่าย/สถานที่, พนักงานขาย มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 สมมติฐานที่ 4 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ของร้านกาแฟที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
Facebook	✓	
Line@	✓	
Instagram	✓	
YouTube		✓
Website		✓
Twitter		✓
Google		✓

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 พบว่า Facebook, Line@, Instagram มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟของกลุ่มคนทำงานในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

6. อภิปรายผล

ลักษณะทางประชากร: ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,001-45,000 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันเรากำลังอยู่ในโลกดิจิตอล สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดจากผู้หญิงที่เคยอยู่บ้าน ก็ก้าวเข้าสู่โลกของการทำงาน ส่วนทางด้านอาชีพก็จะสอดคล้องกับงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย เซี่ยงฉิน (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการบริโภคกาแฟของผู้บริโภค ร้านกาแฟสตาร์บัคส์ และทัม เอ็น ทัมส์ คอฟฟี่ สาขาวิคตอเรีย การ์เด้นส์ ที่กล่าวว่า ผู้ดื่มกาแฟส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ แต่ผลการวิจัยครั้งนี้

พบว่า ผู้ดื่มกาแฟส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว เนื่องมาจากสถานการณ์ของโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 5 ปี (2557-2562) และผู้คนในสังคมก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการประกอบอาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนของโลกไปด้วยเช่นกัน

พฤติกรรมการซื้อกาแฟของผู้บริโภค : คนทำงานส่วนใหญ่ชอบดื่มกาแฟสด ในช่วงบ่าย ๆ ของทุกวัน เพื่อลดความง่วง โดยจะเลือกซื้อกาแฟที่อยู่ในปั๊มน้ำมัน รองลงมาก็คือตามห้างสรรพสินค้า และออกไปซื้อตามร้านที่อยู่ใกล้ๆสถานที่ทำงาน หรือไม่ก็สั่งซื้อผ่านแอพพลิเคชันให้มาส่งถึงที่ สะดวก สบาย รวดเร็ว เพื่อตอบสนองไลฟ์สไตล์การดำรงชีวิตของวิถีคนเมืองที่ต้องใช้ชีวิตที่เร่งรีบและรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุภัทร์ มังคลสุต (2556) ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการบริโภคกาแฟสตาร์บัคส์ กรณีศึกษาห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลลาดพร้าว พบว่า พฤติกรรมของลูกค้าที่บริโภคกาแฟสตาร์บัคส์คือ ลดอาการง่วงนอน ปริมาณการบริโภคกาแฟแต่ละวันคือ 1 แก้ว ความถี่ในการใช้บริการร้านกาแฟคือ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ รูปแบบบการมาใช้บริการคือ รับประทานในร้านและนิยมมาใช้บริการคนเดียว และนิยมบริโภคเครื่องดื่มประเภทกาแฟคาปูชิโนมากที่สุด

กลยุทธ์ทางการตลาดของร้านกาแฟ : พนักงานขายมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขาย และเป็นการสร้างความประทับใจที่ดีให้กับลูกค้าได้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิตา เวสารัชกิจ (2557) ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการใช้บริการร้านกาแฟสด 24 ชั่วโมงยี่ห้อหนึ่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การขายโดยพนักงานขายสำคัญมากที่สุด พนักงานที่มีบุคลิกดีแต่งกายสุภาพยิ้มแย้มมีอัธยาศัยดีพูดจาดีให้บริการดี เป็นการสร้างความพึงพอใจ และทำให้ผู้บริโภคเกิดความภักดีต่อร้านในที่สุด สำหรับด้านผลิตภัณฑ์และการบริการในปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้ช่องทางการจำหน่าย/สถานที่ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล อารีประเสริฐกุล (2550) ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการร้านบ้านไร่กาแฟในกรุงเทพมหานคร พบว่า ลูกค้าพึงพอใจในผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ได้แก่ รสชาติ คุณภาพ ทางด้านราคาที่ลูกค้ามีความพึงพอใจคือ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ มีส่วนลดพิเศษให้กับลูกค้า ด้านพนักงานมีความพอใจในระดับมาก ได้แก่ การแต่งกายของพนักงานสุภาพ การรับคำสั่งซื้อได้อย่างถูกต้อง

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อกาแฟ : สื่อออนไลน์เป็นช่องทางการนำเสนอเนื้อหาสาระในด้านต่าง ๆ รวมถึงการโฆษณาไปสู่กลุ่มผู้บริโภค เป็นการเปลี่ยนแปลงจากระบบเทคโนโลยีที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสื่อสารเพื่อเข้าถึงและตอบสนองต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน และการพัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ไม่หยุดนิ่ง ทำให้สื่อสังคมออนไลน์มีประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรรัตน์ มากไมตรี (2558) ศึกษาเรื่องเรื่องอิทธิพลของสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค กรณีศึกษาธุรกิจร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุ 21-40 ปี เคยบริโภคกาแฟจากร้านกาแฟที่ได้รับข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ มีผลการวิจัยสรุปพบว่า ลักษณะทางประชากร (เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา) ที่ต่างกันจะมีการรับรู้เกี่ยวการตัดสินใจซื้อกาแฟหลังเปิดรับข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์แตกต่างกัน ยกเว้นประชากรด้านรายได้ ที่พบว่า ไม่มีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อกาแฟหลังเปิดรับข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) กลยุทธ์ทางการตลาด จากผลการวิจัยพบว่า ลูกค้าให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับที่มากที่สุด ในด้านช่องทางการจำหน่าย/สถานที่อยู่ในระดับมาก และในด้านพนักงานขายอยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้เห็นว่าผู้ให้บริการควรเพิ่มความสำคัญในการทำร้านกาแฟให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เช่น มีใบการันตี (Certificate) ซึ่งร้านกาแฟที่ได้ออกรายการทางโทรทัศน์ จะมีเครื่องหมายการรับรองจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น เพราะจากการเก็บแบบสอบถามทำให้ทราบถึงร้านกาแฟที่มีคุณภาพในด้านความน่าเชื่อถือแตกต่างกันไป และจากการวิจัยพบว่า 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย/สถานที่ และ 3) ด้านพนักขาย มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจมากที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ คือ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบรรจุภัณฑ์ ด้านการให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นทางร้านกาแฟควรที่จะเพิ่มความสำคัญให้กับด้านอื่น ๆ เช่นกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่ตัดสินใจเลือกเข้าร้านกาแฟได้อย่างดีที่สุด

(2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) พบว่า ลูกค้าให้ความสำคัญ ในด้าน Facebook อยู่ในระดับมาก ในด้าน Line@ อยู่ในระดับมาก และ Instagram อยู่ในระดับมาก ทำให้เห็นว่า ผู้ให้บริการควรเพิ่มความสำคัญในสื่อออนไลน์ด้านอื่นๆด้วย เพราะการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC : Integrated Marketing Communication) ตามแนวคิดของ David A. Acker (2000) ได้ระบุไว้ว่า การสื่อสารทางการตลาดควรผสมผสานรูปแบบการสื่อสารธุรกิจหลาย ๆ รูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี วงษ์มณฑา (2547) กล่าวว่า IMC เป็นกระบวนการในระยะยาวและต่อเนื่อง เป็นการพัฒนาการใช้สื่อการตลาดแบบผสมผสาน ไม่ใช่ใช้เพียงแบบเดียวสองแบบหรือแค่สามแบบ ถ้าต้องการจูงใจลูกค้าร้านกาแฟจำเป็นต้องมีการสื่อสารเพื่อการจูงใจหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อสร้างให้เกิดให้รู้จัก ให้จดจำ และเป็นการจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้บริโภคด้วย

8. เอกสารอ้างอิง

จารุภัทร์ มังคลสุต.(2556). **ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการบริโภคกาแฟสตาร์บัคส์ กรณีศึกษาห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลลาดพร้าว**

ธนิตา เวสารัชกิจ. (2557). **ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อแนวโน้มพฤติกรรมการใช้บริการร้านกาแฟสด 24 ชั่วโมงยี่ห้อหนึ่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

หนึ่งฤทัย เซี่ยงฉิน.(2560). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการบริโภคกาแฟของผู้บริโภคร้านกาแฟสตาร์บัคส์ และ ทัม เอ็น ทัมส์ คอฟฟี่ สาขาวิคตอเรีย การ์เด้นส์**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุไรรัตน์ มากไมตรี. (2558). **เรื่องอิทธิพลของสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคกรณีศึกษาธุรกิจร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานคร**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การนำหลักธรรมที่ได้จากเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

PRACTICAL AND BENEFICIAL USAGE OF DHAMMA PRINCIPLES ON DHAMMA FACEBOOK FANPAGE

อัจฉรา เฉกแสงทอง

นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: adchara.chek@gmail.com

ดร.ธนชาติ จันทร์เวโรจน์

อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์

E-mail: tanachart.ju@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “การนำหลักธรรมที่ได้จากเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์” การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ ที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมที่ได้จากทางเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 2) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับ ที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมที่ได้จากทางเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมที่ได้จากทางเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และ 4) ศึกษาการติดตามและการมีส่วนร่วมกับเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมที่ได้จากทางเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งนี้ ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ จำนวน 400 คน วิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าคงที่ และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ที่ปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน 2) มีพฤติกรรมการติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะสูงสุดคือ เพจพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี มีพฤติกรรมการเข้าใช้งาน 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ ใช้งานในช่วงเวลา 18.01-21.00 น. โดยใช้ระยะเวลาในการเข้าเพจธรรมะ 5-10 นาที ผู้ติดตามส่วนใหญ่ใช้สมาร์ทโฟนเป็นอุปกรณ์ในเข้าถึง โดยรู้จักเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะจากการที่เพื่อนแนะนำ ชักชวน และจากการแชร์ 3) โดยส่วนใหญ่มีพึงพอใจในเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะโดยรวมอยู่ในระดับมาก พึงพอใจในลักษณะเนื้อหาธรรมะที่มีเนื้อหาเข้าใจง่าย นำไปใช้ในชีวิตได้จริงมากที่สุด 4) การมีส่วนร่วมของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ติดตามจะชอบแชร์เนื้อหา ประเภทข้อคิดคำคมสั้นๆ เนื้อหาสร้างแรงบันดานใจมากที่สุด โดยทั้งนี้ผู้ติดตามยังมีการนำไปใช้ประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งที่บ้านและที่ทำงาน รองลงมาเพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ

คำสำคัญ: สื่อธรรมะ หลักธรรม เฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1.) to study demographic characteristics that affected the practical and beneficial usage of Dhamma principles on Dhamma Facebook Fanpages 2.) to study acceptance behavior towards Dhamma Facebook Fanpages that affected the practical and beneficial usage of Dhamma principles on Dhamma Facebook Fanpages 3.) to study satisfaction of Dhamma Facebook Fanpages' followers that affected the practical and beneficial usage of Dhamma principles on Dhamma Facebook Fanpages 4.) to study engagement of Dhamma Facebook Fanpages that affected the practical and beneficial usage of Dhamma principles on Dhamma Facebook Fanpages. With a quantitative research and representative sample of 400 Dhamma Facebook Fanpages' followers, this paper was analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test and analysis of variance.

The research revealed that 1.) Followers of Dhamma Facebook Fanpages were mainly single female, aged 31-40 years, with a bachelor degree working in private sector. 2.) The most followed Dhamma Facebook Fanpage was "Phramaha Vuttichai Wachiramatee," with visiting frequency of 2-3 times/week, during 18:01 – 21:00 timespan and each visiting period lasted 5-10 minutes. Most followers accessed through smartphones and knew of the Fanpage through friends' suggestions and sharings. 3.) Most people were highly satisfied with Dhamma Facebook Fanpages in the easy-to-understand and adaptable content. 4.) Engagement of Dhamma Facebook Fanpages' followers was in moderate level, where followers normally engaged in sharing content, brief Dhamma text and inspirational content. Practical and beneficial usage of Dhamma principles on Dhamma Facebook Fanpages was considered high, as followers could use the principles both at home and at work and could use it as an inspiration.

Keywords: Dhamma media Dhamma principles Dhamma Facebook fanpage

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของคนยุคดิจิทัล โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ได้มามีบทบาทในด้านการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมยุคนี้เป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านการศึกษา สังคม เศรษกิจ การเมือง ความบันเทิง รวมถึงการดำเนินชีวิต ตั้งแต่ตื่นนอน จนกระทระทั่งเข้านอน ทุกคนล้วนใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต We Are Social และ Hootsuite เผยผลสำรวจ "Global Digital 2019" ได้อัปเดตสถานการณ์การใช้งานดิจิทัล และอินเทอร์เน็ต ประจำปี 2019 มีผลสรุปว่า โซเชียลมีเดียแพลตฟอร์ม (Social Media Platfrom) ที่เป็นที่นิยมของคนทั่วโลก อันดับหนึ่งคือ เฟซบุ๊ก มียอดผู้ใช้งานกว่า 2,200 ล้านคน ประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศที่ใช้ โซเชียลมีเดียแพลตฟอร์ม เฟซบุ๊กมากที่สุดในโลก อยู่ที่ 50 ล้านคนคิดเป็น 93 %

datareportalcom.2019. Digital 2019 Thailand.(ออนไลน์). แหล่งที่มา:https://datareportal.com /reports/ digital-2019-thailand.1 มีนาคม พ.ศ. 2562.

เฟซบุ๊กนับว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ผู้ใช้งานสามารถใช้ติดต่อสนทนา การส่งรูปภาพ วีดีโอต่างๆ พร้อมทั้งมีรูปแบบสำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่หลากหลายนอกจากนี้ยังมีการสร้างชุมชนบนเฟซบุ๊กที่เรียกว่า แฟนเพจในการเป็นพื้นที่ ออนไลน์สำหรับการโปโมทแบรนด์สินค้าหรือบริการต่าง ๆ การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ สำหรับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน

เฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะก็นับว่าเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้ง่ายยิ่งขึ้น เพราะศาสนานับว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นที่ยึดเหนี่ยวและขัดเกลาจิตใจของคนในสังคมจิตใจของคนในสังคมทั้งยังช่วยอบรมสั่งสอนศีลธรรมให้สังคมมีความสุขซึ่งหลังจากที่โซเชียลมีเดียได้เข้ามาอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนแล้ว ศาสนาก็ต้องมีการปรับวิธีเพื่อให้สามารถทันต่อเหตุการณ์ โดยการนำโซเชียลมีเดียเข้ามาช่วยในการเผยแผ่ศาสนา เช่น การใช้โซเชียลมีเดียเข้ามาช่วยในการชักชวนเยาวชนเข้าวัดทำบุญ การเผยแผ่หลักธรรมในการดำเนินชีวิต การแจ้งข่าวบุญ หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านทางโซเชียลมีเดีย เพื่อทำให้ประชาชนหันมาสนใจพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจทำวิจัยเรื่อง “การนำหลักธรรมที่ได้จากทางเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์” เพื่อที่จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างแรงบันดานใจ และช่วยพัฒนาสื่อธรรมะให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้มากที่สุด เพื่อที่ผู้ติดตามจะได้นำธรรมะมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต สามารถมีแนวทางในการปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทาง ครอบครัว ที่ทำงาน เพื่อน คนใกล้ตัว หรือแม้แต่ จิตใจตัวเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ ที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมที่ได้จากทางเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะไปใช้ให้เกิดประโยชน์

(2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับแฟนเพจธรรมะ ที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมที่ได้จากทางเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะไปใช้ให้เกิดประโยชน์

(3)เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมที่ได้จากทางเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะไปใช้ให้เกิดประโยชน์

(4)เพื่อศึกษาการติดตามและการมีส่วนร่วมกับเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ที่ส่งผลต่อการนำหลักธรรมที่ได้จากทางเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถามสำหรับเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหญิงและชายที่เป็นผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรสำหรับกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จำนวน 400 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามเป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed – ended Questionnaire)

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ และนำไปแจกกลุ่มตัวอย่างให้ครบ เมื่อผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามได้ครบ จึงทำการตรวจสอบถามความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) อธิบายผลการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ทดสอบความแตกต่างใช้ค่าสถิติในการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ประชากรหรือกลุ่มโดยสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (Independent – Sample t-test) โดยใช้สถิติ t – test และทดสอบค่าสถิติในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance : One way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบแบบ f – test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple Comparison) โดยวิธีการทดสอบ Scheffe

5. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย ด้านประชากรศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.5 มีอายุระหว่างระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.3 มีสถานภาพเป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 53.3 มีระดับการศึกษาอยู่ที่ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.8 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 31.5

2. ผลการวิจัย พฤติกรรรมการเปิดรับสื่อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ติดตามเพจ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี คิดเป็นร้อยละ 46.3 และเพจที่มีคนชื่นชอบ ติดตามมากที่สุด 1 อันดับ คือเพจ เพจ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี คิดเป็นร้อยละ 20 ผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมความถี่ในการเข้าเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ คือ 2-3 ครั้ง / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 37 นิยมเข้าเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ ในช่วงเวลา 18.01 – 21.00 น. คิดเป็นร้อยละ 26.3 มีระยะเวลาในการเข้าใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจในช่วงเวลา 5 นาที – 10 นาที คิดเป็นร้อยละ 37 โดยส่วนใหญ่ใช้สมาร์ทโฟนคิดเป็นร้อยละ 70 ส่วนใหญ่ค้นหา / เข้าถึงเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะโดยมีเพื่อนแนะนำ / ชักชวน / แชร์ คิดเป็นร้อยละ 63.2 มีเหตุผลในการติดตามคือเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต คิดเป็นร้อยละ 66.3

3. ผลการวิจัย ความพึงพอใจของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ พบว่าผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ มีความพึงพอใจด้านรูปแบบสื่อธรรมะ ที่มีลักษณะรูปแบบสื่อธรรมะเป็นข้อความประกอบบนภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหามากที่สุด ด้านเนื้อหาพบว่าเนื้อหาที่ความพึงพอใจมากที่สุดคือ เนื้อหาธรรมะเข้าใจง่าย นำไปใช้ในชีวิตได้จริง ด้านลักษณะรูปภาพพบว่า ภาพเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ได้รับความพึงพอใจสูงสุด ด้านคลิปวิดีโอ พบว่าคลิปวีดิโอ เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นแง่คิด มีความพึงพอใจสูงสุด ด้านลักษณะความยาวคลิปวิดีโอ พบว่า มีความพึงพอใจคลิปวิดีโอสูงสุดที่มีความยาวระหว่าง 1- 5 นาที

ตารางที่ 1 ผลการวิจัย ความพึงพอใจของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ จำแนก ลักษณะรูปแบบสื่อธรรมะ

ลักษณะรูปแบบสื่อธรรมะ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ข้อความประกอบบนภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา	4.09	0.808	มาก
คลิปวีดิโอ แบบการพูดคุย (talk show)	3.83	0.922	มาก
ข้อความให้พร ประกอบบนภาพ	3.81	0.908	มาก
ข้อความประกอบบนภาพธรรมชาติ	3.77	0.802	มาก
คลิปวีดิโอ เทปบันทึกเทศนา	3.7	0.94	มาก
ข้อความประกอบบนภาพบุคคลของแฟนเพจ	3.68	0.905	มาก
ข้อความประกอบบนภาพกราฟฟิค/การ์ตูน	3.66	0.869	มาก
คำอธิบายในโพส ประกอบภาพกิจกรรมงานบุญ	3.64	0.961	มาก
คลิปวีดิโอ แบบสารคดี	3.63	0.996	มาก
คลิปวีดิโอ ให้พร/อวยพร	3.56	0.915	มาก
คลิปวีดิโอ การพูดคุยแบบไลน์สด	3.56	0.945	มาก
ข้อความล้วน	3.26	0.992	ปานกลาง
รวม	**3.68**	**0.91**	**มาก**

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ติดตามมีความพึงพอใจในลักษณะรูปแบบสื่อธรรมะที่มีข้อความประกอบบนภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยความพึงพอใจของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ จำแนก ด้านลักษณะเนื้อหา

ลักษณะด้านเนื้อหา	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
เนื้อหาธรรมะเข้าใจง่าย นำไปใช้ในชีวิตได้จริง	4.25	0.81	มาก
เนื้อหา ข้อคิดคำคมสั้นๆ	4.21	0.717	มาก
เนื้อหาที่สร้างแรงบันดาลใจ	4.16	0.832	มาก
เนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องเล่า, ตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตจริง	4.12	0.784	มาก
เนื้อหาที่ให้ข้อคิดสะกิดใจ	3.93	0.82	มาก
เนื้อหาธรรมะสอดแทรก มุข ตลก	3.87	0.871	มาก

เนื้อหาเกี่ยวกับคำสอน จากพระเกจิอาจารย์ต่าง ๆ	3.84	0.841	มาก
เนื้อหาธรรมะเชิงวิชาการ อ้างอิงพระไตรปิฎก	3.72	0.949	มาก
เนื้อหาแจ้งข่าว/กิจกรรมงานบุญ	3.61	0.943	มาก
เนื้อหาเกี่ยวกับการอวยพร/ให้พร	3.56	0.893	มาก
รวม	**3.93**	**0.85**	**มาก**

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ติดตามมีความพึงพอใจในลักษณะเนื้อหาธรรมะที่เข้าใจง่าย นำไปใช้ในชีวิตได้จริงมากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการวิจัย ความพึงพอใจของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ จำแนก ลักษณะด้านรูปภาพ

ลักษณะด้านรูปภาพ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
ภาพเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา	3.96	0.844	มาก
ภาพที่เป็นกระแสทางสังคมในปัจจุบัน	3.81	0.853	มาก
ภาพวิวธรรมชาติ	3.73	0.809	มาก
ภาพพระเกจิอาจารย์ดังๆ	3.7	0.903	มาก
ภาพกิจกรรมงานบุญ	3.65	0.943	มาก
ภาพเจ้าของแฟนเพจ	3.61	0.987	มาก
ภาพกราฟฟิค/การ์ตูน	3.55	0.851	มาก
ภาพสีพื้นล้วน ๆ เช่น ภาพสีฟ้า, สีเขียว	3.2	0.886	ปานกลาง
รวม	**3.65**	**0.88**	**มาก**

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ติดตามมีความพึงพอใจด้านลักษณะรูปภาพที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลการวิจัย ความพึงพอใจของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ จำแนก ลักษณะคลิปวิดีโอ

ลักษณะด้านคลิปวิดีโอ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
คลิปวีดิโอ เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นแง่คิด	4.21	0.75	มาก
คลิปวีดิโอ กิจกรรมที่ทำเพื่อประโยชน์ต่อสังคม	3.84	0.82	มาก
คลิปวีดิโอ แอนนิเมชั่น/การ์ตูนธรรมะ	3.69	0.87	มาก
คลิปวีดิโอ เกี่ยวกับเจ้าของแฟนเพจ	3.67	0.82	มาก
คลิปวีดิโอ กิจกรรมงานบุญทางพระพุทธศาสนา	3.63	0.96	มาก
คลิปวีดีโอ ตอบคำถามจากผู้ติดตามเพจ	3.62	0.91	มาก
คลิปวีดิโอ บทสวดมนต์/เพลงธรรมะ	3.37	1.11	ปานกลาง
รวม	**3.72**	**0.89**	**มาก**

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ติดตามมีความพึงพอใจลักษณะคลิปวิดีโอที่เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นแง่คิดมากที่สุด

ตารางที่ 5 ผลการวิจัยความพึงพอใจของผู้ติดตาม เฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ จำแนก ลักษณะความยาวคลิปวิดีโอ

ลักษณะความยาวคลิปวิดีโอ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
คลิปวิดีโอที่มีความยาวระหว่าง 1- 5 นาที	4.09	0.83	มาก
คลิปวิดีโอมีความยาวระหว่าง 6-10 นาที	3.66	0.79	มาก
คลิปวิดีโอมีความยาวระหว่าง 11-15 นาที	3.31	0.86	ปานกลาง
คลิปวิดีโอมีความยาวมากกว่า 15 นาที	3.05	1.03	ปานกลาง
รวม	**3.53**	**0.88**	**มาก**

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ติดตามมีความพึงพอใจความยาวคลิปวิดีโอที่มีความยาวระหว่าง 1- 5 นาที มากที่สุด

4. ผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะพบว่า ผู้ติดตามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการแชร์ มากที่สุด รองลงมาคือการติดตาม ทั้งสองมีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ

การมีส่วนร่วมของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ	**ค่าเฉลี่ย**	**ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน**	**ระดับความสำคัญ**
การแชร์	3.68	0.59	มาก
การติดตาม	3.52	0.68	มาก
การแสดงความรู้สึก	3.49	0.77	ปานกลาง
การแสดงความคิดเห็น	3.12	0.81	ปานกลาง
รวม	**3.45**	**0.71**	**ปานกลาง**

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า ผู้ติดตามจะนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต (ที่บ้าน/ที่ทำงาน) มากที่สุด รองลงมาคือเพื่อเป็นที่พึ่งพิงทางใจเพื่อหลบหนีจากปัญหาและความวิตกกังวลใจต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ได้เรียนรู้คำสอนพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น และได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตัวได้ถูกต้องตามลำดับ โดยทั้งหมดมีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้ติดตาม เฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ

การนำไปใช้ประโยชน์ ของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
นำหลักธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิต (ที่บ้าน/ที่ทำงาน)	4.16	0.603	มาก
เป็นที่พึ่งพิงทางใจเพื่อหลบหนีจากปัญหาและความวิตกกังวลใจต่าง ๆ	4.07	0.766	มาก
เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ	4.07	0.799	มาก
ได้เรียนรู้คำสอนพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น	3.92	0.852	มาก
มีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในเรื่องของชีวิตของตนเองและผู้อื่นมากยิ่งขึ้น	3.84	0.827	มาก
ได้รับคำแนะนำ ในการปฏิบัติตัวได้ถูกต้อง	3.74	0.847	มาก
ได้ปรึกษาปัญหาชีวิตผ่านทางแฟนเพจ	3.14	1.082	ปานกลาง
ได้เดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประชาสัมพันธ์ผ่านทางแฟนเพจ	3.06	1.148	ปานกลาง
รวม	**3.74**	**0.502**	**มาก**

6. อภิปรายผล

1. ด้านประชากรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่างระหว่าง 31 – 40 ปี มีสถานภาพเป็นโสด มีระดับการศึกษาอยู่ที่ปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของงานวิจัยของวิภาวี จันทร์แก้ว (2559) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และการนำไปใช้ประโยชน์ กรณีศึกษาเฟซบุ๊กแฟนเพจ ดังตฤณแฟนคลับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ระดีบการศึกษาสูงสุดคือปริญญาตรี และมีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน

2. ด้านพฤติกรรรมการเปิดรับสื่อ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ติดตามเพจ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี และเพจที่มีคนชื่นชอบ ติดตามมากที่สุด 1 อันดับ คือเพจ เพจ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมความถี่ในการเข้าเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ คือ 2-3 ครั้ง / สัปดาห์ นิยมเข้าในช่วงเวลา 18.01 – 21.00 น. มีระยะเวลาในการเข้าใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจในช่วงเวลา 5 นาที – 10 นาที โดยส่วนใหญ่ใช้สมาร์ทโฟน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของงานวิจัยของวิภาวี จันทร์แก้ว (2559) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และการนำไปใช้ประโยชน์ กรณีศึกษาเฟซบุ๊กแฟนเพจ ดังตฤณแฟนคลับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ใช้งานในช่วงเวลา 18.01-22.00 มากที่สุด อุปกรณ์ การใช้งานคือโทรศัพท์มือถือ

3. ด้านความพึงพอใจ ผลการศึกษาด้านความพึงพอใจพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พึงพอใจลักษณะรูปแบบสื่อธรรมะในด้านลักษณะด้านเนื้อหา เป็นเนื้อหาธรรมะเข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Taylor (2013 อ้างใน ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร, 2549) ได้กล่าวว่า ผู้บริโภคร้อยละ 90 ชอบ การทำการตลาดเชิงเนื้อหาเพราะมีประโยชน์มากกว่าการนำเสนอในรูปแบบอื่น ๆ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐพัชญ์ วงศ์เหรียญทอง (2557) ได้แนะนำหลักการสร้างเนื้อหาที่มีคุณค่า (Valuable Content) ใน

รูปแบบที่สามารถเข้าใจและทำตามได้ง่าย และสามารถนำไปต่อยอดเพิ่มเติมได้ ดังนี้ 1. มีประโยชน์ (Useful) 2.เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย 3. ชัดเจน เข้าใจง่าย 4. มีคุณภาพที่ดี 5.มีความเป็นต้นฉบับในรูปแบบของตัวเอง

4. ด้านการติดตามและมีส่วนร่วม ผลการศึกษาด้านการติดตามและการมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะกดติดตามอ่านโพสจากเพจอย่างสม่ำเสมออยู่ในระดับมาก และคนส่วนใหญ่มักจะแชร์เนื้อหา / คลิปวีดิโอ ที่มีลักษณะเนื้อหาเป็นข้อคิดคำคมสั้นๆ เนื้อหาสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมาจะเป็นด้านการแสดงความรู้สึก คือ จะกดสัญลักษณ์ แสดงความรู้สึกต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของสิริชัย แสงสุวรรณ (2559) ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่ชอบการแบ่งปันเนื้อหาต่าง ๆ เมื่ออ่านข่าวหรือดูคลิปถ้าน่าสนใจจะแชร์ต่อทันที แชร์ข้อมูลควรรู้ที่น่าจะเป็นประโยชน์ แชร์เรื่องสนุก คลิปตลกต่าง ๆ คลิปที่อยู่ในกระแส

5. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ผลการศึกษาด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ของผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะ อยู่ในระดับมาก โดยจะนำหลักธรรม ไปใช้ในการดำเนินชีวิต (ที่บ้าน/ที่ทำงาน) และเพื่อใช้เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ Quinn (2016) เรื่อง Why We Share: A Uses and Gratifications Approach to Privacy Regulation in Social Media Use พบว่าการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการให้ข้อมูลและความบันเทิงในเชิงบวกเป็นผลทำให้ผู้ใช้งานเกิดแรงบันดาลใจต่าง ๆ โดยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่การช่วยเหลือผู้อื่น การให้กำลังใจ ความกังวลต่อบางเรื่อง การให้ผู้อื่นรู้ว่าเราสนใจ การขอบคุณ ช่วยลดความเหงา การทำความรู้จักคนใหม่ๆ การไม่ต้องการอยู่คนเดียว เมื่อไม่มีใครพูดคุยด้วย การค้นหาข้อมูลของ บุคคลที่ไม่รู้จัก การค้นหาข้อมูลข่าวสาร การเพลิดเพลินในการค้นหาสิ่งต่าง ๆ การเพลิดเพลินกับ ข้อมูลข่าวสาร และการค้นหาบุคคลที่สนใจ นอกจากนี้ยังพบว่าโดยสื่อสังคมออนไลน์สามารถ ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายตามการใช้งาน คือ การส่งผลกระทบต่อมิตรภาพ การ แบ่งปันข้อมูล เพื่องานอดิเรก ความบันเทิง การติดต่อสื่อสาร ความเป็นมืออาชีพ และการหลบหนี จากโลกภายนอก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) เฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะควรมีการนำเสนอ เนื้อหาข้อคิดคำคมสั้นๆ เนื้อหาธรรมะเข้าใจง่าย นำไปใช้ในชีวิตได้จริง เนื้อหาที่สร้างแรงบันดานใจ เนื้อหาที่ให้ข้อคิดสะกิดใจ เนื้อหาเกี่ยวกับคำสอน จากพระเกจิอาจารย์ต่าง ๆ โดยทำเป็นข้อความสั้นๆ ประกอบบนภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา และควรทำคลิปวิดีโอ แบบการพูดคุย (talk show) ที่มีความยาว 1-5 นาที เพื่อที่ผู้ติดตามจะสามารถเข้าใจในหลักธรรมมากยิ่งขึ้น

(2) เฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งที่บ้านและที่ทำงาน มีเนื้อหาธรรมะที่สามารถสร้างแรงบันดานใจได้ เพื่อให้ผู้ติดตามสามารถนำไปเป็นที่พึ่งพิงจิตใจเพื่อหลบหนีจากปัญหาและความวิตกกังวลใจต่าง ๆ ได้

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการนำหลักธรรมที่ได้จากเฟซบุ๊กแฟนเพจไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยจำแนกตามประเภทรูปแบบการใช้งานโซเชียลที่ต่างกันจะมีการนำหลักธรรมที่ได้ต่างกันในลักษณะใด้เพื่อผลการศึกษาจะใช้เป็นแนวทางการเผยแพร่หลักธรรมพระศาสนาในสอดคล้องกับการใช้งานกับพฤติกรรมการใช้โซเชียลในแต่ละแพลตฟอร์มได้ดียิ่งขึ้น

(2)งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจต่อการใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะเพื่อผลการศึกษาจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนำเสนอหลักธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและสร้างความพึงพอใจต่อผู้ติดตามเฟซบุ๊กแฟนเพจธรรมะมากยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

Chankaew Vibhavee. (2016). **Exposure, Attitude and Uses : A Case Study of Facebook Page Dungtrin Fan Club.** Journal of Communication and Management NIDA, Volume 2 Number 1, 134 -152

Datareportal.com. 2019. **Digital 2019 Thailand.** (online). Searched from https:// datareportal.com/reports/ digital-2019-thailand.

Nitikasetsunthorn Passawalee. (2013). **Communication Theories and Behaviors.** Nontaburi : Sukhothai Thammathirat Open University Book Center.

Quinn, K. (2016). **Why We Share: A Uses and Gratifications Approach to Privacy Regulation in Social Media Use**. Journal of Broadcasting & Electronic Media, 60(1), 61-86.

Sangsuvan Sirichai. (2016). **Digital Media Usage of Consumers in Bangkok**. Nontaburi : Sukhothai Thammathirat Open University Book Center.

ความสำคัญของการเรียนปฏิบัติเปียโนที่มีผลต่อพัฒนาการการเรียนดนตรี

HOW PIANO LESSONS CAN IMPROVE MUSIC SKILLS

ชาลินี สุริยนเปล่งแสง

วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

E-mail: wow_aum@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายองค์ความรู้และทักษะจากการเรียนปฏิบัติเปียโน และเพื่อนำเสนอความสำคัญของการเรียนปฏิบัติเปียโนในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการการเรียนดนตรี การปฏิบัติเปียโนมีการเน้นทักษะต่างๆ เพื่อความเข้าใจทักษะพื้นฐานทางการปฏิบัติเปียโน และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ทางทฤษฎีดนตรีไปอีกทางหนึ่งด้วย องค์ความรู้ทางดนตรีจะเกี่ยวข้องกับเทคนิคของการปฏิบัติเปียโนด้านทฤษฎีดนตรี (Theory Technique) ซึ่งรวมถึงบันไดเสียง (Scales and Arpeggios) ทักษะการประสานเสียง (Harmonization) ทักษะการอ่านโน้ตแบบฉับพลันให้แม่นยำ (Sight - Reading) ทักษะความแม่นยำเรื่องจังหวะ (Rhythms Practiced) ทักษะการฝึกเทคนิคการใช้นิ้วให้แข็งแรงและแม่นยำในการปฏิบัติเปียโน (Fingered Technique) ทักษะการประสานเสียงโดยการปฏิบัติเปียโนแบบ 2 มือ (Harmonization with two – hand accompaniment) ทักษะการเล่นบทเพลงมาตรฐาน (Repertoire Pieces)

การเรียนปฏิบัติเปียโนเป็นการเสริมองค์ความรู้และทักษะทางดนตรีที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนดนตรีของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาและระดับปริญญาตรีในทุกเครื่องวิชาเอก ในทุกสถาบันที่เปิดสอนวิชาเอกดนตรี ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนที่มีวิชาเอกขับร้อง เครื่องเป่าลมไม้ เครื่องเป่าทองเหลือง เครื่องสาย หรือเครื่องเพอร์คัสชั่น และยังพัฒนาผู้เรียนที่ไม่ได้เรียนดนตรีเป็นวิชาเอกด้วย หลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีในทุกสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ล้วนมีวิชาทักษะปฏิบัติเปียโนเป็นวิชาบังคับให้ผู้เรียนทุกคนต้องสอบผ่าน เพื่อเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการจบการศึกษา

คำสำคัญ: การเรียนปฏิบัติเปียโน, พัฒนาการการเรียนดนตรี

ABSTRACT

The purpose of the study is to clarify the knowledge of music and practicing skills from piano lessons and the importance of the knowledge of music and practicing skills for support music learning. Including theory technique, scales and arpeggios, chord progressions: aid students in developed a feel for sense of the key. Sight – reading: reading notes were very important, combined the best elements of intervallic and multi-key reading. Sight – reading was improve and try new things in piano practicing skills for student because the reading examples were a mixture of standard repertoire and newly composed pieces. Repetoire, harmonization, ensemble activities and improvisation were also important for improve music skills. Students improve sense of multiple keys by transpose key signature fluency. Rhythms practiced and fingered technique are also important.

Harmonization with two – hand accompaniment and improve music skills. Moreover, repertoire pieces are significant for increase performance skill.

There are benefits of playing piano. Playing piano can improve overall aural awareness, recognize tones, intervals and chords as well as help students to develop a sense of pitch. Moreover, the piano is easy to play. Piano lesson is important for the college of music students that the majority of the college require for graduation.

Keywords: Piano Lessons, Improve Music Skills

1. บทนำ

การเรียนปฏิบัติเปียโนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้และทักษะทางดนตรีไปพร้อมกันอย่างผสมผสาน เปียโนสามารถเป็นเครื่องดนตรีชนิดแรกๆที่เด็กควรรู้จักในชีวิต เพราะด้วยลักษณะของเครื่องดนตรีที่น่าสนใจ มีคีย์สีขาวและสีดำสลับกัน เกิดเสียงทันทีเมื่อมีการกดลงบนคีย์ วิธีการทำให้เกิดเสียงง่ายกว่าเครื่องดนตรีชนิดอื่น นักดนตรีหลายท่านมีประสบการณ์จากการปฏิบัติเปียโนเป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก หลังจากนั้นค่อยค้นพบว่าเครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับตนเองคือเครื่องดนตรีชนิดใด วิชาดนตรีของโรงเรียนดนตรีนอกระบบที่เปิดสอนในประเทศไทยที่บุคคลทั่วไปสามารถสมัครเข้าเรียนได้ เช่น โรงเรียนดนตรียามาฮ่า โรงเรียนดนตรีเคพีเอ็น และโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบอื่นๆที่ครูดนตรีเปิดสอนเอง พบว่าวิชาที่ยังคงได้รับความนิยมจากผู้เรียนมากที่สุด ได้แก่ วิชาเปียโน และกีต้าร์ ความสำคัญของการเรียนปฏิบัติเปียโน นอกจากผู้เรียนจะเกิดทักษะการปฏิบัติแล้ว ผู้เรียนยังได้เรียนรู้ทฤษฎีดนตรีที่แทรกอยู่ในบทเรียน และยังพัฒนาทักษะทางด้านการฟัง (Aural)

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่ออธิบายองค์ความรู้และทักษะจากการเรียนปฏิบัติเปียโน

(2) เพื่อนำเสนอความสำคัญของการเรียนปฏิบัติเปียโนในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการการเรียนดนตรี

3. องค์ความรู้และทักษะของการเรียนปฏิบัติเปียโน

เปียโนเป็นหนึ่งในประเภทของดนตรีเครื่องลิ่มนิ้ว (Keyboard Instrument) เปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดเสียงได้ง่ายที่สุดถ้าเปรียบเทียบกับการกำเนิดของเสียงของเครื่องดนตรีประเภทอื่นๆ โดยเพียงกดที่ลิ่มคีย์จะเกิดเสียงกังวานขึ้น นอกจากนี้ช่วงเสียงของเปียโนยังมีความกว้าง เนื่องด้วยเปียโนมีลิ่มทั้งหมด 88 ลิ่มนิ้ว หรือที่เรียกง่ายๆว่าคีย์ ทั้งคีย์สีขาวและสีดำ หากกดกระทบไปเรื่อยๆจะเกิดเสียงขึ้น 88 เสียง อีกทั้งยังสามารถเล่นได้ทั้งทำนอง (Melody) และเสียงประสาน (Harmony) สามารถเล่นรวมวงเครื่องดนตรีชนิดอื่นได้เกือบทุกชนิด เสียงของเปียโนถือได้ว่าเป็นเสียงมาตรฐาน มีเสียงเดียวกับเครื่องดนตรีต่างๆเกือบทุกชนิด ดังนั้นนักแต่งเพลงส่วนใหญ่จะใช้เปียโนเป็นหลักในการเทียบเสียงในการเขียนงานเพลง นอกจากทางด้านการแต่งเพลงแล้ว ในด้านการศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีในทุกสถาบันการศึกษาล้วนมีวิชาปฏิบัติเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องลิ่มนิ้ว ไม่ว่าจะเป็นคีย์บอร์ด หรือเปียโน วิชานี้จะเป็นวิชาบังคับให้เด็กนักเรียนทุกคนต้องสอบผ่าน เพื่อเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการจบการศึกษา เนื่องด้วยการปฏิบัติเปียโนนี้มีความสำคัญในการพัฒนาต่อยอดการเรียนทฤษฎีดนตรีต่อไป

องค์ความรู้ทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนปฏิบัติเปียโน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจ จึงจะสามารถนำมาใช้ในการเรียนปฏิบัติเปียโน โดยกรมวิชาการ กระทรวง

ศึกษาธิการ (2538) ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ (2544) แจ็คกี้ วิคจิ้น (Jackie Wiggins, 2001) และวิลเลี่ยม ดั๊คเวิท (William Duckworth, 2007) ได้กล่าวถึงองค์ความรู้ทางดนตรีได้ดังต่อไปนี้

1) จังหวะ (Rhythm) เป็นองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานที่สุด การแสดงค่าความสั้นยาวของตัวโน้ตและตัวหยุด จังหวะในเพลงทำให้เกิดเสียงสั้นเสียงยาว ในบทเพลงในการปฏิบัติเปียโนแต่ละเพลงอาจมีจังหวะที่แตกต่างกัน จังหวะแสดงถึงความเร็วของเพลง อาจมีจังหวะที่ช้า ปานกลาง หรือเร็วก็ได้ จังหวะตบ (Beat) เป็นจังหวะที่ดำเนินไปเรื่อยๆอย่างสม่ำเสมอในเพลง จังหวะหนักเบา (Down and up beat) เป็นจังหวะในเพลงที่แตกต่างกัน ในแต่ละเพลงที่ปฏิบัติเครื่องดนตรีจะมีการเน้นเสียงหนักและเสียงเบา อัตราจังหวะ (Meter) เป็นการอธิบายค่าจังหวะในหนึ่งห้องเพลงซึ่งจะกำหนดอยู่ในโน้ตเพลง

2) ทำนอง (Melody) เป็นระดับเสียงและความยาวเสียง ทำนองมีความหลากหลายแตกต่างออกไป ทำนองคล้ายกับภาษาพูด เป็นภาษาดนตรีที่ประกอบรวมกันเป็นประโยค ทำนองเพลงประกอบด้วยเสียงสูงเสียงต่ำ เสียงที่อยู่ในระดับเดิม เสียงที่ไม่สูงขึ้นและไม่ต่ำลง หากเปรียบเป็นบทเพลงป๊อบ ทำนองเพลงในเพลงป๊อบคือเนื้อร้องที่นักร้องเปล่งเสียงออกมา หากเป็นทำนองในบทเพลงโน้ตเปียโนคลาสสิค จะหมายถึงเสียงที่ผู้ฟังจะได้ยินชัดเจน เป็นท่อนที่เด่น มีระดับเสียงเป็นไปเรื่อยๆ ไม่จำเป็นว่าผู้เล่นจะใช้มือซ้ายหรือมือขวาเล่นก็สามารถเป็นทำนองเพลงได้

3) เสียงประสาน (Harmony) คือ การผสมผสานของเสียงมากกว่า 1 เสียงในเวลาเดียวกัน เสียงประสานจะสลับซับซ้อนกว่าจังหวะและทำนอง เสียงประสานประกอบด้วย คอร์ด (Chord) คือ กลุ่มของเสียงตั้งแต่ 3 เสียงขึ้นไป และการจัดเรียงคอร์ด (Chord progression) เป็นการเปลี่ยนคอร์ด จะเป็นไปตามลักษณะของทำนองซึ่งทำให้มีการจัดเรียงคอร์ดขึ้น ในเพลงเดียวกันอาจมีการจัดเรียงของคอร์ดที่ต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถหรือความต้องการของผู้ประพันธ์เพลง ลักษณะของคอร์ด จะเกิดจากการจัดเรียงโน้ตเป็นลักษณะต่างๆซึ่งจะสัมพันธ์กับทำนอง

4) สีสัน (Tone color หรือ Timbre) คือ รูปแบบของเสียงซึ่งมีความแตกต่างกันเพราะมาจากแหล่งกำเนิดเสียงที่แตกต่างในทางดนตรี เสียงของเครื่องดนตรีแต่ละประเภท ก็ย่อมมีสีสันของเสียงแตกต่างกัน เช่น เครื่องลมไม้ เครื่องสาย เครื่องลมทองเหลือง หรือเครื่องลิ่มนิ้ว สีสันอาจเป็นลักษณะของการแสดงเดี่ยว คือ การเล่นโดยเครื่องดนตรี หรือร้องโดยคนเพียงคนเดียว (solo) หรืออาจจะเป็นการรวมกันของเครื่องดนตรีหรือเสียงร้องต่างๆของคน ทำให้เกิดเป็นการรวมวง (Ensemble)

5) รูปแบบ ลีลา (Form, Style) รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างการจัดเรียงความคิดทางดนตรีหรือส่วนประกอบย่อยของเพลง เป็นแบบแผนในการนำเสนอดนตรีของผู้ประพันธ์ รูปแบบของเพลงจะช่วยให้ดนตรีมีความต่อเนื่องสัมพันธ์ และทำให้มีความเป็นหนึ่ง รูปแบบของบทเพลงสามารถแบ่งได้ ดังนี้ โมทีฟ (Motive) คือ ความคิดหลักด้านทำนองหรือจังหวะที่เป็นวัตถุดิบในการสร้างบทเพลงให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งเพลง เป็นส่วนย่อยที่สุดของทำนองหรือจังหวะ ประโยคเพลง (Phrase) คือ ความคิดทางดนตรีหรือหน่วยของเพลงที่แสดงความคิดจบสมบูรณ์ในตัวเอง เป็นทำนองที่ฟังแล้วจบวรรคหรือจบท่อน เป็นหน่วยสำคัญของเพลงประกอบด้วยทำนองและจังหวะเป็นอย่างน้อย ประโยคเพลงจะมีความยาวที่หลากหลาย คือ ตั้งแต่ 2 ห้องขึ้นไป การซ้ำและแตกต่าง (Repetition และ Contrast) รูปแบบของบทเพลงจะมีการซ้ำและการทำให้แตกต่าง เช่น เพลงในท่อนที่ 2 มีทำนองเหมือนกับเพลงในท่อนแรก ทำนองของเพลงที่ซ้ำจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) ส่วนทำนองที่ต่างไปจะทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกเปลี่ยนแปลงไป และลีลา (Style) ลีลาของดนตรีมีความหลากหลายและมีความหมายที่แตกต่างออกไปตามวัฒนธรรม ช่วงเวลา นักประพันธ์ ประเภท รวมถึงเครื่องมือหรือสื่อในการ

แสดงออกทางดนตรี ได้แก่ ยุคบาโรค ยุคคลาสสิค ยุคโรแมนติก หรือยุคโมเดิร์น และประเภทของเพลงต่างๆ เช่น เพลงป๊อบ เพลงแจ๊ส เพลงคลาสสิค เป็นต้น และทั้งนี้ในการแยกแยะลีลาของเพลงสามารถแยกแยะจากการวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรี ได้แก่ ทำนอง จังหวะ การประสานเสียง รูปแบบ และความรู้สึกทางดนตรี

6) ความรู้สึกทางดนตรี (Expression) เป็นลักษณะของเสียงเกี่ยวกับความดังค่อย (Dynamics) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เพลงมีลีลาที่น่าฟัง คือ ความแตกต่างในบทเพลงมีผลต่อความรู้สึกของผู้ฟัง เช่น บทเพลงบางตอนที่ดังมากๆ มักจะให้ความรู้สึกถึงความมีอำนาจ ความตื่นเต้น ในขณะที่บางตอนของบทเพลงมีเสียงแผ่วเบามักให้ความรู้สึกสงบ เศร้า สบายใจ เป็นต้น การใช้ลักษณะของเสียงเกี่ยวกับความดังค่อย ในดนตรีตะวันตกมีมากมายหลายลักษณะ เช่น fortissimo (ff) คือดังมาก forte (f) คือดัง mezzo forte (mf) คือดังปานกลาง mezzo piano (mp) คือเบาปานกลาง piano (p) คือเบา pianissimo (pp) คือเบามาก crescendo คือค่อยๆดังขึ้นเรื่อยๆ diminuendo คือ ค่อยๆเบาลงเรื่อยๆ ความรู้สึกทางดนตรีเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความรู้สึก (Expressions) นอกจากลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับความดังค่อยแล้ว ลักษณะของเสียงที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้สึกจัดเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ทำให้ดนตรีเป็นโสตศิลป์ที่แท้จริง เช่น ความรู้สึกน่ากลัว ความสง่างาม ความสนุกสนาน

ในด้านทักษะต่างๆ ทักษะที่สำคัญของการปฏิบัติเปียโน (Lancaster, E., L., 2014) ได้แก่

ทักษะการอ่านโน้ตแบบฉับพลันให้แม่นยำ (Sight - Playing) เป็นทักษะที่สำคัญเป็นอย่างมากในการเล่นดนตรี ในการสอบวัดระดับความสามารถทางดนตรีส่วนใหญ่ จะมีหัวข้อการอ่านโน้ตแบบฉับพลันอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการอ่านโน้ต เพราะการอ่านโน้ตในทางดนตรีเปรียบเสมือนการอ่าน

หนังสือในการเรียนรู้ทางภาษา หากนักเรียนขาดทักษะการอ่านโน้ตก็เปรียบเสมือนนักเรียนเรียนภาษาแต่อ่านหนังสือไม่ออก

ทักษะการประสานเสียง (Harmonization) นี้ จะเป็นการเลือกใช้คอร์ดในการประสาน และการเลือกใช้รูปแบบการประสานให้เหมาะสมกับเพลง ในขั้นต้นของการประสานเสียงในเครื่องปฏิบัติเปียโน มือซ้ายจะเป็นเสียงประสาน ส่วนมือขวาเป็นทำนองหลัก (Melody) เมื่อเล่นประสานกันจะเกิดความไพเราะในเพลง จะเกิดความกลมกลืนในท่วงทำนอง การเรียนการสอนในชั้นเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและปฏิบัติได้ดีในทักษะการประสานเสียง เพราะทักษะนี้เป็นทักษะที่เป็นพื้นฐานของเครื่องดนตรีหลายๆชนิด เป็นทักษะที่นักดนตรีจะสร้างความกลมกลืนของเสียงต่างๆให้เกิดความไพเราะในเพลงต่างๆ

ทักษะความแม่นยำเรื่องจังหวะ (Rhythms Practiced) ความแม่นยำของจังหวะเป็นทักษะแรกที่ผู้เรียนดนตรีทุกคนควรมี ในการเรียนทักษะการปฏิบัติเปียโน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้ฝึกฝนความแม่นยำของจังหวะทั้งการตบมือตามจังหวะ และการเล่นเพลงให้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องจังหวะจนเกิดความแม่นยำ

ทักษะการฝึกเทคนิคการใช้นิ้วให้แข็งแรงและแม่นยำในการปฏิบัติเปียโน (Fingered Technique) เป็นทักษะที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาต่อยอดทางด้านการปฏิบัติเปียโนต่อไป เพราะหากผู้เรียนมีพื้นฐานการฟังดนตรีเก่ง มีปฏิภาณไหวพริบทางดนตรีมาก แต่ไม่มีแรง ไม่มีน้ำหนักนิ้วที่ดีก็ไม่สามารถพัฒนาการปฏิบัติต่อไปได้ ความสามารถในการปฏิบัติสเกลและอาร์เปจจิโอ (Scales and Arpeggios) เป็นการฝึกทักษะการใช้ 2 มือพร้อมกันให้แม่นยำในระดับพื้นฐานอย่างคล่องแคล่ว ความถนัดการปฏิบัติเปียโนแบบ 2 มือในแต่ละบุคคลจะมีไม่เท่ากัน ผู้เรียนบางคนจะมีพัฒนาการเร็วมาก เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถทางดนตรีไม่เท่ากัน บางคนได้รับการปลูกฝังส่งเสริมจากพ่อแม่ตั้งแต่อยู่ในครรภ์โดยการให้ฟังเพลง แต่ผู้เรียนบางคนเพิ่งได้รับการส่งเสริมภายหลัง

ทักษะการเล่นบทเพลงมาตรฐาน (Repertoire Pieces) ในการเรียนเปียโนมีบทเพลงมาตรฐานที่เป็นแบบเรียนที่หลากหลายซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกซ้อม บทเพลงพื้นฐานของเปียโนมีมากมาย ตัวอย่างเช่น เพลงอลาเบส Arabesque ของ เบิร์กมิลเลอร์ (Burgmuller) เพลงมินูเอ็ดอินจีเมเจอร์ (Minuet in G Major) ของบาค (Bach) เพลงเตอร์กีช มาร์ช (Turkish March) ของ โมสาร์ท (Mozart) เป็นต้น

ส่วนการประเมินผลการเรียนปฏิบัติเปียโน ณ ขณะนี้ ในประเทศไทยมีสถาบันดนตรีที่ผู้เรียนทั่วไปสามารถสมัครเข้าทดสอบเพื่อประเมินความสามารถของตนเองได้โดยไม่จำกัด มีความเป็นอิสระ และได้รับการรับรองความสามารถการปฏิบัติเปียโนในระดับสากล ได้แก่ สถาบันดนตรี ABRSM และสถาบันดนตรี Trinity Ghillhall ของประเทศอังกฤษ โดยมีการสอบแบ่งเป็นการปฏิบัติเปียโน 8 เกรด ตั้งแต่ เกรด 1 ถึง เกรด 8 ซึ่งในแต่ละเกรดจะมีเนื้อหาในการสอบ ยากง่ายตามลำดับขั้น โดยเกรด 8 จะถือเป็นเกรดสูงสุด มีกฎกติกาในการสอบเพียงแค่ผู้สอบต้องเลือกเพลงที่ใช้ทดสอบจากหนังสือสอบของสถาบันนั้นๆ และปฏิบัติตามเงื่อนไขการสอบจากหัวข้อการสอบที่กำหนด ไม่ว่าจะเป็นการฝึกบทเพลงมาตรฐานตามจำนวนเพลงที่กำหนด การฝึกทักษะการอ่านโน้ตแบบฉับพลัน (Sight - Playing) การฝึกทักษะการฟังและตอบคำถามตามที่กำหนด การฝึกทักษะการใช้นิ้วให้แข็งแรงและแม่นยำในการปฏิบัติเปียโน (Fingered Technique) เพื่อปฏิบัติสเกลและอาร์เปจจิโอ (Scales and Arpeggios) 2 มือพร้อมกันได้อย่างแม่นยำตรงตามคีย์ที่ทางสถาบันกำหนด

4. ความสำคัญของการเรียนปฏิบัติเปียโนในการช่วยส่งเสริมพัฒนาการการเรียนดนตรี

การเรียนปฏิบัติเปียโนเป็นการส่งเสริมทักษะทางดนตรีเพื่อต่อยอดพัฒนาการเรียนดนตรีประเภทอื่นๆ ทักษะดนตรีมีหลากหลาย ทักษะคือการถ่ายทอดความสามารถทางดนตรีผ่านการแสดงออกทางร่างกายจากประสาทสัมผัสในด้านต่างๆทั้งการฟัง การร้อง การเปล่งเสียง การปฏิบัติเครื่องดนตรี การอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรี ทักษะทางดนตรีเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจองค์ความรู้ทางดนตรีมากยิ่งขึ้น เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนดนตรี นักดนตรี หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับดนตรีได้เข้าใจดนตรีอย่างลึกซึ้ง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561)

1) การฟัง (Listening) เป็นทักษะเบื้องต้นที่สำคัญที่สุดทางดนตรีเพราะดนตรีคือเสียง ซึ่งคนเราใช้ประสาทหูในการรับฟัง การฟังย่อมมีบทบาทอย่างมากให้เกิดความเข้าใจดนตรี ซึ่งจะนำไปสู่ความซาบซึ้งทางดนตรี หรือเข้าใจสุนทรียศาสตร์ทางดนตรี การฟังเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝน ไม่ใช่เป็นเพียงการฟังโดยทั่วไป เนื่องจากเสียงเพลงแต่ละบทเพลงมีโครงสร้างที่สลับซับซ้อน ทักษะการฟังจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาพัฒนา เป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ มีความสำคัญต่อบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางดนตรีในทุกแขนงวิชา หรือแม้แต่ผู้ที่รักและต้องการเข้าใจดนตรี ไม่จำเป็นว่าบุคคลนั้นจะต้องเล่นดนตรีหรือร้องเพลงได้เท่านั้น ดังนั้นการฟังจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทางดนตรี ในการเรียนปฏิบัติเปียโนจะมีการส่งเสริมทักษะการฟัง อย่างน้อยผู้เรียนจะฟังครูผู้สอนเล่นบทเพลงให้ดูเป็นตัวอย่าง นอกจากนี้ยังมีการฟังที่มีความลึกซึ้งทางดนตรีมากขึ้นไปอีก คือ การฟังเพื่อการแยกแยะเสียงต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น เสียงดังขึ้น เบาลง เสียงสั้น เสียงยาว ระดับเสียงสูง ระดับเสียงต่ำ เป็นต้น

2) การร้องเพลง (Singing) เป็นทักษะพื้นฐานทางดนตรีที่ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด การร้องเพลงเป็นกิจกรรมที่คนทั่วไปกระทำอยู่เสมอ เพลงที่นิยมส่วนใหญ่เป็นเพลงร้อง (Vocal music) การร้องเพลงเป็นทักษะทางดนตรีพื้นฐานที่ต้องฝึกฝน เนื่องจากการร้องเพลงมีหลายลักษณะและหลายเทคนิค หากร้องอย่างมีหลักการมีเทคนิค มีพื้นฐานย่อมจะร้องเพลงได้ไพเราะ น่าฟัง การร้องเพลงเป็นทักษะที่สร้างความสนุกสนานให้กับผู้ร้อง

และผู้ชม การร้องเพลงมีหลายลักษณะ เช่น การร้องเดี่ยว การร้องหมู่ การร้องประสานเสียง เป็นต้น ในการสอนปฏิบัติเปียโนเด็กเล็ก ครูผู้สอนจำเป็นต้องร้องเพื่อให้เด็กร้องตาม ก่อนการปฏิบัติเปียโน เพราะเด็กเล็กจะยังไม่มีความสามารถในการอ่านโน้ตเองได้ จำเป็นต้องอาศัยการฟังและการร้องนำมาก่อนกานปฏิบัติบทเพลง

3) การปฏิบัติเครื่องดนตรี (Playing) เป็นทักษะพื้นฐานทางดนตรีที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นเพราะผู้ปฏิบัติต้องมีเครื่องดนตรีเข้ามาเป็นเครื่องถ่ายทอดเสียง อารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงที่กำลังเล่นอยู่ เครื่องดนตรีมีหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นเครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่า โดยเครื่องดนตรีประเภทตีจะเป็นเครื่องที่ได้รับความนิยมมากกว่าเครื่องดนตรีประเภทอื่นเพราะปฏิบัติได้ง่าย

ในการปฏิบัติเปียโนจำเป็นต้องมีการฝึกซ้อม และในการฝึกซ้อมแต่ละครั้งนั้น มีนักวิชาการดนตรีต่างประเทศได้นำเสนอว่าควรจัดเวลาในการฝึกซ้อมว่าควรจัดเวลาสำหรับการปฏิบัติบทเพลงมาตรฐาน (Repetoire) ไว้ 30 นาที สำหรับผู้ที่เพิ่งเริ่มเรียน และผู้เรียนขั้นกลาง 40 นาที การฝึกซ้อมเทคนิค (Technique) 10 นาที และการฝึกซ้อมการอ่านโน้ต (Sight - Playing) 10 นาที (Cooke, C., 2011) แต่หากผู้ที่เรียนปฏิบัติเปียโนขั้นสูงจะต้องมีการจัดเวลาในการฝึกซ้อมมากกว่าที่กล่าวมาแล้วแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ตัวผู้เรียน และช่วงเวลาในการเรียน ณ ขณะนั้น หากเป็นช่วงเวลาที่ใกล้แสดงเพื่อจบการศึกษา (Recital) ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการเก็บตัวฝึกซ้อมอย่างเข้มข้น

4) การอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรี (Reading) ทักษะการอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรีจัดเป็นทักษะสำคัญพื้นฐาน เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียงซึ่งต้องมีการบันทึกเสียงเป็นสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการถ่ายทอดเสียงต่างๆ ดังนั้นการเข้าใจหรือแสดงออกทางดนตรีจึงมักต้องผ่านขั้นตอนการแปลหรือการใช้สัญลักษณ์ดนตรีเสมอ ความสามารถของบุคคลในการพัฒนาทักษะต่างๆไม่ว่าจะ
เป็นการฟัง การร้องเพลง การปฏิบัติเครื่องดนตรีจะเกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ และเชื่อมโยงระดับเสียงเข้ากับสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ทางดนตรีสามารถแบ่งประเภทได้เป็น

4.1 สัญลักษณ์ของระดับเสียง (Pitch) และกลุ่มเสียง (Tonality)

4.2 สัญลักษณ์ของตัวโน้ต ตัวหยุด (Duration) และจังหวะ (Meter)

4.3 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการประสานเสียง

4.4 สัญลักษณ์ที่ใช้สำหรับการแสดงอารมณ์ความรู้สึก

5) ความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี (Creative) หมายถึง การประพันธ์เพลงและการด้นสด (Improvisation) ซึ่งหมายถึงการเล่นดนตรีหรือขับร้องโดยไม่ได้เตรียมซ้อมตามโน้ตเพลงมาก่อน เป็นเรื่องของการแสดงออกทางดนตรีที่รวมเอาความรู้ ความเข้าใจไว้ทั้งหมด ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นทักษะที่ต้องใช้ความรู้พื้นฐานทางดนตรีมากพอสมควร นับว่าเป็นทักษะทางดนตรีที่ไม่ใช่ทักษะเบื้องต้นเพราะต้องมีองค์ความรู้ทางดนตรีสะสมมาก่อน

ทักษะทางดนตรีทั้งการฟัง การร้อง การปฏิบัติ การอ่านสัญลักษณ์ทางดนตรี และความคิดสร้างสรรค์ล้วนปรากฏอยู่ในการเรียนปฏิบัติเปียโน ในการเรียนปฏิบัติเปียโน ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะต่างๆ เหล่านี้ไปด้วยโดยไม่ได้เรียงตามลำดับ แต่หากเป็นเด็กเล็กที่เพิ่งเริ่มเรียนเด็กจะรับรู้จากการฟังก่อนโดยธรรมชาติ ตามมาด้วยการร้อง และจากนั้นเริ่มหัดปฏิบัติเปียโน และพัฒนาการรับรู้ทางสัญลักษณ์ตามมาภายหลังจากการฟังและร้อง

เนื่องด้วยการเรียนปฏิบัติเปียโนเป็นการเรียนที่ต้องอาศัยทักษะการปฏิบัติเป็นหลัก ดังนั้นการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้เข้ามาส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเป็นไปตามพัฒนาการและวัยของผู้เรียน ผู้เขียนขอนำเสนอแผนภาพจิตวิทยาการสอนทักษะดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) เพื่อเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ของการเรียนปฏิบัติเปียโนเพื่อพัฒนาการเรียนของเด็ก

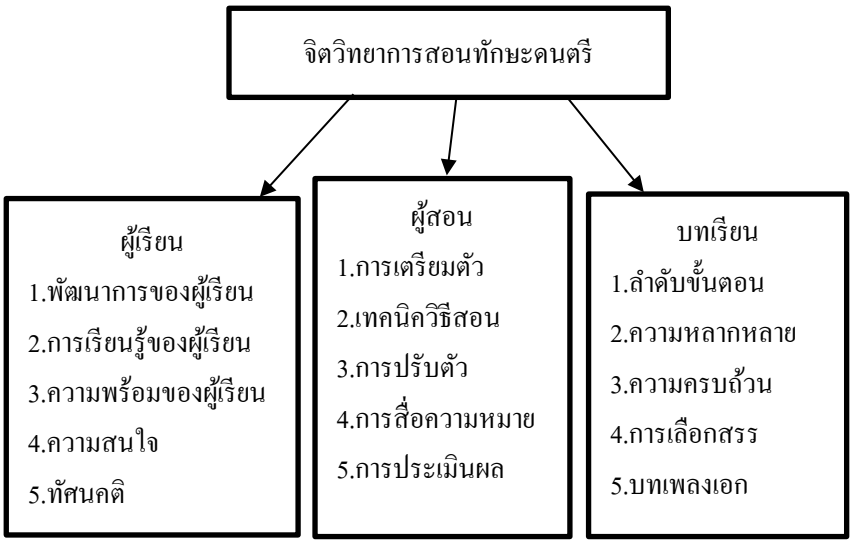

แผนภาพจิตวิทยาการสอนทักษะดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561)

ในการเรียนปฏิบัติเปียโน ผู้เรียน ผู้สอน และบทเรียนย่อมมีความสำคัญเท่าเทียมกัน นอกจากองค์ความรู้ในการเรียนการสอนแล้ว จิตวิทยาในการเรียนการสอนย่อมมีความสำคัญมากพอกัน ในการเรียนปฏิบัติเปียโน ผู้เรียนย่อมต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ การเตรียมตัวฝึกซ้อมมาอย่างดีเพื่อมาปฏิบัติเปียโนในบทเพลงต่างๆให้ครูได้ฟังและนำเสนอแนวทางเพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นสิ่งสำคัญ จากการสอบถามพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนครู อาจารย์ผู้สอนดนตรี ปัญหาที่ครูสอนเปียโน และครูดนตรีพบบ่อยมากที่สุด คือ การขาดการฝึกซ้อมของผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้รับการพัฒนา ทักษะต่างๆของผู้เรียนไม่พัฒนาไปมากเท่าที่ควร ในการเตรียมความพร้อมของครูในการเรียนปฏิบัติเปียโน สิ่งสำคัญ คือ ความเหมาะสมในการเลือกบทเพลง (Repetoire) ให้กับผู้เรียน เนื่องด้วยผู้เรียนแต่ละคนมีความถนัด สรีระของนิ้วมือ และความสนใจที่แตกต่างกัน เช่น เทคนิคการปฏิบัติบางเพลงอาจจะต้องมีการกางมือให้กว้างมากกว่าปกติ หากสรีระนิ้วมือของผู้เรียนบางคนไม่สามารถทำได้ ครูจะควรจะเลือกบทเพลงอื่นแทน ไม่ควรฝืนให้ผู้เรียนเล่น เพราะอาจจะทำให้เกิดการบาดเจ็บจากการฝึกซ้อมได้

5. สรุป

การเรียนปฏิบัติเปียโนเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการเริ่มเรียนดนตรีของเด็ก เพราะการเรียนปฏิบัติเปียโนเบื้องต้นสามารถสร้างแนวคิดทางดนตรี ความเข้าใจทฤษฎีทางดนตรีเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องขั้นคู่เสียง (Interval) เรื่องการไล่บันไดเสียง (Scales) เพื่อให้เด็กได้พัฒนาต่อยอดไปเล่นเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆได้อีกไม่ว่าจะเป็นเครื่องลมไม้ เช่น แซ็กโซโฟน เครื่องลมทองเหลือง เช่น ทรัมเป็ต เครื่องเพอร์คัสชั่น เช่น กลอง หรือการร้องเพลง (Vocal) และเครื่องดนตรีอื่นๆอีกมากมาย เนื่องด้วยการเริ่มต้นปฏิบัติเปียโนจะสร้างโอกาสให้เด็กได้ฟังโน้ตที่หลากหลาย การฟังถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนดนตรีต่อไป ทักษะการฟังถือเป็นหัวใจสำคัญของการเล่นดนตรีและการเล่นรวมวงในอนาคต การเรียนปฏิบัติเปียโนสามารถเสริมสร้างพัฒนาการทางดนตรีให้กับผู้เรียน ก่อนตัดสินใจไปเรียนเครื่องดนตรีอื่น หรือต่อยอดการเรียนปฏิบัติเปียโนในขั้นสูงขึ้น เนื่องด้วยข้อจำกัดที่มีไม่มากเหมือนเครื่อองดนตรีประเภทอื่น เช่น นักเรียนต้องมีกล้ามเนื้อมือและความสูงที่เหมาะสมกับการเล่นเครื่องเป่าที่มีขนาดใหญ่ การเรียนปฏิบัติเปียโนจะสามารถสร้างโอกาสให้เด็กได้พัฒนาด้านดนตรี ทั้งด้านการฟังเสียง เสียงของ

เปียโนจะมีช่วงของเสียงที่กว้าง และอีกทั้งด้านความเข้าใจทางทฤษฎีดนตรีตั้งแต่เบื้องต้นโดยผ่านการปฏิบัติ เป็นจุดเริ่มต้น และเปิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีให้กับผู้เรียน

6. ข้อเสนอแนะ

ความสำคัญของการเรียนปฏิบัติเปียโนยังมีอีกหลายแง่มุม ไม่เพียงแต่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนดนตรีหรือในแง่ของพัฒนาการทางสมองเท่านั้น แต่การเรียนปฏิบัติเปียโนยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ สุขภาพจิต สมาธิ และสุนทรียภาพอีกด้วย

7. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). **พื้นฐานทฤษฎีดนตรี**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ชาลินี สุริยนเปล่งแสง. (2554). **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับครูปฐมวัย สาระการเรียนรู้ดนตรีองค์ประกอบดนตรีด้านจังหวะ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). **ดนตรีศึกษาหลักการและสาระสำคัญ**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2547). **พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). **ศัพท์ดนตรีสากล**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์. (2544). **เอกสารการสอนวิชาดนตรีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

Cooke, C. (2011). **Playing the Piano for Pleasure**. New York: Skyhorse Publishing.

Duckworth, W. (2007). **A creative approach to music fundamentals**. *(9th ed.)*. California: Thomson Schirmer.

Lancaster, E., L. (2014). **Alfred's group piano for adults**. CA: Alfred Publishing Co., Inc.

Wiggins, J. (2001). **Teaching for musical understanding**. New York: McGraw-Hill.

ภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา สถาบันการบินพลเรือน ปีการศึกษา 2560

EMPLOYMENT STATUS OF STUDENT GRADUATED FROM CIVIL AVIATION TRAINING CENTER - ACADEMIC YEAR 2017

ดนยา พันธุ์ประสิทธิ์
สถาบันการบินพลเรือน
E-mail: p_danaya@hotmail.com
สมศักดิ์ มานมาน
สถาบันการบินพลเรือน
E-mail: somsakcatc@gmail.com
ดร.ธัญญรัตน์ คำเพราะ
สถาบันการบินพลเรือน
E-mail: thanyarat_b@hotmail.com
ณัฏฐาวุฑฒิ์ จิรธัมมวัฒน์
สถาบันการบินพลเรือน
E-mail: nattjira914@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณา ค่าสถิติที่ใช้เป็นสถิติแจกแจงความถี่ คือค่าร้อยละ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา สถาบันการบินพลเรือน ปีการศึกษา 2560 ในทุกหลักสูตร ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีงานทำ และไม่มีงานทำ รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้สำเร็จการศึกษา โดยใช้การสำรวจด้วยแบบสอบถามภาวะการมีงานทำ ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 511 คน จากผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 557 คน คิดเป็นร้อยละ 91.74 พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน เป็นผู้ที่มีงานทำแล้วทั้งหมด จำนวน 11 คน (100.00%) ผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์การบิน เป็นผู้ที่มีงานทำแล้ว จำนวน 41 คน (87.23%) ยังไม่มีงานทำ จำนวน 3 คน (6.38%) และกำลังศึกษาต่อ จำนวน 3 คน (6.38%) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต เป็นผู้ที่มีงานทำแล้ว จำนวน 210 คน (79.55%) ยังไม่มีงานทำ จำนวน 45 คน (17.05%) และกำลังศึกษาต่อ จำนวน 9 คน (3.41%) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน (ต่อเนื่อง) เป็นผู้ที่มีงานทำแล้ว จำนวน 37 คน (92.50%) ยังไม่มีงานทำ จำนวน 3 คน (7.50%) ผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาเทคโนโลยีอากาศยาน เป็นผู้ที่มีงานทำแล้ว จำนวน 52 คน (49.53%) ยังไม่มีงานทำ จำนวน 4 คน (3.81%) และกำลังศึกษาต่อ จำนวน 49 คน (46.67%) ผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชานายช่างบำรุงรักษาอากาศยาน เป็นผู้ที่มี

งานทำแล้ว จำนวน 26 คน (60.47%) ยังไม่มีงานทำ จำนวน 5 คน (11.63%) และกำลังศึกษาต่อ จำนวน 12 คน (27.91%)

คำสำคัญ: ภาวะการมีงานทำ / ผู้สำเร็จการศึกษา / หลักสูตร

ABSTRACT

This research is a quantitative research by descriptive statistic. The using statistic value is frequency distribution in percentage. The purpose of this research were to study the employment status of student graduated from Civil Aviation Training Center of every curriculum in academic year 2017. This research also studied the factors relating to the status of employment, unemployment and also their suggestions. The method of this research is a survey method by using questionnaire of employment status of Office of the Higher Education Commission. The subjects of this study were 511 persons from 557 graduated students (91.74%). According to the employment status of each curriculum, the result found that Graduates from Master of Management Program in Aviation Management were 11 employed persons (100.00%), Bachelor of Engineering Program in Avionic Engineering were 41 employed persons (87.23%), 3 unemployed persons (6.38%) and 3 postgraduates (6.38%), Bachelor of Technology in Aviation Program were 210 employed persons (79.55%), 45 unemployed persons (17.05%) and 9 postgraduates (3.41%). Bachelor of Technology in Aviation Program in Aviation Management (Con.) were 37 employed persons (92.50%), 3 unemployed persons (7.50%). Diploma in Aircraft Technology were 52 employed persons (49.53%), 4 unemployed persons (3.81%) and 49 postgraduates (46.67%) and Diploma Program in Aircraft Maintenance Engineer License were 26 employed persons (60.47%), 5 unemployed persons (11.63%) and 12 postgraduates (27.91%).

KEYWORDS: employment status / graduates / curriculum

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาในประเทศไทยมีความหลากหลาย เกิดทางเลือกในการศึกษา การแข่งขันและทางเลือกในการสมัครและรับบุคลากรเข้าทำงานในแต่ละสาขาอาชีพ โดยหนึ่งในวิชาชีพที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานพร้อมกันนั้นก็ได้รับความสนใจจากผู้เข้าศึกษาเป็นอย่างสูงเช่นกันก็คือ “วิชาชีพทางด้านการบิน” โดยในปัจจุบันอุตสาหกรรมการบินนั้นเติบโตอย่างรวดเร็วและมีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสร้างรายได้เป็นอย่างสูงให้กับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community; AEC) ซึ่งประเทศไทยมีภารกิจในด้านการท่องเที่ยวและการบิน อีกทั้งมุ่งมั่นที่จะเป็นศูนย์กลางทางการบินในภูมิภาคนี้ รวมทั้งต้องการที่จะเป็นศูนย์กลางผู้ให้บริการ และบำรุงรักษาอากาศยานของภูมิภาคอีกด้วย โดยจะเห็นว่า มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการขยายตัวดังกล่าว เช่น จำนวนของอากาศยานที่จดทะเบียนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับอย่างเห็นได้ชัดดังนี้ ในปี พ.ศ. 2554 อากาศยานเชิงพาณิชย์ 289 ลำ อากาศยานส่วนบุคคล 174 ลำ รวมอากาศยานทั้งสิ้น 463 ลำ ในปี พ.ศ. 2555 อากาศยานเชิงพาณิชย์ 322 ลำ อากาศยานส่วนบุคคล 189 ลำ รวมอากาศยานทั้งสิ้น 511 ลำ ในปี พ.ศ. 2556 อากาศยานเชิงพาณิชย์ 363 ลำ อากาศยานส่วนบุคคล 198 ลำ รวมอากาศยานทั้งสิ้น 561 ลำ ในปี พ.ศ. 2557 อากาศยานเชิงพาณิชย์ 414 ลำ อากาศยานส่วนบุคคล 197 ลำ รวมอากาศยานทั้งสิ้น 611 ลำ (อ้างอิง; กรมการบินพลเรือน ข้อมูล ณ วันที่ 17 ธันวาคม 2557) จากข้อมูล

จะเห็น ได้ว่าอุตสาหกรรมการบินนั้นเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคตและสามารถ และสามารถนำมาซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและภูมิภาค เหตุนี้สถานศึกษาที่มีศักยภาพ ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการบิน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการตอบสนอง ต่อความต้องการของทุกภาคส่วน และหนึ่งในสถานศึกษาที่มีศักยภาพในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการบิน และเป็นสถาบันหลักในภารกิจดังกล่าวให้แก่ประเทศมาอย่างยาวนานก็คือ “สถาบันการบินพลเรือน”

สถาบันการบินพลเรือนดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรปริญญาโท ได้แก่ หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน หลักสูตรปริญญาตรี ได้แก่ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์การบิน และหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน (หลักสูตร 4 ปี และหลักสูตรต่อเนื่อง) และหลักสูตรอนุปริญญา ได้แก่ หลักสูตรอนุปริญญาสาขาวิชานายช่างบำรุงรักษาอากาศยาน และหลักสูตรอนุปริญญาสาขาวิชาเทคโนโลยีอากาศยาน อย่างไรก็ดี การจะวัดคุณภาพในการผลิตบุคลากรทางด้านการบินของสถาบันการบินพลเรือนนั้น ก็คือ “ภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา” ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการแข่งขันของผู้สำเร็จการศึกษาเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมการบิน และสะท้อนคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถาบันฯ อีกทั้งข้อมูลดังกล่าวยังมีความสำคัญในด้านการเป็นข้อมูลประกอบการประกันคุณภาพการศึกษา เหตุนี้จึงเป็นที่มาของการดำเนินงานวิจัย “ภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา สถาบันการบินพลเรือน ปีการศึกษา 2560”

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) ศึกษาข้อมูลและสถิติการมีงานทำ ของผู้สำเร็จการศึกษา สถาบันการบินพลเรือน ประจำปีการศึกษา 2560

(2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการสมัครงาน ของผู้สำเร็จการศึกษา รุ่นปีการศึกษา 2560 ที่ยังไม่มีงานทำ

(3) ศึกษาข้อมูลการศึกษาต่อ/ความต้องการศึกษาต่อ ของผู้สำเร็จการศึกษา รุ่นปีการศึกษา 2560

(4) รวบรวมความคิดเห็น และข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ ของผู้สำเร็จการศึกษา รุ่นปีการศึกษา 2560

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

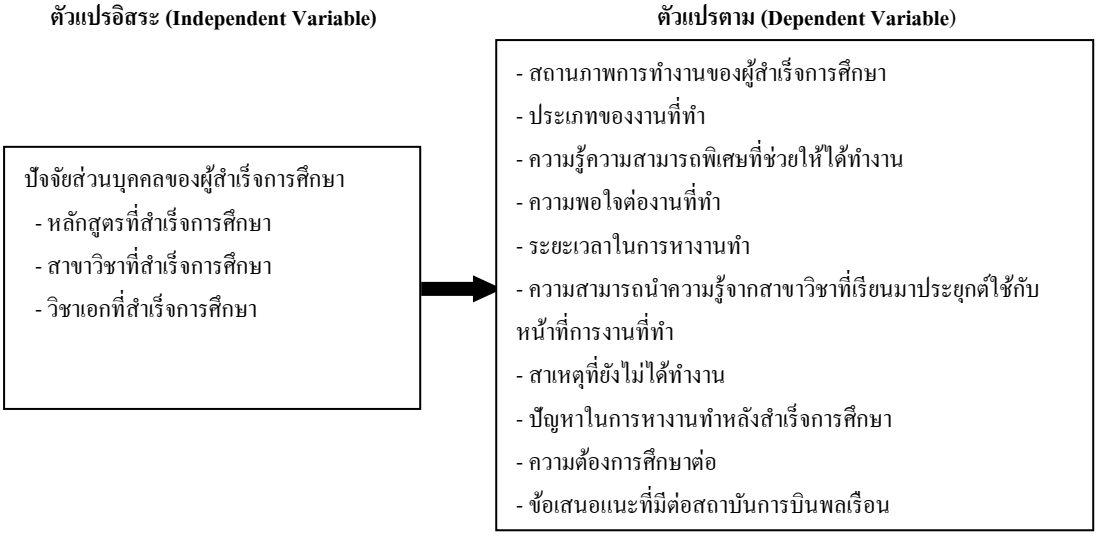

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาสถาบันการบินพลเรือนปีการศึกษา 2560" ในครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ของผู้สำเร็จการศึกษาสถาบันการบินพลเรือน ประจำปีการศึกษา 2560 เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับประมวลผลการวิจัยด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ค่าสถิติที่ใช้เป็นสถิติแจกแจงความถี่ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) โดยประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับประมวลผลทางสถิติ

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการบินพลเรือน ประจำปีการศึกษา 2560 ในหลักสูตรระดับปริญญาโท หลักสูตรระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตร และหลักสูตรอนุปริญญาทุกหลักสูตร จำนวนรวมทั้งสิ้น 557 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เก็บแบบสอบถามได้ จำนวน 511 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สำเร็จการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา

ตัวแปรตาม คือ สถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา ได้แก่ ประเภทของงานที่ทำ ความรู้ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้ได้ทำงาน ความพอใจต่องานที่ทำ ระยะเวลาในการหางานทำ ความสามารถนำความรู้จากสาขาวิชาที่เรียนมาประยุกต์ใช้กับหน้าที่การงานที่ทำ สาเหตุที่ยังไม่ได้ทำงาน ปัญหาในการหางานทำหลังสำเร็จการศึกษา ความต้องการศึกษาต่อ และข้อเสนอแนะที่มีต่อสถาบันการบินพลเรือน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพัฒนาจากแบบสอบถามภาวะการมีงานทำของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ประกอบกับคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 โดยเพิ่มข้อคำถามด้านหลักสูตรของสถาบันการบินพลเรือน และการใช้งานจริง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษา สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 สำหรับผู้ที่ทำงานแล้ว สอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของงานที่ทำ ตอนที่ 3 สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน สอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของการที่ยังไม่ได้ทำงาน ตอนที่ 4 การศึกษาต่อ สอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของการศึกษาต่อ หรือ ต้องการศึกษาต่อ ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อสถาบันการบิน

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บแบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรระดับปริญญาโท และหลักสูตรระดับปริญญาตรีในวันซ้อมพระราชพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้สำเร็จการศึกษาในส่วนที่เหลือ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และบันทึกข้อมูลลงในแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการประมวลผลการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 เก็บแบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา ประจำปีการศึกษา 2560 ที่เข้าศึกษาต่อ

ในหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน (ต่อเนื่อง) ปีการศึกษา 2562 และหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์การบิน (เทียบโอน) ปีการศึกษา 2562

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ค่าสถิติที่ใช้เป็นสถิติแจกแจงความถี่ คือค่าร้อยละ (Percentage) โดยประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับประมวลผลทางสถิติ

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลและสถิติการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาสถาบันการบินพลเรือน ประจำปี 2560

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดด้านจำนวนและค่าร้อยละ สถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2560

หลักสูตร/สาขาวิชา/วิชาเอก / สถานภาพการทำงาน	การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน	วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์การบิน	เทคโนโลยีการบินบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน วิชาเอกการจัดการจราจรทางอากาศ	เทคโนโลยีการบินบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน วิชาเอกการจัดการการขนส่งสินค้าทางอากาศ	เทคโนโลยีการบินบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน วิชาเอกการจัดการท่าอากาศยาน	เทคโนโลยีการบินบัณฑิต (ต่อเนื่อง) สาขาวิชาการจัดการการบิน วิชาเอกการจัดการการขนส่งสินค้าทางอากาศ	เทคโนโลยีการบินบัณฑิต (ต่อเนื่อง) สาขาวิชาการจัดการการบิน วิชาเอกการจัดการท่าอากาศยาน	อนุปริญญา สาขาวิชาเทคโนโลยีอากาศยาน วิชาเอกอิเล็กทรอนิกส์การบิน	อนุปริญญา สาขาวิชาเทคโนโลยีอากาศยาน วิชาเอกเครื่องวัดประกอบการบิน	อนุปริญญา สาขาวิชานายช่างบำรุงรักษาอากาศยาน
ไม่มีงานทำก่อนการศึกษา มีงานทำหลังจบการศึกษา	0 0.00%	33 70.21%	32 80.00%	73 62.93%	60 55.56%	8 34.78%	7 41.18%	32 43.84%	13 40.63%	21 48.84%
ไม่มีงานทำก่อนการศึกษา มีงานทำหลังจบการศึกษาและกำลังศึกษาต่อ	0 0.00%	1 2.13%	0 0.00%	1 0.86%	0 0.00%	0 0.00%	0 0.00%	1 1.37%	6 18.75%	5 11.63%
ยังไม่มีงานทำ	0 0.00%	3 6.38%	3 7.50%	17 14.66%	25 23.15%	1 4.35%	2 11.76%	2 2.74%	2 6.25%	5 11.63%
ยังไม่มีงานทำ และกำลังศึกษาต่อ	0 0.00%	3 6.38%	1 2.50%	5 4.31%	3 2.78%	0 0.00%	0 0.00%	38 52.05%	11 34.38%	12 27.91%
มีงานทำก่อนจบการศึกษา อยู่ในสายงานเดิมหลังจบการศึกษา	6 54.55%	6 12.77%	3 7.50%	13 11.21%	16 14.81%	9 39.13%	3 17.65%	0 0.00%	0 0.00%	0 0.00%
มีงานทำก่อนจบการศึกษา เปลี่ยนสายงานหลังจบการศึกษา	3 27.27%	1 2.13%	1 2.50%	6 5.17%	4 3.70%	4 17.39%	3 17.65%	0 0.00%	0 0.00%	0 0.00%
มีงานทำก่อนจบการศึกษา อยู่ในสายงานเดิมหลังจบการศึกษา เลื่อนระดับ	2 18.18%	0 0.00%	0 0.00%	1 0.86%	0 0.00%	1 4.35%	2 11.76%	0 0.00%	0 0.00%	0 0.00%
รวม	**11** **100%**	**47** **100%**	**40** **100%**	**116** **100%**	**108** **100%**	**23** **100%**	**17** **100%**	**73** **100%**	**32** **100%**	**43** **100%**

(1) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบินมีงานทำทั้งสิ้น 100% ภาพรวมส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน รองลงมาคือรัฐวิสาหกิจ และข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นว่าความรู้ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้ได้งานคือ ด้านภาษาต่างประเทศ ด้านคอมพิวเตอร์ และกิจกรรมสันทนาการ ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมดมีความพึงพอใจในการที่ทำโดยงานที่ทำเป็นงานเดิมก่อนมาศึกษา หรือหางานได้ก่อนจบการศึกษา โดยร้อยละ 90.91 มีลักษณะงานที่ทำตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ในระดับมาก

(2) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์การบิน มีงานทำทั้งสิ้น 87.23% ภาพรวมส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน รองลงมาคือดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ และรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่าความรู้ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้ได้งานคือ ด้านภาษาต่างประเทศ ความรู้ด้านการบิน และด้านคอมพิวเตอร์ ผู้สำเร็จการศึกษา 78.05% มีความพึงพอใจในการที่ทำโดยระยะเวลา ในการได้งานเฉลี่ยที่ 7-9 เดือน และมีเพียงร้อยละ 48.78 มีลักษณะงานที่ทำตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ในระดับปานกลาง

(3) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต ภาพรวมทั้งหลักสูตรมีงานทำทั้งสิ้น 79.55% ภาพรวมส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน รองลงมาคือดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ และข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ มีความคิดเห็นว่าความรู้ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้ได้งานคือ ด้านภาษาต่างประเทศ ด้านคอมพิวเตอร์ และความรู้ด้านการบิน ผู้สำเร็จการศึกษา 62.61% มีความพึงพอใจในการที่ทำ โดยระยะเวลาในการได้งานเฉลี่ยที่ 3-6 เดือน และร้อยละ 63.33 มีลักษณะงานที่ทำตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ในระดับมาก

(4) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต (ต่อเนื่อง) ภาพรวมทั้งหลักสูตรมีงานทำทั้งสิ้น 92.50% ภาพรวมส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน รองลงมาคือดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ และรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่าความรู้ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้ได้งานคือ ด้านภาษาต่างประเทศ ด้านคอมพิวเตอร์ และด้านกิจกรรมสันทนาการ ผู้สำเร็จการศึกษา 75.68% มีความพึงพอใจในการที่ทำโดยส่วนใหญ่หางานได้ก่อนจบการศึกษาหรือได้งานทันทีหลังจบการศึกษา และร้อยละ 70.27 มีลักษณะงานที่ทำตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ในระดับปานกลาง

(5) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาเทคโนโลยีอากาศยาน ภาพรวมทั้งหลักสูตร มีงานทำทั้งสิ้น 49.53% ภาพรวมส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน รองลงมาคือพนักงานองค์การต่างประเทศ/ระหว่างประเทศ และข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐ มีความคิดเห็นว่าความรู้ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้ได้งานคือ ด้านภาษาต่างประเทศ ด้านอื่นๆ และด้านคอมพิวเตอร์ ผู้สำเร็จการศึกษา 82.69% มีความพึงพอใจในการที่ทำ โดยระยะเวลาในการได้งานเฉลี่ยที่ 1-2 เดือน และร้อยละ 70.27 มีลักษณะงานที่ทำตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ในระดับปานกลาง

(6) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชานายช่างบำรุงรักษาอากาศยานมีงานทำทั้งสิ้น 60.47% ภาพรวมส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท/องค์กรธุรกิจเอกชน รองลงมาคือดำเนินธุรกิจอิสระ/เจ้าของกิจการ และรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่าความรู้ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้ได้งานคือ ด้านความรู้ช่างอากาศยาน ด้านภาษาต่างประเทศ และด้านคอมพิวเตอร์ ผู้สำเร็จการศึกษา 84.62% มีความพึงพอใจในการที่ทำ โดยระยะเวลาในการได้งานเฉลี่ยที่ 3-6 เดือน และร้อยละ 69.23 มีลักษณะงานที่ทำตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ในระดับมากที่สุด

5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการสมัครงานของผู้สำเร็จการศึกษาสถาบันการบินพลเรือน ประจำปี 2560

(1) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์การบิน ยังไม่มีงานทำร้อยละ 6.38 สาเหตุจากหางานไม่ได้ โดยผู้ที่มีปัญหาในการหางานทำนั้น เนื่องจากปัญหาขาดประสบการณ์ทำงาน 37.50% นอกจากนี้ มีปัญหา เนื่องจากไม่ทราบแหล่งงาน มีปัญหา เนื่องจากสอบเข้าทำงานไม่ได้ มีปัญหา ขาดทักษะคอมพิวเตอร์ และมีปัญหา เกรดเฉลี่ยไม่ถึงเกณฑ์ จำนวนเท่ากันคือ 12.50%

(2) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต ภาพรวมทั้งหลักสูตร ยังไม่มีงานทำร้อยละ 17.05 สาเหตุจากรอฟังคำตอบจากหน่วยงาน ยังไม่ประสงค์ทำงาน สาเหตุอื่นๆ และหางานทำไม่ได้ ตามลำดับ ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการหางานทำ

(3) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต (ต่อเนื่อง) ภาพรวมทั้งหลักสูตร ยังไม่มีงานทำร้อยละ 7.50 สาเหตุจากรอฟังคำตอบจากหน่วยงาน และหางานทำไม่ได้ ตามลำดับ โดยผู้ที่มีปัญหาในการหางานทำนั้น เนื่องจากหน่วยงานไม่ต้องการและสอบเข้าทำงานไม่ได้

(4) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาเทคโนโลยีอากาศยาน ภาพรวมทั้งหลักสูตร ยังไม่มีงานทำร้อยละ 3.81 สาเหตุจากรอฟังคำตอบจากหน่วยงาน และหางานทำไม่ได้ ตามลำดับ ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ในการหางานทำ

(5) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชานายช่างบำรุงรักษาอากาศยาน ยังไม่มีงานทำร้อยละ 27.91 ทั้งหมดสาเหตุจากรอฟังคำตอบจากหน่วยงาน โดยผู้ที่มีปัญหาในการหางานทำนั้น เนื่องจากปัญหาอื่น ๆ

5.3 ข้อมูลการศึกษาต่อ/ความต้องการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาสถาบันการบินพลเรือน ประจำปี 2560

(1) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน ต้องการศึกษาต่อร้อยละ 63.64 ในสาขาวิชาเดิม ส่วนใหญ่มีเหตุผลให้ศึกษาต่อเนื่องจากเป็นความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการศึกษาต่อ

(2) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์การบิน ต้องการศึกษาต่อร้อยละ 29.17 โดยศึกษาต่อในสาขาวิชาอื่น ส่วนใหญ่มีเหตุผลให้ศึกษาต่อเนื่องจากเป็นความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการศึกษาต่อ

(3) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต ภาพรวมทั้งหลักสูตร ต้องการศึกษาต่อร้อยละ 51.92 โดยศึกษาต่อในสาขาวิชาอื่น ส่วนใหญ่มีเหตุผลให้ศึกษาต่อเนื่องจากเป็นความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการศึกษาต่อ

(4) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต (ต่อเนื่อง) ภาพรวมทั้งหลักสูตร ต้องการศึกษาต่อร้อยละ 52.50 โดยศึกษาต่อในสาขาวิชาอื่น ส่วนใหญ่มีเหตุผลให้ศึกษาต่อเนื่องจากเป็นความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการศึกษาต่อ

(5) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาเทคโนโลยีอากาศยาน ภาพรวมทั้งหลักสูตร ต้องการศึกษาต่อร้อยละ 57.14 โดยศึกษาต่อในสาขาวิชาอื่น ส่วนใหญ่มีเหตุผลให้ศึกษาต่อเนื่องจากเป็นความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการศึกษาต่อ

(6) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชานายช่างบำรุงรักษาอากาศยาน ต้องการศึกษาต่อร้อยละ 55.81 โดยศึกษาต่อในสาขาวิชาอื่น ส่วนใหญ่มีเหตุผลให้ศึกษาต่อเนื่องจากเป็นความต้องการของตนเอง ทั้งนี้ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการศึกษาต่อ

5.4 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ ของผู้สำเร็จการศึกษาสถาบันการบินพลเรือน ประจำปี 2560

(1) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน มีความคิดเห็นว่ารายวิชา/ความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ มากที่สุดคือ เทคนิคการวิจัย และมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มวิชาเลือกให้หลากหลาย จัดสรรอุปกรณ์โสตฯให้มีความทันสมัย ในการเรียนควรเพิ่มกิจกรรม Workshop ควรให้อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรงกับหัวข้อนั้น ๆ การประสานงานกับนักศึกษาควรสอดคล้องกันมีการให้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นระบบล่วงหน้า และควรมีงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัย

(2) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์การบิน มีความคิดเห็นว่ารายวิชา/ความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ มากที่สุดคือ การฝึกปฏิบัติจริง และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีวิชาเลือกที่หลากหลายและใช้ได้จริง การเรียนการสอนควรเน้นภาษาอังกฤษ รวมทั้งภาษาที่สามด้วย ควรลดรายวิชาที่เป็นทฤษฎี แต่เพิ่มในส่วนของรายวิชาปฏิบัติให้มากขึ้น แต่ควรมีการดูงาน ทดลองงานนอกสถานที่ให้มากกว่านี้ อยากให้เข้าถึงผู้เรียนมากขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยควรมีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ควรมีการเพิ่มจำนวนอาจารย์ให้มากขึ้น เพื่อรองรับรายวิชาที่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในส่วนของอาจารย์ต่างประเทศ เป็นกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสาขา

(3) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต ภาพรวมทั้งหลักสูตร มีความคิดเห็นว่ารายวิชา/ความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ มากที่สุดคือ การฝึกปฏิบัติจริง และมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มวิชาเลือกให้หลากหลายโดยการจัดการท่าอากาศยานควรเพิ่มวิชาปฏิบัติที่สื่อให้เห็นภาพการทำงานจริง และเปิดโอกาสให้สามารถเลือกวิชาเรียนเองได้ ปรับปรุงพัฒนาความพร้อมทางกายภาพ เช่น ห้องเรียน ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่านี้ ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนมากขึ้น ควรเพิ่มดูงานนอกสถานที่/ไปฝึกปฏิบัติจริง และเพิ่มรายวิชาเสริมสร้างทักษะ เช่น Excel ควรเพิ่มการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม อาทิ e-Learning

(4) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีการบินบัณฑิต (ต่อเนื่อง) ภาพรวมทั้งหลักสูตร มีความคิดเห็นว่ารายวิชา/ความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ มากที่สุดคือ ควรตัดบางรายวิชา ที่ไม่มีความจำเป็นต่อสาขาวิชาชีพ และควรเพิ่มวิชาเลือกภาษาที่สาม และภาษาอังกฤษควรเป็นการได้สื่อสารกับชาวต่างชาติจริงๆ พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรตามเทคโนโลยีเครื่องบินให้ทันสมัย ควรเพิ่มดูงานนอกสถานที่/ไปฝึกปฏิบัติจริง ควรเพิ่มรายวิชาเสริมสร้างทักษะ เช่น Excel ควรจัดตารางเรียนให้ชัดเจน ไม่ควรยกเลิกชั้นเรียนบ่อยเกินไป เพิ่มกิจกรรมด้านภาษา/บุคลิกภาพ/ที่เตรียมพร้อมสมัครงาน และควรมีเวลาการให้เข้าเรียนหลายแบบ เนื่องจากนักศึกษาที่เรียนส่วนใหญ่จบจากอนุปริญญาที่ทำงานแล้ว

(5) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชานายช่างบำรุงรักษาอากาศยาน มีความคิดเห็นว่ารายวิชา/ความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ มากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ และมีข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มการใช้ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการทำงานในด้านอากาศยาน เน้นปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะทางด้านอากาศยานให้มากขึ้น เน้นภาษาอังกฤษในกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียน ลดทฤษฎี เพิ่มปฏิบัติและเน้นทักษะการซ่อมเพื่อความ

ชำนาญ เปิดหลักสูตรที่ตรงต่อความต้องการตลาด เช่น EASA เพิ่มกิจกรรมและพื้นที่ทำกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์รุ่นพี่รุ่นน้องให้เน้นเฟ้นเหมือนเดิมควรเรียนเกี่ยวกับเครื่องบินใหญ่ ไม่ใช่เครื่องบินเล็ก

(6) ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชานายช่างบำรุงรักษาอากาศยาน มีความคิดเห็นว่ารายวิชา/ความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ มากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษและการฝึกปฏิบัติจริง และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการฝึกงานในหลักสูตร ควรพัฒนาเนื้อหาให้ทันสมัยเนื้อหาในหลักสูตรควรเรียนเป็นเครื่องบินใหญ่ไม่ใช่เครื่องบินเล็ก การพัฒนาหลักสูตรควรทำ MOU กับสายการบิน เพื่อให้ในการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่ให้ตรงสายงาน ควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับเอกสารของช่าง (Document System)เน้นการทำ workshop ให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานจริง อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนใน workshop เก่ามาก ไม่ทันสมัย มีการยกเลิกชั่วโมงเรียนบ่อยเกินไป ควรจัดกิจกรรมไปดูงานสายการบินให้มากขึ้น เพิ่มกิจกรรมด้านภาษา/บุคลิกภาพ/ที่เตรียมพร้อมสมัครงาน เพิ่มกิจกรรมและพื้นที่ทำกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์รุ่นพี่รุ่นน้องให้เน้นเฟ้นเหมือนเดิม

6. อภิปรายผล

อัตราการได้งานทำของผู้สำเร็จการศึกษา สถาบันการบินพลเรือน ปีการศึกษา 2560 ภาพรวมทั้งสถาบันนั้น มีผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำทั้งสิ้น 377 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 73.92 ของผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมดของสถาบันฯ โดยเมื่อเทียบกับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งประเทศ (ฐานข้อมูลระบบภาวะการมีงานทำของบัณฑิต สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2562) ปรากฏว่าผู้สำเร็จการศึกษาทั้งประเทศมีงานทำทั้งสิ้น 108,384 คน จากจำนวนทั้งหมด 162,401 คน คิดเป็นร้อยละ 66.74 แสดงให้เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันการบินพลเรือนในปีการศึกษา 2560 มีอัตราการได้งานทำสูงกว่าภาพรวมของประเทศ

ทั้งนี้มีปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการบินพลเรือนส่วนใหญ่มีงานทำ ได้แก่ ความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ และ ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ แสดงให้เห็นว่าทักษะทั้ง 2 ด้านนี้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ของสถาบันการบินพลเรือน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ผู้สำเร็จการศึกษาทุกหลักสูตร ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือในเรื่องความพร้อม และความทันสมัยของอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้จึงสมควรมีการหาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว อีกทั้งมีความคิดเห็นว่ากิจกรรมของสถาบันฯ มีน้อยเกินไป และพื้นที่ของสถาบันฯ ไม่เพียงพอต่อการทำกิจกรรมของนักศึกษา

(2) ในเรื่องของหลักสูตร ควรปรับปรุงให้มีความทันสมัย และควรเสริมการดูงานลงในเนื้อหาของหลักสูตร ควรมีการจัดทำ MOU หรือมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่นสายการบิน บริษัท เพื่อให้สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่ตรงกับความต้องการของหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น

(3) ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหา และรายวิชาที่เอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ การฝึกปฏิบัติจริง และ ภาษาอังกฤษ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายงานทางด้านของการบิน เหตุนี้ ทุกครั้งที่มีการพัฒนา หรือปรับปรุงหลักสูตรของสถาบันฯ ควรที่จะตระหนักถึงเนื้อหาและรายวิชาเหล่านี้เป็นสำคัญ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการพัฒนารูปแบบการเก็บข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยควรประกอบไปด้วยบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อความคุ้นเคย และความมีประสิทธิภาพในการติดตามผล โดยอาจมีการใช้สื่อ social media เข้ามาเป็นเครื่องมือ หรือตัวช่วยในการเก็บข้อมูล

(2) นอกเหนือจากการเก็บแบบสอบถามแล้วนั้น ข้อมูลในการติดต่อสื่อสารกับผู้สำเร็จการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เหลือ มีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง และมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้การติดต่อกับผู้สำเร็จการศึกษาหลายคนไม่สะดวก มีผลต่อจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สำเร็จการศึกษาทราบถึงความสำคัญของการให้ข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการให้ความร่วมมือเก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้องแม่นยำ รวมทั้งกระตุ้นให้นักศึกษาได้แก้ไข ปรับปรุงข้อมูลส่วนบุคคลในระบบบริหารการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

8. กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัย และการจัดสรรงบประมาณจาก สถาบันการบินพลเรือน ประจำปีงบประมาณ 2562 จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลือจาก ดร.รังสรรค์ อินทน์จันทน์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย รวมทั้งบุคลากรแผนกมาตรฐานการศึกษา สถาบันการบินพลเรือน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ และ คณะกรรมการในการดำเนินงานวิจัยทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือและสนับสนุนตรวจแก้ไข จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่ คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ตลอดจนเป็นประโยชน์ในการบริหารงานวิชาการ และการจัดการศึกษา อันเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการบินพลเรือน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของประเทศไทยต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

สถาบันการบินพลเรือน. 2557. **ประวัติสถาบันการบินพลเรือน**. http://www.catc.or.th/2015/index.php /th/catc-history.

สถาบันการบินพลเรือน. 2561. **ข้อมูลหลักสูตร รายชื่อและจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา**. ระบบบริหารการศึกษา สถาบันการบินพลเรือน. 2561

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2561. **จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งประเทศ ปีการศึกษา 2560**. http://www.info.mua.go.th/information/show_all_statdata_ table.php?data_show=.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2560. **ข้อมูลเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา**. http://www.mua.go.th/muaold/.

ครรชิตพล ยศพรไพบูลย์. 2557. **รายงานการวิเคราะห์ภาวะการมีงานทำของบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ระดับปริญญาตรี ที่สำเร็จการศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2556**. สำรวจ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ดร.กนก สารสิทธิธรรม และ ดร.นปภา ภทรกมลพงษ์ และ นายสรวิชญ์ เภาสมบัติ. 2560. **รายงานการวิจัย ภาวะการมีงานทำ ประจำปีการศึกษา 2559.** งานวิจัย สถาบันการบินพลเรือน.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

DEVELOPMENT OF A COLLABORATIVE E-LEARNING MODEL IN THE FOUNDATIONS, METHODOLOGIES, AND NATURE OF SCIENCE EDUCATION SUBJECT FOR SUKHOTHAI THAMMATHIRAT OPEN UNIVERSITY'S GRADUATE STUDENTS

ดวงพร ทรัพยลักษณ์ และคณะ

สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: duangbhorn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนผ่านรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง และ (3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชา 29703 สารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 คน เครื่องมือสำหรับการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย 3 ขั้นใหญ่ ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ได้แก่ เตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี เตรียมความพร้อมให้กับผู้สอน และเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับ การเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย 4 ขั้นย่อย คือ (1) ปฐมนิเทศรายวิชา (2) การจัดกลุ่มผู้เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอน ทั้งนี้ผู้สอนจัดกลุ่มตามภูมิลำเนาของนักศึกษา (3) ผู้เรียนทำกิจกรรมรายบุคคลเพื่อเก็บคะแนนก่อนเรียน (4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งตามหลักการ Gilly Salmon's e-tivities model ประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ การเตรียมความพร้อมและแรงจูงใจ การสร้างสังคมออนไลน์ การแลกเปลี่ยนข้อมูล การสร้างความรู้และการพัฒนา ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล โดยใช้แบบประเมินผลงานของผู้เรียนเพื่อเก็บเป็นคะแนนหลังเรียน

2. นักศึกษาที่ศึกษาจากรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นในภาพรวมของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชอยู่ในระดับเหมาะสมมากทุกด้าน

คำสำคัญ: การเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง การเรียนรู้ร่วมกัน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to develop a collaborative e-learning model in the Foundations, Methodologies, and Nature of Science Education Course for Sukhothai Thammathirat Open University's graduate students; (2) to compare learning achievements of the students before and after learning under the collaborative e-learning model in the Foundations, Methodologies, and Nature of Science Education Course for Sukhothai Thammathirat Open University's graduate students; and (3) to study opinions of the students toward the collaborative e-learning model in the Foundations, Methodologies, and Nature of Science Education Course for Sukhothai Thammathirat Open University's graduate students. The research sample consisted of 20 Sukhothai Thammathirat Open University's graduate students who enrolled in the Course 29703: Foundations, Methodologies, and Nature of Science Education. The data collecting instrument were an achievement test and a rating scale questionnaire. Data were analyzed using the frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of this research were as follows:

1. The developed collaborative e-learning model in the Foundations, Methodologies, and Nature of Science Education Course for Sukhothai Thammathirat Open University's graduate students comprised three main instructional steps as follows: The first instructional step consisted of the technological readiness preparation, the instructor's readiness preparation, and the learner's readiness preparation. The second instructional step was the provision of e-learning instructional activities for collaborative learning which consisted of four sub-steps: (1) the course orientation; (2) the grouping of learners based on the instructional model which, in this case, was based on the learner's domicile; (3) the individual learners doing course activities for recording as pre-test scores; (4) the provision of e-learning instructional activities based on Gilly Salmon's e-tivities Model which consisted of five steps, namely, preparation of readiness and motivation, creation of online socialization, exchange of information, construction of knowledge, and evaluation. The third instructional step was the evaluation with the use of evaluation forms to assess the learner's learning outcomes for recording as post-test scores.

2. The pre-test and post-test learning achievement scores of students learning under the collaborative e-learning model in the Foundations, Methodologies, and Nature of Science Education Course for Sukhothai Thammathirat Open University's graduate students were not significantly different

3. The overall opinion of the students toward the collaborative e- learning model in the Foundations, Methodologies, and Nature of Science Education Course for Sukhothai Thammathirat Open University's graduate students was that the model was appropriate in every aspect at the very high level.

Keywords: e-Learning, collaborative learning, Sukhothai Thammathirat Open University

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยเปิด ใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกลที่ใช้สื่อประสม ได้แก่ สื่อหลัก คือ สิ่งพิมพ์ และสื่อเสริม ได้แก่ สื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ดีวีดี ซีดีเสียง และการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง (e-Learning) โดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเล็งเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการศึกษาและได้มีการกำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจึงต้องนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนจึงเห็นความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ เรียกว่า e-Learning เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตจากอาจารย์ผู้สอนคนเดียวกันได้อย่างทั่วถึงในเวลาเดียวกัน ซึ่งนักศึกษาสามารถโต้ตอบซักถามกับอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนนักศึกษาได้ตลอดเวลา การนำการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งมาใช้จัดการเรียนการสอนนั้น สามารถนำเสนอบทเรียนที่ได้เตรียมไว้อย่างมีระบบใช้ประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์ ในการนำเสนอเนื้อหาสาระในรูปแบบของสื่อประสม ได้แก่ ภาพและเสียง ข้อความต่างๆ เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ผู้เรียน อีกทั้งสามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับอาจารย์ผู้สอนโดยเพิ่มระบบการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative learning) เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative e-Learning Model) ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนดีขึ้น อันจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวาง และจะเป็นการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายเพื่อการศึกษา อันจะนำประเทศไทยไปสู่สังคมอุดมปัญญาต่อไป ดังงานวิจัยของปิยะพงษ์ ทองธานี (2547) สายชล จินโจ (2550) เฉลิมพล ภูมิรินทร์ (2550) และ โรลเดน (Roerden, 1997 อ้างถึงใน ปิยะรัตน์ คัญทัพ, 2545) ที่กล่าวว่าการนำ Collaborative learning เข้ามาใช้ในการจัดการสอนผ่านแบบ e- Learning นับเป็นการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่นักการศึกษาได้พัฒนาขึ้นโดยได้บูรณาการรูปแบบและลักษณะของสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเน้นรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับซัลมอน (Salmon,2002) ที่ได้พัฒนาการจัดกระบวนการสอนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตขึ้น จากการได้ทดลองสอนและประเมินผลจากสนามจริงมากกว่า 5 ปีโดยได้สร้างแบบจำลอง Gilly Salmon's e-tivities Model ขึ้น เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับe- Learning ได้ใช้เป็นคู่มือหรือต้นแบบในการพัฒนาการสร้างสังคมใหม่ด้านการศึกษา โดยในแต่ละขั้นตอนจะมีคำแนะนำและวิธีปฏิบัติเพื่อให้การจัดการศึกษาดังกล่าวประสบความสำเร็จ คณะผู้วิจัยจึงได้นำแบบจำลอง Gilly Salmon's e-tivities Model มาใช้เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง (e-Learning) สำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative e-Learning Model) ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อนักศึกษาจะได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมบนเครือข่าย และสามารถสื่อสารผ่านสื่อแทนการเผชิญหน้า ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถการทำงานเป็นทีมและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนผ่านรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experiment design) โดยตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชา 29703 สารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดวิชา 29703 สารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ฯ ที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชา 29703 สารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ภาคการศึกษาที่ 1/2557 สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดวงในแผนภาพที่ 1

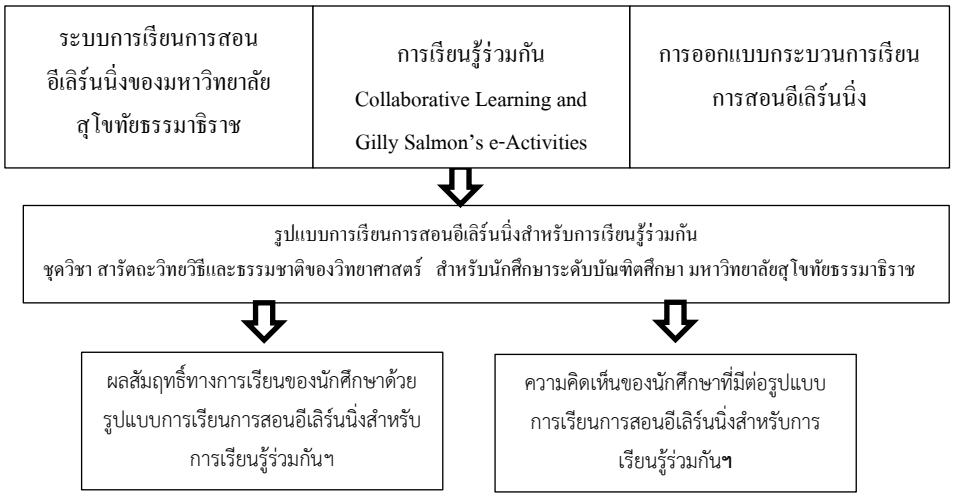

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experiment design) โดยมีแผนแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน (One Group Pretest and Posttest Design) โดยวัดผลก่อนและหลังการทดลอง

4.2 ประชากรและตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชา 29703 สารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ จำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 25 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชา 29703 สารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ส่วนตัวแปรตาม มีจำนวน 2 ตัวแปร คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดวิชา 29703 สารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชา 29703 สารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนใหญ่ ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ออกแบบโดยการศึกษาตามหลักการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้แนวคิดของ Gilly Salmon's e-tivities model 5 ขั้นตอนย่อย และ 3) ขั้นประเมินผล ด้วยแบบประเมินผลงานของผู้เรียน

4.4.2 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนผ่านรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้วย แบบประเมินผลงานของผู้เรียน คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ก่อนและหลังเรียน

4.4.3 แบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยนำ รูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชา 29703 สารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ จำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 25 คน ในภาคการศึกษา 1/2557 จำนวน 25 คนได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม(cluster random sampling) ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เรียนโดยแบ่งตามภูมิลำเนาของผู้เรียนได้จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วยภาคใต้ 2 กลุ่มและภาคกลาง 4 กลุ่ม

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนผ่านรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนผ่านรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์ข้อมูล โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent)

4.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันฯ ใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 รูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ได้แก่ เตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยี เตรียมความพร้อมให้กับผู้สอน และ เตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ปฐมนิเทศรายวิชา 2) การจัดกลุ่มผู้เรียน 3) ผู้เรียนทำงานเดี่ยวเพื่อเก็บคะแนนก่อนเรียน 4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งตามหลักการ Gilly Salmon's e-tivities model ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนย่อย และขั้นตอนที่ 3 ขั้นประเมินผลโดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

5.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนผ่านรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้เรียนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ก่อนศึกษาโมดูล โดยวิเคราะห์จากนักศึกษาที่ส่งแผนการสอนก่อนเรียน จากนักศึกษาจำนวน 25 คน หลังจากนั้นจึงให้ศึกษาโมดูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน พร้อมนำข้อเสนอแนะจากกลุ่มเพื่อนมาปรับปรุงและพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5E ใหม่เป็นคะแนนหลังเรียน ซึ่งคะแนนจากการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นการตรวจสอบและให้คะแนนโดยผู้สอนซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เฉพาะผลงานของผู้เรียนที่ส่งงานออนไลน์ก่อนเรียนและหลังเรียนที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งมีทั้ง 20 คน จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (n = 20)

การประเมิน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	20	15.60	1.88	2.86	0.10
หลังเรียน	20	16.53	1.32		

จากข้อมูลในตารางที่ 1 จะเห็นว่ามื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

5.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนอิเลินร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ฯ (n = 25)

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
การออกแบบเนื้อหา			
1. เนื้อหามีความครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.32	0.63	เหมาะสมมาก
2. เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียน	4.00	0.50	เหมาะสมมาก
3. เนื้อหาที่นำเสนอมีความชัดเจน	4.04	0.74	เหมาะสมมาก
4. เนื้อหาที่นำเสนอนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	4.12	0.73	เหมาะสมมาก
5. ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย	3.84	0.69	เหมาะสมมาก
เฉลี่ย	**4.06**	**0.60**	เหมาะสมมาก
การออกแบบการเรียน			
1. กิจกรรมการเรียนครอบคลุมวัตถุประสงค์	4.20	0.65	เหมาะสมมาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา	4.20	0.65	เหมาะสมมาก
3. กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน	4.12	0.75	เหมาะสมมาก
4. การเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาต่างๆ ในบทเรียนมีความเหมาะสม	4.20	0.71	เหมาะสมมาก
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้มีความเหมาะสม	3.88	0.53	เหมาะสมมาก
เฉลี่ย	**4.12**	**0.61**	เหมาะสมมาก
สื่อและอุปกรณ์			
1. มีแหล่งสนับสนุนการเรียนบนเว็บที่เหมาะสม	4.04	0.74	เหมาะสมมาก
2. ลักษณะของสื่อมีความเหมาะสมกับกิจกรรม	4.12	0.75	เหมาะสมมาก
3. สื่อมีความสะดวกต่อการใช้ (ใช้ง่าย)	4.20	0.71	เหมาะสมมาก
4. มีการแสดงผลที่สะดวก รวดเร็ว	4.20	0.71	เหมาะสมมาก
5. มีการแสดงผลที่เหมาะสม	4.20	0.58	เหมาะสมมาก
เฉลี่ย	**4.15**	**0.67**	เหมาะสมมาก
การนำไปใช้			
1.สามารถนำความรู้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในวิชาอื่น	4.28	0.74	เหมาะสมมาก
2. สามารถนำประสบการณ์ไปใช้ประโยชน์ในวิชาอื่น	4.04	0.79	เหมาะสมมาก
3. สามารถนำความรู้ไปใช้ในระดับสูงต่อไป	4.32	0.63	เหมาะสมมาก
4. ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนนี้มีประโยชน์ต่อท่าน	4.52	0.59	เหมาะสมมากที่สุด
5. การเรียนการสอนนี้ให้ผลคุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป	4.24	0.66	เหมาะสมมาก
เฉลี่ย	**4.28**	**0.63**	เหมาะสมมาก
เฉลี่ยรวม	**4.15**	**0.62**	**เหมาะสมมาก**

โดยภาพรวมนักศึกษามีความเห็นต่อรูปแบบการเรียนการสอนอิเลินร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันในระดับเหมาะสมมากทั้งภาพรวมและรายด้านโดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการนำไปใช้ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านการออกแบบการเรียนและด้านการออกแบบเนื้อหา ตามลำดับ หากพิจารณารายด้าน พบว่า <u>ด้านการนำไปใช้</u> นักศึกษามีความเห็นในระดับเหมาะสมมากที่สุด คือ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนนี้มีประโยชน์ต่อนักศึกษา ($\bar{X}$ = 4.52 , S.D. = 0.59) <u>ด้านสื่อและอุปกรณ์</u> นักศึกษามีความเห็นในระดับเหมาะสมมาก คือ สื่อมีความสะดวกต่อการใช้งาน และสื่อมีการแสดงผลที่สะดวกรวดเร็ว ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.71) <u>ด้านการออกแบบการเรียน</u>

นักศึกษามีความเห็นในระดับเหมาะสมมาก คือ กิจกรรมการเรียนครอบคลุมวัตถุประสงค์ และกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.65) และ ด้านการนำไปใช้ นักศึกษามีความเห็นในระดับเหมาะสมมาก คือ เนื้อหามีความครอบคลุมวัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ = 4. 32, S.D. = 0.63)

6. อภิปรายผล

1) **พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช** เป็นการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียนอื่น โดยผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานของการศึกษาในลักษณะนี้ไว้ ให้ผู้เรียนสามารถ ประกอบกิจกรรมและสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ ขณะเดียวกันมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่พัฒนาขึ้นเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา และเป็นมิติใหม่ของการจัดการเรียนการสอนตลอดชีวิตที่เปิดกว้าง สามารถกระจายไปถึงผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น สามารถฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้ถูกต้องเหมาะสมระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนทางอีเลิร์นนิ่ง ผู้เรียนต้องมีวินัยตนเอง ยอมรับในวิธีการศึกษาลักษณะนี้ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้เป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเองจึงจะทำให้การเรียนประสบผลสำเร็จไม่ออกกลางคันด้วยการศึกษาลักษณะนี้มีกิจกรรมบนเครือข่ายทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่มที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ สอดคล้องกับ พิชัย ทองดีเลิศ (2547) ที่กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายประกอบด้วย รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม ทั้งนี้ผลการประเมินรูปแบบการเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ พบว่ามีความเหมาะสมมากโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.4 จึงทำให้มีความเชื่อมั่นได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งที่สร้างขึ้นสามารถเชื่อถือได้และมีประสิทธิภาพที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง สำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน ชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ทั้งนี้ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางอิเล็กทรอส์สำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของจอห์นสันและจอห์นสัน (1994) ได้กล่าวไว้ว่า Collaborative Learning เป็นการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดในกลุ่มเล็ก ไม่ใช่การเพิ่มความน่าสนใจของผู้มีส่วนร่วม แต่จะสนับสนุนการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน เป็นโอกาสที่จะปลูกฝังให้เกิดการอภิปรายกัน มีความรับผิดชอบกับการเรียนรู้ของตนเองและสอดคล้องกับ สิทธิชัย ลายเสมา (2557) ที่กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันไว้ว่าควรเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มให้ผู้เรียนแบ่งหน้าที่สร้างผลงานหรือแก้ปัญหาต่างๆ โดยอาศัยเครื่องมือผ่านระบบการจัดการเรียนรู้ โดยในการทำงานร่วมกันนั้นผู้เรียนจะต้องติดต่อสื่อสาร อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งแบบประสานเวลาและไม่ประสานเวลา ซึ่งในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมการเรียนแบบภควันตภาพ

2. **ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน** พบว่าไม่แตกต่าง ด้วยผู้เรียนส่วนหนึ่งเป็นครูและมีพื้นฐานการเขียนแผนการเรียนรู้มาบ้างประกอบกับการเรียนการสอนนี้เรียนผ่านออนไลน์ ผู้เรียนในระบบต้องส่งงานผ่านออนไลน์ และมิได้เป็นการบังคับในการเรียนการสอนของชุดวิชาทำให้การเก็บข้อมูลได้ไม่ครบถ้วนและผู้วิจัยต้องวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะข้อมูลที่สมบูรณ์ของ

การเขียนแผนก่อนและหลังเรียนที่ส่งงานผ่านออนไลน์เท่านั้น อย่างไรก็ตามจากการสอบถามผู้สอนถึงการเขียนแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่าในช่วงแรกผู้เรียนเขียนแผนตามความเข้าใจตนเอง หลังจากที่แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน พร้อมศึกษาโมดูล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขงานตนเองและส่งงานอีกครั้ง พบว่ามีการพัฒนาขึ้น แต่ด้วยเวลาในการเรียนสั้นและเป็นการฝึกเขียนส่งงานใหม่อีกเพียงครั้งเดียวจึงไม่พบความแตกต่าง ประกอบกับผู้เรียนที่มีพื้นฐานเป็นครูแม้ทราบข้อมูลการเขียนแผนการเรียนรู้แต่ขาดทักษะการฝึกฝนการเขียน และจากการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่มีภูมิลำเนาภาคใต้มีปัญหาในเรื่องการสื่อสารคือไม่คุ้นกับภาษาที่ใช้ในการจัดทำโมดูลซึ่งเป็นภาษากลาง ทำให้ผลการประเมินความคิดเห็นด้านการออกแบบเนื้อหา ข้อ5. ภาษาที่ใช้เข้าใจง่ายมีคะแนนต่ำสุดในการประเมิน ($\overline{X}$ = 3. 84)

3. **ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพสื่อของนักศึกษาและผลการประเมินการออกแบบรูปแบบอีเลอร์นิ่งสำหรับกาเรียนรู้ร่วมกันที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**อยู่ในระดับเหมาะสมมาก($\overline{X}$ = 4. 15) ซึ่งสอดคล้องกับเขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม (2555) ที่ทำการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์แบบสืบสอบ พบว่าในภาพรวมของการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สาลินันท์ เทพประสาน (2553) ทำการวิจับพบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบ การเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันที่มีระบบสแคฟโฟลด์สนับสนุนในภาพรวมของการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ในด้านการเรียนการสอนในลักษณะนี้ความสำคัญประการแรกที่จะต้องจัดให้มีและเกิดขึ้นคือความพร้อมด้านอุปกรณ์และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพราะผู้เรียนจะต้องได้เรียนผ่านเครือข่าย และควรปรับการใช้ระบบบริหารจัดการเรียนการสอน (LMS) ที่รองรับการใช้งานในระบบเครือข่ายไร้สายได้ เพื่อการใช้งานที่สะดวกรวดเร็วและสนองตอบกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา

(2) ในด้านการศึกษาความต้องการรูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มที่ใกล้เคียงกันกับนักศึกษาเพื่อให้ได้รูปแบบที่ตรงตามความต้องการของนักศึกษา

(3) ในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้สอนควรจัดทีมเพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ของนักศึกษา และช่วยชี้แนะช่วยเหลือเมื่อนักศึกษาต้องเผชิญอุปสรรคในการเรียนและทำกิจกรรม

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน นำไปใช้ร่วมกันในแขนงวิชาอื่น ๆ เช่น การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันสำหรับชุดวิชาภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

(2) ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันกับการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่สนับสนุนทุนการวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. 2555. **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์แบบสืบสอบสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.** นนทบุรี.

เฉลิมพล ภุมิรินทร์. 2550. **การพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บแบบผสมผสานวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องอายุทางธรณีวิทยาซากดึกดำบรรพ์และการลำดับชั้นหินสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ช่วงชั้นที่ 4).** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปิยะรัตน์ คัญทัพ. 2545. **รูปแบบเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบเว็บเคลส์ในระดับประถมศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนนานาชาติเกศินี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปิยะพงษ์ ทองธานี. 2547. **การพัฒนาระบบต้นแบบเพื่อช่วยบริหารจัดการรายวิชาแบบออนไลน์.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิชัย ทองดีเลิศ. 2547. **การนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีรูปแบบการเรียนต่างกัน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาลินันท์ เทพประสาน. (2553). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เทรนิคการเรียนรู้ร่วมกันที่มีระบบสแคฟโฟลดิ่งสนุบสนุน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สิทธิชัย ลายเสมา. (2557). **ระบบการเรียนรู้ร่วมกันด้วยทีมเสมือนจริงในสภาพแวดล้อมการเรียนแบบภควันตภาพโดยใช้กระบวนการ แก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

Johnson, D. W. and Johnson, R.T. 1994. **The nuts and bolts of cooperative learning.** Edina, Minnesota : Interaction Book Company.

Salmon, G. (2002). **E-tivities: the key to active only learning.** Sterling, VA : Stylus Publishing Inc.

การพัฒนาเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ

WEB - BASED INSTRUCTION AIDS DELVERLOPTMENT IN WORD PROCESSING PROGRAMS FOR VOCATIONAL CERTIFICATE PROGRAM 1ST YEAR STUDENTS, NEERACHA BUSINESS ADMINISTRATION TECHNOLOGICAL COLLEGE

นางสาวทฤฒมณ หน่อเอียด

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail : tridtamon.noa@northbkk.ac.th

ผศ.ดร.สุนันท์ ศลโกสุม

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail : so.sunun@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเว็บช่วยสอน เรื่องโปรแกรมประมวลผลคำ (2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ (3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ระหว่างก่อน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ โดยการจัดการเรียนการสอน จากเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ (1) เว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ จำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การทำงานกับภาพกราฟิกและภาพวาด หน่วยที่ 2 การสร้างตารางและสมการคณิตศาสตร์ หน่วยที่ 3 เครื่องมือช่วยต่าง ๆ และหน่วยที่ 4 การพิมพ์เอกสารออกทางเครื่องพิมพ์ Microsoft Word 2010 และ Word 2013 (2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ จำนวน 8 แผน 24 ชั่วโมง (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.87 (4) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบ (t - test for dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ E_1/E_2 เท่ากับ 81.07/83.14 (2) ประสิทธิผลของเว็บช่วยสอน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจเรื่องโปรแกรมประมวลผลคำ อยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{x}$= 32.40) ด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$= 6.71) ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางกาเรียนภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเว็บช่วยสอน เรื่องโปรแกรมประมวลผลคำ สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: เว็บช่วยสอน โปรแกรมประมวลผลคำ

ABSTRACT

The two main objectives of this research were (1) to design and study the effectiveness of web teaching assistants. Word processing program. (2) to study the effectiveness of teaching aids web. Word processing program for the 1st year vocational certificate students of Neeracha Business Administration Technological College. (3) To compare the academic achievement in Word processing program between before and after learning by teaching and learning management From Web Based Instruction. The research sample used 35 students of Neeracha Business Administration Technological College. The tools for study are included (1) Web Based Instruction Word Processing Program, amount 4 units, unit 1 including Working with graphics and drawings, unit 2 Creating tables and mathematical equations, unit 3 Tools and unit 4 printing documents on Microsoft Word 2010 and Word 2013 printers. (2) Lesson Plan, The word processing program in the amount of 8 plans, 24 hours (3) Quiz Learn the word processing program with the reliability of 0.87 (4) the skills evaluation form. Word processing program Data analysis was done using percentage, mean, standard deviation. And compare the average scores by t - test for dependent Samples. The research finding as follows: (1) the efficiency of Web Based Instruction. Which was expected 81.07/83.14 (2) Effectiveness of Web Based Instruction found that the learning achievement in knowledge Understanding of word processing programs Is in an excellent level ($\bar{X}$= 32.40) in operation is in a good level ($\bar{X}$= 6.71). Post learning achievement score was higher that pre-test score which have statistically significant difference at .01.

Keywords: Web Based Instruction, Word processing program

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เป็นหลักสูตรหลังมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และเพื่อยกระดับการศึกษาวิชาชีพของบุคคลให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ โดยเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับฝีมือ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการแทนที่ ให้สอดคล้องกับ ความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชน สังคม และสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ โดยเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ตามความสนใจและโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน สถานศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชนระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

การใช้คอมพิวเตอร์กับการศึกษาเข้ามามีบทบาทมากขึ้น มีการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์เป็นเครือข่าย โดยเฉพาะการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในจัดการสอนทำให้มีความยืดหยุ่นแก่ผู้เรียนในด้านของเวลาและสถานที่การเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web - based Instruction) คือ การศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) ผ่านทาง Web browser ช่วยให้ผู้เรียน และผู้สอนสามารถ

แลกเปลี่ยนข่าวสาร และความคิดเห็นระหว่างกันได้ เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย (e-mail, Web-Board, Chat) จึงทำให้สามารถเรียนได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ (Learn for all : Anyone, Anywhere and Anytime) รวมทั้งสามารถส่งการบ้านผ่านทางเครือข่ายได้ โดยการใช้บริการทางไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล (e-mail : electronic mail) พร้อม ทั้งบริการค้นหาข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต เช่น เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะข้อมูลมีไม่จำกัดเฉพาะข้อมูลตัวอักษร แต่ยังมีข้อมูลประเภทอื่น ๆ เช่น ภาพ (ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว) เสียง และโปรแกรม นอกจากนี้การเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์เข้ากับเครือข่าย อินเทอร์เน็ตยังทำให้ผู้ใช้สามารถค้นหาหนังสือจากห้องสมุด ต่าง ๆ การประชุมทางไกล (Teleconference) หรือเรียนทางไกล (Tele - education) ผ่านทางเครือข่ายได้อีกด้วย อีกทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แต่ ทรัพยากรการเรียนการสอนที่มีอยู่ในท้องถิ่น แต่อินเทอร์เน็ตยังช่วยให้เข้าถึงข้อมูลและวัฒนธรรมจากแหล่งต่าง ๆ ที่มี สามารถได้รับจากวิธีการอื่น ซึ่งช่วยให้สามารถนำทรัพยากรที่ได้มาใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้มากขึ้นการเรียนการ สอน การทำแบบฝึกหัด สามารถผสมผสานกับการประยุกต์ใช้ ในระบบการเรียนการสอนทางไกล และระบบการเรียนในชั้น เรียนได้ซึ่งปัจจุบันนิยามว่า e - learning (ศราวุธ สุวรรณ, ทนงศักดิ์ โสวจัสสตากุล, และไพฑูรย์ พิมดี, 2558)

กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้มีประกาศลงวันที่ 8 มีนาคม 2562 เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา และสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา หรือปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละระดับให้สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพและเพื่อประโยชน์ต่อการรับรองกรอบคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษาด้วยโดยกำหนดคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ คุณวุฒิ ประเภทวิชา และสาขาวิชาต้องครอบคลุมอย่างน้อย 4 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพ สิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ และมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในหลักการทั่วไปของงานอาชีพเฉพาะและการวิเคราะห์ เบื้องต้น รวมทั้งมีความรู้ภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถใช้ในการสื่อสารเบื้องต้นได้ ด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะการเลือกและประยุกต์ใช้วิธีการเครื่องมือและวัสดุขั้นพื้นฐาน ในการปฏิบัติงาน ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหา และทักษะด้านสุขภาวะและความปลอดภัย และด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ได้แก่ สามารถปฏิบัติงาน ตามแบบแผน ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ซับซ้อน ให้คำแนะนำพื้นฐานที่ต้องใช้การตัดสินใจ วางแผน และแก้ไขปัญหาโดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมในบางเรื่อง ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานในบริบทใหม่ รวมทั้งรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

จากสรรมถนะหลักทั้ง 4 ด้าน จึงนำมาซึ่งการจัดการเรียนการสอนในวิชาโปรแกรมประมวลผลคำมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของโปรแกรมจัดพิมพ์เอกสาร สามารถผลิตเอกสารโดยใช้โปรแกรมประเภทจัดพิมพ์เอกสาร มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีในการใช้คอมพิวเตอร์ การใช้เว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สอนผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นช่องทางหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และทบทวนเนื้อหาในรายวิชาโปรแกรมประมวลผลคำได้ตลอดเวลาซึ่ง

กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม มีขั้นตอนที่ซับซ้อน รวมไปถึงการสอนที่เน้นเนื้อหาในหนังสือเรียนโดยที่ผู้สอนเป็นผู้บรรยายตามเนื้อหาสาระเพียงอย่างเดียว หากผู้เรียนไม่มีความเข้าใจในขั้นตอนการใช้คำสั่งและวิธีการในการใช้เครื่องมือ จะทำให้การเรียนการสอนในวิชาโปรแกรมประมวลผลคำเป็นเรื่องที่ยากและน่าเบื่อ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ หากผู้เรียนได้เรียนรู้จากเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ แล้วนั้นจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียน ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ที่สูงยิ่งขึ้น

จากความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโปรแกรมประมวลผลคำ และการศึกษาเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายในรูปแบบ 2.5D เรื่องอินโฟกราฟิก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายในรูปแบบ 2.5D เรื่องอินโฟกราฟิก หาประสิทธิภาพจากการเรียนด้วยบทเรียนที่พัฒนา ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนด้วยบทเรียนที่พัฒนา และศึกษาความพึงพอใจจากการเรียนรู้ด้วยบทเรียนที่พัฒนา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนที่พัฒนามีประสิทธิภาพเท่ากับ 1.43 ตามสูตรการหาประสิทธิภาพของเมกุยแกนส์ ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินความพึงพอใจจากการเรียนด้วยบทเรียนอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ = 4.47, S.D. = 0.50) (รัตนาพร ทองเพชร และ จรัญ แสนราช, 2559) และเรื่อง ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย แบบสถานการณ์จำลอง เรื่อง การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาหร่ายวิทยาคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบบสถานการณ์จำ ลอง เรื่องการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.78/80.29 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีปกติ ($\bar{X}$= 11.95, S.D. = 2.58) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สุวรรณี เกศคำขวา และรุ่งโรจน์ พงศ์กิจวิทูร, 2560) เป็นแนวทางให้ผู้วิจัยนำไปใช้พัฒนาได้พัฒนาเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควบคู่กับการเรียนการสอนแบบปกติ โดยใช้เว็บช่วยสอนซึ่งได้ตั้งสมมติฐานว่าจะสามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์สูงขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ

(2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ จากเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ

(3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ระหว่างก่อน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ โดยการจัดการเรียนการสอน จากเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

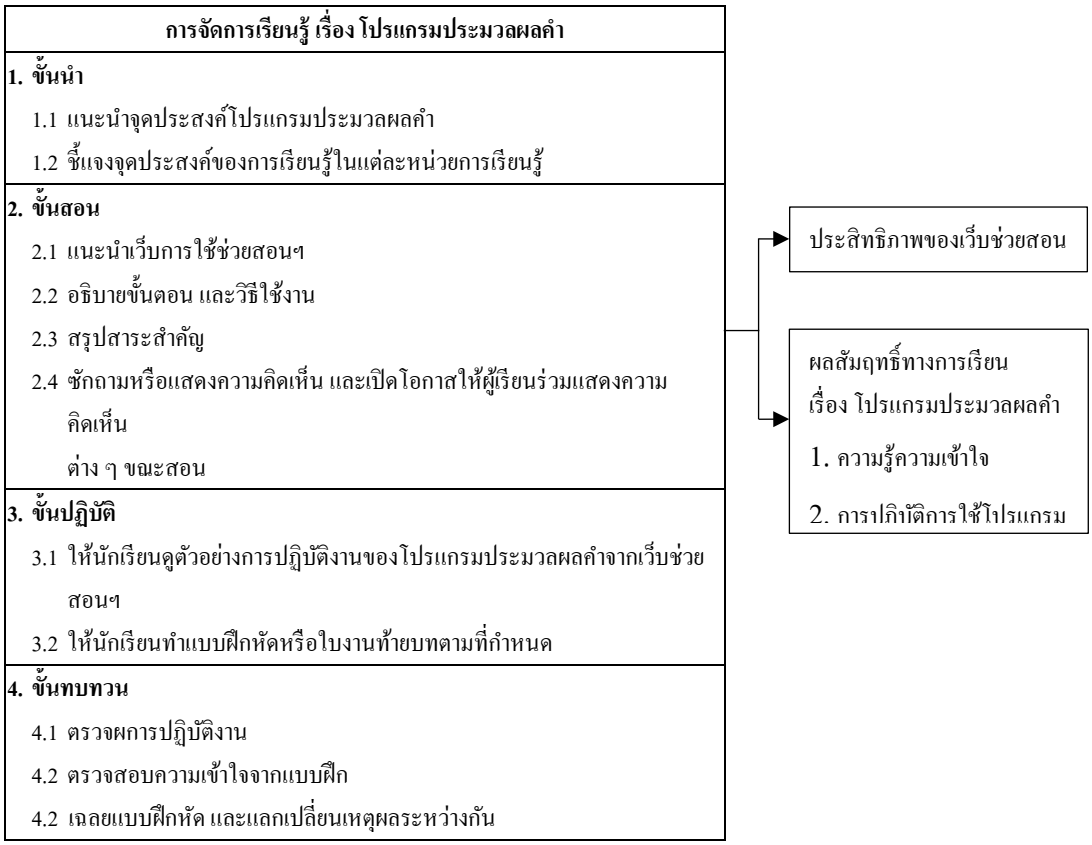

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ โดยการจัดการเรียนการสอน จากเว็บช่วยสอนของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ออกแบบโดยการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - experiment design) ที่ศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (one - group pretest - posttest design) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538)

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากการจับฉลากใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จำนวน 35 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพของเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) เว็บช่วยสอนเรื่องโปรแกรมประมวลผลคำ เป็นเว็บที่มีการจัดการเรียนการสอนผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต เรื่องโปรแกรมประมวลผลคำ ประกอบด้วยบทเรียนจำนวน 4 บทเรียน ได้แก่ หน่วยที่ 1 การทำงานกับภาพกราฟิกและภาพวาด หน่วยที่ 2 การสร้างตารางและสมการคณิตศาสตร์ หน่วยที่ 3 เครื่องมือช่วยต่าง ๆ และหน่วยที่ 4 การพิมพ์เอกสารออกทางเครื่องพิมพ์ Microsoft Word 2010 และ Word 2013 มีคุณภาพจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผลการประเมินทั้ง 4 บทเรียนมีค่าเฉลี่ย 0.84

(2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องโปรแกรมประมวลผลคำ โดยการจัดการเรียนรู้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ 2. ขั้นสอน 3. ขั้นปฏิบัติ 4. ขั้นทบทวน จำนวน 8 แผน คิดเป็นเวลา 24 ชั่วโมง

(3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องโปรแกรมประมวลผลคำ แบบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ข้อสอบวัดตามวัตถุประสงค์การเรียนจำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

(4) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำมีประเด็นการประเมิน 4ข้อ โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้ ดีมาก (4 คะแนน) ดี (3 คะแนน) พอใช้ (2 คะแนน) และควรปรับปรุง (1คะแนน)

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ จำนวน 8 แผน 24 ชั่วโมง ในแต่ละครั้งเก็บคะแนน 80 ตัวแรก จากการทดสอบระหว่างเรียน และ 80 ตัวหลัง จากการทดสอบหลังการเรียน

(2) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ใช้รูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (one - group pretest - posttest design) โดยมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำ 2. ขั้นสอน 3. ขั้นปฏิบัติ ในขั้นตอนนี้ให้นักเรียนดูตัวอย่างการปฏิบัติงานของโปรแกรมประมวลผลคำจากเว็บช่วยสอน 4. ขั้นทบทวน

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดลองสมมติฐาน ได้แก่การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ ที (t-test dependent samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การศึกษาประสิทธิภาพของเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ

การทดสอบ	N	ค่าร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์ประสิทธิภาพ
ระหว่างเรียน (E_1)	35	81.07	23.66	80
หลังเรียน (E_2)	35	83.14	32.40	80
ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 81.07/83.14				

จากตารางที่ 1 พบว่า เว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ มีคะแนนระหว่างเรียน (E_1) คิดเป็นร้อยละ 81.07 และคะแนนหลังเรียน (E_2) คิดเป็นร้อยละ 83.14 ดังนั้น เว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 81.07/83.14 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

5.2 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ ดังตารางที่ 2 - 3

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ด้านความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ จำแนกตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา

คะแนนตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา	ระดับ	คะแนนเต็ม (40)	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
80 -100	ดีเยี่ยม	35 - 40	9	25.71	25.71
75 - 79	ดีมาก	30 - 34	14	40.00	65.71
70 - 74	ดี	25 - 29	12	34.29	100.00
65 - 69	ดีพอใช้	20 - 24	0	0.00	100.00
60 - 64	พอใช้	15 - 19	0	0.00	100.00
55 - 59	อ่อน	10 - 14	0	0.00	100.00
50 - 54	อ่อนมาก	5 - 9	0	0.00	100.00
0 - 49	ต่ำกว่าเกณฑ์	0 - 4	0	0.00	100.00
รวม $\overline{X}$ = 32.40 SD = 3.80 ระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม					

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเว็บช่วยสอน โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\overline{X}$ = 32.40, SD = 3.80) และมีนักเรียนร้อยละ 100 อยู่ในระดับดีขึ้นไป

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ด้านการปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1วิทยาลัย เทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเว็บช่วย จำแนกตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา

คะแนนตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา	ระดับ	คะแนนเต็ม (10)	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
80 -100	ดีเยี่ยม	8.75 - 10	12	34.29	34.29
75 - 79	ดีมาก	7.50 - 8.74	8	22.86	57.14
70 - 74	ดี	6.25 - 7.49	6	17.14	74.29
65 - 69	ดีพอใช้	5.00 - 6.24	7	20.00	94.29
60 - 64	พอใช้	3.75 - 4.99	2	5.71	100.00
55 - 59	อ่อน	2.50 - 3.74	0	0.00	100.00
50 - 54	อ่อนมาก	1.25 - 2.49	0	0.00	100.00
0- 49	ต่ำกว่าเกณฑ์	0 - 1.24	0	0.00	100.00
รวม $\overline{X}$ = 6.71 SD = 1.47 ระดับคุณภาพ ดี					

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ด้านการปฏิบัติของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ อยู่ในระดับดี ($\overline{X}$ = 6.71, SD = 1.47) และคะแนนร้อยละ 100 มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดีพอใช้ขึ้นไป

5.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ด้านความรู้ความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ ระหว่างก่อนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเว็บช่วยสอน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	SD	t	p-value
ก่อนเรียน	35	40	12.49	6.34	14.92	.000
หลังเรียน	35	40	24.74	7.96		

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเว็บช่วยสอน สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.74 ก่อนเรียนเท่ากับ 12.49 (t = 14.92) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผล

จากการพัฒนาเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ประสิทธิภาพของเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ

ประสิทธิภาพเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 81.07/83.14 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 เนื่องจากเนื้อหาในเว็บช่วยสอนได้นำเสนอตัวอย่างในรูปแบบวิดีโอ ที่มีลักษณะการนำเสนอที่เน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ มีแบบฝึกหัดและให้เวลานักเรียนได้คิด จากนั้นจึงอธิบายคำตอบ สรุปเนื้อหาเป็นข้อความในเว็บช่วยสอนทำให้นักเรียนทราบภาพรวมของเนื้อหา นอกจากนั้นภายในเว็บช่วยสอนยังมีการแสดงคะแนนเพื่อให้นักเรียนทราบและนำไปปรับปรุง ในการเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร เดชไพฑูลย์ และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบทเรียนผ่านเครือข่าย อินเตอร์เน็ตเพื่อทบทวน เรื่องการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเพื่อทบทวนเรื่องการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนและหลังเรียนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.92/81.42 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ชุมประเสริฐ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรื่องหลักการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซีเบื้องต้นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.02/82.88 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. ประสิทธิผลของเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ด้านความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ อยู่ในระดับดี มีนักเรียนร้อยละ 100 อยู่ในระดับดีขึ้นไปคะแนนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดีเยี่ยมขึ้นไป เนื่องมาจากนักเรียนสามารถใช้เวลาศึกษานอกเหนือจากเวลาเรียนในชั้นเพื่อทบทวนเนื้อหาสาระ และทำความเข้าใจ ผ่านบราวเซอร์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตจากสถานที่ใด และเวลาใดก็ได้ และสามารถเรียนได้ตามความต้องการของตนเอง และในด้านการปฏิบัติ ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 80 เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำในชั้นเรียนอย่างเพียงพอ นักเรียนได้เรียนรู้หลักการเนื้อหาสาระที่อยู่ภายในเว็บช่วยสอนมีตัวอย่างการปฏิบัติให้นักเรียนได้ดู และสามารถปฏิบัติตามได้ง่าย ตามที่ คาน (Khan; อ้างอิงจาก อดิศักดิ์ คันธโรรส, 2559) ได้อธิบายคุณลักษณะหลักของการเรียนการสอนผ่านเว็บซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนิส ซูซานติ, วีดีย์ มัวร์ตินิ และ ฮารินิ (Anis Susanti, Wiedy Murtini and Harini. 2018) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อการสอนประเภทเว็บช่วยสอนสำหรับรายวิชาการจัดการทรัพยากรบุคคล ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กระบวนการพัฒนาเว็บไซต์ คือ Alessi & Trollip ประกอบด้วยการวางแผน การออกแบบและการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากเว็บช่วยสอน อยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 79.60

2.3 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1วิทยาลัยเทคโนโลยีนีรชาบริหารธุรกิจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สืบเนื่องมาจากการที่นักเรียนสามารถทบทวน ศึกษาค้นคว้า และเรียนรู้เพิ่มเติมจากเว็บช่วยสอนเรื่องโปรแกรมประมวลผลคำได้ภายหลังจากการเรียนในห้องเรียน โดยมิได้จำกัดเวลาและสถานที่ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ สุรีย์พร ไชยภักดี (2558) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บ วิชา การใช้โปรแกรมตารางงาน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมกันโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มคละผลสัมฤทธิ์ร่วมกับเทคนิคจิกซอว์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บที่ พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณี เกศคำขาว และรุ่งโรจน์ วงศ์กิจวิทูร (2560) ได้ศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบบสถานการณ์จำลอง เรื่อง การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีปกติ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.95 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ควรนำเว็บช่วยสอน เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ไปใช้ในการสอนเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ในสถาบันอื่นหรือ ชั้นปีอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบประสิทธิผล

(2) ควรส่งเสริมการใช้บทเรียนช่วยสอนในเรื่อง อื่น ๆ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า บทเรียนช่วยสอนผ่านเว็บไซด์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรนำเว็บช่วยสอนไปปรับใช้กับเทคนิคการสอนในเนื้อหาอื่น ๆ หรือใช้เป็นสื่อการสอนในรายวิชาอื่น ๆ และวัดผลจากการเรียนรู้ผ่านเว็บช่วยสอน

(2) ควรศึกษาพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านเว็บช่วยสอน กับการเรียนผ่านเว็บช่วยสอนควบคู่กับการเรียนในชั้นเรียน

8. เอกสารอ้างอิง

กนกพร เดชไพฑูลย์และคณะ (2558). **การพัฒนาบเรียนผ่านเครื่อข่าย อินเตอร์เน็ตเพื่อทบทวน เรื่องการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ.** วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การศึกษาวิทยาศาสตร์).สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

รัตนาพร ทองเพชร และ จรัญ แสนราช. (2559) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายในรูปแบบ 2.5D เรื่องอินโฟกราฟิก. **วารสารศึกษาศาสตร์,** 27(3): 162-172.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2543. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ศราวุธ สุวรรณ, ทนงศักดิ์ โสวจัสสตากุล, และไพฑูรย์ พิมดี. (2558). บทเรียนผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ตเพื่อทบทวนเรื่อง Stack สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม,** 14(3): 502-507.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชี พุทธศักราช 2562**. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). **คู่มือการการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562**. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สุพัตรา ชุมประเสริฐ (2559). **การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรื่องหลักการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาซีเบื้องต้นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ .** วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การศึกษาวิทยาศาสตร์). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุรีย์พร ไชยภักดี (2558). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนผ่านเว็บ วิชา การใช้โปรแกรมตารางงาน ด้วยวิธีการจดัการเรียนรู้แบบร่วมกัน โดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มคละผลสัมฤทธิ์ร่วมกับเทคนิคจิกซอว์.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ.

สุวรรณี เกศคำขวา และ รุ่งโรจน์ พงศ์กิจวิทูร. ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย แบบสถานการณ์จำลอง เรื่อง การเขียนโปรแกรมเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. **วารสารราชพฤกษ์**, 15(1): 112-119.

อดิศักดิ์ คันธโรรส. (2559). **การพัฒนาเว็บเพจเพื่อการศึกษารายวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่อง การใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูล**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

Susanti, Anis, Wiedy Murtini & Harini Harini. (2018). **Development of web-based interactive multimedia for human resource management learning in vocational high schools.** Retrieved Mar 17, 2019, from https://journal.uny.ac.id/ index.php/jpv/ article/view.

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียน: การพัฒนาทฤษฎีและการวัด

THE PASSION OF LEARNING: THE DEVELOPMENT OF THEORY AND MEASUREMENT

ธนศักดิ์ จันทศิลป์

นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: Thanasak87@Gmail.com

มนัสนันท์ หัตถศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: hatthasak@hotmail.com

ปวีณา อ่อนใจเอื้อ

อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: fedupny@ku.ac.th

บทคัดย่อ

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน (Passion) ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการแปลความหมายเป็นภาษาไทยที่ชัดเจนนั้นได้รับการยอมรับว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้คนมีพลังและสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ ได้มีการนำกรอบแนวคิดของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมาใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งนำมาใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในด้านของความความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียน ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาวิวัฒนาการของกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน (Passion) จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และพบว่าสามารถแบ่งองค์ความรู้เรื่องความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน (Passion) ออกเป็น 3 ระยะ ระยะแรกเชื่อว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนจะนำมาซึ่งอารมณ์และพฤติกรรมไร้เหตุผลและขาดการควบคุม ในระยะที่ 2 ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนถูกเปลี่ยนมุมมองในแง่บวกมากขึ้น และระยะปัจจุบันคือระยะที่ 3 ซึ่งเป็นการบรรจบกันระหว่างศาสตร์ทางปรัชญา และศาสตร์ทางจิตวิทยา ทำให้เกิดมุมมองว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนนั้นมีทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดี เมื่อไม่นานมานี้ในปีค.ศ. 2016 Vallerand ได้พัฒนาทฤษฎี The Dualistic Model of Passion ซึ่งเขาอธิบายว่า ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนมีลักษณะเป็น 2 องค์ประกอบในหนึ่งเดียว นั่นคือ รูปแบบของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในเชิงบวก (Harmonious Passion) และเชิงลบ (Obsessive Passion)

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดการสร้างแรงจูงใจและช่วยยกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ของผู้เรียน และระดับคุณภาพของการสอนของครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ถึงความปรารถนาและความกระตือรือร้นที่เกิดขึ้นเพื่อจะเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มที่ และยังพบว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนส่งผลสำคัญในด้านสุขภาพจิต สุขภาพกาย การสร้างความหมายในสิ่งที่ทำ และการแสดงศักยภาพของตนเองในระดับสูง สำหรับ

ประเทศไทยยังพบการศึกษาวิจัยในประเด็นนี้น้อย จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนตั้งแต่วิจัยระดับพื้นฐานจนถึงการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สู่การพัฒนาระบบการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

คำสำคัญ: ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน การเรียน ผู้เรียน

ABSTRACT

Passion, which has not been clearly defined in Thai language, is accepted as an important factor driving people to have strength and ability to overcome obstacles. The concept of passion has been used for quality improvement tool in education as well as in research aspect of the passion of learning. The authors were interested in the development of the concept of passion from the past until present. We found that the body of knowledge about passion could be divided into 3 phases. The first phase, passion was believed to bring out unreasonable and uncontrol emotions and behaviors. In the second phase, passion was defined in a more positive aspect. The third phase is at present, when passion is viewed by philosophical and psychological approaches which bring out the new concept about passion as having advantages and disadvantages. Lately, Vallerand, in 2016, developed the theory named The Dualistic Model of Passion, which he described that the passion of learning possessed dual characteristics as having positive or harmonious passion and negative or obsessive passion.

Passion of learning is an important factor influencing motivation and can significantly improve quality of learning and teaching. Learners with passion of learning will realized their desires and enthusiasm for improving their learning potential profoundly. It was found that passion of learning significantly affected mental health and wellbeing, meaning of what achieved in life, and the expression of the highest ability of one's own. In Thailand, there has been only a few researches about this aspect, thus, more researches and studies in the passion of learning should be encouraged and supported from basic research to research and development in order to achieve body of knowledge for the substantial quality improvement of the educational system.

KEYWORDS: Passion, Learning, Learner

1. บทนำ

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนเป็นตัวก่อให้เกิดปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจ เป็นปัจจัยที่สร้างการเปลี่ยนแปลง และยังเป็นปัจจัยที่ช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและคุณภาพการสอนของครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญ เป็นการแสวงหาสิ่งใหม่และประสบการณ์ใหม่ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนมีความจำเป็นสำหรับการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ถึงความปรารถนาและความกระตือรือร้นที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่เพื่อจะเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเอง (Serin Hamdi, 2017) จากผลการวิจัยหลายฉบับพบความเชื่อมโยงระหว่างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนกับการศึกษา ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมีความเกี่ยวข้องกันโดยตรงกับระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ครู อาจารย์ นักเรียน นิสิต นักศึกษา รวมไปถึงผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่างๆ โดยจะส่งผลสำคัญในด้าน

สุขภาพจิต สุขภาพกาย การสร้างความหมายในสิ่งที่ทำและการแสดงศักยภาพของตนเองในระดับสูง เช่น ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมีอิทธิพลในทางบวกต่อการมีสุขภาพจิตที่ดี มีความพึงพอใจในชีวิต มีความหมายของการมีชีวิตอยู่และการมีชีวิตชีวา (Vallerand J Robert & Houlfort Nathalie, 2003) โดยผู้ที่มีความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนต่ำจะมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า และภาวะวิตกกังวล การมีสุขภาพจิตที่ดีนั้นได้รับอิทธิพลจากความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนแบบการสอดประสาน (harmonious passion) ตรงกันข้าม ผู้ที่มีความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนแบบความหลงใหล (obsessive passion) นั้นสามารถพยากรณ์โอกาสเสี่ยงที่จะเกิดภาวะซึมเศร้าและภาวะวิตกกังวลได้ในทิศทางบวก เช่น การหมดแรงใจในการเรียน เป็นต้น อาจจะกล่าวได้ว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนมีความหมายอย่างมากต่อตัวผู้เรียนและต่อครูผู้สอนทั้งในแง่ทักษะทางวิชาการและการมีสุขภาพจิตที่ดี ตราบใดที่ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนมีการสอดประสานกันอย่างสอดคล้องของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนแบบการสอดประสาน (harmonious passion) และความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนแบบความหลงใหล (obsessive passion) ผู้เรียนจะมีภูมิคุ้มกันทางใจที่จะไม่หมดแรงใจในการเรียน และยังเป็นเครื่องป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาทางการเรียนตามมาในอนาคต อีกทั้งยังสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข (Vallerand J. Robert, 2016)

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ แต่มีการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยมาเป็นเวลาหลายร้อยปี โดยในแต่ละยุคก็มีการนิยาม ให้ความหมาย รวมไปถึงแนวทางในการพยายามทำความเข้าใจความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนไปในทิศทางที่มีความแตกต่างกันของความเชื่อ ทัศนคติ ข้อค้นพบในยุคสมัยนั้น และในยุคปัจจุบันความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนก็ได้รับการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และศึกษาวิจัยโดย Vallerand J. Robert (2016) โดยอาศัยหลักทางทางจิตวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ และหลักปรัชญาเข้ามาทำความเข้าใจพฤติกรรม การแสดงออก และผลที่จะตามมาของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละยุคของการพัฒนาทฤษฎีและวิธีการวัดก็มีความแตกต่างกัน มีจุดหมายในการอธิบายความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่แตกต่างกันออกไป ในบทความนี้ผู้เขียนขอนำเสนอพัฒนาการของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียน องค์ประกอบของทฤษฎี และการตรวจวัดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนในแต่ละยุค

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อนำเสนอพัฒนาการของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียน

(2) เพื่อนำเสนอองค์ประกอบ 2 ด้านของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนตามทฤษฎี The Dualistic Model of Passion (DMP)

(3) เพื่อนำเสนอการวัดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนตามทฤษฎี The Dualistic Model of Passion (DMP)

3. พัฒนาการของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียน

ถ้าเปรียบการพัฒนาการศึกษาของประเทศในบริบทเช่นเดียวกับการขับรถทางไกล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาอันยั่งยืนโดยใช้นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนแล้วนั้น ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน (Passion) ก็เปรียบเหมือน “น้ำมันหล่อลื่น” ที่จะสร้างสมรรถนะของการขับรถคันนั้นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ติดขัด เพราะความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยผลักดันให้คนมีพลังอย่างแรงกล้าจากภายใน และ

พร้อมที่จะก้าวข้ามอุปสรรคต่างๆได้ อย่างไรก็ดีน้ำมันหล่อลื่นที่ใช้สำหรับรถแต่ละประเภทย่อมมีความแตกต่างกัน แม้แต่รถประเภทเดียวกันก็ยังมีน้ำมันหล่อลื่นหลายสูตรให้เลือกใช้ขึ้นอยู่กับสมรรถนะของรถ รวมถึงจุดหมายและลักษณะการใช้งานของรถ ดังนั้นการเข้าใจความหมายที่แท้จริง รวมถึงแนวทางในการสร้างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนอย่างเข้าใจ เหมาะสมกับวัฒนธรรมและบริบทต่างๆ จะเป็นตัวเร่งให้การพัฒนาการศึกษา ทั้งตัวผู้สอนและผู้เรียนให้ไปถึงที่หมายได้อย่างรวดเร็ว ปลอดภัย และยั่งยืนยิ่งขึ้น (วาสิตา บุญสาทร, 2556)

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน (Passion) เป็นคำเก่าที่มีการใช้มายาวนานในหลายบริบท โดยความหมายส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกหรืออารมณ์ ความปรารถนาที่แรงกล้า ที่มีต่อบุคคล สิ่งของ กิจกรรม และรวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อตอบสนองความรู้สึกภายใน มีนัยทั้งทางบวกและทางลบ (Vallerand J. Robert 2016)

คำว่า “Passion” ในภาษาไทยนั้นยังไม่มีคำความหมายและนัยยะตรงกับคำว่า “Passion” โดยตรง ในการแปลความหมายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการนำเอาคำหรือวลีมาอธิบายความหมาย ไม่ใช่การแปลความหมายโดยตรง และแนวคิดที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางของนักภาษาศาสตร์ที่เรียกว่า Linguistic Relativism นั้นเชื่อว่าภาษาไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารความหมายของสิ่งต่างๆ เท่านั้น แต่ยังเป็นการวางโครงสร้างและกรอบความคิดต่างๆ ในสังคมอีกด้วย ถ้อยคำ วลีและประโยคต่างๆ ที่ใช้ในภาษานั้นผูกติดกับความคิดความเชื่อ ทัศนคติรวมถึงภูมิปัญญาของสังคมและคนในสังคมนั้นๆอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้เด็ดขาด (Fauconnier Denis & Mousset Claire, 2004)

หากวิเคราะห์ตามหลักการทางภาษาศาสตร์ จะเห็นว่าการที่คนไทยไม่มี คำแปลศัพท์คำว่า Passion โดยตรง เนื่องจากในบริบทของสังคมไทยและการใช้ชีวิต ของคนไทยนั้นไม่มี Passion เป็นองค์ประกอบอย่างเด่นชัด ส่วนนี้อาจเป็นตัวบ่งชี้ ที่แสดงถึงการที่ Passion หรือความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนไม่ได้เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทย แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าการไม่มี Passion เป็นสิ่งที่ผิด อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ Passion หรือในที่นี้แปลว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ดังนั้นการมุ่งเน้นพัฒนา Passion สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงได้แก่การกำหนดนิยามและคำอธิบายแนวคิดของ Passion ให้ชัดเจนและเป็นที่เข้าใจตรงกันเพื่อสร้าง ให้เป็นโครงสร้างความคิด ความเชื่อ ทัศนคติและภูมิปัญญาของสังคมต่อไป (วาสิตา บุญสาทร, 2556) ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนนั้นพบว่ามีการศึกษาวิจัยอยู่ไม่มากนักในบริบทศาสตร์ทางด้านจิตวิทยา แต่นักปรัชญากลับให้ความสนใจ พร้อมทั้งมีการศึกษาวิจัยมาหลายศตวรรษ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และได้ค้นพบว่าองค์ความรู้เรื่องความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนนั้นมี 3 ระยะ (Vallerand J. Robert, 2015) ดังนี้

ระยะที่ 1 ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนจะนำมาซึ่งการไร้เหตุผลและขาดการควบคุม เกิดขึ้นในยุคของ Plato และ Spinoza ในช่วงปี คศ.1632-1677 โดยมีลักษณะเชื่อมโยงกับกับลักษณะรากศัพท์ของคำว่า Passion ที่มาจากภาษาลาติน Passio ที่แปลว่า ความทุกข์ทรมาน ผู้คนที่มีความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมักจะได้รับความทุกข์ทรมานอย่างใดอย่างหนึ่ง พวกเขาเหล่านั้นต่างตกเป็นทาสของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพวกเขาเอง ซึ่งมันก็จะก้าวเข้ามามีอำนาจเหนือพวกเขา

ระยะที่ 2 ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนถูกเปลี่ยนมุมมองในแง่บวกมากขึ้น เช่น Rene Decartes ในช่วงปี คศ.1596-1690 ได้ให้คำจำกัดความความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนว่าเป็นอารมณ์รุนแรงซึ่งมีแนวโน้มก่อให้เกิดพฤติกรรมในทางบวก ถ้าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนยังอยู่ในระดับที่มีเหตุผล นักปรัชญาอย่าง Jean-Jacques Russo, Helvetius และ Dedirot ในช่วงปี คศ.1712-1784 ต่างก็มีความเห็นว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนเป็นสิ่งที่จำเป็นในการที่จะมีชีวิตที่มีความสุขและมีสุขภาพที่ดี แต่ Hegel ในช่วงปี คศ.1770-1831 ได้กล่าวว่าความมุ่งมั่น

และพลังขับเคลื่อนมีความจำเป็นที่จะทำให้บุคคลไปถึงจุดของการประสบความสำเร็จที่สูงที่สุด และ Kier Kegaard ในช่วงปี คศ.1813-1855 ก็ได้รายงานว่าการมีชีวิตอยู่ถ้าขาดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนก็ทำได้เพียงแค่ใช้ชีวิตไปวันๆแบบไร้จุดหมาย จะเห็นได้ว่าองค์ความรู้ในระยะที่ 2 ของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนนั้นแสดงให้เห็นว่ามีลักษณะที่เป็นบวกและผลบวกที่ได้เหล่านี้จะสามารถพบได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นสามารถควบคุมความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของตนเองได้

ระยะที่ 3 ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในระยะนี้ยังเป็นที่รู้จักของวงวิชาการอยู่น้อย ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในระยะนี้เกิดขึ้นในช่วงที่จะก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 เป็นการบรรจบกันระหว่างศาสตร์ทางปรัชญาและศาสตร์ทางจิตวิทยา ในระยะนี้ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมีทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดี เช่น ในงานเขียนของ Kant, Ribot และ Joussain ในช่วงปี คศ.1724-1928 ที่เสนอว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมี 2 ด้านกว้างๆ ด้านแรก คือ ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่มีคุณธรรม ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่มุ่งไปสู่ความผาสุกและมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ด้านที่สอง คือ ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่เห็นแก่ตัว เป็นความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดการแสวงหาแต่ความพึงพอใจของตนเอง และได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนด้านต่างๆนั้นสามารถที่จะมีความสัมพันธ์ในระหว่างกันและกันใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนด้านหนึ่งๆ สามารถทำให้เกิดความขัดแย้งกันและสามารถทำลายความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในอีกด้านได้ ลักษณะที่สอง ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนด้านหนึ่งๆ สามารถที่จะดำรงอยู่ด้วยกันโดยไม่เกิดความขัดแย้ง และยังค้นพบว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่มีคุณธรรมมีความสำคัญในการควบคุมให้เกิดความสมดุลขึ้นระหว่างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทั้งสองด้าน โดยผลที่ตามมาของความสมดุลนั้นคือการที่บุคคลสร้างสรรค์หรือลงมือกระทำสิ่งต่างๆขึ้นมาจะระลึกอยู่เสมอว่ามีตัวเองและสิ่งแวดล้อมต่างๆอยู่รอบข้างเสมอ

สถานการณ์การวิจัยเพื่อค้นคว้าองค์ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนเพื่อหาองค์ประกอบนั้นยังมีไม่มากนัก แต่ก็ยังมีนักจิตวิทยาบางกลุ่มซึ่งให้ความสนใจในกรอบแนวคิดขององค์ประกอบนี้อยู่เพื่อค้นหาแรงจูงใจของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน และเพื่อค้นหาแนวทางที่จะไปให้ถึงความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของตนเอง หรือทำกิจกรรมที่ตนเองมีความรักความชอบ (Nico H Frijda, Batja Mesquita, Joep Sonnemans, & Stephanie Van Goozen, 1991) งานวิจัยเกือบทั้งหมดที่ผ่านมาเกี่ยวข้องกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมักจะทำไปในแง่ของความรัก ความชอบ แต่ไม่ได้มีการศึกษาวิจัยถึงความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรม ภาวะการเสพติดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในทางบวก ความแข็งแกร่งภายใน แรงจูงใจภายใน ซึ่งทั้งหมดนี้ได้รับอิทธิพลจากกรอบแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปและที่สำคัญ ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงลักษณะองค์ประกอบของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่ประกอบไปด้วย 2 ลักษณะที่เชื่อมโยงรวมกันขึ้นมาเป็นความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน แต่จะใช้หลักแนวคิดของนักปรัชญาและนักจิตวิทยาในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เท่านั้นมาทำการวิจัย และยิ่งไปกว่านั้นกรอบแนวคิดทฤษฎีในระยะที่ 3 สะท้อนให้เห็นแล้วว่าบางสิ่งบางอย่างที่เรารักนั้นสามารถที่จะทำร้ายตัวเราได้หากไม่อยู่ในความสมดุล (William Glasser, 1976; Elaine Hatfield, G William Walster, & Jane A Piliavin, 1978; Richard M Ryan & Edward L Deci, 2000; Angela L Duckworth, Christopher Peterson, Michael D Matthews, & Dennis R Kelly, 2007)

4. องค์ประกอบ 2 ด้านของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนตามทฤษฎี The Dualistic Model of Passion (DMP)

องค์ประกอบ 2 ด้านของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนตามทฤษฎี The Dualistic Model of Passion (DMP) (Vallerand J. Robert 2016)

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการเรียน อาจมีนัยยะที่คล้ายคลึงกับคำว่า ความบ้าเรียน ถึงแม้ว่าคำทั้งสองคำข้างต้นจะแสดงถึงความทุ่มเทในการเรียนอย่างเต็มที่ แต่คำทั้งสองคำมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการเรียนมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในเชิงบวก (Harmonious Passion) และเชิงลบ (Obsessive Passion) (Marjan Gorgievski-Duijvesteijn & Arnold Bakker, 2010) ดังภาพที่ 1

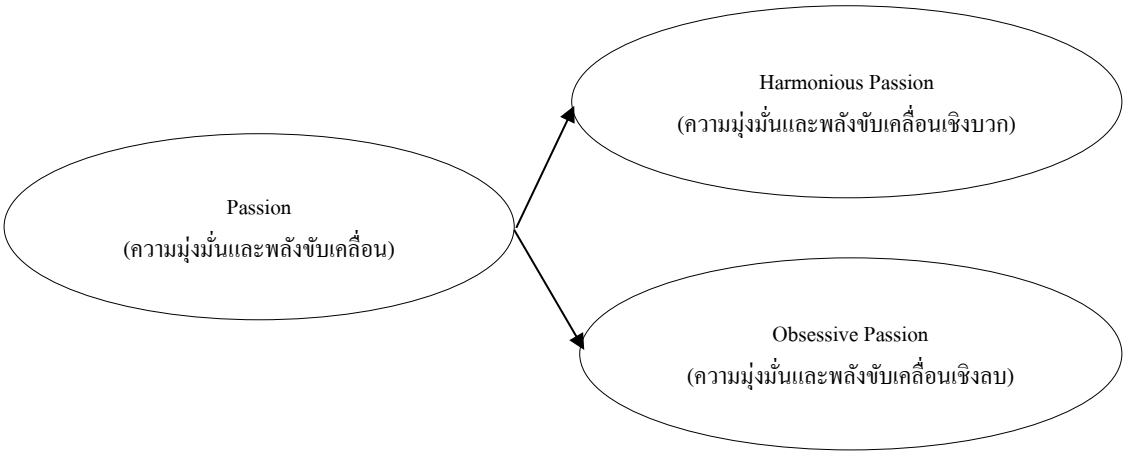

ภาพที่ 1 องค์ประกอบความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนตามทฤษฎี The Dualistic Model of Passion

ในเชิงบวกมีลักษณะที่บุคคลเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมที่ทำ เช่น บุคคลที่เรียนอย่างหนักและทุ่มเทในการเรียนเนื่องจากรู้สึกว่าการเรียนที่เรียนรู้อยู่นั้นตรงกับความชอบและความสามารถของตน เป็นการเรียนที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ เป็นส่วนสำคัญในการตอบสนองความต้องการและแรงบันดาลใจจากภายใน และเมื่อทำแล้วจะเกิดความสุขในการเรียน

ในขณะที่เชิงลบ กิจกรรมและปัจจัยภายนอกจะเป็นผู้ควบคุมบุคคล ทำให้บุคคลเกิดการกระทำที่หมกมุ่น ในสิ่งหนึ่งสิ่งใดมากเกินไป เช่น การบ้าเรียน การบ้างาน และในที่สุดจะนำไปสู่ความไม่สมดุลในชีวิตและการเรียน ซึ่งความไม่สมดุล เกิดจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการในบทบาทของการเรียนกับความต้องการในบทบาทของครอบครัวหรือชีวิตส่วนตัว ซึ่งส่งผลเสียต่อทั้งตัวของนักเรียน ครอบครัว และสถานศึกษา เช่น ความเสี่ยงด้านสุขภาพ ความเครียดและความเหนื่อยล้าทางอารมณ์สูงขึ้น ซึ่งพบกรณีดังกล่าวในประเทศญี่ปุ่นโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติญี่ปุ่นเปิดเผยว่าในปี 2000 ถึง 2004 ประชาชนชาวญี่ปุ่นกว่า 6 ล้านคนทำงานมากกว่า 60 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และจากตัวเลขของกระทรวงสุขภาพแรงงานและสวัสดิการสังคมญี่ปุ่น (the Ministry of Health, Labour and Welfare) พบชาวญี่ปุ่น 300 ราย ที่เสียชีวิตอันเนื่องมาจากการทำงานที่หนักเกินไป (Death from Overwork) เรียกเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า “โรคคาโรชิ” ซึ่งมีอาการหัวใจวาย และเส้นโลหิตในสมองแตกเพราะการทำงานที่มากเกินไป การพักผ่อนไม่เพียงพอ และความเครียดเรื้อรังจากการทำงาน ประเด็นดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่ต้องแยกแยะและทำความเข้าใจอย่างถูกต้อง ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในงานที่เป็นพลังเชิงบวกที่

มีคุณลักษณะแตกต่างจาก การทำงานอย่างหนักเกิน ซึ่งจะนำไปสู่การสูญเสียทุนมนุษย์ที่มีคุณค่ายิ่งขององค์กร แต่ยังไม่พบการศึกษาผลกระทบในเชิงลบของการเรียนอย่างหนัก

การที่บุคคลที่เรียนอย่างหนักและทุ่มเทในการเรียน เนื่องจากรู้สึกว่าการเรียนนั้นตรงกับความชอบและความสามารถของตน เป็นการเรียนที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ เป็นส่วนสำคัญในการตอบสนองความต้องการและแรงบันดาลใจจากภายใน และเมื่อทำแล้วจะเกิดความสุขในการเรียน นั้นคือความคิด ความรู้สึก หรือพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียน แต่ก็พบงานวิจัยไม่น้อยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่รายงานว่าปรากฏการณ์ซึมเศร้าจากการศึกษาในระดับสูงเกิดได้ขึ้นในทุกวัฒนธรรมทั่วโลก น่าแปลกที่คนมีการศึกษาสูงยิ่งเผชิญความยากลำบากจากความเครียดและความวิตกกังวลมากขึ้น (Panger, G., Tryon, J., & Smith, A. 2014) ซึ่งนั้นก็เกิดจากการทำงานประสานของของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่องทางการเรียนที่ไม่สมดุล โดยปกติของคนที่สามารถปรับสมดุลของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนได้จะสามารถทำกิจกรรมทางการเรียนได้อย่างไม่มีผลกระทบต่อกิจกรรมอื่นๆ เช่น การนอน การเข้าสังคม และงานอดิเรก เป็นต้น (Vallerand J. Robert 2016).

5. การวัดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนตามทฤษฎี The Dualistic Model of Passion (DMP)

การวัดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนตามทฤษฎี The Dualistic Model of Passion (DMP) (Vallerand J. Robert 2016)

Vallerand J. Robert ผู้เสนอทฤษฎี The Dualistic Model of Passion (DMP) ได้อธิบายความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนว่ามี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในเชิงบวก (Harmonious Passion) และเชิงลบ (Obsessive Passion) และได้สร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบทดสอบขึ้นมาวัด เนื่องจากความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในเชิงบวก(Harmonious Passion) และเชิงลบ (Obsessive Passion) จัดได้ว่าเป็นพฤติกรรมภายใน และไม่สามารถที่จะวัด หรือสังเกตได้ด้วยตาเปล่า จึงต้องอาศัยวิธีการวัดตามคุณลักษณะให้ครอบคลุมตามความหมายที่ได้นิยามเอาไว้ในทฤษฎี เครื่องมือวัดตัวแปรที่เป็นคุณสมบัติทางจิตวิทยาหรือคุณลักษณะแฝงนั้นจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติที่สามรถวัดคุณลักษณะตามนิยามของทฤษฎีที่เรียกว่า ความตรงเชิงโครงสร้างหรือความตรงเชิงทฤฎี (วรรณี แกมเกตุ, 2551) การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างนั้นมีหลายวิธี แต่วิธีที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันนั้นคือการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และ 2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (อรรถไกร พันธุ์ภักดี, 2559) Vallerand ได้สร้างแบบวัดที่เป็นมาตรฐานในการวัดโดยแบ่งแบบวัดออกเป็น 2 องค์ประกอบตามทฤษฎีของเขาด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และแต่ละองค์ประกอบก็สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้อีก 7 ตัวแปร รวมทั้งสององค์ประกอบเป็น 14 ตัวแปรสังเกตได้ และแบบวัดของเขาก็ได้รับความนิยมทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาพร้อมทั้งถูกนำไปแปลเป็นภาษาต่างๆเพื่อนำไปทำการศึกษาวิจัยในบริบทของประเทศที่นักวิจัยสนใจ เช่น ภาษาจีน ภาษาโปรตุเกส เป็นต้น (Marsh H. W. et al., 2013; Yaxi Zhao, Ariane St-Louis, & Robert J Vallerand, 2015) แต่ยังไม่พบแบบวัดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่เป็นภาษาไทย อีกทั้งยังไม่พบแบบวัดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการศึกษาที่เป็นภาษาไทยที่พัฒนาจากทฤษฎี The Dualistic Model of Passion (DMP)

6. สรุป

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน (Passion) มีอธิพลทั้งต่อตัวผู้เรียน ต่อผู้สอน และเป็นเครื่องมือช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น แต่ยังไม่มีการแปลความหมายของคำศัพท์เป็นภาษาไทย ในการแปลความหมายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการนำเอาคำหรือวลีมาอธิบายความหมาย ในปัจจุบันนี้ Passion หรือในที่นี้แปลว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนนั้นพบว่ามีการศึกษาวิจัยอยู่ไม่มากนักในบริบทศาสตร์ทางด้านจิตวิทยา แต่นักปรัชญากลับให้ความสนใจ พร้อมทั้งมีการศึกษาวิจัยมาหลายศตวรรษ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ และได้ค้นพบว่าองค์ความรู้เรื่องความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนนั้นมี 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนจะนำมาซึ่งการไร้เหตุผลและขาดการควบคุม

ระยะที่ 2 ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนถูกเปลี่ยนมุมมองในแง่บวกมากขึ้น

ระยะที่ 3 ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในระยะนี้ยังแป็นที่รู้จักของวงวิชาการอยู่น้อย ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในระยะนี้เกิดขึ้นในช่วงจะก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 เป็นการบรรจบกันระหว่างศาสตร์ทางปรัชญาและศาสตร์ทางจิตวิทยา ในระยะนี้ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมีทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดี

การศึกษาวิจัยในช่วงแรกอิทธิพลจากกรอบแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปและที่สำคัญ ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงลักษณะองค์ประกอบของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่ประกอบไปด้วย 2 ลักษณะที่เชื่อมโยงรวมกันขึ้นมาเป็นความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน แต่จะใช้หลักแนวคิดของนักปรัชญาและนักจิตวิทยาใน ในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เท่านั้นมาทำการวิจัย และยิ่งไปกว่านั้นกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ เรามาในระยะที่ 3 และสะท้อนให้เห็นแล้วว่าบางสิ่งบางอย่างที่เรารักนั้นสามารถที่จะทำร้ายตัวเราได้หากไม่อยู่ในความสมดุล

องค์ประกอบ 2 ด้านของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนตามทฤษฎี The Dualistic Model of Passion (DMP) พัฒนาโดย Vallerand เสนอว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในเชิงบวก (Harmonious Passion) และเชิงลบ (Obsessive Passion) พร้อมทั้งสร้างแบบวัดที่เป็นมาตรฐานในการวัดโดยแบ่งแบบวัดออกเป็น 2 องค์ประกอบตามทฤษฎี และแต่ละองค์ประกอบก็สามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้อีก 7 ตัวแปร รวมทั้งสององค์ประกอบเป็น 14 ตัวแปรสังเกตได้ และแบบวัดของเขาก็ได้รับความนิยมทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ โดยทั้งถูกนำไปแปลเป็นภาษาต่างๆเพื่อนำไปทำการศึกษาวิจัยต่อไป

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนเป็นตัวก่อให้เกิดปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจ เป็นปัจจัยที่สร้างการเปลี่ยนแปลง และยังเป็นปัจจัยที่ช่วยยกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ของผู้เรียนและคุณภาพการสอนของครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนมีความจำเป็นสำหรับการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ถึงความปรารถนาและความกระตือรือร้นที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่เพื่อจะเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเอง และผลของการศึกษาวิจัยในต่างประเทศพบความเชื่อมโยงระหว่างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนกับการศึกษาโดยตรงกับระบบการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ครู อาจารย์ นักเรียน นิสิต นักศึกษา รวมไปถึงผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่างๆ ซึ่งจะส่งผลสำคัญในด้านสุขภาพจิต สุขภาพกาย การสร้างความหมายในสิ่งที่ทำและการแสดงศักยภาพของตนเองในระดับสูง สำหรับประเทศไทยยังพบการศึกษาวิจัยในประเด็นนี้น้อย จึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนตั้งแต่วิจัยระดับพื้นฐานจนถึงการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สู้การพัฒนาระบบการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

1. ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียน เป็นตัวแปรที่ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการศึกษาทั้งต่อผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร จึงควรมีการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุของการเกิดขึ้นของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียน และผลของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนว่าสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านใดได้บ้าง

2. ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียน เป็นตัวแปรที่ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการศึกษาทั้งต่อผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร โดยมหาวิทยาลัยที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตที่จบการศึกษาออกไปเป็นครูควรพัฒนาให้นิสิตมีความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนทั้งในฐานะที่เป็นผู้เรียน และในฐานะที่จะไปเป็นผู้สอนที่จะต้องค้นหาและสร้างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนในนักเรียนเพื่อความสุขในการเรียนรู้ ความสุขในการสอน และยกระดับคุณภาพทางการศึกษาให้เพิ่มมากขึ้น

3. ครูผู้สอนควรค้นหาและเสริมสร้างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนทางการเรียนในผู้เรียนแต่ละบุคคล เพื่อความเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคลที่สอดคล้องกับหลักการของจิตวิทยาการศึกษาที่กล่าวว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นหากค้นพบความมุ่งมั่นทางการเรียนในผู้เรียนแต่ละบุคคล ก็จะสามารถพัฒนาหรือต่อยอดศักยภาพของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นไปได้ (นันทิชา ม่วงปาน และมนัสนันท์ หัตถศักดิ์, 2560)

8. เอกสารอ้างอิง

นันทิชา ม่วงปาน และมนัสนันท์ หัตถศักดิ์. (2560). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในสถานศึกษาระหว่างปี 2548-2558. **วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี,** 11(3), 151-167.

วรรณี แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาสิตา บุญสาทร. (2556). การสร้างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนเพื่อนำประเทศไทยไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์. **วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนาศาสตร์,** 7, 307-355.

อรรถไกร พันธุ์ภักดี. (2559). การเปรียบเทียบผลการใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดทุนทางสังคมระหว่างการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. **Journal of Business, Economics and Communications,** 11(2), 46-61.

Angela L Duckworth, Christopher Peterson, Michael D Matthews, & Dennis R Kelly. (2007). Grit: perseverance and passion for long-term goals. **Journal of personality and social psychology,** 92(6), 1087.

Elaine Hatfield, G William Walster, & Jane A Piliavin. (1978). **Equity theory and helping relationships.** Altruism, sympathy, and helping: Psychological and sociological principles, 115-139.

Fauconnier Denis, & Mousset Claire. (2004). **Method of controlling a channel between a radio terminal and a cellular radiocommunication infrastructure, and access network implementing such a method.** Washington, DC: U.S. Patent and Trademark Office.

Marjan Gorgievski-Duijvesteijn, & Arnold Bakker. (2010). Passion for work: Work engagement versus workaholism. **Handbook of employee engagement,** pp. 264-271

Marsh H. W., Vallerand R. J., Lafreniere M. A., Parker P., Morin A. J., Carbonneau N., . . . Paquet Y. (2013). Passion: Does one scale fit all? Construct validity of two-factor passion scale and psychometric invariance over different activities and languages. Psychol Assess, 25(3), 796-809. doi:10.1037/a0032573

Nico H Frijda, Batja Mesquita, Joep Sonnemans, & Stephanie Van Goozen. (1991). The duration of affective phenomena or emotions, sentiments and passions.

Panger, G., Tryon, J., & Smith, A. (2014). The Graduate Assembly: Graduate student happiness & well-being report.

Richard M Ryan, & Edward L Deci. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. **Contemporary educational psychology,** 25(1), 54-67.

Serin Hamdi. (2017). The Role of Passion in Learning and Teaching. **International Journal of Social Sciences and Educational Studies,** 4(1), 60-64.

Vallerand J. Robert. (2015). The psychology of passion: A dualistic model: Series in Positive Psychology.

Vallerand J. Robert (2016). The Dualistic Model of Passion: Theory, Research, and Implications for the Field of Education. In Building Autonomous Learners (pp. 31-58).

William Glasser. (1976). **Positive addiction.** Oxford, England: Harper & Row.

Yaxi Zhao, Ariane St-Louis, & Robert J Vallerand. (2015). On the validation of the passion scale in Chinese. **Psychology of Well-being,** 5(1), 3.

กลยุทธ์การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

EDUCATIONAL MANAGEMENT STRATEGY, BACHELOR OF SCIENCE PROGRAM AVIATION SAFETY MANAGEMENT AT COLLEGE OF AVIATION & TRANSPORTATION SRIPATUM UNIVERSITY

ธนากร เอี่ยมปาน

วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: thanakorn.ei@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม กลุ่มประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าความเชื่อมั่นใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามโดยหาค่า IOC เท่ากับ 1.00 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ในแต่ละด้านและภาพรวมอยู่ในระดับมาก และกลยุทธ์การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพ คือ 1.1) การพัฒนาห้องปฏิบัติการทางวิชาชีพและสื่อการสอนที่ทันสมัย 1.2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ด้านวิชาการ คือ 2.1) การส่งเสริมศักยภาพงานวิชาการและพัฒนาอาจารย์ประจำอย่างต่อเนื่อง 2.2) การจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ด้านการเงิน คือ การจัดหางบประมาณจากภาครัฐในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา 4) ด้านการบริหารจัดการ คือ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำสำคัญ : กลยุทธ์ , การจัดการศึกษา , การจัดการความปลอดภัยการบิน

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) To study the educational management of the Bachelor of Science Aviation Safety Management Program at College of Aviation & Transportation Sripatum University. 2) To create educational management strategies for the Bachelor of Science Aviation Safety Management Program at College

of Aviation & Transportation Sripatum University. Population groups are Bachelor of Science students Aviation Safety Management Program at College of Aviation & Transportation Sripatum University, 205 persons. This research uses survey research methodology. The research tools consisted of questionnaires and interviewed experts. The reliability of the Cronbach 's alpha coefficient is 0.96 and the consistency index of the questionnaire with IOC is 1.00. The research found that Educational management of the Bachelor of Science Aviation Safety Management Program at College of Aviation & Transportation Sripatum University in each aspect and the overall picture is at a high level. Educational management strategies for the Bachelor of Science Aviation Safety Management Program at College of Aviation & Transportation Sripatum University consists of 1) Physical aspects which are 1.1) Development of professional laboratories and modern teaching media. 1.2) Facility development. 2) Academic aspects are 2.1) Continuing promotion of academic performance and full-time lecturer development. 2.2) The teaching and learning management is emphasized for the learners. 3) Finance is the procurement of budgets from the government sector in promoting student learning activities. 4) Management aspect is the development of information technology systems.

Keywords : Strategy , Educational Management , Aviation Safety Management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการบินในประเทศไทยมีมูลค่าไม่ต่ำกว่าปีละ 4-5 แสนล้านบาทและมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายหมื่นคน เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2558 องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) ได้ประกาศประเทศไทยไม่ผ่านมาตรฐานการตรวจสอบ คือ (1) มาตรฐานของบุคลากรในกรมการบินพลเรือน (2) การให้ใบอนุญาตที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (3) มาตรฐานของสายการบินแบบเช่าเหมาลำ ซึ่งข้อบกพร่องนี้ได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทย คณะกรรมาธิการการคมนาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมการบินของชาติ พ.ศ.2559-2574 โดยยุทธศาสตร์ ที่ 3 คือ การพัฒนาส่งเสริมให้มีการผลิตบุคลากรด้านการบินในเขตภูมิภาคอาเซียน มีความเกี่ยงข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งต่อมาคณะกรรมาธิการการคมนาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การผลิตบุคลากรด้านการบินของประเทศไทย (คณะกรรมาธิการการคมนาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ , 2560) ได้นำเสนอการพัฒนาบุคลากรด้านการบินของประเทศด้านต่างๆ ดังนี้ (1) ด้านการบริหารอุตสาหกรรมการบิน (2) ด้านนักบิน เจ้าหน้าที่ควบคุมการจราจรทางอากาศ และเจ้าหน้าที่ด้านเวชศาสตร์การบิน (3) ด้านช่างอากาศยานและวิศวกรการบิน(4) ด้านการผลิตบุคลากรในการบริการภาคพื้น ภาคอากาศ และหน่วยงานอุตุนิยมวิทยาการบิน จากรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าว มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้จัดตั้งวิทยาลัยการบินและคมนาคม ขึ้นในปี พ.ศ. 2559 โดยเปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการความปลอดภัยการบิน เพื่อผลิตบัณฑิตและเตรียมบุคลากรด้านการบินของประเทศไทยให้มีความรู้ ทักษะ ทัศนคติในการทำงานและให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมการบิน และเพื่อให้การจัดการศึกษาหลักสูตรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษากลยุทธ์การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

(2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษามาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา , 2554) และแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ (พสุ เดชะรินทร์ , 2546) กำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

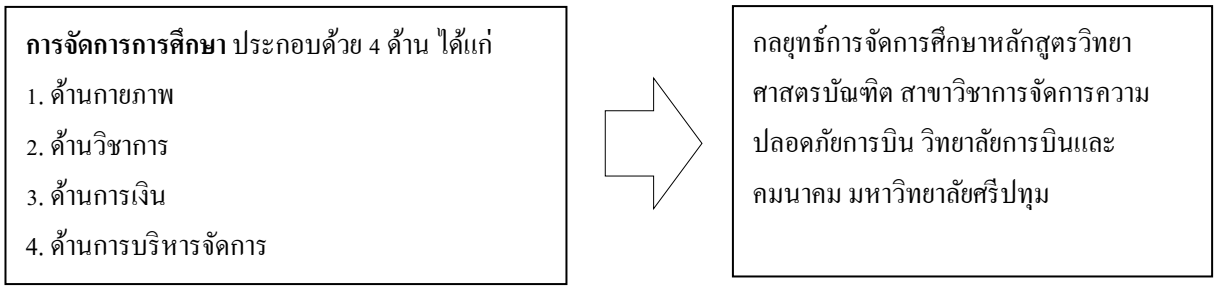

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

4.2 ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน มหาวิทยาลัยศรีปทุม จำนวน 205 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 2) อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน มหาวิทยาลัยศรีปทุม จำนวน 3 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

การจัดการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) ด้านกายภาพ (2) ด้านวิชาการ (3) ด้านการเงิน (4) ด้านการบริหารจัดการ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

(1) แบบสอบถาม (Questionnaires) สำหรับนักศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามการจัดการศึกษา (ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการเงิน และด้านการบริหารจัดการ) ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษา

(2) แบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) สำหรับอาจารย์ประจำหลักสูตร ฯ ในการจัดการศึกษา (ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ ด้านการเงิน และด้านการบริหารจัดการ)

(3) แบบประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สำหรับการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติ คือ จบการศึกษาขั้นต่ำปริญญาโท และมีประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษาอย่างน้อย 10 ปี

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม (Questionnaires) สำหรับนักศึกษา สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) สำหรับอาจารย์ประจำหลักสูตร ฯ และนำแบบประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

5. สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม มีลักษณะ ดังนี้

1.1 การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (คะแนนค่าเฉลี่ย 4.02) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก (คะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.07) รองลงมาคือ ด้านการเงิน ด้านกายภาพ และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ SWOT เกี่ยวกับการจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

1.2.1.ด้านกายภาพ

จุดอ่อน

1. พื้นที่โดยรวมของมหาวิทยาลัยไม่กว้างขวาง ทำให้มีพื้นที่ทำกิจกรรมจำกัด

2. ห้องปฏิบัติการทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา ได้แก่ ห้องปฏิบัติการฝึกบินจำลอง (Flight Simulator Room) ไม่เพียงพอ

3. มหาวิทยาลัยมีสนามกีฬาสำหรับนักศึกษา ที่ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

4. ตู้น้ำดื่มไม่พอกับจำนวนนักศึกษา

5. ชั้นวางรองเท้าไม่พอกับจำนวนนักศึกษา

จุดแข็ง

1. ขนาดห้องเรียนกับจำนวนนักศึกษามีความเหมาะสม มีความสะอาด ระเบียบเรียบร้อยและพร้อมใช้งาน

2. ห้องเรียนมีอุณภูมิที่เหมาะสม ปราศจากเสียง กลิ่น ควัน ฝุ่นที่รบกวนต่อการเรียน

3. ห้องเรียนมีอุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็นครบถ้วน พร้อมใช้งาน

4. ห้องเรียนมีสัญญานเชื่อมต่ออินเตอร์เน็ตแบบมีสายหรือไร้สายอย่างมีคุณภาพ

5.วิทยาลัยการบินและคมนาคมมีการจัดการภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมให้บรรยากาศเหมาะสมต่อการเรียน

โอกาส

1. มหาวิทยาลัย มีระบบ SCMS การเข้าถึงข้อมูลของนักศึกษาทุกคน

2. มหาวิทยาลัยมีบริการห้องพยาบาล และมีเจ้าหน้าที่ประจำ

3. มหาวิทยาลัยมีห้องอาหารสะอาด สะดวก และเพียงพอ

4. มหาวิทยาลัยมีที่จอดรถจำนวนเพียงพอสำหรับนักศึกษา

5. ห้องสมุดมีเอกสาร หนังสือประกอบการเรียนการสอนด้านการบินอย่างเพียงพอ

อุปสรรค

1.มหาวิทยาลัยของภาครัฐอยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

1.2.2 ด้านวิชาการ

จุดอ่อน

1. อาจารย์มีผลงานทางวิชาการจำนวนน้อย

2.ไม่มีอาจารย์ที่ทำงานในอุตสาหกรรมการบินมาสอน

3. อุปกรณ์การสอนไม่มี เช่น เครื่องบิน

5. การจัดกิจกรรมทางวิชาการควรให้นักศึกษาทุกคนเข้าร่วม

6. การจัดการเรียนการสอนควรมีวิชาเลือกมากขึ้น

7. การจัดการเรียนการสอนให้ปฏิบัติตามแผนการสอน

8. ควรมีการแนะนำอาชีพในอุตสาหกรรมการบินจะได้เลือกเรียนได้เหมาะสม

9. ควรจัดให้นักศึกษาในแต่ละชั้นปีทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ

จุดแข็ง

1. มีระบบ E Learning ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ก่อนเข้าห้องเรียน

2. อาจารย์มีความรู้ความเข้าใจในการเรียนการสอนเป็นอย่างดี

3. อาจารย์แจ้งจุดมุ่งหมาย เกณฑ์การวัดผลอย่างชัดเจน และเปิดโอกาสส่งเสริมให้นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้จากกรณีศึกษา และค้นคว้าข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต

4. อาจารย์ส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์จากกรณีศึกษาต่างๆ และมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ

5. อาจารย์มีการมอบหมายงานตามเนื้อหาวิชาที่เรียนอย่างเหมาะสม

6. มีการวัดระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์ผู้สอน

7. มีกิจกรรมพานักศึกษาดูงานทางวิชาชีพเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์ของนักศึกษา

โอกาส

1. มหาวิทยาลัยมีโครงการส่งเสริม และพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์อย่างต่อเนื่อง

2. มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมต่างๆ ให้นักศึกษา

อุปสรรค

1.นักศึกษาบางส่วนเรียนสายศิลป์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้ไม่มีพื้นฐานวิชาวิทยาศาสตร์

2. นักศึกษามีพื้นฐานทางภาษาอังกฤษต่ำ

1.2.3 ด้านการเงิน

จุดอ่อน

1. มหาวิทยาลัยต้องใช้งบประมาณสูงในการพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนการสอน

2. จำนวนทุนการศึกษามีจำนวนจำกัด

จุดแข็ง

1. วิทยาลัยการบินและคมนาคมมีระบบการคัดสรรนักศึกษาที่ขอทุนการศึกษาของมหาวิทยาลัยด้วยความยุติธรรม

2. วิทยาลัยการบินและคมนาคมมีการให้ความรู้แก่นักศึกษาในเรื่องกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา

3. วิทยาลัยการบินและคมนาคมมีการจัดการกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสม

4. วิทยาลัยการบินและคมนาคมมีงบประมาณให้นักศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยอย่างเหมาะสม

5. วิทยาลัยการบินและคมนาคมมีการงบประมาณในกิจกรรมศึกษาดูงานนอกสถานที่อย่างเพียงพอ

โอกาส

1. รัฐบาลมีโครงการให้นักศึกษากู้ยืมเรียน

2. มหาวิทยาลัยมีทุนวิจัยสนับสนุนอาจารย์

3. มหาวิทยาลัยมีระบบการผ่อนชำระค่าเล่าเรียนแก่นักศึกษาอย่างเหมาะสม

4. มหาวิทยาลัยมีการจัดสวัสดิการทุนการศึกษาต่อเนื่องสม่ำเสมอทุกปี

5. มหาวิทยาลัยมีการแจ้งเรื่องค่าลงทะเบียนเรียน แสดงค่าใช้จ่าย ค่าธรรมเนียนต่างๆ มีความชัดเจน

6. มหาวิทยาลัยมีระบบที่ทันสมัยในการติดตามตรวจสอบการชำระค่าลงทะเบียนการศึกษา

อุปสรรค

1.ค่าลงทะเบียนและค่าหน่วยกิต ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยของรัฐ

1.2.4 ด้านการบริหารจัดการ

จุดอ่อน

1. การลงทะเบียนผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์บางครั้งทำไม่ได้

จุดแข็ง

1. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริหารหลักสูตร ฯ สูงขึ้นเป็นลำดับ

2. เจ้าหน้าที่สามารถแก้ปัญหาได้ทันที เมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการให้บริการ

3. เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับ ยิ้มแย้มแจ่มใสทุกครั้งที่ให้บริการ

4. นักศึกษาได้รับข้อมูลการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารต่างๆ อย่างถูกต้องและทั่วถึง

5. วิทยาลัยการบินและคมนาคมมีระบบการยกย่องหรือการให้รางวัล (rewards) กับนักศึกษาดีเด่นอย่างยุติธรรม

6. อาจารย์มีการให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือนักศึกษาดีมาก

โอกาส

1. มหาวิทยาลัยประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ให้นักศึกษาอย่างทั่วถึง

2. มหาวิทยาลัยมีระบบการบริหารงานธุรการที่ทันสมัย

3. มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อนักศึกษา

4. มหาวิทยาลัยมีระบบงานทะเบียนนักศึกษาผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพ

5. มหาวิทยาลัยมีช่องทางในการรับข้อเสนอแนะ และข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการให้บริการอย่างเสมอภาค

6. มหาวิทยาลัยมีระบบการบริการอย่างความรวดเร็ว และตรงต่อเวลา

7. มหาวิทยาลัยมีระบบการจัดการรักษาความปลอดภัย อย่างเพียงพอและทั่วถึง

อุปสรรค

1. บุคลากรด้านการบินที่มีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการของหลักสูตรทำงานบริษัทเอกชนมีค่าตอบแทนสูง จึงทำให้มหาวิทยาลัยไม่สามารถจ้างงานได้

2. กลยุทธ์การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม คือ

2.1 วิสัยทัศน์ (Vision) คือ ศูนย์การเรียนรู้การจัดการความปลอดภัยการบินของประเทศไทย

2.2 พันธกิจ (Mission) คือ ผลิตบัณฑิตด้านการจัดการความปลอดภัยการบินอย่างมีสมรรถนะวิชาชีพ

2.3 วัตถุประสงค์ (Objective) คือ บัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถ ทักษะตามมาตรฐานวิชาชีพในอุตสาหกรรมการบิน และดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมที่ดีงาม และสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และมีความรับผิดชอบหน้าที่ต่อสังคม

2.4 กลยุทธ์ 4 ด้าน ได้แก่

2.4.1 ด้านกายภาพ คือ (1) การพัฒนาห้องปฏิบัติการทางวิชาชีพและสื่อการสอนที่ทันสมัย (2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

2.4.2 ด้านวิชาการ คือ (1) การส่งเสริมศักยภาพงานวิชาการและพัฒนาอาจารย์ประจำอย่างต่อเนื่อง (2) การจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4.3 ด้านการเงิน คือ การจัดหางบประมาณจากภาครัฐในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา

2.4.4 ด้านการบริหารจัดการ คือ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

6. อภิปรายผล

การจัดการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความปลอดภัยการบิน วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านกายภาพ มี 2 กลยุทธ์ คือ (1.1) กลยุทธ์การพัฒนาห้องปฏิบัติการทางวิชาชีพและสื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น ห้องปฏิบัติการฝึกบินจำลอง (Flight Simulator Room) มีส่วนสำคัญในการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาและยังเป็นเครื่องมือทดลองการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี SHELL โมเดล (International Civil Aviation Organization , 2013) ได้อธิบายว่ามนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดพลาดที่เกิดขึ้น และอาชีพในอุตสาหกรรมการบินมีหลายสาขาที่มนุษย์ต้องทำงานกับเครื่องจักรหรือคอมพิวเตอร์ โดยมนุษย์ต้องเรียนรู้และเข้าใจการทำงานของอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จได้ (1.2) กลยุทธ์การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก โดยวิทยาลัยการบินและคมนาคม มีการจัดอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับการศึกษา ซึ่งสิ่งต่างๆ นี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดของภานุเดช เพียรความสุข (2558) กล่าวว่า สถานที่มีความสะอาดและเป็นระเบียบ การจัดบรรยากาศโดยรอบให้มีบรรยากาศที่ดีเพียงพอในการให้บริการโดยสิ่งเหล่านี้มีผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษาที่มาใช้บริการ

2. ด้านวิชาการ มี 2 กลยุทธ์ คือ (2.1) กลยุทธ์การส่งเสริมศักยภาพงานวิชาการและพัฒนาอาจารย์ประจำอย่างต่อเนื่อง โดยวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ดำเนินการการส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ตามแผนพัฒนาบุคลากรของคณะ ได้แก่ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และสมรรถนะในการพัฒนาตนเอง (IDP) เสริมสร้างความร่วมมือและเครือข่ายการพัฒนางานด้านวิชาการและวิชาชีพของอาจารย์ทั้งภายในและภายนอก และการนำเสนอองค์ความรู้ด้านการจัดการความปลอดภัยการบินในลักษณะการบริการทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัณฑริกา วิฑูรชาติ (2551) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสาคัญของสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก คือ กลยุทธ์การพัฒนาครู (2.2) กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยวิทยาลัยการบินและคมนาคม ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนตามมาตรฐานของหลักสูตร และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุพิตรา เศลวัฒนะกุล (2550) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานกิจการนิสิตนักศึกษา ตามแนวทศพิธราชธรรม ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารงานกิจการนิสิตนักศึกษาตามแนวทศพิธราชธรรมที่จะพัฒนาขึ้นประกอบด้วย กลยุทธ์การพัฒนานิสิตนักศึกษา กลยุทธ์ส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา และกลยุทธ์เสริมสร้างความพร้อมของนิสิตนักศึกษา

3. ด้านการเงิน มีกลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การจัดหางบประมาณจากภาครัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งรัฐบาลไทยมีนโยบายในการพัฒนาส่งเสริมให้มีการผลิตบุคลากรด้านการบินในเขตภูมิภาคอาเซียน ดังนั้น วิทยาลัยการบินและคมนาคม สามารถดำเนินการของบประมาณจากรัฐบาลเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาและส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฉลอง ชาตรูประชีวิน (2552) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การส่งเสริมงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

4. ด้านการบริหารจัดการ มีกลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมหาวิทยาลัยศรีปทุมมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีตลอดเวลา และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วุฒิภัทร จันทร์สาร (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กองทัพอากาศ ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กร

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม ควรดำเนินการ ดังนี้

1. จัดตั้งคณะทำงานของวิทยาลัยการบินและคมนาคม และมีการมอบหมายความรับผิดชอบที่ชัดเจน

2. คณะทำงาน ฯ นำ วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) และกลยุทธ์ทั้ง 4 ด้าน มาดำเนินการจัดทำแผนงานกลยุทธ์ของวิทยาลัยการบินและคมนาคม โดยมีโครงการ หรือกิจกรรมในการดำเนินการ ตามลำดับความสำคัญ (ควรปรับปรุงและแก้ไขจุดอ่อน หรือ ข้อด้อยที่ได้จากการวิจัยตามหัวข้อหรือประเด็นที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ควรได้รับการปรับปรุงพัฒนาเป็นลำดับแรก)

3. คณะทำงาน ฯ นำแผนงานกลยุทธ์ของวิทยาลัยการบินและคมนาคม เสนอที่ประชุม เพื่อให้บุคลากรของวิทยาลัยการบินและคมนาคมเข้าใจตรงกัน และมีกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนและมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน

4. คณะทำงาน ฯ ดำเนินการตามแผนงานของ วิทยาลัยการบินและคมนาคม

5. คณะทำงาน ฯ ควรปรับปรุงแผนงานกลยุทธ์ของวิทยาลัยการบินและคมนาคม เมื่อมีนโยบายใหม่ หรือสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงไป

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อให้วิทยาลัยการบินและคมนาคม มหาวิทยาลัยศรีปทุม บรรลุวิสัยทัศน์ (Vision) คือ ศูนย์การเรียนรู้การจัดการความปลอดภัยการบินของประเทศไทย

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีปทุม สำหรับทุนอุดหนุนการวิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมาธิการการคมนาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. 2560. **การผลิตบุคลากรด้านการบินของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

ฉลอง ชาตรูประชีวิน. 2552. **การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พสุ เดชะรินทร์. 2546. **การวางแผนเชิงกลยุทธ์ องค์การ การประเมิน และ Balance Scorecard**. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร

ภาณุเดช เพียรความสุข. 2558. **ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. ทุนสนับสนุนจากสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

มัณฑริกา วิฑูรชาติ. 2551 **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.

วุฒิภัทร จันทร์สาร 2558. "**การพัฒนากลยุทธ์ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กองทัพอากาศ**". วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ , 5 (2) , 182-197

สุพิตรา เศลวัฒนะกุล. 2550. **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานกิจการนิสิตนักศึกษาตามแนวทศพิธราชธรรม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2554. **มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา**. พุทธศักราช 2554 เล่ม 128. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา สามเสน.

International Civil Aviation Organization. 2013. **Safety Management Manual (Doc 9859)**. Montréal, Canada: ICAO.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน

THE FACTORS AFFECTING THE EFFICIENCY OF EDUCATIONAL MANAGEMENT IN CIVIL AVIATION TRAINING CENTER

ดร.ธัญญรัตน์ คำเพราะ

อาจารย์ประจำกองวิชาบริการการบิน สถาบันการบินพลเรือน

E-mail: thanyarat_b@hotmail.com

ณัฏฐาวุฑฒิ์ จิรธัมมวัฒน์

อาจารย์ประจำกองวิชาบริการการบิน สถาบันการบินพลเรือน

E-mail: nattjira914@gmail.com

สร้างใหม่ เสนากาญจน์

อาจารย์ประจำกองวิชาอากาศยานและเครื่องยนต์ สถาบันการบินพลเรือน

E-mail: srangmai@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมดจำนวน 378 คน ได้แก่ 1) บุคลากรในสถาบันการบินพลเรือน 2) ศิษย์ปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่ที่สถาบันการบินพลเรือนทั้งภาคพื้นและภาคอากาศ 3) ศิษย์เก่าที่จบการศึกษาจากสถาบันการบินพลเรือนภายใน 15 ปี โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก โดยมีตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มากที่สุด คือตัวแปรที่ 19 หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ตรงตามมาตรฐานองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ และตัวแปรที่ 23 อาจารย์ มีความรู้ความสามารถและมีคุณสมบัติ ที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากันคือ 3.85 รองลงมา คือตัวแปรที่ 24 อาจารย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลักสูตรที่สอนเป็นอย่างดี ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.84 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน ประกอบด้วย 6 ปัจจัย คือ 1) การจัดการสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ 2) การพัฒนาอาจารย์และบุคลากร 3) มาตรฐานหลักสูตร 4) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 5) ความเป็นผู้นำองค์กร 6) คุณภาพอาจารย์

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ การจัดการศึกษา สถาบันการบินพลเรือน

ABSTRACT

The purposes of this research were to determine 1) the actual educational management in Civil Aviation Training Center 2) the factors affecting the efficiency of educational management in Civil Aviation Training Center. The data was collected by questionnaire. The sample of this research consist of 378 respondents which were 1) Civil Aviation Training Center staff 2) Civil Aviation Training Center students both ground school and flight school 3) alumni who graduated from Civil Aviation Training Center within 15 years. The statistic used in data analysis were frequencies, percentage, means, standard deviation, exploratory factor analysis. The research finding revealed that 1) the actual educational management in Civil Aviation Training Center was at average to high level. The highest variable were variable no. 19 the objective of the course/curriculum meet the standard of International Civil Aviation Organization and variable no. 23 the standards of instructors meet the standard of International Civil Aviation Organization ($\overline{X}$ = 3.85). The second highest variable were variable no. 24 the instructors have well knowledge and expertise for the course/curriculum ($\overline{X}$ = 3.84) 2) the factors affecting the efficiency of educational management in Civil Aviation Training Center were 6 factors which were 1. the management of educational facilities 2. the improvement of instructors and staffs 3. the standards of the course/curriculum 4. the cooperation with external organization 5. presidency 6. the qualities of instructors

Keyword: efficiency, educational management, Civil Aviation Training Center

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

อุตสาหกรรมการบินโลกให้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยในปัจจุบันมีจุดเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างสนามบินทำให้เกิดความสะดวกสบาย กอปรกับราคาน้ำมันของอากาศยานที่ยังคงลดต่ำลง ทำให้สายการบินไม่ต้องแบกรับภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายจากราคาน้ำมัน อีกทั้งการเติบโตของชนชั้นกลาง ซึ่งมีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนไป รวมถึงค่านิยมในการเดินทางทางอากาศเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การผ่อนคลายกฎระเบียบข้อกำหนดต่าง ๆ ด้านการขนส่งทางอากาศ เช่น กำหนดเส้นทางบินเป็นแบบเปิด (open route) โดยสายการบินสามารถทำการบินไปยังจุดใด ๆ ในประเทศของอีกฝ่ายหนึ่งได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งการผ่อนคลายกฎถือครองสัดส่วนการถือหุ้นของต่างชาติในภูมิภาค ส่งผลให้เกิดการร่วมทุนระหว่างสายการบินกับนิติบุคคล และการให้อิสระในการกำหนดราคาตั๋วโดยสารได้อย่างเสรี เป็นผลให้สถานการณ์การแข่งขันของธุรกิจสายการบินทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้น

แนวโน้มอุตสาหกรรมการบินของไทยในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมานั้น มีการฟื้นตัวและมีผลประกอบการที่ดีขึ้น อันเป็นผลมาจากหลายสาเหตุ เช่น ปริมาณที่เพิ่มขึ้นของการเดินทางของผู้โดยสารในสายการบินต่าง ๆ การปรับโครงสร้างของอุตสาหกรรมสายการบิน การปรับตัว ของสายการบินโดยการลดต้นทุน ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้จึงส่งผลให้สายการบินมีผลกำไรดีกว่าที่คาดการณ์ไว้ การขยายตัวของอุตสาหกรรมการขนส่งทางอากาศที่เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ การเพิ่มจำนวนของอากาศยานในฝูงบินของสายการบินต่าง ๆ โดยในช่วงปี 2556-2557 สายการบินต่าง ๆ ของไทยได้รับมอบเครื่องบินพาณิชย์ใหม่เข้าประจำการในฝูงบิน มีจำนวนรวมไม่ต่ำกว่า 30 ลำ นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มความถี่ของเที่ยวบิน และการเปิดเส้นทางการบินไปยังจุดหมายใหม่ ๆ ทั้งภายในประเทศและภายนอก นอกจากนี้ ยังมีเปิดตัวสายการบินใหม่เพื่อให้บริการแก่ผู้โดยสารเพิ่มมากขึ้น โดย

ส่วนใหญ่เป็นสายการบินต้นทุนต่ำ เนื่องจากสายการบินต้นทุนต่ำเริ่มที่จะเป็นที่นิยมของผู้บริโภคในขณะนั้น (รายงานประจำปี 2560 สถาบันการบินพลเรือน,www, 2561).

ดังนั้นเพื่อตอบโจทย์การขยายตัวของอุตสาหกรรมการบินซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และสอดรับกับภาครัฐที่มีนโยบายผลักดันส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมการบิน จึงต้องมีการพัฒนาศักยภาพการผลิตบุคลากรขึ้นมารองรับธุรกิจการบินและธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งนักบิน วิศวกร ช่างซ่อมอากาศยาน พนักงานสายการบินและบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบิน โดยบุคลากรสายอาชีพเหล่านี้จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ ด้านเทคนิคระดับสูง ต้องมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์การทำงาน ปัจจัยสู่ความสำเร็จประการหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมการบิน คือ การพัฒนากำลังคนให้มีความพร้อมและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของอุตสาหกรรมที่ขยายตัวในอนาคต ทั้งนี้สถาบันการศึกษาต้องมีมาตรฐานที่สูงเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับนักศึกษา เพื่อผลิตบุคลากรที่เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมการบินมีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถทำงานได้ตามความต้องการของผู้ประกอบการได้ โดยกระทรวงคมนาคมในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการกำหนดนโยบาย และกำกับดูแลเพื่อขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการบินของประเทศได้มอบหมายนโยบายในเรื่องของการส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากรด้านการบินให้เป็นหน้าที่ของสถาบันการบินพลเรือน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sheil (2010) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบของสถานศึกษาที่มีมาตรฐานสากลในประเทศออสเตรเรีย ผลการวิจัยพบว่า 1) มหาวิทยาลัยควรมีวิธีการในการวัดและเปรียบเทียบ ผลิตภัณฑ์ บริการ เพื่อนำผลของการเปรียบเทียบมาใช้ในการปรับปรุงองค์กรของตนเองให้ดีขึ้น 2) มีการกำหนดวิธีการดำเนินงานกลยุทธ์เพื่อนำไปสู่วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างชัดเจน 3) มีการกำหนดคุณภาพคุณค่าความสำเร็จที่ชัดเจน 4) มีการจัดการโครงสร้างองค์กร 5) มีช่องทางการประชาสัมพันธ์องค์กรให้เป็นที่รู้จัก 6) มีกฎระเบียบที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงขององค์กร 7) มีนโยบายที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และงานวิจัยของ Laura Pylvas (2017) ได้วิจัยแนวทางความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และเส้นทางการเรียนจากสถานประกอบการท่ามกลางการแข่งขันที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพนั้น ต้องได้รับการฝึกฝนจากผู้เชี่ยวชาญ และมีความร่วมมือกันระหว่างสถาบันการศึกษทางวิชาชีพและผู้ประกอบการของอุตาสาหกรรมนั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเฉพาะทางด้านวิชาชีพ นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อเพิ่มการฝึกฝนและการอบรมเข้าไปในการศึกษาวิชาชีพเฉพาะทาง ด้วยการดูแลของผู้เชี่ยวชาญ จะทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันสถาบันการบินพลเรือน (สบพ.) มีภารกิจหลักดังนี้ 1) ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการบินให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลอย่างเพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศและสอดคล้องกับความต้องการของภูมิภาค 2) ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีและบริการด้านการขนส่งทางอากาศ เผยแพร่ความรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การให้บริการและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของระบบขนส่งทางอากาศยานของไทยในภูมิภาคเอเชีย 3) เพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการซ่อมบำรุงอากาศยาน 4) ขยายการให้บริการอากาศยานและสร้างบริการใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการบิน เพื่อฝึกทักษะการปฏิบัติงานจริงให้กับนักศึกษาและให้บริการกับหน่วยงานภายนอก 5) สนับสนุนกรมการบินพลเรือน กระทรวงคมนาคม ในการดำเนินงานตามนโยบายของภาครัฐ ให้เป็นไปตามพันธกรณีตามอนุสัญญาว่าด้วยการบินพลเรือนระหว่างประเทศ และดำเนินการทดสอบบุคลากรด้านการบินเพื่อขอรับใบอนุญาตบุคคลตามที่ได้รับมอบหมาย

สถาบันการบินพลเรือนเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะทางด้านการบินที่มีความครอบคลุมเนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอนมากที่สุด และได้รับการรับรองจากสำนักงานการบินพลเรือน แห่งประเทศไทย (กพท.)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และตามมาตรฐานจากองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) โดยได้รับรองการเป็นสมาชิกประเภทสามัญ (Full Member, ICAO TRAINAIR PLUS Programme) ซึ่ง สบพ. จะสามารถพัฒนาและจัดหลักสูตรการฝึกอบรมและสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมของประเทศสมาชิกมาจัดการเรียนการสอนให้กับหน่วยงานด้านการบินทั้งในและต่างประเทศได้ ซึ่งเป็นการตอบสนองกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมการบิน ส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางซ่อมบำรุงอากาศยานและการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการขนส่งทางอากาศให้มีมาตรฐานระดับสากล

จากเหตุผลที่กล่าวมาสถาบันการบินพลเรือนจึงควรพัฒนาปรับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการบิน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพพร้อมรับกับสภานะการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต และพัฒนาการบริหารการจัดการองค์กร ให้สถาบันการบินพลเรือนเป็นผู้นำในการพัฒนาบุคลากรด้านการบินเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการผลิตบุคลากรด้านการบินในระดับภูมิภาคได้ สร้างองค์กรให้มีคุณภาพ มีความเข้มแข็ง มีความเป็นเลิศทางวิชาการ และมีการพัฒนาองค์ความรู้ รวมทั้งจัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรมให้เป็นไปตามมาตราฐานสากล

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน
2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน” ในครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับประมวลผลการวิจัย สำหรับประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ 1. บุคลากรในสถาบันการบินพลเรือน จำนวน 220 คน 2. ศิษย์ปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่ที่สถาบันการบินพลเรือนทั้งภาคพื้นและภาคอากาศ จำนวน 2,139 คน และ 3. ศิษย์เก่าที่จบการศึกษาจากสถาบันการบินพลเรือนภายใน 15 ปี จำนวน 17,207 คน ดังนั้นมีประชากรรวมทั้งหมด 19,320 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 377 คน และเพื่อป้องกันข้อมูลที่คลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากกลุ่มประชากรที่ไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบจับกลุ่ม (Group matching) โดยแต่ละกลุ่มมีขนาดตัวอย่างจำนวน 126 คน รวมขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 378 คน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น ใช้สถิติในการวิจัยดังนี้ 1. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. การวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (factor analysis)

4. ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยภาพรวมสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือนอยู่ในระดับกลางถึงระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง 2.80-3.85 ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ตัวแปรที่ 19 หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ตรงตามมาตรฐานองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ และตัวแปรที่ 23 อาจารย์มีความรู้ความสามารถและมีคุณสมบัติ ที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งทั้ง 2 ตัวแปรนี้มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากัน คือ 3.85 ตามลำดับ รองลงมา คือตัวแปรที่ 24 อาจารย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลักสูตรที่สอนเป็นอย่างดี ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) 3.84

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน พบว่า ปัจจัยที่ 1 ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 14 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในปัจจัย (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.502-0.821 เมื่อพิจารณาตัวแปรต่างๆในปัจจัยที่ 1 แล้วพบว่า เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องมือช่วยสอนทางด้านการบิน เอกสารและตำราต่าง ๆ ทางด้านการบิน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระบวนการวางแผนปฏิบัติงานและแผนการลงทุนทางการศึกษา และการบริหารการเงิน สินทรัพย์ และอาคารสถานที่ ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อตัวแปรแฝง หรือ ปัจจัยที่ 1 ว่า “การจัดการสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้” ปัจจัยที่ 2 ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 10 ตัวแปรมีค่าน้ำหนักตัวแปรในปัจจัย (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.550-0.723 เมื่อพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ในปัจจัยที่ 2 แล้วพบว่า เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องการพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อตัวแปรแฝง หรือ ปัจจัยที่ 2 ว่า “การพัฒนาอาจารย์และบุคลากร” ปัจจัยที่ 3 ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 7 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในปัจจัย (Factor Loading) อยู่ระหว่าง 0.504-0.818 เมื่อพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ในปัจจัยที่ 3 แล้ว พบว่า เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานหลักสูตรเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อตัวแปรแฝง หรือปัจจัยที่ 3 ว่า “มาตรฐานหลักสูตร” ปัจจัยที่ 4 ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 5 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในปัจจัย (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.519-0.632 เมื่อพิจารณาตัวแปรต่าง ๆในปัจจัยที่ 4 แล้วพบว่าเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อตัวแปรแฝง หรือ ปัจจัยที่ 4 ว่า “ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก” ปัจจัยที่ 5 ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในปัจจัย (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.574-0.726 เมื่อพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ในปัจจัยที่ 5 แล้วพบว่า เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อตัวแปรแฝงหรือปัจจัยที่ 5 ว่า “ความเป็นผู้นำองค์กร” ปัจจัยที่ 6 ซึ่งบรรยายด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักตัวแปรในปัจจัย (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.575-0.617 เมื่อพิจารณาตัวแปรต่าง ๆ ในปัจจัยที่ 6 แล้วพบว่า เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ เป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงกำหนดชื่อตัวแปรแฝงหรือปัจจัยที่ 6 ว่า “คุณภาพอาจารย์”

5. อภิปรายผล

ปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน ทำให้ได้ปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน ที่สำคัญรวมทั้งสิ้น 6 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) การจัดการสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ 2) การพัฒนาอาจารย์และบุคลากร 3) มาตรฐานหลักสูตร 4) ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 5) ความเป็นผู้นำองค์กร 6) คุณภาพอาจารย์ สามารถอภิปรายผลในแต่ละปัจจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการจัดการสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ จากตัวแปรที่บรรยาย ปัจจัยนี้ อาจกล่าวได้ว่า การจัดการสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ หมายถึง สถาบันมีระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยในการปฏิบัติงานให้เกิดความคล่องตัว สถาบันมีการเรียนการสอนที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการศึกษาและการเรียนรู้ สถาบันมีศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัย สถาบันมีระบบห้องสมุดที่เอื้อต่อการค้นคว้า สถาบันมีห้องสมุดที่มีตำราและวารสารด้านการบินที่มีความทันสมัย หลากหลายและเพียงพอ สถาบันมีการจัดให้มีบรรยากาศการเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ สถาบันมีการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สถาบันมีการจัดตำราด้านการบินและรายละเอียดหลักสูตรให้กับผู้เรียนตรงตามมาตรฐานองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ สถาบันมีการปรับปรุงเอกสาร ตำราด้านการบินให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง สถาบันมีอุปกรณ์การเรียนการสอนและเครื่องมือช่วยสอนทางด้านการบินที่ทันสมัยเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน สถาบันมีการจัดทำแผนการบริหารงบประมาณอย่างมีระบบ ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2560) กำหนดให้สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นหนึ่งในองค์ประกอบในการประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตร เนื่องจากสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้นั้น มีผลต่อการพัฒนาองค์ความรู้ของผู้เรียน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่รวมถึงความพร้อมทางกายภาพ ความพร้อมด้านอุปกรณ์ ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมด้านการให้บริการ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องทำวิจัย อุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องสมุด การบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ การกระจายสัญญาณอินเตอร์เน็ตแบบไร้สายและอื่น ๆ รวมทั้งการบำรุงรักษาที่ส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (Internation Civil Aviation Organization) ในการเป็นสมาชิกของ The TRAINAIR PLUS Programme (2016) ที่มีการดำเนินการประเมินเพื่อที่จะให้แน่ใจได้ว่าสถาบันฝึกอบรมที่เป็นสมาชิกได้ถูกประเมินสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน ขอบเขต และคุณภาพตามที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการประเมินการดำเนินงานศูนย์ฝึกอบรมครอบคลุม 8 ด้านที่สำคัญต่อไปนี้ 1) องค์กร (Organization) 2) คู่มือขั้นตอนการดำเนินงานและคู่มือการฝึกอบรม (Training and Procedures Manual) 3) รายการการฝึกอบรมและการจัดส่งการฝึกอบรม (Training Programmes and Training delivery) 4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilitates) 5) บุคลากร (Personnel) 6) การบันทึก (Records) 7) ระบบคุณภาพ (Quality System) 8) การจัดการความปลอดภัย (Safety Management) สอดคล้องกับแนวคิดของ Stedman (1987) ที่กล่าวว่าปัจจัยการบริหารสถานศึกษา คือ 1) การเน้นที่ชาติพันธุ์และเชื้อชาติ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3) การร่วมกันวางแผนดูแลนักเรียนระหว่างครูและผู้ปกครอง 4) หลักสูตรที่เน้นทางด้านวิชาการ 5) การใช้และพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพ 6) การให้การดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด 7) ความรับผิดชอบของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน 8) สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย 9) การสอนที่ปราศจากปัญหาทางวิชาการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sergiovanni (1982) กล่าวว่า ปัจจัยการบริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบดังนี้ 1) เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 2) มีแผนงานทางวิชาการที่ดี 3) จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน 4) มีบรรยากาศสถานศึกษาในทางบวก 5) ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแบบเป็นกลุ่ม 6) มีการพัฒนาบุคลากรอย่างกว้างขวาง 7) ใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 8) ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 9) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

2. ปัจจัยด้านการพัฒนาอาจารย์และบุคล จากตัวแปรที่บรรยายปัจจัยนี้ อาจกล่าวได้ว่า สถาบันมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพให้มีความก้าวหน้า สถาบันมีแนวการพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการทำงาน สถาบันมีแผนพัฒนา

อาจารย์และบุคลากรทั้งระยะสั้นและระยะยาวสถาบันส่งเสริมให้อาจารย์และบุคลากรมีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ สถาบันมีกระบวนการพัฒนาอาจารย์ให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการและทางด้านการบิน สถาบันให้ความสำคัญกับงานวิชาการและกระบวนการสอนของอาจารย์ สถาบันมีการปฐมนิเทศอาจารย์และบุคลากรที่บรรจุใหม่ สถาบันส่งเสริมให้อาจารย์แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญ สถาบันส่งเสริมให้อาจารย์และบุคลากรมีความรู้ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการทำงาน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Dillich (2000) เกี่ยวกับนวัตกรรมทางการบริหารของมหาวิทยาลัยเฉพาะทางในด้านที่ 4 การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ 1) มีการพิจารณาคัดเลือกหรือแลกเปลี่ยนอาจารย์ในระหว่างสถาบันที่เป็นสมาชิกร่วมกัน 2) สัญญาจ้างใช้การพิจารณาโดยเน้นผลงานเป็นหลักแทนรูปแบบดั้งเดิม 3) จัดโปรแกรมพิเศษต่างๆ ในการอบรมด้านการใช้เทคโนโลยีแก่อาจารย์ที่เข้ามาใหม่ 4) จัดให้คณาจารย์ได้มีการสัมมนาและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้นปัจจัยด้านการพัฒนาอาจารย์และบุคลกร จึงเป็นส่งผลการการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Professor Graham Braithwaite และ Dr. Matthew J. Greaves (2009) วิจัยเรื่อง การฝึกอบรมผู้สอบสวนอุบัติเหตุของเครื่องบินผ่านเครื่องจำลองที่มีความแม่นยำสูง (high fidelity simulation) พบว่า การสอบสวนอุบัติเหตุของเครื่องบินนั้นเป็นส่วนสำคัญของการจัดการความปลอดภัย ผู้สอบสวนจำเป็นจะต้องมีทักษะในหลายๆ ด้านและต้องได้รับการอบรมและพัฒนาทักษะต่างๆ ผ่านการฝึกอบรมที่เหมาะสม ดังนั้นผู้สอบสวนจึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมผ่านเครื่องจำลองที่มีความแม่นยำสูง (high fidelity simulation) เพื่อพัฒนาให้ผู้สอบสอบมีความพร้อมในทุกๆด้าน

3. ปัจจัยด้านมาตรฐานหลักสูตร จากตัวแปรที่บรรยายปัจจัยนี้ อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรมีการควบคุมมาตรฐานการเรียนการสอนตามที่ได้รับการรับรอง หัวข้อของหลักสูตรมีองค์ประกอบตรงตามมาตรฐานองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ตรงตามมาตรฐานองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หลักสูตรมีระยะเวลาในการเรียนตรงตามมาตรฐานองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หลักสูตรมีการวางแผนตรงตามมาตรฐานองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หลักสูตรมีความหลากหลายครอบคลุมสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบิน ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้เกี่ยวกับการบินเป็นอย่างดีและสามารถประยุกต์ทฤษฎีกับงานที่ตนรับผิดชอบได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Good (2008) ได้อธิบายลักษณะของสถานศึกษาที่มีมาตรฐานสากล (world class school) ไว้ดังนี้ 1) ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (world citizen) คือ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารอย่างน้อยสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด และผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ 2) การจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล (word-class standard) 3) บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (quality system management) สอดคล้องกับงานวิจัยของพิกุล ภูมิโคกรักษ์ (2550) ศึกษารูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภายใต้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏภายใต้ พระราชบญัญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ควรประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน โดยองค์ประกอบที่ 1 คือ ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ 1)หลักสูตรตอบสนองให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 2) การเปิดหลักสูตรใหม่พิจารณาตลาดแรงงาน และบุคลากรที่มีอยู่ว่ามีความรู้ ความชำนาญในหลักสูตรที่เปิดใหม่ หลักสูตรที่เปิดควรได้รับการอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัย โดยยึดตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และควรศึกษาแนวโน้มการรองรับของตลาดแรงงาน และ 3) การพัฒนาหลักสูตรผลิตบัณฑิตที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต มหาวิทยาลัยควรมุ่งผลิตบัณฑิตตามจุดแกร่งหรือเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตกำลังคน

4. ปัจจัยด้านความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก จากตัวแปรที่บรรยายปัจจัยนี้ อาจกล่าวได้ว่า ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก หมายถึง สถาบันมีการพัฒนาเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ ระบบฐานข้อมูลและการประเมินผล สถาบันมีการทำความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภายนอกและผู้ประกอบการเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตร สถาบันมีความสัมพันธ์การร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานภายนอก สถาบันมีระบบเครือข่ายพัฒนาความรู้กับสถานศึกษาและสถานประกอบการอื่น ๆ สถาบันมีการนำผลประเมินจากภายนอกเป็นข้อมูลในการพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีรัตน์ ดวงสุวรรณ (2556) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง ประกอบด้วย 1) ผู้นำองค์กร 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การสร้างเครือข่าย 6) งบประมาณ 7) การบริหารการเปลี่ยนแปลง และ 8) การประกันคุณภาพ มีรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบด้านการสร้างเครือข่าย การพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาลุคลกร มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการประกันคุณภาพ ซึ่งความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกของสถาบันการบินพลเรือนนั้นจะมีผลทำให้มีการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการและตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังสามารถแลกเปลี่ยนบุคคลากรเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะทางวิชาชีพให้มากขึ้นโดยความร่วมมือนี้เป็นความร่วมมือกับหน่อยงานทั้งในและต่างประเทศ

5. ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำ จากตัวแปรที่บรรยายปัจจัยนี้ อาจกล่าวได้ว่าปัจจัย ที่ 5 ความเป็นผู้นำองค์กร หมายถึง ผู้บริหารสถาบันมีเป้าหมายชัดเจนในการบริหาร ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนา ผู้บริหารสถาบันมีความสามารถในการสร้างความร่วมมือทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ผู้บริหารสถาบันพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถตลอด เวลา ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sammonds, Hillman and Mortimore (1995) ที่ได้กล่าวปัจจัยการบริหารสถานศึกษาไว้ 11 ประการ โดยที่ปัจจัยแรกสุด คือ ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ที่ประกอบด้วย 1) มีความมั่นคงและชัดเจนของวัตถุประสงค์ขององค์การ และบริหารเชิงรุก สร้างทีมงานบริหารของโรงเรียน 2) การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารจัดการหลักสูตร การตัดสินใจและการใช้นโยบายต่าง ๆ 3) สร้างครูให้เป็นผู้นำทางวิชาการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Glickman, Gordon And Ross-Gordon (2001) ที่กล่าวถึงปัจจัยการบริหารโรงเรียนไว้ 12 ประการ โดยที่ปัจจัยประการแรก คือ ผู้บริหารที่มีความหลากหลายของภาวะผู้นำซึ่งรวมถึงภาวะผู้นำของครูด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Austin and Reynolds (1990) ได้อธิบายลักษณะของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (Successful school) ไว้ดังนี้ 1) จัดอาคารสถานที่เหมาะสม สวยงาม ร่มรื่น 2) ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ 3) เน้นความมีเสถียรภาพของบุคลากร 4) มีการจัดระบบของหลักสูตรและการเรียนการสอน 5) มีการพัฒนาบุคลากร 6) มีการจัดการเวลาเรียนที่เกิดประโยชน์สูงสุด 7) มีความเป็นเลิศทางวิชาการที่ได้รับการยอมรับ 8) ได้รับการสนับสนุนและมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง 9) มีการวางแผนร่วมกัน 10) บุคลากรภายในสถานศึกษามีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 11) มีเป้าหมายและความคาดหวังร่วมกันที่ชัดเจน 12) การมีระเบียบวินัย

6. ปัจจัยด้านคุณภาพอาจารย์ จากตัวแปรที่บรรยายปัจจัยนี้ อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่ 6 คุณภาพอาจารย์ หมายถึงอาจารย์มีความรู้ความสามารถและมีคุณสมบัติ ที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร อาจารย์มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลักสูตรที่สอนเป็นอย่างดี อาจารย์มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานบริหารการบินแห่งชาติ (Advisory circular. Federal Aviation Administration,www, 2018) ที่กำหนดให้อาจารย์ที่ทำการสอนหลักสูตรเกี่ยวกับการบินที่ผ่านการ

รับรองโดยสำนักงานบริหารการบินแห่งชาติ อาจารย์ผู้สอนนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีใบอนุญาตหรือจะต้องผ่านการฝึกอบรมโดยจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่สำนักงานบริหารการบินแห่งชาติกำหนด ดังนั้นอาจารย์จึงควรมีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ต้องได้รับการฝึกฝนจากผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lim Yeow Khee (2009) ศึกษาเรื่องวิวัฒนาการของการฝึกอบรมช่างอากาศยาน พบว่า ในอนาคตการฝึกอบรมช่างอากาศยานนั้น ควรปรับระดับการศึกษาให้เป็นระดับอุดมศึกษา มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ความรู้และทักษะทางเทคนิค เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญและมีอุปกรณ์ช่วยสอนที่ทันสมัย ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะด้วยกันลงมือทำกับอุปกรณ์จริงและมีวิธีการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยี มีการนำระบบคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนและมีการใช้เครื่องจำลอง (simulation) ในการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มศักยภาพช่างอากาศยานต่อไปมือกันระหว่างสถาบันการศึกษทางวิชาชีพและผู้ประกอบการของอุตาสาหกรรมนั้น ๆ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเฉพาะทางด้านวิชาชีพ ยังมีผลให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอยู่ในการดูแลของผู้เชี่ยวชาญ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. นำรายละเอียดตัวแปรในทุกปัจจัยไปวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งขององค์กร รวมทั้งโอกาสและอุปสรรคเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาเฉพาะทางด้านการบิน ที่จะทำให้การการจัดการศึกษานั้นบรรลุผลสำเร็จตามที่วางแผนไว้

2. นำปัจจัยและตัวแปร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือน

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาเฉพาะทางด้านการบิน

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการบินพลเรือนกับสถาบันการศึกษาด้านการบินกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบใหม่ในการจัดการศึกษา

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันการบินพลเรือน

เอกสารอ้างอิง

"ประวัติสถาบันการบินพลเรือน" [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 14 เมายน 2557 จาก http://www.catc.or.th/2015/index.php/th/catc-history

พิกุล ภูมิโคก, 2550. **รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภายใต้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย ราชภัฏ พ.ศ. 2547** วิทยานิพนธ์ดุษฎีนิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

สถาบันการบินพลเรือน 2561 **"รายงานประจำปี 2560"** [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2561 จาก http://www.catc.or.th/2015/attachments/article/ANNUAL_REPORT_2017.pdf

สุรีรัตน์ ดวงสุวรรณ, 2556. **รูปแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง.** วิทยนิพนธ์ดุษฎีนิพนธ์. สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำนักงานประกันคุณภาพ. (2560). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557.** โรงพิมพ์ภาพพิมพ์

Austin, G.E. and Reynolds, D, 1990. **Managing for improved school effectiveness: An international survey**. New York School Organization

Braithwaite, Graham and Greaves, Matthew J, 2009. Training Aircraft Accident Investigators through High Fidelity Simulation. **Journal of Aviation Management**: 1-7.

Dillich, S, 2000. **Corporate Universities**. Computing Canada.

Federal Aviation Administration. **"Advisory circular"** [online] retrieved March 18, 2018 from https://www.faa.gov/regulations_policies/advisory_circulars/

Glickman, D. Gordon, P. and Ross-Gordon, M, 2001. **Supervision and instructional Leadership a developmental approach**. 5th edition. U.S.A. Allyn and bacon.

Good, T.L, 2008. **21st Century Education: A Reference Handbook**. Thousand Oaks. CA : Sage

International Civil Aviation Organization's Instructor Qualification Process, 2016. Global Aviation Training TRAINAIR PLUS.

Khee, Lim Yeow, 2009. Evolution of Aircraft Maintenance Training. **Journal of Aviation Management** : 9-16

Laura Pylvas. 2017. Finish WorldSkills achievers' vocational talent development and school to work pathway International. **Journal for research in vocational education and training** 4(2)

Sammonds, P. Hillman, P. and Mortimore, J, 1995. **Key characteristics of effective school a review of school effectiveness research.** A Report by the institute of education for the office for standard in education

Sergiovanni, Thomas J, 1982. **Ten Principles of Quality Leadership**. Educational Leadership 39.

Sheil, Tony, 2010. Moving beyond university rankings: developing a world class university system in Australia. **Australian Universities' review** vol. 52 : 69-76

Stedman, L.C, 1987. **It's time we change the effective schools formula**. Kappan 69

ศึกษาความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน

A STUDY ON READING AND WRITING ABILITY IN THAI LANGUAGE OF FIRST YEAR STUDENTS AT BROMSGROVE INTERNATIONAL SCHOOL THROUGH EXPERIENCE-ENHACEMENT ACTIVITIES WITH CARTOON PICTURE BOOKS

นางสาวธันยา ภาคย์สุภาพ
นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
E-mail: thanya.pak@northbkk.ac.th
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
E-mail: so.sunan@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 และเปรียบเทียบความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น เด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 มีนักเรียน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 อย่าง คือ (1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านและเขียนภาษาไทยจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน จำนวน 8 แผน ความเหมาะสมของแผนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.78) (2) หนังสือภาพการ์ตูน เรื่องสระเสียงยาวและสระเสียงสั้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.82) (3) แบบวัดความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .73 และ .77 ตามลำดับ ระยะเวลาการทดลอง 6 สัปดาห์ เป็นเวลา 12 ชั่วโมง ผลวิจัยพบว่า (1) ความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ภายหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน มีผลการเรียนระดับดีเยี่ยม ($\bar{X}$= 17) ตามการประเมินการอ่านภาษาไทยของโรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ (2) ความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ภายหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย กิจกรรมการใช้หนังสือภาพ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ

ABSTRACT

The purposes of this research were to study reading and writing ability in Thai language, and to compare the reading and writing ability in Thai language, of first year students at Bromsgrove international school before and after learning through experience-enhancement activities with cartoon picture books. Samples used in this research were 11 first year students in the first semester of the academic year 2019. The research instruments were: (1) 8 Thai reading and writing lesson plans from cartoon picture books. The suitability of the plans was at a high level ($\bar{X}$= 4.78). (2) Cartoon picture books which include long vowel sounds and short vowel sounds, and have their content validity at a high level ($\bar{X}$= 4.82). (3) A Thai reading and writing ability test which has reliability value of .73 and .77. The experiment project took a total of 12 hours over a six-week period. The research findings were as follows: (1) Thai reading and writing ability of the students is excellent ($\bar{X}$ = 17) based on the school criteria after learning through the activity. (2) After learning through experience-enhancement activities with cartoon picture books, the reading and writing ability in Thai language of the students was higher with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Reading and writing ability in Thai**,** Picture books activity, Experience-enhancement activity, Year 1 student at Bromsgrove International School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ความสามารถทางภาษาของเด็กมีความจำเป็นและถือเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาและพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ เนื่องจากเด็กจะใช้ภาษาในการสื่อสารความคิด ความต้องการของตนเองกับผู้อื่น ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ช่วยให้เด็กรับรู้ข้อมูล เมื่อเด็กรับรู้ผ่านทางภาษา เด็กจะทำความเข้าใจและพยายามตอบสนองอย่างเหมาะสม เด็กเรียนรู้ภาษาไทยไปพร้อมกับการเรียนรู้คำศัพท์และความคิดรวบยอด เมื่อรู้คำศัพท์เพิ่มมากขึ้น จะทำให้เด็กสามารถขยายการเรียนรู้คำศัพท์ที่มีความยากและซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในการเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์นั้น และเด็กจะเรียนรู้ความคิดรวบยอดทางภาษาอย่างง่าย นำไปสู่ความคิดรวบยอดที่ซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆได้ดีขึ้น ดังนั้นความสามารถในการใช้ภาษาจึงเป็นกุญแจสำคัญในการเปิดทางไปสู่ความรอบรู้ทางด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญาและพัฒนาชีวิตไปพร้อม ๆ กัน

จากการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยในคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (อายุ 0 - 5 ปี) เมื่อ พ.ศ. 2557 พบว่า เด็กอายุ 0 - 2 ปีมีพัฒนาการล่าช้า 22 % และเด็กอายุ 3 - 5 ปีมีพัฒนาล่าช้าทางด้านภาษา 34 % ปัจจัยสำคัญคือ ความล่าช้าทางด้านภาษา ส่งผลให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เด็กไทย ป.4 - ป.6 ประมาณ 10 - 15% จึงอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้และคิดไม่เป็น และอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ได้ผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพด้อยกว่าที่ควร (กระทรวงสาธารณสุข. 2560)

หลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ มีพื้นฐานมาจากหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ ประเทศอังกฤษ การเรียนการสอนจึงใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก มีการใช้ภาษาไทยในวิชาภาษาไทยเท่านั้น ทำให้เด็กไทยหลายคนมีปัญหาด้านการใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะการอ่านและเขียน ซึ่งเด็กไม่สามารถสะกดคำเองได้ อ่านและเขียนคำง่าย ๆ ไม่ได้ ในการประเมินพัฒนาการเด็กชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟของปีที่ผ่าน

มา พบว่า เด็กมีทักษะด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยด้อย ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 (หลักสูตรของโรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ. 2558) การจัดกิจกรรมโดยการใช้หนังสือภาพจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและสามารถเรียนรู้ภาษาไทยได้อย่างรวดเร็วและสนุกสนาน จากการมองภาพที่เชื่อมโยงเข้ากับคำศัพท์และการเล่าเรื่องของครู ทำให้เด็กได้เรียนรู้จากการมองดูรูปภาพที่เชื่อมโยงกับคำศัพท์ซ้ำ ๆ ช่วยให้ง่ายต่อการจดจำรูปแบบการอ่านและเขียนภาษาไทย เมื่ออ่านหนังสือภาพ สายตาก็จะมองทั้งภาพและคำ เพื่อมุ่งนำความหมายของทั้งคำและภาพมารวมกัน นำไปสู่การก่อเกิดเป็นความหมายของเนื้อเรื่อง ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้โดยการสร้างสิ่งเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง โดยเริ่มให้เด็กได้อ่านจากหนังสือภาพที่มีสีสันสวยงาม ภาพที่เห็นจะเป็นการสร้างสิ่งเร้าให้ผู้อ่านอยากรู้อยากเห็น และมีการตอบสนองกับสายตาสัมพันธ์กันระหว่างภาพกับภาษา (Lewis. 2001: 32 อ้างถึงใน วิมลิน มีศิริ, 2551:8)

จากปัญหาด้านการอ่านและเขียน เช่น เด็กไม่สามารถอ่านและเขียนคำศัพท์ง่าย ๆ ในบทเรียน การใช้ภาพจึงเป็นหัวใจสำคัญสำหรับเด็กเล็ก ๆ ในการพัฒนาทักษะดังกล่าว เพราะภาพเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยสร้างความคิดและมโนภาพตามเรื่องราวได้ ช่วยให้เนื้อเรื่องมีชีวิตชีวาน่าอ่านน่าสนใจ ช่วยให้เด็กอยากดูอยากอ่าน และยังช่วยสร้างความหมายของตัวอักษรที่เด็กอ่านว่ามีความหมายอย่างไร (สนิท สัตโยภาส. 2536: 43) หนังสือประกอบภาพเป็นสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก เพราะโดยทั่วไปแล้วรับรู้ทางประสาทตา และแม้ว่าบางครั้งเนื้อหาจะเป็นนามธรรม แต่หนังสือประกอบภาพนั้นเป็นรูปธรรม ที่มีสภาพคงตัว ทบทวนได้ ซึ่งต่างไปจากคำพูด จนเป็นที่ยอมรับในด้านนวัตกรรมทางการศึกษาว่า การรับรู้ทางตานั้น ทำให้เกิดมโนทัศน์ และเข้าใจได้ดีถึงร้อยละ 75 อย่างเช่น คำพูดที่ว่า “สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น หรือ รูปภาพ 1 รูป ดีกว่าคำพูด 1000 คำ” นั่นคือ ถ้าได้จัดทำหนังสือประกอบภาพบางอย่าง เช่น การ์ตูน สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ดูได้อย่างดี หนังสือประกอบภาพสามารถเผยแพร่ออกไปได้อย่างกว้างขวาง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2523: 135-136) และหนังสือเสริมประสบการณ์หรือหนังสือภาพยังสามารถเร้าความสนใจของเด็ก และส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดของเด็กได้เป็นอย่างดี (ประภาพรรณ เส็งวงศ์. 2550)

การจัดกิจกรรมการใช้หนังสือภาพการ์ตูน จึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาการด้านการอ่านและเขียนภาษาไทยจากการเชื่อมโยงรูปภาพจากหนังสือภาพกับคำศัพท์ที่ได้จากการเรียนรู้ได้อย่างสนุกสนาน เพื่อเป็นพื้นฐานต่อการเรียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาต่อไป ดังนั้นในการสอนภาษาไทยแก่เด็กอนุบาล 3 จึงได้นำกิจกรรมการใช้หนังสือภาพการ์ตูนมาจัดประสบการณ์ โดยคาดหวังว่าผลที่ได้จากการศึกษาความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย ชั้นอนุบาล 3 จากการจัดกิจกรรมการใช้หนังสือภาพครั้งนี้ เด็กจะมีความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยสูงขึ้นและใช้เป็นแนวทางให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องกับในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน

(2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือภาพการ์ตูน
ขั้นตอน
1.ขั้นนำ ครูแนะนำภาพการ์ตูนจากปกหนังสือภาพ เพื่อเชื่อมโยงคำศัพท์จากชื่อเรื่องกับภาพการ์ตูน
2. ขั้นสอน 2.1 ครูอ่านหนังสือภาพการ์ตูน ชี้ให้เด็กดูภาพการ์ตูนกับคำศัพท์ และถามความหมายเกี่ยวกับคำศัพท์ 2.2 ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับตัวการ์ตูน และคำศัพท์ที่เกี่ยวกับตัวการ์ตูน 2.3 ครูอ่านคำศัพท์และชี้ให้เด็กดูภาพการ์ตูน 2.4 ครูเขียนคำศัพท์ของตัวการ์ตูนนั้นแล้วเด็กเขียนตาม
3. ขั้นสรุป 3.1 ครูเดินตรวจการเขียนคำศัพท์ของเด็กพร้อมทั้งแก้ไข 3.2 สรุปข้อสังเกตจากการเขียนและอ่านคำศัพท์ให้เด็กดู 3.3 ครูให้เด็กสรุปลักษณะนิสัยใจคอของตัวละคร ข้อคิดและคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้พร้อมทั้งบอกข้อควรปฏิบัติ

→ 1. ความสามารถอ่านภาษาไทย
2. ความสามารถเขียนภาษาไทย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยการใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment design) ที่ศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) โดยการทดสอบความสามารถอ่านและเขียนก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน และทำการทดสอบความสามารถอ่านและเขียนกับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ จำนวน 33 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน มีเด็ก 11 คน ได้จากการสุ่มห้องเรียนอย่างง่ายจากการจับฉลากห้องเรียน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถอ่านและเขียน

4.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 6 สัปดาห์ (23 สิงหาคม – 4 ตุลาคม 2562) จำนวน 24 ครั้ง ทำการสอน 8 แผน มีหนังสือภาพการ์ตูน 2 ชุด โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือระยะที่ 1 วัดความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน ระยะที่ 2 จัดกิจกรรมและระยะที่ 3 วัดความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยหลังการจัดกิจกรรม

4.5 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีจำนวน 3 อย่าง ได้แก่

(1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านและเขียนภาษาไทยจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน เรื่องสระเสียงยาวและสระเสียงสั้น จำนวน 8 แผน เวลา 12 ชั่วโมง 24 คาบ ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านปฐมวัยและด้านภาษาไทย จำนวน 3 คน มีความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ ระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.78)

(2) หนังสือภาพการ์ตูน เป็นหนังสือภาพสำหรับประกอบการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน วิชาภาษาไทย จำนวน 2 เล่ม ได้แก่ สระเสียงยาวและสระเสียงสั้น ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านปฐมวัยและด้านภาษาไทยจำนวน 3 คน มีความเหมาะสมของหนังสือภาพการ์ตูนในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.82)

(3) แบบวัดความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย มีลักษณะเป็นแบบทดสอบการอ่านภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 เรื่องคำที่ประสมสระเสียงยาวและสระเสียงสั้น ค่าความสอดคล้องระหว่างแบบวัดความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยเท่ากับ 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยเท่ากับ 0.73 และ 0.66 ตามลำดับ

4.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยนี้เป็นการทดลองมีแบบแผนการวิจัยเป็นกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One Group Pretest – Posttest Design) มีขั้นตอนการทดลองดังนี้

(1) ทดสอบความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย

(2) จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน จำนวน 24 ครั้ง เป็นเวลา 12 ชั่วโมง มีขั้นตอนดังนี้คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ทุกขั้นตอนใช้หนังสือภาพการ์ตูนประกอบการสอน

(3) ทดลองตามแผน และทดสอบความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย

4.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.7.1 การศึกษาความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.7.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถิติแบบนอนพารามิตริกส์ (Non-Parametric) ด้วยวิธี Wilcoxon Singled-Rank Test (ไพทูรย์ โพธิสารและสุนันท์ ศลโกสุม, 2561:2)

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การศึกษาความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน

ความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 ของโรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน มีผลดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลการวัดความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทย ของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน จำแนกตามด้านการอ่านและการเขียน

ด้าน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	ระดับคุณภาพ
การอ่าน	10	7.55	2.11	ดีมาก
การเขียน	10	8.00	1.67	ดีเยี่ยม
รวม	20	17	1.88	ดีเยี่ยม

จากตารางที่ 1 ความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ภายหลังการจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน อยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X}$= 17) โดยที่ความสามารถในการเขียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม

5.2 การเปรียบเทียบความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน

ผลการเปรียบเทียบความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน ดังตาราง 2-3

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสามารถอ่านภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน

นักเรียนคนที่	คะแนน		ผลต่างของคะแนน D = Y-X	ลำดับที่ของความแตกต่าง	ลำดับเครื่องหมาย		T
	X (ก่อน)	Y (หลัง)			บวก	ลบ	
1	7	9	2	2	+5	-	0*
2	5	7	2	2	+5	-	
3	7	9	2	2	+5	-	
4	4	7	3	3	+8	-	
5	7	9	2	2	+5	-	
6	4	8	4	4	+9	-	
7	10	10	0	0			
8	9	10	1	1	+1.5	-	
9	8	9	1	1	+1.5	-	
10	10	10	0	0			
11	7	9	2	2	+5	-	
รวม					T+ = 45	T- = 0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถอ่านภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ตาราง 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสามารถเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน

นักเรียนคนที่	คะแนน		ผลต่างของคะแนน D = Y-X	ลำดับที่ของความแตกต่าง	ลำดับเครื่องหมาย		T
	X (ก่อน)	Y (หลัง)			บวก	ลบ	
1	6	8	2	5.5	+5.5	-	0*
2	5	8	3	7	+7	-	
3	7	9	2	5.5	+5.5	-	
4	0	4	4	8	+8	-	
5	9	10	1	2	+2.5	-	
6	6	7	1	2	+2.5	-	
7	9	9	0	0			
8	9	10	1	2	+2.5	-	
9	9	10	1	2	+2.5	-	
10	10	10	0	0			
11	10	10	0	0			
รวม					T+ = 36	T- =0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

6. อภิปรายผล

6.1 ผลการศึกษาความสามารถอ่านภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ พบว่า หลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน ความสามารถอ่านภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 อยู่ในระดับดีเยี่ยม ผลเป็นเช่นนี้เพราะมีการใช้หนังสือภาพการ์ตูน เป็นสื่อประกอบในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ภาพการ์ตูนมีสีสันสวยงาม สื่อความหมายได้ดี เหมาะสมกับวัยของเด็ก เนื้อเรื่องแต่งขึ้นจากการนำคำศัพท์ในบทเรียนมาเชื่อมโยงเป็นเนื้อเรื่องสั้น ๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เด็กเห็นภาพประกอบคำศัพท์ เป็นการกระตุ้นและช่วยให้เด็กสามารถเชื่อมโยงรูปภาพกับคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น ในการจัดกิจกรรม ครูเริ่มต้นโดยให้เด็กได้ดูรูปภาพการ์ตูนจากปกหนังสือภาพ เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจก่อนเริ่มเรียน จากนั้นครูตั้งคำถามจากการให้เด็กดูภาพการ์ตูน เกี่ยวกับรูปร่างของสระกับตัวการ์ตูน เพื่อให้เด็กฝึกคิดเชื่อมโยงคำศัพท์จากการมองดูรูปตัวการ์ตูนและนำไปสู่การเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็ก หรือแม้ว่าเด็กจะไม่เคยเห็นภาพเหล่านั้นมาก่อน เด็กจะสามารถเรียนรู้คำศัพท์ใหม่จากการฟังครูเล่าเรื่องและมองดูรูปภาพประกอบ ซึ่งช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การอ่านได้อย่างกระตือรือร้นและสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วอกเกอร์ (Walker. 2015:32 อ้างถึงใน ธันยา พิทธยาพิทักษ์, 2559: 105) สรุปได้ว่า การอ่านหนังสือภาพให้เด็กฟัง ทำให้เด็กใช้ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงที่ได้ยินจากการอ่านตัวอักษรและการสังเกตภาพในการสร้างความหมายจากการอ่าน ภาพในหนังสือภาพยังกระตุ้นให้เด็กสร้างความหมายจากประสบการณ์เดิมของเด็กในการอธิบายสิ่งที่เห็น ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ได้ผ่านการสนทนาโต้ตอบในการอ่านภาพจากหนังสือภาพ จากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เด็กมีความสนใจในภาพและการแสดงท่าประกอบของผู้สอน ทำให้มีความแนวคิดในการจัดทำหนังสือภาพการ์ตูนลงในโปรแกรม Microsoft

PowerPoint ให้มีลักษณะเป็นหนังสือภาพอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) และฉายบนจอรับภาพขนาดใหญ่ (Projector) เพื่อให้เด็กได้เห็นภาพการ์ตูนที่เคลื่อนไหวและสังเกตคำศัพท์ได้อย่างชัดเจนและสนุกสนาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของกานต์ จันทร์แดง (2556) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงของนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2โรงเรียนเทศบาล 4 หลังใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สูงกว่าก่อนใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือภาพอิเล็กทรอนิกส์ว่า สามารถนำมาพัฒนาความสามารถทางด้านการอ่าน เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนาน และเกิดความตื่นเต้นในการเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายและก่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียนมากยิ่งขึ้น

ผลการวัดความสามารถด้านการอ่าน แม้จะมีคะแนนน้อยกว่าด้านการเขียน แต่การพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน มีคะแนนเพิ่มขึ้นมากกว่าด้านการเขียน เนื่องด้วยการใช้หนังสือภาพในการจัดการเรียนรู้มีผลดีอย่างมากต่อการทำความเข้าใจการอ่านของเด็ก เพราะภาพในหนังสือภาพ มีความสำคัญในการสื่อความหมายของการรับรู้สำหรับเด็กเริ่มหัดอ่านที่ยังไม่สามารถอ่านตัวอักษรได้ (Dooley; Martinez; & Roser. 2013: 398 อ้างถึงใน ธันยา พิทธยาพิทักษ์, 2559: 104) จากการทดสอบความสามารถในการอ่านในแต่ละเรื่อง เด็กมีพัฒนาการด้านการอ่านดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาส จริกอบสกุล (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องศึกษาการเปลี่ยนแปลงทักษะทางภาษาด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงทักษะทางภาษาด้านการอ่านและการเขียน เด็กปฐมวัยมีทักษะทางภาษาด้านการอ่านสูงกว่าทักษะทางภาษาด้านการเขียน คิดเป็นร้อยละ 1.46

6.2 ผลการศึกษาความสามารถเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ พบว่า หลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน เด็กมีความสามารถเขียนภาษาไทยอยู่ในระดับดีเยี่ยม ที่เป็นเช่นนี้ เพราะการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน เป็นกิจกรรมที่นอกจากจะช่วยพัฒนาความสามารถอ่านแล้ว ยังสามารถพัฒนาความสามารถเขียนภาษาไทย กระตุ้นให้เด็กสนใจเรียนรู้ภาษาไทยและเรียนได้อย่างสนุกสนานจากการมองภาพที่เชื่อมโยงเข้ากับคำศัพท์และการเล่าเรื่องของครู การมองดูรูปภาพที่เชื่อมโยงกับคำศัพท์ซ้ำ ๆ ช่วยให้ง่ายต่อการจดจำรูปแบบการเขียน โดยเฉพาะเด็กในโรงเรียนนานาชาติ ซึ่งใช้ภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวัน ทำให้การเขียนภาษาไทยตามแบบค่อนข้างยากสำหรับเด็ก แต่ถ้ามีภาพและคำศัพท์ เด็กจะลอกแบบคำจากตัวอักษรที่ปรากฏตามภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า รูปภาพมีหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีความยาก ทำให้เด็กเข้าใจได้ง่ายขึ้น ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเพลิดเพลินกว่าการเรียนรู้คำศัพท์จากการสะกดคำด้วยหลักการอ่านออกเสียงภาษาไทยเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับงานวิจัยของวอลซ์ (Walsh. 2003: 123-125 อ้างถึงใน ธันยา พิทธยาพิทักษ์, 2559: 105) ที่ศึกษาการตอบสนองต่อนิทานภาพของเด็ก งานวิจัยพบว่า เด็กสร้างความหมายเชื่อมโยงกับภาพที่ปรากฏในหนังสือ รวมทั้งเชื่อมโยงผ่านเรื่องจากตัวอักษร แสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถพัฒนาทักษะการเขียน ซึ่งเป็นทักษะขั้นที่สูงกว่าการอ่าน เด็กสามารถความอธิบายหน้าที่ของภาพ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาพ เปรียบเทียบภาพกับตัวอักษร และเกิดสนใจและกระตือรือร้นที่จะเขียน สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาศ จริกอบสกุล (2559) ที่กล่าวว่าถึง ทักษะทางภาษาด้านการเขียนจากการจัดกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกัน เด็กปฐมวัยมีทักษะทางภาษาด้านการเขียนเพิ่มขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 31.67 หลังการจัดกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกันเด็กปฐมวัย เนื่องด้วยเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษาด้านการเขียนด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับคำต่าง ๆ ได้เลือกเขียนคำที่สนใจ

โดยเลือกใช้คำในนิทานเป็นสื่อ เมื่อเด็กสนใจก็จะเกิดความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้นที่จะเขียน เด็กจะเกิดทักษะการสังเกตรูปร่างพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ได้ตามรูปแบบ

6.3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยของเด็กอนุบาล 3 โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน พบว่า ความสามารถอ่านและเขียนภาษาไทยสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องด้วยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ดังกล่าว ช่วยให้เด็กเรียนรู้การอ่านและการเขียนคำศัพท์ภาษาไทยในบทเรียนได้อย่างรวดเร็ว จากการมองตัวการ์ตูนที่ปรากฏอยู่ในหนังสือภาพการ์ตูนที่มีลักษณะสวยงาม สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน มีสีสันสดใส ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของเด็ก ช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดี เด็กสามารถจดจำการออกเสียง การอ่านคำจากภาพและการเขียนคำศัพท์ได้เป็นอย่างดี จากการจัดกิจกรรมพบว่า เด็กเริ่มต้นเรียนรู้คำศัพท์จากการมองภาพการ์ตูนแล้วจึงอ่านออกเสียงคำศัพท์จากภาพการ์ตูนที่เห็น ซึ่งภาพการ์ตูนในหนังสือภาพ สามารถช่วยให้เด็กเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้ดี หลังจากนั้นเด็กจะเชื่อมโยงภาพและการออกเสียง เข้ากับตัวอักษรที่เด็กได้เห็นพร้อม ๆ กับรูปภาพ จากนั้นเด็กจึงจะหัดอ่านคำศัพท์และหัดเขียนตามแบบตัวอักษรจากรูปภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2550. อ้างถึงใน วัยรัตน์ โพธิ์อามาตร์, 2556.) ที่เขียนไว้ว่า หนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบว่าเป็นหนังสือที่มุ่งช่วยครูและนักเรียนสรุปเนื้อหาและความคิดได้ ซึ่งทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตว่าในแต่ละบทเรียน มีผลการวัดความสามารถอ่านและเขียนแตกต่างกันตามความยากง่ายของบทเรียน เช่น บทเรียนเรื่องสระอา ซึ่งเป็นสระที่ง่ายต่อการเรียนรู้ มีคำที่สื่อความหมายโดยไม่มีตัวสะกดจำนวนมาก เช่น กา ขา ตา ซึ่งเด็กรู้จักเป็นอย่างดี เด็กจึงสามารถอ่านออกเสียง ประสมคำ เข้าใจความหมาย และสามารถหัดเขียนได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่บางสระ มีคำที่สื่อความหมายโดยไม่มีตัวสะกดเป็นจำนวนน้อย เช่นสระอึ ซึ่งต้องใช้คำสระอึ ที่มีตัวสะกดเข้ามา เพื่อให้ประสมเป็นคำที่สื่อความหมายได้ เช่น ดึง ตึก ผึ้ง เป็นต้น คำศัพท์จึงมีความยากกว่า ส่งผลให้การวัดความสามารถอ่านและเขียนในบทเรียนนั้น ได้คะแนนน้อยกว่าบทเรียนที่ง่ายกว่า จึงเป็นข้อสังเกตว่าในแต่ละบทเรียน ครูควรมีการจัดเวลาให้ยืดหยุ่นโดยพิจารณาถึงความยากง่ายของบทเรียน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ควรมีการจัดสรรเวลาในแต่ละบทเรียนตามความยากง่ายของบทเรียน บทเรียนใดที่มีความยากควรให้เวลาในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการใช้หนังสือภาพการ์ตูนให้มากขึ้น

(2) สามารถนำไปพัฒนาเป็นหนังสือภาพอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) ซึ่งเป็นภาพการ์ตูนนำเสนอตัวอักษร เพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรได้ศึกษาการทำบทเรียนในการจัดประสบการณ์ในเรื่องอื่น ๆ โดยใช้หนังสือภาพอิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) มาสร้างเป็นเนื้อเรื่องประกอบ นอกเหนือจากการอ่านและเขียนภาษาไทย

8. กิตติกรรมประกาศ -

9. เอกสารอ้างอิง

กานต์ จันทร์แดง. 2556. การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การอ่านออกเสียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ โรงเรียนเทศบาล 4 (รัตนโกสินทร์ 200 ปี) จังหวัดนครพนม. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2556, 6 (2), 273.

กระทรวงสาธารณสุข. 2560. **คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย**. นนทบุรี: สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2545. **การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน.** กรุงเทพฯ: ศิลปะบรรณาคาร.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2523. **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาการสอน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ธันยา พิทธยาพิทักษ์. 2559, กรกฎาคม-ธันวาคม. **การอ่านภาพจากหนังสือนิทานเรื่อง "แม่ไก่ไปเดินเล่น": แนวทางการเรียนรู้ภาษาภาพสำหรับเด็กปฐมวัย.** วารสารบรรณศาสตร์ มศว. 9(2): 104-105.

ประภาพรรณ เส็งวงศ์. 2550. **การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัยในชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ: อี.เค.บุ๊คส์.

ไพฑูรย์ โพธิสาร; และสุนันท์ ศลโกสุม. 2561, กรกฎาคม-ธันวาคม. สถิติที่ใช้ในการวิจัยทางการศึกษาที่มีตัวอย่างจำนวนน้อย. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ**. 7(2).

โรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ. 2558. **หลักสูตรโรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ**. กรุงเทพฯ: โรงเรียนฯ.

วัยรัตน์ โพธิ์อามาตร์. 2556. **ศึกษาพัฒนาการด้านสติปัญญาจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2 โดยใช้หนังสือภาพประกอบนิทาน.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

วิมลิน มีศิริ. 2551. **โครงสร้างการเล่าเรื่องกับการสื่อสารความหมายสำหรับเด็ก**. วิทยานิพนธ์ ว.ม(สื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภมาส จริกอบสกุล. 2559. **ทักษะทางภาษาด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกัน.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สนิท สัตโยภาส. 2541. **การสอนภาษาไทยแก่เด็กประถมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

Dooley, Caitlin M.; Martinez, Miriam.; & Roser, Nancy L. 2013. **Young Children's Literary Meaning Making: A Decade of Research 2000-2010**. In the SAGE Handbook of Early Childhood Literacy. pp. 395-408. London: Sage.

Lewis, D. 2001. **Reading contemporary picturebooks: pictureing text**. London: Routledge.

Walker, Geogette E. D. 2015. **Picturebooks and Visual Literacy in Kindergarten to Grade 2 Classrooms**. Thesis M.Ed. (Language and Literacy). Victoria, Canada: University of Victoria.

Walsh, Maureen. 2003, November. **Reading Pictures: What Do They Reveal? Young Children's Reading of Visual Texts**. Reading Literacy and Language. 37(3): 123-130.

การสร้างสรรค์บอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้เรื่องทักษะสื่อสารการแสดง

CREATION OF LEARNING BOARD GAME ABOUT COMMUNICATION PERFORMING ARTS SKILLS

อ.ธีรเนตร วิโรจน์สกุล

สาขาสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: Teeranate.wi@spu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการนำเสนอแนวการสร้างสรรค์บอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์บอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับเสริมทักษะสื่อสารการแสดงของนักศึกษาสาขาศิลปะการแสดงโดยศึกษาองค์ประกอบของบอร์ดเกมตามกลศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะสื่อสารการแสดง ผู้เขียนได้ออกแบบบอร์ดเกม ชุด BULLY TELLING โดยใช้แนวทางการออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้กระดุม 5 เม็ดของการออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้ (Boss Lab Board Game; 2019) ได้แก่ 1) กำหนดเนื้อหา (Contents) เป็นการกำหนดให้เรื่องราวเกิดขึ้นในสถานศึกษาซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักศึกษา 2) เลือกสถานการณ์ (Themes) โดยมีการกำหนดตัวละครและเรื่องราวเกี่ยวกับกลั่นแกล้งในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่สมจริงและช่วยกระตุ้นให้ผู้เล่นมีประสบการณ์ร่วม 3) เลือกใช้กลไก (Mechanics) เป็นแนวการเล่าเรื่อง (Storytelling) และแนวดราฟการ์ด (Draft Card) เพื่อให้เหมาะกับการเรียนรู้ทักษะสื่อสารทางการแสดง 4) ทดสอบ (Play test) กับตัวแทนนักศึกษาแต่ละชั้นปีในสาขาศิลปะการแสดง 5) พัฒนาตัวเกม (Development) หลังจากทดสอบเกมได้มีการแก้ไขการ์ดตัวเลือกบางตัวเลือกให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และแก้ไขกฎกติกาเพื่อส่งเสริมทักษะทางการสื่อสารการแสดงให้มากยิ่งขึ้น หลังการออกแบบบอร์ดเกมเพื่อการศึกษาชิ้นนี้ พบว่านักศึกษาสนุกกับการเรียนรู้ รูปแบบของเกม นักศึกษาสามารถใช้ทักษะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดง (Acting) ความจำ (Memory) การสวมบทบาท (Role-Playing) การจำลองเหตุการณ์ (Simulation) และการเล่าเรื่อง (Storytelling) ซึ่งเป็นกลศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะสื่อสารการแสดงทั้งสิ้นมาใช้ในการเล่นเกม นอกจากนั้นการศึกษาครั้งนี้ได้พบว่าการสร้างสถานการณ์จริงผ่านการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนโดยผู้เรียนได้มีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ และบอร์ดเกมนี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นเครื่องมือในการสอนทักษะสื่อสารการแสดงของนักศึกษาสาขาศิลปะการแสดงได้ต่อไป

คำสำคัญ: บอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้, การสร้างบอร์ดเกม, ทักษะสื่อสารการแสดง, การกลั่นแกล้ง

ABSTRACT

This article is a presentation of how to create board games for learning about communication performing arts skills. The theme of a board game is about the problem of bullying in the school which type as storytelling. The author has designed the BULLY TELLING including 1) Contents as the story set Occurred in the school 2) Themes is a story about bullying in schools 3) Use Mechanics as a story telling and draft card 4) Play Test with students from performing arts. 5) Develop the game after testing to amend the rules to enhance the communication

skills After designing, that students enjoy learning the game format and can use various skills about acting, memory, role-playing, simulation and storytelling that are mechanics related to communication skills, acting. The students are able to review and compare all the qualities that an actor should be in the game. This board game can be used as another tool to teach performing communication skills in the performing arts

Keywords: Board games for learning, Creation a board game, Actor skills, Bulling in school

1. บทนำ

สื่อสารการแสดง เป็นการสื่อสารโดยมุ่งเน้นผลทางอารมณ์ ความรู้สึกของผู้รับสารหรือผู้ชม หรือการสื่อสารเชิงสุนทรียะ ที่มีการแสดงเป็นองค์ประกอบสำคัญ รักชน พุทธรังศี (2560) กล่าวถึง การสื่อสารการแสดงว่าเป็นการรวมการสื่อสารเชิงจินตคดีทั้งหมดที่มีองค์ประกอบการแสดง ดังนั้นนักแสดงในความหมายของสื่อสารการแสดง จึงครอบคลุมทั้งนักแสดงละคร นักร้อง นักเต้น เป็นต้น จากข้อความข้างต้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่นักศึกษาสาขาศิลปะการแสดงต้องเรียนรู้และฝึกฝนทักษะสื่อสารการแสดงเพื่อพัฒนาตนเองและสามารถเป็นนักแสดงที่ดีในอนาคตได้ ในหลักสูตรของสาขาศิลปะการแสดงจึงต้องมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องการฝึกทักษะการเป็นนักแสดงผ่านรูปแบบการเรียนการสอนแบบใช้กิจกรรมต่างๆ รวมถึงแบบฝึกหัดรูปแบบของเกมที่เรียกว่าเกมการแสดง ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการพัฒนาทักษะและคุณสมบัติที่นักแสดงพึงมี ผู้ที่ใช้วิธีการพัฒนาทักษะสื่อสารการแสดงด้วยเกมการแสดงนี้ จะได้พัฒนาเครื่องมือของนักแสดง ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ และเสียง ผ่านกระบวนการของเกม ซึ่งจะทำให้นักแสดงได้ฝึกทักษะต่างๆ ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่กดดัน สามารถสร้างสรรค์อารมณ์ต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาทักษะสื่อสารการแสดงได้อย่างเต็มที่ (รักชน พุทธรังศี ; 2560)

เกมจึงเป็นสื่อการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่นักศึกษาให้ความสนใจ เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง ธีระวุฒิ ศรีมังคละ (2562) กล่าวว่าเกมเพื่อความสนุกพลังมันไม่เพียงพอ ต่อการเอาผู้เรียนให้อยู่ เพราะการเล่นจะแยกขาดออกจากการเรียนรู้ แต่เมื่อเราออกแบบเกมเพื่อการเรียนรู้ จึงรู้ว่าผู้เรียนได้เรียนแบบไม่รู้ตัว เล่นไปด้วย จดจำข้อมูลไปด้วย ทิศนา แขมมณี (2550) อธิบายว่า วิธีสอนโดยใช้เกม คือ กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา และนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรม วิธีการ และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่างๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง ซึ่งรูปแบบและวิธีการจะแตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลาย

บอร์ดเกม (Board Games) หรือเกมกระดาน เป็นเกมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อความบันเทิง ฐิติพล ขำประถม (2558) กล่าวว่าบอร์ดเกมมีหลายประเภท หลายรูปแบบ เป็นเกมที่ใช้การ์ด หรือใช้ชิ้นส่วนหรือตัวหมากวางไว้บนพื้นที่เล่น มีทั้งแบบที่มีกติกาง่ายๆ จนถึงเกมที่มีกติกาซับซ้อน ต้องใช้แผนการหรือยุทธวิธีเข้าช่วย โดยมีการแบ่งประเภทของบอร์ดเกมไว้ 5 ประเภท คือ เกมครอบครัว (Family Games) เกมวางแผน (Strategy Games) ปาร์ตี้เกม (Party Games) เกมนามธรรม (Abstract Games) และเกมที่มีสถานการณ์ (Thematic Games) สิ่งที่น่าสนใจในมุมมองของการสื่อสารการแสดงก็คือ บอร์ดเกมบางเกมมีกลศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะสื่อสารการแสดงอยู่ด้วย ได้แก่ การแสดง (Acting) ความจำ (Memory) การสวมบทบาท (Role-Playing) การจำลองเหตุการณ์ (Simulation) และการเล่าเรื่อง (Storytelling)

ผู้เขียนจึงสนใจในการทดลองสร้างสรรค์บอร์ดเกมที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือการเรียนการสอนทักษะสื่อสารการแสดง ผ่านเรื่องราวที่สามารถนำมาใช้เป็นกรณีศึกษาให้กับนักศึกษาได้ โดยผู้วิจัยเลือกเรื่องราวที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง (Bulling) ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และส่งผลกระทบกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาโดยตรงผ่านบอร์ดเกม

2. วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์บอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับเสริมทักษะสื่อสารการแสดงของนักศึกษาสาขาศิลปะการแสดงโดยศึกษาองค์ประกอบของบอร์ดเกมตามกลศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะสื่อสารการแสดง

3. ทักษะสื่อสารการแสดง

ทักษะสื่อสารการแสดง หมายถึง ความสามารถและความชำนาญในการสื่อสารการแสดง เพื่อสื่อสารถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ให้ผู้ชมรู้สึกคล้อยตาม ประทับใจ อันเป็นทักษะที่จำเป็นของนักแสดงในฐานะผู้ส่งสารในกระบวนการสื่อสารในการแสดง ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาศิลปะการแสดง ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร (2560) กล่าวว่า สื่อสารการแสดง หมายถึง การสื่อสารด้วยกลวิธีการแสดงออก (Express) ที่อาศัยแนวปฏิบัติบางประการจากศาสตร์ด้านการศิลปะการแสดง (Performing Arts) หรือ การละคร (Drama) เข้ามาผนวก โดยมีเป้าหมายเพื่อสื่อสารไปยังผู้รับให้เกิดความรู้สึกกระทบทางอารมณ์หรือจินตนาการอันจะนำไปสู่การรับรู้เชิงเหตุผลหรือข้อมูลต่างๆ ที่ผู้ส่งสารต้องการเสนอเพื่อให้การสื่อสารมีศิลปะเข้ามาผสมผสานเพราะจุดเชื่อมโยงที่สำคัญของการรับรู้ของมนุษย์คือต้องเพลิดเพลินหรือได้รับความพึงพอใจขณะสื่อสารไปพร้อมกันด้วย

สดใส พันธุโกมล (2538) กล่าวว่า นอกเหนือจากทักษะการแสดง (Acting) แล้ว นักแสดงจะต้องพัฒนาทักษะอื่นๆ ที่ส่งเสริมการเป็นนักแสดง รวมถึงจะต้องมีคุณสมบัติที่พึงจะเป็น คือ 1) ความงดงามของจิตใจ การสำนึกพึงมีต่ออาชีพนักแสดง ต่อตนเอง และส่วนร่วม 2) ความพร้อมของร่างกายและเสียง จึงต้องมีการดูแลฝึกฝนร่างกายและเสียงให้พร้อมเสมอ 3) ความพร้อมของอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างพอเหมาะ โดยสร้างขึ้นมาจากภายใน 4) ความพร้อมของประสาทสัมผัสที่ไวและละเอียดอ่อนเพื่อนำมาใช้ในการแสดงได้ 5) การมีสมาธิสูงในการแสดงจะทำให้นักแสดงจุดหมายในการแสดงที่ชัดเจน 6) ความสามารถในการสังเกตที่ควรได้รับการฝึกฝนกระทั่งติดเป็นนิสัย เพื่อนำมาใช้ในการแสดงและการตีความหมายบทละคร โดยการฝึกสังเกตจากสิ่งรอบตัว 7) ความจำ และรักษาประสบการณ์ของชีวิตมาเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์อารมณ์และความรู้สึกในการแสดง 8) ความเข้าใจชีวิตมนุษย์ เข้าใจตนเองและผู้อื่น เข้าใจบทบาทของตัวละครที่จะแสดง 9) ความเชื่อในบทบาทที่ตนกำลังแสดงเพื่อถ่ายทอดความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตัวละคร

4. การออกแบบบอร์ดเกม เพื่อการเรียนรู้

Boss Lab Board Game (2019) ได้จำแนกแนวทางการออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้เป็นกระดุม 5 เม็ดของการออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้ ได้แก่ 1) กำหนดเนื้อหา (Contents) คือการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่ต้องการใช้ให้เกมเป็นตัวสอน โดยการกำหนดขอบเขตเนื้อหาจะส่งผลต่อการออกเกมเป็นอย่างมาก เช่น หากเลือกขอบเขตของเนื้อหาที่กว้างหรือแคบมากเกินไป เกมที่ออกแบบมีรูปแบบการเล่นที่ยุ่งยากซับซ้อนหรือง่ายตามไปด้วย ไม่ก่อให้เกิดความท้าทายหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากที่จะเล่นเกมต่อไป 2) เลือกสถานการณ์

(Themes) คือการกำหนดรูปแบบสถานการณ์ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้โดยใช้เกม ซึ่งสถานการณ์ที่สมจริงจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีประสบการณ์ร่วมและนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี 3) เลือกใช้กลไก (Mechanics) เนื่องจากตัวเกมจะต้องใช้ระบบการเล่นในการขับเคลื่อนตัวเกม กลไกที่นำมาใช้ต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและสถานการณ์ 4) ทดสอบ (Play test) หากได้ออกแบบเกมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรที่จะหาผู้เล่นทดสอบหรือสถานที่ทดสอบเกม เนื่องจากผู้พัฒนาเกมจะมีการสร้างระบบและรูปแบบเกมด้วยตนเอง เป็นการมองเพียงมุมเดียว จึงต้องให้ผู้เล่นอื่นมาช่วยหาจุดบอดหรือที่เรียกว่า บั๊ก (Bug) ดังนั้นการทดสอบเกมจะเป็นการตรวจสอบระบบเกมให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ยิ่งถูกทดสอบมากเท่าไร เกมก็จะยิ่งพบบั๊กที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น 5) พัฒนาตัวเกม (Development) หลังจากทดสอบเกม จากนั้นจะเป็นการนำข้อมูลและข้อเสนอแนะมาปรับให้เกมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่ความสนุก เกมการเรียนรู้ต้องสามารถให้ความรู้ได้ถูกต้องอีกด้วย ดังนั้นการนำจุดบอดหรือข้อบกพร่องมาพัฒนาตัวเกมเพื่อปิดช่องโหว่และปรับแต่งให้เข้าที่เข้าทางมากขึ้น จะทำให้เกมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพในการใช้สอนพร้อมด้วยความสนุกสนานภายในตัว

ในการออกแบบเกมเพื่อสร้างการเรียนรู้ กลศาสตร์ของเกม (Game Mechanics) เป็นตัวกำหนดว่ากระบวนการเล่นเกมเป็นอย่างไร นอกจากนั้นกลศาสตร์เป็นสิ่งที่ทำให้เกมเป็นเกมอย่างสมบูรณ์ เป็นการวางปฏิสัมพันธ์และกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และมีการจำแนกกลศาสตร์ของเกม ตามที่อรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์ (2557) ได้อ้างอิงจาก Jesse Schell (2008) ไว้เป็น 6 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) พื้นที่ว่าง (Space) หมายถึงสถานที่ต่างๆ ในเกมที่ผู้เล่นจะสามารถเข้าไปมีการกระทำบางอย่าง 2) วัตถุ คุณลักษณะและสถานะ (Objects, Attributes and States) หมายถึงสิ่งที่สามารถมองเห็นอยู่ในพื้นที่ เช่น ตัวละคร อุปกรณ์ตกแต่ง กระดานคะแนน เหรียญรางวัล 3) การกระทำ (Actions) หมายถึงสิ่งที่ผู้เล่นจะต้องทำในเกม 4) กฎ (Rules) เป็นกลศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของเกม เป็นตัวกำหนดพื้นที่ วัตถุ การกระทำ ข้อจำกัดของการกระทำ และเป้าหมาย 5) ทักษะ (Skill) จำแนกออกเป็นทักษะทางกายภาพ (Physical Skill) ทักษะทางจิตใจ (Mental Skill) และทักษะทางสังคม (Social Skill) 6) โอกาส (Chance) หมายถึงความแน่นอนและไม่แน่นอน กลศาสตร์นี้จะเป็นการเพิ่มความสนุก ความตื่นเต้นให้กับเกม

ธีระวุฒิ ศรีมังคละ (2562)ได้กล่าวว่าบอร์ดเกมที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้นั้นจะต้องมีการจัดระบบข้อมูล และกรอบแนวคิด เกมเหล่านี้จะเชื่อมโยงความรู้ใหม่ เมื่อผู้เล่นร่วมกันเป็นทีมก็จะได้เรียนรู้ร่วมกัน ไม่มีใครรู้สึกแปลกแยกจากการเรียนรู้หรือรู้สึกว่าเรียนไม่ทันเพื่อน ผู้เล่นต้องเผชิญและค้นหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ จะทำให้ผู้เล่นเกิดความเข้าใจมากกว่าการเรียนแบบที่ผู้เล่นไม่มีส่วนร่วม

5. ปัญหาการรังแกกัน (Bullying) ในสถานศึกษา

สุริยา ฆ้องเสนาะ (2561) กล่าวว่า ปัญหาการรังแกกัน (Bullying) ของเด็กและวัยรุ่นในโรงเรียนมีให้เห็นอยู่ทุกวันจากการนำเสนอของสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และทางโซเชียลมีเดียต่างๆ กลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ คนรังแกมักเป็นเพื่อนในโรงเรียนและคนใกล้ชิดซึ่งมักจะคุ้นชินกับการใช้อำนาจและการใช้ความรุนแรงกับผู้อื่น และสิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญคือผู้ถูกรังแกไม่รู้ว่าจะต้องหาทางออกหรือขอความช่วยเหลือได้อย่างไร นอกจากนี้คนที่เห็นเหตุการณ์ก็มักจะไม่เข้าไปช่วยเพราะเห็นว่าเป็นการเล่นกันและรู้สึกว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง ส่วนสถานศึกษามองเรื่องการรังแกกันเป็นเรื่องเล็กน้อย ดังนั้นการรังแกจึงเกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาการเรียนรู้ และความรู้สึกปลอดภัย

ในการใช้ชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียน และไม่มีนโยบายที่จะดำเนินการกับการรังแกที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างชัดเจน

การรังแกและกลั่นแกล้งที่พบเป็นประจำในโรงเรียนมี 6 ประเภท คือ 1) การกลั่นแกล้งทางร่างกาย เป็นการกลั่นแกล้งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด เกิดขึ้นเมื่อเด็กใช้กำลังทางกายเพื่อให้ได้อำนาจและการควบคุมเหนือเป้าหมาย เช่น การเตะ ตี ต่อย ตบ ผลัก และการกระทำทางกายอื่นๆ 2) การกลั่นแกล้งโดยคำพูด นับเป็นการกลั่นแกล้งที่ทำให้เกิดบาดแผลลึกในใจ เป็นการพูดต่อๆกันมาแบบปากต่อปาก 3) การคุกคามในเชิงสัมพันธภาพ เป็นการกลั่นแกล้งที่ซ่อนเร้นและค่อยเป็นค่อยไป บางครั้งอาจเรียกว่าการกลั่นแกล้งทางอารมณ์ ผู้รังแกมักจะแบ่งแยกผู้อื่นออกจากกลุ่มกระจายข่าวลือควบคุมสถานการณ์และทำลายความมั่นใจเป้าหมาย 4) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เป็นประเด็นที่กำลังขยายใหญ่ขึ้นในกลุ่มคนอายุน้อย และยังขยายวงกว้างมากขึ้นเนื่องจากเทคโนโลยีทำให้พวกเขารู้สึกไร้ตัวตนมีเกราะกำบังและห่างเหินจากสถานการณ์จริง ทั้งการโพสต์รูปที่ทำให้เกิดความเสียหาย การข่มขู่ทางออนไลน์ และการส่งอีเมลหรือข้อความที่ทำให้เกิดความเสียหาย 5) การกลั่นแกล้งทางเพศ ผู้ตกเป็นเหยื่อจะเกิดความอับอาย และความรำคาญ ตัวอย่างเช่นการเรียกชื่อโดยมีนัยทางเพศ การแสดงความเห็นอย่างหยาบคาย แสดงท่าทางที่หยาบโลน การสัมผัสโดยที่ไม่ได้รับอนุญาต 6) การกลั่นแกล้งโดยอคติ มักเกิดขึ้นกับเด็กก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นที่มีต่อเพื่อนนักเรียนต่างเชื้อชาติ ศาสนา หรือรสนิยมทางเพศ การกันแกล้งประเภทนี้อาจร่วมกับการกันแกล้งชนิดอื่นๆ เมื่อเกิดการกันแกล้งโดยอคติเด็กจะพุ่งเป้าไปยังคนอื่นที่แตกต่างจากพวกเขาและแบ่งแยกคนเหล่านั้นออกไป (สุริยา ฆ้องเสนาะ, 2561)

จากข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่าปัญหาการรังแกกันในสถานศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ที่ถูกมองข้าม เพราะความคิดของคนส่วนใหญ่มักคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย และบ่อยครั้งคิดว่าเป็นเรื่องของความเคยชิน จนบางครั้งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาแบบไม่มีวันจบสิ้น ประเด็นนี้ควรเป็นเรื่องสำคัญที่นักศึกษาต้องรับรู้ และรู้เท่าทันกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น นักศึกษาควรต้องตระหนักได้ว่าเรื่องใกล้ตัวนี้เป็นปัญหา และเป็นเรื่องใหญ่ ที่ต้องมีการแก้ไข โดยเริ่มจากทราบและรู้เท่าทันกับพฤติกรรมของตนเอง ก่อนที่จะเกิดสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดต่างๆ

6. กระบวนการออกแบบการ์ดเกม ชุด BULLY TELLING

ก่อนการออกแบบการ์ดเกม ผู้เขียนได้ใช้กิจกรรมการตีตรา (Amnesty International Thailand; 2019) ซึ่งเป็นกิจกรรมสำหรับเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน และการไม่เลือกปฏิบัติ เกมจากหนังสือคู่มือกิจกรรมสู่การอยู่ร่วมกันแบบเคารพสิทธิมนุษยชน ของ สสส.ร่วมกับนักศึกษาสาขาศิลปะการแสดงหลากหลายชั้นปี เพื่อระดมความคิดและรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาประเด็นการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจริง

กิจกรรมการตีตราเป็นการเขียนอัตลักษณ์ต่างๆ ในสังคมลงในกระดาษโพสต์อิท เช่น ศิลปิน พนักงานสตาร์บัค ผู้ป่วยโรคซึมเศร้า คนพิการ เด็กขายพวงมาลัย นายกรัฐมนตรี เป็นต้น จากนั้นแปะที่หน้าผากของผู้เล่นทุกคน โดยห้ามให้ผู้เล่นคนนั้นเห็นข้อความ จากนั้นภายใน 45 นาที ให้ผู้เล่นคนอื่นๆ กล่าวทักทายกันและกันเหมือนเจอคนตามที่แปะอยู่โดยห้ามพูดคำที่แปะบนหน้าผาก ในขณะนั้นผู้เล่นแต่ละคนก็ต้องพยายามเดาว่าตัวเองได้รับบทบาทเป็นอะไร จากคำพูดหรือท่าทีปฏิบัติของผู้อื่นที่มีต่อเรา แล้วค่อยๆ สวมบทบาทและแสดงมุมมองของบทบาทนั้นๆ เมื่อเสร็จสิ้นให้ทุกคนเปิดคำที่หน้าผาก จากนั้นระดมความคิดสิ่งที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม ผู้เขียนได้สังเกตเห็นลักษณะการพูดการแสดงท่าทางในลักษณะจากบทบาทต่างๆ ในสังคมผ่านมุมมองของนักศึกษา ทราบถึงพฤติกรรม ความรู้สึกและมุมมองของแต่ละบทบาทว่ามีท่าทีเช่นใดบ้างกับบทบาทในสังคม เห็นมุมมอง

ความคิดที่แตกต่างกันของแต่ละบทบาท ลดการเหมารวม เข้าใจความแตกต่างในสังคมที่มีความหลากหลายในปัจจุบันนี้

หลังจากการทำกิจกรรมผู้เขียนได้ให้นักศึกษาระดมความคิด โดยแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มนักศึกษาชาย กลุ่มนักศึกษาที่เรียบร้อย กลุ่มนักศึกษาที่ชอบการกลั่นแกล้ง รวมถึงกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่พึ่งเริ่มเข้าสู่โลกมหาวิทยาลัย จากนั้นผู้เขียนให้โจทย์แต่ละกลุ่มระดมความคิดและเขียนลงกระดาษของกลุ่ม โดยนำประเด็นการดลั่นแกล้งในสังคมมาเป็นโจทย์ คือ คำพูดที่รู้สึกว่าหากคนอื่นได้ยินจะรู้สึกไม่พอใจ พฤติกรรมที่ไม่ชอบให้ใครกระทำกับตัวเอง บริเวณในสถานศึกษาที่อาจเกิดการกลั่นแกล้งขึ้น และพฤติกรรมบนโลกโซเชียลมีเดียที่ไม่ชอบเห็น ซึ่งเมื่อแต่ละกลุ่มเขียนของตัวเองเสร็จ จะมีการให้แลกกันอ่านเพื่อรับรู้มุมมองของคนกลุ่มอื่น สิ่งที่ผู้เขียนค้นพบคือ นักศึกษามีมุมมองที่เปิดกว้างขึ้นในการรับรู้ความรู้สึกของแต่ละบทบาท คำบางคำหรือพฤติกรรมบางอย่างเป็นเรื่องที่คุ้นชินและเกิดขึ้นในชีวิตปัจจุบัน แต่เป็นเรื่องที่คนบางกลุ่มรู้สึกไม่ดี กลุ่มผู้ชายเกลียดการโดนดูถูกด้วยคำง่ายๆ กลุ่มผู้หญิงมักเกลียดพฤติกรรมคุกคามต่างๆ ทางร่างกาย เป็นต้น เมื่อได้ข้อมูลข้างต้นผู้เขียนจึงได้จำแนกตัวละคร และลักษณะของการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาเป็นหมวดๆ รวบรวมข้อมูลจากทั้ง 2 กิจกรรมเพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์บอร์ดเกมต่อไปโดยใช้แนวทางการออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้กระดุม 5 เม็ดของการออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้ (Boss Lab Board Game; 2019) เพื่อสร้างสรรค์บอร์ดเกมครั้งนี้ ดังนี้

1) แนวของบอร์ดเกม

ผู้เขียนได้ศึกษากระบวนการและแนวทางในการออกแบบบอร์ดเกม ซึ่งพบว่ามีลักษณะที่หลากหลายและมีเงื่อนไขที่แตกต่างกันออกไป โดยแนวของบอร์ดเกมที่บทความวิชาการนี้สนใจ ได้แก่ แนวเล่าเรื่อง (Story telling) เป็นแนวของบอร์ดเกมที่ผู้เล่นจะต้องเล่าเรื่องในเกม ซึ่งมีความสอดคล้องกับเกมเล่าเรื่องในเกมการแสดงที่กำหนดให้ผู้ที่เล่นเกมการแสดงต้องเล่าเรื่อง และแนวดราฟการ์ด (Draft Card) เป็นแนวการเล่นที่ผู้เลือกต้องเลือกการ์ดใช้ และจั่วการ์ดขึ้นใหม่ขึ้นมือเพื่อเป็นทางเลือกในการใช้เล่าเรื่องซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในทักษะการสื่อสารการแสดง

2) วางจุดประสงค์ของเกม

จุดประสงค์หลักของบอร์ดเกมนี้เพื่อให้นักศึกษาสาขาศิลปะการแสดง ได้ฝึกทักษะสื่อสารการแสดงไม่ว่าจะเป็นการแสดง (Acting) ความจำ (Memory) การสวมบทบาท (Role-Playing) การจำลองเหตุการณ์ (Simulation) และการเล่าเรื่อง (Storytelling) โดยผู้เขียนได้นำเรื่องปัญหาการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาเป็นเรื่องหลักในการเล่าเรื่อง โดยมีตัวละครที่แตกต่างกัน และมีสถานการณ์ต่างๆ ที่นำมาจากเรื่องราวการกลั่นแกล้งในชีวิตประจำวันในโรงเรียน มาใช้เป็นการดำเนินเรื่องต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะสื่อสารการแสดงและตระหนักถึงปัญหาการรังแกในสถานศึกษาผ่านมุมมองที่หลากหลายของผู้เรียน

3) ประเภทและสถานการณ์ของเกม

ผู้เขียนเลือกประเภทของเกมเป็น 1) ปาร์ตี้เกม (Party Games) สามารถเล่นเป็นหมู่คณะ มีกติกาไม่ซับซ้อน ใช้เวลาน้อย และมีอุปกรณ์ไม่มาก ส่วนใหญ่จะเน้นที่ไหวพริบ 2) เกมที่มีสถานการณ์ (Thematic Games) เป็นเกมที่มีการเล่าเรื่อง มีเนื้อหาชัดเจน มีที่มาที่ไปของเหตุการณ์ มีรายละเอียดของตัวละคร มีความเป็นมาขององค์ประกอบต่างๆ มีเอกลักษณ์เฉพาะ ไม่เน้นการวางแผนแต่มีส่วนที่ทำให้เกิดการปะทะกันโดยตรงระหว่างผู้เล่น เกมแนวนี้จึงมักมีกลศาสตร์ไม่ซับซ้อน เน้นที่บรรยากาศของเนื้อเรื่องโดยสถานการณ์ของบอร์ดเกมนี้คือ

เรื่องราวการกลั่นแกล้งในสถานศึกษา ผ่านตัวละคร ผ่านเรื่องราว สถานที่ คำพูด และการกระทำต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผ่านเรื่องเล่าของผู้เรียนในแต่ละรอบ

4) กลศาสตร์ของเกม ปัจเจกสำคัญ และอุปกรณ์ต่างๆ

กฎเกณฑ์ กระบวนการ และข้อมูล ซึ่งอยู่ในหัวใจหลักของเกม โดยผู้เขียนได้ศึกษาองค์ประกอบของเกมที่ออกแบบตามกลศาสตร์ของเกมตามแนวคิดของ Schell (Schell, 2008) และการออกแบบ ดังนี้

4.1) **พื้นที่ว่าง (Space)** คือ สถานศึกษาแล้วแต่การเล่าเรื่องของผู้เล่นในแต่ละรอบ

4.2) **การกระทำ (Actions)** เกมจะแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเล่าเรื่อง และช่วงย้อนความ ในแต่ละรอบผู้เล่นแต่ละคนจะต้องเล่าเรื่องผ่านมุมมองตามบทบาทตัวละครที่ได้รับ ผ่านการเลือกเปิดการ์ดสถานการณ์ต่างๆ ในมือ ภายในเวลา 10 นาที เมื่อหมดเวลา จะเข้าสู่ช่วงทบทวนเรื่องราว โดยให้ผู้เล่นแต่ละคน ทบทวนเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้นทีละคน ซึ่งในแต่ละการ์ดสถานการณ์จะมีคะแนนให้สะสม หากไม่สามารถเล่าเรื่องได้ ก็จะข้ามไปที่ผู้เล่นคนต่อไป โดยรูปแบบในช่วงเล่าเรื่องจะเป็นการช่วยกันเล่าเป็นทีม แต่ในช่วงย้อนความเป็นการแข่งขันผ่านทักษะต่างๆ ที่นำมาใช้ในการเรียนรู้

4.3) **วัตถุ คุณลักษณะและสถานะ (Objects, Attributes and States)** เนื่องจากเป็นรูปแบบปาร์ตี้เกม (Party Games) จึงมีอุปกรณ์ไม่มาก และไม่ซับซ้อน ส่วนใหญ่จะเน้นที่ไหวพริบ โดยแบ่งอุปกรณ์ดังนี้

4.3.1) <u>การ์ดตัวละคร (Character Card)</u> ทั้งหมด 20 ใบ ตามบุคคลที่มีลักษณะต่างๆ ในสถานศึกษา ดังนี้ เด็กใหม่ เด็กขยัน เด็กพิการ รุ่นพี่หน้าตาดี รุ่นพี่ชอบความรุนแรง เด็กไฮโซ เด็กเน็ตไอดอล เด็กมีโลกส่วนตัว เด็กสายปาร์ตี้ เด็กขี้ประจบ นักเรียนรุ่นน้อง อาจารย์จอมระเบียบ อาจารย์ที่ปรึกษาแสนดี ผู้ปกครองขี้โวยวาย อาจารย์ไร้ศีลธรรม แม่บ้านล้างห้องน้ำ ยามคุมที่จอดรถ ลูกตำรวจใหญ่ หลานอธิการบดี และลูกคนขายพวงมาลัย

4.3.2) <u>การ์ดที่ใช้เล่น (Draft Card)</u> เป็นการ์ดที่ใช้สำหรับการเล่าเรื่อง โดยแบ่งออกเป็น 3 หมวด แบ่งออกเป็น 3 สี ดังนี้ การ์ดสีแดงเป็นการ์ดคำพูดต่างๆ การ์ดสีเขียวเป็นการ์ดสถานที่ต่างๆ และการ์ดสีน้ำเงินคือการกระทำต่างๆ โดยในการ์ดจะมีคะแนนที่แตกต่างกันตั้งแต่ 1-5 คะแนน

4.4) **กฎ (Rules)** การเล่นบอร์ดเกมนี้จะแบ่งเป็น 2 ช่วง คือช่วงเล่าเรื่อง และช่วงทบทวนเรื่องเล่า ผู้เล่นทุกคน (ตั้งแต่ 2-20 คน) จะช่วยกันเล่าเรื่องจากมุมมองบทบาทตัวละครที่ได้รับ โดยผู้เล่นต้องทำงานเป็นทีมเพื่อเล่าเรื่องภายใน 10 นาที การ์ดแต่ละใบที่ลงจะนับเป็นคะแนน 1 คะแนน เมื่อเข้าสู่ช่วงทบทวนผู้เล่นแต่ละคนจะต้องแข่งขันกันทวนเรื่องราวที่เกิดขึ้นในช่วงแรก เพื่อให้ได้คะแนนที่ปรากฏบนการ์ดนั้นๆ สรุปคะแนนและหาผู้ชนะโดยมีรายละเอียดการเล่น ดังนี้

4.4.1) แจกการ์ดตัวละครให้ผู้เล่นคนละ 1 ใบ เพื่อให้ผู้เล่นเล่าผ่านมุมมองบทบาทของตัวละครนั้นๆ

4.4.2) เข้าสู่ช่วงที่หนึ่งคือช่วงเล่าเรื่อง แจกการ์ดที่ใช้เล่น (Draft Card) คนละ 5 ใบ หาผู้เล่นคนแรก

4.4.3) ผู้เล่นคนแรกจะเป็นคนเริ่มเล่า โดยเลือกการ์ดบนมือของตัวเอง 1 ใบ เพื่อใช้ในการเล่าเรื่อง เมื่อลงการ์ด 1 ใบจะได้คะแนน 1 คะแนน

4.4.4) เมื่อผู้เล่นลงการ์ดไปแล้ว ให้จับการ์ดที่ใช้เล่นในกองขึ้นมาทนแทน 1 ใบ

4.4.5) จากนั้นให้เลื่อนไปทีละคน (ทางซ้ายหรือขวาก็ได้) เพื่อเป็นคนเล่นคนต่อไป โดยต้องเล่าเรื่องต่อให้เป็นเรื่องราวเดียวกัน และสอดคล้องกับตัวละครที่ได้รับ

4.4.6) เล่าวนไปเรื่อยๆ ภายใน 10 นาที จนหมดเวลา ผู้เล่นที่เป็นคนสุดท้ายจะต้องสรุปเรื่องให้จบจึงจะได้คะแนน จากนั้นให้ทุกคนทิ้งการ์ดที่เหลือบนมือ

4.4.7) เข้าสู่ช่วงที่สองคือช่วงทบทวนเรื่องราว โดยผู้เล่นคนสุดท้ายที่ได้เล่าเรื่องจะเป็นผู้เริ่มทบทวนเรื่องราวตั้งแต่ต้นเรื่อง พร้อมเปิดการ์ดแรกที่คนแรกเริ่มเล่า หากเล่าถูก จะได้คะแนนที่ปรากฏอยู่บนการ์ด แต่ถ้าเล่าผิดจะโดนหักคะแนน 5 คะแนน (เมื่อเปิดการ์ดแล้วผิด) แต่หากไม่แน่ใจหรือไม่มั่นใจ มีโอกาสที่จะไม่เปิดและข้ามให้คนต่อไปเป็นคนเล่าเรื่องแทน โดยไม่เสียคะแนน

4.4.8) คนต่อไปที่ได้เล่นจะอยู่ตำแหน่งอีกทางจากในช่วงเล่าเรื่อง (ถ้าตอนเล่าวนไปทางซ้าย ตอนสรุปให้เล่าวนไปทางขวา) เพื่อเพิ่มความสับสนในการจำเรื่องราว

4.4.9) ให้ทบทวนและเก็บคะแนนจนจบเรื่องราวทั้งหมด จึงสรุปคะแนนและหาผู้ที่ได้คะแนนสูงสุด

4.5) **ทักษะ (Skill)** ในเกมนี้ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ ทักษะสื่อสารการแสดงในการเล่าเรื่อง ได้แก่ การแสดง (Acting) ความจำ (Memory) การสวมบทบาท (Role-Playing) การจำลองเหตุการณ์ (Simulation) และการเล่าเรื่อง (Storytelling) โดยใช้เรื่องการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์แต่ละคน นอกจากนั้นยังช่วยในเรื่องการสังเกต และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทราบถึงลักษณะตัวละครที่หลากหลาย

4.6) **โอกาส (Chance)** ในเกมนี้เปิดกว้างในเรื่องของการเล่าการ์ดตัวละครมากมาย และจำนวนการ์ดที่ใช้เล่นที่หลากหลาย ในแต่ละรอบที่เล่นก็จะเปิดอิสระให้ผู้เล่นได้ใช้จินตนาการและประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป ดังนั้นเรื่องราวที่เล่าก็มักไม่ซ้ำกัน และเกิดเรื่องราวใหม่ๆ เป็นการเพิ่มความสนุก ความตื่นเต้นให้กับผู้เล่น

5) ทดลองกลไกของเกม

ผู้เขียนได้ผลิตและมีการนำเกมทดลองเล่นกับนักศึกษาที่เป็นนักแสดงในสาขาศิลปะการแสดง จำนวน 15 คน เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของเกม และได้มีการอภิปรายร่วมกันหลังการเล่นเพื่อสอบถามเรื่องทักษะสื่อสารทางการแสดง พบว่าระหว่างการเล่นนักศึกษาจะใช้ทักษะและประสบการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในสถานศึกษามาใช้เล่าเรื่องได้เป็นอย่างดี มีความสนุกสนานจากการเทียบเคียงประสบการณ์ของตนเอง ด้วยเวลาที่จำกัดจึงมีบางคนที่เล่าออกนอกเรื่อง ผู้เล่นคนอื่นก็จะขัดและให้เล่าใหม่ จึงทำให้เสียเวลา เมื่อเข้าสู่ช่วงของการทบทวนเรื่องราว หลายคนที่สนใจแต่การเล่าเรื่อง และพยายามจะทำคะแนน มักจะขาดทักษะการฟัง จึงเสียคะแนนเมื่อเล่าผิด และเนื่องจากการเล่นเป็นกลุ่มใหญ่ด้วยตัวละครที่หลากหลายจึงทำให้เรื่องเกิดความซับซ้อนมาก ส่งผลในช่วงสรุปตอนจบ จึงมีบ้างที่ไม่สมเหตุสมผล อีกกรณีคือเรื่องการทบทวนเรื่องราวมักเกิดปัญหาเนื่องจากเรียบเรียงเรื่องช่วงเหตุการณ์ต่างๆ ได้ไม่เหมือนเดิม แต่สุดท้ายทุกคนก็สามารถทบทวนเรื่องราวได้จนจบเรื่อง จนสรุปคะแนนและหาผู้ชนะได้ในที่สุด จากนั้นจึงได้มีการพูดคุยหลังการเล่นเพื่อสอบถามความรู้สึกในการเรียนรู้ รวมถึงทบทวนการใช้ทักษะการสื่อสารในแต่ละรูปแบบที่เกิดขึ้นจากการเล่นเกมครั้งนี้

7. สรุป

จากการสร้างสรรค์บอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้เรื่องทักษะสื่อสารการแสดง ได้มีการนำกลไกจากเกมต่างๆ ที่ผู้เขียนเคยเล่น มาประยุกต์ และวางแผนเพื่อนำมาใช้ในเกมนี้เป็นจำนวนมาก ผู้เขียนได้ศึกษาแนวทางการออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้โดยคำนึงถึงทักษะต่างๆ ทางการสื่อสารการแสดง ไม่ว่าจะเป็นการแสดง (Acting) ความจำ (Memory) การสวมบทบาท (Role-Playing) การจำลองเหตุการณ์ (Simulation) และการเล่าเรื่อง (Storytelling) มาใช้ในการออกแบบบอร์ดเกม ตามกระดุม 5 เม็ดของการออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้ (Boss Lab Board Game, 2019) ได้แก่ 1) กำหนดเนื้อหา (Contents) เป็นการกำหนดให้เรื่องราวเกิดขึ้นในสถานศึกษาซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักศึกษา 2) เลือกสถานการณ์ (Themes) โดยมีการกำหนดตัวละครและเรื่องราวเกี่ยวกับกลั่นแกล้งในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่สมจริงและช่วยกระตุ้นให้ผู้เล่นมีประสบการณ์ร่วม 3) เลือกใช้กลไก (Mechanics) เป็นแนวการเล่าเรื่อง (Storytelling) และแนวดราฟการ์ด (Draft Card) เพื่อให้เหมาะกับการเรียนรู้ทักษะสื่อสารทางการแสดง 4) ทดสอบ (Play test) กับตัวแทนนักศึกษาแต่ละชั้นปีในสาขาศิลปะการแสดง 5) พัฒนาตัวเกม (Development) หลังจากทดสอบเกมก็ได้มีการแก้ไขการ์ดตัวเลือกบางตัวเลือกให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผลงานการอภิปรายหลังการทดลองพบว่านักศึกษาสนุกกับการเรียนรู้ รูปแบบของเกมตามคุณสมบัติที่นักแสดงพึงจะเป็นของสดใส พันธุโกมล ดังนี้ 1) ความงดงามของจิตใจ นักศึกษามีความชอบและสนุกกับการสวมบทบาทและภูมิในกับสิ่งที่ตนเองได้ช่วยเพื่อนเล่าเรื่อง 2) ความพร้อมของร่างกายและเสียง การใช้เสียงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเล่าเรื่อง เพราะหากผู้เล่นเล่าด้วยเสียงที่ไม่น่าฟัง ผู้เล่นคนอื่นก็จะจับประเด็นไม่ได้ และอาจข้ามความสนใจในช่วงนั้นไปได้ 3) ความพร้อมของอารมณ์ความรู้สึก หลายคนเกิดอารมณ์ร่วมตามเรื่องราวที่เล่าจนบางครั้งทำให้เรื่องเล่าไปในทิศทางที่แย่มากๆ อาจเพราะเกิดจากจังหวะของเรื่องที่อาจเป็นไปได้ และอาจเกิดจากความคึกคะนองในการเล่าเหตุการณ์ต่างๆ 4) ความพร้อมของประสาทสัมผัส นักศึกษาได้ใช้ประสาทสัมผัสหลายส่วนเพื่อนำมาเล่าและใช้ในการจับใจความสำคัญของเรื่อง เช่น การใช้ตา การใช้หู และการจดจำท่าทางของผู้เล่น 5) การมีสมาธิสูง เป็นสิ่งที่นักศึกษาได้จากเกมนี้มากที่สุด เนื่องจากต้องใช้ทั้งสองส่วนของเกม ทั้งการใช้สมาธิในเล่าเรื่องและการฟังเพื่อนเล่า เมื่อถึงช่วงที่สองของเกมก็ต้องใช้สมาธิในการทบทวนเรื่องราวต่างๆ นั้นเอง 6) ความสามารถในการสังเกต ในเรื่องเล่าที่ทุกคนเล่า จะผ่านตัวละครที่ทั้งใกล้และไกลตัวเอง แต่นักศึกษาจะใช้การสังเกตและการเทียบเคียงตามสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และเล่าเป็นเรื่องราวออกมาได้ 7) ความจำ และการดึงประสบการณ์ของชีวิตเป็นส่วนที่สำคัญอย่างมาก ทำให้ทราบว่าจริงๆ แล้วเรื่องการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมาก และนักศึกษาทราบดีว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ควรเกิดขึ้น แต่ก็ปล่อยให้เป็นความเคยชินของชีวิต 8) ความเข้าใจตนเองและผู้อื่น เมื่อนักศึกษาได้สวมบทบาททางการแสดงเป็นตัวละครอื่นๆ ที่ไม่ใช่ตัวเอง เหตุการณ์จะคล้ายกับกิจกรรมตีตราที่เคยได้ทำ ซึ่งทำให้เห็นมุมมองของพฤติกรรม ความรู้สึกและมุมมองของแต่ละบทบาทว่ามีท่าทีเช่นใดกับบทบาทในสังคม ความคิดที่แตกต่าง การเหมารวมทางความคิด 9) ความเชื่อในบทบาทที่ตนกำลังแสดง เพื่อถ่ายทอดความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งผู้เล่นทุกคนพยายามรักษากฎกติกาของเกม จึงเชื่อในบทบาทและเล่าผ่านมุมมองของแต่ละตัวละคร และสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นผู้เขียนพบการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ได้เทียบเคียงสถานการณ์จริงในชีวิต การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการสร้างสถานการณ์จริงผ่านการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์

8. ข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์บอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้เรื่องทักษะสื่อสารการแสดงของนักศึกษาสาขาศิลปะการแสดง ครั้งนี้ เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือในการสอนนักศึกษาที่สนใจการเป็นนักแสดง การนำบอร์ดเกมมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจ เนื่องจากกลไกของเกมมีความสนุกสนาน และทำให้เกมดำเนินไปได้ด้วยตนเองอยู่แล้ว แต่การเพิ่มข้อมูล และการเทียบเคียงเหตุการณ์ต่างๆ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการเล่นเกมครั้งนี้ การสร้างเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการแทรกข้อมูลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง (Bullying) ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องอันตรายที่ใกล้ตัวมาก ซึ่งเกมนี้อาจจุดประกายให้นักศึกษาได้ตระหนักว่าความสนุกเล่นๆ ของการล้อเลียน การใช้กำลัง การพูดจา การปฏิบัติทางสังคม หรือแม้แต่การใช้งานของโซเชียลมีเดียในปัจจุบัน อาจไม่ใช่เรื่องสนุกของคนทุกคนก็เป็นได้ การสร้างบอร์ดเกมมาใช้ในการเรียนการสอนครั้งนี้ยังเป็นแนวทางในการดัดแปลงและพัฒนาเพื่อนำไปใช้ในรายวิชาอื่นๆ ด้านการพูด การฟัง การแสดง และสามารถฝึกสมาธิให้ผู้เรียนได้ นอกจากนั้นเกมนี้สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาที่ต้องการฝึกประสบการณ์การเล่าเรื่อง (Story telling) ซึ่งถือได้ว่าเป็นศาสตร์และศิลปะของการสื่อสารขั้นสูง

9. เอกสารอ้างอิง

ฐิติพล ขำประถม. (2558). **บอร์ดเกมธุรกิจแนวใหม่ที่กำลังเติบโต**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.komchadluek.net/news/kom-kid/204681 [1 สิงหาคม 2562]

ทิศนา แขมมณี. (2544). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดระบบการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธราการพิมพ์.

ธีระวุฒิ ศรีมังคละ. (2562). **บอร์ดเกมกับการสอนประวัติศาสตร์**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://www.gotoknow.org/posts/659998 [26 สิงหาคม 2562]

ประภัสสร จันทร์สถิตพร. (2560). **สื่อสารการแสดงกับบุคลิกภาพการสื่อสาร**. [ออนไลน์] https://scn.ncath.org/articles/performing-arts-and-communication-personality/ [10 กันยายน 2562]

รักชน พุทธรังษ์. (2560) **การประยุกต์ใช้บอร์ดเกมเพื่อพัฒนาทักษะสื่อสารการแสดง**. วิทยานิพนธ์. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สดใส พันธุโกมล. (2538). **ศิลปะของการแสดง (ละครสมัยใหม่)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริยา ฆ้องเสนาะ. (2561). **ปัญหาการรังแกกัน (Bullying) ในสถานศึกษา** [ออนไลน์] https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2561/hi2561-076.pdf [20 กันยายน 2562]

อรรถเศษฐ์ ปรีดากรณ์. (2557). **การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเรื่องวงสีธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** ปริญญานิพนธ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Amnesty International Thailand. (2019). **ชวนเล่นกิจกรรมตีตรา.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://www.facebook.com/AmnestyThailand [9 กันยายน 2562]

Boss Lab Board Game. (2019). **กระดุม 5 เม็ดของการออกแบบบอร์ดเกมการเรียนรู้.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://www.facebook.com/BGBiology/photos/a.411357796346499/475897963225815/?type=3&theater [30 สิงหาคม 2562]

ผลการใช้เทคนิคการสอน CIRC ที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านมะเดื่อ จังหวัดระยอง

THE EFFECTS OF USING THE CIRC TEACHING TECHNIQUE ON READING COMPREHENSION AND SUMMARY WRITING ABILITIES OF PRATHOM SUKSA III STUDENTS AT BAN MADUEA SCHOOL IN RAYONG PROVINCE

นางสาวนาตยา บุนนาค
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
E-mail: narttayabunnark@gmail.com
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยหะกร
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
E-mail: syahakorn@yahoo.com
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ์ เล็กวิไล
วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
E-mail: supawan2@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังได้รับการสอนด้วยเทคนิคการสอน CIRC และ (2) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังได้รับการสอนด้วยเทคนิคการสอน CIRC กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านมะเดื่อ จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียน 17 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน CIRC (2) แบบวัดความสามารถการอ่านจับใจความ และ (3) แบบวัดความสามารถการเขียนสรุปความ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคการสอน CIRC มีคะแนนความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคการสอน CIRC มีคะแนนความสามารถในการเขียนสรุปความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: เทคนิคการสอน CIRC การอ่านจับใจความ การเขียนสรุปความ ภาษาไทย ประถมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to compare the reading comprehension abilities of Prathom Suksa III students before and after being taught with the CIRC teaching technique; and (2) to compare the summary writing abilities of Prathom Suksa III students before and after being taught with the CIRC teaching technique. The research sample consisted of 17 Prathom Suksa III students in an intact classroom of Ban Maduea School in Rayong province during the first semester of the 2019 academic year, obtained by cluster sampling. The employed research instruments were (1) learning management plans for the CIRC teaching technique, (2) a reading comprehension ability test, and (3) a summary writing ability test. Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and t-test. Research findings showed that (1) the post-learning reading comprehension ability scores of the students who were taught with the CIRC teaching technique were significantly higher than their pre-learning counterpart scores at the .05 level; and (2) the post-learning summary writing ability scores of the students who were taught with the CIRC teaching technique were significantly higher than their pre-learning counterpart scores at the .05 level.

Keywords: CIRC teaching technique, reading comprehension, summary writing, Thai language, Prathom Suksa

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทย เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ใช้สืบต่อกันมาเป็นระยะเวลาหลายร้อยปี เป็นภาษาทางราชการที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย ดังนั้นภาษาไทยจึงมีความสำคัญอย่างมากที่คนไทยทุกคนจะต้องช่วยกันดำรงรักษาไว้ให้คงอยู่ต่อไปอย่างมั่นคง ในด้านการศึกษาภาษาไทยเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ หากนักเรียนขาดความรู้และทักษะต่าง ๆ ของภาษาไทยทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนแล้วนั้นจะทำให้นักเรียนขาดพื้นฐานในการรับสารส่งสาร ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน

จากความสำคัญดังกล่าวหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดคุณภาพนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระแกนกลางเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ได้คุณภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีความสามารถในการอ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้นๆ และบทร้อยกรองง่ายๆ ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบายจากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่ และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีมารยาทในการอ่าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 : 3) ซึ่งในงานวิจัยนี้จะกล่าวเฉพาะสาระการอ่านตามมาตรฐาน ท. 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัด ป.3/5 สรุปความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ แล้วเขียนสรุปความจากความรู้และข้อคิดที่ได้จากเรื่องที่อ่าน

จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนอ่านเรื่องแล้วไม่สามารถจับใจความสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่านและไม่สามารถเขียนสรุปความได้ ดังปรากฏจากผลการทดสอบระดับชาติ (NT) ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เมื่อปีการศึกษา 2561 ที่ผ่านมา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านมะเดื่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 มีผลการประเมินด้านความสามารถด้านภาษา ซึ่งประกอบด้วยการบอกความหมายของคำและประโยคจากเรื่องที่ฟัง ดู อ่าน การบอกความหมายของเครื่องหมาย/สัญลักษณ์ การตอบคำถามจากเรื่องที่ฟัง ดู อ่าน การบอกเล่าเรื่องราวที่ได้จากการฟัง ดู อ่านอย่างง่าย ๆ การคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากเรื่องที่ฟัง ดู อ่านและสื่อสารความรู้ ความเข้าใจ ข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟัง ดู อ่าน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 57.54 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลางหากเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาพบว่ากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายในห้องเรียนไม่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความจึงส่งผลให้นักเรียนอ่านจับใจความและเขียนสรุปความไม่ได้

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าแนวทางการแก้ปัญหาการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความข้างต้น จากการศึกษาค้นคว้าวิธีสอนในรูปแบบต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เทคนิคการสอน CIRC (Cooperative Integrated Reading And Composition) เป็นเทคนิคที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาดังกล่าว เนื่องจากเทคนิคการสอน CIRC เป็นเทคนิคสำหรับสอนการอ่าน การเขียนและทักษะทางภาษา (Language arts) เน้นที่หลักสูตรและวิธีการสอน โดยการนำการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ ช่วยพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ในเรื่องการอ่านจับใจความ เขียนสรุปความ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้เรียนทุกระดับชั้นทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม มีกระบวนการฝึกทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความอย่างเป็นรูปธรรม เทคนิคการสอน CIRC นี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการอ่านแบบเรียน การสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจและการบูรณาการภาษากับการเรียน (ทิศนา แขมมณี 2555 : 270) ตามแนวคิดของ Slavin

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาผลการใช้เทคนิคการสอน CIRC ที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านมะเดื่อ จังหวัดระยอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนด้วยเทคนิคการสอน CIRC ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

(2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการสอนด้วยเทคนิคการสอน CIRC ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เทคนิคการสอน CIRC

เทคนิคการสอน CIRC เป็นเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือสำหรับสอนการอ่านและศิลปะทางภาษา พัฒนาโดย Slavin และ Steven คณะอาจารย์มหาวิทยาลัย Johns Hopkins ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปีคริสต์ศักราช 1986 ซึ่ง ทิศนา แขมมณี (2555 : 270) กล่าวว่ารูปแบบ CIRC หรือ “Cooperative Integrated Reading And Composition” เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ รูปแบบนี้

ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการอ่านแบบเรียน การสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการบูรณาการภาษากับการเรียน โดยมีขั้นตอนดังนี้ คือ (1) ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการอ่าน นักเรียนในแต่ละกลุ่มจับคู่ 2 คน หรือ 3 คน ทำกิจกรรมการอ่านแบบเรียนร่วมกัน (2) ครูจัดทีมใหม่โดยให้แต่ละทีมมีนักเรียนต่างระดับความสามารถอย่างน้อย 2 ระดับ ทีมทำกิจกรรมร่วมกัน (3) ครูพบกลุ่มการอ่านประมาณวันละ 20 นาที แจ้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน แนะนำคำศัพท์ใหม่ ๆ ทบทวนศัพท์เก่า ต่อจากนั้นครูจะกำหนดและแนะนำเรื่องที่อ่านแล้วให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ (4) หลังจากกิจกรรมการอ่าน ครูนำการอภิปรายเรื่องที่อ่าน โดยครูจะเน้นการฝึกทักษะต่าง ๆ ในการอ่าน (5) นักเรียนรับการทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ นักเรียนจะได้รับคะแนนเป็นทั้งรายบุคคลและทีม (6) นักเรียนจะได้รับการสอนและฝึกทักษะการอ่านสัปดาห์ละ 1 วัน (7) นักเรียนจะได้รับชุดการเรียนการสอนเขียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อการเขียนได้ตามความสนใจ นักเรียนจะช่วยกันวางแผนเขียนเรื่อง และช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง (8) นักเรียนจะได้รับการบ้านให้เลือกอ่านและหนังสือที่สนใจ และเขียนรายงานเรื่องที่อ่านเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนที่บ้าน โดยมีแบบฟอร์มให้ จากขั้นตอนดังกล่าวพบว่า เทคนิค CIRC เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูมีหน้าที่ในการกำหนดเรื่องที่อ่าน แบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมการอ่านโดยฝึกทักษะการอ่านร่วมกัน จากนั้นจัดทีมใหม่เพื่อทำกิจกรรมการเขียนตามที่ครูกำหนด มีการประเมินผล การอ่านเพื่อความเข้าใจและให้รางวัลกับกลุ่มที่ทำคะแนนได้ตามเกณฑ์

ซึ่งในการศึกษาเทคนิคการสอน CIRC พบว่าสามารถพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของนักเรียนได้ โดยงานวิจัยของชุติมา ปะวะโพตะโก (2553 : 71-72) พบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังเรียนด้วยเทคนิค CIRC สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รัติยากร บุญช่วย (2554 : 174) พบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ความสามารถในการเขียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นิลวรรณ ชูวิวัฒน์รัตนกุล (2554 : 160) พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทยหลังการเรียนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเรียน มีความสามารถด้านการเขียนสื่อความภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน แก้วกาญจน์ สระศรี (2554 : 133) ยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIRC มีความก้าวหน้าด้านการเรียนคิดเป็นร้อยละ 82.12 นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความและความคิดเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความและความคิดเชิงสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจมาก และ

สรุปได้ว่าการใช้เทคนิคการสอน CIRC เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความสูงขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิคการสอน CIRC มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านมะเดื่อ เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความของนักเรียนให้มีคุณภาพตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลการใช้เทคนิคการสอน CIRC ที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังแผนภาพต่อไปนี้

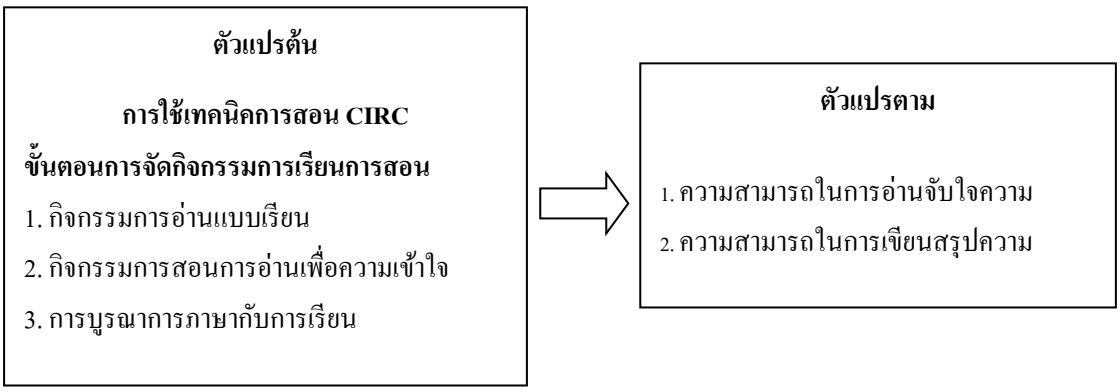

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ใช้กลุ่มทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design

O_1	X	O_2
ทดสอบก่อนเรียน	เทคนิคการสอน CIRC	ทดสอบหลังเรียน

O_1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

X หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน CIRC

O_2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มนวพัฒน์ เครือข่ายการศึกษาเขาชะเมา จังหวัดระยอง จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 50 คน จัดชั้นเรียนแบบคละความสามารถ

5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านมะเดื่อ จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน 17 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น มีจำนวน 1 ตัวแปร คือ เทคนิคการสอนแบบ CIRC ตัวแปรตามมี 2 ตัวแปร คือ ความสามารถในการอ่านจับใจความและความสามารถในการเขียนสรุปความ

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

(1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน CIRC ผู้วิจัยได้สร้างแผน การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน CIRC ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหาและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.67

(2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 3 ตัวเลือก โดยครอบคลุมความสามารถด้านการอ่านจับใจความ จำนวน 30 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความกับจุดประสงค์โดยใช้สูตรหาค่า IOC (Index of Item Objective congrurence) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 หาคุณภาพของแบบทดสอบโดยหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าความยากง่ายรายข้อตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.86 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.36 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผลปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

(3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสรุปความ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ ตรวจสอบด้านเนื้อหาและจุดประสงค์ โดยใช้สูตรหาค่า IOC (Index of Item Objective congrurence) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.84 หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (บุญชม ศรีสะอาด, 2547 : 174) พบว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสรุปความมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.75

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านมะเดื่อ จังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 คน ดังนี้

(1) จัดทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ และใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสรุปความ จำนวน 1 ข้อ ใช้เวลาทั้งหมด 1 ชั่วโมง

(2) ดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน CIRC จำนวน 8 แผน ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง

(3) ทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ และใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนสรุปความ จำนวน 1 ข้อ ใช้เวลาทั้งหมด 1 ชั่วโมง

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้เปรียบเทียบ ความสามารถด้านการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้สถิติทดสอบ t – test Dependent สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลปรากฏว่าก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 16.06 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.648 และหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 20.06 มีค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.614 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ t-test ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	17	30	16.06	3.648	
					7.775*
หลังเรียน	17	30	20.06	3.614	

* .05

จากตารางที่ 1 พบว่าความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC สูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

6.2 เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสรุปความก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลปรากฏว่าก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย5.88 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.536 และหลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 8.71 มีค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.404 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ t-test ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสรุปความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	17	12	5.88	1.536	
					16.00*
หลังเรียน	17	12	8.71	1.404	

* .05

จากตารางที่ 2 พบว่าความสามารถในการเขียนสรุปความหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC สูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

7. อภิปรายผล

7.1 ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน CIRC มีผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการใช้เทคนิคการสอน CIRC นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยการแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการอ่านซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน เพื่อสอนคำศัพท์ใหม่จากบทเรียนและให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มจับคู่กันอ่านออกเสียงคำศัพท์จนสามารถอ่านได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง จากนั้นจัดทีมใหม่โดยในทีมจะประกอบด้วยนักเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อนเพื่อช่วยกันอ่านเนื้อเรื่อง โดยอ่านคนละ 1 วรรคและนักเรียนคนอื่นในกลุ่มช่วยกันตรวจสอบความผิดพลาดและช่วยกันแก้ไข

จากนั้นร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้อ่านและร่วมกันทำใบกิจกรรมเพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ได้จากเนื้อเรื่อง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้มีการทดสอบหลังเรียนเป็นรายบุคคลและนำคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนจากการทำใบกิจกรรมมารวมกันเพื่อคัดเลือกทีมยอดเยี่ยมและทีมดีเด่นจากคะแนนทั้งหมด ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอน CIRC มีกิจกรรมที่ประกอบด้วยการอ่าน การสอนการอ่านและการ บูรณาการ มีการดำเนินกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดความร่วมมือกัน และให้คะแนนในรูปแบบของทีมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน ซึ่งตรงกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2555 : 270) ที่กล่าวว่ากระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ซี.ไอ.อาร์.ซี (CIRC) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ โดยประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการอ่านแบบเรียน การสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการบูรณาการภาษากับการเรียน และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 191) ที่กล่าวว่าแนวคิดของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบ CIRC เป็นเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือสำหรับสอนการอ่านเขียนและศิลปะทางภาษาด้วยการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ การจัดระบบการให้รางวัลหรือยกย่องทีมที่ทำกิจกรรมบรรลุเป้าหมายจากการประเมินผลการเรียนของสมาชิกในทีมทุกคน ผู้เรียนที่อยู่ในทีมเดียวกันจะมีส่วนช่วยสนับสนุน ช่วยตรวจสอบแนะนำเพื่อให้สมาชิกทุกคนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของชุติมา ปะวะโพตะโก (2553 : 71 – 72) นิลวรรณ ชูวิวัฒน์รัตนกุล (2554 : 160) รัติยากร บุญช่วย (2554 : 174) มิรินทร์ ชูสกุล (2555 : 89 – 90) และแก้วกาญจน์ สระศรี (2554 : 133) ที่มีการสรุปผลตรงกันว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ทำให้ความสามารถในการอ่านจับใจความสูงขึ้น

7.2 ความสามารถในการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน CIRC มีผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่าเทคนิคการสอน CIRC มีขั้นตอนในการอ่านจนเกิดความเข้าใจในเนื้อเรื่องและมีการตรวจสอบความเข้าใจภายในกลุ่ม รวมถึงร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์เนื้อหาที่อ่านร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ และตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1 และร่วมกันสรุปย่อประเด็นจากเรื่องในใบกิจกรรมที่ 2 สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนสรุปความได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน CIRC ที่ทิศนา แขมมณี (2555 : 270) ได้กล่าวว่าในการใช้เทคนิค CIRC นักเรียนจะต้องช่วยกันวางแผนเขียนเรื่องและช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องเพื่อให้ได้ผลงานที่ตีพิมพ์ออกมาในที่สุด และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 192 – 195) ที่เสนอขั้นตอนในการสรุปใจความสำคัญของเรื่องเพื่อทดสอบความเข้าใจของเนื้อเรื่องโดยการสรุปเรื่องด้วยคำพูดของตนเองหลังจากการอ่านเรื่องและการอภิปรายในกลุ่มแล้ว ให้นักเรียนสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านให้กับคู่ของตนโดยการเขียนสรุปความให้นักเรียนใช้คำพูดของตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิลวรรณ ชูวิวัฒน์ รัตนกุล (2554 : 160) ที่นักเรียนมีความสามารถด้านการเขียนสื่อความภาษาไทยโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับชุดกิจกรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของรัติยากร บุญช่วย (2554 : 174) กล่าวว่าความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน CIRC ครูต้องศึกษาวิธีการและขั้นตอนการสอนอย่างละเอียดและเข้าใจในขั้นตอนแต่ละขั้นเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ และควรแบ่งกิจกรรมในแต่ละชั่วโมงให้ชัดเจนเพื่อส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีที่สุด

(2) ในขณะดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ครูต้องคอยสังเกตการทำกิจกรรมของนักเรียนในแต่ละกลุ่มให้มีการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะกระบวนการทำงานกลุ่มจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความร่วมมือกัน

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรนำเทคนิคการสอน CIRC ไปใช้ในการศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความในระดับชั้นที่สูงขึ้น

(2) ควรมีการเปรียบเทียบเทคนิคการสอน CIRC กับเทคนิคการสอนอื่น ๆ

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณี ยหะกร และรองศาสตราจารย์ ดร.ศุภวรรณ์ เล็กวิไล รองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ จันทร์เรือง ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ครูอัฉราวดี ลี้ปราศภัย ครูวิไลรัตน์ เลิศวิทยานุศิษฏ์ และครูอรวรรณ มีชำนาญ ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย ผู้อำนวยการ คณะครูโรงเรียนบ้านมะเดื่อ และโรงเรียนกลุ่มนวพัฒน์ เครือข่ายการศึกษาเขาชะเมา จังหวัดระยอง ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือและหาประสิทธิภาพเครื่องมือวิจัย

10. เอกสารอ้างอิง

แก้วกาญจน์ สระศรี. 2554. **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่านจับใจความและความคิดเชิงสร้างสรรค์ เรื่อง วรรณกรรมนิทานก้อม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIRC.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552. **80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร : แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปปอเรชั่น.

ชุติมา ปะวะโพตะโก. 2553. **การศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการสอน CIRC ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ทิศนา แขมมณี. 2555. **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์.

นิลวรรณ ชูวิวัฒน์รัตนกุล. 2554. **การพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์และเขียนสื่อความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับชุดกิจกรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุญชม ศรีสะอาด. 2547. **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

มิรินทร์ ชูสกุล. 2555. **การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านจับใจความ การคิดวิเคราะห์และความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การอ่านนิทานคุณธรรม ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC และแบบ KWL-Plus**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

รัติยากร บุญช่วย. 2554. **ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับเทคนิคการให้ข้อมูลย้อนกลับ ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

รุ่งฤดี แผลงศร. 2555. **การบรรยายสรุป : การพูดและการเขียน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณี โสมประยูร. 2553. **เทคนิคการสอนภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ จำกัด.

วรวรรธน์ ศรียาภัย. 2555. **การเขียนเพื่อการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แววมยุรา เหมือนนิล. 2553. **การอ่านจับใจความ**. กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

Ari Putri Fatimah. 2016. “Comparative Study between CIRC and Content Based Instruction in teaching reading” , **Journal of Languages and Language**, 4(1).

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง

FACTORS AFFECTING ON ENGLISH ACHIEVEMENT OF UPPER PRIMARY SCHOOL STUDENT AT CHANG AR-KART AMRUNG SCHOOL

สุจิตรา ศรีเกษตรกุล

คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: suchittra.sri@northbkk.ac.th

ผศ.ดร.อุทัยวรรณ สายพัฒนะ

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: uthaiwan.sa@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และ 3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง จำนวน 150 คน ในปีการศึกษา 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 67 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านนักเรียนในด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(X_2) และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ(X_1) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนความตั้งใจเรียน(X_3) อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนในด้านคุณภาพการสอนของครู(X_4) และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน(X_5) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนบรรยากาศในห้องเรียน(X_6) อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านครอบครัวในด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว(X_8) และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง(X_7) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ทั้ง 8 ปัจจัย พบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ(X_1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(X_2) ความตั้งใจเรียน(X_3) คุณภาพการสอนของครู(X_4) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน(X_5) และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง(X_7) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความสัมพันธ์ภายในครอบครัว(X_8) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบรรยากาศในห้องเรียน(X_6) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างไม่มีนัยสำคัญ และ 3) ปัจจัยด้านนักเรียนในด้านเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ(X_1) และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_2) กับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนในด้านบรรยากาศใน

ห้องเรียน(X_6) สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 34.5 โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

1. สมการในรูปคะแนนดิบ คือ $Y' = 1.758 + .709 (X_1) + .412 (X_2) - .453 (X_6)$
2. สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z' = .375 (Z_1) + .254 (Z_2) - .245 (Z_6)$

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความตั้งใจเรียน คุณภาพการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน บรรยากาศในห้องเรียน การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to study the factors' level affected to English achievement, 2) to study the relationship between each factors and English achievement, and 3) to find out the predictive equations of factors affected to English achievement. The sample was used in this study was 150 of upper primary school students at Chang Ar-Kart Amrung School in academic year 2019. The research instrument was 5-scale rating questionnaire, 67 items which reliability was .95. Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, Correlation Coefficient, and Stepwise Multiple Regression were employed for data analysis. The results were revealed that: 1) the overall factors' level affected to English achievement was at high level. When it was considered aspect by aspects, it was found that the factor of motivation(X_2), attitude toward English learning(X_1), teaching quality of teacher(X_4), the relationship between teacher and student(X_5), the relationship of family member(X_8), and parents' encouragement to their children(X_7) were at high level, while learning attentive(X_3) and classroom climate(X_6) were at a moderate level, 2) the factors that were statistically significant positive relationship with English achievement at .01 level, consisted of attitude toward English learning(X_1), motivation(X_2), learning attentive(X_3), teaching quality of teacher(X_4), the relationship between teacher and student(X_5), and parents' encouragement to their children(X_7), while the relationship of family member(X_8) was statistically significant positive relationship with English achievement at .05 level, but classroom climate(X_6) was not statistically significant relationship with English achievement, and 3) the factor of attitude toward English learning(X_1), motivation(X_2), and classroom climate(X_6) could be jointly predict on English achievement by 34.5 percent. The predictive equation of English achievement is shown in the form of raw scores and standard scores as follows:

1. Raw scores predicting equation is $Y' = 1.758 + .709 (X_1) + .412 (X_2) - .453 (X_6)$
2. Standard scores predicting equation is $Z' = .375 (Z_1) + .254 (Z_2) - .245 (Z_6)$

KEYWORDS: English achievement, attitude toward English learning, motivation, learning attentive, teaching quality of teacher, the relationship between teacher and student, classroom climate, parents' encouragement to their children, and the relationship of family member.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงองค์ความรู้และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการเรียนการสอนที่เน้นภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2557: 1) และยกระดับมาตรฐานการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการพัฒนาครูภาษาอังกฤษให้รองรับกับความก้าวหน้าของประเทศไทยในยุค 4.0 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2561: 19 - 20) แม้การศึกษาของไทยจะให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาอังกฤษ แต่การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษนับว่ายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการศึกษาของ สมบัติ คชสิทธิ์; จันทนี อินทรสูต; และ ธนกร สุวรรณพฤฒิ (2560: 175) เรื่อง การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนยุค THAILAND 4.0 พบว่า ผู้เรียนมีปัญหาด้านทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ทั้งฟัง พูด อ่าน และเขียน นอกจากนี้ ทิพาชา นวลหลง; ยงยุทธ อินทจักร์; และ สุกัญญา รุจิเมธาภาส (2557: 491) ยังได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เครือข่ายกลุ่มโรงเรียนดาราราชวิทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากมีห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน งบประมาณไม่เพียงพอ ครูมีภาระงานนอกเหนือจากการสอน ครูใช้ภาษาอังกฤษไม่คล่องแคล่ว คุณวุฒิครูไม่ตรงเอกวิชาที่สอน ทำให้เกิดปัญหาในการเรียนตามมา นอกจากนี้ พนิดา หมื่นชนะมา (2553: 127) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ด้วยโมเดลลดหลั่นเชิงเส้นพหุระดับ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และคุณภาพการสอนของครู ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ส่วนความตั้งใจเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การส่งเสริมของผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ปิยนุช สิงห์สถิต (2553: 108) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเลยพิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง คุณภาพการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และบรรยากาศการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ส่วนตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่วนการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ พบว่า คุณภาพการสอนของครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง บรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่ผู้วิจัยคาดว่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง

(2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง

(3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

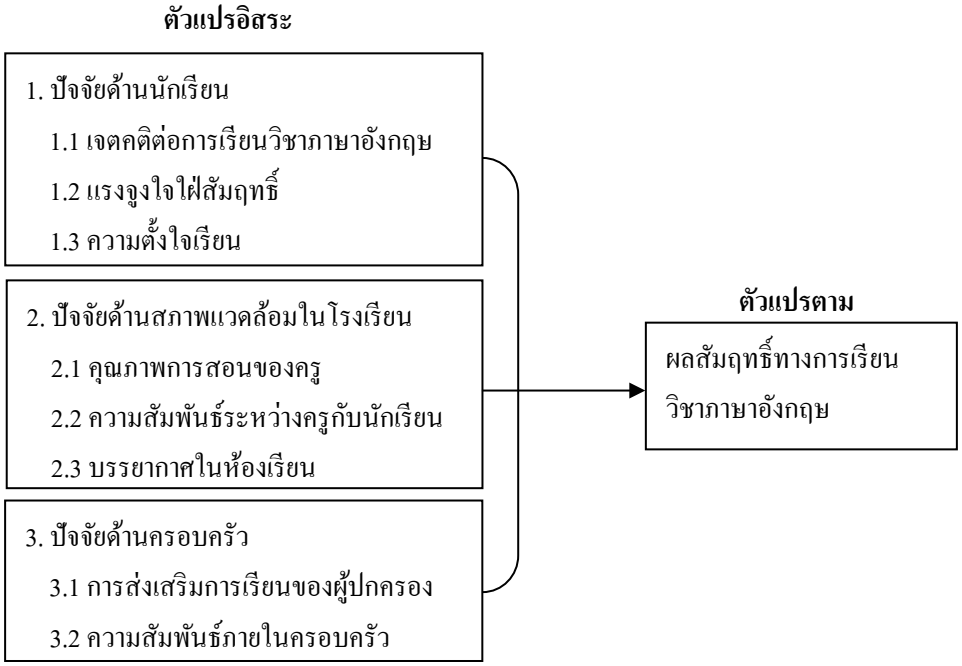

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานในการวิจัย

(1) ปัจจัยด้านนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง

(2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง

(3) ปัจจัยด้านครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง

(4) ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และปัจจัยด้านครอบครัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research)

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนช่างอากาศอำรุง เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 210 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางการสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970: 608) จำนวน 150 คน ได้จากการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความตั้งใจเรียน คุณภาพการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน บรรยากาศในห้องเรียน การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม ชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 67 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่าง ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และรายละเอียดในการทำแบบสอบถาม

(2) นักเรียนทำแบบสอบถาม ทั้งหมด 2 ตอน จำนวน 67 ข้อ

(3) นำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของการตอบ ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 150 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

(4) วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) และวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(2) วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis)

(3) วิเคราะห์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

6. สรุปผลการวิจัย

(1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพการสอนของครู(X_4) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน(X_5) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว(X_8) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(X_2) การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง(X_7) และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ(X_1) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนบรรยากาศในห้องเรียน(X_6) และความตั้งใจเรียน(X_3) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

(2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ(X_1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(X_2) ความตั้งใจเรียน(X_3) คุณภาพการสอนของครู(X_4) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน(X_5) และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง(X_7) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความสัมพันธ์ภายในครอบครัว(X_8) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบรรยากาศในห้องเรียน(X_6) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

(n = 150)

ตัวแปร	Y	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(Y)	1	.496**	.479**	.418**	.363**	.388**	.147	.413**	.196*
เจตคติต่อการเรียนฯ(X_1)		1	.622**	.669**	.630**	.618**	.513**	.505**	.434**
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(X_2)			1	.747**	.553**	.704**	.476**	.614**	.390**
ความตั้งใจเรียน(X_3)				1	.518**	.659**	.573**	.621**	.398**
คุณภาพการสอนของครู(X_4)					1	.613**	.395**	.381**	.410**
ความสัมพันธ์ระหว่างฯ(X_5)						1	.567**	.473**	.374**
บรรยากาศในห้องเรียน(X_6)							1	.445**	.355**
การส่งเสริมการเรียนฯ(X_7)								1	.468**
ความสัมพันธ์ภายในฯ(X_8)									1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(3) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ(X_1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(X_2) และบรรยากาศในห้องเรียน(X_6) สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ได้ร้อยละ 34.5 โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

3.1 สมการในรูปคะแนนดิบ คือ $Y' = 1.758 + .709\ (X_1) + .412\ (X_2) - .453\ (X_6)$

3.2 สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z' = .375\ (Z_1) + .254\ (Z_2) - .245\ (Z_6)$

รายละเอียดปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

(n = 150)

ตัวทำนาย	b	SE	β	t	sig
เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ(X_1)	.709	.173	.375	4.099	.000
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(X_2)	.412	.157	.254	2.626	.010
บรรยากาศในห้องเรียน(X_6)	-.453	.151	-.245	-3.001	.003
ค่าคงที่ (a) = 1.758		.546			

R = .587, R^2 = .345, Adjusted R^2 = .326, F = 4.038

7. อภิปรายผล

(1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนบรรยากาศในห้องเรียน และความตั้งใจเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ ดังนี้ 1) คุณภาพการสอนของครู อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีความสามารถด้านการสอนภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษโดยตรง และมีประสบการณ์การสอนมานาน สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ถูกต้องคล่องแคล่ว 2) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีจิตวิทยาในการสอนสูง สามารถเข้าใจผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันได้เป็นอย่างดี สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้เทคนิคการสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 3) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ปกครองให้คำชมหรือให้รางวัลเมื่อผู้เรียนทำดี ปลอบใจเมื่อผู้เรียนผิดหวัง สั่งสอนเมื่อผู้เรียนทำผิด ผู้เรียนจึงเป็นคนร่าเริงแจ่มใส และพร้อมจะเรียนรู้อยู่เสมอ 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองสูง มีความพยายามเรียนให้ได้คะแนนเฉลี่ยสูง ๆ เพราะเชื่อว่าการมีทักษะทางด้านภาษาอังกฤษจะได้เปรียบกว่าผู้อื่น 5) การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับผลการเรียนของผู้เรียน เมื่อผู้ปกครองมาส่งบุตรหลานที่โรงเรียน มักจะถามถึงพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนเสมอ 6) เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เพราะครูมีสื่อการสอนที่น่าดึงดูดใจ และสอนสิ่งที่ยากให้เข้าใจง่าย ทำให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับในตัวครู 7) บรรยากาศในห้องเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บรรยากาศในห้องเรียนจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท ห้องเรียนกว้างขวางเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน และไม่มีเสียงดังรบกวนจากห้องเรียนข้าง ๆ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยนุช สิงห์สถิต (2553: 84-95) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเลยพิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คุณภาพการสอนของครู บรรยากาศในห้องเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง อยู่ในระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่า มี 2 ปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่ต่างไปจากงานวิจัยของผู้วิจัย คือ บรรยากาศในห้องเรียน จากผลการวิจัยของ ปิยนุชฯ อยู่ในระดับมาก ในขณะที่งานวิจัยของผู้วิจัยได้ผลอยู่ในระดับปานกลาง และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง จากผลการวิจัยของ ปิยนุช

ฯ อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่งานวิจัยของผู้วิจัยได้ผลอยู่ในระดับมาก และ 8) ความตั้งใจเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนมีความสนใจด้านภาษาอังกฤษ เพราะคิดว่าภาษาอังกฤษจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต จึงกระตือรือร้น และมีใจจดจ่อต่อการเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมล ประจงจิตร (2553: 111) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความตั้งใจเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

(2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความตั้งใจเรียน คุณภาพการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบรรยากาศในห้องเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้ 1) เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาที่กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเจตคติ คือ เป็นภาวะทางจิตใจหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำ มีผลให้บุคคลมีท่าทีในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางใดทางหนึ่ง ถ้าเป็นความรู้สึกทางบวก จะแสดงออกในลักษณะพึงพอใจ ปรารถนาที่จะกระทำ พร้อมใจ ยอมรับ ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ แต่ถ้าเป็นความรู้สึกทางลบ ก็จะแสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่ปรารถนาที่จะกระทำ ไม่พร้อมใจ ไม่ยอมรับ หรือไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้น เมื่อผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ก็จะรู้สึกพึงพอใจที่จะเรียน ตั้งใจเรียน ทำงานตามที่ครูมอบหมายด้วยความเต็มใจ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น 2) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนมีแรงขับในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นตัวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จด้วยดี บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ดังนั้น เมื่อผู้เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนสูงจะตั้งความหวังสูงสุดในการเรียน โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น 3) ความตั้งใจเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้เรียนเอาใจใส่ต่อการเรียน สนใจวิชาที่เรียนอย่างใจจดใจจ่อ มีสมาธิในการเรียน หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ผู้เรียนที่มีความตั้งใจเรียนมาก จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่มีความตั้งใจน้อย ดังนั้น เมื่อผู้เรียนตั้งใจเรียน เข้าเรียนทุกครั้ง ตั้งใจฟังครูสอน จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรวิทย์ พลมณี (2557: 117) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และพฤติกรรมการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) คุณภาพการสอนของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นไปตามคุณสมบัติและคุณลักษณะของครูที่ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพความเป็นครู มีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น เมื่อครูมีคุณภาพ ก็จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีคุณภาพด้วย 5) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับ

นักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการประพฤติปฏิบัติของครูและผู้เรียนที่ปฏิบัติต่อกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยครูให้ความสนใจผู้เรียน รักและเอาใจใส่ ให้ความเป็นกันเอง ให้คำปรึกษาและข้อชี้แนะแก่ผู้เรียน ทั้งในด้านส่วนตัวและด้านการเรียน ผู้เรียนให้ความเคารพเชื่อฟังครู ตั้งใจและสนใจกระทำในสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน ดังนั้น เมื่อความสัมพันธ์ของครูกับผู้เรียนดี จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติพร เชื้อบัณฑิต (2553: 73) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1 ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการสอนของครู และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6) การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ปกครองให้การสนับสนุนทางการเรียนแก่ผู้เรียนหลายวิธี เช่น ให้ความสนใจ คอยซักถาม แนะนำช่วยเหลือและร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนของผู้เรียน ให้ทุนทรัพย์ในการใช้จ่ายด้านการเรียนอย่างเต็มที่ ดังนั้น เมื่อผู้ปกครองสนับสนุนให้ผู้เรียนรักในการเรียน ก็จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภักดิ์วิภา สมเพ็ง (2558: 116) ที่ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 7) ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นไปตามลักษณะของครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดี คือ ต้องประกอบด้วยความรัก ความเข้าใจ ความเมตตา และหลักคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติต่อกัน ทั้งในด้านความเป็นอยู่ภายในครอบครัว และความอบอุ่นจากคนในครอบครัว ดังนั้น หากผู้เรียนได้รับความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฏฐิยาภรณ์ หยกอุบล (2555: 92) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(3) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และบรรยากาศในห้องเรียนสามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ร้อยละ 34.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรนี้ มีความสัมพันธ์มากที่สุด ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแรงขับจากภายในตัวผู้เรียนเอง เมื่อผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ผู้เรียนจะให้ความสำคัญและมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียน มีความรู้สึกพึงพอใจ สนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษ และเมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ผู้เรียนจะเป็นผู้ มีความกระตือรือร้น มีความอดทนที่จะเรียน มีความพยายามฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะทำให้ตนเองไปสู่เป้าหมายที่ตนตั้งใจและปรารถนานั้น ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้จึงร่วมกันส่งผลหรือพยากรณ์ความสำเร็จในการเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ ส่วนปัจจัยด้านบรรยากาศในห้องเรียนนั้น มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญ และส่งผลทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สภาพของบรรยากาศในห้องเรียนอาจมีความผกผันกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เช่น ห้องเรียนที่มีเครื่องทำความเย็นอย่างดี หรือห้องเรียนที่เป็น Smart Classroom มีกระดานอัจฉริยะ มีสื่อเทคโนโลยี และอุปกรณ์การเรียนอย่างดี แต่ครู

กลับใช้เทคโนโลยีไม่ถูกหลักในการนำมาช่วยเอื้อในการสอน แต่กลับใช้เทคโนโลยีนั้นสอนแทนครู หรือขาดการควบคุม ดูแลใส่ใจในการสอน อาจทำให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีไปในทางที่ผิด ทำให้ได้รับความรู้ไม่เป็นไปในทางที่ควรหรือไม่เต็มที่ ดังนั้น สภาพบรรยากาศในห้องเรียนที่ดี ก็อาจไม่ได้ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น สิ่งสำคัญที่สุดคือ การที่ผู้เรียนและครูได้ใช้ประโยชน์สูงสุดจากบรรยากาศที่ดีนั้นหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภักดิ์วิภา สมเพ็ง (2558: 126) ที่ได้ศึกษา เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า เจตคติต่อการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยนุช สิงห์สถิต (2553: 100) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเลยพิทยาคม ผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศสภาพห้องเรียน ส่งผลทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างไม่มีนัยสำคัญ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากการศึกษา พบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ส่วนบรรยากาศในห้องเรียน ส่งผลทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ดังนั้น ในการนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้ ครูควรจัดกิจกรรมการสอนที่สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนให้เกิดแก่ผู้เรียนสร้างแรงจูงใจในการเรียน ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความขยัน อดทนต่อการเรียน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แม้วิชาภาษาอังกฤษจะยาก และพยายามเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในห้องเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อดูความสัมพันธ์ในรูปเหตุและผล ดูว่าตัวแปรอิสระตัวใด มีอิทธิพลทางตรงหรือทางอ้อมต่อตัวแปรตาม

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **นโยบายปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ: บริษัทจามจุรีโปรดักส์ จำกัด.

จิตติพร เชื้อบัณฑิต. (2553). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภูเขต 1.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ณัฏติยาภรณ์ หยกอุบล. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม.** 8(1): 85 - 102.

ทิพาชา นวลหลง; ยงยุทธ์ อินทจักร์; และ สุกัญญา รุจิเมธาภาส. (2557). สภาพและปัญหาในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เครือข่ายกลุ่มโรงเรียนดาราราชวิทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1**. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15.** 491 - 502.

ปิยนุช สิงห์สถิตย์. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเลยพิทยาคม.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

พนิดา หมื่นชนะมา. (2553). **ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ด้วยโมเดลลดหลั่นเชิงเส้นพหุระดับ.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. เพชรบูรณ์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ภักดิ์วิภา สมเพ็ง. (2558). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วิมล ประจงจิตร. (2553). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. ชัยภูมิ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

สมบัติ คชสิทธิ์; จันทนี อินทรสูตร; และ ธนกร สุวรรณพฤฒิ. (2560). การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนยุค THAILAND 4.0. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์).** 7(2): 175 - 186.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **บริบทที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.** เอกสารสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สุรวิทย์ พลมณี. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ความเที่ยงตรงของแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) ฉบับภาษาไทย

THE VALIDITY OF THE ASSESSMENT FORM OF WHEELCHAIR USER'S SHOULDER PAIN INDEX (WUSPI-T) - THAI VERSION

นางสาวสุพพัตรา สุขคะตะ
นักศึกษา ภาควิชาการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
E-mail: suppattraskt@gmail.com
กภ.พิมพ์พร เหลือจ้อย
สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
E-mail: pimporn.snmrc@gmail.com
ผศ.ดร.กภ.นพพร จงกมลวิวัฒน์
ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
E-mail: nopporn.jon@mahidol.ac.th
ผศ.ดร.กภ.วรินทร์ กฤตยาเกียรณ
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยมหิดล
E-mail: warin.kri@mahidol.edu

บทคัดย่อ

นำแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) ซึ่งเป็นแบบประเมินที่ใช้สำหรับวัดอาการปวดข้อไหล่ในคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการ มาแปลเป็นภาษาไทย และวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินฉบับภาษาไทย ดำเนินการแปลแบบประเมินด้วยวิธีการแปลแบบ cross-cultural adaptation of self-report measures หาความเที่ยงตรงของแบบประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน จากการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพ คือ 0.5 ขึ้นไป และใช้ดุลยพินิจปรับปรุงคำถามที่มีค่า IOC < 0.5 จากนั้นทดลองใช้แบบประเมินในคนพิการด้านการเคลื่อนไหว ที่ใช้รถนั่งคนพิการแบบขับเคลื่อนด้วยแรงคนมาไม่ต่ำกว่า 1 ปี ทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน เพื่อปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมกับผู้ใช้แบบประเมินในประเทศไทย โดยแบบประเมิน WUSPI-T ฉบับ pre-testing มีค่าคะแนน IOC ผ่านเกณฑ์คุณภาพตั้งแต่ 0.67-1.0 จำนวน 11 ข้อ และมีข้อคำถามที่ปรับปรุงตามดุลพินิจทั้งหมด 5 ข้อ ผู้เข้าร่วมวิจัย ร้อยละ 100 สามารถเข้าใจในข้อคำถามของแบบประเมิน ร้อยละ 50 ต้องการให้มีการปรับปรุงในส่วนของการให้คะแนน กล่าวคือ แบบประเมิน WUSPI-T ฉบับ pre-testing มีความเที่ยงตรงของแบบประเมินในการประเมินอาการปวดข้อไหล่ในคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการแบบขับเคลื่อนด้วยแรงคน

คำสำคัญ: รถนั่งคนพิการ, พิการทางการเคลื่อนไหว, บาดเจ็บไขสันหลัง, แบบประเมิน, อาการปวดข้อไหล่

ABSTRACT

Ttranslate the Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) that measurement for evaluate shoulder pain on people with disabilities, who use wheelchair. And evaluate content validity of Wheelchair User's Shoulder Pain Index –Thai (WUSPI-T). Translation with cross-cultural adaptation of self-report measures and test content validation by 3 experts. Validation was determined by Index of Item Objective Congruence (IOC), standard measure was more than 0.5 and adjusted question that had score less than 0.5. For rectify appropriately question in Thai people, the index was administered to 30 users, who was people with physical disabilities, used manual wheelchair more than 1 year, and over 18 years old. As a result, Wheelchair User's Shoulder Pain Index –Thai (WUSPI-T) pre-testing edition has IOC score of 11 items ranged from 0.67-1.0 and 5 questions had adjust by discretion. 100 percent of participants understand question but 50 percent of all suggest that should make an adjustment of scoring pain. In conclusion, Wheelchair User's Shoulder Pain Index –Thai (WUSPI-T) pre-testing edition has high content validity for measure shoulder pain on wheelchair users.

Keywords: Wheelchair, Physical disability, spinal cord injury, assessment form, shoulder pain

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ผลการรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย จากการสำรวจของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (ข้อมูลสิ้นสุด ณ วันที่ 15 กันยายน พ.ศ.2560) พบว่า โดยประเภทความพิการที่พบมากที่สุด เป็นอันดับ 1 คือ พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ซึ่งความพิการนี้เกิดได้จากหลายสาเหตุ โดยไขสันหลังบาดเจ็บเป็น 1 ในสาเหตุที่ทำให้เกิดความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายได้

การฟื้นฟูสมรรถภาพ การดำเนินชีวิตอิสระเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการฟื้นฟูของคนที่มีอาการขาอ่อนแรงทั้ง 2 ข้าง จากการบาดเจ็บไขสันหลัง โดยที่ความสามารถด้านการเคลื่อนไหว เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความอิสระในการเคลื่อนย้ายตัวเองบนรถนั่งคนพิการ ส่งผลให้รถนั่งคนพิการเป็นอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการกลุ่มนี้ (Rose M และคณะ., 1998; Samuelsson KA., 2004) เมื่อมีการใช้รถนั่งคนพิการในการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนย้ายตัวเอง ผู้ที่ใช้รถนั่งคนพิการจะมีอาการปวดรยางค์ส่วนบนระหว่างการทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการปวดเหล่านี้มาจากการทำกิจกรรมต่างๆ ติดต่อกันเป็นเวลานาน ส่งผลให้มีการลงน้ำหนักและมีการทำงานของกล้ามเนื้อที่รยางค์แขนส่วนต้น รวมไปถึงการใช้งานระดับแขนที่หนักเกินไปอย่างต่อเนื่อง เป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาของเนื้อเยื่อรอบข้อไหล่และทำให้เกิดอาการปวดได้ (Curtis KA., 1999)

รถนั่งคนพิการจัดเป็นเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่คนพิการหรือบุคคลที่มีความยากลำบากในการเดินหรือการเคลื่อนทีมีความจำเป็นต้องใช้ บุคลากรทางการแพทย์ได้พยายามพัฒนารูปแบบการประเมินอาการปวดข้อไหล่ของคนพิการกลุ่มนี้ จากการใช้รถนั่งคนพิการ เพื่อหาทางในการรักษา และวางแผนป้องกันอาการดังกล่าว ซึ่งอาจส่งผลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการได้ และในปัจจุบัน มีการพัฒนาแบบประเมินเพื่อใช้สำหรับวัดอาการปวดข้อไหล่ในคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการ เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการวัดให้เป็นไปในทิศทาง

เดียวกันทั่วโลก โดยมีการพัฒนา แบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) ขึ้นมาในปี 2538 โดย Curtis KA และคณะ

แบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) ฉบับสมบูรณ์ มีข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อคำถาม แบ่งหัวข้อคำถามตามการใช้งานของรถนั่งคนพิการและการทำงานของข้อไหล่ เป็นทั้งหมด 4 หัวข้อ คือ การเคลื่อนย้ายตัว (transfer) การใช้รถนั่งคนพิการ (wheelchair mobility) การทำกิจวัตรประจำวัน (self-care) และกิจกรรมทั่วไป (general activity)โดยพบว่าแบบประเมิน WUSPI มีความสอดคล้องของเนื้อหาภายในแบบประเมิน และความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาก (Cronbach's alpha) อยู่ที่ 0.98 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient: ICC) อยู่ที่ 0.99

มีการนำแบบประเมิน WUSPI ไปแปลเป็นภาษาเกาหลีและหาค่าความน่าเชื่อถือเพื่อนำมาใช้กับคนพิการ (Ji-Yeon Park และคณะ., 2013) พบว่าค่าการทดสอบและทดสอบซ้ำ (test-retest reliability) อยู่ในระดับดีมาก โดยมีระดับค่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient: ICC) อยู่ที่ 0.88-0.90 ค่าความสัมพันธ์ภายใน (internal consistency) อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาก (Cronbach's alpha) อยู่ที่ 0.96 นอกเหนือจากภาษาเกาหลีแล้ว ยังมีการนำแบบประเมินนี้ไปแปลเป็นภาษาต่างๆ เช่น ภาษาสเปน พบความสัมพันธ์ภายในแบบประเมินอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาก (Cronbach's alpha) อยู่ที่ 0.88 (R. Arroyo Aljaro., 2009) ในภาษาฮินดี พบความเที่ยงตรงของเนื้อหาอยู่ในระดับดี (MansiVij และคณะ., 2015) และในภาษาฝรั่งเศส พบความสัมพันธ์ภายในแบบประเมินอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาก (Cronbach's alpha) อยู่ที่ 0.91 มีความน่าเชื่อถือในการวัดซ้ำ อยู่ในระดับดีมาก โดยมีระดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient: ICC) อยู่ที่ 0.91-0.99 (Bauer T., 2018)

ในประเทศไทยมีการวัดอาการปวดข้อไหล่ของคนพิการจากการใช้รถนั่งคนพิการ โดยใช้การประเมินด้วย visual analog scale แต่ยังไม่มีการนำแบบประเมินนี้มาแปล ทดสอบความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรง เพื่อวัดอาการปวดไหล่ของผู้พิการที่ใช้รถนั่งคนพิการ ทางผู้วิจัยจึงต้องการนำแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) มาแปลเป็นภาษาไทย และทดสอบความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของแบบประเมินเพื่อให้มีมาตรฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำแบบประเมินนี้มาใช้วัดอาการปวดไหล่ของคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการในประเทศไทย เพื่อหาความชุกที่เกิดขึ้นโดยรวม หรือพิจารณาแต่ละหัวข้อของอาการปวด เพื่อหาแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขอาการปวดที่เกิดขึ้นในการใช้รถนั่งคนพิการของคนพิการ ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อแปลแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index –Thai (WUSPI-T) เป็นภาษาไทย
2. เพื่อวัดความเที่ยงตรงของแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) ฉบับภาษาไทย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

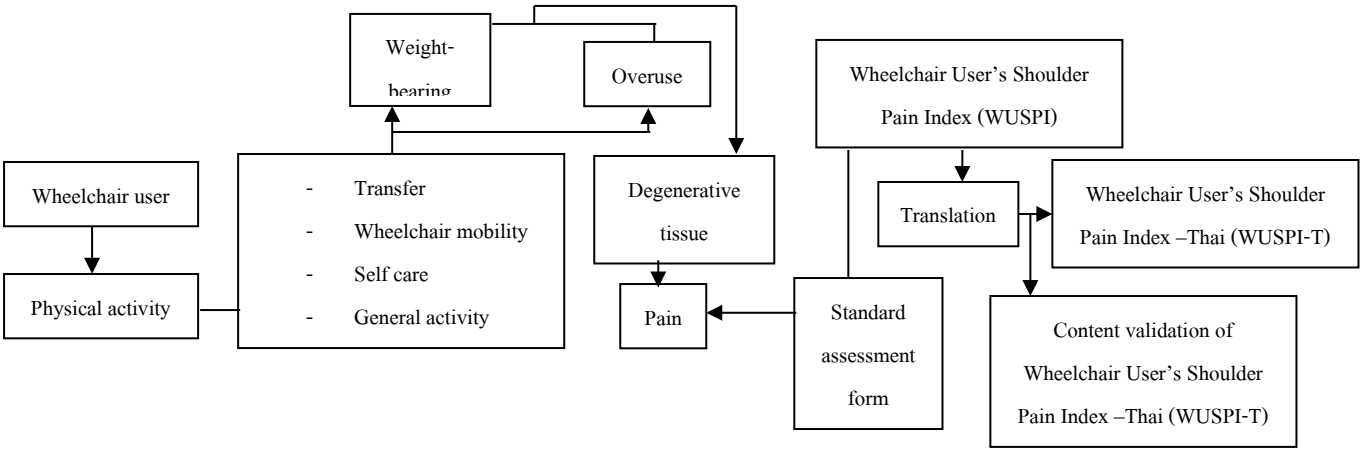

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

- การวิจัยเครื่องมือวิจัย (psychometric test)

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

4.2.1 ประชากรที่ศึกษา (Reference population)

- คนพิการด้านการเคลื่อนไหวที่ใช้รถนั่งคนพิการแบบขับเคลื่อนด้วยแรงคน (manual wheelchair) ที่มารับบริการ ณ สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) และขนาดตัวอย่าง (Sample size)

- คนพิการด้านการเคลื่อนไหวที่ใช้รถนั่งคนพิการแบบขับเคลื่อนด้วยแรงคน (manual wheelchair) มาไม่ต่ำกว่า 1 ปี ทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI)

มีข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อคำถาม แบ่งหัวข้อคำถามตามการใช้งานของรถนั่งคนพิการและการทำงานของข้อไหล่ เป็นทั้งหมด 4 หัวข้อ คือ การเคลื่อนย้ายตัว (transfer) การใช้รถนั่งคนพิการ (wheelchair mobility) การทำกิจวัตรประจำวัน (self-care) และกิจกรรมทั่วไป (general activity)โดยพบว่าแบบประเมิน WUSPI มีความสอดคล้องของเนื้อหาภายในแบบประเมิน และความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาก (Cronbach's alpha) อยู่ที่ 0.98 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation Coefficient: ICC) อยู่ที่ 0.99 มีความเที่ยงตรงในการใช้แบบประเมิน โดยมีค่าความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ (shoulder abduction (r = -0.49), shoulder flexion (r = -0.48), shoulder extension (r = -0.30)) และ มีเกณฑ์การให้คะแนนโดยใช้ระดับความเจ็บปวด 0-10 คะแนน ซึ่งกำหนดให้ 0 คือไม่มีอาการปวดเลย และไล่ระดับไปจนถึง 10 คือมีอาการปวดมากที่สุด คะแนนรวมของแบบประเมินนี้จึงมีตั้งแต่ 0-150 คะแนน (Curtis KA., 1995)

4.4 การสร้างเครื่องมือวิจัย

– ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจาก Kathleen A. Curtis ซึ่งเป็นเจ้าของแบบประเมินต้นฉบับ ในการนำแบบประเมินมาแปลเป็นภาษาไทย (วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561) โดยใช้วิธีการแปลแบบข้ามวัฒนธรรม (Beaton DE และคณะ., 1976) และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ที่มีอาการปวดข้อไหล่ในคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการในประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดการแปลดังวิธีดำเนินงานวิจัยข้อ 4.5

4.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

– <u>ขั้นตอนที่ 1</u> แปลแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index –Thai (WUSPI-T) เป็นภาษาไทย โดยมีรายละเอียดของขั้นตอน ดังนี้

1. แปลแบบประเมินต้นฉบับเป็นภาษาไทย (Forward translation)

แปลแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) จากฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยมีผู้เชี่ยวชาญ 2-คนในการแปล คนแรกเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจทางคลินิกหรือความคิดรวบยอดของแบบประเมินนั้น และคนที่ 2 ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานทางด้านคลินิกมาก่อน โดยทั้ง 2 คนเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดชุดของแบบประเมินเป็นWUSPI-T ฉบับ T1 และ T2

2. ขั้นตอนการสังเคราะห์ (Synthesis)

นำแบบประเมินที่มีการแปลทั้ง 2 ชุดมาพิจารณาเพื่อหาความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยอาศัยรายงานของผู้แปลและพิจารณาผ่านความเห็นชอบจากผู้วิจัย และกำหนดชุดแบบประเมินที่มีการพิจารณาความเหมาะสมของข้อความในภาษาที่ต้องการจะแปลเป็น WUSPI-T ฉบับ T-12

3. แปลแบบประเมินจากภาษาไทยกลับมาเป็นภาษาต้นฉบับ (Backward translation)

แปลจากแบบประเมินในชุด T-12 โดยผู้แปลจะโดนปิดบังข้อมูลจากแบบประเมินต้นฉบับ จะไม่ทราบข้อความในแบบประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ 2 คน (คนละกลุ่มกับข้อที่ 1) ผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีความเชี่ยวชาญใน 2 ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และผู้เชี่ยวชาญจะต้องไม่มีความรู้ความเข้าใจทางคลินิกหรือความคิดรวบยอดของแบบประเมินนั้น โดยกำหนดชุดของการแปลกลับจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 คน โดยคนที่ 1 คือWUSPI-T ฉบับ B1 คนที่ 2 คือ WUSPI-T ฉบับ B2

– <u>ขั้นตอนที่ 2</u> วัดความเที่ยงตรงของแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) ฉบับภาษาไทย โดยมีรายละเอียดของขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert committee review)

ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเกี่ยวกับแบบประเมินที่มีการแปลตามขั้นตอนมาทั้งหมด โดยพิจารณาจากแบบประเมิน WUSPI-Tในชุด T1, T2, T-12, B1 และ B2 ให้ได้แบบประเมิน WUSPI-T ฉบับ pre-testing โดยผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมพิจารณาได้แก่ นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด และผู้เชี่ยวชาญทางภาษา

นำแบบประเมินทั้ง 2 ฉบับ ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) และรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งหมดมาประมวลผลและคำนวณค่าทางสถิติเพื่อคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินWheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) ฉบับภาษาไทยจากค่า IOCโดยค่าดัชนีความสอดคล้องที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพคือ 0.5 ขึ้นไป และใช้ดุลยพินิจปรับปรุงคำถามที่มีค่า IOC < 0.5 ให้มีความสมบูรณ์และชัดเจน

2. ทดลองใช้แบบประเมิน (Pre-testing)

ทดลองใช้แบบประเมิน ที่แปล และผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาทำการทดลองใช้แบบประเมิน กับคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการจำนวน 30 คน และสัมภาษณ์ถึงปัญหาที่พบขณะทำแบบประเมิน ข้อคำถามที่ใช้ ความหมายของคำ ว่ากลุ่มผู้ทดลองใช้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือไม่ หากไม่มีการแก้ไขปรับปรุงก็จะถือเป็นการสิ้นสุดขั้นตอนตามสมควร

4.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- เก็บข้อมูล ณ สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ โดยผู้วิจัยอธิบายข้อมูลงานวิจัยและวิธีเก็บข้อมูลให้แก่ผู้เข้าร่วมวิจัย จากนั้นผู้เข้าร่วมวิจัยเซ็นหนังสือแสดงเจตนายินยอมในการเข้าร่วมงานวิจัย และตอบแบบประเมินความเจ็บปวดบริเวณข้อไหล่ในผู้ที่ใช้รถนั่งคนพิการ (WUSPI pre-testing) และสัมภาษณ์ถึงปัญหาที่พบขณะทำแบบประเมิน

4.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดของวิธีการทางสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป (demographic data) ของกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัย
   - สถิติแบบพรรณนา (Descriptive statistic) แสดงผล mean ± SD
2. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity)
   - Content validity (ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา)
   - ค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (IOC-index of item-objective congruence)

5. ผลการวิจัยและสรุปผลการวิจัย

1. ผลการแปลแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index –Thai (WUSPI-T) เป็นภาษาไทย

จากขั้นตอนการแปลแบบประเมินตามแนวทางของ cross-cultural adaptation of self-report measures พบว่าในบางข้อความจากแบบประเมินต้นฉบับ เมื่อนำมาแปลและปรับให้เข้ากับสภาพบริบทของสังคมไทยแล้วมีความแตกต่างเล็กน้อย เช่น ข้อ 3 "ขณะเคลื่อนย้ายตัวจากรถนั่งคนพิการไปยังอ่างอาบน้ำ/ ฝักบัวอาบน้ำ" แต่ในสังคมไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมการอาบน้ำในอ่างอาบน้ำ จึงมีการปรับข้อความเป็น "ขณะเคลื่อนย้ายตัวจากรถนั่งคนพิการไปยังฝักบัวอาบน้ำ/ ไปอาบน้ำ" หรือ ข้อ 4 "ขณะยกรถนั่งคนพิการเข้ารถยนต์" ได้มีการปรับให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยที่มีการใช้มอเตอร์ไซค์เป็นจำนวนมาก โดยเพิ่มข้อความเป็น "ขณะยกรถนั่งคนพิการเข้ารถยนต์ หรือยานพาหนะอื่น เช่น รถมอเตอร์ไซค์พ่วงข้าง เป็นต้น" ส่งผลให้ข้อ 13 จากหัวข้อ "ขณะขับรถยนต์" ได้เพิ่มข้อความเป็น "ขณะขับรถยนต์ หรือขับยานพาหนะอื่น เช่น รถมอเตอร์ไซค์พ่วงข้าง เป็นต้น" โดยมีรายละเอียดของแบบประเมินฉบับภาษาไทยดังภาคผนวก

2. ผลการวัดความเที่ยงตรงของแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) ฉบับภาษาไทย

ผลการหาความเที่ยงตรงของแบบประเมิน จากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) พบว่า ในส่วนของหัวข้อแบบประเมิน คำชี้แจง และเกณฑ์การให้คะแนน ไม่ได้มีการปรับแก้ไขเพิ่มเติมตามความเห็นส่วนใหญ่ของผู้ทรงคุณวุฒิ และในส่วนของข้อคำถามมีข้อที่ปรับแก้ไขให้สอดคล้องกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ข้อ 4 , ข้อ 5 , ข้อ 6 และข้อ 11 โดยคะแนนของค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์แสดงดัง <u>ตารางที่ 1</u>

หลังจากนั้นได้มีการนำแบบประเมินมาทดลองใช้ในคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการ เพื่อทดสอบความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายของแบบประเมิน ซึ่งมีผู้ตอบแบบประเมินจำนวน 30 คน อายุเฉลี่ย 32.87 ± 11.05 ปี เป็นเพศชาย 20 คน เพศหญิง 10 คน ทั้งหมดใช้รถนั่งคนพิการแบบขับเคลื่อนด้วยแรงคน จำนวนปีส่วนใหญ่ในการใช้รถนั่งคนพิการอยู่ที่ช่วง 1-5 ปี และเฉลี่ยคือ 8.97 ± 8.18 ปี ดังแสดงรายละเอียดใน ตารางที่ 2

จากการตอบแบบประเมินพบว่า มีผู้พิการที่ขับรถทั้งหมด 8 คน เป็นรถยนต์ 6 คน จักรยานยนต์ 1 คน และ จักรยานยนต์พ่วงข้างอีก 1 คน ชั่วโมงขับรถเฉลี่ยคือ 6.5±6.09 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เคยมีอาการปวดข้อไหล่มาก่อนใช้รถนั่งคนพิการร้อยละ 33.33 มีอาการปวดไหล่ขณะใช้รถนั่งคนพิการ ร้อยละ 46.67 และในขณะที่ตอบแบบสอบถาม มีอาการปวดข้อไหล่อยู่ที่ร้อยละ 23.33 ซึ่งจากจำนวนคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการและมีอาการปวดไหล่ ร้อยละ 37.93 ปวดข้อไหล่และมีผลต่อการจำกัดการทำกิจวัตรประจำวัน และร้อยละ 37.93 เคยได้รับบาดเจ็บบริเวณข้อศอก ข้อมือ ระหว่างใช้รถนั่งคนพิการ

ผลคะแนนอาการปวดข้อไหล่จากผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งหมด 30 คน พบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ย 10.77 ± 10.08 คะแนน มีผู้ที่ไม่มีอาการปวดข้อไหล่ขณะใช้รถนั่งคนพิการเลย ให้ 0 คะแนน จากคะแนนเต็ม 150 จำนวน 14 คน และผู้ที่มีอาการปวดสูงสุดให้คะแนนความปวดรวมทั้งหมด 65.40 คะแนน โดยข้อที่มีอาการปวดมากที่สุดคือข้อ 5 ขณะเข็นรถนั่งคนพิการต่อเนื่องเป็นเวลา 10 นาทีขึ้นไป และข้อ 6 ขณะเข็นรถนั่งคนพิการขึ้นทางลาดชันหรือพื้นลาดเอียง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.22 ± 3.25 และ 2.04 ± 2.93 ตามลำดับ และข้อที่มีคะแนนอาการปวดข้อไหล่น้อยที่สุดคือ ข้อ 15 ขณะนอน, ข้อ 9 ขณะสวม/ถอดเสื้อยืด หรือชุดที่ต้องสวมจากทางศีรษะ ข้อ 8 ขณะใส่กางเกง และ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 0.27 ± 0.68, 0.21 ± 0.63 และ 0.2 ± 0.53 ตามลำดับ และมีรายละเอียดของคะแนนดัง ตารางที่ 3

จากการทดลองให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทดลองใช้แบบประเมินความเจ็บปวดบริเวณข้อไหล่ในผู้ที่ใช้รถนั่งคนพิการ พบว่ามีผู้เข้าร่วมวิจัยไม่เข้าใจการให้คะแนน 15 คน ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจว่าเส้นแถบคะแนนคืออะไร ต้องลงคะแนนอย่างไร และมีข้อเสนอแนะให้ใช้เป็นตัวเลขจะเข้าใจได้ง่ายต่อการลงคะแนนความเจ็บปวดได้มากกว่า ซึ่งได้มีการปรับปรุงแบบประเมินในส่วนของการให้คะแนนความเจ็บปวดบนเส้นแถบคะแนนให้ง่ายต่อความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

กล่าวคือ แบบประเมิน WUSPI-T ฉบับ pre-testing มีความเที่ยงตรงของแบบประเมินในการประเมินอาการปวดข้อไหล่ในคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการแบบขับเคลื่อนด้วยแรงคน

ตารางที่ 1 : ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

ข้อคำถาม	IOC
1,2,7,8,14	1
3,9,10,12,13,15	0.67
4,5,6,11	0.33

ตารางที่ 2 : ตารางแสดงคุณลักษณะของผู้เข้าร่วมวิจัยจำนวน 30 คน

คุณลักษณะ	ค่าที่ได้
อายุ	32.87 ± 11.05 ปี (19-54ปี)
เพศ	- ชาย 20 คน - หญิง 10 คน
จำนวนปีที่ใช้รถนั่งคนพิการ	8.87 ± 8.18 (1-25ปี)
ประเภทรถนั่งคนพิการ	รถนั่งคนพิการแบบขับเคลื่อนด้วยแรงคน 100 %
สาเหตุแห่งความพิการ	- ไขสันหลังบาดเจ็บ 24 คน - โปลิโอ 3 คน - ถุงยื่นผ่านกระดูกไขสันหลัง (spina bifida) 1 คน
จำนวนครั้งเฉลี่ยต่อวันที่เคลื่อนย้ายตัวเองด้วยรถนั่งคนพิการ	10.96 ± 7.1 ครั้ง (3-30 ครั้ง)
ชั่วโมงในการทำงาน/เรียน	8.16 ± 2.21 ชั่วโมง (2-12 ชั่วโมง)
ชั่วโมงใช้การเล่นกีฬาหรือทำงานอดิเรกต่อสัปดาห์	6.34 ± 6.77 ชั่วโมง (0.5-20 ชั่วโมง)

หมายเหตุ: ข้อมูลแสดงเป็นค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด)

ตารางที่ 3 : ตารางแสดงคะแนนจากแบบประเมินความเจ็บปวดบริเวณข้อไหล่ในผู้ที่ใช้รถนั่งคนพิการ

ข้อ	จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัย*	คะแนน (10 คะแนน)	ข้อ	จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัย*	คะแนน (10 คะแนน)
1	30	0.38 ± 1 (0-4.9)	8	30	0.2 ± 0.53 (0-1.9)
2	30	0.71 ± 1.44 (0-4.8)	9	30	0.21 ± 0.63 (0-2.9)
3	30	0.7 ± 1.21 (0-4.4)	10	30	0.3 ± 0.52 (0-2)
4	22	0.51 ± 1.41 (0-5.1)	11	30	0.54 ± 1.3 (0-6.1)
5	28	2.22 ± 3.25 (0-9.8)	12	30	0.51 ± 1.24 (2.9)
6	27	2.04 ± 2.93 (0-8.7)	13	18	0.29 ± 0.71 (0-2.4)
7	27	0.49 ± 1.16 (0-4.5)	14	28	0.73 ± 1.54 (0-4.6)
			15	30	0.27 ± 0.68 (0-2.5)

หมายเหตุ: ข้อมูลแสดงเป็นค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด)

จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัย* = จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัยที่ทำกิจกรรมดังกล่าวในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา (คน)

6. อภิปรายผล

การศึกษานี้ทำการแปลแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) เป็นฉบับภาษาไทย (WUSPI-T) เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำแบบประเมินนี้มาใช้วัดอาการปวดไหล่ของคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการในประเทศไทย แบบประเมินฉบับนี้ ได้ทำการแปลผ่านกระบวนการแปลข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural adaptation of self-report measures) (Beaton DE และคณะ., 2000) โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้แปล ให้มีทั้งบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความรู้ความเข้าใจทางคลินิก และบุคคลทั่วไปที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจทางคลินิก ที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ซึ่งจากขั้นตอนการแปลแบบประเมิน พบว่าในบางข้อความจากแบบประเมินต้นฉบับ เมื่อนำมาแปลและปรับให้เข้ากับสภาพบริบทของสังคมไทยแล้วมีความแตกต่างเล็กน้อย ตัวอย่างข้อ 3 "ขณะเคลื่อนย้ายตัวจากรถนั่ง

คนพิการไปยังอ่างอาบน้ำ/ ฝักบัวอาบน้ำ" แต่ในสังคมไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมการอาบน้ำในอ่างอาบน้ำ จึงมีการปรับข้อความเป็น "ขณะเคลื่อนย้ายตัวจากรถนั่งคนพิการไปยังฝักบัวอาบน้ำ/ ไปอาบน้ำ" หรือ ข้อ 4 "ขณะยกรถนั่งคนพิการเข้ารถยนต์" ได้มีการปรับให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยที่มีการใช้มอเตอร์ไซค์เป็นจำนวนมาก โดยเพิ่มข้อความเป็น "ขณะยกรถนั่งคนพิการเข้ารถยนต์ หรือยกขึ้นรถมอเตอร์ไซค์พ่วงข้าง" ทำให้ข้อ 13 จากหัวข้อ "ขณะขับรถยนต์" ได้เพิ่มข้อความเป็น "ขณะขับรถยนต์ หรือรถมอเตอร์ไซค์พ่วงข้าง" ซึ่งแตกต่างจากภาษาฮินดีที่ได้มีการปรับเปลี่ยนตามวัฒนธรรมด้านการแต่งกายในประเทศอินเดีย ในข้อ 9 จาก "ขณะสวมหรือถอดเสื้อยืด" เป็น "สวมใส่เสื้อเชิ้ตที่มีกระดุม" และศัพท์บางคำ ได้แก่คำว่า เก้าอี้ (Chair) ในทิศขึ้น (Up) การเคลื่อนย้ายตัว (Transfer) และคำว่า กล่อง (Box) ถูกปรับให้เหมาะสมตามภาษาฮินดี (MansiVij และคณะ., 2015)

ในส่วนของคะแนนดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ในส่วนของข้อคำถาม ข้อ 3,ข้อ 9,ข้อ 10,ข้อ 12 และข้อ 15 ได้คะแนนดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ที่ 0.67 จึงพิจารณาคงข้อความในข้อคำถามของแบบประเมินไว้ตามที่ได้มีการและ และมีข้อที่ปรับแก้ไขให้สอดคล้องกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ ข้อ 4 จาก "ขณะยกรถนั่งคนพิการเข้ารถยนต์ หรือยกขึ้นรถมอเตอร์ไซค์พ่วงข้าง" เป็น "ขณะยกรถนั่งคนพิการเข้ารถยนต์หรือยานพาหนะอื่น เช่น รถมอเตอร์ไซค์พ่วงข้าง เป็นต้น" ข้อ 5 ข้อ 6 และ ข้อ 11 มีการปรับข้อความให้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งมีข้อความตามลำดับ ดังนี้ ข้อ 5 "ขณะเข็นรถนั่งคนพิการต่อเนื่องเป็นเวลา 10 นาทีขึ้นไป" ข้อ 6 "ขณะเข็นรถนั่งคนพิการขึ้นทางลาดชันหรือพื้นลาดเอียง" และข้อ 11 "ถูหลังขณะอาบน้ำ" และในข้อ 13 ตามข้อความเดิมจากการแปล คือ "ขณะขับรถยนต์ หรือรถมอเตอร์ไซค์พ่วงข้าง" ปรับแก้ข้อความเป็น "ขณะขับรถยนต์ หรือยานพาหนะอื่น เช่น รถมอเตอร์ไซค์พ่วงข้าง เป็นต้น" เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับแก้ไขข้อความในข้อที่ 4

และจากความเห็นของผู้ทดลองใช้แบบประเมิน ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจว่าเส้นแถบคะแนนคืออะไร ต้องลงคะแนนอย่างไร เนื่องจากแบบประเมินต้นฉบับเป็นเส้นแถบให้คะแนนเป็นเส้นตรง ไม่มีขีดหรือเลขบอกคะแนน ทำให้ผู้พิการที่ทดลองใช้แบบประเมินเกิดข้อสงสัยในวิธีการลงคะแนนอาการปวดของตนเอง และส่วนใหญ่คนพิการที่ได้ทดลองใช้แบบประเมิน มีข้อเสนอแนะให้ใช้เป็นตัวเลขจะเข้าใจได้ง่ายต่อการลงคะแนนความเจ็บปวดได้มากกว่า

นอกจากนี้ ในส่วนของคะแนนเฉลี่ยอาการปวดข้อไหล่ในคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการพบว่าอยู่ในระดับต่ำ แต่ในบางข้อคำถามมีค่าคะแนนรายบุคคลค่อนข้างสูง เช่น ข้อ 5 ขณะเข็นรถนั่งคนพิการต่อเนื่องเป็นเวลา 10 นาทีขึ้นไป มีคะแนนอาการปวดสูงสุดอยู่ที่ 9.8 คะแนน เต็ม 10 และข้อ 6 ขณะเข็นรถนั่งคนพิการขึ้นทางลาดชันหรือพื้นลาดเอียง มีคะแนนอาการปวดสูงสุดอยู่ที่ 8.7 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดลองของ KA. Curtis ที่พบว่า กิจกรรมที่ส่งผลต่ออาการปวดไหล่ในคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการ ที่มีระดับความรุนแรงมากที่สุดคือการเข็นรถพิการขึ้นทางลาด (Curtis KA., 1999) โดยอาการปวดจากกิจกรรมดังกล่าว เป็นอาการปวดที่เกิดจากการเข็นรถนั่งคนพิการต่อเนื่อง การทำกิจกรรมต่างๆติดต่อกันเป็นเวลานาน ส่งผลให้มีการลงน้ำหนักและมีการทำงานของกล้ามเนื้อที่รยางค์แขนส่วนต้น รวมไปถึงการใช้งานระดับแขนที่หนักเกินไปอย่างต่อเนื่อง เป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาของเนื้อเยื่อรอบข้อไหล่และทำให้เกิดอาการปวดได้ (Curtis KA., 1995, 1999; Meegan G. Van Straaten., 2017)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- ใช้ค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมิน Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI) ฉบับภาษาไทย เป็นค่ามาตรฐานในการเทียบกับแบบประเมินมาตรฐานอื่นๆ
- นำแบบประเมินไปใช้วัดอาการปวดไหล่ของคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการในประเทศไทย

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- เนื่องจากการศึกษานี้ ทำการวัดค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินโดยใช้คะแนนดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) เท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้แบบประเมินมีความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงในการใช้ ในการศึกษาต่อไปควรทำการศึกษาโดยการทดลองใช้แบบประเมินที่มีการปรับปรุง ในกลุ่มคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการแบบขับเคลื่อนด้วยแรงคนอีกครั้ง เพื่อวัดความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการเปรียบเทียบการใช้แบบประเมินนี้กับแบบประเมินอาการปวดข้อไหล่ฉบับภาษาไทยอื่นๆ
- วัดความความน่าเชื่อถือในการวัดซ้ำ และความสอดคล้องภายในแบบประเมิน เพื่อให้แบบประเมินสามารถนำไปใช้วัดอาการปวดไหล่ของคนพิการที่ใช้รถนั่งคนพิการในประเทศไทย เพื่อหาความชุกที่เกิดขึ้นโดยรวม หรือพิจารณาแต่ละหัวข้อของอาการปวด เพื่อหาแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขอาการปวดที่เกิดขึ้นในการใช้รถนั่งคนพิการของคนพิการ ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระได้ต่อไป

8. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศูนย์สาธิตอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพแห่งชาติ ขอบพระคุณนางสาวภัชราภรณ์ กองเกิด หัวหน้างานศูนย์สาธิตฯ, นายสุกฤษฎิ์ ใจจำนงค์ ในความกรุณาเป็นอย่างสูง ขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา นายแพทย์ปัณณวัฒน์ ตรีรัตนวงศ์, นางสาวพชรภูภูษิตกาญจนา, อ.ดร.ธันยาภรณ์ เสนารายณ์, นางสาวนุตากานต์ จังพานิช และผู้เชี่ยวชาญในการร่วมให้คะแนนค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ รศ.ดร.วิทยา เมธิยาคม และ ผศ.ดร.จิราภรณ์ วรรณปะเข และขอขอบคุณอาสาสมัครผู้ร่วมงานวิจัยทุกท่าน

9. เอกสารอ้างอิง

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจความพิการ พ.ศ.2555 (อินเตอร์เน็ต).;2556 [เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/disabledSum55.pdf.

Beaton DE, Bombardier C, Guillemin F, Ferraz MB. **Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures.** Spine Phila Pa 1976; 24: 3186-91.

Curtis KA, George A. Drvsdale, David Lunza, Morey Kolber, Richard S, et al. Shoulder Pain in Wheelchair Users with Tetraplegia and Paraplegia. Arch Phys Med Rehabil 1999; 80: 453-7.

Curtis KA, Roach KE, Applegate EB, Amar T, Benbow CS, Genecco TD, et al.Development of the wheelchair user's shoulder pain index (WUSPI). Paraplegia1995; 33: 290-93.

Curtis KA, Roach KE, Applegate EB, Amar T, Benbow CS, Genecco TD. et al. Reliability and validity of the wheelchair user's shoulder pain index (WUSPI). Paraplegia 1995; 33: 595-601.

Ji-Yeon Park, Sang-Hyun Cho. The Reliability and Validity of Korean Version of the wheelchair user's shoulder pain index in wheelchair users. **Journal of the Korean Society of Physical Medicine 2013**; 8(4): 573-82.

KAM Samuelsson, H Tropp, Gerdle. Shoulder pain and its consequences in paraplegic spinal cord-injured, wheelchair users. Spinal Cord 2004; 42: 41–6.

MansiVij ,ChitraKataria , Kshitija Bansal. Hindi Translation and Psychometric Evaluation of The Wheelchair User's Shoulder Pain Index. **International Journal of Health and Rehabilitation Sciences** 2014; 4(2): 73-83.

Meegan G. Van Straaten, Beth A. Cloud, Kristin D. Zhao, Emma Fortune and Melissa M.B.Morrow. Maintaining Shoulder Health after Spinal Cord Injury: A Guide to Understanding Treatments for Shoulder Pain. Arch Phys Med Rehabil 2017; 98(5): 1061–63.

R. Arroyo-Aljaro, Miguel Ángel González-Viejo. Validación al castellanodel Wheelchair Users Shoulder Pain Index (WUSPI).Rehabilitación2009; 43(1).

Rose M, Robinson JE, Ells P and Cole JD. Pain following spinal cord injury: results from a postal survey. Pain 1988; 34: 101–102

Thomas Bauer. Translation, cross-cultural adaptation and validation of the French version of the Wheelchair User's Shoulder Pain Index (WUSPI). ESSKA Academy 2018; 21-516.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม จากการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

A STUDY ON SCHOLASIC ACHIEVEMENT IN FORCE AND LAWS OF MOTION OF MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS AT KHAOYAIPITTAYAKOME SCHOOL THROUGH COMPUTER MULTIMEDIA INSTRUCTION

นางสาวอัจจนาถ ไชยนาพงษ์
นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน
E-mail : ajanart.cha@northbkk.ac.th
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสุม
คณะศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
E-mail : so.sunnan@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ และ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่อง แรงและกฎการเคลื่อนที่ (2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย จำนวน 10 แผน 30 ชั่วโมง (3)แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยแรงและกฎการเคลื่อนที่ด้านความรู้ความเข้าใจและด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยมีค่าความเชื่อมั่น .94 และ .96 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยใช้สถิติทดสอบที (t-test for dependent samples) ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ อยู่ในระดับค่อนข้างดี และเมื่อพิจารณาด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดี และด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ภายหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย , แรงและกฎการเคลื่อนที่ , ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

This research aimed to study on scholastic achievement in Additional Physics 1 on Force and Rules of Motion, and to compare scholastic achievement in Addition Physics 1 on Force and Rules of Motion of Mathayomsuksa 4 students at Khaoyaipittayakome school between before and after learning through computer multimedia instruction. The data sampling consisted of Mathayomsuksa 4 students at Khaoyaipittayakome school, in the first semester of the 2019 academic year, one class comprised 28 students. The research instruments were (1) computer multimedia instruction on Force and Rules of Motion (2) 10 lesson management plans on learning through computer multimedia instruction for 30 hours (3) scholastic achievement test on Force and Rules of Motion in comprehension aspects and science process skill. The reliabilities were .94 and .96 respectively. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent samples. The research results revealed that (1) the scholastic achievement on Force and Rules of Motion was at a fairly good level and in the comprehension aspect was at a good level, and in the science process skill was at the lower level (2) the scholastic achievement in Additional Physic 1 on Force and Rules of Motion of Mathayomsuksa 4 students in comprehension aspects and in science process skill after learning through computer multimedia instruction was higher at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Computer multimedia instruction, Force and Rules of Motion, Achievement

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

วิทยาศาสตร์เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักในโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรทั้งในด้านของเนื้อหา การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการศึกษาวิทยาศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้นโดยเฉพาะสาขาวิชาฟิสิกส์ ซึ่งวิชาฟิสิกส์เป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งที่เน้นการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่างเนื้อหาความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนแต่ละโรงเรียน และเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศในวิชาวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2558 มีคะแนนเฉลี่ย 33.40 ปีการศึกษา 2559 มีคะแนนเฉลี่ย 31.62 และปีการศึกษา 2560 มีคะแนนเฉลี่ย 29.37 (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ, 2561) จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยในวิชาวิทยาศาสตร์ลดลงเรื่อย ๆ

จากสภาพปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์สามารถแก้ไขได้โดยการใช้สื่อการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเร้าให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ การเลือกสื่อการเรียนการสอนนั้นต้องสร้างความสนใจแก่ผู้เรียนและช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น ในปัจจุบันคอมพิวเตอร์เป็นเทคโนโลยีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอน จึงมีการพัฒนาอุปกรณ์และโปรแกรมเพื่อการผลิตสื่อในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้งานร่วมกัน โดยการนำข้อความ ภาพ เสียง วีดีทัศน์ เชื่อมต่อกันเป็นระบบโดยผ่านคอมพิวเตอร์ การนำเสนอสื่อการเรียนการสอนผ่านคอมพิวเตอร์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการ

เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาความรู้ตามความต้องการได้ตลอดเวลา เป็นการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบสื่อประสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหา เกิดความคงทนในการจำและเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่ตรงกับความสามารถของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเรียนซ้ำหรือข้ามบทเรียนก็ได้ และผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาของบทเรียนภายใต้การออกแบบกิจกรรม แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจของตนเองได้ (ศยามน อินสะอาด, 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวจึงเกิดการสร้างสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบบทเรียนอีเลิร์นนิง เรียกว่า บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียนั้นเป็นการออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระการเรียนรู้ได้ทั้งรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา การนำเสนอเนื้อหาประกอบด้วยด้วยสื่อประสมทั้ง ข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว วีดีทัศน์ และเสียง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีการแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนทำให้ผู้เรียนทราบถึงความคาดหวังของบทเรียน ประเด็นสำคัญของเนื้อหา โครงสร้างของเนื้อหาซึ่งมีผลทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนำเสนอเนื้อหาของบทเรียนใช้ภาพกราฟิกขนาดใหญ่ ชัดเจน อ่านง่าย ไม่ซับซ้อน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ตามความสามารถของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนซ้ำหรือข้ามบทเรียนได้ การนำเสนอเนื้อหาเป็นการนำเสนอที่มีลำดับขั้นตอนง่ายๆ เรียงลำดับการนำเสนอเนื้อหาจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยากขึ้นตามลำดับทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด ผู้เรียนมีโอกาสทดสอบความเข้าใจผ่านกิจกรรม แบบฝึกหัด ตลอดจนแบบทดสอบเพื่อฝึกในด้านความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้ ทำให้สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ให้สูงขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม จากการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

(2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

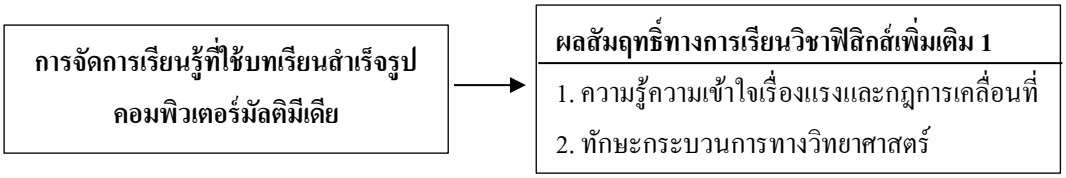

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ที่ศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียวโดยทำการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one – group pretest – posttest design)โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยแรงและกฎการเคลื่อนที่ เป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นแบบทดสอบวัดความเข้าใจ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก และ แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แบบแสดงวิธีทำ จำนวน 5 ข้อ โดยวัดระดับพฤติกรรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำการทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย จากนั้นจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย จำนวน 30 ชั่วโมง และทำการทดสอบภายหลังอีก 1 ครั้งโดยใช้ข้อสอบชุดเดิม

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 28 คน

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยแรงและกฎการเคลื่อนที่

1) บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เป็นบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบ การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วยแรงและกฎการเคลื่อนที่ ประกอบด้วย 4 บท คือ 1. การหาแรงลัพธ์ 2. กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน 3. กฎความโน้มถ่วงสากล 4. แรงเสียดทาน โดยทุกบทประกอบด้วยเนื้อหา แบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังเรียน การตรวจสอบคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด

2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนการสอน 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน และขั้นสรุป ในเรื่องแรงและกฎการเคลื่อนที่มีทั้งหมด 10 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 30 ชั่วโมง การตรวจสอบคุณภาพทุกแผนอยู่ในระดับดีมากที่สุด

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยแรงและกฎการเคลื่อนที่ เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องแรงและกฎการเคลื่อนที่ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ(Multiple choice) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แบบแสดงวิธีทำ จำนวน 5 ข้อ โดยวัดระดับพฤติกรรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่น .94 และ .96 ตามลำดับ และมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เท่ากับ 1.0 ทุกข้อ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยแรงและกฎการเคลื่อนที่ ทั้ง 2 ฉบับไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนการจัดการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ทั้งหมด 10 แผน เป็นเวลา 30 ชั่วโมง จากนั้นทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยแรงและกฎการเคลื่อนที่ชุดเดิม

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม จากการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดระดับคุณภาพจากคะแนนเฉลี่ย

(2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test for dependent samples)

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม จากการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งเป็นแบบทดสอบวัดความเข้าใจ และแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม จากการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียจำแนกตามด้านของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้าน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	ระดับคุณภาพ
ความรู้ความเข้าใจ	28	30	21.71	4.70	ดี
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	28	25	14.36	4.60	ค่อนข้างต่ำ
รวม		55	36.07	7.44	ค่อนข้างดี

จากตารางที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม จากการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\overline{X}$ = 36.07) เมื่อพิจารณาด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดี ($\overline{X}$ = 21.71) และด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($\overline{X}$ = 14.36)

5.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ดังตารางที่ 2 – 3

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม(k)	$\overline{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	28	55	11.00	2.62	18.45	.000
หลังเรียน	28	55	36.07	7.44		

* p < .05

จากตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคมภายหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยรวมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียจำแนกเป็นด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ก่อนเรียน		หลังเรียน		df	t-test	P-value
	$\overline{X}$	SD.	$\overline{X}$	SD.			
ด้านความรู้ความเข้าใจ	10.39	2.08	21.71	4.70	27	11.31	.000
ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	0.61	1.23	14.36	4.60	27	16.69	.000
รวม	11.0	2.62	36.07	7.44	27	18.45	.000

* p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ด้านความรู้ความเข้าใจและด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม ภายหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม จากการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคมโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดี และด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ มีเนื้อหาในการเรียนเป็นการคำนวณทั้งหมด ซึ่งอาจไม่เป็นผลดีกับผู้เรียนที่ไม่มีทักษะทางคณิตศาสตร์หรือมีทักษะทางคณิตศาสตร์น้อย ดังนั้นครูผู้สอนต้องปรับพื้นฐานทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ให้แก่ผู้เรียนก่อนและควรสอนซ่อมเสริมให้ผู้เรียน นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีการเสริมด้วยแบบฝึกทักษะแต่เนื่องจากการยกตัวอย่างในบทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียอาจไกลตัวผู้เรียนจนเกินไปส่งผลให้ผู้เรียนเห็นภาพไม่ชัดเจนทำให้ผลการเรียนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามแนวคิดของทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitivism) เกิดจากแนวคิดของชอมสกี้ (Chomsky) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมมนุษย์เป็นเรื่องของภายในจิตใจ มนุษย์มีความนึกคิด มีอารมณ์จิตใจและความรู้สึกภายในแตกต่างกันออกไป การออกแบบการเรียนการสอนก็ควรที่จะคำนึงถึงความแตกต่างภายในของมนุษย์ด้วย แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความทรงจำ ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างความทรงจำระยะสั้น ระยะยาว และความคงทนของการจำ(วุฒิชัย ประสารสอย. 2543: 13) ซึ่งขัดแย้งกับ กัลยาภรณ์ สุขเสริม (2549: 45) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ประกอบการสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ประกอบการสอน กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนโรงเรียนเขาสวนกวางวิทยานุกูลจำนวน 35 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเรียนรู้รายวิชาฟิสิกส์ เรื่อง สมบัติเชิงกลของสาร โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ประกอบการสอนมีผู้สอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 82.86

2. จากผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ หลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาใหญ่พิทยาคม รายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม 1 หน่วย แรงและกฎการเคลื่อนที่ ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการในการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากบทบทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นบทเรียนที่เป็นสื่อประสมซึ่งประกอบไปด้วย ภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว วีดีทัศน์ นอกจากนี้ยังมีการทบทวนเนื้อหาเดิมเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ได้ง่ายขึ้นตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory) เชื่อว่าโครงสร้างภายในความรู้ที่มนุษย์มีอยู่ มีลักษณะเป็นโหมดหรือกลุ่มที่มีการเชื่อมโยงกันอยู่ การที่มนุษย์เรียนรู้อะไรใหม่ ๆ นั้น มนุษย์จะนำความรู้ใหม่ที่เพิ่งได้รับนั้นไปเชื่อมโยงกับกลุ่มความรู้ที่มีอยู่เดิม (Pre-existing Knowledge) หน้าที่โครงสร้างของความรู้นี้คือ การนำไปสู่การรับรู้ข้อมูล (Perception) (Anderson. 1984) รวมทั้งมีการโต้ตอบกันระหว่างผู้เรียนและสื่อ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เป็นการเสริมแรงแก่ผู้เรียนได้รวดเร็วในระหว่างที่เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นเต้น ไม่เบื่อหน่าย โดยผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมกับบทเรียนตลอดเวลามีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก ผู้เรียนสามารถทบทวนเนื้อหาหรือบทเรียนที่เคยเรียนไปแล้วซ้ำได้อีกตามความต้องการ(อรพันธุ์ ประสิทธิรัตน์, 2552: 65) เมื่อผู้เรียนเรียนรู้แล้วจะต้องถูกทดสอบด้วย

แบบฝึกหัดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และผู้เรียนสามารถตรวจคำตอบได้ทันที แต่ละบทเรียนประกอบด้วยคำชี้แจง วัตถุประสงค์การเรียนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจขอบเขตของการเรียนรู้ ประเด็นสำคัญของเนื้อหา และสรุปใจความสำคัญของบทเรียน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุเจตนี ศรีคำ (2558: 63) ได้พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปแบบมัลติมีเดีย เรื่องชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปแบบมัลติมีเดีย เรื่องชนิดของคำ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านใหม่ชัยเจริญ อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ประภัสสรณ์ นครเขต (2551: 84) ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย วิชาฟิสิกส์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมัลติมีเดีย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเมืองมุกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 37 คน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ผู้สอนควรสร้างบทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย โดยยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

(2) หากพบว่าผู้เรียนไม่มีพื้นฐานทางวิชาฟิสิกส์ ควรปรับพื้นฐานและสอนซ่อมเสริมให้ผู้เรียน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรทำวิจัยในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ให้มีแบบฝึกหัดเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดและวิเคราะห์มากขึ้น

(2) ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บทเรียนสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในเนื้อหาอื่นรายวิชาอื่น ๆ หรือ ระดับชั้นอื่น ๆ

9. เอกสารอ้างอิง

กัลยาภรณ์ สุขเสริม. (2549). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ประกอบการสอน.** ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวปฏิบัติการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ประภัสสรณ์ นครเขต. (2551). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย วิชาฟิสิกส์ เรื่อง การชนและโมเมนตัม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วุฒิชัย ประสารสอย. (2543). **บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนวัตกรรมเพื่อการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน วี เจ พริ้นติ้ง.

ศยามน อินสะอาด. (2561). **การออกแบบบทเรียน e-Learning เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. (2561). **คะแนนทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (โอเน็ต) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 เมษายน 2561, จาก www.niets.or.th

สุเจตนี ศรีคำ. (2558). **การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปแบบมัลติมีเดียเรื่องชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อรพันธุ์ ประสิทธิรัตน์. (2552). **คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน.

Wright, P. A.(1984). **A Study of Computer - Assisted Instruction for Remediation in Mathematics on the Secondary Level**. Dissertation Abstracts International 45.

การศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

A STUDY OF LEADERSHIP IN THE 21ST CENTURY OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

อาภาภัทร ศิริพัฒน์
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: apapat.s@gmail.com
ดร.สุบิน ยุระรัช
รองศาสตราจารย์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: Subin.yu@spu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์บริหาร และขนาดของโรงเรียน ประชากรในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการทั้ง 4 ฝ่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 รวมจำนวน 146 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที่การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามคุณลักษณะรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำด้านการสร้างทีม และทำงานเป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการสื่อสาร ด้านวิสัยทัศน์ และด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามตัวแปร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีภาวะผู้นำไม่ต่างกัน ผู้บริหารที่มีอายุต่างกัน มีภาวะผู้นำไม่ต่างกัน ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์บริหารต่างกัน มีภาวะผู้นำต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และผู้บริหารที่มาจากโรงเรียนขนาดต่างกัน มีภาวะผู้นำไม่ต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the level of leadership in 21st century of school administrators under the secondary education service area office 2 and 2) to compare leadership in 21st century of school administrators under the secondary education service area office 2 according to the variables of gender, age, education, management experience, and school. The population consisted of 146 directors and deputy directors of schools under the secondary education service area office 2. The research instrument was questionnaire. Data analysis instruments were mean, standard deviation, independent t-test, correlation and one-way ANOVA

The research findings were as follows: 1) The level of leadership of the school administrators is ranked in the high level. When comparing between traits, team building and team work, creativity, and cooperation were ranked in highest level while analytical thinking, communication, vision, and technology and innovation were ranked in high level.2) The comparison of the 21st century leadership of school administrators according to the variables resulted as follows: leadership of school administrators with different gender were not different, there was also no difference in leadership between school administrators with different age group, school administrators with different education degree were different in their leadership at the statistical significance level 0.05, school administrators with different management experience period were different in their leadership at the statistical significance level 0.05 and school administrators working in different school size were not different in their leadership.

KEYWORDS: Leadership in the 21ST century, School administrators

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 “การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านของประเทศ” (ธีรศักดิ์ เจิมมงคล, 2550) สถานศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรให้บริการทางการศึกษา จึงมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ คุณภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารภายในสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำและทำงานร่วมกับบุคลากร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มีความพอใจและมีความสุขในการทำงาน การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้นมักขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนหัวใจของสถานศึกษา (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2551)

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 องค์กรต่าง ๆ ล้วนต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบันต้องเป็นผู้นำที่สามารถนำผู้ตามได้และพาเขาไปในทิศทางใหม่ที่สร้างสรรค์และพัฒนาองค์การและสังคมได้ในอนาคต โดยผู้บริหารเหล่านี้ถูกคาดหวังให้มีบทบาทของภาวะผู้นำใน 4 ด้าน คือ 1) เป็นผู้ชี้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน (direction - setter) 2) เป็นผู้ที่มีบทบาทเป็นตัวแทนขององค์การ (spoken person) 3) เป็นผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง (change agent) 4) เป็นผู้สั่งสอนหรือพี่เลี้ยง (coach) (Nanus, 1996) ทั้งนี้ในการดำรง

บทบาทภาวะผู้นำดังกล่าว ผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบไปด้วย การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ วิสัยทัศน์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการคิดวิเคราะห์

จากความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 โดยได้เลือกเก็บข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนที่มีศักยภาพสูง เพื่อศึกษาการบริหารงานโดยใช้ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของสถานศึกษา และจะได้นำผลที่ได้รับจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนางานหรือองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้า และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคปัจจุบันได้อย่างสมบูรณ์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

(2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์บริหาร และขนาดของโรงเรียน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

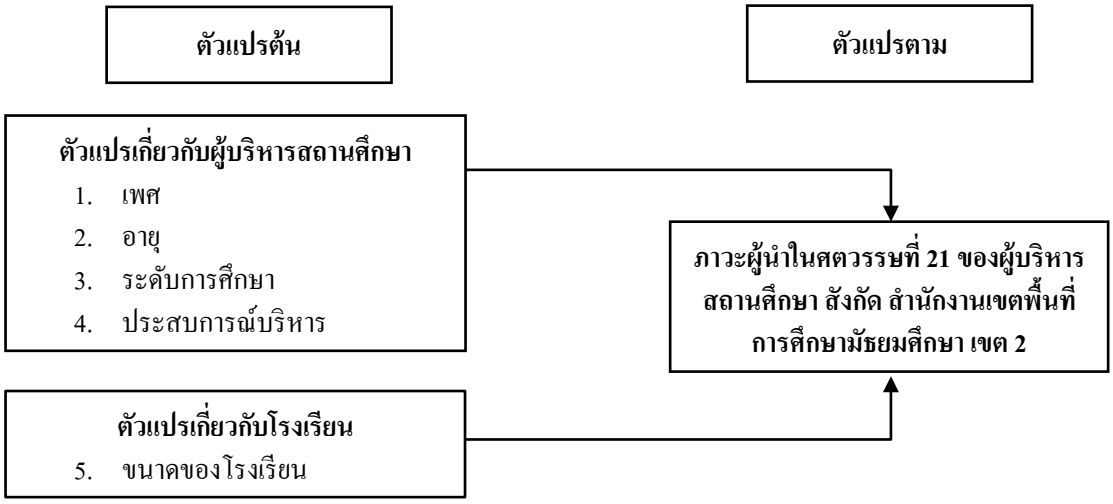

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำและเปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์บริหาร และขนาดของโรงเรียน

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการทั้ง 4 ฝ่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน ที่มีตำแหน่ง และปฏิบัติงานอยู่จริง รวมทั้งสิ้น 146 คน ทั้งนี้บางโรงเรียนใช้ครูปฏิบัติการ ทำหน้าที่เป็นรองผู้อำนวยการ โดยไม่ได้มีการแต่งตั้ง (ข้อมูลจากการสอบถามโดยตรงจากสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2) จำแนกตามขนาดของโรงเรียนได้ ดังนี้ ขนาดเล็ก จำนวน 2 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 6 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 20 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 24 โรงเรียน

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์บริหาร และขนาดของโรงเรียน

ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบ โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence : IOC) = 0.60 - 1.00

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือนำจากวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล และรับคืนด้วยตนเอง ได้รับคืนจำนวน 138 ชุด จาก 146 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.52

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด จำนวน 25 ข้อ มาวิเคราะห์หาระดับภาวะผู้นำของกลุ่มประชากรที่ทำการวิจัย วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ (ชาย/หญิง) อายุ (ช่วงอายุ) ระดับการศึกษา (ปริญญาตรี/โท/เอก) ประสบการณ์บริหาร (ช่วงของจำนวนปีที่อยู่ในตำแหน่ง) และขนาดของโรงเรียน (เล็ก/กลาง/ใหญ่/ใหญ่พิเศษ) กับตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยใช้เครื่องมือทางสถิติ ดังนี้

2.1. เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามตัวแปร เพศ ใช้สถิติทดสอบที่ t-test for independent samples

2.2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์บริหาร และขนาดของโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA)

5. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะภาวะผู้นำ	μ	σ	ระดับ	ลำดับที่
ด้านการสื่อสาร	4.42	0.40	มาก	5
ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.52	0.49	มากที่สุด	2
ด้านการสร้างทีม และการทำงานเป็นทีม	4.67	0.41	มากที่สุด	1
ด้านความร่วมมือ	4.51	0.42	มากที่สุด	3
ด้านวิสัยทัศน์	4.39	0.58	มาก	6
ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม	4.27	0.58	มาก	7
ด้านการคิดวิเคราะห์	4.48	0.52	มาก	4
รวม	**4.47**	**0.30**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 1 พบว่าภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาคุณลักษณะแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างทีม และการทำงานเป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านความร่วมมือ ส่วนด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการสื่อสาร ด้านวิสัยทัศน์ และด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์บริหาร และขนาดของโรงเรียน

2.1 เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ

คุณลักษณะ	μ	σ	t	p
ด้านการสื่อสาร				
ชาย	4.42	0.398	0.058	0.954
หญิง	4.42	0.408		
ด้านความคิดสร้างสรรค์				
ชาย	4.53	0.517	0.269	0.788
หญิง	4.51	0.461		
ด้านการสร้างทีม และทำงานเป็นทีม				
ชาย	4.62	0.424	1.469	0.144
หญิง	4.72	0.384		
ด้านความร่วมมือ				
ชาย	4.49	0.411	0.460	0.646
หญิง	4.52	0.435		
ด้านวิสัยทัศน์				
ชาย	4.42	0.557	0.460	0.461
หญิง	4.35	0.606		
ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม				
ชาย	4.27	0.548	0.058	0.953
หญิง	4.27	0.615		
ด้านการคิดวิเคราะห์				
ชาย	4.49	0.509	0.222	0.825
หญิง	4.47	0.536		
รวม				
ชาย	4.46	0.282	0.080	0.936
หญิง	4.47	0.320		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกันมีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 เปรียบเทียบ ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามอายุ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามอายุ

คุณลักษณะ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการสื่อสาร	ภายในกลุ่ม	.248	2	.124	.768	.466
	ระหว่างกลุ่ม	23.090	143	.161		
	รวม	23.338	145			
ด้านความคิดสร้างสรรค์	ภายในกลุ่ม	.466	2	.233	.974	.380
	ระหว่างกลุ่ม	34.207	143	.239		
	รวม	34.674	145			
ด้านการสร้างทีม และการทำงานเป็นทีม	ภายในกลุ่ม	.446	2	.223	1.354	.261
	ระหว่างกลุ่ม	23.524	143	165		
	รวม	23.969	145			
ด้านความร่วมมือ	ภายในกลุ่ม	.917	2	.459	2.633	.075
	ระหว่างกลุ่ม	24.913	143	.174		
	รวม	25.830	145			
ด้านวิสัยทัศน์	ภายในกลุ่ม	1.565	2	.782	2.364	.098
	ระหว่างกลุ่ม	47.314	143	.331		
	รวม	48.879	145			
ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม	ภายในกลุ่ม	.053	2	.026	.078	.925
	ระหว่างกลุ่ม	48.684	143	.340		
	รวม	48.737	145			
ด้านการคิดวิเคราะห์	ภายในกลุ่ม	.269	2	.135	.493	.612
	ระหว่างกลุ่ม	39.083	143	.273		
	รวม	39.353	145			
รวม	ภายในกลุ่ม	.372	2	.186	2.097	.127
	ระหว่างกลุ่ม	12.694	143	.089		
	รวม	13.066	145			
ด้านการสร้างทีม และการทำงานเป็นทีม	ภายในกลุ่ม	.446	2	.223	1.354	.261
	ระหว่างกลุ่ม	23.524	143	165		
	รวม	23.969	145			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่อายุแตกต่างกัน มีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา

คุณลักษณะ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	.354	2	.177	1.101	.335
	ภายในกลุ่ม	22.984	143	.161		
	รวม	23.338	145			
ด้านความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	2.370	2	1.185	5.246	.006*
	ภายในกลุ่ม	32.303	143	.226		
	รวม	34.674	145			
ด้านการสร้างทีม และการทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	.1382	2	.069	.414	.662
	ภายในกลุ่ม	3.831	143	.167		
	รวม	23.969	145			
ด้านความร่วมมือ	ระหว่างกลุ่ม	.118	2	.059	.327	.722
	ภายในกลุ่ม	25.713	143	.180		
	รวม	25.830	145			
ด้านวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	1.026	2	.513	1.533	.219
	ภายในกลุ่ม	47.853	143	.335		
	รวม	48.879	145			
ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม	ระหว่างกลุ่ม	3.117	2	1.559	4.885	.009*
	ภายในกลุ่ม	45.620	143	.319		
	รวม	48.737	145			
ด้านการคิดวิเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	3.861	2	1.931	7.779	.001*
	ภายในกลุ่ม	35.491	143	.248		
	รวม	39.353	145			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.708	2	.354	4.095	.019*
	ภายในกลุ่ม	12.358	143	.086		
	รวม	13.066	145			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม และด้านการคิดวิเคราะห์ ส่วนด้านที่ไม่แตกต่างกันได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างทีม และทำงานเป็นทีม ด้านความร่วมมือ และด้านวิสัยทัศน์

2.4 เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์บริหาร

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์บริหาร

คุณลักษณะ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการสื่อสาร	ภายในกลุ่ม	1.473	3	.491	3.188	.026*
	ระหว่างกลุ่ม	21.866	142	.154		
	รวม	23.338	145			
ด้านความคิดสร้างสรรค์	ภายในกลุ่ม	3.481	3	1.160	5.283	.002*
	ระหว่างกลุ่ม	31.192	142	.220		
	รวม	34.674	145			
ด้านการสร้างทีม และทำงานเป็นทีม	ภายในกลุ่ม	.688	3	.229	1.398	.246
	ระหว่างกลุ่ม	23.282	142	.164		
	รวม	23.969	145			
ด้านความร่วมมือ	ภายในกลุ่ม	.097	3	.032	.178	.911
	ระหว่างกลุ่ม	25.733	142	.181		
	รวม	25.830	145			
ด้านวิสัยทัศน์	ภายในกลุ่ม	1.304	3	.435	1.298	.278
	ระหว่างกลุ่ม	47.575	142	.335		
	รวม	48.879	145			
ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	ภายในกลุ่ม	2.276	3	.759	2.319	.078
	ระหว่างกลุ่ม	46.461	142	.327		
	รวม	48.737	145			
ด้านการคิดวิเคราะห์	ภายในกลุ่ม	1.193	3	.398	1.480	.222
	ระหว่างกลุ่ม	38.159	142	.269		
	รวม	39.353	145			
รวม	ภายในกลุ่ม	.699	3	.233	2.676	.048*
	ระหว่างกลุ่ม	12.367	142	.087		
	รวม	13.066	145			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์บริหารแตกต่างกัน มีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่แตกต่างกัน ได้แก่ด้านการสื่อสาร และด้านความคิดสร้างสรรค์ ส่วนด้านที่ไม่แตกต่างกันได้แก่ ด้านการสร้างทีม และทำงานเป็นทีม ด้านความร่วมมือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม และด้านการคิดวิเคราะห์

2.5 เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

คุณลักษณะ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านการสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	.088	3	.029	.179	.911
	ภายในกลุ่ม	23.251	142	.164		
	รวม	23.338	145			
ด้านความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	1.440	3	.480	2.050	.110
	ภายในกลุ่ม	33.234	142	.234		
	รวม	34.674	145			
ด้านการสร้างทีม	ภายในกลุ่ม	.544	3	.181	1.099	.352
และการทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	23.425	142	.165		
	รวม	23.969	145			
ด้านความร่วมมือ	ภายในกลุ่ม	.962	3	.321	1.830	.144
	ระหว่างกลุ่ม	24.869	142	.175		
	รวม	25.830	145			
ด้านวิสัยทัศน์	ภายในกลุ่ม	.608	3	.203	.597	.618
	ระหว่างกลุ่ม	48.271	142	.340		
	รวม	48.879	145			
ด้านเทคโนโลยี	ภายในกลุ่ม	2.573	3	.858	2.638	.052
และนวัตกรรม	ระหว่างกลุ่ม	46.164	142	.325		
	รวม	48.737	145			
ด้านการคิดวิเคราะห์	ภายในกลุ่ม	2.886	3	.962	3.745	.013*
	ระหว่างกลุ่ม	36.467	142	.257		
	รวม	39.353	145			
รวม	ภายในกลุ่ม	.275	3	.092	1.016	.387
	ระหว่างกลุ่ม	12.791	142	.090		
	รวม	13.066	145			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มาจากโรงเรียนขนาดต่างกันมีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการคิดวิเคราะห์ ส่วนด้านที่ไม่แตกต่างกันได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างทีม และทำงานเป็นทีม ด้านความร่วมมือ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม

6. อภิปรายผล

(1) ผลการศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในคุณลักษณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละคุณลักษณะย่อย พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

สอดคล้องกับ เนตรทราย วงศ์อุปราช (2556) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สามารถใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

(2) ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อภาวะผู้นำของกลุ่มประชากร คือ ระดับการศึกษา และประสบการณ์บริหาร ส่วนตัวแปรที่ไม่มีผลต่อภาวะผู้นำ ได้แก่ เพศ อายุ และขนาดโรงเรียน อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่น ๆ พบว่า ผลการศึกษาไม่เป็นในทิศทางเดียวกัน อาจทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า ภาวะผู้นำน่าจะเป็นเรื่องของปัจจัยภายในของปัจเจกบุคคล มากกว่าสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลนี้ ก็ส่งผลต่อภาวะผู้นำแตกต่างกันไป แม้ว่าการที่ผู้บริหารจะมีภาวะผู้นำมากหรือน้อยนั้น จะขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยส่วนบุคคลเป็นเบื้องต้น แต่ผู้บริหารสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นไปได้ โดยจะต้องอาศัยการมองเห็นความสำคัญ และประโยชน์ในการใช้ภาวะผู้นำในการบริหาร ซึ่งผู้บริหารที่ดีนั้น นอกจากจะต้องพัฒนาภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่องแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การนำไปใช้ให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับโรงเรียน นักเรียน และบุคลากรทุกฝ่าย ซึ่งการสร้างคนที่มีคุณภาพออกสู่สังคม ถือเป็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่ของวิชาชีพครู

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแต่ละคุณลักษณะ พบว่า คุณลักษณะที่ได้ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความร่วมมือ และคุณลักษณะที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ดังนั้นผู้บริหารจึงควรพัฒนาตนเองในเรื่องความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยี ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์เข้ามาใช้ในการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรค ของการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เพิ่มเติม

(2) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ควรเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) หรือ การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

(3) ในครั้งนี้ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำ และตัวแปรที่มีผลต่อภาวะผู้นำไปแล้ว ต่อไปควรศึกษาถึงผลของการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ต่อความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นถึงผลการนำภาวะผู้นำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม

8. เอกสารอ้างอิง

ธีรศักดิ์ เจิมมงคล. 2550. **ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในเขต อำเภอเมืองสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

เนตรทราย วงศ์อุปราช. 2556. **ภาวะผู้นำกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร.** วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.).ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 ธันวาคม 2556.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2551. **สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (รายงานการวิจัย).** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

Nanus, B. 1996. **Visionary Leadership.** San Francisco: Jossey-Bass.

ความรู้และความพึงพอใจในความรู้ของตนเองในกลุ่มผู้เรียนระดับปริญญาตรี

LITERACY AND SATISFACTION ON THEIR KNOWLEDGE AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS

อำนวย พิรุณสาร

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: tomistom@hotmail.com

ประดับเดือน ทองเชื้อเชิญ

งานจัดการวิชาศึกษาทั่วไป กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

E-mail: pradabduent@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ของตนเองในกลุ่มเรียนระดับปริญญาตรี และ 2) ระดับความพึงพอใจในความรู้ของตนเองในกลุ่มผู้เรียนระดับปริญญาตรี ที่กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวรที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 001231 ปรัชญาชีวิตเพื่อวิถีพอเพียงในชีวิตประจำวัน ภาคเรียนต้น ประจำปีการศึกษา 2562 โดยใช้แบบสอบถามในระบบการสอนออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความรู้ ไม่ใช่สิ่งที่ได้จากระบบการศึกษาเท่านั้น ประสบการณ์ในชีวิตช่วยสร้างความรู้ อีกทั้งยังมีค่านิยมของการเรียนว่า ทำให้เกิดการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้มีเกียรติและศักดิ์ศรี นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า มีความพึงพอใจในความรู้ของตนระดับน้อยกว่า ความต้องการเสริมสร้างความรู้ของตน ผลจากการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และทักษะชีวิตในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ความรู้, ความพึงพอใจในความรู้, ผู้เรียนระดับปริญญาตรี

ABSTRACT

The objectives of this research title as “Literacy and Satisfaction on their knowledge among Undergraduate Students” were 1) to study undergraduate students’ perception on their knowledge and 2) to study satisfaction of knowledge among undergraduate students. The target populations and samples of the study were undergraduate students at Naresuan University who enrolled in (001231) Philosophy of Life for Sufficient Living course in the first semester of the academic year, 2019 via answering the online questionnaires.

Based on the statistics analysis, it’s found that; the participants believed that formal education cannot provide them with knowledge, but life enhancing experience is also creating their knowledge. In addition, there is a belief that a value of education would lead to high economic status, social honor and prestige. Moreover, the participant’s satisfaction of their knowledge were lower than satisfaction to improve their knowledge. The result

of this study can be an idea for improve the learning procedure that focus on cultivating critical thinking and personal life skills to truly action.

Keywords: Literacy, satisfaction on their knowledge, undergraduate Students

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

จากผลการวิจัยและข้อเสนอการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของไทย ส่งผลให้ เกิดการพิจารณาปรับปรุงระบบการศึกษา ทั้งด้านปรัชญา แนวคิด จุดมุ่งหมายหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และรูปแบบการจัดการศึกษาแนวใหม่ ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ รวมทั้งให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา เพื่อการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ในฐานะของเครื่องมือในการเรียนรู้ มากกว่าการเน้นการสอนเนื้อหาวิชา

ประกอบกับแนวคิดกระแสโลกในเรื่องของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วาระการศึกษาหลัง ค.ศ. 2030 ของยูเนสโก ปฏิญญาอินชอน และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 20 ปี ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม การให้ความสำคัญต่อการศึกษา เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นเป้าประสงค์หลัก จนเกิดกลไกสำคัญที่เน้นในการ ส่งเสริม ปลูกฝัง ความคิด ความรู้ ทัศนคติ และทักษะแก่ประชาชนในสังคมโดยรวมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมีผลลัพธ์หรือสมรรถนะเพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 เช่น การอยากรู้อยากเห็น รักการอ่าน การเรียนรู้ เรียนด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่ม มีความเป็นผู้รับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว

จากแนวคิดข้างต้น ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่กำหนดให้การเรียนการสอนของครูอาจารย์ไม่เพียงแต่เน้นการถ่ายทอดวิชาความรู้ แต่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา การฝึกให้ผู้เรียนใฝ่รู้ มีคุณธรรม จริยธรรม ตระหนักในความรับผิดชอบต่อสังคม และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การนำความรู้มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน โดยความเร่งรัดดังกล่าวนี้ ได้ถูกนำมาสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาทุกระดับชั้นในประเทศไทย มีองค์กรและบุคลากรการติดตามสนับสนุนฝึกอบรมให้ครูอาจารย์เข้าใจ มีความรู้ทักษะที่สามารถทำตามหลักสูตรที่ปฏิรูปได้จริง รวมทั้งการปฏิรูปวิธีการเรียนการสอน และการประเมินผลผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาเป็นอย่างสอดคล้องกับหลักสูตรใหม่

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสะท้อนให้เห็นความพยายามของฝ่ายออกแบบและจัดการการเรียนรู้เป็นอย่างดี แต่การทำความเข้าใจในมุมมองและความต้องการของกลุ่มผู้เรียน ก็จะช่วยให้แนวคิดดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

ดังนั้น คณะผู้วิจัยเห็นควรให้มีการจัดทำการวิจัยเรื่อง “ความรู้และความพึงพอใจในความรู้ของตนเองของผู้เรียนระดับปริญญาตรี” เพื่อทราบถึงความเท่าทันต่อความรู้ และความพึงพอใจในความรู้ของผู้เรียนระดับปริญญาตรี อันเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดเตรียมแผนการจัดการศึกษาให้มีความสมบูรณ์พร้อมในทุก ๆ ด้าน อันเป็นปฏิรูประบบการสร้างกลไก แนวทางการปฏิบัติด้านการเรียนการสอนที่เกิดการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) ศึกษาความรู้ของตนเองในกลุ่มผู้เรียนระดับปริญญาตรี

(2) ศึกษาระดับความพึงพอใจในความรู้ของตนเองในกลุ่มผู้เรียนระดับปริญญาตรี

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

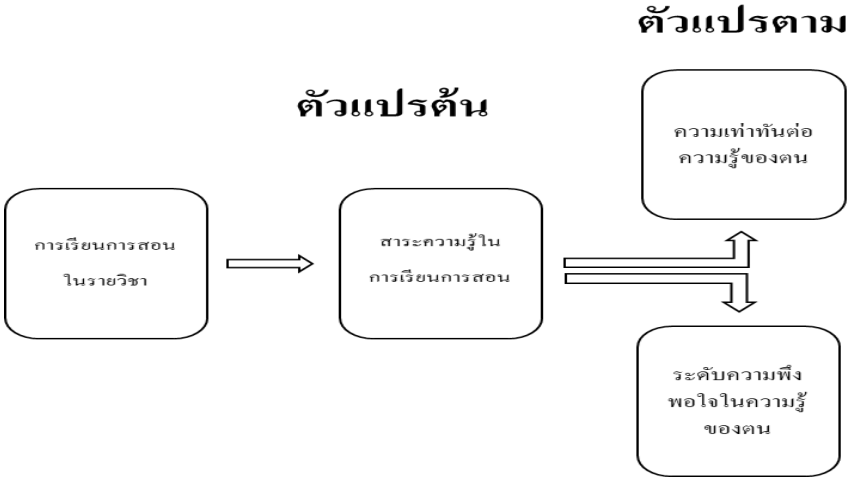

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย จากฐานคิดที่ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยโดยเฉพาะเจาะจงขึ้น และพยายามเปลี่ยนปัญหาที่คลุมเครือเป็นปัญหาที่ชัดเจนขึ้น โดยเชื่อว่าหลังจากการศึกษาและทราบข้อมูลแล้ว สามารถทำให้แนวความคิดชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงตัดสินใจเลือกเทคนิคการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ นิสิตชั้นปริญญาตรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาปรัชญาชีวิตเพื่อวิถีพอเพียงในชีวิตประจำวัน ภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 390 คน

เพื่อให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นตัวแทนที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรที่เชื่อถือได้ คณะผู้วิจัยได้อ้างอิงจากการเปิดตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ จำนวน 196 แต่คนคณะผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยแจ้งให้นิสิตผู้เรียนในรายวิชาฯ ทั้งสิ้นจำนวน 400 คน เข้าไปตอบแบบสอบถาม ในระบบการเรียนการสอนออนไลน์ (e-Learning) พบว่า มีผู้ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสำรวจจำนวน 398 คน คิดเป็นร้อยละ 99.5

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ และ การจัดการความรู้ ในรายวิชาปรัชญาชีวิตเพื่อวิถีพอเพียงในชีวิตประจำวัน ภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2562

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเท่าทันต่อความรู้ และ ระดับความพึงพอใจในความรู้ของตน ของผู้เรียนในรายวิชาปรัชญาชีวิตเพื่อวิถีพอเพียงในชีวิตประจำวัน ภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2562

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้มาจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่คณะผู้วิจัยได้นำมาประมวลเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามมีทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) ชนิดแบบสำรวจรายการ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และ แบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ที่เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของการสำรวจนี้

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

กำหนดให้นิสิตที่เรียนได้เข้าไปทำแบบสอบถามในระบบการสอนออนไลน์ (e-Learning) โดยแจ้งให้ผู้เรียนในรายวิชาดังกล่าวเข้าทำในระหว่างวันจันทร์ที่ 15 สิงหาคม 2562 ถึงวันศุกร์ที่ 30 สิงหาคม 2562

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ผู้เรียน ให้ความร่วมมือในการเข้าไปตอบแบบสำรวจจากระบบการเรียนการสอนออนไลน์ (e-Learning) ได้ถูกนำออกจากระบบแล้วคณะผู้วิจัยได้จัดกระทำดังต่อไปนี้

1 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแฟ้มข้อมูลใหม่ โดยโปรแกรม Microsoft Access Databases

2 ข้อมูลจากข้อ 1 มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และลงรหัสข้อมูล โดยใช้โปรแกรม Microsoft Access Databases

3 วิเคราะห์ข้อมูลแต่ละข้อด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ด้วยวิธีการสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน บรรยายด้วยตาราง แผนภาพ ประกอบความเรียง

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำเสนอโดยสรุปเป็น 2 ส่วน คือ

1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 398 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือเป็นเพศหญิงจำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 70.4 ในขณะที่เป็นเพศชายมีจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 โดยทั้งสิ้นมีอายุระหว่าง 18 - 22 ปี โดยมีอายุ19 ปี มากที่สุด 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 รองลงมา ได้แก่ อายุ 20 ปี และ 18 ปี จำนวน 146 คน และ 59 คน และผู้ตอบแบบสอบถามสังกัดคณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร สูงสุด จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมาได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 77 คน และ 66 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3 และ 16.6 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างได้ใช้เวลาในระบบการศึกษาสูงสุด 16 ปี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เคยเรียนพิเศษหรือกวดวิชามาแล้ว สูงถึง 228 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.4

2 ความเท่าทันและระดับความพึงพอใจต่อความรู้ของตน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 84.9 เห็นด้วยกับประโยคที่ว่า การเรียนในชั้นเรียนทำให้มนุษย์มีความรู้ แต่ยังเห็นด้วยกับประโยคที่ว่า “ความรู้ ไม่ใช่สิ่งที่ได้จากระบบการศึกษาเท่านั้น” สูงถึง 225 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.5 ยิ่งไปกว่านั้น ได้มีการสอบถามถึงค่านิยมของการศึกษา พบได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยกับค่านิยมของการศึกษาที่จะทำให้เกิดการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจ สูงถึง 287 คน คิดเป็นร้อยละ 72.1 รองลงมาคือ การศึกษาทำให้มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี จำนวน 248 คน และ 217 คิดเป็นร้อยละ 62.3 และ 54.5 ตามลำดับ

ในส่วนของการนิยามความรู้ ที่มาของความรู้ และ การใช้ประโยชน์จากความรู้ ปรากฏผลว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการนิยามความรู้ที่ว่า “ความรู้ คือ สิ่งที่ต้องแสวงหา” สูงสุดถึง 391 คน คิดเป็นร้อยละ 98.7

รองลงมาเห็นด้วยกับประเด็นที่ว่า ความรู้ เป็นสิ่งที่ถ่ายโอนกันได้ จำนวน 369 คน คิดเป็นร้อยละ 92.7 แต่ความคิดเห็นที่น่าสนใจคือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับเรื่องของการมีประสบการณ์ชีวิต ที่ช่วยสร้างความรู้ เป็นจำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 92.0 ในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยกับประโยคที่ว่า "ผู้มีปัญญาเท่านั้น ที่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์" จำนวน 245 คน ซึ่งคิดเป็น 61.6 เท่านั้น ดังผลรายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการนิยามความรู้ ที่มาของความรู้ และการใช้ประโยชน์จากความรู้

ประเด็นความคิดเห็น	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ คือ สิ่งที่ต้องแสวงหา	391	98.2	7	1.8
ความรู้ คือ สิ่งที่รอการค้นพบ	290	72.9	108	27.1
ความรู้ เป็นสิ่งที่ถ่ายโอนกันได้	369	92.7	29	7.3
มนุษย์ มักตอบไม่ได้ว่า เรามีความรู้มาได้อย่างไร	197	49.5	201	50.5
มนุษย์รู้ว่า เราได้ความรู้มาอย่างไร	361	90.7	37	9.3
การเรียน เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง	350	87.9	48	12.1
ประสบการณ์ใหม่ของชีวิต คือ การมีความรู้	366	92.0	32	8.0
การสะสมหรือรวบรวมความรู้ ไม่ทำให้เกิดปัญญา	185	46.5	213	53.5
ผู้มีปัญญาเท่านั้น ที่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์	245	61.6	153	38.4

เมื่อสอบถามถึงความพึงพอใจในการเรียนโดยอิงเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ของตนอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่เมื่อให้ประเมินความพอใจในความรู้ตนเองโดยจำแนกตามสาระวิชาในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพึงพอใจน้อย ยกเว้น ความรู้เฉพาะสาขา ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ที่พึงพอใจในระดับปานกลาง ตามระดับความต้องการในการสร้างเสริมความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีระดับความต้องการในสร้างเสริมความรู้ของตนในระดับปานกลาง ดังแสดงในตารางที่ 2 – 4

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจ จำแนกตามความความสามารถ

ประเด็น / เนื้อหา	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ความหมาย
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ความสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์	15 (3.8%)	58 (14.6%)	176 (44.2%)	115 (28.9%)	34 (8.5%)	**3.24**	**0.934**	**ปานกลาง**
ความสามารถคิดใช้เหตุผลได้อย่างเป็นระบบ	16 (4.0%)	49 (12.3%)	153 (38.4%)	140 (34.2%)	40 (10.1%)	**3.35**	**0.958**	**ปานกลาง**
ความสามารถสื่อสารและร่วมมือกับผู้อื่นได้	16 (4.0%)	48 (12.1%)	142 (35.7%)	141 (35.4%)	51 (12.8%)	**3.41**	**0.991**	**ปานกลาง**
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ	15 (3.8%)	49 (12.3%)	161 (40.5%)	134 (33.7%)	39 (9.8%)	**3.33**	**0.945**	**ปานกลาง**
ความสามารถในการทำงานเป็นทีม	13 (3.3%)	48 (12.1%)	129 (32.4%)	151 (37.9%)	57 (14.3%)	**3.48**	**0.988**	**ปานกลาง**

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจ จำแนกตามความรู้

ประเด็น / เนื้อหา	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ความหมาย
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
ด้านความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะของตน		23 (5.8%)	161 (40.5%)	138 (34.7%)	76 (19.1%)	**3.67**	**0.849**	**ปานกลาง**
ด้านความรู้เกี่ยวกับโลก	4 (1.0%)	38 (9.5%)	201 (50.5%)	122 (30.7%)	33 (8.3%)	**3.36**	**0.805**	**น้อย**
ด้านความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ	8 (2.0%)	72 (18.1%)	177 (44.5%)	103 (25.9%)	38 (9.5%)	**3.23**	**0.923**	**น้อย**
ด้านความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี	2 (0.5%)	21 (5.3%)	169 (42.5%)	148 (37.2%)	58 (14.6%)	**3.60**	**0.818**	**ปานกลาง**
ด้านความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ	2 (0.5%)	41 (10.3%)	174 (43.7%)	135 (33.9%)	46 (11.6%)	**3.46**	**0.847**	**น้อย**
ด้านความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	4 (1.0%)	25 (6.3%)	174 (43.7%)	141 (35.4%)	54 (13.6%)	**3.54**	**0.841**	**ปานกลาง**
ด้านความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	7 (1.8%)	61 (15.3%)	193 (48.5%)	107 (26.9%)	30 (7.5%)	**3.23**	**0.862**	**น้อย**
ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ	28 (7.0%)	67 (16.8%)	161 (40.5%)	94 (23.6%)	48 (12.1%)	**3.17**	**1.069**	**น้อย**

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการเสริมสร้างความรู้

ประเด็น / เนื้อหา	ระดับความต้องการสร้างเสริมความรู้					ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ความหมาย
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
การสร้างเสริมความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะของตน	2 (0.5%)	9 (2.3%)	128 (32.2%)	154 (38.7%)	105 (26.4%)	**3.88**	**0.842**	**ปานกลาง**
การสร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับโลก	3 (0.8%)	31 (7.8%)	163 (41.0%)	153 (38.4%)	48 (12.1%)	**3.53**	**0.832**	**ปานกลาง**
การสร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ	7 (1.8%)	56 (14.1%)	135 (33.9%)	128 (32.2%)	72 (18.1%)	**3.51**	**1.000**	**ปานกลาง**
การสร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี	4 (1.0%)	18 (4.5%)	141 (35.4%)	169 (42.5%)	66 (16.6%)	**3.69**	**0.835**	**ปานกลาง**
การสร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ	5 (1.3%)	26 (6.5%)	136 (34.2%)	154 (38.7%)	77 (19.3%)	**3.68**	**0.900**	**ปานกลาง**
การสร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	4 (1.0%)	22 (5.5%)	139 (34.9%)	150 (37.7%)	83 (20.9%)	**3.72**	**0.890**	**ปานกลาง**
การสร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	7 (1.8%)	41 (10.3%)	148 (37.2%)	141 (35.4%)	61 (15.3%)	**3.52**	**0.932**	**ปานกลาง**
การสร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ	17 (4.3%)	42 10.6%)	110 (27.6%)	113 (28.4%)	116 (29.1)	**3.68**	**1.128**	**ปานกลาง**

6. อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แม้กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับประโยคว่า “ความรู้ ไม่ใช่สิ่งที่ได้จากระบบการศึกษาเท่านั้น” แต่ข้อค้นพบด้านค่านิยมของการศึกษาที่ว่า การศึกษาจะทำให้เกิดการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้มีเกียรติ และมีศักดิ์ศรี จึงได้มีการเรียนในระบบการศึกษานาน ดังข้อมูลของการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในระบบการศึกษานานสูงสุด 16 ปี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เคยเรียนพิเศษหรือกวดวิชามาแล้ว สูงถึง 228 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.4

คณะผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ลักษณะข้างต้นสอดรับกับสภาพความเป็นจริงในสังคมไทย ที่ทั้งผู้ปกครองและเด็กนักเรียนต้องพึ่งพาโรงเรียนกวดวิชา โดยส่วนใหญ่ พ่อแม่ และบรรดาผู้เรียนเอง ยังไม่เชื่อมั่นว่า การเรียนในระบบโรงเรียน จะสามารถทำให้มีความรู้ที่สามารถในการแข่งขันได้ จึงต้องหาวิธีการเรียนเสริม เช่น การเรียนพิเศษ เพื่อให้เข้าสู่สนามการแข่งขันได้อย่างมีความมั่นใจมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น เหตุผลหรือเป้าหมายของผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ยอมลงทุนเพื่อการกวดวิชา คือ อยากเห็นลูกเรียนดี มีความรู้ สอบเข้าแข่งขัน ได้โรงเรียนดี มีชื่อเสียง หรือบางคนกลัวลูกเรียนไม่ทันเพื่อน หรือมองว่าใคร ๆ เขาเรียนกัน จึงเกิดความกลัวว่า ลูกของตนจะแข่งขันกับคนอื่นไม่ได้

ผลการศึกษายังปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีคำตอบเห็นด้วยกับเรื่องที่ว่า การมีประสบการณ์ชีวิตช่วยสร้างความรู้ จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 92.0 และในการศึกษานี้ได้สอบถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยกับประโยคที่ว่า "ผู้มีปัญญาเท่านั้น ที่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์" จำนวน 245 คน คิดเป็น 61.6 ข้อค้นพบนี้ช่วยสะท้อนให้เห็นได้ว่า หลักสูตรการศึกษาส่วนใหญ่ ยังมุ่งเน้นและวัดคุณค่าของผู้เรียนโดยดูจากผลการสอบเป็นหลัก แต่ในความเป็นจริง กระบวนการเรียนรู้มันเป็นกระบวนการสร้างคนที่ต้องผ่านขั้นตอนหลายอย่าง และประชากรในสังคมควรเปลี่ยนวิธีคิด และการสร้างทักษะของผู้เรียน ให้สอดรับและเท่าทันกับโลกยุคใหม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสถานการณ์การศึกษาของโลกในปัจจุบันกำลังถูก Disruption และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จนเกิดรูปแบบใหม่ของการศึกษาได้แก่

Highly Actively Learning คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

Highly Adaptive ผู้เรียนปรับตัวเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

Highly Globalized การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และหลักสูตรในระดับประเทศ

Highly Personalized การเลือกเรียนและปรับเปลี่ยนตามรูปแบบความสนใจของแต่ละบุคคล

Highly Focused yet Flexible การเรียนแบบโฟกัสแต่ยังยืดหยุ่น

ข้อค้นพบจากผลการศึกษาอีกประเด็นคือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับประโยคที่ว่า "ผู้มีปัญญาเท่านั้น ที่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์" จำนวน 245 คน คิดเป็น 61.6 คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีที่กลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญของความรู้ อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีการหาความรู้และประโยชน์จากความรู้ ยังต้องให้ความสำคัญกับการมีวิจารณาญาณในการคิด วิเคราะห์อย่างมาก เพื่อให้เกิดความเท่าทันกับข้อมูล และสารสนเทศที่ได้รับอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ที่ต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากความรู้ มากกว่าการเน้นให้มีความรู้เท่านั้น

เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ที่ 2 ของการวิจัย ปรากฏผลการศึกษาว่า ระดับความพึงพอใจในความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจในการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้อยู่ในระดับ ปานกลาง เป็นสิ่งที่ช่วยสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างได้รับมานั้น ยังไม่ส่งเสริมและสร้างให้ผู้เรียนมีศักยภาพและความพร้อมในการเรียนรู้ ขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน และระบบการศึกษาไทย ต้องการให้มีการสร้างและพัฒนาทักษะให้กับผู้เรียนเกิดพร้อมในการแข่งขันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ผลการประเมินความพอใจในความรู้ของตนเอง โดยจำแนกตามสาระวิชาในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพึงพอใจน้อย ยกเว้น ความพอใจในความรู้ของตนเองด้านความรู้เฉพาะสาขา, ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี, และด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และผลการศึกษายังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความต้องการในสร้างเสริมความรู้ของตนในระดับปานกลาง

คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในบริบทของการศึกษา ที่ส่วนใหญ่ยึดติดกับค่านิยมมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ(คะแนนผลการเรียน) ทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถหรือเก่งด้านอื่น ๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ กีฬา ฯลฯ ไม่ได้รับการยอมรับ และไม่มีความสุขจากการเรียนเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ หากพิจารณาในการดำเนินชีวิตจริง ผู้ที่ความเก่งแต่ด้านวิชาการสามารถเชื่อมโยงความรู้ของตนเข้ากับทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต หรือเข้ากับโลกและสังคมที่มีความหลากหลายได้ อีกทั้งยังพบอีกว่า ผู้ที่มุ่งหมายเน้นผลทางการศึกษาที่ระดับคะแนนผลการเรียนและปริญญาบัตรนั้น มักเป็นผู้เรียนที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการจนบั่นทอนคุณภาพชีวิต

และสังคมของตนเอง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ปรากฏกว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความต้องการในสร้างเสริมความรู้ของตนในระดับปานกลาง ทั้งที่ในสภาพสังคมปัจจุบัน การศึกษาควรสร้างผู้เรียนที่มีคุณลักษณะที่สามารถตอบสนองกับชุดความท้าทายใหม่ได้ เช่น ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานร่วมกัน และการจัดการความขัดแย้ง จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษา หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา การจัดการเรียนการสอน ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบที่จะช่วยในการสร้างและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการศึกษา ตลอดจนมีคุณลักษณะเป็นบัณฑิตที่พร้อมในทักษะการทำงาน การใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ผลจากการวิจัยนี้ ทำให้เห็นแนวทางในการจัดการการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิผลและสัมฤทธิผล ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้เรียน ที่ไม่เพียงมุ่งเน้นด้านการวัดผลทางวิชาการ แต่ควรสร้างผู้เรียนที่มีคุณลักษณะที่สามารถตอบสนองกับชุดความท้าทายใหม่ได้ เช่น ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานร่วมกัน และการจัดการความขัดแย้ง ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมด้วย

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่เจาะจงกลุ่มผู้เรียนจาก 1 รายวิชา ยังไม่ได้ผลการศึกษาที่มากจากกลุ่มผู้เรียนในระดับปริญญาตรีทั้งหมด ดังนั้นควรมีงานวิจัยที่ครอบคลุมจำนวนผู้เรียนในระดับปริญญาตรี เพื่อได้ข้อมูลเชิงประจักษ์จำนวนมากขึ้น ที่สามารถนำไปสรุปผลได้อย่างชัดเจน ที่จะใช้ในการจัดการวางแผน ปรับปรุง รูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนสาระความรู้ต่าง ๆ ให้สอดคล้องและตรงตามที่ผู้เรียนควรได้รับและต้องการ จนก่อให้เกิดประสิทธิผลและผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ได้

8. เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ฝ่ายเลขานุการโครงการ *การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย. (2539). การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ : สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในศตวรรษหน้า "ยุทธศาสตร์การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์"* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2562). *รายงานผลการประเมินตนเองระดับสถาบัน ประจำปีการศึกษา 2561*. 1 สิงหาคม 2561-30 มิถุนายน 2562. พิษณุโลก: กองตรวจสอบและกำกับกิจการมหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2559). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สป.ศธ. (29 พฤษภาคม 2558). การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษา ณ เมืองอินชอน สาธารณรัฐเกาหลี. เรียกใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2562 จาก กระทรวงศึกษาธิการ: http://bit.ly/2mARhd1

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยแนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ.2573*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การจัดการเรียนรู้ภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม KAHOOT

LEARNING MANAGEMENT MANDARIN USING KAHOOT PROGRAM

ดร.อมรา อภัยพงศ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Email : anmanlan.apa@sru.ac.th

อภิสรา ธนาพงษ์ภิชาติ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Email : pang_apisara@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกลาง โดยมีกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชาวไทยระดับชั้นมัธยมต้นและระดับชั้นมัธยมปลายที่อยู่ในเครือข่ายโรงเรียนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม Kahoot เครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต สมาร์ทโฟนของนักเรียน คะแนนความพึงพอใจของนักเรียนจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า การตอบคำถามผ่านโปรแกรม Kahoot นักเรียนตอบคำถามถูกมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 74.05 โดยนักเรียนตอบคำถามได้คะแนนสูงสุด 14,438 คะแนน ได้คะแนนรวมต่ำสุด 2,298 คะแนน คะแนนรวมเฉลี่ย 8,595.81 คะแนน นักเรียนชาวไทยมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนภาษาจีนด้วยโปรแกรม Kahoot ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับดีมาก นักเรียนไม่รู้สึกง่วงนอน สนุกสนาน เพลิดเพลิน และทำให้รักการเรียนภาษาจีนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ ภาษาจีนกลาง โปรแกรม Kahoot

ABSTRACT

This research article aims to study the result of learning management Mandarin in the classroom. The sample group in this study comprised of 47 Thai Junior high and Senior high school in Surattani Province. The research instruments used in this research were a lesson plan for Chinese using Kahoot program, computer, internet connection, student' smartphones. The student satisfaction score using personal interview and the statistical techniques were frequency, percentage and mean value.

The results showed that the mean score of students who answered the questions on the Kahoot program correctly was 74.05%. The highest score was 14,438. The lowest score was 2,298. The average score was 8,595.81. Thai Student' opinions that learning activities in Mandarin of using the Kahoot program in classroom

has satisfaction at the highest level. They didn't feel sleep, fun, enjoyable and they would love to learn Chinese more than before.

Keywords: Learning Management, Mandarin, Kahoot Program

1. บทนำ

จากแผนพัฒนายุทศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นระยะ 20 ปี (2560 - 2579) ได้กำหนดยุทศาสตร์ที่ 3 ว่าด้วยเรื่องการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมีกำหนดเป้าหมายไว้ว่า "มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มีความเป็นเลิศในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ ด้วยการบูรณาการองค์ความรู้สู่นวัตกรรม เพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่" และมีการเชื่อมโยงกับการพัฒนาแบบบูรณาการที่เน้นในเรื่องการยกระดับคุณภาพบัณฑิต ศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับทักษะทางวิชาการในมิติกลุ่มวิชาหลัก เช่น ภาษาแม่และภาษาที่สำคัญของโลก และกลุ่มด้านสารสนเทศ เช่น ความรู้ด้านเทคโนโลยี (ยุทศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น 2561:39) จากแผนพัฒนา ยุทศาสาตร์ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับหัวข้อบทความในครั้งนี้ กล่าวคือ "การจัดการเรียนรู้ภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม Kahoot " คือบทความวิชาการที่เกิดขึ้นจากการบริการวิชาการให้กับศูนย์เครือข่ายส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนกลาง จัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ณ โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา ซึ่งผู้เขียนได้เข้าร่วมเป็นวิทยากรในหัวข้อเรื่อง "กิจกรรมเกมเพื่อการเรียนรู้" โดยใช้วิธีการสอนภาษาจีนกลางร่วมกับการใช้โปรแกรม Kahoot เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับนักเรียน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนมีความสนใจที่จะนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกลางของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน รายวิชา CHN0104 การฟังและการพูดภาษาจีน เพื่อเป็นการบูรณาการการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนกลาง โดยนำกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในเขตพื้นที่โรงเรียนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มุ่งเน้นพัฒนาผลการเรียนภาษาจีนกลางของนักเรียนชาวไทยให้มีความรู้ที่ดีขึ้นและก้าวทันเทคโนโลยีที่กำลังเกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน

2. กรอบแนวคิดและทฤษฎี

2.1 แนวคิดการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching - CLT)

แนวคิดการสอนเพื่อการสื่อสาร คือ แนวคิดการสอนที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน เนื่องจากการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่ผ่านมานั้น ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาในสถาณการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิผล แนวคิดการสอนเพื่อการสื่อสารนี้ มีลำดับการเรียนรู้ภาษาที่เป็นขั้นตอน และมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการนำความรู้ไปใช้ได้จริงมากกว่าการท่องจำเพียงอย่างเดียว เกรียงศักดิ์ ฐานะกอง (2560: 56) ได้กล่าวถึงคำนิยามศัพท์เฉพาะของกิจกรรมการสอนเพื่อการสื่อสารประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นบอกวัตถุประสงค์ (Setting Objectives) 2) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation) 3) ขั้นการฝึก (Practice) 4) ขั้นการนำไปใช้ (Transfer) แต่บทความนี้ใช้แนวคิดการสอนเพื่อการสื่อสาร ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) 2) ขั้นการฝึกฝน (Practice) 3) ขั้นการนำภาษาไปใช้ (Production) เพื่อเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม Kahoot ให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

3. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้เขียนได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำนิยามคำว่า " Kahoot" ไว้ดังนี้

พร้อมเพื่อน จันทร์นวล นิภาพร เฉลิมนิรันดร (2560: 94) อธิบายคำว่า " Kahoot" คืออุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยและเป็นเกมตอบคำถามที่มีความสนุกสนาน น่าตื่นเต้นและท้าทาย เป็นวิธีการใช้งานที่ง่าย เหมาะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

รุจาภา เพชรเจริญ วรสิทธิ์ เจริญศิลป์ (2561: 166) อธิบายคำว่า " Kahoot" คือเกมออนไลน์ฟรีที่ตอบสนองต่อผู้เรียนในยุคปัจจุบัน โดยผู้เรียนสามารถนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอนได้ด้วยการสร้างชุดคำถามของเกม ซึ่งรูปแบบของเกมจากโปรแกรม Kahoot มีส่วนช่วยทำให้บรรยากาศการเรียนเกิดความสนุกสนาน

วัลภา คงพัวะ (2562: 116) ได้อธิบายคำว่า " Kahoot" เป็นแอปพลิเคชันที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ สามารถใช้ได้ทั้งบนเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ต่าง ๆ (สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต) เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้

จากคำนิยามของนักวิชาการข้างต้น ผู้เขียนสรุปได้ว่า " Kahoot" คือโปรแกรมฟรีออนไลน์ชนิดหนึ่งที่สามารถใช้กันได้ทั่วโลก การใช้งานจากโปรแกรมดังกล่าวสามารถวัดความรู้ก่อนและหลังเรียนหรือทบทวนเนื้อหาในบทเรียนได้ นอกจากนั้นโปรแกรม " Kahoot " ยังสามารถใช้งานได้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟนและแท็บแล็ต โดยดาวน์โหลดการติดตั้งได้จากแอปพลิเคชัน Google play store สำหรับ Android และจากแอปพิลเคชัน App store สำหรับ IOS หรือสามารถเข้าใช้งานโดยตรงจากเว็บไซต์ของ kahoot.com เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีทักษะด้านการใช้งานเทคโนโลยีกับการเรียนการสอนภาษาจีนกลางให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในศตวรรษที่ 21 นั่นเอง

4. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ภาษาจีนกลางหลังใช้โปรแกรม Kahoot ของนักเรียนชาวไทยระดับชั้นมัธยมต้นและระดับชั้นมัธยมปลายที่อยู่ในเครือข่ายโรงเรียนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 48 คน

(2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชาวไทยในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีการเรียนภาษาจีนกลาง โดยการศึกษาผ่านโปรแกรม Kahoot

5. สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจากเครือข่ายโรงเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 48 คน สามารถทำแบบทดสอบภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม Kahoot ผ่านเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 60 ขึ้นไป

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนศิลป์ภาษาจีน ระดับชั้นมัธยมตอนต้นและระดับชั้นมัธยมตอนปลาย จำนวน 48 คน จากโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา โรงเรียนละแมวิทยา โรงเรียนเกาะสมุย โรงเรียนพระแสงวิทยา โรงเรียนบ้านนาสาร และโรงเรียนพุนพินพิทยาคม ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive

Selection) จากความร่วมมือกับศูนย์เครือข่ายส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนกลาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6.2.1 แผนการเรียนรู้ภาษาจีนกลางเป็นจำนวน 3 แผน มีเรื่องการแนะนำตัวเอง (自我价□) การทักทายถามไถ่ทุกข์สุข (□候) และการซื้อของ (□物) เนื้อหาด้านคำศัพท์และบทสนทนาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นการดัดแปลงบทเรียนจากตำราภาษาจีนเพื่อการใช้งานแนวใหม่ โดยศาสตราจารย์ Liu Xun ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนรายวิชา CHN0104 การฟังและการพูดภาษาจีน หลักสูตรศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2562

6.2.2 โปรแกรม Kahoot จากเว็บไซต์ https://kahoot.com/ และ https://kahoot.it/

6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โปรแกรม Kahoot

6.3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คะแนนการตอบคำถามผ่านโปรแกรม Kahoot จากการบันทึกผลในรูปแบบไฟล์ Excel

6.3.3 การวิจัยความพึงพอใจที่มีต่อการใช้โปรแกรม Kahoot นำวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีสำรวจแบบสัมภาษณ์[1]

7. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนกลางและผลการตอบคำถามผ่านโปรแกรม Kahoot

จากการวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม “Kahoot” เป็นการบูรณาการการเรียนการสอนภาษาจีนกลางเข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิชาการของศศิณัฏฐ์ สรรคบุรานุรักษ์ (2560: 1242-1243) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและสาขาวิชาอื่น ๆ ถือเป็นหนึ่งในเนื้อหาพื้นฐานของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และจากแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้เสนอแผนที่เรียกว่า "ข้อมูลซุปเปอร์ไฮเวย์" คือการพัฒนาอินเทอร์เน็ตเป็นแกนหลักของระบบบริการข้อมูลแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศในสาขาต่าง ๆ ของสังคม”

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนกลางในการวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมตอนต้นและนักเรียนระดับชั้นมัธยมตอนปลาย จำนวน 48 คน มาจากโรงเรียนเมืองสุราษฎร์ธานี โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา โรงเรียนละแมวิทยา โรงเรียนเกาะสมุย โรงเรียนพระแสงวิทยา โรงเรียนบ้านนาสาร และโรงเรียนพุนพินพิทยาคม ซึ่งได้มาจากความร่วมมือกับศูนย์เครือข่ายส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนกลาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ณ โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา ผู้เขียนได้จัดทำแผนการเรียนรู้ภาษาจีนกลางเป็นจำนวน 3 แผน มีเรื่องการแนะนำตัวเอง (自我价□) การทักทายถามไถ่ทุกข์สุข (□候) และการซื้อของ (□物) และใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการสอบถามความคิดเห็นด้านความพึงพอใจของผู้เรียนหลังจากจบการทำแบบทดสอบออนไลน์แล้ว

[1] แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักวิจัยทราบข้อมูลที่แอบแฝงอยู่ในใจของผู้รับการสัมภาษณ์ได้ โดยใช้เทคนิคการพูดคุยที่ฉลาดจะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยอมเปิดเผยข้อมูลออกมา แต่วิธีการนี้มีข้อจำกัดในเรื่องการได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ค่อนข้างเป็นอัตนัย ความเที่ยงตรงของข้อมูลจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการตีความ และสรุปความของผู้สัมภาษณ์ (จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2558: 17)

การจัดการเรียนรู้ภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม Kahoot ของนักเรียนชาวไทยเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562 คุณครูผู้สอนเข้าสู่บทเรียนโดยวิธีการปูพื้นฐานสร้างความเข้าใจทางภาษาจีนกลางตามแผนที่ผู้สอนได้เตรียมไว้คือ เรื่องการแนะนำตัวเอง (自我价口) การทักทายถามไถ่ทุกข์สุข (口候) และการซื้อของ (口物) โดยใช้แนวคิดการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) เข้าสู่บทเรียน เริ่มต้นด้วยขั้นการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) โดยอธิบายคำศัพท์ภาษาจีนกลาง ตามด้วยขั้นการฝึกฝน (Practice) ใช้วิธีการอ่านออกเสียงบทสนทนาจีนและฝึกปฏิบัติพูดด้วยตนเอง และสุดท้ายคือขั้นการนำไปใช้ (Production) โดยให้นักเรียนพูดแนะนำตัวเองเป็นภาษาจีนกลางหน้าชั้นเรียน การเตรียมแผนการสอนดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดการสอนเพื่อการสื่อสารของอาภรณ์ มณีรัตน์ (2560: 17) ที่กล่าวไว้ว่า “การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (The Communicative English Approach)” เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีขั้นตอนกระบวนการเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่การฝึกปฏิบัติทักษะทางภาษา โดยแบ่งการสอนไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่หนึ่งคือการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ขั้นที่สองคือการฝึกทักษะ (Practice) และขั้นที่สามคือการนำไปใช้ (Production) บทความนี้ผู้เขียนได้นำแนวคิดการสอนเพื่อการสื่อสารทั้ง 3 ขั้นตอน นำมาใช้กับการเตรียมความพร้อมในเรื่องของแผนการเรียนรู้การสอนภาษาจีนกลางและใช้เวลาในการถ่ายทอดความรู้เป็นเวลา 2 ชั่วโมง เมื่อผู้เรียนพักครึ่งรับประทานของว่างเสร็จแล้ว ผู้สอนเริ่มกิจกรรมเกมตอบคำถามการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาจีนกลางโดยจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม คุณครูผู้สอนจะให้คำถามกลุ่มละ 1 คำถาม เพื่อให้ผู้เรียนปรึกษาหารือกันและเตรียมตัวในการตอบคำถามจากแผ่นกระดาษที่จับฉลากได้ ตัวอย่างคำถามเช่น คำถามการทักทายในภาษาจีนกลาง “您好” และ “你好” มีความหมายแตกต่างกันอย่างไร เป็นต้น

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการใช้กิจกรรมเกมในการตอบคำถามภาษาจีนกลางที่ทำกันเป็นกลุ่ม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอย่างหนึ่งที่ช่วยในเรื่องการทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อการวิเคราะห์ปัญหา[2] และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ภาษาจีนกลางในสถานการณ์จริงได้ ตัวอย่างเช่น คำถาม “不好意思” เป็นการขอโทษที่ใช้ในสถานการณ์แบบไหน นักเรียนสามารถตอบคำถามในเชิงวิเคราะห์ได้ว่าเป็นการกล่าวขอโทษที่ใช้ในสถานการณ์ขอให้อีกฝ่ายช่วยทำอะไรบางอย่างให้ บ่งบอกถึงลักษณะความรู้สึกเกรงใจเมื่อต้องรบกวนผู้อื่นให้ช่วยเหลือตนเอง เช่น บอกให้ผู้อื่นช่วยหยิบส่งสิ่งของให้ต้องใช้คำว่า“不好意思” เป็นต้น จากตัวอย่างการตอบคำถามของนักเรียนข้างต้น ผู้เขียนพบว่าการใช้กิจกรรมเกมในการตอบคำถามยังสามารถสร้างการคิดเชิงมีเหตุผลได้อีกด้วย กล่าวคือ ความสามารถที่จะคิดเชิงเหตุผลจากเรื่องราวต่าง ๆ ผู้เรียนควรได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาเป็นเหตุผลในการโต้แย้งหรือสนับสนุน ความคิดเชิงเหตุผลเป็นความคิดจากความเชื่อ หลักฐาน หรือข้ออ้างที่มีอยู่แล้วนำมาเชื่อมโยงเป็นข้อสรุปเพื่อนำมาช่วยแก้ไขปัญหาในการตัดสินใจ (ศยามน อินสะอาด, 2561: 116)

[2] การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) คือ แนวคิดที่เกี่ยวกับการจำแนก รวบรวมเป็นหมวดหมู่ โดยการระบุเรื่องหรือปัญหา การจำแนกแยกแยะ การเปรียบเทียบข้อมูลอื่น ๆ และตรวจสอบข้อมูลอย่างชำนาญหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้แม่นยำเพียงพอต่อการตัดสินใจ (ศยามน อินสะอาด, 2561: 115)

รูปภาพที่ 2 กิจกรรมเกมตอบคำถามภาษาจีนกลางเพื่อการวิเคราะห์
แหล่งที่มา: ถ่ายโดยนางสาวอารียา กองมณี โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา

จากนั้นผู้สอนเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาจีนกลางโดยการใช้โปรแกรม Kahoot ซึ่งเป็นกิจกรรมบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ ผู้เรียนจะต้องใช้สมาร์ทโฟนหรือแท็บแล็ตสำหรับการแสดงผลบนมือถือเพื่อให้รู้สึกว่าการใช้งานง่าย อีกทั้งยังเป็นเกมเพื่อการศึกษาที่มีวัตุประสงค์เพื่อให้ความรู้หรืออบรมแก่ผู้เล่น มุ่งเน้นการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะใหม่ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้เล่นไปในแนววัตถุประสงค์ที่เกมวางไว้มากกว่าแค่การเล่นเกมเพื่อความบันเทิง (ศยามน อินสะอาด 2561: 122-123) นอกจากนั้นโปรแกรม Kahoot ยังเป็นเครื่องมือในการทบทวนความรู้ท้ายคาบ เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนไม่รู้สึกน่าเบื่อหน่าย กล่าวคือ เป็นการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนในรูปแบบการใช้ภาพ แสง สี และเสียง และกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ผ่านอุปกรณ์โดยการป้อนข้อมูล อาจใช้กดแป้น Enter หรือแป้นพิมพ์ตัวใดตัวหนึ่ง เป็นต้น การเร้าความสนใจควรเลือกภาพกราฟิกที่มีขนาดใหญ่ชัดเจน อ่านง่าย ไม่ซับซ้อน (ศยามน อินสะอาด 2561: 66) ดังตัวอย่างภาพข้างล่างต่อไปนี้

รูปภาพที่ 3 กิจกรรมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ผ่านอุปกรณ์การป้อนข้อมูลโดยใช้โปรแกรม Kahoot

แหล่งที่มา: https://create.kahoot.it/details/5e46efe1-8b93-45a8-9f73-408466b65eb9

รูปภาพที่ 4 กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม Kahoot

แหล่งที่มา: ถ่ายโดยนางสาวอารียา กองมณี โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา

เมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาจีนกลางที่ใช้โปรแกรม Kahoot เสร็จสิ้นลง ผู้เขียนได้รวบรวมผลคะแนนการตอบคำถามของนักเรียนผ่านโปรแกรม Kahoot จากการบันทึกผลในรูปแบบไฟล์ Excel ไว้ดังนี้

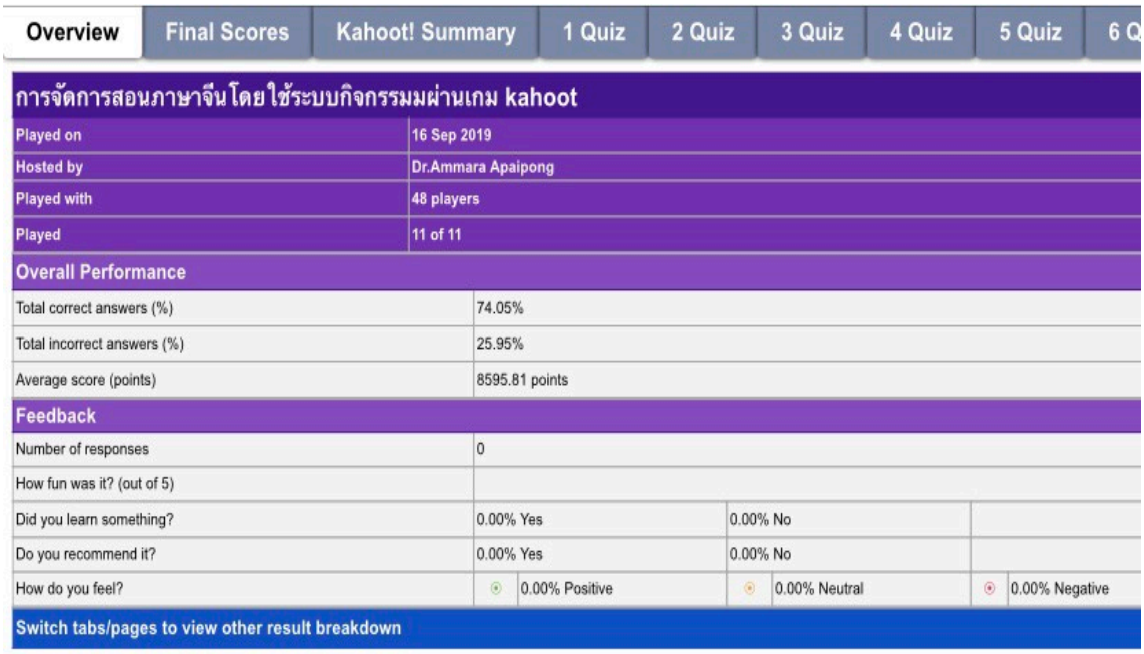

Overview | Final Scores | Kahoot! Summary | 1 Quiz | 2 Quiz | 3 Quiz | 4 Quiz | 5 Quiz | 6 Q

การจัดการสอนภาษาจีนโดยใช้ระบบกิจกรรมผ่านเกม kahoot			
Played on	16 Sep 2019		
Hosted by	Dr.Ammara Apaipong		
Played with	48 players		
Played	11 of 11		
Overall Performance			
Total correct answers (%)	74.05%		
Total incorrect answers (%)	25.95%		
Average score (points)	8595.81 points		
Feedback			
Number of responses	0		
How fun was it? (out of 5)			
Did you learn something?	0.00% Yes	0.00% No	
Do you recommend it?	0.00% Yes	0.00% No	
How do you feel?	0.00% Positive	0.00% Neutral	0.00% Negative

Switch tabs/pages to view other result breakdown

รูปภาพที่ 5 คะแนนการตอบคำถามผ่านโปรแกรม Kahoot จากการบันทึกผลในรูปแบบไฟล์ Excel

แหล่งที่มา: https://create.kahoot.it/reports/my-reports

ผลการวิเคราะห์ในรูปภาพที่ 5 พบว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม Kahoot ของนักเรียนจำนวน 48 คน มีการตอบคำถามถูกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.05 ได้คะแนนรวมต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 25.95 ได้คะแนนต่ำสุด 2,298 คะแนน ได้คะแนนรวมเฉลี่ย 8,595.81 คะแนน จากการวิเคราะห์ผลข้างต้นได้ข้อสรุปว่านักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 60 ตามที่ผู้เขียนตั้งสมมุติฐานไว้ และจากการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม Kahoot อยู่ในระดับดีมาก เพราะการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ทำให้นักเรียนได้รู้คำศัพท์ใหม่ได้เร็วขึ้น มีความตื่นตัวในการเรียนรู้ภาษาจีนกลาง ถึงแม้ว่าภาษาจีนจะเป็นภาษาที่เรียนยาก แต่ถ้าหากผู้สอนนำโปรแกรม Kahoot เข้ามาสอนร่วมกับการเรียนภาษาจีนกลางโดยผ่านระบบเกมออนไลน์ จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนไม่รู้สึกง่วงนอน สนุกสนานเพลิดเพลิน และทำให้รักการเรียนภาษาจีนมากยิ่งขึ้น

8. บทสรุป

ผลจากการวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ภาษาจีนกลางโดยใช้โปรแกรม Kahoot” ที่ได้ผลอภิปรายข้างต้น ผู้เขียนพบว่าการเรียนการสอนภาษาจีนกลางในรูปแบบคำศัพท์และบทสนทนา นอกจากการฝึกเขียนคำศัพท์ภาษาจีนกลางโดยใช้สมุดคัดจีน การเรียนแบบท่องจำและวิธีการฝึกพูดบทสนาทนาจีนในหน้าชั้นเรียนแล้วนั้น ยังมีการสอนแนวใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนภาษาจีนในศตวรรษที่ 21 นั่นก็คือ การนำเทคนิคการสอนรูปแบบการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและวิชาสาขาภาษาจีนเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดเรียนการสอนเพื่อการบริการวิชาการเพื่อสังคม ซึ่งเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของอาจารย์ระดับสถาบันอุดมศึกษา ส่งผลให้บทความฉบับนี้สะท้อนมุมมองด้านการศึกษาที่ได้จากการนำเทคโนโลยีและแนวคิดการสอนเพื่อการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอนภาษาจีนกลางในระดับชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมเทคนิคการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนกลางให้ทันสมัย อีกทั้งใช้วิธีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเพื่อเพิ่มระดับการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิง

ลึก นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การเรียนภาษาจีนเป็นภาษาที่ยาก การท่องจำบทสนทนาและฝึกเขียนคำศัพท์ตัวอักษรจีนต้องใช้เวลาหลายชั่วโมง การใช้กิจกรรมการเรียนภาษาจีนด้วยโปรแกรม Kahoot สามารถกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนไม่รู้สึกน่าเบื่อหน่าย และช่วยเพิ่มระดับการจดจำคำศัพท์ได้มากยิ่งขึ้น และยังเป็นอุปกรณ์ที่นำเสนอแบบฝึกหัดในรูปแบบการใช้ภาพและเสียงเพลงประกอบ ทำให้นักเรียนมีความเพลิดเพลินในขณะการทำแบบฝึกหัดด้วยวิธีการเลือกคำตอบบนเครื่องมือสมาร์ทโฟน จากวิธีการเรียนภาษาจีนกลางดังกล่าว นักเรียนมีความรู้สึกอยากเรียนภาษาจีนให้ดีมากยิ่งขึ้น

9. ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนกลางสามารถเพิ่มนวัตกรรมการบูรณาการการเรียนการสอนภาษาจีนกลางให้เข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศในระบบอื่น ๆ ได้ ตัวอย่างเช่น การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของ Google Sheets เพื่อสร้างเทคนิค วิธีการ หรือสื่อการสอนใหม่ๆ มาใช้ร่วมกับการสอนรายวิชาภาษาจีนกลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านภาษาจีนกลางและเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ ฐานะกอง นิธิดา อดิภัทรนันท์. (2560). “การใช้กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความรู้ด้านไวยากรณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 19,(4): 56.

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2558). “เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.” **วารสารบัณฑิตศึกษา**. 12, (58): 17.

นงรัตน์ อิสโร. 2561.**ยุทศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี.** กรุงเทพ: กระทรวงศึกษาธิการ.

พร้อมเพื่อน จันทร์นวล นิภาพร เฉลิมนิรันดร. (2560). “การประเมินการใช้ Kahoot Program ในการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายการสอนทางไกล Telemedicine.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 15, (2): 94.

รุจาภา เพชรเจริญ วรสิทธิ์ เจริญศิลป์. (2561). “การประเมินการใช้ Kahoot Program ในการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายการสอนทางไกล Telemedicine.” **วารสารครุพิบูลย์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 5, (2): 166.

วัลภา คงพัวะ.(2562). “การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้ Kahoot ในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ศูนย์การศึกษานนทบุรี.” **วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย**. 25, (1): 116.

ศยามน อินสะอาด. 2561. **เคล็ดลับการออกแบบ e-learning สำหรับนักออกแบบและผู้สอน.** กรุงเทพ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ศยามน อินสะอาด. 2561. **เคล็ดลับการออกแบบ e-learning เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง.** กรุงเทพ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ศศิณัฏฐ์ สรรคบุรานุรักษ์.(2560). “สื่อมัลติมีเดียและเทคโนโลยีกับการสอนภาษาจีนในศตวรรษที่ 21.” **วารสาร Veridian E Journal ฯ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**. 10, (3): 1242-1243.

อาภรณ์ มณีรัตน์ และคณะ. (2560). “การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อการสื่อสารเพื่อพัฒนาทักษะการพูดเรื่องราวท้องถิ่น จังหวัดสงขลา หรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 17, (2): 17.

https://create.kahoot.it/details/5e46efe1-8b93-45a8-9f73-408466b65eb9

https://create.kahoot.it/reports/my-reports

การศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)

A STUDY OF ENGLISH SPEAKING SKILLS OF PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS BY LEARNING MANAGEMENT USING ROLE PLAY

เกศินีย์ มีสุข

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: kesinee.von@northbkk.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัยวรรณ สายพัฒนะ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

E-mail: uthaiwan.sa@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพอักษร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน มีความเหมาะสมของแผนอยู่ในระดับมากที่สุด (2) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน t-test แบบ dependent sample ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ระดับ ดี ขึ้นไป ร้อยละ 85.71 ของนักเรียนทั้งหมด (2) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)

ABSTRACT

The purposes of this research were to study and compare English speaking skills of Prathomsuksa 5 students by learning management using Role Play. The sample group was 35 students in Prathomsuksa 5. The instruments used in this study were 8 lesson plans focusing on Role Play, English speaking skills evaluation form which reliability was 0.97. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent sample.

The results were as follows: 1) The English speaking skills of Prathomsuksa 5 students after learning management using Role Play was higher than good rate, 30 students passed the criterion provided 85.71 percent

of all students. 2) The English speaking skills of Prathomsuksa 5 students after learning management using Role Play was higher than before learning at the .05 level of significance.

Keywords: English speaking skills, Role Play learning management

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้กันทั่วโลก เป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม การเมือง การทูต และการทหาร อีกทั้งภาษาอังกฤษยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และความรู้เกือบทุกแขนง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการถ่ายทอดวิทยาการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเผยแพร่โดยใช้ภาษาอังกฤษแทบทั้งสิ้น เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างศักยภาพให้แก่สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นประชาคมอาเซียน โดยภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญมาก เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา แสวงหาความรู้เพิ่มเติม และเพื่อการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการอยู่ร่วมกับประชาชนของประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนในปี 2558 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เป็นทักษะที่ทุกคนมุ่งหวังจะให้ประสบความสำเร็จ เพราะการเรียนภาษาใด ๆ ก็ตาม หากสามารถสื่อสารด้วยการพูดสนทนาในชีวิตประจำวันได้ ถือว่าเป็นการใช้ประโยชน์จากการเรียนภาษานั้น ๆ ได้อย่างแท้จริง คนไทยส่วนมากได้เรียนภาษาอังกฤษมาเป็นระยะเวลาหลายปี แต่ก็ยังไม่สามารถพูดหรือสนทนากับชาวต่างชาติได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งในการเรียนภาษาอังกฤษในอดีตนั้น จะเน้นที่การเรียนรู้กฎเกณฑ์ของภาษา การจำโครงสร้างของประโยคเสียเป็นส่วนใหญ่ นวพร ชลารักษ์ (2558: 12) กล่าวว่า ทักษะในการเรียนภาษา เริ่มแรกครูควรจะฝึกทักษะในการฟังและพูดเสียก่อน เมื่อนักเรียนมีความแม่นยำแล้ว จึงฝึกทักษะการอ่านและเขียน ทั้งนี้เพื่อจะให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนภาษาของมนุษย์ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ คือ นักเรียนมีความรู้ที่แตกต่างกัน ทำให้จัดการเรียนการสอนค่อนข้างยาก โดยแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง จูงใจให้นักเรียนรักเรียน มีวิธีการสอนที่ใช้การสื่อสาร โดยเน้นการสนทนาตามสถานการณ์เป็นหลัก เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับคำศัพท์ และรูปประโยคต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า วิธีแก้ปัญหาทักษะการพูดภาษาอังกฤษข้างต้น สามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดี เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจในการนำมาพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงในการเรียน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนาน และการช่วยเหลือร่วมมือกันภายในกลุ่ม เป็นเทคนิคการสอนกึ่งเรียนปนเล่น กิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Play) เป็นกิจกรรมที่สมมติขึ้นจากสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง อีกทั้งยังทำให้เกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษมากเพิ่มขึ้น ซึ่งงานวิจัยของ พิชญาภา กล้าวิจารณ์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Play) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการพูด

ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากงานวิจัยของ กรรณิกา สร้อยบุดดา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติหลังเรียน เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งงานวิจัยของ เกศสุดา ปงลังกา (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของผู้เรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เรียนมีการพัฒนาด้านการพูดภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง และมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพอักษร โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)

(2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

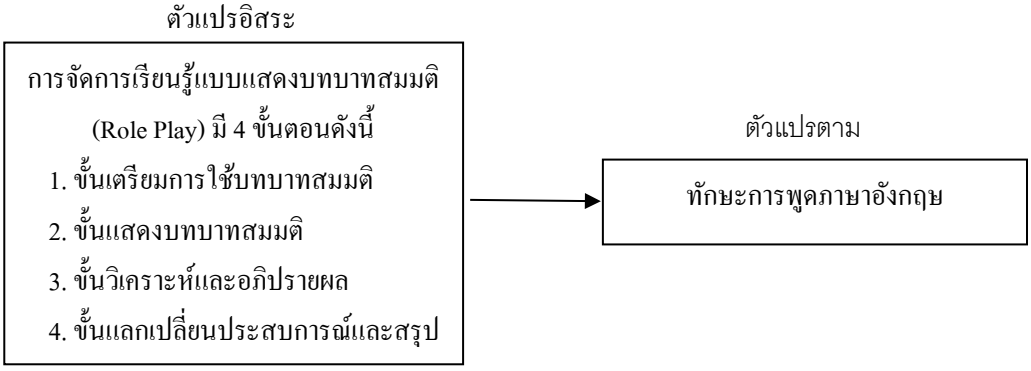

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ทักษะการพูดภาษาอังกฤษจากการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) นักเรียนผ่านเกณฑ์ในระดับดี ขึ้นไป ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด

2. ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research)

5.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพอักษร เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2562 ที่เรียนวิชา ภาษาอังกฤษ จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 180 คน ซึ่งได้จัดกลุ่มแบบคละความสามารถและมีจำนวนใกล้เคียงกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพอักษร ปีการศึกษา 2562 ที่เรียนวิชา ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 35 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)

5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้ วิชา ภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ผู้วิจัยชี้แจง ขอความร่วมมือกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) เพื่อการวิจัย

(2) ดำเนินการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษทางก่อนเรียน (Pretest) และให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน

(3) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)

(4) เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนดแล้ว จึงทำการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน (Posttest)

(5) นำผลคะแนนที่ได้จากการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การเปรียบเทียบผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) โดยใช้ t-test แบบ dependent Sample

6. สรุปผลการวิจัย

1. ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ระดับ ดี ขึ้นไป ร้อยละ 85.71 ของนักเรียนทั้งหมด

2. ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play)

การทดสอบ	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	0	15	7.91	3.29	12.14*	.00
หลังเรียน	5	15	11.94	2.27		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ก่อนเรียน มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 0 คะแนน คะแนนสูงสุด เท่ากับ 15 คะแนน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.29 ส่วนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) หลังเรียน มีคะแนนต่ำสุด เท่ากับ 5 คะแนน คะแนนสูงสุด เท่ากับ 15 คะแนน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 11.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.27 ผลการศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t =12.14)

7. อภิปรายผล

1. ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่ระดับ ดี ขึ้นไป ร้อยละ 85.71 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) มีการกำหนดเป้าหมายในการพูดภาษาอังกฤษอย่างชัดเจน มีการทบทวนโครงสร้างของประโยคในเรื่องที่กำหนดก่อนจะเริ่มกิจกรรม ทำให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจในการใช้โครงสร้างของประโยคนั้น ๆ โดยในครั้งแรกผู้วิจัยจะตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน เพื่อย้ำความมั่นใจของนักเรียนว่าในแต่ละกิจกรรมบทบาทสมมตินั้น จะต้องพูดอะไรบ้าง การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนและแสดงความสามารถโดยการพูด จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการสื่อสารได้อย่างอิสระ สมาชิกกลุ่มสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกันในเนื้อหาสาระที่ผู้วิจัยจัดเตรียมไว้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แล้วทำการออกมาแสดงบทบาทสมมติ ตามบทบาทที่ได้รับ หากกลุ่มใดทำคะแนนได้สูงขึ้น ผู้วิจัยให้รางวัลและกล่าวคำชมเชย เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนร่วมมือกัน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกพร ภู่ประสาทพร (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ภาพยนตร์และบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถการฟัง พูดภาษาอังกฤษและความมั่นใจในตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัย

พบว่า นักศึกษามีคะแนนความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 60 และมีความมั่นใจในตนเองสูงขึ้น และผลการวิจัยของ ศศิภา ไชยวงศ์ (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การใช้การสอนแบบชักชวนร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เพื่อเพิ่มพูนการฟัง พูดภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร และลดความวิตกกังวลของนักเรียนในชมรมมัคคุเทศก์น้อย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบชักชวนร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ มีความสามารถทางการฟัง พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 อยู่ในระดับดี และมีความสามารถการฟัง พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้นหลังการทดลอง รวมถึงนักเรียนมีระดับความวิตกกังวลลดลง

2. ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) พบว่า สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับทักษะการพูดภาษาอังกฤษ นักเรียนสามารถฝึกการพูด คุย ในกลุ่มย่อยและนำมาปรับใช้ในสถานการณ์จริง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เป็นกิจกรรมการสอนแบบเรียนปนเล่น เป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่มาภาพใกล้เคียงกับความจริง ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ ความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น นักเรียนจึงเกิดความเข้าใจในการใช้ภาษาและมองเห็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้ได้อย่างชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชญาภา กล้าวิจารณ์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Play) ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา ครุฑมณี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสอนแบบบทบาทสมมติ ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบคะแนนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ หลังการทดลองพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และค่า t มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 รวมถึงผลการวิจัยของ กรรณิกา สร้อยบุดดา (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติหลังเรียน เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกศสุดา ปงลงกา (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของผู้เรียน สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เรียนมีการพัฒนาด้านการพูดภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง และมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ควรเลือกเนื้อหาให้แตกต่างกัน และเหมาะสมกับระดับชั้น

(2) ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสและเอื้อให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง หรือจัดสถานการณ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง เช่น การเชิญครูต่างชาติมาร่วมในกิจกรรม หรือ การพานักเรียนออกไปใช้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงภายในท้องถิ่น

(3) นักเรียนที่แสดงกิจกรรมบทบาทสมมติ (Role Play) ได้ดี ควรให้คำชมเชยหรือรางวัล เพื่อเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม

(4) การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ควรสร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน เป็นกันเองให้เกิดความคุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่มก่อน เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่กล้าแสดงออก

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) ในระดับชั้นที่มีปัญหาด้านการเรียนภาษาอังกฤษ

9. กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัยวรรณ สายพัฒนะ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำ ในการจัดทำสารนิพนธ์ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ณ นคร, ดร.นวรินทร์ ตาทองก้อน, อาจารย์บุปผา หลีสิน, อาจารย์ประภาพร ทันบุญ และอาจารย์ศุภัชกาญจน์ ขำไข ที่กรุณาเสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพอักษร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน คณะครูที่ให้ความอนุเคราะห์และขอบใจนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา คณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน ผู้บังคับบัญชา และขอบคุณเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกท่านที่ให้กำลังใจด้วยดีมาโดยตลอด

10. เอกสารอ้างอิง

กนกกร ภู่ประสาทพร. (2555). **การใช้ภาพยนตร์และบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความสามารถการฟัง พูดภาษาอังกฤษและความมั่นใจในตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กรรณิกา สร้อยบุดดา. (2553). **การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาทักษะด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กาญจนา ครุฑมณี. (2558). **การพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วีการสอนแบบบทบาทสมมติ.** กรุงเทพฯ: การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต.

เกศสุดา ปงลังกา. (2550). **การศึกษาการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการพัฒนาความสามารถด้านการ พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.** สารนิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นวพร ชลารักษ์. (2558). สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครูไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น,** 10(2),130 – 141.

พิชญาภา กล้าวิจารณ์. (2560). **การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติ (Role Play).** วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศศิภา ไชยวงค์. (2553). **การใช้การสอนแบบชักจูงร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อเพิ่มพูนการฟัง พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและลดความวิตกกังวลของนักเรียนในชมรมมัคคุเทศก์น้อย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). **เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

A STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT ON COMPUTATIONAL SCIENCE OF STUDENTS' PRATHOMSUKSA 4 IN SANSUKSUEKSA SCHOOL THROUGH LEARNING MANAGEMENT WITH INQUIRY METHOD

นางสาวเกษรินทร์ สลุงใหญ่
นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
Email: Ketsarin.sal@north.ac.th
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนันท์ ศลโกสุม
คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
Email: so.sunnan@north.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 32 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มี 10 แผนจำนวน 20 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 (3) แบบประเมินทักษะปฏิบัติการสร้างนิทานจากโปรแกรม Scratch มีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยใช้สถิติทดสอบที (t-test Dependent) ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษาภายหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้านความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับพอใช้ ($\overline{X}$ = 18.34) ผลด้านการปฏิบัติการสร้างนิทานจากโปรแกรม Scratch อยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$ = 7.66) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษาภายหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ

ABSTRACT

The objectives of this study were to study on the learning achievement on computational science, and to compare the learning achievement on computational science of Prathomsuksa 4 students' between before and after learning through learning management with inquiry method. The sampling of this study was Pratomsuksa 4 students' from Sansuksueksa school, in the first semester in 2019 academic year, one class consisted of 32 students. The data sampling was selected by Simple Random Sampling. The instruments in this research comprised (1) 10 lesson management plans on computational science through learning management with inquiry method for 20 hours (2) the scholastic achievement test on computational science that had the reliability on 0.72 (3) the performance assessment on the tale creation with Scratch program had the Index of Item-Objective Congruence (IOC) on 1.00. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, and compare the average score by t-test dependence. The results of this study revealed that the scholastic achievement on computational science of Prathomsuksa 4 students from Sansuksueksa school after learning through learning management with inquiry method was at a fair level ($\overline{X}$ = 18.34), the performance assessment on the tale creation with Scratch program was at the excellence level ($\overline{X}$ = 7.66), and the scholastic achievement in comprehension aspect on computational science of Prathomsuksa 4th students after learning through learning management with inquiry method was higher at the .05 level of significance.

Keywords: Learning management with inquiry method, Scholastic achievement on computational science

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปี พ.ศ. 2551 กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี ตัวชี้วัดช่วงชั้น และสาระการเรียนรู้แกนกลางให้สถานศึกษาและท้องถิ่นนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร โดยสาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นสาระที่ 3 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีการจัดทำตัวชี้วัดชั้นปีและตัวชี้วัดช่วงชั้นสำหรับสาระนี้ได้นำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเดิมจากหลักสูตร ปีพ.ศ. 2544 มาพิจารณาและจัดแบ่งเนื้อหาแต่ละชั้นปี ตามความยากง่ายและศักยภาพของเด็กในแต่ละช่วงวัย เน้นให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถค้นหาข้อมูลและสร้างชิ้นงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมีจริยธรรม และมีความรู้พื้นฐานด้านการเขียนโปรแกรมเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเริ่มเข้ามามีบทบาทกับการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น(สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562: 1)

ปัจจุบันเศรษฐกิจ สังคมโลก เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ในด้านอุตสาหกรรมการผลิต การบริการ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต สังคม มีการทำธุรกรรมออนไลน์ การเข้าถึงติดต่อสื่อสาร นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อต่าง ๆ ส่วนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารก็ได้รับการนำไปใช้เป็นเครื่องมือ ช่วยในการทำงาน การศึกษา การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสะดวกสบายมากขึ้นเพื่อการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ รัฐจึงได้วางนโยบาย ประเทศไทย4.0 ที่เน้นขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ เป็นโมเดล

เศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้เปลี่ยนผ่านไปสู่ "ประเทศในโลกที่หนึ่ง" ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของการปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคที่ 4 อย่างเป็นรูปธรรม ตามแนวทางแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562: 1)

การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงอาจไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิตในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ที่ต้องมีพื้นฐานความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงหรือพัฒนานวัตกรรม และใช้ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสร้างองค์ความรู้หรือสร้างมูลค่าให้เกิดขึ้นได้อย่างสร้างสรรค์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562: 3)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสร้างความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมทักษะขั้นพื้นฐานในการนำเทคโนโลยีไปสร้างนวัตกรรมอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อโมเดลประเทศไทย 4.0 ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการก้าวไปสู่ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน จึงได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปสู่หลักสูตรวิทยาการคำนวณ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ มีทักษะการคิดเชิงคำนวณ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำทักษะนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ด้วย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาแอปพลิเคชั่นและหรือโครงงานด้านคอมพิวเตอร์ที่สนับสนุนงานในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ สร้างทักษะในการรวบรวม ประมวลผล ประเมินผล นำเสนอสารสนเทศ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการทำงาน ให้สามารถออกแบบวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสารสนเทศที่เป็นประโยชน์หรือเกิดมูลค่าได้ รวมถึงให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกป้องข้อมูลส่วนตัวและรู้เท่าทันต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จะเห็นได้ว่าความรู้และทักษะดังกล่าวนี้ล้วนมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังเป็นการเตรียมเยาวชนให้เป็น พลเมืองที่มีความพร้อมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562: 3)

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 นี้ ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ออกเป็น 4 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาระที่ 2 วิทยาศาสตร์กายภาพสาระที่ 4วิทยาศาสตร์โลก และอวกาศ และสาระที่ 4 เทคโนโลยี ได้กำหนดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้เรียนวิชาวิทยาการคำนวณ สาระที่ 4 คือ เทคโนโลยี โดยกำหนดตัวชี้วัดให้ผู้เรียนใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหา การอธิบายการทำงาน การคาดการณ์ผลลัพธ์จากปัญหาออกแบบและเขียนโปรแกรมอย่างง่าย โดยใช้ซอฟต์แวร์หรือสื่อ และตรวจหาข้อผิดพลาดและแก้ไขอย่างง่าย ใช้อินเทอร์เน็ตค้นหาความรู้และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล รวบรวม ประเมิน นำเสนอข้อมูลและสารสนเทศโดยใช้ซอฟต์แวร์ที่หลากหลาย เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตน เคารพในสิทธิของผู้อื่นแจ้งผู้เกี่ยวข้องเมื่อพบข้อมูลหรือบุคคลที่ไม่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 122-125)

จากแบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา พบว่า มีปัญหาสำคัญ ได้แก่ คะแนน ร้อยละ 66 ของนักเรียนทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ไม่น่าพึงพอใจ เนื่องจากนักเรียนขาดทักษะองค์ความรู้ โดยใช้ กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาที่หลากหลาย การคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา ซึ่งอาจเป็นผล

มาจากวิธีการสอนของครู ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ (งานวัดและประเมินผลโรงเรียนแสนสุขศึกษา:2561)

จากปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกระดับควรตระหนักร่วมกันรับผิดชอบ และคิดหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น จากหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดให้นักเรียนได้เรียนวิชาวิทยาการคำนวณซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา เป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งจำเป็นต้องเลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียนในเรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์ ให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด การพัฒนาทักษะการคิดและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การจัดการเรียนรู้อีกวิธีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่า สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดีคือ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างแท้จริง การพัฒนาความคิดขั้นสูงนี้ทำได้ในกิจกรรมการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554:25) เพราะผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือสืบเสาะแสวงหาความรู้เพื่อนำมาหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ครูผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ด้านต่างๆ เท่านั้น

ข้อดีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ก็คือ นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกพัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงมีความอยากเรียนรู้ตลอดเวลา นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกความคิด ฝึกการกระทำ ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการจัดการระบบความคิดและวิธีเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ กล่าวคือ ทำให้สามารถจดจำได้นานและนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ นักเรียนสามารถเรียนรู้มโนมติ และหลักการได้เร็วขึ้น รวมทั้งมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (ภพ เลาหไพบูลย์ 2542 : 156-157) ดังนั้นถ้ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา น่าจะเป็นประโยชน์พัฒนาการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียน

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

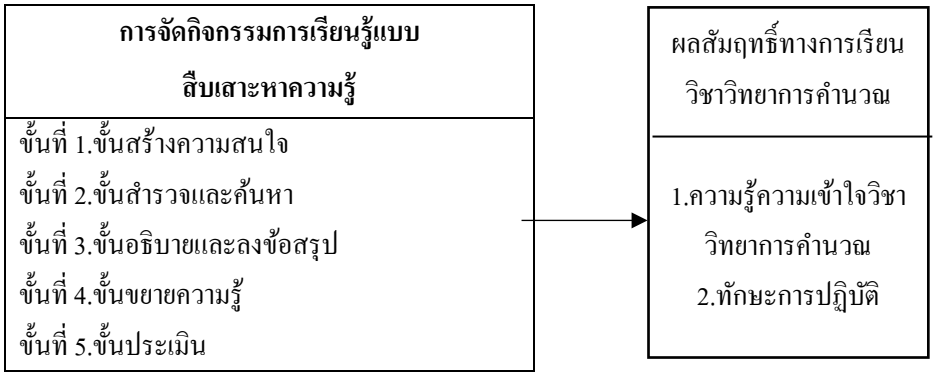

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองชนิด แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 249) ดังนี้

T1 X T2

เมื่อ T1 แทน การทดสอบก่อนเรียน

T2 แทน การทดสอบหลังเรียน

X แทน การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากการจับฉลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เป็นห้องเรียนที่ 1 มีนักเรียนจำนวน 32 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ

4.3.1 ความรู้ความเข้าใจ วิชาวิทยาการคำนวณ

4.3.2 ทักษะปฏิบัติ การสร้างนิทานจากโปรแกรม scratch

4.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 เดือน (พฤษภาคม-ตุลาคม 2562) มีการทดสอบก่อนเรียน ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และทดสอบหลังเรียน

4.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาวิทยาการคำนวณ จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 10 แผน คิดเป็นเวลา 20 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.00)

(2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาการคำนวณ ประกอบด้วย แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความสอดคล้อง IOC เป็นรายข้อระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.35 – 0.72 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 – 0.70

(3) แบบประเมินทักษะปฏิบัติการสร้างนิทานจากโปรแกรม scratch มีค่าความสอดคล้อง IOC เป็นรายข้อระหว่าง 0.67 – 1.00

4.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเป็นแบบการทดลองชนิดกลุ่มเดียว สอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest – Posttest Design) มีลำดับขั้นดังนี้

4.6.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณด้านความรู้ความเข้าใจ

4.6.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาการคำนวณ จำนวน 10 แผน 20 ชั่วโมง สอนครั้งละ 2 ชั่วโมง มีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ 5) ขั้นประเมิน แต่ละขั้นมีกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และการแก้ปัญหา

4.6.3 สอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณด้านความรู้ความเข้าใจโดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน และสอบวัดทักษะการปฏิบัติการสร้างนิทานจากโปรแกรม scratch ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

4.7 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบที (t-test Dependent)

5. สรุปผลการวิจัย

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จำแนกตามเกณฑ์ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ปรากฏดังตาราง 1-2

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละ ร้อยละสะสม ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา จากจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จำแนกตามเกณฑ์ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ)

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของ สพฐ.	ระดับ	คะแนน (30)	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
80 – 100	ดีเยี่ยม	24 – 30	2	6.25	6.25
75 – 79	ดีมาก	22.5 – 23.99	4	12.5	18.75
70 – 74	ดี	21 - 22.49	7	21.87	40.62
65 – 69	ค่อนข้างดี	19.5- 20.99	0	0	40.62
60 – 64	พอใช้	18 – 19.49	5	15.63	56.25
55 – 59	ค่อนข้างต่ำ	16.5 – 17.99	3	9.37	65.62
50 – 54	ต่ำ	15 – 16.49	6	18.75	84.37
0 - 49	ปรับปรุง	0 – 14.99	5	15.63	100.00
รวม $\bar{X}$ = 18.34 SD = 4.19 ระดับคุณภาพ พอใช้					

จากตารางที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา จากจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ อยู่ในระดับคุณภาพ พอใช้ ($\bar{X}$ =18.34) และนักเรียนร้อยละ 56.25 มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ พอใช้ขึ้นไป

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละ ร้อยละสะสม ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณด้านการปฏิบัติการสร้างนิทานจากโปรแกรม Scratch ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา จากจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จำแนกตามเกณฑ์ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ)

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของ สพฐ.	ระดับ	คะแนน (10)	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
80 – 100	ดีเยี่ยม	8 – 10	18	56.25	56.25
75 – 79	ดีมาก	7.5 – 7.99	0	0	56.25
70 – 74	ดี	7 - 7.49	9	28.13	84.38
65 – 69	ค่อนข้างดี	6.5 – 6.95	0	0	84.38
60 – 64	พอใช้	6 – 6.49	3	9.37	93.75
55 – 59	ค่อนข้างต่ำ	5.5 – 5.99	0	0	93.75
50 – 54	ต่ำ	5 – 5.49	2	6.25	100.00
0 - 49	ปรับปรุง	0 – 4.99	0	0	100.00
รวม $\bar{X}$ = 7.66 SD = 1.29 ระดับคุณภาพ ดีมาก					

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติการสร้างนิทานจากโปรแกรม Scratch ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา จากจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\overline{X}$ =7.66) และนักเรียนร้อยละ 84.38 มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับค่อนข้างดีขึ้นไป

2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณด้านความรู้ความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา ระหว่างก่อนและหลังจากจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา ระหว่างก่อนและหลังจากจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	SD	t	p-value
ก่อนเรียน	32	30	12.53	4.63	9.64	.000
หลังเรียน	32	30	18.34	4.19		

จากตารางที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผล

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา จากจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ อยู่ในระดับคุณภาพ พอใช้ ($\overline{X}$=18.34) ผลเป็นเช่นนี้เพราะ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ ฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเอง รู้จักการวางแผนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สร้างองค์ความรู้ของตัวเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้สนับสนุนในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในรายวิชาวิทยาการคำนวณมีทั้งหมดทั้ง 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนความรู้และนำเสนอเนื้อหาวิชาและโปรแกรมโดยใช้สถานการณ์และภาพประกอบการนำเสนอ บอกวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ประโยชน์ความสำคัญ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา บอกหลักการของเนื้อหาวิชาในเรื่องที่เรียน ยกตัวอย่างประกอบเนื้อหาวิชาที่เรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชา ฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป การอธิบายหลักการแก้ปัญหาในโจทย์ปัญหาที่ได้รับ โดยการใช้การใช้เหตุผลเชิงตรรกะในการแก้ปัญหา สรุปหลักการแก้ปัญหาจากโจทย์ปัญหาที่ได้รับ ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ให้ผู้เรียนรู้วิเคราะห์ปัญหาโจทย์ปัญหากับสถานการณ์ต่างๆได้ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมิน จำลองสถานการณ์การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จนจบ จึงทำการประเมินผลด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณด้านความรู้ความเข้าใจและประเมินทักษะปฏิบัติการสร้างนิทานจากโปรแกรม Scratch ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบ

เสาะหาความรู้ (ชาตรี เกิดธรรม, 2545) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสืบเสาะหาความรู้โดยพัฒนามาจากกิจกรรมการสอนวิทยาศาสตร์มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการทางความคิด หาเหตุผลทำให้ค้นพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา ภู่แพ (2553) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 โรงเรียนแสนสุขศึกษา ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สูงขึ้น ซึ่งพบว่าในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกพัฒนาทักษะกระบวนการคิดและการแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาซิ ดราแม (2558) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับวิธีแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับวิธีการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องไฟฟ้าสถิต หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ สุจิตรา ไกรศรีวรรธนะ (2557) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ไปใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนครูควรกำหนดโจทย์สถานการณ์ต่างๆในการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์และนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตจริง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กับการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆในระดับชั้นอื่นๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560)**. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ชาตรี เกิดธรรม. (2545). **เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนา พานิช.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). **การอบรมครูระบบทางไกล.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.

_____ . (2562). **คู่มือการใช้หลักสูตรสาระเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.

สุจิตรา ไกรศรีวรรธนะ. (2557) **. ผลการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการหลักสูตรและการสอน).มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

พนิดา ภู่แพ. (2553). **ผลการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต(หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์,นครสวรรค์.

ภพ เลาหไพบูลย์.(2542).**แนวการสอนวิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3).**กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิชย์

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.**กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อาชิ ดราแม. (2558). **ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับวิธีแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่น

FACTORS FOR SELF-DIRECTED LEARNING USED FOR TEACHING AND LEARNING IN FASHION DESIGN

กมลวรรณ พัชรพรพิพัฒน์ สารสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

E-mail: kamolwan.pat@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

ระบบการศึกษาต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะมุ่งเน้นแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลงตนเองจากศูนย์กลางความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนากระบวนการคิด มีทักษะความสามารถในการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นวิธีการที่สำคัญในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ผู้เขียนทำการศึกษาและสรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่นเพื่อประยุกต์ใช้กับการออกแบบการเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่นหรือศิลปศึกษา โดยเริ่มจากการสร้างแรงจูงใจจากภายใน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงจากประสบการณ์สิ่งที่สนใจเดิมหรือสิ่งที่ถนัดของตนเอง จากนั้นสร้างวัฒนธรรมการสืบค้น ผ่านการฝึกฝนในการสืบค้น ค้นหาข้อมูลไปเรื่อยๆ และลงมือทำด้วยตนเองอย่างมีวินัย จนเกิดเป็นทักษะและความรู้ที่สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่จากการผสมผสานความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ : การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนการสอน การออกแบบแฟชั่น

ABSTRACT

The education system needs to be adopted to keep consistency with the current global changing of the world in the 21st century which will focus on the concept of Self-Directed Learning to continually lead to Lifelong Learning. The instructors have to change themselves from the knowledge center to be facilitators in order to encourage learners to develop thinking processes, have skills and ability to continuously seek knowledge and seek methods of Self- directed Learning by oneself.

Therefore, teaching and learning design which is in accordance with the factors for self- learning is an important method of teaching and learning in higher education. The author studied and summarized factors for self-directed learning used for teaching and learning in Fashion Design to apply for teaching and learning design in fashion design or art education. To begin with, creating the intrinsic motivation to make connections to prior learning and experience. After that, create a culture of inquiry through asking, searching continuously and kept

coming up repeatedly. Working hard and spending effort practicing with self- discipline until becoming a skill. Then learn to construct new things by combining prior knowledge with new ones by oneself.

Keywords: Self-directed Learning, Teaching and Learning, Fashion Design

1. บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ชีวิตความเป็นอยู่ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความต้องการในทักษะแห่งยุคใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ระบบการศึกษาจึงต้องพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้น โดยวิจารณ์ พานิช (2555, น. 3-4) ตั้งข้อสังเกตว่าการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 19และ 20 อย่างสิ้นเชิง วิธีการหลายอย่างที่เคยใช้ได้ผลดีถือเป็นวิธีการที่ล้าสมัยที่ เช่น การสอนหน้าชั้น โดยครูบอกสาระวิชาให้นักเรียนจด หรือการสอนแบบบรรยายหน้าชั้น ในมหาวิทยาลัยถือเป็นวิธีการเรียนแบบผู้เรียนเป็นผู้รับถ่ายทอดสาระเนื้อหาความรู้ด้วยเหตุผลหลายประการ หากแต่การเรียนรู้ที่ได้ผลดีต้องเป็นวิธีการที่นักเรียนเป็นผู้ลงมือทำ มิใช่นักเรียนเป็นผู้ฟังและจดจำ อีกทั้งโลกยุคปัจจุบันความรู้นั้นไม่จำกัดเพียงแค่ในห้องเรียน ประกอบกับพฤติกรรม ลักษณะของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้จากแหล่งต่างๆ มากมาย มีความสามารถในการประยุกต์ประมวลผลและสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถเปลี่ยนสารสนเทศเป็นความรู้ และนำความรู้ไปเป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติและก่อให้เป็นประโยชน์ เตรียมตัวเพื่อไปใช้ในชีวิตจริง

จากแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)ที่ว่า ส่งเสริมให้คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Kek & Huijser (2011) ที่กล่าวว่าในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่มั่นคงอย่างรวดเร็วใบนี้หลายๆประเทศมุ่งมั่นที่จะรักษาระดับการแข่งขันทางการศึกษาให้ดีขึ้นโดยการปรับปรุงประเทศและกลยุทธ์การศึกษาของชาติ แนวทางการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนไป กล่าวคือ ผู้สอนต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อยากลองตลอดเวลา โดยความสนใจใคร่รู้นั้นจะก่อให้เกิดการค้นหาข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ต้องมีการสร้างวัฒนธรรมสืบค้นที่มีระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความเป็นคนเจ้าความคิด เจ้าปัญหา เกิดเป็นคนเจ้าปัญญา และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองต่อไปเรื่อยๆ

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นวิธีการที่สำคัญในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ปนิดา ทวีชาติ,ประเสริฐ เรือนนะการ และเชาว์ อินใย (2560) แนวทางในการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาทางศาสตร์ด้านการออกแบบแฟชั่น เป็นการเรียนการสอนควบคู่กันไประหว่าง ทฤษฎีที่สร้างให้ผู้เรียนเกิด “องค์ความรู้” และการฝึกฝนปฏิบัติการจนเกิดเป็น “ทักษะ” เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์หรือสามารถคิดแก้ปัญหาประยุกต์สิ่งแวดล้อมหรือศาสตร์อื่นๆเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ ดังนั้น แนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้ให้สอดคล้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลและประยุกต์สิ่งที่ค้นพบไปสร้างสรรค์เป็นสิ่งใหม่ เกิดเป็นความเข้าใจมากกว่าการจำ สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดีกว่าและยาวนานกว่า เพื่อนำไปสู่การศึกษาตลอดชีวิต

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อนำเสนอปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่น

3. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning: SDL)

Knowles (1990) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองถูกกำหนดให้เป็นกระบวนการใช้ความคิดริเริ่มของแต่ละคน โดยจะมีหรือไม่มีความช่วยเหลือจากผู้อื่นเพื่อวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลก็เป็นได้ และการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่ใช้กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ โดยระบุแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ เลือกและใช้กลยุทธ์การเรียนรู้และประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

Candy (1991) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นต้องฝึกการควบคุมตนเองให้ได้ ซึ่งสิ่งที่จำเป็นที่ให้เพื่อทำความเข้าใจในความต้องการในสิ่งที่แต่ละคนต้องการเรียนรู้ โดยมีการระบุเป้าหมายสำหรับการเรียนรู้ และการค้นหาแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับตนเองเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายในการเรียน

สรุป การเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการของตนเอง มีการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ รู้จักแสวงหาแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้ จนถึงการประเมินความก้าวหน้าและประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจะดำเนินการด้วยตนเองหรือร่วมมือช่วยเหลือกับผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ กระบวนการทั้งหมด ผู้เรียนเลือกรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับตนเองเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายในการเรียน ซึ่งสิ่งนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาในปัจจุบันเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาตลอดชีวิตต่อไป

3.2. วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของมนุษย์

นับตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบัน การรับความรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยแนวทางในการจัดหาความรู้ โดยเริ่มจากการทำตามกันมา จนเกิดการสนใจใคร่รู้หรือรู้สึกสงสัยเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่ต่างออกไปจากเดิม ความสงสัยส่งผลให้ เกิดเป็นการแสวงหาเพิ่มเติม เกิดการค้นหาโดยการใช้สติปัญญาและการฝึกฝนต่างๆ เกิดการประยุกต์ความรู้เดิมมาพัฒนาเพิ่มเติม การแก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบที่ต้องอาศัยการฝึกฝนและค้นหา รู้จักแสวงหาคำตอบเพื่ออธิบายความเป็นไปของสิ่งต่างๆ อย่างมีลำดับขั้นตอน วิธีแสวงหาความรู้ของมนุษย์ โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2561) จำแนกหัวข้อไว้ และผู้เขียนยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้

3.2.1 การศึกษาจากขนบธรรมเนียมประเพณี (By Tradition) การศึกษาจากขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมต่างๆ เช่น การทำความเคารพ การแต่งกายประจำชาติหรือชนเผ่าต่างๆ การเขียนหรือวาดภาพเพื่อบันทึกเรื่องราวต่างๆบนฝาผนัง การเขียนสีหรือการเจาะสักร่างกาย การสืบทอดภูมิปัญญาของชาวบ้าน การทอผ้าจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ได้ยึดถือปฏิบัติกันมาหลายปี อาจมีข้อปฏิบัติหรือแนวทางที่ปรับเปลี่ยนระหว่างทาง ซึ่งผู้ใช้วิธีการแสวงหาความรู้แบบนี้ต้องตระหนักและทำการศึกษาข้อมูลอย่างดี อาจพบข้อเท็จจริงที่บิดเบือนอันเกิดจากกาลเวลา ควรประเมินอย่างรอบคอบเสียก่อน

3.2.2 การสอบถามจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ (By Authority or By Expert) เช่นในสมัยโบราณ เมื่อเกิดโรคระบาด ผู้คนก็จะถามผู้ที่เกิดก่อนว่าควรจะทำการรักษาอย่างไร หรือถามพระ ถามพ่อมดหมอผีในการรักษา หรือผู้ที่มีอำนาจที่ถือได้ว่าเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งในสมัยนั้นผู้ที่เกิดก่อนก็จะแนะนำให้ทำพิธีสวดมนต์อ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ หรือทำพิธีกรรมเพื่อปลดปล่อย แต่ปัจจุบันมีการแสวงหาความรู้ที่ใช้

วิธีการสอบถามจากผู้รู้ เช่น ครูบาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ต่างๆ หรือผู้ประสบในเหตุการณ์ หากแต่ควรระมัดระวังในการเสาะแสวงหาความรู้โดยการสอบถามจากผู้รู้คือต้องมั่นใจว่าผู้รู้นั้นเป็นผู้รู้ในเรื่องที่จะสอบถามอย่างแท้จริง

3.2.3 การค้นพบโดยบังเอิญ (By Chance) เช่น การค้นพบแรงลอยตัวของอาคิมิดีสในอ่างอาบน้ำ หรือออเลกซานเดอร์ เฟลมมิง ค้นพบยาเพนิซิลินในโหลเพาะเชื้อราที่ลืมเปิดฝาทิ้งไว้ หรือ ประเสริฐศักดิ์ เดชอุดม (2011) กล่าวว่าการค้นพบ Post it ผลิตภัณฑ์ของ3M โดยสเปนเซอร์ ซิลเวอร์ ที่เกิดจากความล้มเหลวในการพยายามคิดค้นกาวติดพลังงานสูงแต่กลับได้กาวที่ไม่มีความเหนียว ทำให้ได้กาวที่ใช้ติดกระดาษโน้ต สามารถลอกไปติดซ้ำได้และไม่ทิ้งรอยคราบให้พื้นผิวที่ติดเกิดความเสียหาย

3.2.4 การใช้ประสบการณ์ (By Personal Experience) คือการหาความรู้โดยการใช้ประสบการณ์ตรงของตนเอง กล่าวคือ เมื่อมนุษย์พยายามที่จะค้นคว้าหาคำตอบในการแก้ปัญหา มักจะถามผู้ที่เคยประสบเหตุการณ์ตรงนั้นมา หรือทดลองทำด้วยตนเอง จนเกิดเป็นแนวทางการแก้ปัญหา โดยวิธีที่ได้ผลดีจะใช้ความรู้นั้นต่อ โดย Honey และ Mumford (1992, p.1-6) ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพราะการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานแต่มีความสำคัญยิ่งต่อการแสวงหาความรู้ ถ้าหากผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ผู้เรียนจะไม่สามารถแสวงหาความรู้หรือฝึกฝนทักษะต่างๆได้ และอาจจะทำผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำเล่า ในที่สุดก็จะไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

3.2.5. วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method) วิธีนี้เป็นวิธีที่ดีสำหรับการแก้ ปัญหาต่างๆ ที่สามารถประยุกต์จากการแก้ปัญหาในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ที่ทดลองทำ จดบันทึกสิ่งที่ใช้ได้ไม่ได้ และยังสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาทางการศึกษาได้ด้วย โดยมีขั้นตอน ได้แก่ กำหนดปัญหาและขอบเขตของปัญหา ตั้งสมมติฐาน เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 4 วิเคราะห์และตีความข้อมูล และตรวจสอบผล และขั้นที่ 5 สรุปผล

จากข้อมูลข้างต้น ผู้เขียนสสรุปประเภทของวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของมนุษย์ จะสามารถแบ่งได้สองรูปแบบ โดยแบ่งตามลักษณะของการสืบค้น ดังนี้

ตารางที่ 1: วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของมนุษย์ แบ่งตามลักษณะของการสืบค้น

รูปแบบที่ 1: **การสืบค้นหาข้อมูล ด้วยการค้นหา หรือการสอบถาม**	**รูปแบบที่ 2:** **การคิดและทดลองลงมือทำ**
☐ การศึกษาจากขนบธรรมเนียมประเพณี (By Tradition) ☐ การสอบถามจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ (By Authority or By Expert)	☐ การค้นพบโดยบังเอิญ (By Chance) ☐ การใช้ประสบการณ์ (By Personal Experience) ☐ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific method)

3.3 ลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

Perry, Phillips, & Hutchinson (2006) กล่าวว่า ลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะชอบการทำงานที่ท้าทาย ฝึกฝนเรียนรู้ และพัฒนาความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในสิ่งที่เรียนและใช้ความพยายามพิเศษซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาที่ประสบความสำเร็จ

Keetam D. F. Alkahtani (2013) กล่าวว่า ความสามารถของแต่ละบุคคลในการเป็นเรียนรู้ด้วยตนเองจะอยู่ในธรรมชาติของการเรียนรู้ของแต่ละคน เป็นการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นเป้าหมายการศึกษาที่พึงประสงค์อย่างสูง

ดังนั้น ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะมีความใฝ่ฝึกฝนเรียนรู้ และความพยายามที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างที่สุดตามธรรมชาติของการเรียนรู้ของแต่ละคน เพื่อที่จะประสบความสำเร็จ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต

3.4 รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น มีหลักการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่เสนอโดยวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545, น. 50-51) จำนวน 5 ประการ ได้แก่ ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล การจัดให้ผู้เรียนมีส่วนรับผิดชอบในการเรียน การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และพัฒนาทักษะการประเมินตนเอง ซึ่งสามารถแบ่งตามขั้นตอนการสอนและอธิบายโดยสังเขปด้วยตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2: รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามขั้นตอนการสอน

ขั้นตอนการสอน	รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ตัวอย่างรูปแบบ
ขั้นนำ	ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล	• จัดการเรียนรู้ เนื้อหา และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้รายบุคคล • เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเอาประสบการณ์ของตนมาใช้ในการเรียนรู้
	จัดให้ผู้เรียนมีส่วนรับผิดชอบในการเรียน	• จัดให้ผู้เรียนการวางแผน กำหนดเป้าหมายการเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของตน • ให้ผู้เรียนร่วมกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียน การเลือกใช้วิธีการเรียนรู้ การใช้แหล่งข้อมูล ตลอดจนถึงการประเมินผลการเรียนของตน
ขั้นสอน	พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน	• ฝึกให้มีทักษะและยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ด้วยตนเอง เช่น การบันทึกข้อความ การจัดประเภทหมวดหมู่ การสังเกต • เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้มีประสบการณ์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา กำหนดแนวทางการเรียนรู้และเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง
	พัฒนาทักษะการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น	• จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานเป็นทีม เพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในกระบวนการ ทำให้สามารถเรียนรู้และได้ข้อมูลที่มากกว่าเดิม
ขั้นสรุป	พัฒนาทักษะการประเมินตนเอง	• จัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การประเมินผลหลากหลายรูปแบบ

จัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ได้แก่สภาพแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งคัญ เช่น แหล่งความรู้ เทคโนโลยีและสื่อที่สนับสนุนการเรียน แหล่งความรู้บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สอนประจำแหล่งเรียนรู้

4. การเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่น

ในการเรียนการสอนในหลักสูตรที่เกี่ยวกับการออกแบบแฟชั่น จะมีรายวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกายหรือการออกแบบแฟชั่นที่กระจายอยู่ในรายวิชาที่เป็นความรู้ทางการออกแบบแฟชั่นระดับพื้นฐานและ

การออกแบบแฟชั่นขั้นสูง ซึ่งการเรียนการสอนการออกแบบแฟชั่นนั้นต้องทำการศึกษาข้อมูลต่างๆ อาทิ การออกแบบเครื่องแต่งกายและกระบวนการออกแบบสร้างสรรค์ แนวความคิดทางการออกแบบ การศึกษารูปแบบเครื่องแต่งกาย (Style) การเลือกใช้สี การเลือกใช้วัตถุดิบ การศึกษาเรื่องรสนิยมและแนวโน้มการออกแบบตามฤดูกาล ประกอบกับต้องศึกษาข้อมูลทางการตลาดแฟชั่น ศึกษาความต้องการของผู้บริโภค วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนแนวคิด สิ่งที่สะท้อนความคิดความเชื่อ ปัญหาสภาพการณ์เบื้องต้น ควบคู่กับการสังเกตงานออกแบบเครื่องแต่งกาย และมีความซับซ้อนมากขึ้นในรายวิชาขั้นสูง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้เรียนต้องทำการศึกษาเนื้อหาในส่วนของทฤษฎีและต้องทำการสืบค้นข้อมูลเป็นจำนวนมาก จนกว่าจะสามารถทำการออกแบบเครื่องแต่งกายได้ ประกอบกับรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มผู้เรียนในปัจจุบันนี้ที่ไม่ควรเน้นการเรียนแบบท่องจำเพียงอย่างเดียว แต่ควรเปลี่ยนการทฤษฎีแบบการเลคเชอร์ ไปเป็นการให้นักศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเองควบคู่กับการปฏิบัติงาน อีกทั้งธรรมชาติของการออกแบบงานสร้างสรรค์ในแต่ละคนมีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ผู้ออกแบบแต่ละคนจะมีความชื่นชอบในรูปแบบเฉพาะตน และแสดงออกในผลงานที่สร้างสรรค์ต่างกัน ดังนั้น แนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้ที่สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ คือการจัดให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การค้นหาความต้องการในตัวตนหรือหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ จากนั้นลงพื้นที่ สอบถามกลุ่มเป้าหมายหรือชุมชน หรือการทำแฟชั่นสเก็ตบุ๊ก(Fashion sketchbook) เพื่อจดบันทึกและสะสมข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่างๆ ทีละเล็กละน้อยที่ได้ค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมที่กว้างออกไป

ขั้นตอนในการเรียนออกแบบแฟชั่นที่ใช้กระบวนการคิดในการออกแบบ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจ(Understand) หรือการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของผู้บริโภค ขั้นที่ 2 การค้นคว้า (Explore) ค้นคว้าหาข้อมูลในการแก้ปัญหา ระดมความคิด และขั้นที่ 3 (Prototype) การทดลองหรือสร้างตัวอย่างต้นแบบผลิตภัณฑ์ โดยความสัมพันธ์ของแต่ละขั้น จะสามารถกลับไปทำซ้ำในขั้นก่อนหน้าได้ หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมหรือไม่ได้ผลสรุปหรืองานออกแบบที่ชัดเจน ดังแผนภาพความเชื่อมโยง ดังนี้

ภาพที่ 1: ขั้นตอนในการเรียนออกแบบแฟชั่นที่ใช้กระบวนการคิดในการออกแบบ

ที่มาของภาพ : https://www.slideshare.net/ktphinnovation/design-thinking-workshop-notes

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นทั้งหมด ผู้เขียนสรุปจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่น ได้ดังนี้

5.1 แรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic motives) พระครูวิสุทธิ์ธรรมานุวัตร และอนุวัต กระสังข์ (2019) ให้นิยามของแรงจูงใจจากภายใน ว่าคือแรงขับเคลื่อนที่อยู่ภายในตัวบุคคลที่จะกระตุ้นให้บุคคลนั้นเกิดการกระทำ

แรงขับดังกล่าวเกิดจากความต้องการพื้นฐาน แรงผลักพลังกดดัน หรือความปรารถนา อันเนื่องมาจากสิ่งล่อใจความคาดหวัง หรือการตั้งเป้าหมา ย ทำให้บุคคลพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น โดยบุคคลที่มีแรงจูงใจจากภายใน จะเป็นผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน เป็นคนที่มีหัวใจของการพัฒนาอยู่เสมอ เป็นผู้ที่มีการสำรวจและประเมินความสามารถของตนเองอยู่ตลอดเวลาการมองโลกในแง่ดี และแสวงหาโอกาสในการทำางานมีความคิดไม่หยุดนิ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างไร้ขีดจำกัด นอกจากนั้นยังมีความสนใจใฝ่รู้สิ่งใหม่ๆสร้างผลงานด้วยใจรัก ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อหรือแนวทางที่ชอบ หรือการเริ่มต้นออกแบบผลงานจากประสบการณ์เดิมที่มี ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเองที่กล่าวไว้ข้างต้น

5.2 มีวัฒนธรรมการสืบค้น(Culture of Inquiry) มาจากวิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะ(Inquiry-Based Learning) ซึ่งภพ เลาหไพบูลย์ (2542: 119) กล่าวว่าการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความจริงต่างๆด้วยตนเองให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาและเปลี่ยนแนวความคิดจากการที่เป็นผู้รับความรู้มาเป็นผู้แสวงหาความรู้และใช้ความรู้ สอดคล้องกับที่ Freach, j. (2011). นักออกแบบผู้เขียนบทความในหัวข้อ The Art of Design Research (and Why It Matters) หรือ ศิลปะในการวิจัย (และทำไมถึงสำคัญ) กล่าวไว้ว่า “Design can exist without "the research." But if we don't study the world, we don't always know how or what to create.” หรือ การออกแบบสามารถทำได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการวิจัย แต่หากไม่สืบค้นหาข้อมูลในโลกนี้ เราก็จะไม่รู้ว่าจะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้อย่างไร โดยวิธีการสร้างวัฒนธรรมในการสืบค้นนั้น Miller, A. (2015). กล่าวไว้ว่า ควรเริ่มจากในห้องเรียนเริ่มต้นด้วยบรรยากาศการเรียนที่อบอุ่น เป็นมิตรและไว้วางใจได้ ทำให้ผู้เรียนจะเข้าใจถึงคุณค่าของคำถาม รู้สึกมีพลังอยากค้นคว้าหาคำตอบและเกิดทัศนคติที่ดีในการเรียน ซึ่งกิจกรรมที่ผู้สอนสร้างหรือคิดขึ้นมา เช่น การถามคำถาม การให้โจทย์ที่ท้าทาย กิจกรรมที่สนุก เร้าอารมณ์ หรือกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแบ่งปันความสนใจใคร่รู้ส่วนตัวกับรูปแบบที่ตนชอบ จะทำให้สามารถตรวจสอบทิศทางความสนใจของผู้เรียนได้ อย่างไรก็ตามการสร้างวัฒนธรรมของการสืบค้นต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วันแรกในห้องเรียนและมีกิจกรรมต่อเนื่องไปตลอด ซึ่งกลยุทธ์การสอนนั้นควรมีหลากหลายและไม่ซ้ำกัน ควรมีการประเมินผลหรือตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง และมีการเสริมแรงบวก เช่นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์งานศิลปะในรูปแบบที่ตนเองต้องการ หรือให้นำเสนอการสืบค้นในหัวข้อที่สนใจอย่างต่อเนื่องและให้คำชมเชย ทั้งนี้การสร้างวัฒนธรรมในการสืบค้นที่ดีควรเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต กล่าวคือไม่ได้ใช้แค่ทำกิจกรรมในชั้นเรียน แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากการฝึกการสร้างวัฒนธรรมการสืบค้นเป็นครั้งคราวนั้นจะไม่สร้างนิสัยในการสืบค้นได้ ทั้งนี้ การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง อาทิ ห้องสมุด ห้องเรียน ครูหรือผู้เชี่ยวชาญประจำศูนย์การเรียนรู้เพื่ออำนวยความสะดวกให้การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

5.3 การมีวินัยในตนเอง (Self-Discipline) ความมีวินัยในตนเองนำไปสู่การสร้างผลงานที่ยอดเยี่ยมของผู้สร้างหรือนวัตกรผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ต่างๆทั้งหลายต้องใช้การฝึกฝนเป็นประจำจนกว่าจะได้รับการยอมรับ เช่น นักวิ่งมาราธอนที่ต้องฝึกฝนในการวิ่งอยู่เป็นประจำ ส่วนในการทำงานทางศิลปะ วินเซนต์ แวนโก๊ะ(Vincent Van Gogh) เป็นตัวอย่างของศิลปินระดับโลกผู้ที่มีวินัยในตนเองอย่างดีเยี่ยม ในการสร้างผลงานศิลปะของเขาสักหนึ่งชิ้น เขาจะเริ่มร่างภาพขนาดเล็กมากกว่า 100 ภาพ ก่อนที่จะลงสีจริง และทดลองลงสีในแบบต่างๆก่อนที่จะลงบนเฟรม แสดงให้เห็นถึงการมีวินัยอย่างไม่หยุดยั้ง มีการใคร่ครวญถอดบทเรียนจากสิ่งที่เรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อพัฒนาไปสู่การทำงานที่ดีขึ้นในครั้งต่อไป ซึ่งวิธีการทำงานและฝึกทักษะทางการวาดภาพอย่างมีวินัยของวิน

เซนต์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทางการออกแบบแฟชั่นได้ ด้วยการฝึกปฏิบัติการออกแบบ วาดภาพ สร้างรายละเอียดการตัดเย็บอยู่เป็นประจำ จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานออกแบบได้อย่างสวยงาม การมีวินัยในตนเองจะทำให้เรามีจิตใจที่แน่วแน่ ไม่เปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งไว้

5.4 การสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง (Learn to Construct) เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านทฤษฎี ทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์การความรู้ใหม่ด้วยตนเอง หรือเกิดจากการเชื่อมโยงจากประสบการณ์ สิ่งที่สนใจเดิมหรือสิ่งที่ถนัดของตนเอง ผ่านการฝึกฝนในการสืบค้น ลงมือทำด้วยตนเองซึ่งจะเป็นการส่งเสริมมีประสบการณ์ตรง (John dewey,1993 อ้างถึงในสกนธ์ ภู่งามดี) จากนั้นถอดบทเรียนแล้วสร้างสรรค์เป็นสิ่งใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองขั้นสูง สอดคล้องกับแนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยสำนักพัฒนาการศึกษามัธยมตอนปลาย (2019) ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนทัศน์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผู้มีความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติที่พึงประสงค์ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีทักษะในการค้นคว้าแสวงหาความรู้ มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ สามารถสร้างสื่อได้อย่างมีประสิทธิผล นำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่นที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความสัมพันธ์กันตามลำดับขั้น โดยเริ่มต้นจากตนเองต้องมีแรงจูงใจจากภายใจ แล้วจึงรับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกได้แก่ บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และรูปแบบกิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากนั้นสร้างวัฒนธรรมการสืบค้น โดยการฝึกฝนการค้นหาข้อมูลไปเรื่อยๆ ทดลองทำซ้ำๆ อย่างมีวินัยในตนเอง จนเกิดเป็นความรู้ที่สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่จากการผสมผสานความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง โดยสามารถสรุปเป็นแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ใช้ในการเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่นกับกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ดังนี้

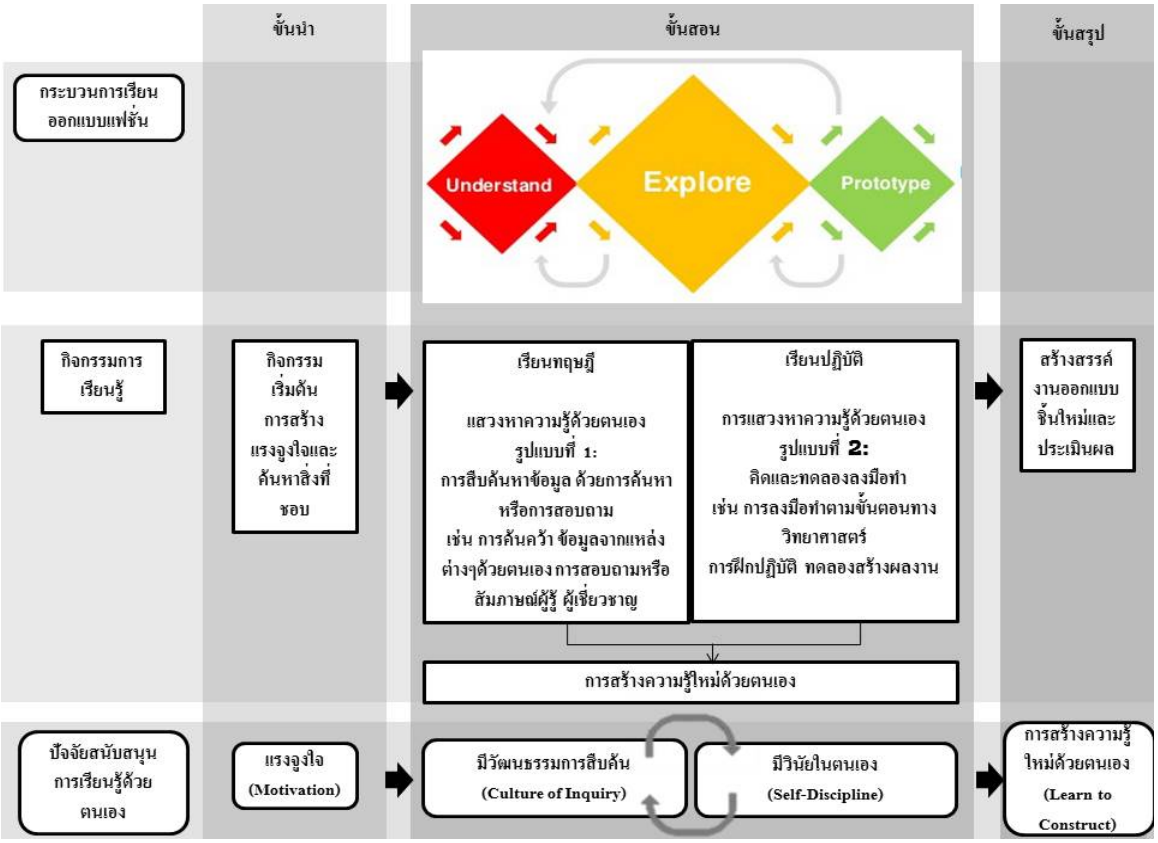

ภาพที่ 2 : แผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่น กับกิจกรรมการเรียนการสอน
ที่มาของภาพ : ผู้เขียน

ข้อเสนอแนะ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนการสอนทางการออกแบบแฟชั่นควรส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยทุกข้อควบคู่กันไปจึงจะสามารถประสบผลสำเร็จในการเรียนได้ โดยผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนทางแฟชั่นหรือศิลปศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเป็นบุคคลที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อจบการศึกษา และต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. อ้างอิง

ปนิดา ทวีชาติ, ประเสริฐ เรือนนะการ และเชาว์ อินใย. (2560) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28. **วารสารมหาวิทยาลัยสารคาม.** ปีที่ 23 ฉบับที่ 1.

ประเสริฐศักดิ์ เดชอุดม. (2011). **เรื่องราวของ Post it**. สืบค้น 12 ต.ค.2562, จากhttp://www.ayarafun.com /2011/04/ story-of-post-it/

พระครูวิสุทธิ์ธรรมานุวัตร(สมเกียรติ วิสุทโธ), และอนุวัต กระสังข์. (2019). แรงจูงใจ: พลังผลักดันสู่ความสำเร็จ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.** ปีที่ 19 ฉบับที่ 2.

ภพ เลาหไพบูลย์. (2542). **แนวการสอนวิทยาศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนพาณิช.

ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง. (2555). **แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยสำนักพัฒนาการศึกษามัธยมตอนปลาย (สพฐ)** น. 27. สืบค้น 12 ต.ค.2562, จาก https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. สืบค้น 15 ต.ค. 2562, จาก https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=47194&Key=news20

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **การเรียนรู้ด้วยตนเอง**. สืบค้น 15 ต.ค.2562, จากhttp://www.ops.moe.go.th

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). **เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี –สฤษดิ์วงศ์.

สกนธ์ ภู่งามดี. (2547). การเรียนการสอนศิลปะกับการพัฒนาชุมชน. **วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี.** ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มิ.ย.-พ.ย.) .

Candy, P. (1991). **Self-direction for lifelong learning: A comprehensive guide to theory and practice**. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.

Dewey, J. (1993) **How we think: A restatement of the relation of reflective think to the educative process** (Revised edition., Boston: D.C. Heath Brilliant

Freach, j. (2011). **The Art of Design Research (and Why It Matters).**Retrieved October 12, 2019, from: https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2011/05/the-art-of-design-research-and-why-it-matters/239561/

Honey, P., & Mumford,A. (1992). **The manual of learning styles (2nded.).** Maidenhead, UK: PeterHoney andAlan Mumford

Keetam D. F. Alkahtani. **Developing Concrete Research Proposals and Facilitating Self-Directed Learning via Concept Creative Education 2013**. Vol.4, No.2, Published Online February 2013 in SciRes p.111. Retrieved October 3, 2019, from: http://www.scirp.org/journal/ce.

Kek, M., & Huijser, H. (2011**). Exploring the Combined Relationships of Student and Teacher Factors on Learning Approaches and Self-Directed Learning Readiness at a Malaysian University**. **Studies in Higher Education**, 36, p.185-208. Retrieved October 3, 2019, from: http://dx.doi.org/10.1080/03075070903519210

Knowles, M. S. (1990). **The Adult Learner: A Neglected Species**. Houston, TX: Gulf Publishing Co.

Ktphinnovation. (2013). **Design Thinking workshop for AIP Partners**. Retrieved October 12, 2019, from: https://www.slideshare.net/ktphinnovation/design-thinking-workshop-notes

Miller, A. (2015). **Creating a Culture of Inquiry.** Retrieved October 18, 2019, from**:** https://www.edutopia.org/blog/creating-a-culture-of-inquiry-andrew-miller

Perry, N. E., Phillips, L., & Hutchinson, L. (2006). **Mentoring Student Teachers to Support Self-Regulated Learning.** The Elementary School Journal, 106, 237-254. Retrieved October 12, 2019, from: http://dx.doi.org/10.1086/501485

Piirto, J. (2001). **Creativity for 21st Century Skills: How to Embed Creativity into the Curriculum**. Sense Publishers.

แนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

DEVELOPMENT ADMINISTRATIONGUIDELINE OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE SYSTEM OF EDUCATIONSCHOOLS IN KAMPHAENG PHET UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 41

กฤษณะ อรัญสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

E-mail: Kitsana_ars@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 2) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 3) เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 1,357 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 303 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 56 คน และครูผู้สอน จำนวน 247 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง ของเครจ์ซีและมอร์แกน (Krejcie& Morgan, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า140) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ(Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม แบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว (Check one choice)และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert five's Rating scale) มีค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและผู้ให้ข้อมูล (Informant) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จำนวน 11 คน รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม(Focus group discussion) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 การดำเนินงานที่ปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้แก่ การแต่งตั้งคณะทำงานกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้แก่

จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้แก่ การกำหนดปฏิทินการปฏิบัติและการรายงานผลและดำเนินโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี และด้านการจัดให้การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ การแต่งตั้งคณะทำงานและกำหนดบทบาทหน้าที่และนำผลการประเมินคุณภาพภายในเป็นข้อมูลในการจัดทำรายงานประจำปี(SAR)คิดเป็นร้อยละ 99.34 ขณะที่การดำเนินงานที่ไม่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศได้แก่การนิเทศภายใน คิดเป็นร้อยละ 10.56

2. ปัญหาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 1.75, S.D. = 0.65) และทุกด้านอยู่ในระดับน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X}$ = 1.85, S.D. = 0.67)

3. แนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ควรนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนร่วมกัน(SWOT)มีการวิเคราะห์ปัญหาให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาควรกระจายอำนาจการบริหารแก่บุคลากรตามโครงสร้างบริหาร และปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีความสะดวกและรวดเร็วในการใช้งาน ควรมีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและเป็นควรวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ควรดำเนินการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาให้เป็นปัจจุบัน และผลการตรวจสอบมาแก้ไขพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น ควรสร้าง/มีเครื่องมือประเมินคุณภาพภายใน ที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ครบทุกมาตรฐานและครบทุกตัวบ่งชี้ควรรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีให้ครอบคลุมทุกรายการ ทุกด้านและทุกมาตรฐาน และ ควรวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศ จากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา / สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

ABSTRACT

The objective of this research aim. 1) To study the conditions of the administration of the internal quality assurance system of schools in KamphaengPhet Province under the Office of Secondary Educational Service Area 41. 2) To study the problems of the administration of internal quality assurance system of schools in KamphaengPhet Province under the Office of Secondary Educational Service Area 41. 3) To find the ways to improve the internal quality assurance system administration of schools in Kamphaeng Phet Provinceunder the Office of Secondary Educational Service Area 41. The population used in the research according to the objectives 1 and 2, including teacher civil service and educational personnel working in Kamphaeng Phet educational institutions a total of 1,357 people. The sample consisted of 303persons, consisting of 56school administrators and 247 teachers, specifying the sample size using Crescent's table and Morgan (Krejcie& Morgan, quoted in Bunjom Si Sa-at, 1992, page 40). The samples were obtained by Stratified Random Sampling. The tools used

for data collection were questionnaires and check one choice and 5 rating scales of Likert five's Rating scale has reliability. is equal to 0.98. The statistics used in data analysis are percentage, mean, standard deviation. And informant to according to objective 3, including government teachers and educational personnel under the Office of Secondary Educational Service Area 41. 11 people are compiled by focus group discussion and data analysis by content analysis.

The research found that

1. The condition of the administration of the internal quality assurance system of schools in Kamphaeng Phet Province under the Office of Secondary Educational Service Area 41. The most practical operation is the educational standard setting of the schools are appointment of the working group to set the educational standard of the school in the formulation of educational development plans of educational institutions that focus on quality according to educational standards of the institution, including the annual action plan. The operation according to the educational development plan of the educational institutions were defining action calendars and reporting results and project implementation according to the annual action plan,and for providing internal quality assessment in accordance with educational standards of the institution, including the appointment of a working group and determining the roles and responsibilities and using the internal quality assessment results as information in the preparation of annual reports (SAR), representing 99.34 percent. The operations that do not perform the most are management and information systems. Internal supervision accounting for 10.56 percent.

2. The Problems of the administration of internal quality assurance system of schools in Kamphaeng Phet Provinceunder the Office of Secondary Educational Service Area 41. The overall average ($\bar{x}$= 1.75, S.D. = 0.65) and all aspects were at a low level. It was found that the aspect with the highest mean was the preparation of the annual report that is an internal quality assessment report ($\bar{x}$= 1.85, S.D. = 0.67)

3. The Guidelines for the development of internal quality assurance system administration for schools in Kamphaeng Phet Province under the Office of Secondary Educational Service Areas 41. Educational standards of educational institutions should be used as guidelines for creating educational quality development plans of schools. Everyone should be involved in a joint plan making workshop (SWOT) with problem analysis to cover educational standards. Should decentralize the administration to personnel according to the administrative structure and improve the information system to be convenient and quick to use. There should be on going internal supervision and the operational results should be compared with the goals and indicators of the success of the educational development plan of the school. Every time when the project is finished. The project should carry out an investigation. Review quality of education to be up to date, and the result of the examination to correct improve the quality of education. Should build / have internal quality assessment tools. That covers the educational standards of schools complete all standards and all indicators. Should gather information the implementation of the educational quality development plan of the school and the annual action plan to cover all items. Every aspect and every standard and should analyze the synthesis of information from the internal quality assessment of the school, and use it to benefit the development of administration and teaching continuously.

Key words: Internal quality assurance system of schools / Under the Office of Secondary Educational Service Area 41

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (2553 หน้า 134-135) หมวด 6 ได้กำหนดการดำเนินงานในเรื่อง มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ในมาตรา 47 ว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จากรายงานการประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ประจำปี 2557 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41, 2558, หน้า 15-61) ซึ่งผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 ระดับคุณภาพ 3 แปลผลระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ที่อยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 3 จัดระบบบริหารและสารสนเทศคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ระดับคุณภาพ 5 แปลผลระดับดีเยี่ยม และผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 ระดับคุณภาพ 2 แปลผลระดับพอใช้

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในอาจมีปัญหา ทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาบางด้านมีผลการประเมินระดับพอใช้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทราบถึงสภาพ ปัญหาที่มีอยู่ และแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในที่ควรจะเป็นของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

2.3 เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดหลักของการวิจัยตามกฎกระทรวงว่าด้วย ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 8 ประการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, หน้า 6)

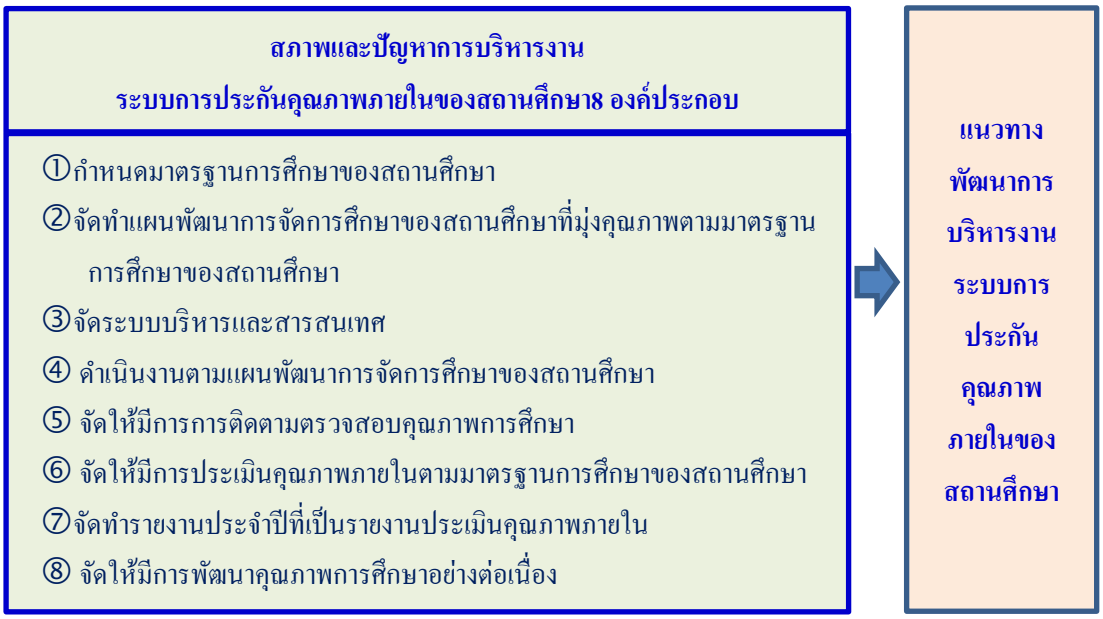

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและตัวอย่าง

4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 1,357 คน ประกอบด้วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41, 2558, หน้า 4)

4.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 303 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจ์ซีและมอร์แกน (Krejcie& Morgan, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 40) กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (สมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2553,หน้า 163)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00นำมาเป็นแบบสอบถาม นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ใช้มาหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 96)ได้ค่าความเที่ยง (Reliability)เท่ากับ 0.98 และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41ซึ่งแบบสอบถามได้กลับคืนมาทั้งหมด 303 ฉบับ และผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การสนทนากลุ่ม(Focus group discussion)โดยมีผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 11 คน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามมาประมวลผลข้อมูล โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ทั้งสถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ค่าร้อยละ โดยแสดงในรูปตารางแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่มแล้วจัดหมวดหมู่ข้อมูล จากนั้นเขียนรายงานสรุปผลการสนทนากลุ่มเป็นความเรียง

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 สภาพการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่าการดำเนินงานที่ปฏิบัติมากที่สุดคือด้านที่ 1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้แก่การแต่งตั้งคณะทำงานกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้แก่ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีด้านที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้แก่ การกำหนดปฏิทินการปฏิบัติและการรายงานผลและดำเนินโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี และการดำเนินงานที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือด้านที่ 3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศได้แก่การใช้แผนพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ด้านที่ 7 การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ได้แก่การรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา รายงานต่อต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน และด้านที่ 8การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องได้แก่วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 99.01

ขณะที่การดำเนินงานที่ไม่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านที่ 3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศพบว่า การนิเทศภายใน คิดเป็นร้อยละ 10.56และการดำเนินงานที่ไม่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านที่ 8 การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องพบว่า วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0.99

5.2 ปัญหาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41ทั้ง 8ด้านโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 1.75, S.D. = 0.65) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X}$ = 1.85, S.D. = 0.67)

5.3 แนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรจัดทำมาตรฐานการศึกษาให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียนและให้สอดคล้องกับหลักสูตรหรือสภาพของท้องถิ่น 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนร่วมกันทีละฝ่ายโดยเริ่มจาก SWOT หรือมีการวิเคราะห์ปัญหาควรวิเคราะห์/การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรม ให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา3) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศควรกระจายอำนาจการบริหารแก่บุคลากรตามโครงสร้างบริหาร และปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีความสะดวกและรวดเร็วในการใช้งาน ควรมอบหมายบุคลากรดำเนินงานให้เหมาะสมกับบุคคลและงานที่รับผิดชอบควรมีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาควรวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทุกครั้งเมื่อเสร็จ

สิ้นโครงการ 5) ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาควรดำเนินการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาให้เป็นปัจจุบัน ควรให้มีการตรวจสอบที่จริงจังและควรนำผลการตรวจสอบมาแก้ไข พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น 6) ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรสร้าง/มีเครื่องมือประเมินคุณภาพภายใน ที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ครบทุกมาตรฐานและครบทุกตัวบ่งชี้ควรกำหนดการประเมินให้มีความหลากหลายและประเมินตามสภาพจริง7) ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในควรรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีให้ครอบคลุมและเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง และ 8) ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องควรวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศ จากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างต่อเนื่อง และนำเสนอข้อมูลมาปรับปรุงระบบการดำเนินงานและจัดทำแผนปฏิบัติการในปีต่อไปให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานศึกษา

6. อภิปรายผล

6.1 สภาพการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า การดำเนินงานที่ปฏิบัติมากที่สุดคือด้านที่ 1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้แก่ การแต่งตั้งคณะทำงานกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและด้านที่ 4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้แก่ การกำหนดปฏิทินการปฏิบัติและการรายงานผลและดำเนินโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะทำงานกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดกระบวนการศึกษาและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน รวมทั้งความร่วมมือจากบุคลากรที่มีส่วนร่วมทุกส่วนเพื่อดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับครูบุคลากรที่เกี่ยวข้องกำหนดปฏิทินการปฏิบัติและการรายงานผลและดำเนินโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปีทุกปี ครูมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการประกันคุณภาพภายในและแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังที่กรมวิชาการ (2554, หน้า 17-19) ที่กล่าวไว้ ดังนี้ 1) มีการวางแผนต่อเนื่อง แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต้องมีความต่อเนื่องทุกปี เพื่อสามารถเปรียบเทียบความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละปี และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2) มีการกำหนดระดับความก้าวหน้าที่พอเพียงอย่างชัดเจนแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต้องเป็นแหล่งเพื่อการตรวจสอบและเปรียบเทียบความก้าวหน้าผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละปี โดยกำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จของผู้เรียนให้ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมจิรา บริภารักษ์ (2553, หน้า 64) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน จังหวัดลำพูน ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากทุกข้อและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Atria (Atriaม,1999, P.60, อ้างถึงในอุดม พงษ์อินทร์, 2551,หน้า75)ที่ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของกระบวนการประกัน

คุณภาพและแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยซ์ ต่อทัศนคติของครูโรงเรียนรัฐบาลในการทำแผนพัฒนาโรงเรียน ในรัฐชิคาโก พบว่า ครูมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการประกันคุณภาพและแผนพัฒนาของมลรัฐอิลลินอยซ์

ขณะที่การดำเนินงานที่ไม่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านที่ 3 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศพบว่า การนิเทศภายใน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารขาดการติดตาม นิเทศการนิเทศภายในการรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ไม่เป็นปัจจุบัน ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ เขมจิรา บริภารักษ์ (2553, หน้า 64) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน จังหวัดลำพูน ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติในระดับมาก และใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ชีวิน ทองศรี(2551, หน้า 190) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ ด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 ปัญหาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อย และทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญกับงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวใกล้เคียงกับงานวิจัยของวิชุดาแก้ววรรณดี (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดเชียงราย พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

6.3 แนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ควรนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนร่วมกัน(SWOT) มีการวิเคราะห์ปัญหาให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาควรกระจายอำนาจการบริหารแก่บุคลากรตามโครงสร้างบริหาร และปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีความสะดวกและรวดเร็วในการใช้งาน ควรมีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและเป็นควรวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ควรดำเนินการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาให้เป็นปัจจุบัน และผลการตรวจสอบมาแก้ไขพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น ควรสร้าง/มีเครื่องมือประเมินคุณภาพภายใน ที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ครบทุกมาตรฐานและครบทุกตัวบ่งชี้ควรรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีให้ครอบคลุมทุกรายการ ทุกด้านและทุกมาตรฐาน และ ควรวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศ จากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

7.1.1 ควรนำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

7.1.2 ควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนร่วมกัน(SWOT) มีการวิเคราะห์ปัญหาให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา

7.1.3 ควรกระจายอำนาจการบริหารแก่บุคลากรตามโครงสร้างบริหาร และปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีความสะดวกและรวดเร็วในการใช้งาน ควรมีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและเป็น

7.1.4 ควรวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

7.1.5 ควรดำเนินการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษาให้เป็นปัจจุบัน และผลการตรวจสอบมาแก้ไข พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มากขึ้น

7.1.6 ควรสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพภายใน ที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ครบทุกมาตรฐานและครบทุกตัวบ่งชี้

7.1.7 ควรรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีให้ครอบคลุมทุกรายการ ทุกด้านและทุกมาตรฐาน

7.1.8 ควรวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศ จากผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประกันคุณภาพภายใน

7.2.2 ควรนำกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ วิชชุวรนันท์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

9. เอกสารอ้างอิง

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41, สำนักงาน. (2558). **รายงาน การประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประจำปี 255**7. กำแพงเพชร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร เขต 41.

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41, สำนักงาน. (2558). **ข้อมูล โรงเรียน นักเรียน ครูและห้องเรียน**. [Online]. Available:http://www.Secondary41.go.th/home.html.[2558, สิงหาคม 1].

เขมจิรา บริภารักษ์. (2553). **การบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันจังหวัดลำพูน.**การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตการบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชีวิน ทองศรี. (2551). **การศึกษาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์**. โปรแกรมวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, กรม. (2554). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

วิชุดา แก้ววรรณดี. (2554). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2554). **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เล่มที่ 1**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2553). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุดรธานี: อักษรศิลป์อุดรธานีการพิมพ์.

อุดม พงษ์อินทร์. (2551). **สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

Atria, Joseph P. The Effect the Illinois Quality Assurance and Improvement Planning Process on Chicago Publics School Attitudes toward School Improvement. Master's Thesis. Dissertation Education Administration, Illinois University, 1999.

การพัฒนาบทเรียนนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

THE DEVELOPMENT OF WEB-BASED INSTRUCTION ON WRITING REPORT AND RESEARCH RESULTS PRESENTATION FOR MATHAYOMSUKSA 6th STUDENTS

นางสาวกัญญรัตน์ ทิพแก้ว

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: kanyarat.ti@northbkk.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: so.sunnan@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนี้ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวนนักเรียน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ 1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า หน่วยที่ 1 การทำรายงานการศึกษาค้นคว้า หน่วยที่ 2 การรวบรวมและเขียนอ้างอิงแหล่งสารนิเทศ และหน่วยที่ 3 การเรียบเรียงและเขียนรายงาน 2. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า จำนวน 14 แผน เวลา 24 ชั่วโมง 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที (t-test dependent samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 80.13/82.63 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) ประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า อยู่ในระดับ ดีมาก ($\overline{X}$ = 33.05) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ภายหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to develop Web-based instruction on writing report and research results presentation for Mathayomsuksa 6th students 2) to examine the effective of Web-based instruction on writing report and research results presentation, and to compare the scholastic achievement on reporting and research results presentation for Mathayomsuksa 6th students between pre-test and post-test by learning management Web-based instruction. The sampling of this research consisted of 40 Mathayomsuksa 6th students from Triam Udom Suksa school, in the first semester in 2019 academic year. The research instruments were 1) Web-based instruction on writing report and research results presentation which divided into 3 units, unit 1 Searching for report, unit 2 Collecting and Writing for references, and unit 3 Editing and Writing report 2) The 14 lesson plans for 24 hours, and 3) A scholastic achievement test on writing report and research results presentation. The reliability was 0.73. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent samples. The finding showed that 1) Web-based instruction on reporting and research results presentation had the efficiency E_1/E_2 (80.13/82.63) that base on the criteria 80/80 2) The effective of Web-based instruction on scholastic achievement on writing report and research results presentation was at the excellence level ($\overline{X}$ = 33.05), and scholastic achievement on writing report and research results presentation in the post-test was higher at the.05 level of statistically significance.

Keywords: Web-based instruction, Writing report and research results presentation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะไอซีทีเข้ามามีส่วนร่วมในการกระจายการศึกษา แนวคิดการจัดการศึกษา การสร้างหลักสูตรการศึกษา และการสร้างองค์ความรู้ จะต้องยืดหยุ่นและปรับตัวได้ ต้องมองสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา มีวิธีการนำเนื้อหาวิชามาจัดกลุ่มเข้าด้วยกันหรือหาวิธีการบูรณาการเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ลักษณะขององค์ความรู้จึงอยู่ที่การเลือกปรับแต่งให้เหมาะกับความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น จากแนวโน้มสภาวะทางเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา สังคมได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมใหม่ ที่เป็นสังคมแห่งความรู้ และภูมิปัญญา มีการใช้ภูมิปัญญา และความรู้ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ มากขึ้น การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ต้องใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคม โดยการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ร่วมกันผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (e-Collaborative Learning) อันจะก่อให้เกิดกิจกรรมทางด้านการศึกษาที่สำคัญบนเครือข่ายในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มากมาย การนำคอมพิวเตอร์เข้าใช้ในการเรียนการสอนเป็นการนำคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน โดยที่เนื้อหาวิชา แบบฝึกหัด และการทดสอบ จะถูกพัฒนาขึ้นในรูปของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยี ในระบบเครือข่ายพัฒนาสูงมากจนถึงระบบ ไร้สาย ดังนั้นสื่อการเรียนรู้จึงต้องปรับไปตามพัฒนาการของเทคโนโลยี สื่อที่นักพัฒนานิยมทำจากมือสมัครเล่น ไปจนถึงนักลงทุน หลายพันล้าน ที่กล่าวถึงก็คือ Web-Based Instruction : WBI ผู้เรียนจะเรียนบทเรียนจากคอมพิวเตอร์ ในระบบเครือข่าย โดยคอมพิวเตอร์จะเสนอเนื้อหาวิชาที่อาจจะเป็นรูปภาพ ตัวหนังสือ และเสียง ในรูป เว็บเพจ Web Page ผู้เรียนสามารถตรวจคำตอบได้ ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนตามเอกัตบุคคล สามารถเรียนตามความสามารถของตนเองได้ เพราะ

บทเรียนคอมพิวเตอร์เป็นสื่อการสอนที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าสื่อการสอนประเภทอื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะตอบสนองในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เป็นรายบุคคล นักเรียนสามารถเรียนได้ตามเวลาที่สะดวก โดยไม่ต้องมีใครบังคับจะเรียนช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับความรู้พื้นฐาน และความสามารถของผู้เรียนเอง (บุพชาติ ทัฬหิกรณ์, 2557)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อลดระยะเวลาการเรียนรู้ซึ่งทำให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตนเอง สามารถโต้ตอบกับสื่อได้อย่างแท้จริง สามารถตรวจสอบความคืบหน้าของตนเองได้ทันที ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลา จึงนำมาสู่การพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต WBI คือ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนอินเทอร์เน็ตที่มีเนื้อหาบทเรียนประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วีดิทัศน์ (Video) และมัลติมีเดียอื่น ๆ เพื่อช่วยให้บทเรียนมีความน่าสนใจดึงดูดผู้เรียน ในขณะที่เรียนผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน ผู้เรียนอื่น ๆ หรือกับผู้สอนได้แบบเรียลไทม์ (Real-time) โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) กระดานถามตอบ(Web board) และห้องสนทนา (Chartroom) เป็นต้น การเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพทางสติปัญญา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการนำอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์เพราะเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสนใจ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2552) บทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เหมาะกับสังคมการเรียนรู้แบบออนไลน์ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการศึกษาเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับยุคปัจจุบันที่การสื่อสารด้านข้อมูลข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตกำลังเป็นที่นิยมและแพร่หลายอย่างกว้างขวางทั้งในสถาบันการศึกษาและทุกสาขาอาชีพ (กรมวิชาการ, 2555)

การพัฒนาและศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ควบคู่กับการเรียนการสอนแบบปกติ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่จะช่วยพัฒนาด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาที่ส่งเสริมและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และได้บทเรียนที่มีประสิทธิภาพสำหรับใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อออกแบบและสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

(2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(2.1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ที่กำหนด

(2.2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

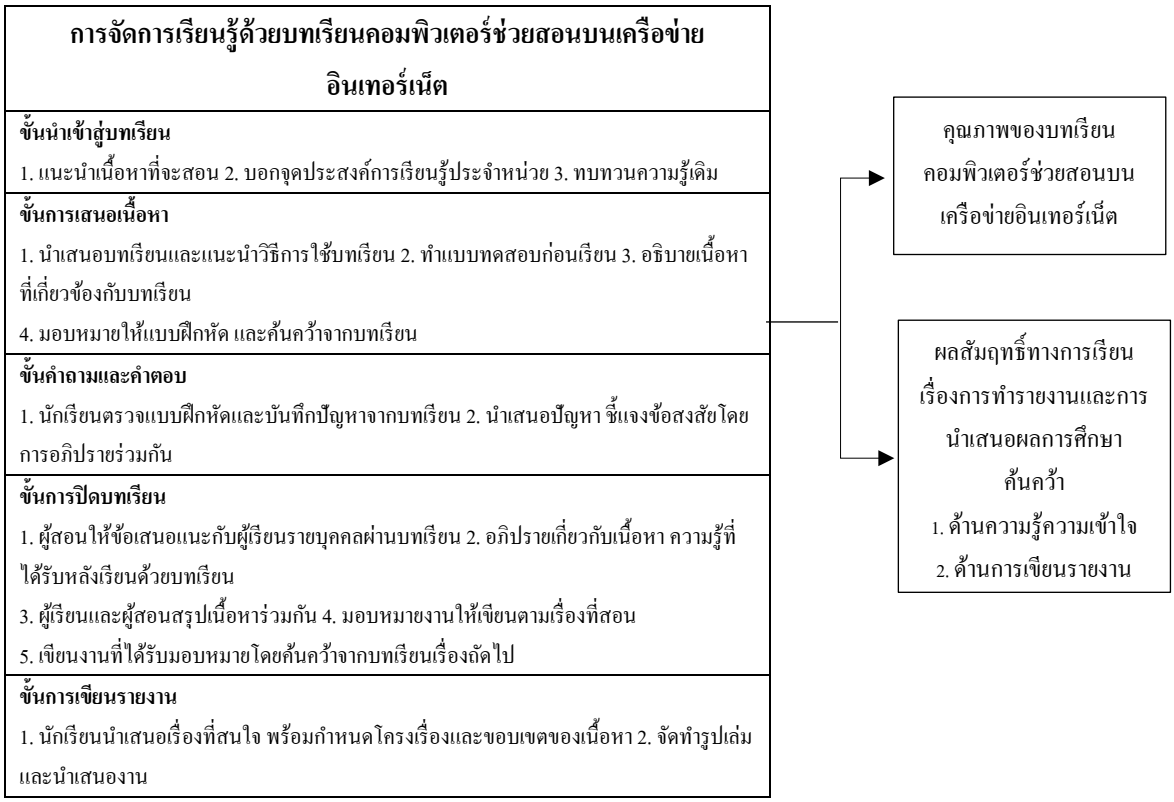

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) ที่ศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 1 ห้องเรียน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยการจับฉลาก มีนักเรียนจำนวน 40 คน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

(1) ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(2) ประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ฉบับ ได้แก่

(1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย บทเรียน จำนวน 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 เรื่อง การทำรายงานการศึกษาค้นคว้า หน่วยที่ 2 เรื่อง การรวบรวมและเขียนอ้างอิงแหล่งสารนิเทศ และหน่วยที่ 3 เรื่อง การเรียบเรียงและเขียนรายงาน โดยใช้โครงสร้างแบบลำดับขั้น (Hierarchical Structure) โดยแบ่งเนื้อหา ออกเป็นส่วนต่าง ๆ ในแต่ละ

ส่วนลดหลั่นกันมา ลักษณะเด่นคือการมีจุดเริ่มต้นที่จุดร่วมจุดเดียว นั่นคือ โฮมเพจ (Homepage) และเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาในลักษณะเป็นลำดับจากบนลงล่าง ซึ่งมีผลการประเมินโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 4.38 ถือว่ามีความเหมาะสมมาก

(2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า โดยเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 14 แผน คิดเป็นเวลา 24 ชั่วโมง

(3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ความเข้าใจ เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า แบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก แบบ 0,1 จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.72และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการเขียนรายงาน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า เกณฑ์การให้คะแนน เรื่องการจัดรูปแบบรายงาน, เนื้อหาและความครบถ้วนของหัวข้อที่นำเสนอ,คุณภาพของงานเขียน /คำอธิบาย ,ภาพประกอบ /ตาราง และเอกสารอ้างอิง กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าเกณฑ์ 4 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.84

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) การออกแบบและสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า จำนวน 3 หน่วย หน่วยที่ 1 เรื่อง การทำรายงานการศึกษาค้นคว้า หน่วยที่ 2 เรื่อง การรวบรวมและเขียนอ้างอิงแหล่งสารนิเทศ และหน่วยที่ 3 เรื่อง การเรียบเรียงและเขียนรายงาน ซึ่งประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า กำหนดไว้ที่ 80/80 โดย 80 ตัวแรก คือ ผลลัพธ์แบบฝึกหัดระหว่างเรียน และ 80 ตัวหลัง คือ ผลลัพธ์จากการทดสอบหลังเรียนเมื่อเรียนผ่านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(2) การศึกษาประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินการทำรายงานที่สร้างขึ้นโดยใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) จากการจับฉลากใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดลองสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ ที (t-test dependent samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5. สรุปผลการวิจัย

1. การออกแบบและสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า จำนวน 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 เรื่อง การทำรายงานการศึกษาค้นคว้า หน่วยที่ 2 เรื่อง การรวบรวมและเขียนอ้างอิงแหล่งสารนิเทศ และหน่วยที่ 3 เรื่อง การเรียบเรียงและเขียนรายงาน โดยใช้โครงสร้างแบบลำดับขั้น (Hierarchical Structure) โดยแบ่งเนื้อหา ออกเป็นส่วนต่าง ๆ และมีรายละเอียดย่อย ๆ ในแต่ละส่วนลดหลั่นกันมาในลักษณะแนวคิดเดียวกับ แผนภูมิองค์กร จึงเป็นการง่ายต่อการทำความเข้าใจกับโครงสร้างของเนื้อหา ลักษณะเด่นคือการมีจุดเริ่มต้นที่จุดร่วมจุดเดียว นั่นคือ โฮมเพจ (Homepage) และเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาในลักษณะเป็นลำดับจากบนลงล่าง โดยมีคุณภาพของบทเรียนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

การทดสอบ	N	ค่าร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์ประสิทธิภาพ
ระหว่างเรียน (E_1)	40	80.13	32.05	80
หลังเรียน (E_2)	40	82.63	33.05	80
ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 80.13/82.63				

จากตาราง 1 พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนระหว่างเรียน (E_1) คิดเป็นร้อยละ 80.13 และคะแนนหลังเรียน (E_2) คิดเป็นร้อยละ 82.63 ดังนั้น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 80.13/82.63 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2.1 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ด้านความรู้ความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของ สพฐ.	ระดับ	คะแนน (40)	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
80 – 100	ดีเยี่ยม	36-40	8	20.00	20.00
75 – 79	ดีมาก	31-35	25	62.50	82.50
70 – 74	ดี	26-30	7	17.50	100.00
65 – 69	ค่อนข้างดี	21-25	0	0.00	100.00
60 – 64	พอใช้	16-20	0	0.00	100.00
55 – 59	ค่อนข้างต่ำ	11-15	0	0.00	100.00
50 – 54	ต่ำ	6-10	0	0.00	100.00
0 - 49	ปรับปรุง	0-5	0	0.00	100.00
รวม	$\bar{X}$= 33.05	SD = 2.57	ระดับคุณภาพ ดีมาก		

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ด้านความรู้ความเข้าใจ ภาพรวมอยู่ในระดับ ดีมาก ($\bar{X}$= 33.05) โดยที่มีนักเรียนร้อยละ 82.50 อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดีขึ้นไป

ตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ด้านการเขียนรายงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	SD	% of Mean	t	Sig(1-tailed)
หลังเรียน	40	30	32.00	2.63	106.67	19.23	0.0000

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ด้านการเขียนรายงาน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 32.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 106.67 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า โดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\overline{X}$	SD	t	p-value
ก่อนเรียน	40	40	16.48	3.91	22.48	.000
หลังเรียน	40	40	33.05	2.57		

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผล

จากการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

6.1 ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

คุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 80.13/82.63 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางโครงสร้างของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อย และการจัดวางเนื้อหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร แพวขุนทด (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์การ สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเบื้องต้น ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.ว.ส.) ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์การสอนที่พัฒนาขึ้นมี ประสิทธิภาพ 84.08/81.67 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกภูมิ

ชูนิตย์ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ทวีปเอเชีย ที่สรุปบทเรียนด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ทวีปเอเชีย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.60/82.82 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.2 ประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

6.2.1 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับ ดีมาก อาจเป็นเพราะนักเรียนได้ใช้เวลาศึกษา และทำความเข้าใจหลักการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถเข้าใช้งานบทเรียนผ่านโปรแกรมเว็บบราวเซอร์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตจากสถานที่ใด หรือเวลาใดก็ได้ และนักเรียนสามารถควบคุมการเรียนของตนเอง สามารถเรียนตามความต้องการของตนเอง ตามที่ ศุภชัย โชติกิตภิวาทย์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บ วิชาประวัติศาสตร์การออกแบบที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บ วิชาประวัติศาสตร์การออกแบบสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มีประสิทธิภาพ 80.11/84.55 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บ วิชาประวัติศาสตร์การออกแบบ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ในระดับมากที่สุด

6.2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้ใช้เวลาศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาของการทำรายงานและการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ นักเรียนรู้หลักในการทำรายงาน และหลักการของการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า สามารถวิเคราะห์เนื้อหาและค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำมาทำรายงานได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังสามารถย้อนกลับหรือทบทวนเนื้อหาที่เรียนบนบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหลังเรียนจากสถานที่และเวลาใดก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ อินทรี (2558) ได้ศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การสร้างเว็บเพจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ขาว สายแปลง (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่เรื่อง แบบจำลองกระบวนการ วิชาวิเคราะห์และออกแบบระบบ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) แนวทางการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในรายวิชาอื่น ๆ ได้โดยผู้สอนต้องวิเคราะห์เนื้อหาให้เหมาะสมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก่อนนำไปใช้

(2) ในการเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอธิบายความรู้ความเข้าใจให้ชัดเจน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการพัฒนาและต่อยอดบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

8. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2555). **การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

จันทร์ขาว สายแปลง. (2560). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ เรื่อง แบบจำลองกระบวนการวิชาการวิเคราะห์และออกแบบระบบ. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**, 16(1): 25-33.

นรินทร์ อินทรี, ชาตรี เกิดธรรม และอังคนา กัญยาธิกุล. (2558). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การสร้างเว็บเพจสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**, 5(2) : 63-74

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพ: สุวีริยาสาส์น.

บุปผชาติ ทัฬหิกรณ์. (2557). **การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ศุภชัย โชติกิตภิวาทย์. (2559). **ผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ผ่านเว็บ วิชาประวัติศาสตร์การออกแบบที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2556). **แผนแม่บทการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมโทรคมนาคมและเครือข่ายของประเทศไทย.** ปธุมธานี: สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

สมพร แพวขุนทด. (2558). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์การ สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศเบื้องต้น.** ชัยภูมิ: วิทยาลัยการอาชีพบำเหน็จณรงค์.

อดิศักดิ์ คันธโรรส. (2559). **การพัฒนาเว็บเพจเพื่อการศึกษารายวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่อง การใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูล**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

เอกภูมิ ชูนิตย์. (2559). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ทวีปเอเชีย ที่สรุปบทเรียนด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

คุณลักษณะบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 กับวิชาศึกษาทั่วไป

UNDERGRADUATE CHARACTERISTICS OF 21st CENTURY WITH GENERAL EDUCATION COURSES

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติภูมิ มีประดิษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: kittipoom.me@spu.ac.th

บทคัดย่อ

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิตที่สามารถส่งต่อไปถึงผู้ใช้บัณฑิตซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 มีหลายข้อซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการผ่านรายวิชาศึกษาทั่วไปได้ โดยวิชาศึกษาทั่วไปต้องสร้างความฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งเสริมลักษณะนิสัยความอยากรู้อยากเห็นจนถึงการลงมือสืบค้นจากสารสนเทศ สามารถตีความและวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำสิ่งต่าง ๆที่ได้มาสังเคราะห์และประมวลข้อโต้แย้งได้ มีลักษณะนิสัยที่ยืดหยุ่นมีทักษะความร่วมมือ โดยเฉพาะความร่วมมือผ่านทางดิจิทัล มีความมุ่งมั่นพยายามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสามารถการปรับตัวได้ดีแก้ปัญหาต่าง ๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องมีความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมและความเป็นพลเมือง ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการรับรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมสร้างทั้งความรับผิดชอบและผลงาน เกิดสำนึกรับผิดชอบและการสะท้อนป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความฉลาดรู้ทางการเงิน ในส่วนของความคิดแบบองค์รวม วิชาศึกษาทั่วไปจะต้องสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล การคิดเชิงระบบ ความคิดสร้างสรรค์ มีการทำงานอย่างอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น การไม่ติดกรอบและกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ เกิดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือสร้างนวัตกรรม มีการริเริ่มสิ่งใหม่ เกิดไอเดียใหม่ ๆ และนำไอเดียมาออกแบบหรือต่อยอด ในส่วนของการสื่อสาร เริ่มจากการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ฝึกการสื่อสารโดยใช้สื่อดิจิทัล สามารถสื่อสารได้แม้สิ่งแวดล้อมจะแตกต่างหลากหลาย ฝึกการสนทนาและอภิปราย รวมถึงการนำเสนอได้อย่างมีบุคลิกภาพซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะเสริมสร้างให้บัณฑิตเป็นที่ต้องการของสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างสมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ผลลัพธ์การเรียนรู้,คุณลักษณะบัณฑิตในศตวรรษที่ 21,วิชาศึกษาทั่วไป

ABSTRACT

Undergraduate student learning outcomes can be forwarded to entrepreneur corresponds to the 21st-century of undergraduate students characteristics. There are many topics where higher education institutions can organize teaching by integrating through general education courses. They need to be carefully selected and designed together how to apply potential in any subject or in any form of teaching activity. It requires a clear measurement to see the development and success of the learning results on each side of the undergraduate

characteristics. General Education needs to create a scientific literacy by encouraging the curious traits through the information search engine can interpret and analyze the data bring out the synthesis and process the arguments have flexible personality , cooperation skills , collaborate using digital media , strive to achieve goals and can be adjusted well solve the problem in everyday life. In addition the learner must have cultural and civic literacy , using circular economy for environmental protection to sustainable development goals and have social and cultural awareness .Create both responsibility and productivity, responsible and helpful feedback reflection especially financial literacy. In part of a holistic thinking General Education is required to establish critical thinking, reasoning ,systematic thinking ,creativity work and creativity with others ,openness and courage to explore ,create new products or innovate have initiative idea generation and bring ideas to the new design. In the communication section learner can start listening effectively, practice communicate by using digital media can communicating in diverse environments , engaging in conversation and discussion Include delivering oral presentation with good personality. These learning outcomes will strengthen graduates to be the preferred of Thai and global society in the 21st century.

Keywords: Learning outcomes,21st century graduate features, General education Courses

บทนำ

วิชาศึกษาทั่วไป (General Education) เป็นกลุ่มวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญในหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี ความหมายของ **"หมวดวิชาศึกษาทั่วไป"** คือ หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก ทำให้การจัดวิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรีมีความชัดเจน ตามความมุ่งหมาย โดยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการองค์ความรู้โดยเชื่อมโยงกับชีวิตและวิถีความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันและในอนาคต เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อบ่มเพาะให้นักศึกษามีจิตวิญญาณของการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการปรับเปลี่ยนตนเองและมีชีวิตอย่างมีความสุขท่ามกลางสังคมในศตวรรษที่ 21

รายวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษานิยมทำในรูปแบบการบูรณาการวิชาหลากหลายสาขาเข้าด้วยกัน อีกทั้งรายวิชาศึกษาทั่วไปผนวกกับให้เข้ากับอัตลักษณ์ของสถาบัน โดยให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ตามคุณลักษณ์ที่พึงประสงค์ คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยบูรณาการเนื้อหากลุ่มวิชาภาษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เข้าด้วยกันในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันมีประสิทธิภาพสูงสุดตรงตามวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน

ความยากในการจัดการศึกษาทั่วไปคือ ผู้สอนต้องเผชิญต่อวิธีคิดของสังคมและนักศึกษา ซึ่งมักเห็นว่าศาสตร์และศิลป์ในสาขาการศึกษาทั่วไปเหล่านี้มีความสำคัญน้อย และเป็นศาสตร์ที่มีบริบท อิงอยู่กับโลกทัศน์ทางสังคมวัฒนธรรม ในขณะที่ระบบการศึกษาปัจจุบันจะเตรียมคนให้มีความรู้ที่มีความทันสมัย ซึ่งมีความเป็น

บูรณาการอย่างสูง ความรู้และทักษะปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาไม่เพียงพอที่จะทำให้บัณฑิตทำงานกับผู้คนในหลากวัฒนธรรมได้ วิชาศึกษาทั่วไปจึงจำเป็นต้องส่งมอบชุดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เน้น **(1) Ethic: การเป็นคนดีมีคุณธรรม (2) Thainess: ความเป็นไทย (3) Globalization: การมีโลกทัศน์กว้างไกล (4) Lifelong learning: การเรียนรู้ตลอดชีวิต (5) Holistic thinking: การมีความคิดแบบองค์รวม (6) Public mind: การมีจิตอาสา จิตสาธารณะ (7) Digital literacy: การฉลาดรู้เรื่องดิจิทัล และ (8) Communication : การติดต่อสื่อสาร** ซึ่งทั้ง 8 เรื่องเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้จากงานวิจัยของเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย แต่เนื่องจากโลกเกิดกระแส**การไม่หยุดนิ่งของการพัฒนา (Disruption)**ที่รวดเร็วและรุนแรงมากทำให้ชุดผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลงและเป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับเพิ่มให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการซึ่งรอการส่งมอบบัณฑิตที่มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงตรงตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี Sustainable Development Goals และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ของประเทศไทย

ความสำคัญของผลลัพธ์การเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้ คือความคาดหมายว่าผู้เรียนจะมีความสามารถที่จะทำได้ตามผลลัพธ์ของการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ การให้ความสำคัญกับผลลัพธ์การเรียนรู้ กระบวนการในการเจาะจงผลลัพธ์จะเป็นสิ่งควบคุมกิจกรรมการเรียนการสอนใน**การศึกษาเชิงผลลัพธ์ (Outcome-Based Learning)** ทุกหลักสูตรและการเรียนการสอนถูกกำหนดมาเพื่อผลิตลักษณะเฉพาะของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาไปแล้วเพราะผลลัพธ์การเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำงาน (Farouq, A., & Adilovic, S,2014)

ผลลัพธ์การเรียนรู้ ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ NQF ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 หมายถึง เกณฑ์บ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ทั้งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา และ/หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากฝึกปฏิบัติและ/หรือจากการทำงาน ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่

1) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียน/ท างาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎีและ/หรือข้อเท็จจริงเป็นหลัก(Theoretical and/or factual)

2) ทักษะ (Skills) หมายถึง ความสามารถปฏิบัติงานซึ่งบุคคลนั้นควรทำได้เมื่อได้รับมอบหมาย โดยสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการและแก้ปัญหาการท างาน ด้วยทักษะด้านกระบวนการคิด (Cognitive Skills) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตรรกะ ทักษะการหยั่งรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Logical, Intuitive, and Creative Thinking) หรือทักษะการปฏิบัติ/วิธีปฏิบัติที่มีความคล่องแคล่วและความช านาญในการปฏิบัติตามกรอบคุณวุฒิแต่ละระดับ

3) ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การใช้ความรู้ ทักษะทางสังคม ในการท างาน/ศึกษาอบรมเพื่อการพัฒนาวิชาชีพของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสาร ภาวะผู้นำความรับผิดชอบ (Responsibility) และความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่นความสามารถในการตัดสินใจและความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

ผลลัพธ์การเรียนรู้ประกอบด้วย ผลลัพธ์ชัดเจนที่จะได้จากหลักสูตรเฉพาะเจาะจง กับความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างทุกประสบการณ์การเรียนรู้และผลลัพธ์สุดท้าย บทบาทของผู้สอนในกิจกรรมการเรียนรู้จะเป็น

ผู้ฝึกสอนหรือผู้ช่วย มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้นักศึกษาแต่ละคนเป็นอย่างผลลัพธ์ที่ตั้งไว้มากกว่าการพยายามส่งผ่านความรู้ ความรู้สึก ทัศนคติและทักษะ เช่น การเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ หรืออาจกล่าวได้ว่ามีความสำคัญมากกว่า เมื่อหลักสูตรที่ทำต่อกันมามุ่งไปที่อดีต แต่ทฤษฎีผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นการเตรียมนักศึกษาสำหรับอนาคตและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในสังคมและเป็นสิ่งที่มีเหตุผลและเข้าถึงได้ง่ายในการเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้ช่วยผู้สอนให้สามารถบอกผู้เรียนได้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ด้วยวิธีการนี้จึงสามารถยืนยันว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ (1) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พวกเขารู้ว่าต้องทำอย่างไรและหลักสูตรถูกทำให้เปิดกว้างมากขึ้น (2) ทำให้มีความชัดเจนว่าอะไรคือสิ่งที่ผู้เรียนสามารถคาดหวังว่าจะได้รับจากแต่ละวิชา (3) ช่วยผู้สอนให้สามารถออกแบบสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการทำให้เห็นเป็นต้นแบบ (4) ช่วยผู้สอนให้สามารถเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม เช่น การบรรยาย สัมมนา การทดลองปฏิบัติ การสาธิต (5) ช่วยผู้สอนบอกได้ว่ากิจกรรมใดที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้บรรลุผล (6) ช่วยในการจัดทำการทดสอบหรือการประเมินผลโดยมีพื้นฐานจากสื่อการเรียนการสอนที่ใช้และ(7) ทำให้มั่นใจว่ามีการใช้หลักการประเมินผลที่เหมาะสม

การแบ่งกลุ่มผลลัพธ์การเรียนรู้สามารถแบ่งในเบื้องต้นได้ดังนี้

1) ความรู้ (Knowledge) การอธิบายครอบคลุมเนื้อหาความรู้ที่สำคัญและความสามารถในการประยุกต์ใช้ ความรู้ การอธิบายความรู้หรือความเข้าใจทำให้สามารถจดจำข้อเท็จจริงและข้อมูล แยกแยะระหว่างวัตถุและแนวคิด แสดงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีในสถานการณ์ใหม่ ๆ อธิบายเหตุการณ์ อนุมานสาเหตุหรือผลกระทบและคาดการณ์ผลลัพธ์

2) ทักษะพิสัย /การฝึกฝน/ทักษะทางเทคนิค (Psychomotor/Practical/Technical Skills) พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงาน การมีความรู้ทางเทคนิค ทักษะและทัศนคติต่าง ๆ สำหรับการฝึกที่มีประสิทธิภาพ

3) ทักษะทางสังคมและความรับผิดชอบ (Social Skills and Responsibility) อธิบายการทำความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความเชื่อ ความพยายามให้เข้าร่วมในการต่อต้านและสนับสนุนการกระทำที่ดีและเหมาะสมในสังคม การยอมรับภาวการณ์เป็นผู้นำเมื่อมีความจำเป็น

4) ทักษะจรรยาบรรณวิชาชีพ ค่านิยม ทัศนคติและจริยธรรม (Professionalism, Values, Attitudes and Ethics) การมีความรู้และทักษะควบคู่ไปกับการใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีศีลธรรมจริยธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งตนเองและสังคม และมีการพัฒนาความรู้ความสามารถอยู่เสมอ

5) การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการจัดการสารสนเทศ (Life Long Learning and Information Management)การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อช่วยในกระบวนการเรียนการสอน การวิเคราะห์สื่อจากแหล่งต่าง ๆ การเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ และมีความคิดริเริ่ม

6) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) สร้างบรรยากาศที่ช่วยสนับสนุนให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ พัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การฟังเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมและเข้าใจเนื้อหา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การทำงานเป็นกลุ่ม การเขียน บันทึกข้อมูล และการน าเสนอข้อมูลอย่างเหมาะสม

7) ความคิดเชิงวิพากษ์และกระบวนการคิดทางวิทยาศาสตร์ (Critical Thinking and Scientific Approach) การประยุกต์กระบวนการแก้ไขปัญหาในการเรียน สร้างสมมติฐาน ตั้งปัญหา พิสูจน์ด้วยตนเอง

ตรวจสอบที่มาและประเภทของข้อมูล รวบรวมข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นำมาประยุกต์เพื่อแก้สมมติฐานและแก้ปัญหาเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ

8) ทักษะทางการจัดการและการเป็นผู้ประกอบการ (Managerial and Entrepreneurial Skills) ความสามารถในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการในกิจกรรมทางธุรกิจต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์โลก การใช้ข้อมูลที่เหมาะสมจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา ตัดสินใจและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เพื่อให้กระบวนการและผลลัพธ์มีความถูกต้อง มีประสิทธิภาพและคุณภาพ

ผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับมหาวิทยาลัย

จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดของผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อหาจุดร่วมและสร้างขอบเขตของความรู้โดย Markleและคณะ(2013) พบว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ถูกใช้ในนิยามแต่ละขอบเขตความคิดสามารถระบุถึงองค์ความรู้ ทักษะ และความสามารถที่เป็นตัวนิยามขอบเขตความคิดเหล่านั้นประกอบด้วย

1) **ความคิดสร้างสรรค์(Creativity)**คือความสามารถในการสร้างความคิดใหม่ๆ เป็นความคิดที่สำคัญที่นักศึกษามหาวิทยาลัยจะต้องมีในขณะเดียวกันความสามารถของนักศึกษาในการประยุกต์ความคิดเหล่านี้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตก็เป็นสิ่งที่สำคัญ

2) **ความคิดในเชิงวิพากษ์(Critical Thinking)** การคิดในเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญในหลักสูตรการศึกษาในหลายประเทศ

3) **การทำงานเป็นกลุ่ม(Teamwork)** ทั้งในด้านการเรียนและการทำงานซึ่งการทำงานเป็นกลุ่มและความร่วมมือถือเป็นสิ่งสำคัญของการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

4) **การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ(Effective Communication)** เป็นการสื่อสารในหลายรูปแบบโดยมีการสำรวจที่ระบุว่า นายจ้างมองว่า “ความสามรถในการสื่อสาร”เป็นสิ่งสำคัญมากในการทำงานโดยนิยามความสามารถในการสื่อสารประกอบไปด้วยการสื่อข้อความในหลากหลายรูปแบบสื่อไปยังผู้รับสารที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) **การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลและข้อมูลข่าวสาร(Digital and Information Technology)** ประกอบด้วยการวิเคราะห์และประเมินข้อมูล การใช้และการบริหารข้อมูล รวมถึงการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

6) **การรู้หน้าที่พลเมือง(Citizenship)** เป็นหนึ่งในผลลัพธ์การเรียนรู้นะดับมหาวิทยาลัยมาเป็นเวลานาน แม้ว่าการรู้หน้าที่พลเมืองอาจดูเหมือนไม่ใช่หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาทักษะของการทำงาน การรู้หน้าที่พลเมืองในที่นี้ประกอบด้วย การเข้าร่วมกระบวนการเกี่ยวกับสังคมการลงมือและการรวมกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง การเคารพผู้อื่น มีจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์

7) **ทักษะการใช้ชีวิต (Life Skill)** หมายถึงความสามรถของบุคคลในการบริหารจัดการการทำงานของตนเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ ประกอบด้วยการเป็นคนที่พึ่งตนเองและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถบริหารจัดการเวลาสามารถตั้งเป้าหมายอละมีความยืดหยุ่น

ผลลัพธ์การเรียนรู้ในวิชาศึกษาทั่วไปของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21

ผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิตที่สามารถส่งต่อไปถึงผู้ใช้บัณฑิตซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 มีหลายข้อซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการผ่านรายวิชาศึกษาทั่วไปได้โดยจะต้องเลือกและออกแบบร่วมกันอย่างรัดกุมว่าจะนำศักยภาพต่าง ๆ เหล่านี้ไปใส่ในรายวิชาใด

หรือใช้กิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบใด และต้องมีการวัดที่ชัดเจนเพื่อดูพัฒนาการและผลสำเร็จของผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละด้านของบัณฑิต

การจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไปต้องกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 และประยุกต์รวมกับงานวิจัยของเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทยเรื่อง กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF : HEd) โดยการจัดการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นให้ครอบคลุมใน 8 ประเด็นย่อยซึ่งผู้เขียนได้ทำการปรับปรุงและประยุกต์แนวคิดใหม่ของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางใหม่สำหรับผู้บริหารและผู้สอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ดังนี้

1. การมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งการนำหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียนมาร่วมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายของ SDG (Sustainable Development Goals)

สร้างบัณฑิตที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ที่สามารถนำแนวปฏิบัติที่ชัดเจนของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(Sufficiency Economy)มาใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความฉลาดรู้ทางการเงิน (financial literacy)สามารถประยุกต์ใช้หลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียน(Circular Economy)ทั้งในเรื่องของการเลือกใช้วัตถุดิบที่มีประโยชน์ไม่เกิดโทษต่อสิ่งแวดล้อม การเลือกใช้พลังงานที่สามารถหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ มีความตระหนักในเรื่องการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมอย่างยั่งยืน การไม่ทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตชนิดต่าง ๆ ใช้ตัวบ่งชี้ทางจิตใจมาร่วมสร้างและวัดการทำงาน สิ่งที่สำคัญสำหรับเศรษฐกิจหมุนเวียนอีกอย่างก็คือการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานต่าง ๆให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถารการณ์ เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน(Sustainable development) ก็จะเกิดขึ้น

2. การตระหนักและสำนึกในความเป็นไทย

สร้างบัณฑิตที่คำนึงถึงคุณค่าและธำรงเอกลักษณ์ที่ดีงามของไทย โดยเฉพาะในเรื่องบุคลิกภาพ การใช้ภาษา การแต่งกาย กิริยามารยาทอันดีงาม รวมทั้งคุณธรรม ความกตัญญูกตเวที มีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาของประเทศไทยได้

3. การมีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์กว้างไกล เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ

สร้างบัณฑิตที่มีความฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์ (scientific literacy) มีความมุ่งมั่นพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมาย (persistent /grit) สามารถการปรับตัวได้ดี (adaptability)แก้ปัญหา (problem solving) ต่าง ๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ มีวิสัยทัศน์เคารพและเห็นคุณค่าของสิ่งมีชีวิต กรอบแนวคิดที่มีสิทธิมนุษยชนเป็นพื้นฐาน เทคโนโลยีประมวลผลใหม่ เทคโนโลยีบัญชีธุรกรรมแบบกระจายและบล็อกเชน อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง จริยธรรมเชิงข้อมูลที่สำคัญ ปัญญาประดิษฐ์และวิทยาการหุ่นยนต์ วัสดุล้ำสมัย การพิมพ์หลายมิติ ข้อดีและข้อเสียของโดรน เทคโนโลยีชีวภาพ ประสาทเทคโนโลยี ความจริงเสมือนและความจริงเสริม การดักจับ กักเก็บและจัดส่งพลังงาน เทคโนโลยีอวกาศ

4. การมีทักษะแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

สร้างบัณฑิตที่สามารถประเมินตนเองและกำหนดเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาซึ่งอาจเป็นการเรียนเพื่อรู้ เรียนเพื่อทำได้ เรียนเพื่ออยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองทั้งร่างกาย จิตใจ ความเฉลียวฉลาด ความอ่อนไหว ความมีสุนทรียะ และมิติทางจิตวิญญาณส่วนความสามารถที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายคือทักษะการ

วางแผน และดำเนินการแสวงหาข้อมูล ความรู้จากแหล่งและวิธีการที่หลากหลายทั้งในและนอกระบบสถาบันการศึกษา

การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยตนเองจะต้องกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ซึ่งเป็นการคิดและตัดสินใจของบัณฑิตเพื่อตอบตนเองว่าตนเองต้องการเรียนรู้อะไรและมีเป้าหมายของการเรียนรู้ไปเพื่ออะไร ต้องวางแผนการเรียนรู้ เมื่อบัณฑิตกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้แล้ว บัณฑิตต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองเช่น การเลือกวิธีการเรียนรู้ การเลือกแหล่งเรียนรู้ มีการดำเนินการตามแผนที่กำหนด ในการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งหมดจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากบัณฑิตไม่ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด และมีการประเมินเพื่อสะท้อนปรับปรุงการเรียนรู้ด้วยตนเองหากบัณฑิตต้องการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องก็ควรที่จะประเมินเพื่อสะท้อนปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเพื่อพิจารณาว่าอะไรคือสิ่งที่ได้เรียนรู้ตามเป้าหมายทที่กำหนดหรืออะไรคือสิ่งที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายหากจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดแล้วควรทำอย่างไร

5. การมีทักษะการคิดแบบองค์รวม

สร้างบัณฑิตที่มีความคิดแบบองค์รวม วิชาศึกษาทั่วไปจะต้องสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล (reasoning) การคิดเชิงระบบ (systematic thinking)ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) มีการทำงานอย่างอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น(work creativity with others) การไม่ติดกรอบและกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ (openness and courage to explore) เกิดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ หรือสร้างนวัตกรรม (creative production & Innovation) มีการริเริ่มสิ่งใหม่ (initiative) เกิดไอเดียใหม่ๆ (idea generation) และนำไอเดียมาออกแบบใหม่หรือต่อยอด (idea design and retreatment) พื้นฐานกระบวนการคิดด้านการออกแบบและโครงสร้างการออกแบบ ความคิดเพื่อการสร้างสรรค์คุณค่าใหม่ ฝึกการทำงานร่วมกันเพื่อการเป็นนักสร้างสรรค์ทดลองใช้ความคิดสร้างสรรค์ทำความเข้าใจมนุษย์และบริบทต่างๆ การวิเคราะห์สรุปประเด็นเพื่อหาโอกาสในการพัฒนาและสร้างความคิด การทำต้นแบบและผลิตผลลัพธ์ที่สามารถสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้น การทดสอบผลเพื่อนำไปสู่การต่อยอดในอนาคตสามารถใช้ทักษะการคิดพัฒนาให้เกิดเป็นปัญญาผลของการคิดคือ การเปลี่ยนแปลงตนเอง

6. มีจิตอาสาและสำนึกสาธารณะ เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก

สร้างบัณฑิตที่มีความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมและความเป็นพลเมือง (cultural and civic literacy) เพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน(save environment and) มีการรับรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม (social and cultural awareness) สร้างทั้งความรับผิดชอบและผลงาน (responsibility and productivity) เกิดสำนึกรับผิดชอบและการสะท้อนป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ (responsiveness and constructive feedback) การเป็นพลเมืองที่ดีต้องสามารถออกแบบชีวิตและออกแบบงานที่คาดหวัง การเสริมสร้างวิถีชีวิตที่ดีและการหลุดออกจากกับดักความคิด มีภูมิคุ้มกันเมื่อพบความล้มเหลวของชีวิต ส่วนการเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก คือ การที่บุคคลสามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและของสังคมไทยและสังคมโลกได้ ใฝ่รู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเข้าใจและยอมรับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และวิทยาการต่าง ๆพร้อมปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมตามสถานภาพและบทบาททางสังคม ณ เวลานั้นด้วยความกล้าหาญ บนพื้นฐานคุณธรรม ความรับผิดชอบ รวมทั้งเข้าใจยอมรับ และตระหนักในคุณค่าและความเท่าเทียมในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และวัฒนธรรมที่แตกต่างพร้อมปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ยุติธรรม และเสมอภาค

สำหรับการเป็นพลเมืองดิจิทัลนั้นสิ่งที่ควรตระหนักคือเรื่องแอพพลิเคชันสำคัญเพื่อการใช้ชีวิตและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับพลเมืองดิจิทัล การใช้แอพพลิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว

(Privacy Management) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) และทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคมออนไลน์

7. มีความฉลาดรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัล

สร้างบัณฑิตที่มีลักษณะนิสัยความอยากรู้อยากเห็น (curiosity) จนถึงการลงมือสืบค้นจากสารสนเทศ (information discovery)สามารถตีความและวิเคราะห์ข้อมูล (interpretation & analysis) นำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้มาสังเคราะห์และประมวลข้อโต้แย้ง (constructing arguments) ได้ มีลักษณะนิสัยที่ยืดหยุ่น (Flexibility) มีทักษะความร่วมมือ (collaboration) โดยเฉพาะความร่วมมือผ่านทางดิจิทัล (collaborate using digital media) สามารถใช้ดิจิทัลเพิ่มคุณค่าของชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย การบริหารจัดการไฟล์ข้อมูล การสร้างแบบสอบถาม การระดมความคิดเห็น การสร้างความสุขและสนุกกับสื่อดิจิทัล ประโยชน์ของความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality หรือ AR) และคุณค่าในชีวิตประจำวัน การนำเสนองานโดยใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงผลงานดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์

มีความรู้พื้นฐานระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent: AI) เทคโนโลยีอัจฉริยะ สมองกลแบบแยกส่วน ระบบประมวลผล การวิเคราะห์ข้อมูล ระบบฐานข้อมูลแบบคราวด์ ระบบการสื่อสารข้อมูล ระบบการตัดสินใจ กระบวนการ วิธีการและการประยุกต์ใช้งานระบบปัญญาประดิษฐ์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นฐาน กรณีศึกษาการสร้างชีวิตที่เป็นสุขและสนุกจากแพลทฟอร์มปัญญาประดิษฐ์

8. ใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

สร้างบัณฑิตที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยในส่วนของการสื่อสาร (communication) เริ่มจากการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ (effective listening) ฝึกการสื่อสาร โดยใช้สื่อดิจิทัล (communicate using digital media)สามารถสื่อสารได้แม้สิ่งแวดล้อมจะแตกต่างหลากหลาย (communicating in diverse environments) ฝึกการสนทนาและอภิปราย (engaging in conversation & discussion) รวมถึงการนำเสนอ (delivering oral presentation) อย่างมีบุคลิกภาพ (personality)ซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะเสริมสร้างให้บัณฑิตเป็นที่ต้องการของสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างสมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21

บทสรุป

หมวดวิชาศึกษาทั่วไปคือ หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ใส่ใจต่อความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก รายวิชาศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษานิยมทำในรูปแบบการบูรณาการวิชาหลากหลายสาขาเข้าด้วยกัน อีกทั้งรายวิชาศึกษาทั่วไปผนวกกับให้เข้ากับอัตลักษณ์ของสถาบัน วิชาศึกษาทั่วไปจึงจำเป็นต้องส่งมอบชุดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เน้น (1) Ethic: การเป็นคนดีมีคุณธรรม (2) Thainess: ความเป็นไทย (3) Globalization: การมีโลกทัศน์กว้างไกล (4) Lifelong learning: การเรียนรู้ตลอดชีวิต (5) Holistic thinking: การมีความคิดแบบองค์รวม (6) Public mind: การมีจิตอาสา จิตสาธารณะ (7) Digital literacy: การฉลาดรู้เรื่องดิจิทัล และ (8) Communication : การติดต่อสื่อสาร ข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนเสนอให้เพิ่มเติมเข้าไปในผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิตที่จะสามารถส่งต่อไปถึงผู้ใช้บัณฑิตซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตในศตวรรษที่

21 มีหลายข้อโดยวิชาศึกษาทั่วไปต้องสร้างความฉลาดรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่งเสริมลักษณะนิสัยความอยากรู้อยากเห็นจนถึงการลงมือสืบค้นจากสารสนเทศ สามารถตีความและวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำสิ่งต่าง ๆที่ได้มาสังเคราะห์และประมวลข้อโต้แย้งได้ มีลักษณะนิสัยที่ยืดหยุ่นมีทักษะความร่วมมือ โดยเฉพาะความร่วมมือผ่านทางดิจิทัล มีความมุ่งมั่นพยายามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสามารถการปรับตัวได้ดีแก้ปัญหาต่าง ๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องมีความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมและความเป็นพลเมือง ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการรับรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมสร้างทั้งความรับผิดชอบและผลงาน เกิดสำนึกรับผิดชอบและการสะท้อนป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความฉลาดรู้ทางการเงิน ในส่วนของความคิดแบบองค์รวม วิชาศึกษาทั่วไปจะต้องสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล การคิดเชิงระบบ ความคิดสร้างสรรค์ มีการทำงานอย่างอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น การไม่ติดกรอบและกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ เกิดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือสร้างนวัตกรรม มีการริเริ่มสิ่งใหม่ เกิดไอเดียใหม่ ๆ และนำไอเดียมาออกแบบหรือต่อยอด ในส่วนของการสื่อสาร เริ่มจากการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ฝึกการสื่อสารโดยใช้สื่อดิจิทัล สามารถสื่อสารได้แม้สิ่งแวดล้อมจะแตกต่างหลากหลาย ฝึกการสนทนาและอภิปราย รวมถึงการนำเสนอได้อย่างมีบุคลิกภาพซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะเสริมสร้างให้บัณฑิตเป็นที่ต้องการของสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างสมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) . *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552.*

ลดาวัลย์ ค้ากา. (2559). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี Sustainable Development Goals และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ของประเทศ.* นำเสนอในเวทีสาธารณะนโยบายน้ำ สกว. ครั้งที่ 7 เรื่อง การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ น้ำกับยุทธศาสตร์ชาติ วันพุธที่ 23 มีนาคม 2559 ณ โรงแรมเอทัส ลุมพินี กรุงเทพฯ.

เอกสารเล่ม. *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการศึกษาทั่วไป* เรื่อง *"*กรอบแนวคิดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 *(TQF : HEd)".*

Farouq, A., & Adilovic, S. (2014). *Understanding Graduate Employability-Fit with the Company: The Employer Perspective.*

Markle, R., Brenneman, M., Jackson, T., Burrus, J., &Robbins, s.(2013). *Synthesizing Frameworks of Higher Education Student Learning Outcomes* (Report No.RR-13-22). Princeton, New Jersey: Educational Testing Service.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายสิบทหารบก

A DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT MODEL IN COMPUTER AND INFORMATION COURSE FOR ACHIEVEMENT THE ABILITY AND TRAIT OF STUDENT IN ARMY NON-COMMISSIONED OFFICER SCHOOL

ร้อยเอก กิตติวรรธน์ กิตติวรรธนา

โรงเรียนนายสิบทหารบก กรมยุทธศึกษาทหารบก

E-mail: nco.edu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ (1) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก และ (2) เพื่อทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และเพื่อศึกษาสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของยามาเน่ คือ นักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 23 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 330 คน จากการสุ่มแบบยกกลุ่ม ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอนหลัก คือ (1) การวิจัยศึกษาและพัฒนาต้นฉบับเครื่องมือ (2) การวิจัยทำแผนการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือ และ (3) การวิจัยทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียววัดผลเฉพาะหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ฉบับ คือ (1) แผนการเรียนรู้ (2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ และ (3) แบบตรวจสอบสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า (1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศที่พัฒนาตามทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ และแนวคิดการใช้โครงงานเป็นฐาน ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีคุณภาพดีและสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม และ (2) ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์เนื้อหา ศึกษาวิธีการสอน สร้างและตรวจสอบคุณภาพต้นฉบับเครื่องมือ ปรับปรุงตามแผนการพัฒนาจากสภาพจริง พบว่าผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 นักเรียนนายสิบทหารบกสามารถร่วมกันพัฒนาสื่อมัลติมีเดียที่ทันสมัย นำเสนอถ่ายทอดได้อย่างเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด และปรากฏคุณลักษณะเด่นทางทหารที่สำคัญจากการแสดงออกถึงความมีวินัย มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ, สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to develop a learning management model on Computer and Information Course for Student in Army Non-Commissioned Officer School, and (2) to implementing and testing the model. Which has a sub-purposes were to compare learning outcomes after learning with the criteria of 70% and to study the students'desirable ability and trait. The research sample were 330 from using Yamane sample size of the Batch 23rd students, in Army Non-Commissioned Officer School in the academic year 2019, select by using cluster random sampling method. Using 3 primary research and development steps; (1) the research to study the principles and develop the original equipment, (2) the experimental research to develop development plans and tools improvement, and (3) the experimental research was a one group posttest-only design. The research tools were learning management plans, a multiple choice test for learning outcomes, and a rating scale ability and trait form. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and t-test for one sample. The research results were as follows (1) the learning management model developed is good quality and can be used appropriately, and (2) the effect of using the learning management model were as follows the learning outcomes passed the criteria of 70%, the students had the desired ability and trait at the highest level.

Keywords: Learning management model in Computer and Information Courses, Desirable ability and trait

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ดังความว่า "การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดี" โดยศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย เป็นผู้บันทึกไว้ เป็นพระบรมราโชบายที่ครูทุกคนควรทราบและน้อมนำมาปฏิบัติ อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 กำหนดแนวทางโดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้ลงมือปฏิบัติ และจัดสภาพบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยทำให้เกิดแรงจูงใจไปสู่การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับระบบการศึกษาและนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพบก พุทธศักราช 2560-2564 (กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2561 : 18) ที่ยึดหลักผู้เข้ารับการศึกษาเป็นศูนย์กลาง กำหนดให้บูรณาการทั้งการฝึกและศึกษาทางทหารให้ได้มาตรฐานสามารถประเมินผลอย่างเป็นธรรม เพื่อผลิตกำลังพลให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่ง ได้รับการพัฒนาทางความคิดมีความรู้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากองทัพบกไปสู่ความทันสมัย

กองทัพบกได้อนุมัติปรับปรุงหลักสูตรใหม่ หมายเลข 7-ช.-111 สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกประจำปีการศึกษา 2562 (กองทัพบก, 2562 : 1-3) โรงเรียนนายสิบทหารบกมีหน้าที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนนายสิบทหารบกตามที่กำหนด เสริมสร้างสมรรถนะ และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ เป็นวิชาการศึกษาทั่วไปตามโครงสร้างหลักสูตร (กองทัพบก, 2562 : 85-86) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านระยะเวลา เนื้อหา ความมุ่งหมาย และขอบเขตการสอนรายวิชา จึงได้ศึกษารูปแบบวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์

และเป้าหมายสมรรถนะของรายวิชา พบว่าการเรียนรู้แบบเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ดังที่ทิศนา แขมมณี (2553 : 125) กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการเรียนรู้และเป็นการจัดประสบการณ์เฉพาะบุคคล โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดของสุรางค์ โค้วตระกูล (2544 : 331-336) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และจัดสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดแรงจูงใจไปสู่การเรียนรู้ โดยสร้างสื่อการสอนตามทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ของกาเย่ 9 ขั้น คือ เร่งเร้าความสนใจ บอกวัตถุประสงค์ ทบทวนความรู้เดิม นำเสนอเนื้อหาใหม่ ชี้แนะแนวทาง กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับ ทดสอบความรู้ใหม่ และสรุปนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับชัยยุทธ ชัยปัญญา (2557 : 10-11) ได้สรุปแนวคิดการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษาเป็นการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยีแบบใหม่ มีประโยชน์ช่วยให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ใช้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และใช้เป็นเครื่องมือสอนเสริมหรือทบทวนได้ดี

การประเมินผลอย่างเป็นธรรมตามนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพบก ได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม โดยมุ่งวัดด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย ที่สำคัญไปกว่านั้นวิธีการวัดทักษะและตรวจผลการเรียนรู้รวบยอดเสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายสิบทหารบกได้อย่างชัดเจน นอกเหนือจากแบบทดสอบและแบบตรวจสอบแล้ว รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่เน้นให้นักเรียนได้รับทักษะและประสบการณ์ต่าง ๆ ขณะที่เรียนตามหลักพัฒนาการคิดของบลูมที่ปรับปรุงใหม่ 6 ขั้น คือ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ขั้นตอนที่ปรับปรุงจากแนวคิดของดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557: 20-23) 6 ขั้น คือ ให้ความรู้พื้นฐาน กระตุ้นความสนใจ จัดกลุ่มร่วมมือ แสวงหาความรู้ สรุปสิ่งที่เรียนรู้ และนำเสนอผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับ McDonell (2007, อ้างถึงใน จิตราภรณ์ สอนเขียว, 2560 : 2) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่มีอยู่ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน จัดประสบการณ์ และสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายสิบทหารบก ให้มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานได้ตามตำแหน่งหน้าที่ เป็นกำลังพลที่ทรงคุณค่าของกองทัพบก มีทัศนคติ มีคุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 สืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก

(2) เพื่อทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 และเพื่อศึกษาสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายสิบทหารบก

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (R&D) ตัวแปรอิสระ คือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาตามทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ของกาเย่ 9 ขั้น และแนวคิดการใช้โครงงานเป็นฐาน 6 ขั้น ตัวแปรตาม คือ คุณภาพและความ

เหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และผลการใช้ที่สะท้อนมาจากผลการเรียนรู้ ความสามารถและลักษณะนิสัยที่ปรากฏของนักเรียนนายสิบทหารบก

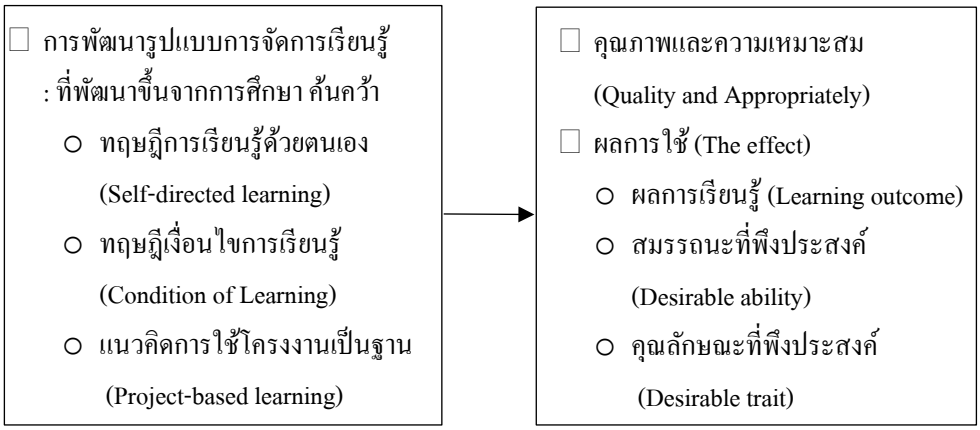

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา R&D (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช, 2544 : 12) 3 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี (R1) และพัฒนาต้นฉบับเครื่องมือ (D1) ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยทดลองทำแผนการพัฒนา (R2) และปรับปรุงเครื่องมือ (D2) และขั้นตอนที่ 3 วิจัยทดลอง (R3) แบบศึกษากลุ่มเดียววัดผลเฉพาะหลังการทดลอง (one group posttest – only design) (วรรณี แกมเกตุ, 2551 : 140)

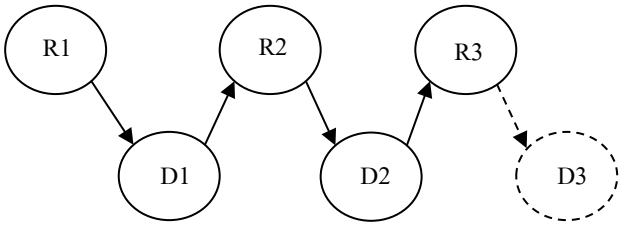

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนนายสิบทหารบกที่กำลังศึกษาในรุ่นที่ 23 ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 1,980 คน แบ่งเป็น 18 กลุ่มเรียน ๆ ละ 110 คน กลุ่มตัวอย่าง (R2) จำนวน 30 คน ที่ได้รับการสุ่ม 2 ขั้นตอน คือ (1) การสุ่มยกกลุ่ม และ (2) สุ่มแบ่งชั้นตามประเภทโควตาอัตราส่วน 3.6 : 1 กลุ่มตัวอย่าง (R3) กำหนดขนาดตามตารางสำเร็จรูปของ Yamane (วรรณี แกมเกตุ, 2551 : 285) จำนวน 330 ที่ได้รับการสุ่มยกกลุ่มด้วยวิธีจับสลาก

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแปรอิสระมี 1 ตัวแปร คือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาตามทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ของกาเย่ 9 ขั้น และแนวคิดการใช้โครงงานเป็นฐาน 6 ขั้น ตัวแปรตาม มี 2 ตัวแปร คือ (1) คุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ (2) ผลการใช้ มี 3 ตัวแปรย่อย คือ (2.1) ผลการเรียนรู้ (2.2) สมรรถนะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ทักษะการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัย ทักษะการถ่ายทอดสื่อความเข้าใจ และ

ทักษะการปฏิบัติงานร่วมกัน และ (2.3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย การใฝ่เรียนรู้ ความมุ่งมั่นในการทำงาน และการมีจิตสาธารณะ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ มีจำนวน 2 ชนิด ได้แก่ (1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการเรียนรู้ 12 แผน จากขั้นตอน R1&D1 ค่า IOC=0.67-1.00 หลังการหาประสิทธิภาพในขั้นตอน R2 และปรับปรุงต้นฉบับในขั้นตอน D2 ค่า IOC=1.00 ทุกรายการ และ (2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ชนิด ได้แก่ (2.1) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ จากขั้นตอน R1&D1 ค่า IOC=0.67-1.00 หาประสิทธิภาพในขั้นตอน R2 ค่า p=0.39-0.78 ค่า r=0.26-0.69 และค่า r_{tt}=0.80 และ (2.2) แบบตรวจสอบสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์แบบมาตรประมาณค่าเกณฑ์ 4 ระดับ จำนวน 9 รายการ จากขั้นตอน R1&D1 ค่า IOC=0.67-1.00 หาประสิทธิภาพในขั้นตอน R2 ค่า α=0.71

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทุกขั้นตอนโดยใช้แผนการเรียนรู้และเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ และแบบตรวจสอบสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการเมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการวิจัยทดลอง R3 เพื่อตรวจสอบวัตถุประสงค์ ได้แก่ (1) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ t-test for one sample และ (2) วิเคราะห์สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาโดยเข้าฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะครูเตรียมความพร้อมก่อนการสอน ศึกษานโยบายหน่วยเหนือ เป้าหมายของสถานศึกษา โครงสร้างขอบเขตการสอนรายวิชา เรียบเรียงเนื้อหาพัฒนาคู่มือสร้างสื่อการสอน 10 บทเรียน เขียนแผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ 2 รูปแบบ 12 แผน สร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผล 2 ชนิด และตรวจสอบคุณภาพต้นฉบับเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

รายการตรวจสอบคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ผลการประเมิน
ด้านคู่มือการสอน แบบฝึกหัด และสื่อการสอน (10 บทเรียน)	3.83	0.11	ดี	เหมาะสม
ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (2 รูปแบบ)	4.00	0.33	ดี	เหมาะสม
ด้านเครื่องมือวัดผลประเมินผล (2 ชนิด)	4.16	0.57	ดี	เหมาะสม
รวมทั้ง 3 ด้าน	**4.00**	**0.28**	**ดี**	**เหมาะสม**

จากข้อมูลในตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์คุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ในภาพรวมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพดี ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.28)ทั้งด้านคู่มือการสอน แบบฝึกหัดและสื่อการสอน ($\bar{X}$ = 3.83, S.D. = 0.11) ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.33) และด้านเครื่องมือวัดผลประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.57) สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสม

5.2 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังเรียนวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศกับเกณฑ์ ร้อยละ 70

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 จำแนกตามกลุ่มโควตา

กลุ่ม	หลังเรียน				คะแนนเกณฑ์ (ร้อยละ 70)	t	p
	n	k	$\bar{X}$	S.D.			
โควตาพลเรือน	193	30	21.19	5.26	21	.492	.623
โควตาพลทหาร	137	30	20.63	4.95	21	-.880	.380
รวมทั้ง 2 กลุ่ม	**330**	**30**	**20.95**	**5.13**	**21**	**-.161**	**.872**

จากข้อมูลในตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หลังเรียน ($\bar{X}$=20.95, S.D.=5.13) น้อยกว่าคะแนนเกณฑ์ 0.05 คลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 เมื่อพิจารณาโควตาพลเรือน 193 คน หลังเรียน ($\bar{X}$=21.19, S.D.=5.26) สูงกว่าคะแนนเกณฑ์เล็กน้อย ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 และโควตาพลทหาร 137 คน หลังเรียน ($\bar{X}$=20.63, S.D.=4.95) น้อยกว่าคะแนนเกณฑ์ 0.37 คลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70

5.3 การศึกษาสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนายสิบทหารบก

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยผู้ตรวจสอบ 2 ท่าน

รายการตรวจสอบ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสมรรถนะที่พึงประสงค์	**2.51**	**0.22**	**มากที่สุด**
- ทักษะการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัย (ทันสมัย,น่าสนใจ,เหมาะสม,สมบูรณ์)	2.74	0.32	มากที่สุด
- ทักษะการปฏิบัติงานร่วมกัน (แบ่งมอบหน้าที่,ความร่วมมือ,ทำงานเป็นทีม)	2.30	0.38	มากที่สุด
- ทักษะการถ่ายทอดและสื่อความเข้าใจ (การนำเสนอ,ท่าทาง,น้ำเสียง,ภาษา)	2.48	0.46	มากที่สุด
ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์	**2.83**	**0.13**	**มากที่สุด**
- ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (การแสดงออกทั้งโดยตรงและโดยอ้อม)	2.96	0.17	มากที่สุด
- ความซื่อสัตย์สุจริต (มีคุณธรรมจริยธรรม, จรรยาบรรณ ,ไม่คัดลอกผลงาน)	2.96	0.17	มากที่สุด
- ความมีวินัย (การปฏิบัติตนตามแบบธรรมเนียมทหาร,กฎระเบียบ, ข้อบังคับ)	2.96	0.11	มากที่สุด
- การใฝ่เรียนรู้ (ความคิดสร้างสรรค์,จำนวนครั้งการพบที่ปรึกษาโครงงาน)	2.68	0.29	มากที่สุด
- ความมุ่งมั่นในการทำงาน (สำเร็จตามเวลาที่กำหนด, คุณภาพผลงานดี)	2.51	0.45	มากที่สุด
- การมีจิตสาธารณะ (การช่วยเหลือเพื่อนนักเรียน, ช่วยเหลือครูอาจารย์ ,ส่วนรวม)	2.92	0.17	มากที่สุด
รวมทั้ง 2 ด้าน	**2.67**	**0.15**	**มากที่สุด**

จากข้อมูลในตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าผลการวิเคราะห์สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยผู้ตรวจสอบ 2 ท่าน ในภาพรวมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=2.67, S.D.=0.15) เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นได้ว่านักเรียนนายสิบทหารบกได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=2.51, S.D.=0.22) และได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=2.83, S.D.=0.13)

6. อภิปรายผล

6.1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบกที่พัฒนาขึ้นตามหลักสูตรใหม่ จากผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพดีและสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม เป็นผลมาจากผู้วิจัยได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 จัดการศึกษามุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับระบบการศึกษาและนโยบายด้านการศึกษาของกองทัพบก ที่ยึดหลักว่าผู้เข้ารับการศึกษาเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยได้ศึกษารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบทเรียนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ของกาเย่ 9 ขั้น คือ การเร่งเร้าความสนใจ การบอกวัตถุประสงค์ การทบทวนความรู้เดิม การนำเสนอเนื้อหาใหม่ การชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ การกระตุ้นการตอบสนองบทเรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การทดสอบความรู้ใหม่ และการสรุปและนำไปใช้โดยยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้สอดคล้องกับชัยยุทธ ชัยปัญญา (2557 : 10-11)ได้สรุปแนวคิดการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษาเป็นการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยีแบบใหม่ มีประโยชน์ช่วยให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ใช้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และใช้เป็นเครื่องมือสอนเสริมหรือทบทวนได้ดี ร่วมกับการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานมาพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ชีวิตขณะที่เรียน ได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McDonell (2007, อ้างถึงในจิตราภรณ์ สอนเขียว, 2560 : 2) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งของ Child- centered Approach ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู่ เป็นเรื่องที่สนใจ นักเรียนได้รับสิทธิในการเลือกและต้องการผลผลิตจากการทำงาน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์ สนับสนุนการแก้ไขปัญหา จัดประสบการณ์ และสร้างแรงจูงใจให้แก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธินี ทองหล่อ (2552 : 94-100) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์และค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอนและปัจจัยด้านผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยด้านผู้เรียนมีความสัมพันธ์กัน และส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ของนิสิต

6.2 ผลการทดลองใช้และศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มี 3 วัตถุประสงค์ย่อย ได้แก่ (1) ผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียน ($\bar{X}$=20.95, S.D.=5.13) น้อยกว่าคะแนนเกณฑ์ 0.05 คลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 เป็นผลมาจากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาและทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียววัดผลเฉพาะหลังการทดลอง (วรรณี แกมเกตุ, 2551 : 140) เป็นกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่มีคุณภาพ โดยสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลตามทฤษฎีของบลูมที่มุ่งวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัย โดยเลือกมา จำนวน 4 ด้าน คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกนฤน บางท่าไม้ (2561 : 191-208) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายภาพสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (2) ผลการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ พบว่านักเรียนนายสิบทหารบกมีระดับทักษะการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัย ทักษะการถ่ายทอดสื่อความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานร่วมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=2.51, S.D.=0.22) ซึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ สามารถเสริมสร้างระดับทักษะความสามารถของนักเรียนนายสิบทหารบกสูงขึ้นเป็นลำดับขั้น ตามหลักพัฒนาการคิดของบลูมที่ปรับปรุงใหม่ 6 ขั้น คือ ความรู้

ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์ และแนวคิดการใช้โครงงานเป็นฐานที่เน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ได้พัฒนาทักษะตามแนวคิดที่ปรับปรุงจากดุษฎี โยเหลา และคณะ (2557 : 20-23) 6 ขั้น คือ ให้ความรู้พื้นฐาน กระตุ้นความสนใจ จัดกลุ่มร่วมมือ แสวงหาความรู้ สรุปสิ่งที่เรียนรู้ และนำเสนอผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตยา อินยง (2558 : 62) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตามแนวการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเพื่อเพิ่มสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของครูปฐมวัยโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผลการใช้คะแนนพฤติกรรมความสามารถในการออกแบบสูงกว่าก่อนการทดลอง และ (3) ผลการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พบว่านักเรียนนายสิบทหารบกปรากฏคุณลักษณะเด่นทางทหารที่สำคัญจากการแสดงออกถึงความมีวินัย มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=2.83, S.D.=0.13) เป็นผลสะท้อนมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ สามารถเสริมสร้างคุณลักษณ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะเด่นของนักเรียนทหารได้เป็นอย่างดี (กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2551 : 423) อีกทั้งยังสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 2-3) และงานวิจัยของชัยยุทธ ชัยปัญญา และปัญญา ทองนิล (2556 : 82-84) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบทเรียนสื่ออิเล็กทรอนิกส์วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนโรงเรียน นายสิบทหารบก ค่ายธนะรัชต์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยต่อการเรียน และมีความตั้งใจปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด อยู่ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ควรตรวจสอบระดับความรู้พื้นฐานก่อนเรียนเสมอเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับระดับความรู้พื้นฐานของผู้เรียนให้มากที่สุด

(2) ควรบันทึกทำแผนการพัฒนาให้ครอบคลุมทั้งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แผนการสอน คู่มือการสอน สื่อการสอน และเครื่องมือวัดประเมินผล เพื่อค้นหาสภาพปัญหาและนำมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพปัญหาที่ค้นพบให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้หลังเรียนให้สูงกว่าร้อยละ 70 ขึ้นไป

(2) ควรศึกษาความคงทนของผลการเรียนรู้เป็นระยะหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

8. เอกสารอ้างอิง

กรมยุทธศึกษาทหารบก. 2551. **คู่มือนายทหารสัญญาบัตร**. กรุงเทพมหานคร : หจก.อรุณการพิมพ์.

กรมยุทธศึกษาทหารบก. 2561. **คู่มือการประชุมชี้แจงและมอบนโยบายการฝึก-ศึกษาของกองทัพบก ประจำปี 2561.** วันที่ 8 พฤศจิกายน 2560 ณ กรมยุทธศึกษาทหารบก (กรุงเทพฯ), 1-33.

กระทรวงศึกษาธิการ. 2553. **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กองทัพบก. 2562. **ขออนุมัติใช้หลักสูตรการศึกษาหมายเลขหลักสูตร 7-ช.-111 สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก.** หนังสือกรมยุทธศึกษาทหารบก ด่วนที่สุด ที่ต่อ กห 0461/2008 ลงวันที่ 1 เมษายน 2562, 1-110.

จิตราภรณ์ สอนเขียว. 2560. ครั้งหนึ่งในอเมริกากับโครงการ Project-Based Learning (PBL). **วารสารการจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**. ฉบับประจำปี พ.ศ.2560. (2), 86.

ชัยยุทธ ชัยปัญญา. 2557. **การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก**. โรงเรียนนายสิบทหารบก : ประจวบคีรีขันธ์.

ชัยยุทธ ชัยปัญญา และปัญญา ทองนิล. 2556. **ผลการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบทเรียนสื่ออิเล็กทรอนิกส์วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ค่ายธนะรัชต์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ดุษฎี โยเหลา และคณะ. 2557. **การสร้างเครื่องมือประเมินและตัวชี้วัดระดับการพัฒนาจิตวิญญาณสำหรับบุคลากรด้านสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ทิศนา แขมมณี. 2553. **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. 2544. **การวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปทั้งโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณี แกมเกตุ. 2551. **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธินี ทองหล่อ. 2552. **ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้และปัจจัยด้านผู้เรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของนิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาทิตยา อินยง. 2558. **การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตามแนวการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของครูปฐมวัย โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกนฤน บางท่าไม้. 2561. **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายภาพ**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ

THE CONSTRUCTION OF INSTRUCTIONAL PACKAGES IN THAI FUNDAMENTAL FOR FOREIGNER STUDENTS

นางคันธรส เชสเตอส์

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: kantarot.che@northbkk.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจรัตน์ ราชฉวาง

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: benjarat.ra@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ฉบับ ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ และแบบประเมินความสามารถทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และสถิติที่ไม่ใช่พารามิเตอร์ (Non Parametric) ด้วยวิธี Wilcoxon Signed–Rank Test ผลการวิจัย พบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.36/87.28 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80

2. นักเรียนชาวต่างชาติทั้ง 6 คน มีคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบประเมินความสามารถทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนหลังการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก

3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนภาษาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์

ABSTRACT

This research aims to determine the effectiveness of the activity. Educational achievement using a series of activities. And to compare student achievement using a series of learning activities in Thailand for elementary

students. The population used in research is the Prathomsuksa 2 students at Heathfield International School in Bangkok.

The instrument used in this study includes the third series of learning activities. Thailand preliminary study plans subjects. For foreign students And assesses the skills of listening, speaking, reading and writing, and analyzed using percentages (μ) and standard deviation (σ) and a statistically non-parameter by Wilcoxon Signed. -Rank Test results showed that.

1. Thailand Language learning activities for elementary students efficiency of 80.36 / 87.28, which is higher than the threshold set at 80/80.

2. Six foreigner students The average score of listening, speaking, reading and writing ability evaluation activity package. Foreigner students learning basic Thai language are at a good level.

3. Students have a successful study on listening to speaking, reading and writing in Thai after a higher degree of statistical significance at the .05 levels.

Keywords: Thai language learning activities, Achievement of study, International students at Heathfield International School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย ก็เป็นอีกส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่มทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนของแรงงาน ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยถือเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีนักธุรกิจชาวต่างชาติ เดินทางมาพำนักเพื่อดำเนินธุรกิจด้านต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งนักธุรกิจและแรงงานบางส่วนที่เดินทางมาอาศัยที่ประเทศไทยบางส่วนได้มีการนำครอบครัวมาพักอาศัยอยู่ด้วย ทำให้ในปัจจุบันมีนักเรียนชาวต่างชาติเข้าทำการศึกษาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สิ่งที่ตามมาก็คือ ความต้องการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารประจำวัน ทั้งนี้การเรียนรู้ภาษาไทย มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของนักเรียนชาวต่างชาติ (นภาลักษณ์ ตั้งอรุณศิลป์, 2559, น.2) แต่อย่างไรก็ดีการเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนต่างชาติเป็นไปค่อนข้างยาก เนื่องจากมีพยัญชนะ และสระอยู่มาก ดังนั้นการเรียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ จึงต้องใช้ความพยายาม ความอดทน ความเข้าใจ หากนักเรียนที่ไม่มีความพยายามมากพอ ก็จะเกิดความเบื่อหน่ายและส่งผลให้ไม่อยากเรียนในวิชาภาษาไทย และไม่มีแรงจูงใจในการเรียน

โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร ก็เป็นอีกโรงเรียนหนึ่งที่มีจำนวนนักเรียนชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาจำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ซึ่งผู้วิจัยเป็นหนึ่งในคณะครูผู้สอนภาษาไทยให้กับนักเรียนชาวต่างชาติของโรงเรียนดังกล่าว และเมื่อได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ พบปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น นักเรียนชาวต่างชาติไม่สามารถสื่อสารกับครู เพื่อนๆ ร่วมชั้นเรียน และพนักงานในโรงเรียนได้ นักเรียนขาดความมั่นใจในการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะนักเรียนชาวต่างชาติไม่เข้าใจในภาษาไทย มีปัญหาด้านการสื่อสาร (โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์, 2560)

จากปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยให้นักเรียนชาวต่างชาติที่พบ ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญถึงความจำเป็นที่จะต้องมีชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียน

ชาวต่างชาติที่เหมาะสม ทั้งนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีนั้น จะต้องสามารถตอบวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทำให้สามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2557)

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึง การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ เพื่อสร้างชุดกิจกรรม และหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ โดยผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่า ความสามารถในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชาวต่างชาติหลังเรียนสูงขึ้นกว่าความสามารถในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชาวต่างชาติก่อนการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ ซึ่งหากผลการศึกษเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงจะถือว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ได้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้เสนอกรอบแนวคิดดังนี้

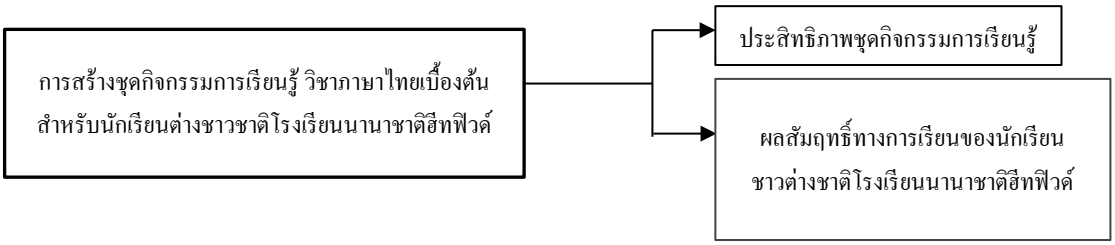

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

(วรรณี โสมประยูร, 2544, น.193-194)ได้อธิบายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาควรคำนึงถึงจุดประสงค์ความพร้อมของผู้เรียนควรให้

ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน และมีการฝึกฝนทางภาษา มีการบูรณาการสอนกับวิชาอื่นๆ ตามความเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดตัดสินใจเอง รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองอยู่เสมอ ควรใช้การสอนหลายๆ วิธี โดยด้านตัวผู้สอน ควรสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน ผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ด้านผู้เรียน ควรมีความพร้อมในการเรียนมีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีการฝึกฝนอยู่เสมอ และด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนรู้คำ

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรม

(สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ,2551, น.51) ให้ความหมายไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่เป็นลักษณะของสื่อประสม และเป็นการใช้สื่อตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปรวมกัน เพื่อให้นักเรียนได้รับความต้องการ โดยอาจจัดทำขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนตามหัวข้อเรื่องและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้นักเรียนได้เรียนรู้ ซึ่ง (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 50) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรม ต้องประกอบด้วย คู่มือสำหรับครูและนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรม คำสั่ง เพื่อเป็นแนวทางในการเรียน เนื้อหาบทเรียนที่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนได้ทำหรือค้นคว้าต่อจากที่เรียนแล้ว และแบบทดสอบ สำหรับประเมินผลเกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนนั้น

4.3 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

(ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) ให้ความหมายของการทดสอบประสิทธิภาพว่า การนำสื่อหรือชุดการสอนไปทดสอบด้วยกระบวนการสองขั้นตอน คือ การทดสอบประสิทธิภาพใช้เบื้องต้น (Try Out) และทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial Run) เพื่อหาคุณภาพของสื่อตามขั้นตอนที่กำหนดใน 3 ประเด็น คือ การทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น การช่วยให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนและทำแบบประเมินสุดท้ายได้ดีและการทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะผลิตออกมาเผยแพร่เป็นจำนวนมาก โดยในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ โดยแสดงค่าเป็นตัวเลข 2 ตัว เช่น E_1/E_2 = 80/80 ในความหมายที่ 1 ตัวเลข 80 ตัวแรก (E_1) คือนักเรียนทั้งหมดทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ ตัวเลข 80 ตัวหลัง (E_2) คือ นักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ถือว่าเป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งมีวิธีการวิจัยดังนี้

5.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชาวต่างชาติ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน

5.2 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

5.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร

5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเบื้องต้นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

5.3.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร

โครงสร้างของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จะเน้นการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสนทนาในชีวิตประจำวัน มีสื่อการเรียนการสอนโดยการใช้บัตรภาพที่มีรูปที่สวยงาม สีสันสดใส เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้ความสนใจ ทำการทดสอบความเหมาะสมของชุดกิจกรรม โดยการทดลองแบบ 1:1 ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน โดยสุ่มจากกลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน กลุ่มละ 1 คน และทดลองใช้ครั้งที่ 2 แบบกลุ่มย่อยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คนโดยสุ่มจากกลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน กลุ่มละ 3 คนเพื่อแน่ใจว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นสามารถใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

5.3.2 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร

สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ ประกอบด้วย ชั่วโมงการเรียน จำนวน 20 ชั่วโมง มีแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แผนการจัดการเรียนรู้

ครั้งที่	สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมงการเรียน การสอน	ครั้งที่	สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมงการเรียน การสอน
1	เรื่อง สวัสดีคุณครู	2 ชั่วโมง	6	เรื่อง กินอะไร	2 ชั่วโมง
2	เรื่อง นี่อะไร	2 ชั่วโมง	7	เรื่อง จะไปไหน	2 ชั่วโมง
3	เรื่อง คุณชื่ออะไร	2 ชั่วโมง	8	เรื่อง กำลังทำอะไร	2 ชั่วโมง
4	เรื่อง วันนี้วันอะไร	2 ชั่วโมง	9	เรื่อง เป็นอะไร ไม่สบายหรือ	2 ชั่วโมง
5	เรื่อง ชอบสีอะไร	2 ชั่วโมง	10	เรื่อง บ้านอยู่ที่ไหน	2 ชั่วโมง

5.3.3 แบบประเมินความสามารถทักษะด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน

สำหรับแบบประเมินความสามารถทักษะด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน ประกอบด้วยข้อสอบวัด ทักษะด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน จำนวน 38 ข้อ ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกันกับข้อสอบวัดทักษะด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนระหว่างเรียน ทำการวัดคุณภาพของแบบประเมิน โดยการวัดค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินความถูกต้องเหมาะสมโดยพิจารณาความสอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item-Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 1 จึงสามารถสรุปได้ว่าแบบประเมินที่สร้างขึ้นสามารถใช้ได้จริง

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

1. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 แผน จำนวน 20 ชั่วโมง โดยไม่นับรวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ดำเนินการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

2. เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอน ในแต่ละสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการวัดทักษะความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยของนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ครั้ง โดยแบบประเมินในแต่ละสาระการเรียนรู้ จะมีจำนวนเฉลี่ย 3 – 6 ข้อ แบ่งเป็นแบบประเมินความสามารถด้านการสื่อสาร 4 ด้าน คือ ด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน

3. เมื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอน ครบ 10 สาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนชาวต่างชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร รวมจำนวนแบบประเมินความสามารถทักษะด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน ทั้งสิ้น 38 ข้อ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โดยใช้คะแนนระหว่างเรียน และหลังเรียน หาค่าเฉลี่ยร้อยละ ตามเกณฑ์การหาประสิทธิภาพ 80/80

2. การศึกษาความสามารถทักษะในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนต่างชาติ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระหว่างเรียนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนต่างชาติโดยใช้สถิติที่ไม่ใช่พารามิเตอร์ (Non Parametric) ด้วยวิธี Wilcoxon Signed–Rank Test

8. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร

ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร

การทดสอบ	N	μ	σ	เกณฑ์ประสิทธิภาพ
ระหว่างเรียน	6	80.36	2.74	80
หลังเรียน	6	87.28	1.17	80

ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 80.36/87.28

จากตารางที่ 2 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร มีคะแนนระหว่างเรียน (E_1) คิดเป็นร้อยละ 80.36 และคะแนนหลังเรียน (E_2) คิดเป็นร้อยละ 87.28 ดังนั้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 80.36/87.28 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ตอนที่ 2 การศึกษาความสามารถในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร

ผลประเมินความสามารถทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนฉบับเดียวกับแบบประเมินความสามารถทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ก่อนเรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสามารถในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนชาวต่างชาติจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น

คะแนน	เกณฑ์	ระดับ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	μ	σ
23 – 30	81 – 100	ดีมาก	6	-	33.17	1.17
15 – 22	61 – 80	ดี	-	-	-	-
7 – 14	41 – 60	พอใช้	-	-	-	-
0 – 6	0 – 20	ควรปรับปรุง	-	-	-	-
รวม			**6**	**100**	**-**	**-**
เฉลี่ยรวม			**-**	**87.28**	**33.17**	**1.17**

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนชาวต่างชาติ ทั้ง 6 คน มีคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบประเมินความสามารถทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนหลังการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก (μ= 33.17 คิดเป็นร้อยละ 87.28)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชาวต่างชาติ โดยใช้คะแนนในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ และคะแนนแบบประเมินความสามารถทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ ด้วยวิธี Wilcoxon Signed-Rank Test ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	μ	σ	p - value
ก่อนเรียน	38	28.50	2.74	0.000*
หลังเรียน	38	33.17	1.17	

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสามารถในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนต่างชาติ หลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. อภิปรายผลการศึกษา

1. ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.36/87.28 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร ได้ผ่านการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยผ่านการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งผ่านการทดลองใช้ตามขั้นตอน แล้วนำมาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ โดยในขั้นตอนของการทดลองแบบ 1:1 ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน โดยสุ่มจากกลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน กลุ่มละ 1 คน และทดลองใช้ครั้งที่ 2 แบบกลุ่มย่อยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน โดยสุ่มจากกลุ่มเก่ง ปานกลาง อ่อน กลุ่มละ 3 คนเพื่อแน่ใจว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนต่างชาติ ที่สร้างขึ้นนักเรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ครั้งที่ 3 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ห้องเรียน จึงทำให้ชุดกิจกรรมที่ได้มีคุณภาพ มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชาวต่างชาติ อีกทั้งชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จะเน้นการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสนทนาในชีวิตประจำวัน มีสื่อการเรียนการสอนโดยการใช้บัตรภาพที่มีรูปที่สวยงาม สีสันสดใส เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนที่เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้ความสนใจได้เป็นอย่างดีโดยผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ(สุภาวดี เริงชัยภูมิ, 2558, น. 34)ที่ทำ การศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรม เกมฝึกการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษา พบว่าชุดกิจกรรมเกม ฝึกการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีประสิทธิภาพ 80.51/80.17 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ธิดารัตน์ ฝูงพิลา, 2558, น.115-116) ที่ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 81.02/83.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2. ผลการศึกษาความสามารถทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 คน จากการทำแบบประเมินความสามารถทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทยหลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุด

กิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 87.28 ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้นในการศึกษาครั้งนี้ ทำการออกแบบโดยยึดจากทักษะความสามารถทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทย ของผู้เรียนเป็นหลักในการออกแบบชุดกิจกรรมให้เหมาะสม โดยไม่ให้มีความยากหรือง่ายจนเกินไป และในแต่ละกิจกรรมการเรียนการสอน และครูผู้สอนจะเน้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทย หลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องงานวิจัยของ(ธิดารัตน์ ฝูงพิลา, 2558, น. 7) ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน อยู่ในระดับดีมาก นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ(สุภาวดี เริงชัยภูมิ, 2558, น. 4) ที่ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรม เกมฝึกการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีทักษะการเขียนสะกดคำภาษาไทยหลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก

3. สำหรับนักเรียนชาวต่างชาติ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ กรุงเทพมหานคร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนการสอนมี ความเหมาะสมกับศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม ฝึกฝนทักษะทั้งทางด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ 10 กิจกรรม ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนุกเพลิดเพลินไปพร้อม กับการได้เรียนรู้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาไทย จึงทำให้นักเรียนชาวต่างชาติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ญาณิศา สุ่มงาม, 2559, น. 353-354) ที่ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผลการศึกษาพบว่า ทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัชรินทร์ คัสเตศรี,2560, น.161-162) ที่ทำ การศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมกลุ่มและเทคนิคแม่แบบ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผลจากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย วินัยในตนเองในแต่ละด้าน พบว่า ทุกกิจกรรมโดยภาพรวมมีคะแนนวินัยในตนเอง หลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฏฐณิชา ศิริชนะ, 2561, น.12-13) ที่ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมทักษะการสังเกตและจำแนกประเภท สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านดอนข่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการประยุกต์ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมเสริมทักษะการสังเกตและจำแนกประเภทสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระอื่นๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าทบทวนความรู้และปฏิบัติกิจกรรมตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในเวลาเรียนปกติ และนอกเวลาเรียน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล คอยให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งแนะนำให้คำปรึกษาวิธีการใช้ชุดกิจกรรม และการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน

10.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนควรสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเบื้องต้น สำหรับผู้เรียนในรูปแบบของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ หรือสื่อการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล โดยแยกชุดกิจกรรมออกเป็น 4 ทักษะ คือ ทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

11. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือและให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์ รวมถึงการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการวิจัยอย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.เบญจรัตน์ ราชฉวาง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำในการจัดทำสารนิพนธ์ พร้อมทั้งตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ ขอขอบพระคุณ อาจารย์รัชพร การะเกด, อาจารย์สุทธภา พรหมเสนและอาจารย์สมใจ กลิ่นสุคนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือและให้คำแนะนำในการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือ และขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ โรงเรียนนานาชาติฮีทฟิวด์ เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความกรุณาในการเก็บข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี

12. เอกสารอ้างอิง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2537. **วิธีการและสื่อการฝึ กอบรมแบบการพัฒนาโครงการจากกรณีงาน.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.

ญาณิศา สุ่มงาม. 2559. **การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.**วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ณัฏฐณิชา ศิริชนะ. 2561. **การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมทักษะการสังเกตและจำแนกประเภท สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านดอนข่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธิดารัตน์ ฝูงพิลา. 2558. **การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน 10(2) : 101–111.

นภาลักษณ์ ตั้งอรุณศิลป์. 2559. **การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนวิชาภาษาจีนขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาการจำอักษรจีนโดยใช้เทคนิคมอร์ฟฟิ่งร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.**

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน.ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. 2556. **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พัชรินทร์ คัสเตศรี. 2560. **การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมกลุ่มและเทคนิคแม่แบบ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์.ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

โรงเรียนนานาชาติฮีทฟีวด์. 2560. **ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนต่างชาติ.** กรุงเทพฯ: โรงเรียนนานาชาติฮีทฟีวด์.

วรรณี โสมประยูร. (2544). **การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา.** เชียงใหม่: บี.เอส.การพิมพ์.

สุภาวดี เริงชัยภูมิ. (2558). **การพัฒนาชุดกิจกรรมเกมฝึกการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2551). **21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

THE DEVELOPMENT OF BASIC VOLLEYBALL SKILLS TRAINING BY USING COLLABORATIVE LEARNING THEORY FOR GRADE 9 STUDENTS

นายจักรี จันทวี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

E-mail: Jakkree_j@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา หาประสิทธิภาพ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประชากรเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านใหม่เจริญผลพิทยาคม อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบฝึกทักษะ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดทักษะ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวน 8 แบบฝึกทักษะ ประกอบไปด้วยแบบฝึกทักษะการเล่นลูกสองมือล่าง 2 แบบฝึก การเล่นลูกสองมือบน 2 แบบฝึก การเสิร์ฟลูกมือล่าง 1 แบบฝึก การเสิร์ฟลูกมือบน 1 แบบฝึก และการตบลูก 2 แบบฝึก มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.79/87.53 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะ, กีฬาวอลเลย์บอล, ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ABSTRACT

The purposes of this study were to develop basic volleyball skills training, find out its efficiency, and examine the student satisfaction towards the basic volleyball skills training by using collaborative learning theory for grade 9 students. The target population was 46 students in grade 9 of Banmaicharoenphon Pittayakom School, Khiri Mat District, Sukhothai Province in the first semester of 2019 academic year. The instruments used were basic volleyball skills training, a lesson plan, skill tests, learning achievement tests and a satisfaction questionnaire. The data were analyzed using percentage, mean and standard deviation.

The results revealed that the basic volleyball skills training by using collaborative learning for grade 9 students contained 8 skill trainings : 2 forearm pass skill trainings, 2 setting skill training, 1 underhand serve skill

training, 1 overhand serve skill training and 2 spiking skill trainings. The efficiency of the basic volleyball skills training was 81.79/87.53 which was higher than 80/80 criteria. The student satisfaction towards the basic volleyball skills training was at the highest level.

Keywords: Skills Training, Volleyball, Collaborative Learning

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การจะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า หลักสำคัญหนึ่งประการคือ การพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา สามารถที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่จะทำให้ประชากรมีสมรรถภาพที่ดีครบทุกด้านได้นั้นจึงต้องอาศัยเรื่องของกีฬาเข้ามาช่วย กีฬาจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ประชาชนให้ความสนใจและใช้ในการออกกำลังกายเพื่อให้มีสุขภาพร่างกายที่ดี นอกเหนือจากการเล่นกีฬาเพื่อออกกำลังกายแล้ว การกีฬาในปัจจุบันยังมีส่วนช่วยสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเองและประเทศชาติอีกทางหนึ่ง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ฯ ตอนหนึ่งว่าการกีฬาเป็นสิ่งที่มีจุดประสงค์พื้นฐาน เพื่อส่งเสริมร่างกายให้มีความแข็งแรงและสามารถที่จะแสดงฝีมือในเชิงกีฬา เพื่อความสามัคคีและเพื่อให้คุณภาพของชีวิตที่ดีขึ้น (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2541)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้เน้นการจัดการศึกษาโดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตามช่วงชั้นและกำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นสาระหลักจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน มุ่งเน้นความสำคัญด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สถานศึกษาจะต้องมุ่งเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้ความเข้าใจมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รวมไปถึงการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้น กีฬาวอลเลย์บอลจึงถูกกำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ในสาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล ซึ่งสถานศึกษาสามารถเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามความพร้อมและความเหมาะสมตามบริบทสถานศึกษาให้กับนักเรียนได้ทุกช่วงชั้น นอกจากนี้กีฬาวอลเลย์บอลยังเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งยังมีการจัดการแข่งขันที่มากขึ้นเริ่มตั้งแต่ระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) การเล่นกีฬาวอลเลย์บอลจะมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญด้วยกันอยู่ 4 ทักษะคือทักษะการเล่นลูกสองมือล่าง ทักษะการเล่นลูกสองมือบน ทักษะการเสิร์ฟลูกและทักษะการตบลูก ซึ่งในแต่ละทักษะจะมีความยากง่ายแตกต่างกันออกไปและทุกทักษะจะครอบคลุมทุกด้านของการเล่นกีฬาวอลเลย์บอล ดังนั้นทักษะพื้นฐานทั้ง 4 ทักษะจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้สามารถเล่นกีฬาวอลเลย์บอลได้อย่างคล่องแคล่วและสนุกสนาน นักเรียนจึงจำเป็นต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ มีนักเรียนจำนวนไม่น้อยเริ่มต้นการเล่นกีฬาวอลเลย์บอลตั้งแต่เรียนอยู่ระดับชั้นประถมศึกษา แต่ไม่สามารถที่จะเล่นกีฬาวอลเลย์บอลได้ดี จนทำให้ขาดความมั่นใจ ท้อแท้และส่งผลต่อการเรียนรู้

กีฬาวอลเลย์บอลในระดับสูงต่อไป

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวอลเลย์บอลในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านใหม่เจริญผลพิทยาคม ปีการศึกษา 2560 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวอลเลย์บอลของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 รวมไปถึงการไม่ประสบความสำเร็จจากการส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลระดับอำเภอหรือระดับจังหวัด (กลุ่มงานวิชาการ, 2560) ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาวอลเลย์บอลที่ขาดกระบวนการเรียนรู้ด้านทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล ขาดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ขาดกระบวนการเรียนรู้การฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่ม จึงทำให้ไม่มีแรงจูงใจในการเรียนวิชาวอลเลย์บอลและไม่เห็นความสำคัญของการฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล ดังนั้นจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรเร่งแก้ไขเพื่อให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลที่ดีขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางและวิธีการในการพัฒนาทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลและแนวทางที่ได้ผลดีคือ การใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพราะเป็นวิธีการที่สามารถทำให้นักเรียนเกิดพัฒนาการครบทั้งมีความสามารถในการสื่อสาร สร้างความสามัคคีและความรับผิดชอบ ตลอดจนมีพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มที่มีความคิดในเชิงบวก เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ที่เสนอว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในทักษะต่าง ๆ ที่สูงขึ้นและสามารถพัฒนานักเรียนด้านอารมณ์ สังคม รวมไปถึงสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ ไสว ฟักขาว (2544) ที่ได้กล่าวว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งได้แก่ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในเชิงบวก การปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม การใช้ทักษะระหว่างบุคคล เรียนรู้การทำงานกลุ่มย่อยเช่นเดียวกับอาภรณ์ ใจเที่ยง (2550)ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน ได้ร่วมมือกันลงมือปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความตั้งใจและเต็มใจที่จะรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้งานหรือกิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวัฒน์ มูลเงิน(2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว เรื่อง MY HOMETOWN โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว เรื่อง MY HOMETOWN โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความเหมาะสม มีองค์ประกอบครบถ้วนและมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะได้ครบ จากการศึกษาผู้วิจัยพบสภาพปัญหาในการเล่นกีฬาวอลเลย์บอลของนักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จจากการส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลในรายการต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาวอลเลย์บอลจึงมองเห็นความสำคัญที่จะพัฒนาทักษะพื้นฐานการเล่นกีฬาวอลเลย์บอล จึงได้พัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวอลเลย์บอลและมีพัฒนาการด้านทักษะพื้นฐานการเล่นกีฬาวอลเลย์บอลที่ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

(2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

(3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

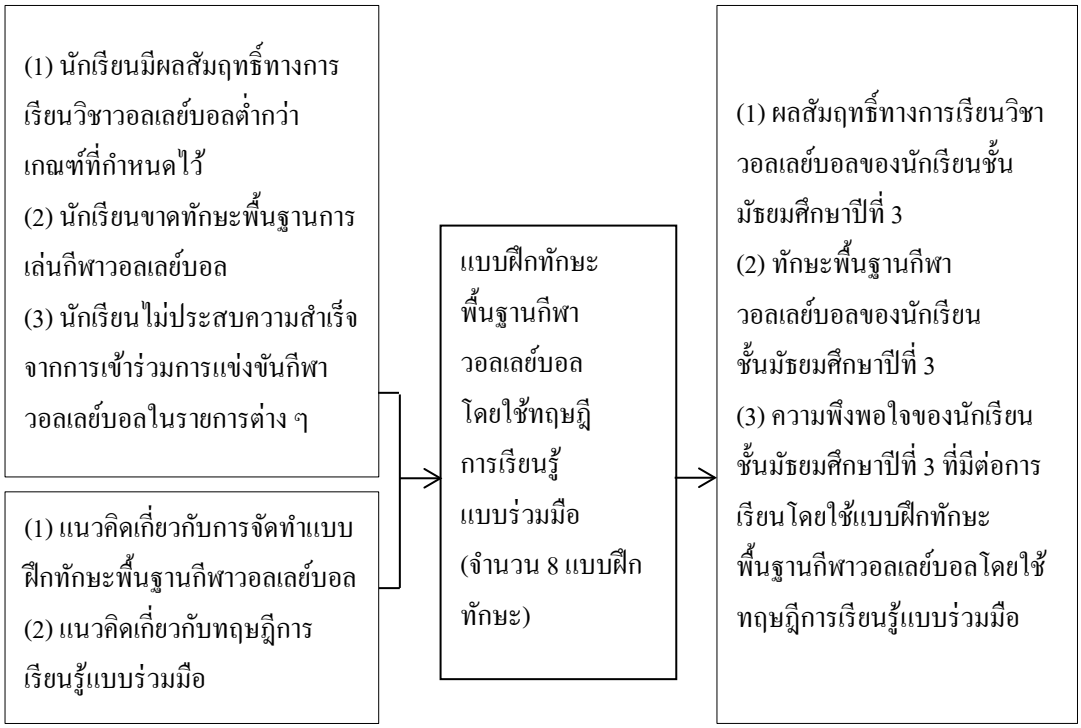

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านใหม่เจริญผลพิทยาคม โดยใช้นักเรียนกลุ่มเดียวมีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง (One group Pretest – Posttest Design) ดังนี้ (วรรณี แกมเกตุ, 2551)

ก่อนทดลอง	แบบฝึกทักษะ	หลังทดลอง
O_1	X	O_2

แผนภาพที่ 2 แบบวิจัยที่ใช้กลุ่มเป้าหมายเดียวโดยเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้

X คือ แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

O_1 คือ การเก็บข้อมูลก่อนการทดลองใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

O_2 คือ การเก็บข้อมูลหลังการทดลองใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

4.2 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านใหม่เจริญผลพิทยาคม ตำบลศรีคีรีมาศ อำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 46 คน

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยนำแบบฝึกทักษะที่ได้พัฒนาขึ้นทั้ง 8 แบบฝึกทักษะให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านพิจารณาโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.96 ซึ่งหมายถึงแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 8 แบบฝึกทักษะมีความเหมาะสมและมีคุณภาพสอดคล้องในประเด็นต่างๆ

(2) แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านพิจารณา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.95 ซึ่งหมายถึงแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 8 แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพสอดคล้องในประเด็นต่างๆ

(3) แบบสังเกตทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยนำแบบสังเกตทักษะที่ได้สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านพิจารณาโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.92 ซึ่งหมายถึงแบบสังเกตทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมและมีคุณภาพสอดคล้องในประเด็นต่างๆ

(4) แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยนำแบบทดสอบวัดที่ได้สร้างขึ้นทั้ง 8 แบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านพิจารณาโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97 ซึ่งหมายถึงแบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 8 แบบทดสอบมีความเหมาะสมและมีคุณภาพสอดคล้องในประเด็นต่างๆ

(5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านทุกรายการ แบบทดสอบทุกข้อมีความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.96 ซึ่งหมายถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณภาพเหมาะสมทุกข้อ

(6) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนำแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านพิจารณา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.96 ซึ่งหมายถึงแบบสอบถามความพึงพอใจ

ต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณภาพสอดคล้องในประเด็นต่างๆ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

(1) ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงผู้บริหารโรงเรียนบ้านใหม่เจริญผลพิทยาคม เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

(2) ให้นักเรียนดำเนินการทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวอลเลย์บอลที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ ตรวจและบันทึกคะแนน

(3) ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

(4) นักเรียนฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 8 แผน พร้อมทั้งทำแบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

(5) เก็บคะแนนแบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ตรวจและบันทึกคะแนน

(6) ให้นักเรียนดำเนินการทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวอลเลย์บอลที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับเดิม แล้วบันทึกผลการทดสอบเป็นคะแนนหลังเรียน สำหรับทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

(7) เมื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือเสร็จสิ้น นักเรียนทำการประเมินโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

(1) ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 8 แบบฝึกทักษะ ได้แก่ แบบฝึกทักษะการเล่นลูกสองมือล่าง 2 แบบฝึก การเล่นลูกสองมือบน 2 แบบฝึก การเสิร์ฟลูกมือล่าง 1 แบบฝึก การเสิร์ฟลูกมือบน 1 แบบฝึก และการตบลูก 2 แบบฝึก ผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงของแบบฝึกทักษะ ความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะ รูปแบบในการฝึกทักษะ แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 8 แบบฝึกทักษะเท่ากับ 0.96 ซึ่งหมายถึงแบบฝึกทักษะมีความเหมาะสมและมีคุณภาพสอดคล้องในประเด็นต่างๆ

(2) ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 8 แบบฝึกทักษะ มีค่าร้อยละของค่าเฉลี่ยรวมจากแบบทดสอบระหว่างการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เท่ากับร้อยละ 81.79 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าร้อยละของค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับร้อยละ 87.53 แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.79/87.53

(3) ผลจากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

6. อภิปรายผล

(1) การพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ทั้งหมด 8 แบบฝึกทักษะ ซึ่งประกอบไปด้วย แบบฝึกทักษะการเล่นลูกสองมือล่าง 2 แบบฝึก การเล่นลูกสองมือบน 2 แบบฝึก การเสิร์ฟลูกมือล่าง 1 แบบฝึก การเสิร์ฟลูกมือบน 1 แบบฝึก และการตบลูก 2 แบบฝึก โดยแบบฝึกทักษะจะถูกเรียงลำดับการฝึกจากทักษะที่ง่ายไปหาทักษะที่ยาก โดยทักษะการเล่นลูกสองมือล่างที่ถือว่าเป็นทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลที่นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำคะแนนออกมาได้อย่างดีเยี่ยมเนื่องจากเป็นทักษะพื้นฐานที่ง่ายต่อการฝึกและใช้เวลาในการฝึกทักษะนี้ให้ได้ในเวลาที่ไม่นานนัก ส่วนทักษะการเล่นลูกสองมือบนยังถือว่าเป็นทักษะที่นักเรียนส่วนใหญ่ทำคะแนนออกมาได้น้อยที่สุดเนื่องจากทักษะนี้ต้องอาศัยความแม่นยำในการส่งลูกเป็นอย่างมากและต้องใช้เวลาในการฝึกฝนเป็นเวลานาน ทั้งนี้แบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับเสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต(2538) ที่กล่าวว่าการสร้างแบบฝึกทักษะจะเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์หลักสูตรอย่างละเอียด การศึกษาวิธีการสร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะที่มีประสิทธิภาพ การตรวจสอบและประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ การนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่ประชากร และในทุกขั้นตอนมีการตรวจสอบการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและข้อบกพร่องที่พบจนได้แบบฝึกทักษะฉบับสมบูรณ์ในการใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือมาช่วยในการพัฒนาแบบฝึกทักษะ

(2) ผลการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีค่าร้อยละของค่าเฉลี่ยรวมจากแบบทดสอบระหว่างการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เท่ากับร้อยละ 81.79 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าร้อยละของค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับร้อยละ 87.53 แสดงให้เห็นว่าแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.79/87.53 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสมปรารถนา ทองนาค (2558) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแฮนด์บอลโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมท่าแคลง จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแฮนด์บอล มีประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 82.50/84.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

(3) ผ ล

การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือที่พัฒนาขึ้น มีการจัดเรียงลำดับการฝึกทักษะที่เริ่มจากทักษะง่ายไปหาทักษะยาก ทำให้ไม่มีความกดดันในการฝึกทักษะ อีกทั้งการทำงานแบบเป็นกลุ่มทำให้ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความสามัคคีในการทำงานจนประสบความสำเร็จและนำไปสู่ความพึงพอใจต่อการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความพึงพอใจที่กาญจนา อรุณสุขรุจี (2546) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่จะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกแต่ค่อนข้างสลับซับซ้อน และต้องมีสิ่งเร้าที่ตรงต่อความต้องการของบุคคล จึงจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นการสร้างสิ่งเร้าจึงเป็นแรงจูงใจของบุคคลนั้นให้เกิดความพึงพอใจงานนั้น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยพร ปรมาธิกุล (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้แบบฝึกทักษะวิชาพลศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจการใช้แบบฝึกทักษะวิชาพลศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล อยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 และสมปรารถนา ทองนาค (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแฮนด์บอลโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมท่าแคลง จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแฮนด์บอล โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ อยู่ในระดับมาก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ *3* สามารถนำไปดัดแปลง หรือนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานของกีฬาชนิดอื่นๆ และระดับชั้นอื่นๆ ต่อไป

(2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูควรศึกษารายละเอียดของแบบฝึกทักษะ การทดสอบ การวัดและประเมินผลให้เข้าใจ เพื่อที่จะได้จัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ให้ครบตามที่ระบุไว้หรืออาจมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับชนิดของกีฬานั้นๆ เพื่อให้การฝึกทักษะของนักเรียนเป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอนและบรรลุตามวัตถุประสงค์

(3) ครูผู้สอนอาจจะพิจารณาปรับปรุงในเรื่องของเวลาที่ใช้ในการจัดการการเรียนรู้ของแต่ละแบบฝึกทักษะให้มีเหมาะสมกับทักษะ ความสามารถของนักเรียนและชนิดกีฬานั้นๆ เพื่อให้การฝึกทักษะของนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด และดำเนินไปอย่างมีลำดับขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ให้มีแบบฝึกทักษะที่เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ เพื่อให้มีการพัฒนาทักษะกีฬาวอลเลย์บอลอย่างต่อเนื่อง

(2) ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะพื้นฐานกีฬาชนิดต่างๆ เช่น การพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาฟุตซอล เป็นต้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ที่ได้สนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

9. เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.2544.**หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กลุ่มงานวิชาการ.2560.**แบบสรุปวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. สุโขทัย: โรงเรียนบ้านใหม่เจริญผลพิทยาคม.

กาญจนา อรุณสุขรุจี.2546.**ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,เชียงใหม่.

การกีฬาแห่งประเทศไทย.2541.**การศึกษาการพัฒนาของไทยในการพัฒนากีฬาพื้นฐาน**.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยพร ปรมาธิกุล.2556.**การใช้แบบฝึกทักษะวิชาพลศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอลสำหรับนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพขั้นสูงชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ, เชียงใหม่.

ธีรวัฒน์ มูลเงิน.2560.**การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว เรื่อง MY HOMETOWN โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

วรรณี แกมเกตุ.2551.**วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สมปรารถนา ทองนาค.2558.**การพัฒนาชุดกิจกรรมการฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแฮนด์บอลโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมท่าแคลง จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.2548. **แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. 2538. **เทคโนโลยีทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ไสว ฟักขาว. 2544. **การจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอมพันธ์.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2550. **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง).** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

การศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

THE STUDY OF MANAGEMENT FOR ENHANCING MORAL OF THE VOLUNTEERING OF VOCATIONAL COLLEGE STUDENTS, THE OFFICE OF THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION.

นายจีรเดช ทันตเสถียรวงศ์

E-mail : Jeradech1982@gmail.com

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ดร.ณรงค์ พิมสาร

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

E-mail: narong.pim@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมีตัวแปรอิสระได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครูบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 39 วิทยาลัย ได้มาโดยการสุ่มชั้นภูมิ(Stratified Random Sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 357 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่าระดับ 5 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.887 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ตำแหน่งหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} =$ 4.63) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.01) แยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} =$ 4.64) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.03) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการได้รับรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} =$ 4.63) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.04) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} =$ 4.61) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.05) อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ / การเสริมสร้างคุณธรรม / ด้านจิตอาสา

ABSTRACT

This study aims to study the condition of the Management for Enhancing Moral of the Volunteering of Vocational College Students, The Office Of The Vocational Education Commission. The independent variables are personnel factor which classified by gender, age, educational qualification as well as position. And the sample of population for this research is the group of vocational teachers and personnels which belong to The Office of The Vocational Education Commission for 39 colleges altogether by stratified random sampling method. The total sampling population is 375 people. For the research tool, questionnaire is used the Likert Ration Scales, and the overall reliability equals to 0.887

Statistics used in data analysis are percentage, average and standard deviation. The Findings reveal that

1. The majority of population samples are female age between 31-40 years. (Master Degree for qualification). All of them are The Board of college.

2. The result of population samples who did the questionnaires about The Study of Management for Enhancing Moral of the Volunteering of Vocational College students, The Office of The Vocation Education Commission, the overall satisfaction is at very satisfied level ($\bar{x}$ = 4.63), Standard Deviation is (S.D.=0.01) Separated by each part, it reveals that the behavior part is at ($\bar{x}$ = 4.63), Standard Deviation is (S.D.=0.03) which reaches to the highest level (most satisfied).

For the ways of awareness part is ($\bar{x}$ = 4.63), Standard Deviation is (S.D. = 0.04) this part is also at the most satisfied level. And the attitude part, the average is ($\bar{x}$ = 4.61). Standard Deviation is (S.D. = 0.05) this part is also at the most satisfied level.

Keywords: Administration / Moral Encouragement / Public Mind

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560 – 2564 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพของคนและสังคมไทย โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนาคนไทยให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งในเรื่องของวินัย ทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยมีทัศนคติที่ดี และมีรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรมซื่อสัตย์สุจริต โดยเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะจิตอาสา และมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560 – 2564). 2559 :11-14 ;แผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) สพม.เขต 41 (กำแพงเพชร-พิจิตร). 2559 :19-23)

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560– 2579 โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย โดยมุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้สื่อตำราเรียนและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน โดยสร้างเสริมและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยกำหนดให้มีแผนงานและโครงการที่สำคัญ เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา(สอศ.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษาว่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีส่วนในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมไทยและสังคมโลก โดย สอศ. ได้จัดทำแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579 ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาในประเทศ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางของการพัฒนาบุคลากรตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยยึดหลักในการพัฒนาทักษะ และความเป็นมืออาชีพ รวมถึง คุณธรรม ความร่วมมือ จิตอาสา และจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาไปสู่การเป็นอาชีวะระดับสากล(แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579. 2560 : 1-4 ; เดลินิวส์, 2559: ออนไลน์) และความสำคัญเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจึงได้มีนโยบายให้วิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ โดยวิทยาลัยจึงได้กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ด้านจิตอาสาเป็นคุณธรรมหลัก นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาและเน้นให้ครูอาจารย์จัดทำแผนการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม จิตอาสา ในทุกรายวิชา จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า นักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้และทักษะทางวิชาชีพระดับดี ผู้สำเร็จการศึกษาบางคนมีพฤติกรรมด้านจิตอาสาค่อนข้างน้อยกว่าด้านอื่นๆ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม จากผู้แทนผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า วิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ยังไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ที่นำมาใช้ในการขับเคลื่อนสถานศึกษาคุณธรรมอาชีวศึกษา โดยในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถเป็นต้นแบบในการบริหารการจัดการพัฒนาผู้เรียน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม จิตอาสา ให้กับวิทยาลัยในจังหวัดอื่นๆนำไปเป็นแนวทางในการบริหารงานได้

จากความเป็นมาดังกล่าว ทำให้เห็นว่าการส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมมีจิตอาสา และค่านิยมอันดีงาม ต่อการพัฒนาทั้งตัวบุคคลและสังคมไทยให้เจริญในทุกๆ ด้าน ในการพัฒนาโดยเน้นความสำคัญทั้งในด้านคุณธรรมจิตอาสาด้านเจตคติจิตใจ และความพฤติกรรม ซึ่งทำให้นักเรียน นักศึกษาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อม ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมุ่งหวังที่จะได้ข้อมูลที่เป็นจริง และได้แนวทางการศึกษาการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสานักเรียน นักศึกษาทุกคนให้มีคุณธรรมจิตอาสา สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3. ทฤษฎีและกรอบแนวคิด

ในปัจจุบันความสำคัญด้านคุณธรรม จริยธรรม มีมากขึ้นเนื่องจากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความบกพร่องและความเสื่อมโทรมทางความประพฤติปฏิบัติของคนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่

มุ่งเน้นทางด้านวัตถุและการแสวงหาความสุขสบายให้กับชีวิตด้วยการพัฒนาอุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกและรูปแบบของความบันเทิงในลักษณะต่างๆ ได้แพร่กระจายสู่สังคมไทยอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดา มารดา การปลูกฝังอบรมทางปัญญาสังคม-อารมณ์จากทาง การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อน ได้แก่การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์จากเพื่อน การเห็นแบบอย่างการบริโภคด้วยปัญญาจากเพื่อน และการเห็นแบบอย่างจิตสาธารณะจากเพื่อน และการควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ จิตสำนึกการบริโภคด้วยปัญญา จิตสาธารณะ พฤติกรรมเอื้อสังคม ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนวัยรุ่น และองค์ประกอบทางจิตสำนึกทางปัญญามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมเอื้อสังคม ความสามารถในการแก้ปัญหาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนวัยรุ่น กล่าวคือเยาวชนวัยรุ่นที่ได้รับการถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์จากครอบครัวโรงเรียน เพื่อน อย่างเหมาะสมมากและมีการควบคุมตนเองสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์จิตสำนึกการบริโภคด้วยปัญญาและจิตสาธารณะ สูงตามไปด้วยรวมทั้งมีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมสูง มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาสูงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยอิทธิพลของการถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์จากบิดามารดาครูอาจารย์และเพื่อน กับการควบคุมตนเอง ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตสำนึกทางปัญญาได้ร้อยละ 69 โดยการถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดามารดามีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่นมากที่สุดรองลงมาอิทธิพลของการเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อนมีผลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่น พรพรหม พรรคพวก(2550:82) ที่ศึกษาพบว่า ตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับจิตสาธารณะโดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญซึ่งสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะได้ร้อยละ 48.20 และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ด้านการถือเป็นหน้าที่และด้านการเคารพสิทธิการใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือการรับรู้ความสามารถของตน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูนอกจากนี้ในด้านการเคารพสิทธิการใช้พบว่า การคล้อยตามผู้อื่น ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อนุศักดิ์ จินดา (2548:101-102) ที่ศึกษาพบว่า โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้ร้อยละ 56.6 ตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากที่สุดคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาคือการอบรมเลี้ยงดูสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ เพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคตแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ในส่วนลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมส่วนตัวแปรอื่น ๆ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

จากการรวบรวมหลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และผลงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยนำมาสร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมด้านจิตอาสา 3 ประการ ประกอบด้วย 1) ด้านการรับรู้ 2) ด้านเจตคติ 3) ด้านพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา

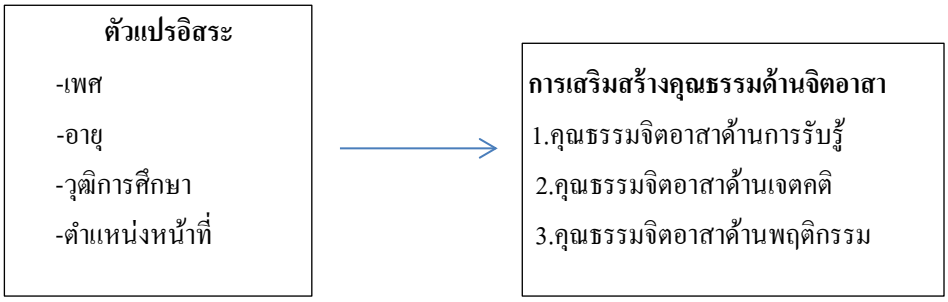

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการเฉพาะวิจัยเชิงปริมาณเท่านั้น เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู บุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจำนวน 39 วิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู บุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 39 วิทยาลัย ได้มาโดยการสุ่มชั้นภูมิ(Stratified Random Sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 357 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อนำมากำหนดกรอบการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดทำกรอบการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่เหมาะสม

3. หาคุณภาพเครื่องมือ IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยค่า IOC (Index Of Item-Objective Congruence)พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าได้คุณภาพตามเกณฑ์ คือ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.8 -1.0 หลังจากนั้นพิจารณาปรับข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และพัฒนารูปแบบของเครื่องมือเพื่อให้เหมาะสมในการใช้ เข้าใจง่ายและสะดวกในการตอบ

4. คุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อำนาจจำแนกรายข้อเท่ากับ 1.761 ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach. 1970: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.887

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยมีวิธีการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม

2. กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบัน ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างไปยังผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือจัดส่งไปยังผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยประสานงานกับงานสารบรรณของวิทยาลัยนั้นๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ช่วยดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง และกำหนดวันขอรับแบบสอบถามคืน

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์การประเมินตามเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 -3.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีกลุ่มตัวอย่าง ครู บุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยครู บุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 39 วิทยาลัย ได้มาโดยการสุ่มชั้นภูมิ(Stratified Random Sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 357 คน การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ได้แก่ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากผลการศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31- 40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ตำแหน่งหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษา

ตารางผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (Product Evaluation) (N=๓)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. การเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา ด้านพฤติกรรม	4.64	0.03	มากที่สุด	1
2. การเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา ด้านการได้รับรู้	4.63	0.04	มากที่สุด	2
3. การเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา ด้านเจตคติ	4.61	0.05	มากที่สุด	3
ภาพรวม	4.63	0.01	มากที่สุด	

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญจากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสาของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} =$ 4.63) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.01) แยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} =$ 4.64) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.03) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการได้รับรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} =$ 4.63) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.04) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} =$ 4.61) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.05) อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ด้านพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} =$ 4.64) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.03) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ทั้งนี้อันเนื่องมาจาก วิทยาลัยอาชีวศึกษากำหนดข้อตกลงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

ต่างๆ ของวิทยาลัยและให้นักศึกษาปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อให้นักศึกษาเป็นผู้มีวินัย รองลงมา จัดโครงการใช้ทรัพยากรของส่วนรวมและใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า เช่น โครงการปิดน้ำปิดไฟเมื่อเลิกใช้ รองลงมา จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีปรองดอง เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม รองลงมา จัดให้มีเวรประจำวันในการดูแลความสะอาด เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รองลงมา จัดกิจกรรมการเป็นผู้มีความตรงต่อเวลา เช่น การเข้าแถวเคารพธงชาติ การเข้าเรียนและกลับบ้านตามเวลาที่กำหนด และรองลงมา จัดโครงการจิตอาสา เพื่อพัฒนาการเป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เช่น การปลูกต้นไม้ในชุมชน สำหรับรายการที่ได้รับการประเมินมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ดูแลนักศึกษาให้เป็นผู้มีระเบียบ เช่น มีชั้นวางรองเท้าหน้าห้องเรียน การต่อแถวรับประทานอาหาร การจัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบสท์ (Best. 2001: 4656-A) ที่กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ทางวินัยระหว่างครูกับนักเรียน เมื่อมีกับเมื่อไม่มีผู้ใหญ่คนหนึ่งมาปรากฏตัวในห้องเรียนในระหว่างการสอน ปฏิสัมพันธ์ทางวินัยระหว่างครูกับนกเรียนที่มีจำนวนน้อยครั้งที่สุดเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่มีการปรากฏตัวของผู้ใหญ่หลายๆ เงื่อนไขสมมติฐานที่กล่าวว่า การปรากฏตัวของผู้ใหญ่ในห้องเรียนระหว่างการสอนจะไม่ผลต่อจำนวนการมีปฏิสัมพันธ์ทางวินัยนั้นถูกปฏิเสธ ส่วนสมมติฐานที่กล่าวว่า การปรากฏตัวของผู้ใหญ่ในห้องเรียนระหว่างการสอนจะมีผลต่อจำนวนการมีปฏิสัมพันธ์ทางวินัยนั้นเป็นที่ยอมรับได้ ผลการศึกษาครั้งนี้เสนอแนะว่า โรงเรียนที่นำผู้ใหญ่เข้ามาในห้องเรียนในระหว่างการสอนอาจจะเห็นเป็นปัญหาทางวินัยน้อยลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ทิติพงษ์ สุทธิรัตน์ (2550 : 93) และยิ่งภัสสร พิมพิสัย (2555 : 61) พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน ปลูกฝังจิตสำนึกในการมองอนาคตอย่างมีเป้าหมาย สร้างวัฒนธรรมใหม่ให้ความสำคัญเรื่องระเบียบวินัยและผลการเรียน จัดกิจกรรมนอกหลักสูตร สร้างบรรยากาศทางวิชาการและสภาพแวดล้อมที่น่าเรียนรู้ผู้บริหารครูและเจ้าหน้าที่ร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหา เมื่อนักเรียนทำผิดให้ว่ากล่าวตักเตือนหรือคาดโทษด้วยวิธีสร้างสรรค์เป็นกัลยาณมิตร นักเรียนมีปัญหาสามารถเปิดใจปรึกษาปัญหากับครูฝ่ายปกครองให้ช่วยเหลือแก้ไขด้วยความเป็นธรรม โดยมีเครือข่ายนักเรียนนักศึกษารุ่นปัจจุบันและรุ่นพี่ที่มีความจริงใจต่อกันจะสามารถช่วยป้องกันแก้ไขเหตุการณ์ได้

2. ด้านการได้รับรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.63$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.04) อยู่ในระดับระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ทั้งนี้อันเนื่องมาจาก วิทยาลัยอาชีวศึกษาจัดป้ายนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา แก่นักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และรับรู้การเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา รองลงมา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้ที่สนับสนุนคุณธรรมด้านจิตอาสา เช่น การค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตการรับส่งข้อมูลผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ รองลงมา จัดการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและมีความรู้รอบในด้านคุณธรรมจิตอาสา เช่น การให้อ่านหนังสือนอกเวลา การตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้รอบตัว และรองลงมา จัดกิจกรรมหน้าเสาธง เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสาให้แก่นักศึกษา สำหรับรายการที่ได้รับการประเมินมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรมด้านจิตอาสาในสถานศึกษาที่หลากหลายเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนและค้นหาความรู้ เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด ห้องดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ(นวรัตน์ ทรงเกียรติกุล. 2560) อ้างอิงจากแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาของคนไทยโดยจากกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยในสังคมผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านของค่านิยม พฤติกรรมและระบบคุณค่าของคนในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมถอยด้าน

คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กและเยาวชนที่ยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ทำให้ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรม โดยนิยมพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยม ขาดจิตสำนึกสาธารณะ โดยให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม

3. ด้านเจตคติ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.61$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.05) อยู่ในระดับระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาจัดป้ายนิเทศวันสำคัญต่างๆทางศาสนาให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจและนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต รองลงมา จัดให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตนตามหลักศาสนาโดยการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือเพื่อเป็นการกล่อมเกลาจิตใจ และรองลงมา จัดกิจกรรมโฮมรูมทุกวันเพื่อให้นักศึกษาได้มีความใกล้ชิดกัน ได้เรียนรู้จิตใจและความรู้สึกที่จริงใจต่อกัน สำหรับรายการที่ได้รับการประเมินมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมฝึกอบรมโดยเชิญวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการมีสุขภาพจิตที่ดีเพื่อให้เป็นผู้มีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินทร์ ชูชม (2549: 53-54) ที่กล่าวว่า เยาวชนวัยรุ่นที่ได้รับการถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์จากครอบครัว โรงเรียน เพื่อน อย่างเหมาะสมมากและมีการควบคุมตนเองสูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์จิตสำนึกการบริโภคด้วยปัญญาและจิตสาธารณะ สูงตามไปด้วยรวมทั้งมีพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมสูง มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาสูงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยอิทธิพลของการถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์จากบิดามารดาครูอาจารย์และเพื่อน กับการควบคุมตนเอง ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของจิตสำนึกทางปัญญาได้ร้อยละ 69 โดยการถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดามารดามีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่นมากที่สุดรองลงมาอิทธิพลของการเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อนมีผลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนวัยรุ่น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะ ในการนำผลวิจัยไปใช้

1. วิทยาลัยฯ ควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความประหยัดและเห็นคุณค่าของเงินที่หลากหลายกว่านี้

2. วิทยาลัยฯควรมีการจัดป้ายนิเทศ รวมทั้งเพิ่มเติมแหล่งเรียนรู้ ที่เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ที่หลาหลายและหลายจุด ของภายในสถานศึกษา

3. วิทยาลัยฯควรมีรูปแบบการอบรมสัมมนาที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา ให้น่าสนใจ พร้อมทั้งเป็นประโยชน์โดยตรงกับนักเรียน นักศึกษา

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่เสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา ที่มีความทันสมัย รวมทั้งตอบโจทย์ได้

2. ควรมีการศึกษาข้อเปรียบเทียบของการเสริมสร้างคุณธรรมด้านจิตอาสา ของนักเรียนนักศึกษา กับมหาวิทยาลัย กับสถาบันอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือของอาจารย์ดร.ณรงค์ พิมสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผศ. ดร.จักรกฤษณ์ โปณะทอง ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานอีกด้วย สุดท้ายนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

นายจีรเดช ทันตเสถียรวงศ์

9. เอกสารอ้างอิง

ทิติพงษ์ สุทธิรัตน์. (2550). **ทัศนคติที่มีต่อ พฤติกรรมการทะเลาะวิวาทระหว่าง สถาบันของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญา วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการการสื่อสารภาครัฐและเอกชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นวรัตน์ ทรงเกียรติกุล. (2560). **มาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ปี ที่ 19 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560: หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยา (การบริหารงานยุติธรรมและสังคม) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

แผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) สพม.เขต 41 (กำแพงเพชร-พิจิตร). (Online). http://eme2.obec.go.th/~eme54/modules/follow61/files/628_-2018-07-20_091951-1.pdf, 15 ธันวาคม 2561.

แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2579. (Online). http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20170313-Education-Development-Plan-12.pdf, 15 ธันวาคม 2561.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560 – 2564). (Online). http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20170313-Education-Development-Plan-12.pdf, 15 ธันวาคม 2561.

ยิ่งภัสสร พิมพิสัย.(2555). **ศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการทะเลาะ วิวาทของนักเรียน อาชีวศึกษา ใน เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง.

สุภชา พรหมศร. (2554). **การมองเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนอาชีวศึกษาในสถานศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการคาราวานความดีอาชีวศึกษาพัฒนาสังคม.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.(2555). **โครงการวิจัยเรื่องมาตรการของเจ้าหน้าที่ตำรวจและมาตรการทางสังคมกับการแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียน/นักศึกษาต่างสถาบัน**. กองวิจัยสำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญ**. (online). http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/362-file.pdf ,7 กันยายน 2561

อภิญญา ดิสสะมาน. (2558). **แนวนโยบายการแก้ไขพันธนาการแห่งความขัดแย้งและความรุนแรงของนักศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอาชีวะ.** วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.